GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2026

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 2 / 11 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

2026 yılı tamamlanmamıştır; bu bölüm kesit tarihine kadar yayımlanmış 2026 karar tarihli kayıtları içerir.

İçindekiler

001 2020/24344 14.01.2026
ERHAN DEMİR VE DİĞERLERİ

002 2020/35203 14.01.2026
FERİDE SOYARSLAN

003 2021/14841 14.01.2026
İZZET YAKUT

004 2021/48319 14.01.2026
AHMET KARADAVUT (2)

005 2022/6606 14.01.2026
FATİH MANDACI

006 2022/20587 14.01.2026
GULAN KILIÇOĞLU YÜZBAŞI (2)

007 2022/29235 14.01.2026
ZEKERİYA PİŞMİŞ

008 2022/31796 14.01.2026
ALİ CANBAZ

009 2022/41319 14.01.2026
ÖZTÜRK KARDEŞLER İNŞAAT HARFİYAT NAKLİYAT MADENCİLİK TURİZM SEYAHAT TEMİZLİK ZİRAİ VE PETROL ÜRÜNLERİ İT...

010 2022/56621 14.01.2026
MEHDİ BAŞOĞLU

011 2022/57458 14.01.2026
RECEP HIZLI

012 2022/61554 14.01.2026
HACİ ÖZER

013 2022/72287 14.01.2026
AKİF MURAT SEZGEN

014 2022/82969 14.01.2026
NADİR KUTLU

015 2022/95596 14.01.2026
HAMZA ÖZER

016 2022/103592 14.01.2026
AHMET KOÇAK

017 2023/30913 14.01.2026
MUHİTTİN ALTIN

İçindekiler - devam

018 2023/66519 14.01.2026
M.G.

019 2023/79547 14.01.2026
NAZIM ŞAFAK KORKMAZ (3)

020 2023/99604 14.01.2026
MUHAMMED KAYDU

021 2024/54133 14.01.2026
OSMAN KAHYA

022 2024/55282 14.01.2026
MUHAMMED EL MUHAMMED

023 2018/11348 27.01.2026
MAMBAY TARIM HAYVANCILIK VE GIDA ÜRÜNLERİ SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ.

024 2020/32193 27.01.2026
VİENNALİFE EMEKLİLİK VE HAYAT A.Ş.

025 2020/39936 27.01.2026
FATMA İYİTÜTÜNCÜ

026 2021/31220 27.01.2026
CEMAL KOCATEPE

027 2023/5933 27.01.2026
MUSA ŞEKER

028 2019/1632 28.01.2026
ERHAN ÇAHA (4)

029 2020/6877 28.01.2026
AHMET KORKUT

030 2020/20798 28.01.2026
VEYSEL CANLIER

031 2020/36825 28.01.2026
AYŞE ÖZÇELİK VE DİĞERLERİ

032 2021/14 28.01.2026
HALİL BULUT

033 2021/6309 28.01.2026
CEM FİKRET TURHAN VE DİĞERLERİ

034 2021/14332 28.01.2026
BILAL PADALI CHASANOGLOU

İçindekiler - devam

035 2021/15434 28.01.2026
ABDÜLHAKİM ALPEREN SARI

036 2021/17953 28.01.2026
AYŞE DEMİRCAN VE DİĞERLERİ

037 2021/37577 28.01.2026
İBRAHİM YAVRU

038 2021/37913 28.01.2026
EMRAH KARAYAZI

039 2021/38563 28.01.2026
RAMAZAN BAŞA

040 2021/43593 28.01.2026
MEHMET ALİ ŞAHİN

041 2021/48529 28.01.2026
AHMET İNCE VE DİĞERLERİ (2)

042 2021/51512 28.01.2026
KEVSER DEMİR VE SÜLEYMAN DEMİR

043 2021/52365 28.01.2026
KAMİL SELMAN BİLGİN VE DİĞERLERİ

044 2021/52853 28.01.2026
BAKİ ALTINTAŞ

045 2021/60990 28.01.2026
ESRA KARAKAŞ

046 2022/11335 28.01.2026
ORTADOĞU ASG SAĞLIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

047 2022/17277 28.01.2026
YAVUZ DEMİR

048 2022/18719 28.01.2026
SEBİHA ÇELİK

049 2022/24239 28.01.2026
ÖMER YURDAKUL

050 2022/27749 28.01.2026
ONUR ATEŞ

051 2022/41015 28.01.2026
GÜLLÜZAR KAPLAN VE MEHMET KAPLAN

İçindekiler - devam

052 2022/46821 28.01.2026
SELAMİ ARSLAN

053 2022/67104 28.01.2026
SUAT UNGAN VE DİĞERLERİ

054 2022/72892 28.01.2026
FATİH KAYA VE DİĞERLERİ

055 2022/97844 28.01.2026
BURHANETTİN ALEMDAROĞLU VE DİĞERLERİ

056 2023/46721 28.01.2026
AHMET UÇAK VE DİĞERLERİ

057 2023/58706 28.01.2026
ERCAN ERÇİK

058 2023/70494 28.01.2026
A. S. VE U. Ş.

059 2023/84069 28.01.2026
CANAN ÖZGEN VE DİĞERLERİ

060 2023/86385 28.01.2026
MURAT TÜRKOĞLU

061 2023/86480 28.01.2026
NAİME ŞEKER

062 2024/2070 28.01.2026
ALİCAN ÖZDEMİR

063 2024/5127 28.01.2026
SERDAR ÇEVİK VE DİĞERLERİ

064 2024/9478 28.01.2026
MUHTAÇ GÜLER VE DİĞERLERİ

065 2024/30480 28.01.2026
AYŞEGÜL ŞİMBİL VE DİĞERLERİ

066 2024/35447 28.01.2026
BEDİRHAN ASLAN

067 2024/38309 28.01.2026
NAZIM HİKMET ATKIN VE DİĞERLERİ

068 2024/41161 28.01.2026
BELGİN DENİZ SEZER VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

069 2024/51764 28.01.2026
PINAR YEŞİLÇAY VE UĞUR BÜLBÜL

070 2024/52473 28.01.2026
HAYRETTİN HÜSEYİNOĞLU

071 2024/53487 28.01.2026
DURAN KOÇAK

072 2019/3783 29.01.2026
R.K.

073 2020/7295 29.01.2026
HALİL NUMAN VE DİĞERLERİ

074 2020/19662 29.01.2026
SEBİLE YILMAZ VE DİĞERLERİ

075 2021/6231 29.01.2026
HAMDİ BOZKURT

076 2021/9950 29.01.2026
BAHATTİN ASLANCI

077 2021/11695 29.01.2026
S.T.E.B. VE S.S. LTD. ŞTİ.

078 2021/13123 29.01.2026
YUSUF METİN

079 2021/18451 29.01.2026
YASİN BEDİR

080 2021/20925 29.01.2026
BÜNYAMİ ÇAĞLAR

081 2021/26370 29.01.2026
A.Y. VE DİĞERLERİ

082 2021/29235 29.01.2026
M.B.

083 2021/38049 29.01.2026
YASİN ATEŞ VE DİĞERLERİ

084 2021/47245 29.01.2026
RAMAZAN ÜLGER VE DİĞERLERİ

085 2021/52413 29.01.2026
MEHMET KILINÇ

İçindekiler - devam

086 2021/54014 29.01.2026
AHMET ALTUNBAŞ VE DİĞERLERİ

087 2021/55445 29.01.2026
CAHİT BAYRAM

088 2021/58382 29.01.2026
MEHMET ÖZASLAN

089 2021/60186 29.01.2026
FATMA MERT VE METİN MERT

090 2021/61593 29.01.2026
SELİM GÖZEL VE DİĞERLERİ

091 2021/62494 29.01.2026
HÜSEYİN GÜÇLÜ

092 2022/23329 29.01.2026
BETÜL DOĞA TOPRAK

093 2022/39654 29.01.2026
ENVER KANMAZ VE MAHSUM BİLEM

094 2022/47812 29.01.2026
Y.Ö.

095 2022/55110 29.01.2026
M.A.

096 2022/55709 29.01.2026
AYSUN GENÇTANIR VE DİĞERLERİ

097 2022/64190 29.01.2026
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ (4)

098 2022/64251 29.01.2026
KADİR CAN AYDIN

099 2022/66272 29.01.2026
MÜSLÜM SARIGÜL

100 2022/71827 29.01.2026
JİYAN ATEŞ

ERHAN DEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/24344 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/24344

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERHAN DEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/24344)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Erhan DEMİR 2. Fatma ARDIÇ 3. Hacer DEMİR 4. Hasan DEMİR 5. Hatice ASLAN 6. Hatice DEMİR 7. İsa DEMİR 8. Mehmet DEMİR 9. Muhammet Mücahit DEMİR 10. Nuriye DOĞRU 11. Rabia DEMİR 12. Resul DEMİR 13. Yasemin DEMİR TATLI 14. Yusuf DEMİR

Vekili : Av. Ferda ARAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi, net gelir metoduna göre yapılan hesaplamanın içtihatlar üzerinden belirlenmesi, aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesi ve hükmedilen faizin düşük belirlenmesi nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruculaların murisi Nuri Mehmet Demir, Kahramanmaraş'ın Andırın İlçesi Kargaçayırı köyünde bulunan tarla niteliğindeki 1.900 m² yüz ölçümlü taşınmazın malikidir.

3. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından Değirmenüstü Hidroelektrik Santrali (Değirmenüstü HES) üretim tesisinin kurulması amacıyla başvuruculaların hissedarı oldukları taşınmazın toplam 1.487,65 m²'lik kısmının da aralarında olduğu taşınmazların acele usulde kamulaştırılmasına karar verilmiştir. EPDK'nın taşınmaza acele usulde el konulması talebi üzerine Andırın Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde açılan davaların kabulüne, taşınmaza acele el konulmasına izin verilmesine ve taşınmazın toplam bedelinin

7.562,00 TL olarak tespitine karar verilmiştir.

4. EPDK ve malikler arasında uzlaşma sağlanamaması üzerine EPDK tarafından 28/1/2011 tarihinde başvurucuların murisi aleyhine Andırın Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil istemiyle dava açılmıştır.

5. Mahkeme tarafından yapılan keşif sonucu dosyaya sunulan bilirkişi raporunda; taşınmazın sulu tarım arazisi olduğu, ilçe merkezine, ana ulaşım yollarına ve tüketim merkezlerine yakın olduğu, yayla turizmine uygun olması dolayısıyla arazinin kıymetli olduğu, bu sebeple kapitalizasyon faiz oranının %5 olarak alınması gerektiği vurgulanmış; ilçe tarım müdürlüğü verileri dikkate alınarak taşınmaza net gelir metodu uygulanmak suretiyle m² değerinin 7,30 TL ve toplam değerinin 12.237,71 TL olduğu belirlenmiştir. Tarafların itirazları üzerine alınan ek bilirkişi raporunda da bilirkişi kurulu tarafından aynı görüşlere yer verilmiştir.

6. Mahkeme bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, taşınmazın kamulaştırma bedelinin 12.237,71 TL olarak tespitine, bankaya depo edilen acele el konulmaya ilişkin dosyadaki bedel düşüldükten sonraki bakiye kısmın hak sahiplerine ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca 1.200 TL vekâlet ücretinin davalıdan alınarak EPDK'ya verilmesine hükmetmiştir.

7. Tarafların temyiz talebinde bulunması üzerine Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 18/10/2012 tarihli kararıyla mahkeme kararının bozulmasına karar vermiş; kararda taşınmazın değerlendirilmesine esas alınan münavebe ürünleri için dava tarihi olan 2011 yılına ait verilerin esas alınarak kamulaştırma bedeli tespit edilmesi gerekirken 2010 yılı verilerine göre düzenlenen bilirkişi raporunun hükme esas alınmasının doğru görülmediğini belirtmiştir.

8. Mahkemece bozma kararına uyularak bozma gerekçesine uygun olarak ek rapor düzenlenmesi için önceki bilirkişi kuruluna dosyanın tevdi edilmesine karar verilmiştir. Ek bilirkişi raporunda dosyada mevcut 2011 yılına ait Andırın İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünün (İlçe Tarım Müdürlüğü) münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin, üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerin ortalamaları dikkate alınarak taşınmazın dekara geliri (dört yıllık) toplam 4.589,37 TL, masrafı 1.706,44 TL (birinci yıl birinci ürün olarak buğday için 279,22 TL, ikinci ürün olarak saman için masraf bulunmadığı, ikinci yıl şeker pancarı için 317,65 TL, üçüncü yıl birinci ürün olarak fiğ (saman) için 203,12 TL, ikinci ürün olarak turp için 519,10 TL, dördüncü yıl mısır için 387,35 TL) olarak hesaplanmış; buna göre net gelir 3.071,43 TL olarak tespit edilmiştir. Yine ilk raporda olduğu gibi taşınmazın kapitalizasyon faiz oranının %5 olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak taşınmazın bir dekarının m² değerinin 14,41 TL ve toplam değerinin 27.379 TL olduğu belirtilmiştir.

9. Mahkeme; ek bilirkişi raporu doğrultusunda davanın kabulüne, taşınmazın kamulaştırma bedelinin 27.379 TL olarak tespitine, tespit edilen bedele faiz işletilmesine yer olmadığına ve bedelin hükmün kesinleşmesi beklenmeksizin davalıya ödenmesine karar vermiştir. Ayrıca 1.320 TL vekâlet ücretinin davalıdan alınarak EPDK'ya verilmesine hükmetmiştir.

10. Başvuruculların murisinin temyiz istemini inceleyen Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) karar düzeltilerek onanmıştır. Kararda gerekçeli kararda belirtilen faiz işletilmesine yer olmadığına ibaresinin çıkarılması, yerine dava dört aylık süre içinde sonuçlandırılamadığından bozmadan önce tespit edilen kamulaştırma bedelinden acele

elkoyma bedelinin mahsubundan sonra kalan 4.675,71 TL'ye 29/5/2011 tarihinden ilk karar tarihi olan 20/1/2012 tarihine, bozma sonrası fark olan 15.141,29 TL'ye 29/5/2011 tarihinden son karar tarihi 26/12/2013 tarihine kadar faiz işletilmesine ibaresinin yazılması gerektiği belirtilmiştir.

11. Başvuruculaların murisinin karar düzeltme talepleri ise Yargıtay Dairesince incelenmiş ve gerekçeli kararda hükmedilen aleyhe vekâlet ücretinin hükümden çıkarılmasına, hükmün bu suretle düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir. Kararda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Anayasa Mahkemesinin emsal kararları dikkate alınarak idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiği belirtilmiştir.

12. Bu süreçte başvuruculaların murisi vefat etmiş ve başvurucular, nihai hükmü 5/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 28/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

13. Birinci Bölüm Birinci Komisyon 15/5/2023 tarihinde başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

14. Başvuruculardan Hasan Demir'in 27/10/2020 tarihinde vefat etmesi üzerine mirasçıları olan Erhan Demir, Muhammet Mücahit Demir, Yasemin Demir Tatlı, Hatice Demir 6/2/2025 tarihinde başvuruya katılma talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucular, İlçe Tarım Müdürlüğünün 2011 resmî verilerinin doğru olarak dikkate alınmadığını, aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma işlemi kapsamında kamulaştırılan başka bir taşınmaza yönelik bilirkişi raporunda, İlçe Tarım Müdürlüğünce münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerin ortalamasına göre taşınmazın m^2 değeri 20,24 TL olarak tespit edilmesine karşın kendilerine ait taşınmazın m^2 değerinin 14,41 TL olarak hesaplandığını, dolayısıyla aynı kamulaştırma kapsamında aynı değerlendirme tarihi, aynı münavebe deseni uygulanan taşınmazların bir kısmında 20,24 TL, 16,32 TL ve 13,80 TL gibi farklı m^2 değerleri hesaplanmasının resmî verilerin doğru olarak değerlendirilmediğini gösterdiğini, sulu tarım arazisi niteliği dikkate alınarak kapitalizasyon faiz oranının %4 üzerinden hesaplanması gerekirken %5 üzerinden hesaplanmasının hatalı olduğunu belirterek kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğini, net gelir metoduna göre yapılan hesaplamanın içtihatlar üzerinden belirlenmesinin kanunilik ilkesine aykırılık teşkil ettiğini, aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesinin haksız olduğunu, peşin olarak ödeme yapılmadığı hâlde peşin ödeme yapıldığı kabul edilerek kamulaştırma bedeline uygulanması gereken kamu alacakları için öngörülen en yüksek oranda faize hükmedilmemesi (faizin düşük belirlenmesi) dolayısıyla adil yargılanma haklarının ihlal edildiği ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formunda belirtilen iddialarını yinelemiştir.

17. Başvuruculaların iddiaları, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Kamulaştırılan taşınmaz, başvuruculaların mülkiyetinde bulunduğundan mülkün varlığı noktasında tartışma yoktur. Başvuruculaların taşınmazının kamulaştırılmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği de kuşkusuzdur. Anayasa Mahkemesi çok sayıda kararında da belirttiği üzere taşınmazın kamulaştırılması mülkten yoksun bırakma niteliğindedir.

20. Uyuşmazlık konusu taşınmaz 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu çerçevesinde kamulaştırılmıştır. Dolayısıyla kamulaştırma yoluyla yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağı olduğu kuşkusuzdur. Ayrıca hidroelektrik üretimi kapsamında yapılan kamulaştırma işleminin kamu yararı amacına dayandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Kamu makamlarınca başvuruculaların mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ile bu amacı gerçekleştirmek için kullanılan araçlar arasında ölçülülük ilişkisinin olup olmadığı değerlendirilmelidir.

21. Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Cevat Aydın ([2. B.], B. No: 2014/13886, 4/10/2017) ve Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda, taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle kamulaştırılan taşınmazın bedelinin tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin kamulaştırma bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret olduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesine gerçek değerin kamulaştırma bedeli olarak ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

22. Başvurucular net gelir metoduna göre yapılan hesaplamanın içtihatlar üzerinden belirlenmesinin kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Buna karşılık Anayasa Mahkemesince Tahsin Erdoğan ([2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014) kararında 2942 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (f) bendinde araziler için kamulaştırma bedeli tespitinin taşınmazın kamulaştırma tarihindeki mevkii ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması hâlinde getireceği net getiri esas alınarak belirlenmesinin öngörüldüğü belirtilmiş, Yargıtayın yerleşik içtihatları doğrultusunda özel bir durum olmadıkça kamulaştırma bedelinin tespitinde resmî kurum olan il ve ilçe tarım müdürlüklerinin verilerinin kullanılması Anayasa'ya aykırı bir durum olarak nitelendirilmemiştir. Başka bir deyişle hesaplama yöntemine ilişkin usul, Anayasa Mahkemesince de kabul görmüştür. Bu itibarla başvuruculaların hesaplama yöntemine ilişkin iddialarının yerinde olmadığı değerlendirilmiştir.

23. Başvurucular, taşınmazın sulu tarım arazisi niteliği dikkate alınarak kapitalizasyon faiz oranının %4 üzerinden hesaplanması gerekirken %5 üzerinden hesaplanmasının hatalı

olduğunu, Yargıtay içtihatlarının dikkate alınmadığını ileri sürmüş ve başvuru formunda emsal nitelikte olduğu belirtilerek birtakım Yargıtay kararlarına yer vermiştir. Bu kapsamda emsal nitelikte olduğu ileri sürülen Yargıtay kararlarına bakıldığında kararlara konu taşınmazların çoğunlukla Mersin'in Tarsus ilçesinde bulunduğu, dolayısıyla başvuruya konu taşınmaz ile aynı yörede olmadığı tespit edilmiştir (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12317, K.2017/19689 sayılı kararı, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12248, K.2017/19706 sayılı kararı ve yine Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/9/2017 tarihli ve E.2017/12196, K.2017/19672 sayılı kararı). Öte yandan başvuruculların aynı yörede olduğunu belirttiği taşınmaz için ise Yargıtay, taşınmazın kuzey tarafında kapama kiraz bahçesi olduğunu, üzerinde çeşitli cins ve sayıda meyve ağaçları bulunduğunu belirterek sulu tarım arazisi olan taşınmaza uygulanması gereken kapitalizasyon faizi oranının %4 olması gerektiğini belirtmiştir (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 22/3/2018 tarihli ve E.2017/12375, K.2018/5304 sayılı kararı). Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporlarında başvuruya konu taşınmazın emsal olduğu ileri sürülen taşınmazla benzer nitelikte olduğuna dair herhangi bir tespite yer verilmediği anlaşılmıştır (bkz. § 5).

24. Kamulaştırmaya konu taşınmazların değeri her bir taşınmazın özellikleri dikkate alınarak belirlenmektedir. Bu sebeple her taşınmazın değerinin farklı olması kaçınılmazdır. Başvuruculların taşınmazın kapitalizasyon faizi oranının emsal taşınmazlara göre düşük belirlendiğini öne sürmesi derece mahkemelerinin ulaştığı kanaatin isabetli olmadığının kabulü için yeterli görülemez. Nitekim başvuru ve ekleri kapsamında başvuruculların anılan iddiadan öte söz konusu taşınmazların kendi taşınmazları ile aynı özellikleri taşıdığını somut biçimde ortaya koydukları da söylenemez. Sonuç olarak başvuruculların kapitalizasyon faiz oranının belirlenmesi noktasında ileri sürdüğü Yargıtay kararlarının incelenmesi neticesinde başvuruculların emsal gösterdiği taşınmazların bir kısmının taşınmazla aynı yörede olmadığı, aynı yöredeki taşınmazın ise başvuruculların taşınmazı ile aynı özellikleri taşımadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla yargı makamlarının kapitalizasyon faizi noktasında ulaştığı kanaatin keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez.

25. Öte yandan başvurucular aleyhlerine vekâlet ücretine hükmedildiğini ileri sürmüş ise de Yargıtay Dairesince başvurucular aleyhine gerekçeli kararda hükmedilen vekâlet ücretinin hükümden çıkarılmasına ve hükmün bu suretle düzeltilerek onanmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Kararda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Anayasa Mahkemesinin emsal kararları dikkate alınarak idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla başvuruculların aleyhlerine vekâlet ücretine hükmedildiğine dair iddialarının temeli bulunmamaktadır.

26. Son olarak başvurucular, aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma işlemi kapsamında kamulaştırılan taşınmazların m² birim değerlerinin farklı hesaplandığını, bu kapsamda emsal bir taşınmaza yönelik düzenlenen bilirkişi raporunda ilçe tarım müdürlüğünce münavebeye esas alınan tarım ürünlerinin üretim maliyeti ve toptan satış fiyatlarına ilişkin verilerin ortalamasına göre taşınmazın m² değerinin 20,24 TL olarak tespit edilmesine ve Mahkemece bu değer üzerinden karar verilmesine karşın kendilerine ait taşınmazın m² değerinin 14,41 TL olarak hesaplandığını ileri sürmüştür.

27. Mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri hem özel kişiler arasındaki mülkiyet uyuşmazlıklarında hem de taraflardan birinin kamu gücü olduğu durumlarda geçerlidir. Bu bağlamda mülkiyet hakkının korunmasının söz konusu olduğu durumlarda usule ilişkin güvencelerin somut olayda sağlandığından söz edilebilmesi için derece mahkemelerinin kararlarında konu ile ilgili ve yeterli gerekçe bulunmalıdır. Ayrıca belirtmek gerekir ki bu

zorunluluk davacının bütün iddialarına cevap verilmesi anlamına gelmemekle birlikte mülkiyet hakkını ilgilendiren davanın sonucuna etkili esasa ilişkin temel iddia ve itirazların yargılama makamlarınca özenli bir şekilde değerlendirilerek karşılanması gerekmektedir (Kamil Darbaz ve Gmo Yapı Grup End. San. Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2015/12563, 24/5/2018, § 53).

28. Başvurucular tarafından emsal olarak belirtilen Mahkemenin E.2017/272 sayılı dosyasında Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 10/11/2015 tarihli ve E.2015/6094, K.2015/16184 sayılı bozma kararı doğrultusunda 2011 yılı İlçe Tarım Müdürlüğü verilerinde üretim giderleri içerisine %21,75 oranında sermaye faizi dahil edilmeksizin üretim masraflarının toplam 1.351,59 TL olduğu (birinci yıl; birinci ürün olarak buğday için 279,33 TL, ikinci ürün olarak saman için masraf bulunmadığı, ikinci yıl; şeker pancarı için 210,90 TL, üçüncü yıl birinci ürün olarak fiğ (saman) için 166,83 TL, ikinci ürün olarak turp için 426,37 TL, dördüncü yıl mısır için 318,15 TL) yönünde hesaplama yapılmış ve bu çerçevede arazinin m^2 değerinin 20,24 TL olarak belirlendiği anlaşılmıştır. Öte yandan Mahkemece bu değer üzerinden kamulaştırma bedeline hükmedildiği ve kararın Yargıtay Dairesi tarafından onandığı da görülmüştür (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 21/5/2019 tarihli ve E.2018/1016, K.2019/10193 sayılı kararı).

29. Buna karşın başvuruya konu taşınmaza ilişkin üretim giderlerinin emsal dosyadaki gider kalemlerinden daha yüksek olduğu (bkz. § 8), dolayısıyla Yargıtay 18. Hukuk Dairesince bozma kararında dâhil edilmemesi gerektiği belirtilen masrafların başvuruya konu taşınmaz yönünden dikkate alınmadığı değerlendirilmiştir. Başvurucular tarafından münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarına yönelik ortaya çıkan işbu farklılık ve yargı makamlarınca emsal olarak belirtilen taşınmaza yönelik olarak verilen kararlar, yargılama sırasında (karar düzeltme aşamasında) dile getirilmiş ancak yargı makamlarınca başvurucuların bu iddiasına yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

30. Somut olay bakımından başvurucuların belirtilen şikâyeti, mülkiyet hakkının ihlali iddiasına ilişkin yargılama sürecinin bütününü etkileyebilecek önemli ve karşılanması gereken bir iddiadır. Bu hâliyle mülkiyet hakkına ilişkin yargılamanın sonucu bakımından esasa etkili iddia yönünden yargı makamlarınca herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu sebeple mülkiyet hakkının korunmasında usule ilişkin güvencelerin somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla Anayasa'nın 46. maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerçek karşılık güvencesi çerçevesinde ve Anayasa'nın 13. ile 35. maddelerinin gerektirdiği mülkiyet hakkının korunması gerekliliği ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil denge başvurucular aleyhine bozulmuş olup mülkiyet hakkına yapılan müdahale ölçüsüzdür.

31. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırma bedelinin hesaplanmasında münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

32. Öte yandan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden hüküm altına alınan kamulaştırma bedelinin faizinin düşük belirlendiğine yönelik iddia yönünden bu aşamada bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir (benzer yöndeki karar için bkz. Serap Ustaalioğlu [1. B.], B. No: 2020/3011, 30/3/2023, § 24).

III. GİDERİM

33. Başvurucular, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi (münavebeye esas alınan ürünlerin üretim masraflarının belirlenmesi yönünden) nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculara tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Andırın Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/106, K.2013/315) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERİDE SOYARSLAN

B. No: 2020/35203 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/35203

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERİDE SOYARSLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/35203)

Karar Tarihi: 14/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 16/3/2026 - 33198

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Feride SOYARSLAN

Vekili : Av. Fatma Sacide BİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, elkoyma tedbirinin kaldırılması talebinin reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/11/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun murisi H.H.S. hakkında başkanlığını yaptığı kooperatife ait taşınmazları satarak elde ettiği bedeli 2007-2008 yılları arasında zimmetine geçirdiği iddiasıyla zimmet suçundan Şile Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmıştır.

Başsavcılıkça yapılan soruşturma kapsamında 24/5/2011 tarihinde H.H.S. adına kayıtlı iken başvurucuya satılan Hacıkasım Mahallesi 172 ada 28 parsel 5 numaralı bağımsız bölümün de aralarında olduğu bir kısım taşınmaza ihtiyati tedbir şerhi konulmasına karar verilmiştir. Başsavcılık tarafından 6/2/2012 tarihinde iddianame düzenlenerek H.H.S.nin zimmet suçundan cezalandırılması istemiyle İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) kamu davası açılmıştır.

6. Mahkemece 4/3/2013 tarihinde H.H.S.nin hapis cezasına mahkûmiyetine karar verilmiş, başvurucunun taşınmazının da aralarında olduğu taşınmazlara konulan ihtiyati tedbir hakkında herhangi bir karar verilmemiştir.

7. Yargıtay tarafından yapılan temyiz incelemesinde H.H.S.nin hükümden sonra 17/2/2017 tarihinde vefat ettiği tespit edilerek 21/11/2019 tarihinde mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir. Mahkemece bozma ilamına uyularak H.H.S. hakkında açılan kamu davasının düşürülmesine 18/12/2019 tarihinde karar verilmiş, taşınmazlara konulan ihtiyati tedbir hakkında bir karar verilmemiştir. Anılan karar temyiz edilmeden 15/1/2020 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Başvurucu vekili 11/8/2020 tarihinde Mahkemeye başvurarak başvurucuya ait taşınmazdaki ihtiyati tedbir şerhinin kaldırılmasına karar verilmesini talep etmiş, Mahkemece ek karar ile 26/8/2020 tarihinde talep reddedilmiştir. Mahkeme; ek kararında, yapılan yargılama sonucunda H.H.S.nin zimmet suçundan mahkûm edildiğini, vefatı nedeniyle düşme kararı verilmesinin suçu ortadan kaldırmayacağını, taşınmazlara konu tedbirin suç ile bağlantılı olduğunu, bu durumda tedbirin kaldırılmasının hukuk mahkemelerinden talep edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

9. Başvurucu vekilinin anılan karara itirazı üzerine İstanbul Anadolu 6. Ağır Ceza Mahkemesi, ek karardaki gerekçenin yerinde görüldüğünü belirterek 14/9/2020 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 9/10/2020 tarihinde tebliğ aldıktan sonra 9/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun "Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma" başlıklı 128. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Soruşturma veya kovuşturma konusu suçun işlendiğine ve bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebebi bulunan hallerde, şüpheli veya sanığa ait;

a) Taşınmazlara,

...

Elkonulabilir. Somut olarak belirlenen bu taşınmaz, hak, alacak ve diğer malvarlığı değerlerinin şüpheli veya sanıktan başka bir kişinin zilyetliğinde bulunması halinde dahi, elkoyma işlemi yapılabilir. (Ek cümle: 21/2/2014 – 6526/10 md.) Bu madde kapsamında elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınır. Bu rapor en geç üç ay içinde hazırlanır. Özel sebepler zorunlu kıldığında bu süre talep üzerine iki ay daha uzatılabilir.

(2) Birinci fıkra hükmü;

a) Türk Ceza Kanununda tanımlanan;

...

14.Zimmet(madde 247),

...

Hakkında uygulanır.

(3) Taşınmaza elkonulması kararı, tapu kütüğüne şerh verilmek suretiyle icra edilir.

...

Söz konusu karar, ilgili gerçek veya tüzel kişiye ayrıca tebliğ edilir.

...”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 14/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

13. Başvurucu, ek kararda tedbir konusu taşınmazın suç ile bağlantılı olduğunun belirtildiğini ancak kendisine ait taşınmazın suç ile herhangi bir bağlantısının bulunmadığını ifade etmiştir. Başvurucu; temyiz aşamasında murisinin vefat etmesi sonucu düşme kararı verildiğini, dolayısıyla murisi hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmediğini, Başsavcılığın tedbirin kaldırılması yönünde mütalaası olmasına rağmen bu durumun dikkate alınmadığını, ek kararda hukuk mahkemelerinden tedbirin kaldırılmasının talep edilmesi gerektiğinin bildirildiğini oysa tedbirin konulmasına karar veren makamın tedbirin kaldırılmasına karar vermesi gerektiğini iddia etmiştir. Tedbirin devam etmesinde hukuki bir menfaat bulunmadığını, müştekinin yargılama devam ederken şikâyetten vazgeçtiğini, eşi olan sanığın da vefat etmesi nedeniyle kamu davasının düşürüldüğünü, taşınmazının üzerinde tedbir şerhi bulunması nedeniyle taşınmazı satamadığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkün Varlığı

15. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Somut olayda elkoyma tedbirinin uygulandığı, başvurucuya ait olan taşınmazın mülk teşkil ettiği hususunda kuşku yoktur.

b. Müdahalenin Varlığı ve Türü

16. Malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Anayasa Mahkemesi daha önce bir suç isnadına bağlı olarak uygulanan elkoyma tedbirinin mülkten geçici süreyle de olsa yoksun bırakma sonucuna yol açmasından dolayı mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir (Hanife Ensaroğlu [1. B.], B. No: 2014/14195, 20/9/2017, § 52).

17. Başvuruya konu olayda başvurucuya ait mal varlığı değerleri hakkında ceza soruşturması kapsamında elkoyma tedbiri uygulanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil etmektedir. Suçla mücadele amacı kapsamında muhtemel bir müsadereyi güvence altına almak için uygulanan tedbirin mülkiyetin kamu yararına kullanımının düzenlenmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmesi gerekmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hanife Ensaroğlu, § 52; Onur Tur Uluslararası Nakliyat Ltd. Şti. [2. B.] B. No: 2015/947, 15/11/2018, § 52; Yeter Deri Tekstil Sanayi ve Ticaret A.Ş. [2. B.] B. No: 2015/8867, 21/2/2019, § 55).

c. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

i. Kanunilik

18. Somut olayda başvurucunun taşınmazına ilişkin olarak 5271 sayılı Kanun'un 128. maddesine dayanılarak elkoyma tedbiri uygulandığından mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayandığı kuşkusuzdur.

ii. Meşru Amaç

19. Elkoyma tedbirinin uygulanmasının suçla mücadele çerçevesinde yeni suçların işlenmesinin önlenmesi, caydırıcılığın sağlanması ve muhtemel bir müsaderenin güvence altına alınması gibi kamu yararına dayalı meşru bir amacı olduğu açıktır.

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

20. Kamu makamlarınca başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyle gerçekleştirilmek istenen amaç ve bu amacın gerçekleştirilmesi için kullanılan araçlar arasında makul bir ölçülülük ilişkisi olup olmadığı değerlendirilmelidir.

21. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2014/176, K.2015/53, 27/5/2015; E.2016/13, K.2016/127, 22/6/2016, § 18; Mehmet Akdoğan ve diğerleri, [1. B.] B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

22. Buna göre mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre ölçülü olabilmesi için bu tedbirin öngörülen kamu yararı amacını gerçekleştirmeye elverişli olması ve bu tedbirin uygulanması dışında aynı amacı gerçekleştirmeye yarar daha elverişli başka bir aracın da bulunmaması gerekmektedir. Suçla mücadele alanında hangi tedbirlerin gerekli olup olmadığının değerlendirilmesi

öncelikle ilgili kamu makamlarının yetkisindedir. Bu alanda ne gibi tedbirlerin alınması gerektiği hakkında sorumlu ve yetkili merciler daha isabetli karar verebilecek konumdadır. Bu nedenle hangi tedbirin uygulanacağının belirlenmesi hususunda idarelerin belli ölçüde takdir yetkisi vardır. Ne var ki seçilen aracın gerekliliğine ilişkin olarak idarelerin sahip olduğu takdir yetkisi sınırsız değildir. Tercih edilen aracın müdahaleyi ulaşılmak istenen amaca nazaran bariz bir biçimde ağırlaştırması durumunda Anayasa Mahkemesince müdahalenin gerekli olmadığı sonucuna ulaşılması mümkündür. Ancak Anayasa Mahkemesinin bu kapsamda yapacağı denetim, seçilen aracın isabet derecesine yönelik olmayıp hak ve özgürlükler üzerinde oluşturduğu müdahalenin ağırlığına dönüktür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Hamdi Akın İpek [2. B.], B. No: 2015/17763, 24/5/2018, § 108; Hanife Ensaroğlu, § 67).

23. Orantılılık ilkesi gereği kişilerin mülkiyet hakkının sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hakları arasında adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Bu adil denge, başvurucunun şahsi olarak aşırı bir yüke katlandığının tespit edilmesi durumunda bozulmuş olacaktır. Anayasa Mahkemesi müdahalenin orantılılığını değerlendirirken bir taraftan ulaşılmak istenen meşru amacın önemini, diğer taraftan da müdahalenin niteliğini, başvurucunun ve kamu otoritelerinin davranışlarını gözönünde bulundurarak başvurucuya yüklenen külfeti dikkate alacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Arif Güven [2. B.], B. No: 2014/13966, 15/2/2017, §§ 58, 60).

24. Ayrıca mülkiyet hakkına müdahaleye yol açan tedbirler keyfî veya öngörülemez biçimde uygulanmamalıdır. Aksi takdirde mülkiyet hakkının etkin bir biçimde korunması mümkün olmaz. Bu sebeple kamu makamlarınca başvurucunun eylemi ile tedbire yol açan kanuna aykırılık arasında bağlantı olduğunu gösterir makul bir değerlendirme yapılmalıdır. Bu bağlamda elkoyma veya müsadere gibi tedbirler yoluyla mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerin bireyin menfaatleri ile kamunun yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozmaması için suça veya kabahate konu eşyanın malikinin davranışı ile kanunun ihlali arasında uygun bir illiyet bağı olması ve iyi niyetli eşya malikine eşyasını -tehlikeli olmaması kaydıyla- geri kazanabilme olanağının tanınması veya iyi niyetli malikin bu nedenle oluşan zararının tazmin edilmesi gerekmektedir (Hanife Ensaroğlu, § 66; Hamdi Akın İpek, § 115).

25. Bunun yanında söz konusu tedbir gerek kapsamı gerekse de süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanmalıdır. Kamu yararı amacı doğrultusunda mülkle ilgili olarak bu ve benzeri tedbirlerin uygulanmasının zarara yol açması ise kaçınılmazdır. Ancak bu zararın kaçınılmaz olandan ağır veya aşırı sonuçlara yol açmaması ya da oluşması durumunda böyle bir zararın kamu makamlarınca makul bir sürede, uygun yöntem ve vasıtalarla giderimi sağlanmalıdır. Buna göre kamu makamlarının kanuna dayanarak ve ilgili kamu yararı amacı doğrultusunda mülkiyet hakkına müdahale teşkil eden tedbirler uygulaması ve bu tedbirlerin belirli bir süre devam etmesi ancak bireyin mülkiyet hakkının korunmasının gerekliliklerine uyulduğu takdirde ölçülü görülebilir (Hanife Ensaroğlu, § 67).

26. Suçla mücadele bağlamında ihtiyaç duyulan tedbirlerin alınması ve bu tedbirler kapsamında somut olayda olduğu gibi araçlar üzerinde belirli bir süreyle hukuki tasarruflarda bulunulmasının sınırlandırılması bakımından kamu makamlarının geniş bir takdir yetkisi mevcut ise de bu tedbirlerin uygulanmasının mülk sahibine kaçınılmaz olandan aşırı bir külfet de yüklememesi gerekir. Bu doğrultuda mülkiyet hakkına yönelik uygulanan tedbir süreçlerinde kamu makamlarından makul derecede ivedilik ve özen koşullarına uygun hareket etmeleri beklenir. Diğer bir deyişle tedbiri uygulayan kamu makamları söz konusu tedbirin başvurucunun mülkiyet hakkına etkilerini de gözetmeli ve

ölçüsüz bir müdahaleye açmamalıdır (Onur Tur Uluslararası Nakliyat Ltd. Şti., § 66).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

27. Elkoyma tedbiri ile yapılan müdahalenin suçtan gelir veya mal varlığı elde edilmemesi yönündeki amacı gerçekleştirmek için elverişli ve gerekli bir araç olduğunda tereddüt bulunmamaktadır.

28. Müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından müdahalenin orantılılığı da değerlendirilmelidir. Öngörülen tedbirin maliki olağan dışı ve aşırı bir külfet altına sokması durumunda müdahalenin orantılı, dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu durumda uygulanan tedbir nedeniyle başvurucuya aşırı ve orantısız yük yüklenip yüklenmediği tespit edilmelidir.

29. Somut olayda başvurucunun murisi H.H.S. hakkında yapılan ceza soruşturması kapsamında H.H.S.nin başvuruya konu taşınmazı soruşturma devam ederken başvurucuya devrettiği belirtilerek taşınmaz hakkında elkoyma tedbirine ve ceza kovuşturması sırasında H.H.S.nin ölümü üzerine Mahkemece H.H.S. hakkında açılan davanın düşmesine karar verilmiş, karar kesinleşmiştir. Başvurucu, taşınmaz üzerinde bulunan tedbirin devamında hukuki bir yarar kalmadığını belirterek tedbirin kaldırılmasını talep etmiş; Mahkeme ek karar ile sanığın vefatı nedeniyle düşme kararı verilmesinin suçu ortadan kaldırmayacağını, taşınmazlara konu tedbirin suç ile bağlantılı olduğunu, bu durumda tedbirin kaldırılmasının hukuk mahkemelerinden talep edilmesi gerektiğini belirtmiş ve başvurucunun talebini reddetmiştir.

30. Başvurucunun murisi hakkında yürütülen soruşturma kapsamında başvurucunun taşınmazı üzerine konulan tedbirin soruşturma süresince devam ettiği, kovuşturma aşamasında da, tedbir kararının hükmün kesinleşmesinden sonra da kaldırılmadığı, yaklaşık 13 yıldır devam ettiği görülmüştür.

31. Başvurucu, kendisine ait taşınmazın suç ile bağlantısı olmadığını, her ne kadar Mahkemece vefat nedeniyle düşme kararı verilmesinin suçu ortadan kaldırmadığı belirtilmişse de murisi hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmediğini, tedbirin devam etmesinde hukuki bir menfaat bulunmadığını ifade etmiş; taşınmazı üzerinde bulunan "Satılamaz, devredilemez." şerhi nedeniyle tasarrufta bulunamadığından yakınmıştır.

32. Mahkeme, ek kararında başvurucunun murisi hakkında düşme kararı verilmesinin suçu ortadan kaldırmadığını belirterek tedbirin devamı yönünde hüküm tesis etmiştir. Başvurucu ise eşi hakkında yapılan yargılama sonuçlanmadan eşinin vefat ettiğini belirtmiş, bu durumda mahkûmiyet kararının da kesinleşmediğini ileri sürmüştür. Bu durumda Mahkemece tedbirin devamı yönünde verilen ek kararın gerekçesinin başvurucunun itirazlarına yönelik bir açıklama içerdiğinden söz edilemeyecektir.

33. Öte yandan Mahkeme, ek kararında ayrıca tedbirin kaldırılmasının hukuk mahkemelerinden istenebileceğini de belirtmiştir. Başvurucunun taşınmazına uygulanan tedbirin murisi hakkında zimmet suçundan yapılan soruşturma kapsamında suç ile ilişkili olarak uygulandığı dikkate alındığında tedbirin kaldırılması talebinin hukuk mahkemelerine yöneltilebileceğinin belirtildiği ek kararın gerekçesinin konuyla ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmıştır.

34. Bu bilgiler ışığında uzun süredir uygulanan tedbir kararının hükmün kesinleşmesinden

sonra devam etmesine ilişkin ek kararda başvurucunun iddia ve itirazlarına dair yeterli ve ilgili bir gerekçe bulunmadığı, başvurucunun mülkiyet hakkının korunması için gerekli usuli güvencelerin somut olayda sağlanmadığı anlaşılmıştır. Taşınmaz üzerinde bulunan tedbirin devamı şeklinde mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kamu yararı amacıyla karşılaştırıldığında başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı külfet yüklediği, başvurucunun mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararı arasında olması gereken adil dengeyi bozduğu, sonuç olarak ölçülü olmadığı kanaatine varılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

36. Başvurucu, ihlalin tespiti ve ihtiyati tedbir şerhinin kaldırılması talebinde bulunmuş; tazminat talep etmemiştir.

37. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/608, K.2019/593) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ

UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İZZET YAKUT

B. No: 2021/14841 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/14841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İZZET YAKUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/14841)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : İzzet YAKUT

Vekili : Cüneyt DIRBAZOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun sevk ve idaresindeki 35 L... plakalı araçta yapılan aramada toplam 1.000 şişe Oxyvet marka ve 30.000 adet Hap Niclosam marka ilaçların ele geçirilmesi üzerine 21/3/2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçundan Doğubayazıt Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır.

3. Başsavcılık tarafından 21/5/2014 tarihinde iddianame düzenlenerek başvurucunun 5607 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan cezalandırılması, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 54. maddesi uyarınca başvurucuya ait aracın müsadere edilmesi talep edilerek kamu davası açılmıştır.

4. Doğubayazıt 1. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 22/10/2020 tarihinde başvurucunun kaçakçılık suçunu işlediği gerekçesiyle 5607 sayılı Kanun uyarınca cezalandırılmasına,

4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süreyle denetime tabi tutulmasına, suçta kullanılan 35 L... plakalı aracın 5607 sayılı Kanun'un 13. maddesi ve 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu 25/11/2020 tarihinde HAGB kararına itirazda bulunmuştur. Başvurucu, itirazında beraatine karar verilmesi gerektiği hâlde somut delil olmadan hukuka aykırı şekilde mahkûmiyetine ve aracının müsaderesine karar verildiğini ileri sürmüştür.

6. Doğubayazıt Ağır Ceza Mahkemesince (Ağır Ceza Mahkemesi) 1/3/2021 tarihinde itirazın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde HAGB kararının usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmiştir.

7. Başvuru 16/3/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

8. Başvurucu; suçun unsurlarının oluşmadığını, somut delil olmadan mahkûmiyet kararı verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. HAGB kararına yapılan itirazın reddi kararı, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kararın usul ve kanuna uygun olduğu, HAGB koşullarının oluştuğu hususlarına dayandırılmıştır.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Atilla Yazar ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Haklarında çeşitli suçlardan HAGB'ye karar verilmesinin başvurucuların ifade özgürlükleri ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme haklarını ihlal ettiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi, uygulamadan kaynaklanan anayasal sorunlarla ilgili kapsamlı değerlendirmeler yaparak somut tespitlerde bulunmuştur. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, usuli güvenceleri ortadan kaldırır şekildeki HAGB kurumu uygulamasının kanunilik ölçütünü sağlamadığı sonucuna vararak ihlal kararı vermiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 174).

12. Anayasa Mahkemesi Atilla Yazar ve diğerleri kararında; sanıkların HAGB kararını kabule ilişkin irade beyanlarının alınması usulündeki güvence eksikliğine, ilk derece mahkemelerince verilen gerekçeli kararlarda sadece ilgili kanun hükmünün ya da başvuruculara isnat edilen söz ya da davranışın tekrarından ibaret ifadelere yer verildiğine yahut ilgisiz gerekçe içerdiğine dikkati çekmiştir. Ayrıca yerel mahkemelerce izlenen usul ve yöntemin silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı, iddia karşısında savunma makamının sahip olduğu güvenceleri yeterince koruyamadığı ve onu dezavantajlı hâle getirdiği sonucuna varmış; somut başvurularda müdafi yardımından yararlanma ve bu hakla bağlantılı olarak savunma için gerekli zaman ve kolaylığa sahip olma haklarına ilişkin güvencelerin sağlanmadığını belirtmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 124-142).

13. Anılan kararda ayrıca itiraz mercilerinin genel olarak HAGB itirazları üzerine verdikleri kararların dosya üzerinden yeknesak bir şekilde ve sadece şeklî şartlar yönünden, ilk derece mahkemelerince verilen kararlarda hukuka aykırılık bulunmadığını ve bu nedenle de itirazın reddedildiğini bildiren bir cümleden ibaret gerekçelerden oluştuğu belirtilmiştir. Böylelikle uygulamada HAGB kararlarına karşı itiraz mercilerinin davayla doğrudan ilgili olan hususları ayrıca değerlendirerek yeterli bir gerekçe ile cevap vermeleri gerekirken sistemsel olarak bu yükümlülüklerini yerine getirmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Atilla Yazar ve diğerleri, § 155).

14. Nitekim Anayasa Mahkemesi 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin (12) numaralı fıkrasında yer alan ve HAGB kararlarına karşı itiraz yolunun açık olduğunu düzenleyen kurala ilişkin yapılan başvuruda anılan kuralı bireysel başvuru kapsamında görünür hâle gelen hususları gözönünde bulundurarak anayasallık denetimine tabi tutmuş ve kuralın itiraz kanun yoluna başvuranların iddia ve delillerinin dikkate alınmasında, çatışan menfaatlerin dengelenmesinde, temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunun ve ölçülülüğünün belirlenebilmesinde belirli ve etkili bir denetim yolu öngörmediği, bu durumun temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalelerin giderilmesi ve kamu gücünü kullananların keyfî davranışlarının önüne geçilmesi imkânının sağlanmadığı sonucuna ulaşarak iptaline karar vermiştir (AYM, E.2021/121, K.2022/88, 20/7/2022).

15. Anayasa Mahkemesi HAGB kurumuna dair daha önce yaptığı tespit ve değerlendirmeleri de gözönünde bulundurarak 1/6/2023 tarihinde E.2022/120 sayılı dosyada, 5271 sayılı Kanun’un 231. maddesine 6/12/2006 tarihli ve 5560 sayılı Kanun’un 23. maddesiyle eklenen (5) numaralı fıkranın birinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve iptaline, kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Anılan cümlenin iptali nedeniyle uygulanma imkânı kalmayan aynı maddenin (5) numaralı fıkrasının ikinci ve üçüncü cümleleri ile (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13) ve (14) numaralı fıkralarının 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptaline hükmetmiştir. Bu kararla iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ile cezalandırılan sanık hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılabileceğini öngören ve bunun şartlarını düzenleyen tüm kurallar iptal edilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023, §§ 22-56).

16. Anayasa Mahkemesinin HAGB ile ilgili iptal ve ihlal kararı birlikte değerlendirildiğinde başvurucu hakkındaki yargılamaların adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelere uygun şekilde yürütülmediği anlaşılmıştır. Bu nedenle somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin yukarıda izah edilen iptal ve ihlal kararlarında varılan sonuçlardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN bu görüşe katılmamıştır.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu; müsadere kararının esasının denetlenmediğini, itiraz incelemesi sonunda verilen kararda müsadere hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığını, askıda bir hüküm olması nedeniyle kararın infaz edilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirterek

mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiği görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Süleyman Başmeydan ([GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan müdahalenin keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının ileri sürülebileceği bir yol olarak öngörülen temyiz kanun yoluna başvuru imkânının askıya alınarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ile müsadere kararının infazına girişilmesinin -yol açılan belirsizlik ve yeterli güvencelerin sağlanmadığı dikkate alındığında- başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

23. Anayasa Mahkemesi müsadere tedbirine ilişkin yargısal süreç yönünden HAGB kararı verildiği takdirde ortaya çıkan belirsizliğe işaret ederek söz konusu tedbirin HAGB kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazına girişilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ve HAGB kararının koşullarının oluşup oluşmadığıyla ilgili olarak sınırlı denetim yapılması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

24. Anayasa Mahkemesinin Atilla Yazar ve diğerleri kararında temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle olağan kanun yolları ile çözüme kavuşturulması için (itiraz yolunun etkinleştirilmesi ya da istinaf/temyiz kanun yollarının açılması gibi) birtakım yasal düzenlemeler yapılması ve böylelikle HAGB kararlarının Anayasa Mahkemesince ilk elden incelenmesinin önüne geçilmesi gerektiği belirtilerek bu konuda tespit edilen yapısal sorunun giderilmesi için Türkiye Büyük Millet Meclisine bilgi verilmiştir (Atilla Yazar ve diğerleri, § 177).

25. Anayasa Mahkemesinin 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının iptaline ilişkin norm denetimi kararında ise Atilla Yazar ve diğerleri kararında belirtilen eksikliklerin (Atilla Yazar ve diğerleri, §§ 123-173) bütünüyle giderilmesine yönelik olarak kanun koyucu tarafından gerekli değişikliklerin yapılmadığı, HAGB kurumunun mevcut hâliyle -bireysel başvuru kararlarında da işaret edildiği üzere- kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önlemekte yetersiz kaldığı, temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurduğu belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararında müsaderenin HAGB kararı verilmesi durumunda hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin ise açık bir kanun hükmünün bulunmadığı belirtilmiş, Süleyman Başmeydan kararında kanun koyucunun müsadere kararı

için farklı bir usul veya kanun yolu düzenleyebileceği gibi HAGB kararları yönünden de müsadereye ilişkin farklı bir mekanizma da öngörebileceği yönündeki değerlendirmesine de değinilmiştir (AYM, E.2022/120, K.2023/107, 1/6/2023).

26. Nitekim 2/3/2024 tarihli 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirilmiştir. Beşinci fıkrada HAGB'nin, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade edeceği belirtilmiştir. Öte yandan on ikinci fıkrada aynı Kanun'un 272. maddesinin üçüncü fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, HAGB kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceği düzenlenmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli 7499 sayılı Kanun'un 15. maddesi ile 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrası ve on ikinci fıkrası değiştirildikten sonra 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinin beşinci fıkrasının birinci cümlesindeki kuralı yeniden inceleyerek kuralın iptaline karar vermiştir. Norm denetimi kararında; kanun koyucunun 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesinde 7499 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikle birlikte müsadere bakımından farklı bir usul öngördüğü, yine anılan değişiklik sonrasında HAGB'nin uygulanması sanığın kabulüne bağlı değilse de kuralın da yer aldığı maddenin on ikinci fıkrasında HAGB kararına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği düzenlenmek suretiyle esasa ilişkin hukuka aykırılık iddiaları yönünden de kanun yolunda denetim imkânının getirildiği, bu bağlamda sanığın kanun yolundan ve adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden feragat etmesini gerektirir bir hükme yer verilmediğine vurgu yapılmıştır (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/07/2025, §58).

28. Bununla birlikte anılan kararda, iptal kararında belirtildiği şekilde HAGB kurumunun kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar bakımından uygulanmayacağına dair yasal bir düzenleme bulunmadığı, bu hususta yasama organınca Anayasa Mahkemesinin anılan iptal kararındaki tespitleri gözetilerek bir düzenlenme yapılmadığı, kuralın iptal edilen hükümle kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği ve Anayasa'nın 17. maddesi anlamında işkence, eziyet ve kötü muamele kabul edilen suçlar yönünden aynı sonuçları doğuracağı, bu nedenle kural Anayasa'nın 17. maddesinin devlete yüklemiş olduğu faillere fiilleriyle orantılı cezalar verilmesi ve mağdurlar açısından uygun giderimin sağlanması şeklindeki usul yükümlülüğüyle bağdaşmadığı, kuralın Anayasa'nın 17. maddesine aykırı olduğu belirtilerek iptaline, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesine, karar verilmiştir (AYM, E.2024/98, K.2025/149, 10/07/2025, §59).

29. Sonuç olarak ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasında düzenlenen bireysel başvuruya özgü yeniden yargılama kurumunun özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalar için bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Doğubayazıt 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2020/360, K.2020/742) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, ceza davasında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, ceza kovuşturması sonunda verilen müsadere kararının hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kesinleştirilmesiyle birlikte infazı nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

2. Başvuru konusu olayda başvurucunun, 5607 sayılı Kaçakçılık Kanunu'na muhalefet suçundan cezalandırılmasına, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), beş yıl süreyle denetime tabi tutulmasına, suçta kullanılan aracın 5607 sayılı Kanun'un 13. maddesi ve 5237 sayılı Kanun'un 54. maddesi uyarınca müsadere edilmesine karar verilmiştir. Anılan karara yapılan itirazın reddi üzerine karar kesinleşmiştir.

3. HAGB kararı cezai anlamda bir mahkûmiyet hükmü değildir. HAGB, erteleme ve kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar gibi hükmün ve cezanın bireyselleştirilmesi kurumlarından biridir. Hâkim, sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurmakla beraber hükmü açıklamamakta ve sanığı belirli bir süre denetim altında tutmaktadır. Sanık, denetim süresi içinde kasıtlı bir suç işlemediği ve mahkemece öngörülen denetimli serbestlik tedbirine uygun davrandığı takdirde açıklanması geri bırakılan mahkûmiyet hükmü ortadan kaldırılmaktadır (Enez Ersöz, B. No: 2018/19673, 31/3/2022, § 35).

4. Ceza hukukunda, cezanın infaz edilmesiyle güdülen amaç kişiye gerçekleştirdiği haksızlık dolayısıyla etkili bir uyarıda bulunmak ve pişmanlık duymasını sağlamaktır. Cezasının

infazıyla hükümlünün gelecekte sosyal sorumluluğa sahip olarak suçsuz bir hayat sürmeye yatkın duruma getirilmesi gerekmektedir. Çağdaş ceza hukukunda ceza yaptırımlarının belirlenmesindeki temel amaç ise suçlunun ıslahı, yeniden suç işlemesinin ve toplum için sürekli bir tehlike olmasının önüne geçme ve dolayısıyla topluma tekrar yararlı bir birey hâline getirilmesini sağlamaktır. Hürriyeti bağlayıcı cezaların tek yaptırım biçimi olarak öngörülmesinin suç ve suçluluğu önleme noktasında yetersiz kalması karşısında, günümüzde geleneksel ceza sistemini tamamlayacak başkaca yaptırım ve tedbirler uygulanmaya başlanmıştır. Cezaların bireyselleştirilmesine yönelik bu düzenlemeler, kamu yararının da bir gereğidir (AYM, E.2012/80, K.2013/16, 17/1/2013). HAGB kurumu da suç ve suçlulukla mücadele, caydırıcılık ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla kanun koyucunun takdir yetkisi kapsamında kabul ettiği bir sistem olup kamu yararı amacına yöneliktir.

5. HAGB, hapis cezasının ertelenmesi ve kısa süreli hapis cezasının seçenek yaptırımlara çevrilmesi gibi hükmün ve cezanın bireyselleştirilmesi araçlarından biridir. Bu kurumun varlığı, uygulanma koşulları, hüküm ve sonuçlarının neler olduğu, Anayasa'da yer alan ilkelere ve güvencelere aykırı olmamak kaydıyla, kanun koyucunun takdirinde olmakla birlikte anılan kurumun ulaşılmak istenen amaç bakımından ölçülü olması gerekir.

6. Suçun önlenmesi ve suçlulukla mücadele bakımından hürriyeti bağlayıcı cezaların tek yaptırım biçimi olarak belirlenmesi toplum açısından beklenen neticenin gerçekleşmesine yetmemekte, tam aksine bir sonucun ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Belirli bir önem derecesinin altındaki suçlarda kişilerin doğrudan hürriyeti bağlayıcı cezai yaptırımlara tabi tutulması daha nitelikli ve yoğun biçimde suçun işlenme nedeni olabilmektedir (AYM, E.2007/14, K.2009/48, 12/03/2009). Suçu işlediği sabit görülen sanık bakımından bir kısım yükümlülükler de yüklenebilecek şekilde belirli sürelerle gözetim ve denetim öngören, mümkün olduğunca suçtan zarar görenin tatminini amaçlayan HAGB kurumunun, özgürlüğü bağlayıcı cezaya son çare olarak başvurulabilmesi de gözetildiğinde, suç ve suçlulukla mücadele bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Kanun'un 231. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca HAGB kararının uygulanabileceği azami ceza miktarının, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adlî para cezası olması koşuluna bağlanmış olması söz konusu kurumun ulaşılmak istenen amaç bakımından orantısız bir yanının olmadığını da ortaya koymaktadır.

7. HAGB kararı ile sonuçlanan yargılamaların kural olarak Kanun'da öngörülen kovuşturmaya ilişkin yargılama usullerinin uygulanması, delillerin takdiri ve eylemlerin hukuki nitelendirmesinin yapılması bakımından diğer hüküm ve karar türleri ile sonuçlanan yargılamalardan farkı bulunmamaktadır. HAGB kararı ile sonuçlanan yargılamalarda da sanığın adil yargılama hakkına dair güvencelerden istifade etmesi gerekir.

8. Öte yandan Anayasa'nın 35. maddesinde güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, menkul ve gayrimenkul mallar ile bunların üzerinde tesis edilen sınırlı ayni haklar ile fikrî hakların yanı sıra icrası mümkün olan her türlü alacak hakkını da kapsar. Ceza yargılaması sonunda mülkiyetin kamuya geçirilmesi sonucuna yol açan müsadere kararı mülkiyet hakkına sınırlama getirmekte olup mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrol edilmesidir (Bekir Yazıcı [GK], B. No: 2013/3044, 17/12/2015, §§ 54-58).

9. HAGB kurumu bir bütün halde incelendiğinde Anayasa Mahkemesi HAGB ile sonuçlanan yargılamalara ilişkin incelemiş olduğu bireysel başvurularda müsaderenin hangi aşamada infaz edileceğine ilişkin olarak, açık bir kanun hükmünün bulunmamasını ve mülkiyet hakkına müsadere yoluyla yapılan sınırlamanın keyfî veya hukuka aykırı olup olmadığının

ileri sürülebileceği bir yol bulunmamasını ihlal sebebi olarak kabul etmiştir (Mahmut Üçüncü, B. No: 2014/1017, 13/7/2016, § 101; Süleyman Başmeydan [GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019, §§ 57-63).

10. HAGB kararına itiraz mercii tarafından esas bakımından denetim yapıldığında, müsadereye konu eşyanın iyiniyetli üçüncü kişiye ait olup olmadığı, müsaderenin orantılılığı ve nihai olarak müsaderenin uygunluğu da denetlenebilecektir. HAGB kararlarının askıda hüküm olması karşısında beş yıllık denetim süresinin uzunluğu da gözetilerek hem yargılama mercii hem de itiraz mercii tarafından mülkiyet hakkını ihlal etmemek için üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı bizatihi suç oluşturan eşyalar hariç olmak üzere, müsadereye konu eşyanın belirli şartlar öngörerek yediemin sıfatıyla sanığa teslimi de mümkündür (benzer yönde değerlendirme için bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E.2014/6-66, K.2014/365, 11/7/2014).

11. Somut olayda başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de adil yargılanma hakkının usulü güvencelerine değinmeksizin, delillerin değerlendirilmesine ve yargılama sonucuna yönelik şikayetler ileri sürmüştür. Ayrıca itiraz makamının inceleme şekli ve sürecine yönelik hiçbir iddiada da bulunmamıştır. Anayasa Mahkemesi kural olarak ilgili mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına yönelik ihlal iddialarını inlememektedir. Başvurucu hakkında kaçakçılık suçunun unsurlarının oluştuğu kabul edilerek cezalandırılmasına, başvurucu lehine değerlendirme yapılan HAGB kararı verilmesine dair hüküm kurulmuştur. Sonuç olarak başvuru formundaki iddialar dikkate alındığında adil yargılanma hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

12. Öte yandan başvuru konusu olayda başvurucunun sevk ve idaresinde araçta yapılan aramada toplam 1000 şişe Oxyvet marka ve 30000 adet Hap Niclosam marka ilaçların ele geçirilmiş, başvurucu, soruşturma aşamasında alınan savunmasında üzerine atılı suçu ikrar etmiş, yargılama aşamasında ise ilaçları hayvanlarına vereceğini, herhangi bir ticari bir amacının olmadığını ifade etmiştir. Mahkeme, suça konu ilaçların taşındığı aracın başvurucu adına kayıtlı olduğu, araçta yapılan inceleme sonucu düzenlenen bilirkişi raporunu da dikkate alarak, araçta yakalanan ilaçların söz konusu araçta taşınmasında bagaj hacmi yük bakımından ağırlıklı bir bölümünü oluşturduğu, söz konusu ilaçların taşınmasında aracın kullanılmasının zorunlu olduğu, Oxyvet marka ve Niclosan marka ilaçların ruhsatlı olmadığı gerekçeleriyle, suça konu ilaçların taşındığı aracın ve ilaçların müsaderesine karar verilmiştir.

13. Müsadere kararıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu, başvurucuya isnat edilen suçun niteliği ve başvurucuya ait araçta ele geçirilen kaçak ilaçların miktarı dikkate alındığında müdahalenin meşru bir amacının olduğu ve orantısız olduğunun söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır.

14. Açıklanan nedenlerle somut olay yönünden, başvurucunun adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edilmediği kanaatine vardığımdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye İrfan FİDAN

AHMET KARADAVUT (2)

B. No: 2021/48319 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48319

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KARADAVUT BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/48319)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Ahmet KARADAVUT

Vekili : Av. Beyza Esma TUNA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve mahkûmiyet kararında esas olarak suç oluşturmayan bazı eylemlere de dayanılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır.

2. Mersin Hâkimi olarak göreve başlayan başvurucu; sırasıyla Hazro Hâkimi, Şabanözü Hâkimi, Yargıtay Tetkik Hâkimliği görevinde bulunduktan sonra 19/1/2010 tarihinde Yargıtay üyesi olarak seçilmiştir. Darbe teşebbüsünden sonra Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle hakkında soruşturma başlatmıştır. 4/2/1983 tarihli ve 2797 sayılı Yargıtay Kanunu'nun 46. maddesinin mülga altıncı fıkrasının yeniden düzenlenmesine istinaden başvurucuya ilişkin soruşturma evrakı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

3. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca 3/1/2018 tarihinde iddianame düzenlenmiştir.

İddianamede; başvurucunun örgütün sivil imamı olduğu gerekçesiyle haklarında soruşturma bulunan şüpheliler ile arama/aranma baz kayıtlarının olduğu, ortak baz hareketliliğinin bulunduğu, başvurucu hakkında tanık olarak beş kişinin beyanda bulunduğu belirtilmiştir. Bu tanıklar arasında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) eski üyeleri, daha önce Adalet Bakanlığında (Bakanlık) ve Yargıtayda çalışan kişiler de yer almaktadır. Tanıklar, başvurucunun örgüt yapılanması içinde yer aldığını ifade etmiştir. Bu kapsamda tanık İ.D. "...Kendisini Ankara'ya geldikten sonra tanıdım ve kendisinin bu yapıya müzahir olduğunu biliyorum..." şeklinde beyanda bulunmuştur.

4. Hazırlanan iddianame, Yargıtay 9. Ceza Dairesi (Daire) tarafından 16/1/2018 tarihinde kabul edilmiş ve yargılama başlamıştır. Düzenlenen tensip zaptında diğer hususların yanı sıra başvurucunun Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) ile irtibatının bulunup bulunmadığının araştırılması, var ise hesap hareketlerinin bildirilmesinin istenmesi ile başvurucuya ait temin edilen HTS bilgilerinin gönderilmesinin istenmesi hususlarında müzekkere yazılmasına ve duruşmanın 12/4/2018 tarihinde yapılmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

5. Duruşma, beş celsede bitirilmiştir. İlk celsede başvurucu; savunmasında iddianamenin kabul şartlarının oluşmadığını, soruşturmanın Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu tarafından yapılması gerektiğini, davanın görevli mahkemeye açılmadığını, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak isteyen tanıkların soyut ve dayanaksız beyanlarda bulunduklarını, sivil imamlarla olan baz kayıtları ve ortak baz hareketliliğinin lojmanın konumu, aynı bölgeden tesadüfen geçilmiş olması gibi sebeplerden kaynaklandığını, içeriği belirli olmayan görüşmelerin delil olarak kullanılamayacağını dile getirmiştir. Başvurucu müdafii de tanık beyanlarının soyut olduğunu belirtmiş ve müvekkilinin tahliyesini talep etmiştir. Duruşma sonunda eksik evrakın ikmal edilmesi için duruşmanın 8/8/2018 tarihine ertelenmesine ve başvurucu hakkında beyanda bulunan tanıklardan Ankara dâhilinde bulunanların zorla getirilmelerine, Ankara dışında oldukları belirlenenlerin ise beyanlarının alınması için bulundukları yer Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine talimat yazılmasına ayrıca yazılacak talimata sanık müdafilerinin tanıkların dinlenmesi hususundaki duruşmalardan haberdar edilmesinin istenmesine karar verilmiştir.

6. Başvurucu ve müdafiinin hazır olduğu ikinci celse tanıklar A.H., İ.D., Ö.K., İ.O. ve B.E. dinlenmiştir. Bu tanıklar; başvurucu ile geçmişte bir tanışıklığının olup olmadığını, günlük hayatta başvurucuyla iş dışında vakit geçirip geçirmediğini, Yargıtay üyeliğine başvurucunun nasıl seçildiğini anlatmıştır. Bu kapsamda tanıklar, başvurucuyla ilgili kanaatlerini oluşturan hususları geçmişte görevi esnasında yaşadıkları olaylar çerçevesinde anlatmıştır. Tanıkların beyanlarına ilişkin olarak gerek başvurucu gerekse de başvurucu müdafii soru sorabilmiştir. Tanıklar A.H., Ö.K., İ.O. ve B.E. etkin pişmanlık kapsamında daha önce verdiği ifadelerine benzer şekilde başvurucunun örgüt ile olan irtibatına dair duyum ve kanaatte bulunduklarını belirtmişlerdir. Bu kapsamda tanık İ.D. ise "...sanığı ben Yargıtaya Üye seçildikten sonra tanıdım. 13. Ceza Dairesinde birlikte görev aldık. 13. Ceza Dairesinde görev yaparken aynı sohbet grubundaydık..." şeklinde beyanda bulunmuştur. Daire, bu celse başvurucunun tahliyesine ve sonraki celsenin 22/10/2018 tarihinde yapılmasına karar vermiştir.

7. Celse arasında Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının 25/7/2018 tarihli mali analiz raporunun gönderildiğine dair 6/8/2018 tarihli yazısı sunulmuştur. Bu kapsamda örgüt talimatı sonrası (2014 yılı Ocak ayından sonra) başvurucunun eşinin Bank Asya hesabında hesap açma/para yatırma/para çekme şeklinde hareketlerin olduğu belirtilmiştir.

8. Üçüncü celsede, başvurucu ve müdafii celse arasında dosyaya gelen mali analiz raporuna karşı beyanda bulunmak için süre istemiştir. Daire, başvurucu ve müdafiine süre verilmesine, iddia makamının esas hakkındaki mütalaasını hazırlaması için duruşmayı ertelemiştir.

9. Celse arasında başvurucudan ele geçirilen dijital materyallere ilişkin bilirkişi raporu dosyaya sunulmuştur. Ayrıca temin edilen HTS kayıtları dosya arasına alınmıştır. Dördüncü celsede anılan rapor ve HTS kayıtları başvurucuya okunmuş; başvurucu bu konuda delillerin usule uygun şekilde toplanmadığını ve incelenmediğini, bu nedenle rapora konu bilgilerin hukuka aykırı delil mahiyetinde olduğunu savunmasında belirtmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının esas hakkındaki mütalaası alınmıştır. Başvurucu ve müdafiinin talebi üzerine süre verilerek duruşma ertelenmiştir. Esas hakkındaki mütalaanın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanığın [başvurucunun] örgüt içerisinde yer aldığı, 19.01.2010 tarihinde Yargıtay üyesi seçilen sanığın, terör örgütü mensuplarının 2010 yılında Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda çoğunluğu ele geçirmelerinden sonra örgüt liderinin talimatı ile Yargıtay üyeliğine seçilen isimlerle birlikte hareket ettiği, yapı üyelerinin sanıktan övgüyle bahsedip onun için "abimiz" dedikleri, örgüt tarafından belirlenen ve Yargıtay eski üyeleri [M.K.], [H.K.], [Z.D.], [H.B.], [M.M.F.], [A.B.] ile [İ.D.nin] [tanık] içinde bulunduğu sohbet grubunda yer aldığı, 15 günde bir veya ayda bir düzenlenen, örgüt lideri Fethullah Gülen'in konuşmalarının dinlendiği, himmet adı verilen örgütsel aidatın toplandığı, kurum içi seçimlerde ve diğer durumlarda nasıl hareket edileceği yönündeki örgütsel talimatların iletildiği sohbet adı verilen toplantılara katıldığı, Yargıtay eski üyeleri [S.A.], [İ.K.], [C.D.], [M.U.], [A.E.], [K.C.E.] ile birlikte örgütün yargıya soktuğu ilk 7 kişiden biri olduğu, [S.Ö.], [M.Ö.], [A.E.], [S.A.], [C.D.], [İ.K.] ve [M.K.Ö.] ile birlikte yapılanmayı tanzim eden kişiler arasında yer aldığı, HTS kayıtlarından anlaşıldığı üzere, örgütün tepe yönetiminde yer alan [R.U.], [A.A.] ve [F.İ.] isimli kişiler ile görüşmelerinin bulunduğu, dijital materyallerle ilgili olarak düzenlenen veri çıkarım raporu ve bilirkişi raporunda sanığın örgütle olan bağlantısına ilişkin verilere rastlandığı, mali analiz raporuna göre, sanığın örgütle iltisaklı Bank Asya'da kapatılmamış üç adet hesabının bulunduğu, örgüt liderinin talimatı sonrasında çalışmayan eşi adına Bank Asya'da 29.01.2014 ve 25.03.2015 tarihli Türk Lirası, 06.01.2016 tarihli döviz hesabı açılıp, 29.01.2014 tarihinde 149,74 gram ziynet altın yatırıldığı, aynı gün yatırılan 1500 TL'nin gram altına çevrildiği, 05.02.2014 tarihinde 165,84 gram altın ile katılım hesabı açıldığı, 10.04.2015 tarihinde 1800 TL nakit para yatırılıp, altın hesabı TL'ye çevrilerek 18.527,64 TL tutarında katılım hesabı açıldığının belirlendiği, baz ve HTS bilgilerinde de görüldüğü üzere örgütün sivil ve yargı kanadında yer almaktan hakkında soruşturma ve yargılama devam eden mensupları ile irtibat halinde olduğu anlaşılmıştır..."

10. Beşinci celsede başvurucunun son savunması alınmıştır. Başvurucu; son savunmasında baz sinyallerinin örgütsel bağı göstermediğini, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak isteyen tanıkların kendisi hakkında sadece soyut olarak beyanlarda bulunduklarını, Bank Asyadaki hesap hareketlerinin normal bankacılık işlemleri olduğunu, örgüt elebaşının talimatı ile ve örgüte maddi destek amacıyla yatırılmış paralar olmadığını, üzerine atılı suçu işlemediğini savunmuştur. Duruşma sonunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğinin sabit olması nedeniyle 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılması cihetine gidilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Tanık [İ.D.], sanıkla Yargıtay 13. Ceza Dairesinde birlikte çalıştıklarını, sanıkla aynı sohbet grubunda bulunduklarını, himmet verdiğini ve sohbetlere katıldığını açıklayarak Fetullahçılar dışındaki kimselerin bu toplantılara alınmasının mümkün olmadığını, diğer

kimselerle diyolog olarak mesela bir davet verme, yemek verme, sosyal münasebet dahilinde bir araya gelmelerin bu toplantılardan ayrı olduğunu ve bunların toplantı olmadığını, Yargıtay Başsavcılığındaki ifadesinde de örgütün bağlılık derecesi en üst düzeyde olan "5'lik" kabul ettiği Yargıtay üyelerini aynı grupta topladığını bunların arasında sanığın da bulunduğunu açıklamıştır.

Tanık [A.H.], sanığın cemaate yakınlığını başkalarından duyduğunu, tanık [Ö.K.], sanığın cemaatçi olduğunu kulislerde duyduğunu beyan etmişlerdir.

Tanıklardan bir kısmının Devlette üst düzey görevlerde çalıştıkları, hukukçu oldukları, tanıklığın sorumluluğunu ve anlattıkları hususlara vakıf oldukları, kullandıkları her bir sözün ifade ettiği manayı gayet iyi bilip değerlendirme yeteneklerinin bulunduğu, bu bağlamda tanıklıklarının ayrı bir önemi haiz olduğu, tanıkların sanıkla aralarında yalan söylemelerini, atf-ı cürümde bulunmalarını, iftira atmalarını gerektirir bir husumet bulunmadığı, genel olarak ifadelerinin aşamalardaki anlatımlarının da aynı olduğu, birbirini doğruladığı, dosya kapsamına ve oluşa da uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Tanık beyanları, dosya kapsamı ile birlikte değerlendirildiğinde sanığın örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde yer alan mahrem kişilerden biri olduğu sanığın inkar yollu savunmalarının suçtan kurtulmaya yönelik olduğu değerlendirilmiştir.

Mali Analiz Raporunun değerlendirilmesi

Mali Suçları Arastırma Kurulu Başkanlığının 06.08.2018 tarihli ve 25996 sayılı yazısına ekli 25.07.2018 tarihli Mali Analiz Raporuna göre;

Sanığın Bank Asya nezdinde açılmış 20.12.2004, 07.02.2005 ve 12.08.2011 tarihli üç ayrı hesabının bulunduğu, sanığın eşi N.K.nın 29/01/2014 ve 25/03/2015 tarihlerinde Türk Lirası cinsinden 06/01/2016 'da Amerikan doları cinsinden Bank Asya'da hesap açıldığı, örgüt liderinin ilgili bankaya para yatırılmasına ilişkin talimat tarihi olan Aralık 2013 sonrası Bank Asya nezdindeki aylık toplam hesap bakiyeleri incelendiğinde;

29.01.2014 tarihinde 149.74 gram hurda (ziynet altın) yatırdığı, aynı gün 1.500 TL nakit yatırdığı ve bunu altına çevirdiği, 05.02.2014 tarihinde hesabında bulunan 165.84 gram altın (15.022.23 TL) ile katılım hesabı açtığı, 10.04.2015 tarihinde 1.800 TL nakit yatırdığı ve hesabında bulunan altını TL'ye çevirdiği, 18.527.64 TL tutarında katılım hesabı açtığı, sonrasında da bu tutarı USD've çevirdiği ve son olarak 07.01.2016 tarihinde hesap bulunan tutarın çekildiği, bu tarihten sonra işlem bulunmadığı anlaşılmıştır.

Örgüt lideri Fetullah’ın, ulusal medyada yayımlanan 31.12.2013 tarihli konuşmasında yer alan Bank Asya’ya para yatırılması talimatı üzerine bu tarih sonrası, birçok örgüt mensubu, kendi adına, yakınları veya başkaları adına anılan bankaya para yatırmıştır. Açık kaynaklarda ve dava dışı dosyalarda yansıdığı üzere, örgüt liderinin çağrısı üzerine başka bankalardan borç almak, evini, aracını satmak suretiyle para temin ederek Bankasya’ya yatıranlar da tespit edilmiştir. Örgüt liderinin talimatından sonraki dönemde sanığın eşinin para hareketleri sanıkla doğrudan ilişkilendirilemediğinden suç ve cezanın kişiselliği ilkesi dikkate alınarak sanık aleyhine kesin bir delil olarak değerlendirilmemiştir.

Tepe Yönetimi ile irtibat kayıtlarının değerlendirilmesi

Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık Şube Müdürlüğünün bila tarih 2018/191716 sayılı yazısına ekli, “FETÖ/PDY veri havuzu sorgulama modülü” sonuçlarına ilişkin 13.12.2017 tarihli raporun incelenmesinde: "Tepe Yönetimi ile irtibat modülü” sonuçlarına

göre, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2014/37666 sayılı FETÖ/PDY ana davası soruşturması kapsamında HTS kaydı alınan 72 şahsa ait 336 numaranın irtibatlı olduğu karşı numaralara ilişkin karşılaştırmada, sanığın kullanımında olan 0505....60 numaralı GSM hattı ile dava dışı olan ve Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/238 Esas sayılı dosyası üzerinden yargılamaları devam eden [R.U.], [A.A.], [F.İ.] arasında mesaj/ arama/ aranma kayıtları tespit edilmiştir. [R.U.] ile sanık arasında, 2013-2014 yılları arasında 6 adet mesajlaşmanın bulunduğu, [A.A.] ile sanık arasında, 2006-2015 yılları arasında 88 adet arama/ aranma ve mesajlaşmanın bulunduğu, [F.İ.] ile sanık arasında, 2009-2015 yılları arasında 87 adet arama/ aranma ve mesajlaşmanın bulunduğu anlaşılmıştır.

Sanık konu ile ilgili savunmasında; 1983 /1985 yıllarında Sivas'da staj yaptığı, [F.İ.nin] bu tarihte kayın biraderinin okulunda öğretmen ve komşusu olduğu, Mersin'e atandıktan sonra bir daha karşılaşmadıklarını, önceden kartla sonra telefonla tebrikleştiklerini, tamamının kandil ve bayram mesajı olduğunu, görüşmelerin tamamının kandil, bayram, yılbaşı ve bazen cuma günlerine ilişkin olduğunu, yılda 12, 13 görüşme yaptığını, [A.A.nın], Fatih Üniversitesi hastahanesi mütevelli heyeti üyesi ve [E.M.nin] de doçent ve [A.A.nın] damadı olduğunu, çocuklarının tedavisinin Hacettepe'de gerçekleştirirken 1999 da Fatih Üniversitesi Hastahanesi açılınca doktorların bu hastaneye geçiş yapmaları sonrası çocuklarının tedavisine ilişkin randevu ayarlamaları ve hastalığa ilişkin konuşmalar dışında özel bir görüşmesinin olmadığını, [R.U.yu] [A.K.yı] tebriğe gittiğinde orada tanıştığını, kart verdiğini, sadece 3 mesajın olduğunu, bunların da kandil mesajı olduğunu savunmuş olmakla, sanığın adı geçen şahıslarla savunmasının aksine örgütsel iletişim kurduğuna dair somut delil elde edilemediğinden aleyhe kesin delil kabul edilmemiştir.

MAHKEMEMİZİN ULAŞTIĞI SONUÇ

Dosyaya intikal etmiş bulunan ve CMK' nın 217. madde çerçevesinde celselerde tartışılan tanık beyanları ve dosya içeriğine göre, sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün yüksek yargıdaki yapılanması içinde bulunduğu, örgüt liderinin Devlet içerisine sızma talimatı uyarınca hiyerarşik yapı içerisinde hareket ettiği, mahrem tavır sergilediği, örgüt toplantılarına katıldığı ve himmet verdiği, bir hukukçu olarak sonuçlarını öngörmesine rağmen örgütsel direktif ve aidiyet duygusu ile hareket tarzını sürdürdüğü dikkate alınarak TCK 314/2 madde kapsamında terör örgütü üyeliği suçunun sübut bulduğunun kabulü ile cezalandırılmasına karar verilmesi yolunda tam bir vicdani kanaat oluşmuştur..."

11. Hüküm, başvurucu ve müdafii tarafından temyiz edilmiştir. Bu kapsamda yapılan incelemede Yargıtay Ceza Genel Kurulu hükmün onanmasına karar vermiştir. Onama kararında kovuşturma aşamasında huzurda dinlenilen tanıkların başvurucu ile ilgili soruşturmalardaki ve huzurda alınan beyanları dikkate alındığı anlaşılmıştır. Ayrıca mali analiz raporu ve tepe yönetimi ile olan irtibat temyiz incelemesinin reddedilme sebepleri arasında yer almaktadır.

12. Başvurucu, nihai hükmü 9/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur

13. Komisyon; adil yargılanma hakkına ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; cezalandırılmasında delil olarak kabul edilen eylemlerinin yasal faaliyetler olduğunu, bu faaliyetlerin terör örgütüne üye olma suçunun delili olarak kabul edilmesi ve bu kapsamda yapılan değerlendirmelerin terör örgütüne üye olma kastının ortaya konulması yönünden hiçbir şekilde yeterli olmadığını, bu durumun ceza kanunlarının geniş ve keyfî bir şekilde yorumlanması anlamına geleceğini ileri sürmüş; bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; somut başvuruda atılı suçlamanın hukuki niteliği, iddianameye konu eylemler ve dosyada bulunan deliller hakkında yeterli bilgiye sahip olan başvurucunun yargılama aşamasının tamamında lehine olan hususları ileri sürebildiği, aleyhine olan delillere karşı çıkabildiği ve yargılamaya konu olaya ilişkin kendi anlatımını mahkemeye sunabildiği belirtilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda Yargıtay Ceza Dairesi gerekçeli kararında başvurucu hakkındaki deliller tartışılmış; başvurucunun mahkûmiyet hükmüne hangi delillerin esas alındığı, hangi delillerin ise esas alınmadığı açıkça belirtilmiştir. Yargıtay Ceza Dairesi gerekçeli kararında başvurucunun itiraz ettiği delillere neden itibar edildiği de ayrıntılı olarak gerekçelendirilmiştir. Sonuç olarak mevcut başvuruda başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği şikâyetleri hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede mevzuat hükümleri, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatları ile somut olayın kendine özgü koşulları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği düşünülmektedir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formunda ileri sürdüğü ihlal iddialarını tekrar etmiştir.

16. Başvurucunun iddiaları suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa’nın “Suç ve cezalara ilişkin esaslar” başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrasında yer alan suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir (AYM, E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13). Anayasa’nın 38. maddesine koşut olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 2. maddesinde de düzenlenen ilke, yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesini, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirmektedir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suç ve cezaların kanuniliği ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri, [2. B.] B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47). Bu nedenle, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 62).

19. Anayasa Mahkemesi de önüne gelen birçok başvuruda FETÖ/PDY'ye üyelik suçu bağlamında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kapsam ve içeriğini incelemiş, ayrıntılı değerlendirmelerde bulunmuştur (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, §§ 26-52; Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 44-64; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024,

§§ 44-58).

20. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine yönelik şikâyetleri kapsayan başvurularda çözümlenmesi gereken öncelikli meselenin başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçunda delil olarak kabul edilen fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, başvurucunun örgütün terör niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği, örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığı ortaya konulduğu takdirde söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 40; Hasan Sarıcı, § 33).

21. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği kesin bir tarihin verilmesi yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 11) önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesi ile hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Yahya Turgut, § 53; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54; Hasan Sarıcı, § 36).

22. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirildiği tespit edilen örgütsel faaliyetlerin varlığının ortaya konulması suretiyle örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varılan durumlarda Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine de karar vermiştir (Yahya Turgut, §§ 57-59).

23. Somut olayda Dairenin gerekçeli kararı ve Yargıtay Ceza Genel Kurulunun temyiz talebinin reddine dair kararı birlikte ele alındığında hükme esas alınan delillerin bir bütün olarak gözönünde tutulması gerekmektedir. Mahkûmiyet kararında ve temyiz talebinin reddedilmesinde başvurucunun örgütsel faaliyetlerinin varlığının ortaya konulduğu deliller arasında tanık beyanları önem arz etmiştir. Daire tarafından dinlenen tanıklardan başvurucunun da kendisi ile birlikte örgüt sohbetlerine katıldığını belirten tanık İ.D.nin anlatımı belirleyici bir delil olarak öne çıkmaktadır. Diğer taraftan Daire, başvurucunun mali analiz raporuna göre örgüt talimatı sonrası Bank Asyada eşi adına olan hesaplardaki hareketliliği ve HTS kayıtlarını aleyhe delil olarak kabul etmemiştir (bkz. § 10).

24. Sonuç olarak Dairenin dosya kapsamındaki tüm delilleri bir bütün olarak değerlendirmek suretiyle oluşturduğu kabulün somut olayın şartlarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı vurgulanmalıdır. Nitekim Daire, başvurucunun sorgulama imkânı bulduğu tanık anlatımları doğrultusunda başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varmış ve aksi yöndeki savunmalarına itibar etmemiştir. Dairenin bu yorumunun kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu anlaşılmıştır. Daire, atılı suçun unsurlarını netleştirirken öngörülebilir ve suçun mahiyetine uygun olma konusunda özen göstermiştir. Buna göre başvurucunun yukarıda anılan eylemleri dolayısıyla bu oluşumun suç işlemek amacında olduğuna ve üzerine atılı örgüt üyeliği suçunun unsurlarını bilebilecek konumda bulunduğuna ilişkin varılan sonucun temelsiz olduğu söylenemez.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve

cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Hasan Tahsin GÖKCAN bu görüşe katılmamıştır.

B. Diğer İhlal İddiaları

26. Başvurucunun;

i. Suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı; mahkûmiyete bağlı tutulduğu süreç yönünden kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 36-39) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması,

ii. Yargılama ve kanun yolu incelemesi yapan makamların doğal hâkim güvencesine sahip, tarafsız ve bağımsız mahkeme olmamaları nedeniyle kanuni hâkim güvencesinin ve bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133) ile Hüseyin Talaz ([1. B.], B. No: 2017/26769, 15/12/2020, §§ 78-80) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması,

iii. Hükme temel alınan delillerin hâkim huzurunda ikame edilmemesi nedeniyle doğrudan doğruyalık ilkesinin ihlal edildiği iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, §17) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi,

iv. Müdafii ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşme yapılmaması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasının müdafii ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşülememesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği dikkate alınarak Orhan Patarya ([GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 61) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması,

v. Kamu görevlilerinin gözaltı ve tutukluluk sürecindeki eylemleri nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ömer Aktaş ([1. B.], B. No: 2014/14915, 21/9/2016, §§ 38-39) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi,

vi. Mahkûmiyet kararına esas alınan deliller nedeniyle din ve vicdan ile ifade özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Orhan Kahveci ([2. B.], B. No: 2014/17284, 30/10/2018) kararı doğrultusunda süre aşımı,

vii. Konutunda hukuka aykırı olarak arama yapılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının başvurucu tarafından yeterince temellendirilmediği anlaşıldığından Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE Hasan Tahsin GÖKCAN'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucu, hakkında örgüt üyeliği suçundan hükmedilen mahkûmiyet kararına yönelik olarak suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Mahkememiz kararında incelemeyi gerekçe boyutuyla birlikte suçta ve cezada kanunilik ilkesi üzerinden yapmış ve ihlal olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Mahkûmiyet kararında dayanılan neredeyse tek delil tanık İ.D.’nin beyanlarından ibaret kalmıştır. Ancak anılan gerekçede yer verilen beyanların Mahkememizin suçta ve kanunilik ilkesiyle ilgili olarak verdiği emsal kararlardaki kriterleri karşılamak bakımından yeterli olmadığı görüşündeyim.

2. Mahkumiyet gerekçesinde adı geçen tanıklar A.H., Ö.K., İ.O. ve B.E.’in beyanları görgüye dayalı olgusal bir bilgi içermeyip başvuranın örgüt ile irtibatı olduğuyla ilgili sübjektif kanaat açıklamalarıdır. Başvurucunun Bankasya hesaplarının ise 2004, 2005 ve 2011 yılarına dayalı olduğu anlaşılmaktadır. Başvuran hakkında Byloc tespiti ya da diğer bir örgütsel faaliyete ilişkin bilgi de bulunmamaktadır. Bu durumda olgusal bilgi veren tanık İ.D.’nin açıklamaları mahkumiyet kararının tek delili olarak ortaya çıkmakta ve mahkumiyet kararının merkezinde yer almaktadır.

3. Çok sayıda kararımızda ifade edildiği üzere FETÖ/PDY Fetullah Gülen tarafından kurulan ve uzun yıllar dinî bir grup olarak nitelenen yapılanmanın terör örgütü niteliği menfur 15 Temmuz Kalkışması ile açık bir biçimde ortaya çıkmıştır. Ayrıca anılan kalkışma öncesinde de kimi örgütsel faaliyetlerde bulunulduğu anlaşılmıştır. Öte yandan söz konusu örgütün dini görünümlü bir yapılanma olarak toplumsal hayatta eğitim, ticaret, esnaf örgütleri ve hatta devletin çeşitli kurumlarında var olduğu ve bu yöntemle devletin önemli koridorlarına sızdığı da bilinen bir olgudur. Bununla birlikte örgütün toplumsal kesimlerde ve bürokrasi içerisindeki örgütlenme yapılanması sürecinde bir kısım vatandaşların ve kamu hizmeti yürüten kurumlarda görev alanların, dini kamuflaj görünümünden hareketle dini bir yapılanma algısıyla sempati duyup bir kısım faaliyetlerine iştirak ettikleri, sohbet adı verilen toplantılara katıldıkları, hatta bu sohbetlerde dini lider olarak algıladıkları örgüt liderinin söz ve yazılarını dinleyip aktardıkları olgusu da Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına yansımış bulunan bir gerçektir. Bu nedenle anılan kararlarda Ceza Kanununun 21. maddesinde tanımlanan suç kastının bilme ve isteme unsurlarının gerçekleştiğinin ispatı sadedinde kriterler geliştirilmiştir.

4. Nitekim bu doğrultuda Mahkememizin emsal oluşturan kararlarında yer alan; “Anayasa Mahkemesi, bir kimsenin terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi için "Kişinin örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, örgütün bir parçası olmayı istemesi ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağlaması

gerekir." şeklindeki değerlendirmeleri çok sayıdaki kararda tekrar edilmiştir (örn. bkz. Metin Birdal, §§ 62, 67; İlhami Aksu [2. B.], B. No: 2018/36918, 15/6/2022, § 32; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 47; Hasan Sarıcı, § 29). Örgütün karmaşık yapısı ve teknikleri karşısında örgüt üyeliğine ilişkin iştirak iradesinin ve kastının tespitinde şüphesiz zorluk bulunmaktadır. Buna karşın her durumda mahkeme kararlarının objektif ve denetlenebilir delillere dayalı olması hukuk devleti ilkesinin ve adil yargılanma hakkının zorunlu gerekleri içerisindedir. Bu nedenle Mahkememizin çok sayıdaki kararında bu hususa vurgu yapılmıştır.

5. Örneğin benzer kararlarda AYM tarafından şu değerlendirmeler yapılmaktadır : "…örgüte sadece sempati duymayı ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemleri terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet için yeterli görmemektedir. Yargıtay'a göre FETÖ/PDY üyesinin örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, terör örgütünün bir parçası olmayı istemesi, örgüte katılma iradesinin devamlılık arz etmesi, saikinin suç işlemek olması şartı aranmalıdır (Yargıtay kararı için bkz. AYM Bilal Celalettin Şaşmaz, § 13; AYM Önder Arslan, [2. B.], B. No: 2020/33058, 4/2/2025, § 24). Mahkememiz kararlarında ayrıca, şüphesiz örgütün varlığının Kalkışma eylemi öncesinde de söz konusu olduğu, ancak örgütün amaçlarını bilen dar kadro dışındakiler bakımından bilinebilir ve öngörülebilir olmasının ilgili soruşturmalar ve kovuşturmalar sonrasında gerçekleştiğine değinilerek 2013 yılı sonrasına, başka deyişle 2014 yılı ve sonrasına kadar böyle bir öngörülebilirliğin bulunmadığı işaret edilmektedir. Örneğin bkz.; "FETÖ/PDY ancak 2013 yılı sonrasında bir terör örgütü olarak nitelendirilmiş, örgütlenmesine ve faaliyetlerine ilişkin olarak bu tarihten sonra soruşturma ve kovuşturmalar yoğun olarak yürütülmüştür (bkz.AYM Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, §§ 13-25, 116; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 45; Hasan Sarıcı, § 27).

6. İncelenen dosyada başvurucu hakkında bir tanık beyanı dışında ceza hukuku bakımından anlamlı başka bir delil bulunmamaktadır. Bu durumda mahkumiyete dayanak olan yüksek mahkeme üyesi tanık İD.'nin beyanları büyük önem kazanmaktadır. Anılan tanık kendisinin ve başvuranın katıldığını söylediği sohbet toplantıları ve içeriği hakkında bilgiler vermektedir. Tanığın anlatımında kendisinin 2011 yılında üye olarak seçilip ceza dairesinde göreve başlamasından sonra Yargıtay üyelerinden oluşan bir grup ile birlikte bu sohbet toplantılarına katıldığını ve o tarihteki adıyla Fethullahçılar dışındaki kimselerin toplantıya alınmasının mümkün olmadığını belirttiği gibi başvuranın da bu yapılanmaya bağlılığı olan kişilerden olduğunu ifade etmektedir.

7. Şüphesiz tanığın bu anlatımları önemli bir delil niteliği taşımaktadır. Bununla birlikte tanık ayrıca kendisinin bir süre sonra başka bir gruba geçtiğini ve başvuranın sonraki tarihlerde söz konusu gruba devam edip etmediğini bilmediğini de söylemektedir. Gerek Yargıtay gerekse Mahkememizin kararlarında örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir hale geldiği süreçten önce bu dini görünümlü yapının evlerinde kalma veya sohbetlere katılmanın, örgütsel faaliyet olduğuna ilişkin deliller ortaya konulmadığı takdirde örgüt üyeliğinin delili olarak kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir. Bu yöndeki kararlar için bkz.; Yargıtay 3.CD. 21.10.2024, E. 2022/7057 / K. 2024/11904 ve 6.2.2024, E. 2023/24146 – K. 2024/1337; AYM Gen.Kur. Hasan Sarıcı Başvurusu, no : 2018/37695, 9.10.2024, par. 37.

8. Başvurana herhangi bir örgütsel faaliyetle ilgili olarak isnatta bulunulmadığı, hakkında başka bir delilin de olmadığı gibi örgüt üyelerinin yoğun olarak seçildiği 2011 yılı

seçimlerinden önce seçilen üyelerden olduğu gözetildiğinde söz konusu tanık delilinin diğer unsurlarla birlikte değerlendirilmesi gerekir. Bu durumda gerek Yargıtay gerekse Mahkememiz kararlarında belirtildiği üzere başvuranın sohbet toplantılarına katılımı ve buradaki gözlenebilen davranışlarının, örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir hale geldiği süreç ve sonrasını kapsayıp kapsamadığının ceza mahkemesi kararında tartışılması ve açıklanması gerekir.

9. Örgütün Anayasal düzene ve yasalara aykırı suç işleme amaçlarını bilerek bu yapılanmanın hiyerarşisi içerisinde yer almayı isteyip istemediği hususu, başka deyişle örgüt üyeliği suçunun bilme ve isteme unsurlarını içeren kasıt öğesi ancak bu şekilde tespit edilebilir. Buna karşılık çoğunluk gerekçesinin 10. paragrafında aktarıldığı üzere mahkumiyet kararında başvuranın bulunduğu konum ve sıfatından ve tanığın 2011 yılı ve sonrasındaki birkaç yılı kapsayan gözleminden hareketle yapılan değerlendirmeyle yetinilmektedir. Bu durumda mahkumiyet kararının başvuranın suça konu yapılanmanın örgüt niteliğini ve amaçlarını bilerek ve isteyerek hareket ettiğini ortaya koymaya yeterli bulunmadığı sonucuna ulaştığımdan çoğunluğun ihlal bulunmadığına yönelik kararına iştirak edememekteyim.

Başkan Hasan Tahsin GÖKCAN

FATİH MANDACI

B. No: 2022/6606 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/6606

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH MANDACI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/6606)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Fatih MANDACI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Kara Kuvvetleri Komutanlığındaki görevden çıkarıldıktan sonra yapılan uçuş tazminatı talebinin reddine ilişkin işleme karşı açılan davanın süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği, bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvurucu, Kara Kuvvetleri Komutanlığı 23. Komando Tugay Komutanlığı emrinde pilot olarak görev yapmakta iken 31/10/2016 tarihli ve 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (677 sayılı KHK) ile kamu görevinden çıkarılmıştır.

5. Başvurucu, İstanbul 33. Ağır Ceza Mahkemesinin 31/1/2019 tarihli kararı ile cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan mahkûm olmuştur. Bu karara karşı başvurucu tarafından yapılan istinaf başvurusu İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesinin 11/2/2020 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Anılan karar, Yargıtay 3. Ceza Dairesi 6/4/2022 tarihli kararıyla başvurucu yönünden onanmıştır.

6. Başvurucu 1/9/2015-31/8/2016 tarihlerini kapsayan 2016 uçuş yılında zorunlu uçuş saatinden fazla yapılan uçuşlar karşılığı uçuş tazminatı ödenmesi talebiyle 2/2/2021 tarihinde idareye başvuru yapmıştır. İdare, talebi reddetmiştir. Başvurucunun bu işlemin iptali için 25/5/2021 tarihinde açtığı davada İstanbul 4. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 8/7/2021 tarihli kararıyla davayı süre aşımından reddetmiştir. Mahkeme gerekçesinde, 1 Eylül'de başlayıp 31 Ağustos'ta biten, 12 aylık dönemi kapsayan her bir uçuş yılında ifa edilen göreve ilişkin uçuş tazminatının ödenmesi için belirlenmiş bir tarih bulunmadığı ancak en geç görevin ifa edilmesini takip eden yıl içinde ödenmesinin öngörüldüğü tespitini yapmıştır. Buna göre Eylül 2015 ile Ağustos 2016 tarihleri arasındaki uçuş yılına ilişkin uçuş tazminatını isteyen başvurucunun anılan tazminatın ödenmemesi işleminden en geç bir yıl sonra, bir sonraki uçuş yılının sona erdiği tarih olan 31/8/2017 itibarıyla haberdar olduğu değerlendirmesini yapmıştır. Bu tespit ve değerlendirmelerden hareketle Mahkeme başvurucu tarafından 31/8/2017 tarihini izleyen altmış gün içinde dava açılması veya aynı süre içinde uçuş tazminatının ödenmesi istemiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi uyarınca idareye başvuru yapılması ve altmış gün içinde bir cevap verilmezse yeniden işlemeye başlayan dava açma süresi içinde dava açılması gerektiğine vurgu yapmıştır. Bu süreler geçtikten sonra 2/2/2021 tarihinde yapılan ve geçmiş olan dava açma süresini canlandırmayacak olan başvuru esas alınarak açılan davanın esasının süre aşımı nedeniyle incelenme olanağı bulunmadığı sonucuna varmıştır. Başvurucunun yaptığı istinaf başvurusu İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 3. İdare Dava Dairesinin 6/10/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 19/10/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

8. 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 34. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"İlgili olduğu malî yılın sonundan başlayarak beş yıl içinde alacaklıları tarafından geçerli bir mazerete dayanmaksızın, yazılı talep edilmediğinden veya belgeleri verilmediğinden dolayı ödenemeyen borçlar zamanaşımına uğrayarak kamu idareleri lehine düşer. "

9. 2577 sayılı Kanun'un "Dava açma süresi" başlıklı 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

a) İdari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirimin yapıldığı,

...

Tarihi izleyen günden başlar.

..."

10. 2577 sayılı Kanun’un "İdari makamların sükutu" başlıklı 10. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. (Değişik: 10/6/1994-4001/5 md.) Otuz gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer otuz günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Otuz günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren dört ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, otuz günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler.

3. (Mülga: 10/6/1994-4001/5 md.)"

11. 2577 sayılı Kanun’un "Üst makamlara başvurma" başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Otuz gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

4. (Mülga: 10/6/1994-4001/6 md.)"

V. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Anayasa Mahkemesinin 14/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

13. Başvurucu, bireysel başvuru harç ve giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğunu belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu 5018 sayılı Kanun'un 34. maddesi gereğince dava konusu tazminat talebinin 5 yıl sonra süre aşımına uğrayacağını, tutuklu olduğu için banka hesaplarının kapatıldığını ve kendisine ödeme yapılıp yapılmadığını bilmediğini, bilgiye ulaşma imkânının sınırlı olduğunu, işlem hakkında bilgilendirilmediğini belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde; şikâyetlerin yargılamanın sonucuna ilişkin olduğuna işaret edilmiş ve ihlal iddiaları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi kararlarına değinilmiştir.

2. Değerlendirme

16. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

17. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

19. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

20. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

21. Mahkeme tarafından süre aşımı gerekçesiyle davanın reddedilmesi suretiyle davanın esasının incelenmemesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

22. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

23. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

24. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

(1) Kanunilik

25. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak

benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Hamit Yakut [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

26. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

27. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56; Tuğba Arslan, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34).

28. Somut olayda başvurucu, uçuş tazminatının ödenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme davayı 2577 sayılı Kanun'un 7. ve 11. maddeleri gereğince süre aşımından reddetmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmüştür.

(2) Meşru Amaç

29. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından müteaddit defa incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde, idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amacı bulunduğuna işaret etmiştir (daha ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B. No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52).

(3) Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

30. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

31. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye

elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

32. Mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye uygun olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır (Mustafa Berberoğlu [2. B.], B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

33. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararla kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfetin aşırı ve orantısız olmaması gerekir (Mustafa Berberoğlu, § 49).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

34. Somut olayda başvurucunun uçuş tazminatı talebi idare tarafından 677 sayılı KHK gereğince kamu görevinden çıkarıldığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Mahkeme ise 1 Eylül'de başlayıp 31 Ağustos'ta biten, 12 aylık dönemi kapsayan, her bir uçuş yılında ifa edilen göreve ilişkin uçuş tazminatının ödenmesi için belirlenmiş bir tarih bulunmadığı tespitini yapmıştır. Bununla birlikte tazminatın en geç görevin ifa edilmesini takip eden yıl içinde ödenmesinin öngörüldüğü değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu değerlendirmeye göre de Eylül 2015 ile Ağustos 2016 tarihleri arasındaki uçuş yılına ilişkin uçuş tazminatını isteyen başvurucunun anılan tazminatın ödenmemesi işleminden en geç bir yıl sonra, bir sonraki uçuş yılının sona erdiği tarih olan 31/8/2017 itibarıyla haberdar olduğu sonucuna varmıştır. Buna göre de başvurucunun 31/8/2017 tarihini izleyen altmış gün içinde dava açması veya aynı süre içinde uçuş tazminatının ödenmesi istemiyle 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca idareye başvuru yapması ve altmış gün içinde bir cevap verilmezse yeniden işlemeye başlayan dava açma süresi içinde dava açması gerektiğine işaret etmiştir. Mahkeme tüm bu değerlendirmeler kapsamında, bu süreler geçtikten çok sonra 2/2/2021 tarihinde yapılan başvurunun dava açma süresini canlandırmayacağı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

35. 5018 sayılı Kanun'un 34. maddesinin üçüncü fıkrasında beş yıl içinde alacaklıları tarafından geçerli bir mazerete dayanılmaksızın ödenemeyen borçların zamanaşımına uğrayarak kamu idareleri lehine düşeceği hüküm altına alınmıştır. Maddenin gerekçesinde ise nakit yetersizliği, hak sahibinin başvurmaması veya başka nedenlerle ödenemeyen giderler hakkında yapılacak işlemlerin bu maddede hüküm altına alındığına değinilmiştir. Nitekim maddenin tamamı incelendiğinde idare tarafından ödenmeyen giderler olması

durumunda bunun nasıl bütçeleştirilip kayıt altına alınacağı hususlarının düzenlendiği görülmektedir. Bir başka ifadeyle 5018 sayılı Kanun'un 34. maddesinde idarenin borçlarına ilişkin olarak zamanaşımı müessesesine yer verildiği görülmektedir. Dava konusu edilen uçuş tazminatının hangi şartlarda ve nasıl ödeneceği 28/2/1982 tarihli ve 2629 sayılı Uçuş, Paraşüt, Denizaltı, Dalgıç ve Kurbağa Adam Hizmetleri Tazminat Kanunu'nda izah edilmiştir. Bu kapsamda uçuş tazminatının idare tarafından hak eden kişiye şartlarının oluşması hâlinde ödenmesi gereken bir borç niteliğindedir.

36. Bu bağlamda 5018 sayılı Kanun'un 34. maddesinde kamu borçları için öngörülen 5 yıllık zamanaşımı süresinin uçuş tazminatı talebiyle idare aleyhine açılan davalarda uygulanıp uygulanmayacağı hususunun değerlendirilmesi gerekirken Mahkemelerce bu hususa ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Nitekim Anayasa Mahkemesi Kanunda öngörülen 5 yıllık dava süresinin değerlendirilmemesini ölçüsüz kabul etmiştir (benzer Hayrettin Kayahan Tangör ve Neslişah Tangör [GK], B. No: 2020/11324, 6/2/2025, § 61). Başvurucunun başvuru formunda belirttiği, banka ile olan iletişiminin kesildiğine ve ödeme yapılmadığına ilişkin bilgisinin olmadığına yönelik iddiası da dikkate alındığında 5018 sayılı Kanun'un 34. maddesinde öngörülen zamanaşımı süresi hususunda bir değerlendirme yapılmamasının başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği için ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucunun açtığı davanın esası hakkında Mahkemece karar verilmediğinden bu aşamada mülkiyet hakkı yönünden inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

VI. GİDERİM

39. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

42. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli

giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 4. İdare Mahkemesine (E.2021/1066, K.2021/924) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GULAN KILIÇOĞLU YÜZBAŞI (2)

B. No: 2022/20587 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/20587

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GULAN KILIÇOĞLU YÜZBAŞI BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/20587)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Gulan KILIÇOĞLU YÜZBAŞI

Vekili : Av. Sinem COŞKUN KILIÇASLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına dayanılarak yapılan yeniden yargılama yapılması sonrası aynı kararın onaylanması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Başvurucu Hakkındaki Ceza Davası Süreci

3. Başvurucu, olayların geçtiği tarihte Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğrencisidir.

4. Başvurucunun da aralarında bulunduğu bir kısım şüpheli hakkında yürütülen soruşturma kapsamında; PKK silahlı terör örgütünün gençlik yapılanmasına bağlı olarak Yurtsever Demokratik Gençlik Meclisi (YDGM) adı altında faaliyet gösterdikleri ve silahlı terör örgütü ile organik bağlantı içinde yasal ve yasa dışı faaliyetlerde bulundukları iddiasıyla silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmaları istemiyle İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 9/7/2009 tarihli iddianamesi ile İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu

davası açılmıştır. Bu davada tutuksuz yargılanan başvurucunun yargılamanın soruşturma sürecinde gözaltına alınması sonrasında serbest bırakılması üzerine 20/5/2009 tarihinde Şırnak-Habur kara hudut kapısından Irak'a gittiği anlaşılmaktadır.

5. Bireysel başvuru konusu olmayan anılan yargılama devam ederken 19/12/2009 tarihinde E.Y. (Raperin-kod adı), PKK silahlı terör örgütünden kaçarak Habur sınır kapısında güvenlik güçlerine teslim olmuştur.

6. E.Y. güvenlik görevlilerine, terör örgütünün silahlı faaliyet gösterdiği Kuzey Irak olarak tabir edilen kırsal alanda kendisi ile birlikte faaliyet yürüten örgüt mensuplarının fotoğraflarını görmesi hâlinde bu şahısları teşhis edebileceğini belirtmiştir. Güvenlik görevlilerince terör örgütüne katıldıkları değerlendirilen şahısların fotoğrafları üzerinden E.Y.nin beyanları doğrultusunda Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünde 19/12/2009 tarihinde Fotoğraftan Teşhis Tutanağı düzenlenmiştir. Tutanağın bireysel başvuru konusu olayla ilgili kısmı şu şekildedir:

"3 NOLU FOTOĞRAF: AMARA KOD olarak tanıyorum. Bu kişiyi ben Ekim 2009 tarihinde Kuzey Irakta Ş.H. kampının yakınında olan ismini hatırlayamadığım örgüte ait kampta gördüm ve kendisi ile orada tanıştım. Diyarbakırlı olduğunu biliyorum. Bu kişinin açık kimliğini burada sizden Gülen KILIÇOĞLU [Başvurucu] Diyarbakır ili ...nüfusuna kayıtlı. ... 1987 doğumlu, olduğunu öğrendim."

7. Pasaport bilgilerinden 18/2/2010 tarihinde Şırnak-Habur kara hudut kapısından Türkiye'ye giriş yaptığı anlaşılan başvurucu 1/4/2010 tarihinde yakalanarak gözaltına alınmış, soruşturma kapsamında aynı tarihli arama ve elkoyma kararıyla ikametinde yasak yayınlar ile terör örgütü propagandasını içeren CD ele geçirilmiştir.

8. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünün 1/4/2010 tarihli yazıları ile daha önceden 19/12/2009 tarihli teşhis tutanağı düzenlenen E.Y. ile irtibata geçilerek Fotoğraftan Teşhis Tutanağı düzenlenmesi ikamet ettiği il olan Şanlıurfa Emniyet Müdürlüğünden istenmiştir. Bu defa E.Y.nin 2 No.lu fotoğrafta başvurucuyu teşhis ettiği 1/4/2010 tarihinde düzenlenen teşhis tutanağındaki beyanı şöyledir:

"...Ben PKK/KONGRA-GEL terör örgütü içerisinde faaliyette bulunduğum sırada Ekim 2009 tarihinde örgüte ait Kandil bölgesinde [Ş.H.] kampında acemi eğitimi almaktaydım. Bizim bulunduğumuz kampın yakınında olan [Ş.H.] kampında yeni katılan örgüt mensuplarının eğitimi başlayacağından bu kampa 26 kişi ile birlikte gittik, burada yeni katılan örgüt mensupları ile tanıştık. Bu tanışma sırasında AMARA (K) un üzerinde PKK terör örgütü mensuplarının giymiş olduğu kıyafetler vardı, elinde Kaleşnikoff marka silah vardı, ancak yeni başladıkları için silahlarında mermi yoktu. Yaklaşık olarak bu tarihten bir hafta sonra AMARA (K) un bulunduğu [Ş.H.] kampına bir hafta sonra tekrar gideceğimiz ve bu kampta toplantı yapılacağı komutanlarımız tarafından söylendi, bir hafta sonra kampa gittiğimizde kampa Murat Karayılan geldi ve toplantıya konuşmacı olarak katıldı. Bu toplantıda da AMARA (K) u gördüm ve kendisi ile bir süre sohbet ettim. Kendisi bu kampta askeri ve siyasi eğitim alıyordu, yine bizim acemi eğitimimiz bittikten sonra tekrar bu kampa gittik, bu kampa gittiğimde AMARA (K) ile görüştüğümüzde kendisinin öğrenci olduğunu bana söylemişti. Ben bu görüşmemizden sonra kendisini bir daha görmedim. Yine AMARA (K)'un hangi bölgeye gönderildiğini bilmiyorum. Ben 2 nolu fotoğraftaki şahsı PKK terör örgütü içerisinde faaliyet yürütürken tanıdım. Yine bana göstermiş olduğunuz 1 ve 3 nolu fotoğraflardaki şahısların kim olduğunu bilmiyorum..."

9. Başvurucu 3/4/2010 tarihinde Cumhuriyet savcısına müdafii huzurunda verdiği ifadesinde terör örgütüne ait kamplarda eğitim almadığını, evinde yapılan aramada ele geçenlerden haberinin olmadığını ve E.Y.yi tanımadığını söyleyerek üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiştir.

10. Başsavcılığın 5/4/2010 tarihli iddianamesi ile başvurucunun İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca serbest bırakıldıktan sonra PKK terör örgütünün kırsal alanında faaliyet göstermek amacıyla örgüte katılmaya karar verdiği, bu amaçla legal yollardan Irak'a gittiği, terör örgütü kampında askerî ve siyasi eğitim aldığı, örgütsel faaliyetleri sırasında gizliliği temin için Amara kod adını kullandığı iddia edilerek silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmıştır.

11. Diyarbakır (kapatılan) 6. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK 250. madde ile yetkili) (Mahkeme) yapılan yargılama esnasında soruşturma aşamasında Fotoğraftan Teşhis Tutanağı düzenlenen iddia tanığı E.Y.nin duruşma gün ve saatinde hazır edilerek beyanının alınması amacıyla Şanlıurfa Suruç İlçe Emniyet Müdürlüğüne yazı yazılmıştır. Kolluk tarafından duruşma gününden önce hazır edilmesi üzerine adı geçen tanık, başvurucunun haberdar olmadığı 3/5/2010 tarihli ara oturumda dinlenilmiştir. Tanık E.Y. mahkeme heyeti huzurunda tanıklık ettiği olayları hangi vesile ile öğrendiğini açıklayarak soruşturma aşamasındaki ifadelerine benzer mahiyette beyanda bulunmuştur.

12. Başsavcılığın 21/6/2010 tarihli yazısı ile ayrıca Serhat Amed kod adlı İ.A.nın başvurucu hakkında kolluk görevlilerine verdiği beyanlar üzerine düzenlenen Fotoğraftan Teşhis Tutanağı mahkemeye gönderilmiştir. 9/4/2010 tarihli tutanağın başvuru konusu olaya ilişkin kısmı şu şekildedir:

"29 NOLU FOTOĞRAF: Kod ismini hatırlamıyorum. Faaliyet gösterdiğim dönem içerisinde örgüt kamplarında bu kişiyi ben örgütten kaçmadan 3-4 ay kadar önce kandil kampında gördüm. açık kimliğini burada sizden Gülen KILIÇOĞLU [Başvurucu] Diyarbakır ili ...nüfusuna kayıtlı... 1987 doğumlu şahıs olarak öğrendim."

13. Mahkemenin 8/7/2010 tarihli oturumunda Fotoğraftan Teşhis Tutanakları ve tanık E.Y.nin ara oturumda verdiği beyanı başvurucuya okunmuştur. Başvurucu, bu kişinin kendisini başkası ile karıştırdığını iddia ederek E.Y.nin beyanlarını kabul etmediğini bildirmiştir. Başvurucu, Kürt tarihini araştırmak istediği için Irak'a gittiğini savunmuş ancak daha sonra okuduğu üniversiteyi bitirmeye karar vererek 18/2/2010 tarihinde Türkiye'ye döndüğünü belirtmiştir. Başvurucu, aynı zamanda Serhat Amed kod adlı isimli İ.A.nın teşhisindeki 29 No.lu fotoğrafın kendisine ait olduğunu ancak teşhis sırasında yapılan açıklamaları kabul etmediğini beyan etmiştir.

14. Başvurucu müdafileri; savunmalarında bilimsel bir çalışma -master yapmak- için başvurucunun yasal yollardan gittiği Irak'ta yaklaşık dokuz ay kaldığını, sanığın aleyhine olan tek delilin tanık E.Y.nin beyanları olduğunu belirterek bu tanığın duruşmada sanık ile yüzleştirilmesini talep etmiştir.

15. Mahkemenin Serhat Amed kod adlı İ.A.nın duruşmada dinlenilmesine karar vermesi üzerine başvurucunun da hazır bulunduğu oturumda tanık aşağıdaki şekilde beyanda bulunmuştur:

"Ben PKK terör örgüt tarafından bir inşaat işinde çalıştırılmak üzere götürüldüm, daha sonra beni bırakmadılar, ben bunun üzerine gitme konusunda direttim ve beni bırakmak zorunda kaldılar, bana Serhat Amed kod adını verdiler, ancak ben duruşma salonunda

bulunan sanığı tanımıyorum ... Tanığa 09/04/2010 tarihinde düzenlenen fotoğraftan teşhis tutanağı gösterilerek soruldu; her ne kadar tutanakta kod ismini hatırlamadığım kişiyi 3-4 ay kadar önce kandil kampında gördüm, sizden isminin Gülen KILIÇOĞLU'nu öğrendiğim şeklinde beyanım geçmiş ise ben bu beyanımı kabul etmiyorum, ben böyle bir beyanda bulunmadım, niçin tutanağa o şekilde geçtiğini de bilemiyorum ..."

16. Bu arada tanık E.Y.nin başvurucu ve müdafilerinin hazır olduğu oturumda yeniden dinlenilmesi ve başvurucuyla yüzleştirilmesi talebi, tanığın daha önce mahkemece dinlenilmiş olması gerekçesiyle reddedilmiştir.

17. Mahkeme 15/3/2012 tarihli kararı ile başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına hükmetmiştir. Gerekçeli karardan; tanık beyanları, fotoğraf teşhis tutanakları, tanık beyanıyla örtüşen yurt dışına çıkış ve yurda giriş tarihleri ile başvurucunun ikametinde usulüne uygun olarak yapılan aramada ele geçirilen terör örgütü propagandasını içeren delillerin mahkûmiyete esas alındığı görülmektedir. Başvurucunun temyizi üzerine hüküm Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 22/11/2012 tarihli kararıyla onanmıştır.

B. Başvurucunun Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Süreci

18. Başvurucu, fotoğraf üzerinden teşhis işlemi yaptırılan iddia tanığının belirlenen günden önce ve savunma tarafının yokluğundaki duruşmada (ara oturum açılmak suretiyle) dinlenilmesi sonucu tanığa soru sorma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Anayasa Mahkemesi, kararında başvurucunun tanık sorgulama hakkının (Gulan Kılıçoğlu Yüzbaşı [1. B.], B. No: 2014/573, 14/11/2018, §§ 38-45) ihlal edildiğine hükmetmiştir. Anılan kararda başvurucuya beyanları mahkûmiyette belirleyici ölçüde esas alınan tanığı sorgulama veya sorgulatma imkânı verilmediğinden ve savunma tarafına usule ilişkin yeterli güvenceler sağlanmadığından Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi, ayrıca başvurucunun tanık sorgulama hakkına yönelik ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir (Gulan Kılıçoğlu Yüzbaşı, § 54).

21. Anayasa Mahkemesi, ihlal kararını bildirmesi üzerine Mahkeme 2/1/2019 tarihinde ek karar ile yeniden yargılama yapılmasına ve duruşma açılmasına karar vererek dosyayı Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) yeni esasına kaydetmiş ve yargılama başlamıştır. Düzenlenen tensip zaptında, diğer hususların yanı sıra tanık E.A.nın (Tanık E.Y.nin soy isminin değişmesi nedeniyle E.A. olarak anılacaktır.) Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla hazır edilmesi için talimat yazılmasına karar verildiği anlaşılmıştır.

22. Duruşma yedi celsede tamamlanmıştır. İlk celsede başvurucu; savunmasında tanık beyanı dışında başka delil olmadığını, tanık E.A. ile yüzleştirme talep ettiğini, üzerine atılı suçu işlemediğini, hakkında beraat kararı verilmesini talep etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi celse sonunda hazır edilemeyen tanık E.A. için tekrar müzekkere yazılmasına karar vermiştir.

23. Başvurucu ve müdafiinin hazır olduğu üçüncü celse tanık E.A.nın beyanı alınmıştır. E.A.; 3/5/2010 tarihli duruşma tutanağındaki beyanını hatırlamadığını, Mahkemedeki beyanında adı geçen Amara kod adlı örgüt mensubunu hatırlamadığını, kollukta hatırladığı kadarıyla

bilgisayar üzerinden fotoğraflar gösterildiğini, o anki görmüş olduğu fiziki ve psikolojik baskı nedeniyle tanımadığı kişileri de tanıdığı yönünde beyan verdiğini, huzurda bulunan kişiyi daha önceden hiç görmediğini beyan etmiştir.

24. Beşinci celse iddia makamı tanık İ.A.nın dinlenilmesi talebinde bulunmuş, başvurucu ise ilk yargılamada tanık İ.A.yı sorgulama imkânı bulduğunu, kendisini tanımadığını beyan ettiğini, tekrar dinlenmesine gerek olmadığını belirtmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi tanık İ.A.nın dinlenmesi için gerekli işlemlerin yapılmasına karar vermiştir. Altıncı celse ise tanık İ.A.nın öldüğü tespit edilmiştir.

25. Son celse Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucu hakkında Mahkeme tarafından verilen mahkûmiyet kararının 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 323. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca onaylanmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Her ne kadar tanık [E.Y.] mahkememizde segbis üzerinden katılarak alınan beyanında sanığı görmediğini ilk defa gördüğünü beyan etmiş ise de hem bu tanığın hem de mahkememizde yargılama aşamasında hayatını kaybeden tanık [İ.A.nın] alınan ilk ayrıntılı beyanlarında sanık hakkında ayrıntılı bilgi vermiş oldukları, tanık E.Y.nin olayın üzerinden geçen zaman nedeniyle olayları tam hatırlayamamasının hayatın akışına uygun olması nedeniyle tanıkların alınan ilk beyanlarına mahkememizce itibar edildiği,

Sanığın 20/05/2009 günü Şırnak-Habur Kara Hudut Kapısı'ndan yurt dışına çıkış yaptığı, aynı sınır kapısından 18/02/2010 günü yurda giriş yaptığının belirlendiği,

Sanığın adresindeki ikametinde usulüne uygun olarak yapılan aramada çok sayıda hakkında toplatma kararı bulunan yasak yayınlar ile terör örgütü propagandasını içeren CD'nin ele geçirildiği,

...

Yukarıda açıklanan gerekçelerle; sanığın PKK terör örgütünün üyesi olmak suçunu işlediği sabit görülmüştür.

...

Anılan nedenlerle Diyarbakır Kapatılan 6. ACM(CMK 250 İLE ÖZEL YETKİLİ)'nin 2010/327 esas, 2012/123 karar sayılı ilamının CMK'nın 323/1 maddesi gereğince onaylanmasına..."

26. Başvurucu, Anayasa Mahkemesi kararıyla tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin tespit edildiğini ancak ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmediğini belirterek 3/5/2021 tarihinde anılan kararı temyiz etmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi, yaptığı incelemede 16/12/2021 tarihli kararıyla başvurucunun temyiz talebinin esastan reddiyle hükmün onanmasına karar vermiştir.

27. Başvurucu, nihai hükmü 10/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

28. Komisyon, başvurucunun iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu; Anayasa Mahkemesince hakkında verilen hakkaniyete uygun yargılanma

hakkına yönelik ihlal kararının Ağır Ceza Mahkemesince uygulanmadığını, ihlal kararında dinlenmesine karar verilen tanık E.A.nın dinlendiğini ancak tanığın soruşturma aşamasındaki ifadesini fiziki ve psikolojik baskı nedeniyle verdiğini belirterek ifadesinden dönmesine rağmen ilk derece mahkemesinin belirleyici delil niteliğindeki tanığın mahkeme huzurundaki beyanına itibar etmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde;

i. Başvurucunun şikâyetlerinin esas itibarıyla yargılamanın sonucuna, delillerin değerlendirilmesine, hukuk kurallarının yorumuna ve uygulanmasına ilişkin olduğu, Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasına göre kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin delilleri takdirinde bariz bir takdir hatası veya açık keyfîlik bulunmadıkça bu takdire müdahalesinin söz konusu olamayacağını birçok kararında dile getirdiği, somut olayda dosyadaki bilgi ve belgeler dikkate alınarak yapılan yargılama ve kurulan hükümde herhangi bir bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik olmadığı ifade edilmiştir.

ii. Diğer yandan Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararları sonrasında yargılamayı yapan mahkemelerce yapılması gereken işlemlere dair değerlendirmeler içeren Anayasa Mahkemesi kararlarına atıfta bulunulmuş ve somut başvuru açısından bu kararlarda yer verilen ilkelerin gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.

31. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formunda ileri sürdüğü iddialarını tekrarlamıştır.

32. Başvuru, adil yargılanma hakkı çerçevesindeki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

34. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasında Anayasa Mahkemesine bu başvuruları karara bağlama yetki ve görevi verilmiştir (bazı değişikliklerle bkz. Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, § 49).

35. Anılan yetki ve görev kapsamında Anayasa Mahkemesi, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında bulunan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruları incelemek ve karara bağlamak durumundadır. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerinde 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrası uyarınca "bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine" ve "bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağına" karar vermektedir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 50).

36. Anayasa Mahkemesince bir temel hak ve özgürlüğün ihlal edildiğine karar verildikten

sonra bu kararın gereğinin yerine getirilmesi Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruları karara bağlama yetki ve görevi verilmesinin zorunlu bir sonucudur. İlgili Anayasa değişikliğinin gerekçesi dikkate alındığında Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun açılmasının amaçlarından birinin de temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları yönünden iç hukukta etkili bir başvuru yolu oluşturulması ve böylelikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) Türkiye aleyhine yapılan başvuruların azaltılması olduğu anlaşılmaktadır. Nihai ve bağlayıcı karar verilemeyen bir başvuru yolunun etkili olduğu söylenemez. Nitekim AİHM Hasan Uzun/Türkiye (B. No: 10755/13, 30/4/2013) kararında Anayasa Mahkemesine bireysel başvurunun kendisine başvuru yapılmadan önce tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu olduğu sonucuna varırken Anayasa'nın 153. maddesinin altıncı fıkrasına atıfla Anayasa Mahkemesi kararlarının bütün gerçek ve tüzel kişiler ile devlet organlarını bağlayıcı olmasını da dikkate almıştır (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 67).

37. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bir ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmemesi, daha önce verilen ihlalin devam ettiği anlamına gelir. Bu bakımdan Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmediğine ilişkin iddiaları incelemek de bireysel başvuruları incelemeye yetkili olan Anayasa Mahkemesinin görev alanına girer. Aksinin kabulü, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde yer alan temel hak ve özgürlüklerin bireysel başvuru yolu ile etkili bir şekilde korunmasını öngören Anayasa hükümleri ile bağdaşmaz. Ancak Anayasa Mahkemesince yapılacak bu inceleme, olayların baştan itibaren yeniden değerlendirilmesi şeklinde değil Anayasa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediği ile ilgili sınırlı bir inceleme olacaktır (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 52).

38. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında; bireysel başvuruların esas incelemesi sonunda başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verileceği, ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurular kapsamındaki yetki ve görevi, hakkın ihlal edilip edilmediğinin tespitiyle sınırlı olmayıp tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesini de kapsamaktadır (Şahin Alpay (2), § 56).

39. Bununla birlikte 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilirken idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez. Anayasa Mahkemesi ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderileceğine hükmederken idarenin veya yargısal makamların ya da yasama organının yerine geçerek işlem tesis edemez. Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderileceğine hükmederek gerekli işlemlerin tesis edilmesi için kararı ilgili mercilere gönderir (Şahin Alpay (2), § 57).

40. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, kural olarak ihlalin ve sonuçlarının nasıl ve hangi araçlarla ortadan kaldırılacağı hususunda ilgili mercilere takdir yetkisi bırakır (Savaş Çetinkaya [2. B.], B. No: 2012/1303, 21/11/2013, § 67) . İlgili merci, ihlal kararının niteliğini dikkate alarak bu ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için gerekenleri yapar. Bazı durumlarda ise Anayasa Mahkemesi somut olayın özelliklerini dikkate alarak ihlalin ve sonuçlarının nasıl ve hangi araçlarla ortadan kaldırılacağına dair ilkeleri belirleyebilir (Bizim Fm Radyo Yayıncılığı ve Reklamcılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/11028, 18/10/2017, §§ 71, 72).

41. Diğer taraftan bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanması zorunludur. Bunun için ise öncelikle devam eden ihlalin durdurulması, ihlale konu kararın veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Abdullah Altun [1. B.], B. No: 2014/2894, 17/7/2018, § 49) . Diğer bir ifadeyle ihlalin sonuçlarının şeklen değil gerçek anlamda ortadan kaldırılması gerekir.

42. Anayasa Mahkemesi, ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukumuzdaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir karar üzerine ilgili mahkemenin yasal yükümlülüğü, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirttiği doğrultuda devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 57).

43. Diğer yandan Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine yeniden yargılama yapılmasının yasal dayanağı 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesidir. Yeniden yargılama kurumu, birçok özelliği itibarıyla da yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklıdır. Bu nedenle yargılamanın yenilenmesine ilişkin 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311 vd. maddeleri yalnızca bu kurumla çelişmediği ve mahiyetine uygun olduğu durumlarda uygulanabilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Sertaç Kılıçarslan (2) [1. B.], B. No: 2021/1145, 25/3/2025, § 34). Dolayısıyla Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), §§ 53-60, 66). Diğer bir ifadeyle yeniden yargılama kurumunun kendine has bu özelliği gereği yeniden yargılama yapılıp deliller takdir edildikten sonra önceki hükmün onaylanmasına şeklinde bir karar verilmesi değil yeni bir hüküm kurulması gerekmektedir.

44. Ayrıca Anayasa Mahkemesince yeniden yargılama yapılmasına hükmedilen hâllerde derece mahkemesinin yeniden yargılamaya karar vermesi için lehine ihlal kararı verilenin ya da ilgili başka kişi veya kişilerin talepte bulunması gerekmemektedir. Yargılamayı yapan mahkeme, Anayasa Mahkemesi kararı kendisine ulaşır ulaşmaz -ilgili usul kanunlarında düzenlenen yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak- taraflarca başvuru yapılmasını beklemeksizin yeniden yargılama yapmak yükümlülüğündedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereği olarak yeniden yargılama yapılacak hâllerde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak bir kabule değerlik

incelemesi aşaması da bulunmamaktadır (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 58).

45. Bu bağlamda yargılamayı yapan mahkemenin öncelikle yapması gereken şey, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı gereğince yeniden yargılamaya başladığına dair karar almaktır. Mahkeme, sonraki aşamada ise Anayasa Mahkemesi kararında tespit edilen ihlalin sonuçlarını gidermek için gereken işlemleri yapmakla yükümlüdür. Bu çerçevede ihlal, yargılama sırasında gerçekleştirilen usule ilişkin bir ihmal, işlem veya başka bir eksiklikten kaynaklanıyorsa söz konusu hususun ihlale yol açmayacak şekilde giderilmesi/düzeltilmesi gerekmektedir. Ancak bu yükümlülük, derece mahkemelerinin bazı ihlal kararlarının gereklerini duruşma yapmaksızın -dosya üzerinden- önceki kararının aksi yönünde karar vererek veya kararında ihlal nedenini gideren birtakım değişiklikler yaparak yerine getiremeyeceği şeklinde anlaşılamaz. Anayasa Mahkemesinin kararında tespit edilen ihlallerin işin durumuna göre duruşma yapmaksızın giderilebileceği anlaşılırsa bu yöntemle de ihlalin sonuçları giderilebilir. Hangi yöntemle ihlalin sonuçlarının giderileceği belirlenirken ihlalin niteliği nazara alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 59).

46. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrası Ağır Ceza Mahkemesince yeniden yargılama yapılmasına karar verilerek duruşma açılmış ve yargılamaya başlanmıştır (bkz. § 21). İhlal kararı çerçevesinde tanık E.A.nın dinlenmesi için yazışmalar yapılmış ve başvurucu ile müdafiinin hazır olduğu üçüncü celse tanık E.A. dinlenilmiş, başvurucu ve müdafiine tanığa soru sorma hakkı tanınmıştır (bkz. § 23). Ayrıca tanık İ.A.nın da dinlenilmesi için müzekkere yazılmış ancak tanığın ölmesi nedeniyle dinlenememiştir. Başvurucu, tanık İ.A.yı ilk yargılamada sorgulama imkânı bulduğu için dinlenmesine gerek olmadığı şeklinde beyanda bulunmuştur (bkz. § 24). Ağır Ceza Mahkemesi ise yargılama sonucunda ilk kararın onaylanmasına karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, bu kararının gerekçesinde ise yeniden yargılama sonrası tanık E.A.nın beyanına neden itibar etmediğini ve mahkûmiyet kararına konu diğer delillerin neler olduğunu gerekçelendirmiştir (bkz. § 25).

47. Anayasa Mahkemesinin önceki kararında başvurucunun ve onun aleyhinde beyanda bulunan tanık E.A.nın verdiği ifadelerinin mahkûmiyet için belirleyici biçimde kanıt olarak kullanıldığı tespitine yer verilmiştir (Gulan Kılıçoğlu Yüzbaşı, § 43). Bu kapsamda yeniden yargılama yapılarak duruşma açıldığı, başvurucuya sorgulayamadığı tanık E.A.ya soru sorma hakkının verildiği, diğer delillerden bilgi sahibi olma ve bu delillere karşı iddia ve itirazlarını dile getirme fırsatının verildiği, Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçeli kararında da hangi delile neden itibar ettiğini açıkladığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla Ağır Ceza Mahkemesinin yeniden yargılama sonrası verdiği karara karşı başvurucunun dile getirdiği itirazlar, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerdir. Buna göre Anayasa Mahkemesinin başvurucu hakkındaki kararda tespit ettiği ihlalin ve sonuçlarının Ağır Ceza Mahkemesince ortadan kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Somut olayda, kesinleşen ilk hükme yönelik yapılan başvuru sonrasında verilen ihlal kararı doğrultusunda Mahkeme yeniden yaptığı yargılama sonucunda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesi uyarınca yeni bir hüküm kurmak yerine önceki hükmün onaylandığını belirtmiş ise de (bkz. § 25) anılan kararın gerekçesi incelendiğinde yeni bir karar niteliğinde olduğu değerlendirildiğinden, bu durum sonuca etkili görülmemiştir.

48. Sonuç olarak Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

49. Başvurucunun;

i. Yargılamanın başından itibaren suçlu kabul edilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

ii. Yetersiz gerekçe ile karar verilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların kararda karşılanmış olması dikkate alınarak Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 74-79) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iii. Yurt dışına (Irak'a) yaptığı çalışma ziyaretine dair araştırma yapılmaması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvurucunun yargılamaya etkin olarak katılma imkânının elinden alındığına dair bir bulgu saptanmadığı dikkate alınarak Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iv. Yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

v. Kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamının suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletilmemesi, yapılan yorumun suça ilişkin kuralın özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gerekçeleriyle Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, §§ 46-50) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEKERİYA PİŞMİŞ

B. No: 2022/29235 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/29235

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEKERİYA PİŞMİŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/29235)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Zekeriya PİŞMİŞ

Vekili : Av. Recep SELÇUK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askerlik görevi sırasında yaralanması nedeniyle ilgili İdare hakkında açtığı tam yargı davası sonucunda reddedilen maddi ve manevi tazminat miktarı üzerinden vekâlet ücreti belirlenmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvurudan Önceki Süreç

2. Başvurucu, Antalya 3. Piyade Er Eğitim Tugay Komutanlığı emrinde askerlik hizmetini yerine getirmekte iken 17/11/2008 tarihinde yapılan spor çalışması esnasında mıcırlı yerde düşmesine bağlı olarak sağ el bileğinden yaralanmıştır. Başvurucu, yaralanma nedeniyle askerliğe elverişsiz hâle gelmiş ve bu durum Gülhane Askerî Tıp Akademisinin (GATA) 24/2/2010 tarih ve 780 sayılı raporu ile belirlenmiştir.

3. Başvurucu, meydana gelen olay nedeniyle uğradığı maddi ve manevi zararların tazmini için Millî Savunma Bakanlığı (davalı/İdare) aleyhine Askerî Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) 17/9/2010 tarihinde tam yargı davası açmış; 230.000 TL maddi, 70.000 TL manevi tazminat ve adli yardım taleplerinde bulunmuştur.

4. AYİM İkinci Dairesinin 6/10/2010 tarihli kararı ile başvurucunun adli yardım talebinin

kabulüne karar verilmiştir.

5. AYİM İkinci Daire Başkanlığı, yaptığı yargılama sonucunda 21/12/2011 tarihli kararla yaptırılan bilirkişi incelemesi sonucu başvurucunun 34.422 TL maddi tazminat hak ettiğine karar vermiştir. AYİM, ayrıca başvurucuya olay sebebiyle 6.000 TL manevi tazminat ödenmesine hükmederek fazlaya ilişkin tazminat taleplerini reddetmiştir. AYİM, yargılama giderine yönelik olarak hükmedilen maddi ve manevi tazminat miktarları üzerinden nispi olarak hesap edilen 5.236 TL avukatlık ücretinin davalı İdareden alınarak başvurucuya verilmesine, 2/11/2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 26/9/2011 tarih ve 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (659 sayılı KHK) 6. ve 14. maddeleri gereğince reddedilen tazminat talepleri üzerinden hesaplanan 17.385 TL avukatlık ücretinin başvurucudan alınarak davalı İdareye ödenmesine hükmetmiştir.

6. Başvurucu, bu karar aleyhine karar düzeltme yoluna başvurmuş ve AYİM İkinci Dairesinin 9/5/2012 tarihli kararı ile başvurucunun talebi reddedilerek karar kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, 659 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine dayanılarak reddedilen tazminat tutarı üzerinden İdare lehine 17.385 TL tutarında vekâlet ücretine hükmolunduğu ve bu tutarın kendisine ödenen tazminattan mahsup edildiği iddiası ile 13/11/2012 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur. Ancak bu süreçte 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununa eklenen geçici 9. madde uyarınca AYİM tarafından verilen kararlara karşı Ankara İdare Mahkemeleri nezdinde başvurulabileceğinin hüküm altına alınmıştır.

B. Bireysel Başvuru Süreci

8. Başvurucu, AYİM İkinci Daire Başkanlığının 21/12/2011 tarihli kararına konu yargılamanın yenilenmesi ve kendisine ödenen tazminatlardan söz konusu karara istinaden mahsup edilen 17.385 TL tutarın kesinti tarihi olan 19/3/2012 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte iadesine karar verilmesi talebiyle İdareye karşı 8/5/2018 tarihinde Ankara 7. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

9. Mahkeme, yaptığı yargılama sonucunda 12/3/2021 tarihli kararıyla başvurucunun yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulüne ancak AYİM İkinci Daire Başkanlığının 21/12/2011 tarihli kararına istinaden kendisine ödenmesi kararlaştırılan tazminatlardan mahsup edilen 17.385 TL tutarındaki kesintinin iadesine karar verilmesi yönündeki talebinin reddine karar vermiştir. Mahkeme, ayrıca karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca belirlenen 2.040 TL tutarındaki avukatlık ücretinin başvurucudan alınarak davalı İdareye verilmesine hükmetmiştir. Mahkeme kararın gerekçesinde; hukuk birimi amirleri, muhakemat müdürleri, hukuk müşavirleri veya avukatlar tarafından takip edilip idareler lehine sonuçlanan davalarda, dava 659 sayılı KHK'nın yürürlüğe girmesinden önce açılmış olsa dahi 659 sayılı KHK'nın yürürlüğünden sonra karar verilmiş olması durumunda, ilgili mevzuata göre hükmedilmesi gereken tutar üzerinden idareler lehine vekâlet ücreti takdir edilmesinin zorunlu olduğunu ve ilgili mevzuat ifadesinden avukatlık asgari ücret tarifesinin anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Mahkeme bu yorumdan hareketle, başvurucunun yaralanmasından ötürü uğradığı zararların tazmini istemiyle AYİM'de açılan davada yapılan yargılama sonucunda 21/12/2011 tarihli kararda reddedilen maddi ve manevi tazminat tutarları için başvurucu aleyhine vekâlet ücreti ödemesine hükmedilmesinde hukuki isabetsizlik bulunmadığını vurgulamıştır.

10. Bu karara karşı başvurucu; istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf başvurusunu inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Daire) 12/1/2022 tarihli kararıyla istinaf isteminin kesin olarak reddine hükmetmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 24/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 28/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; hukuk muhakemesi sisteminde yer alan ıslah müessesesinin, askerî idari yargılama usulü için öngörülmediğini belirterek davanın açıldığı tarihte zarar miktarını tespit etmenin olanaksız olması karşısında herhangi bir hak kaybına uğramamak için tazminat taleplerini zorunlu olarak yüksek tuttuğunu iddia etmiştir. Başvurucu; ayrıca AYİM tarafından dava açıldığı zaman yürürlükte olmayan bir düzenlemeye dayanılarak reddedilen miktar üzerinden nispi olarak hesaplanan 17.385 TL vekâlet ücreti ödemeye mahkûm edildiğini, böylece lehine hükmedilen maddi ve manevi tazminatın önemli bir bölümünün vekâlet ücreti olarak İdareye geri verildiğini ileri sürerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiş ve Millî Savunma Bakanlığından temin edilen görüş yazısı eklenmiştir. Millî Savunma Bakanlığınca reddedilen tutar üzerinden ilgili mevzuat hükmü dayanak alınarak nispi oranda vekâlet ücreti uygulamasının hukuka uygun olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık ve İdare görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

14. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetleri bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

17. Taraflardan birinin yargılamadaki başarı oranına göre kazanılan veya kaybedilen değer oranında lehine veya aleyhine mahkeme masraflarının hükmedilmesine yönelik düzenlemeler; mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturmakta ise de abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun talepleri disipline etmeye yönelik orantılı müdahaleler makul görülebilir. Ancak bu sınırlamaların hakkın özüne zarar vermeyecek nitelikte ve kullanılan aracın sınırlama amacı ile orantılı olması, kamu yararının gerekleri ile bireyin hakları arasında kurulmaya çalışılan adil dengeyi bozacak şekilde birey aleyhine katlanılması zor külfetler yüklememiş olması gerekir (Özkan Şen, §§ 61, 62).

18. Dava sonucundaki başarıya dayalı olarak taraflara vekâlet ücreti ödeme yükümlülüğü öngörülmesi de bu kapsamda mahkemeye erişim hakkına yönelik bir sınırlama oluşturur. Böyle bir sınırlamanın meşru görülebilmesi için kamu yararı ile birey hakkı arasında makul bir dengenin gözetilmiş olması gerekir. Başvuru konusu olayda dava açıldıktan sonra 2/11/2011 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 659 sayılı KHK ile İdarenin taraf olduğu davaların İdarenin bünyesinde görev yapan kadrolu hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından takibi öngörülmüş olup davanın reddi hâlinde İdare lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin fuzuli yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez. Dolayısıyla davayı kaybetmesi hâlinde başvurucuya yüklenecek olan vekâlet ücreti bu çerçevede değerlendirilmelidir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38, 39).

19. Olayda, anılan kuralın anayasal açıdan meşru bir amaca dayandığı açıktır. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekmektedir. Başvuruda elverişlilik ve gereklilik ilkeleri yönünden tartışmayı gerektirecek bir yön bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken husus mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

20. Buna karşılık bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan başvuruculaların reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan vekâlet ücretini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır. Bu kapsamda davanın özel koşulları çerçevesinde masrafların makullüğü ve orantılılığı, mahkemeye erişim hakkının asgari sınırını teşkil etmektedir (Özkan Şen, § 54).

21. Başvurucunun tam yargı (tazminat) davasını açtığı 17/9/2010 tarihi itibarıyla 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı mülga Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nda dava dilekçesinde belirtilen talep konusu miktarın sonradan ıslah yoluyla değiştirilmesine veya dava sonucunda haksız çıkan davacının, her hâlükârda davalı İdare lehine reddedilen miktar üzerinden nispi vekâlet ücreti ödenmesini öngören bir düzenlemenin bulunmadığı anlaşılmaktadır.

22. Maddi tazminat alacağının miktarı, ancak bilirkişi incelemesi ve benzeri araştırmalardan sonra mahkemenin takdir yetkisi çerçevesinde belirlenebilen bir olgudur. Maddi tazminat müessesesinin bu özelliği gereği, hak kazanılan tazminat miktarının dava açılmadan önce tam olarak bilinmesi veya öngörülmesi mümkün değildir. Dava açılması aşamasında karşı karşıya kalınan bu belirsizliğin talep miktarının sonradan düzeltilmesi (ıslah) yoluyla aşılması da 1602 sayılı Kanun gereği 30/4/2013 tarihi öncesinde mümkün olmadığından hak kaybına uğramak istemeyen davacılar için tazminat taleplerine ilişkin miktarları yüksek tutmaktan başka seçenek bulunmamaktadır.

23. Başvurucu da bu şartlar altında düzenlediği dilekçe ile İdare aleyhine tam yargı davası açarak 230.000 TL maddi, 70.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. AYİM, önündeki davalarda haksız çıkan davacı aleyhine ve davalı İdare lehine vekâlet ücreti ödenmesine ilişkin 659 sayılı KHK'nın 14. maddesindeki düzenleme, 2/11/2011 tarihinde

yürürlüğe girmiş ve bu düzenlemeyi dikkate alan AYİM de başvurucu lehine tazminata hükmettikten sonra başvurucunun reddedilen fazlaya ilişkin tazminat talepleri üzerinden davalı İdareye 17.385 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar vermiştir.

24. Buna göre, başvurucunun dava açtığı sırada ıslah imkânının olmaması nedeniyle hak kaybına uğramamak amacıyla talebini yüksek tuttuğu, hak kazandığı toplam 34.422 TL tazminat karşısında 17.385 TL tutarında bir vekâlet ücreti ödeme yükümlülüğü altına girdiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun dava açtığı tarihten sonra 659 sayılı KHK'nın 14. maddesi ile yapılan düzenleme uyarınca, reddedilen dava konusu miktar üzerinden nispi vekâlet ücreti ödeme zorunluluğu ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir.

25. Dava devam ederken başvurucunun aleyhine yapılan bu değişikliğin, başvurucular tarafından önceden öngörülmesi beklenemez. Bununla birlikte anılan bu düzenlemenin tek başına mahkemeye erişim hakkını ihlal ettiği de söylenemez. Bu durumda düzenleme sonucu gerçekleşen müdahalenin ölçülü olup olmadığının da incelenmesi gerekir.

26. Somut olayın koşulları bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvurucunun maddi durumunun elverişsiz olması nedeniyle lehine adli yardım kararı verildiği ayrıca dava açıldığı sırada ıslah imkânının olmaması nedeniyle hak kaybına uğramamak amacıyla talebini yüksek tuttuğu ve hak kazandığı tazminatın neredeyse yarısını vekâlet ücreti adı altında İdareye geri ödemek zorunda bırakıldığı ve açılan tazminat davasının bu şekilde başvurucu açısından büyük ölçüde anlamsız hâle geldiği dikkate alındığında yapılan müdahalenin ölçülü olduğu söylenemez.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması veya kendisinden yapılan 17.385 TL tutarındaki kesintinin 19/3/2012 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tarafına ödenmesi talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR

OLDUĞUNA

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 7. İdare Mahkemesine (E.2018/1156, K.2021/519) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ CANBAZ

B. No: 2022/31796 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/31796

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ CANBAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/31796)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Ali CANBAZ

Vekili : Av. Sefa AKKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının olumsuz sonuçlandığı gerekçesiyle yedek subaylık statüsünün er olarak değiştirilmesine dair işleme karşı açılan iptal davasında adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Topçu ve Füze Okulu Komutanlığında askerlik görevini yedek subay adayı olarak yerine getirmek amacıyla görevine başlamıştır. Devam eden süreçte Millî Savunma Bakanlığı (İdare), başvurucu hakkında subay olamaz kararı vermiş ve kalan askerlik hizmetinin er olarak tamamlatılmasına ilişkin statü değişikliği yapmıştır. İdare; işlemin gerekçesini, başvurucunun 2014 yılında Samsun'da selefi/tekfirci gruplar organizesinde düzenlenen ders-sohbet toplantılarına katılan şahıslar arasında olduğu yönündeki istihbari bilgiye dayandırmış ve başvurucunun tutum ve davranışlarıyla yasa dışı siyasi, yıkıcı, bölücü ideolojik görüşü benimsediğine işaret etmiştir.

3. Başvurucu, söz konusu işlemin iptali talebiyle 5/1/2021 tarihinde dava açmıştır. Ankara 6. İdare Mahkemesince (Mahkeme) 30/9/2021 tarihinde dava reddedilmiştir. Mahkeme kararının gerekçesinde, askere alımda belirlenen mevzuat hükümlerine vurgu yapılarak görev ifa edilecek kurumun niteliği, önemi ve hassasiyeti dikkate alındığında asteğmen

adayı olan başvurucu hakkında kalan askerlik hizmetini er olarak tamamlaması yönünde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu 30/11/2021 tarihinde karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 22/2/2022 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

5. Nihai karar, başvurucuya 20/3/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 1/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; somut delil olmaksızın varsayıma dayalı olarak hakkında subay olamaz kararı verildiğini, takdir yetkisinin keyfî olarak kullanıldığını, Mahkemenin söz konusu durumu değerlendirmediğini, Anayasa'nın 36. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinden bahsederek adil yargılanma hakkının, masumiyet karinesinin ve hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini belirtmiştir.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında, başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık ayrıca, idari yargı mercileri tarafından ilgili mevzuat ve başvurucunun somut durumu değerlendirilmek suretiyle hükme ulaşıldığı belirtilerek başvurucunun masum sayılma hakkını ihlal edecek şekilde idari yargılama sınırlarının aşılmadığını ve suçlayıcı bir dil kullanılmadığı ileri sürülmüştür. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

8. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

9. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

10. Anayasa'nın "Vatan hizmeti" başlıklı 72. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Vatan hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir."

11. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak hakkın kapsamı düzenlenmemiştir. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesine göre

"değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılanma hakkı metne dahil" edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde "herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu" ibaresinin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 53). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin ve buna ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadının da gözönünde bulundurulması gerekir (Onurhan Solmaz, § 22).

12. Sözleşme, bir kişinin sahip olduğunu ileri sürebileceği tüm hak ve yükümlülükler bakımından adil yargılanma hakkını güvenceye almamaktadır. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmesi için ya başvurucunun medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadının esası hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 23).

13. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrasının medeni meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir hakkın bulunması gerekir. Bu hakkın Anayasa'da doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanan ve güvence altına alınan bir hakka ilişkin olması zorunlu değildir. Bu bakımdan kanunla kişilere tanınan ve savunulabilir bir temeli bulunan hak ve ayrıcalıklar da -mahkemelerde ileri sürülebilmesi şartıyla- Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında hak kavramına dâhildir (bazı farklarla birlikte bkz. Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 67).

14. Bir hakkın olup olmadığının tespitinde hakkın tanınması hususunda yetkili otoritelere takdir yetkisi verilip verilmediği de büyük önem taşımaktadır. Bir hakkın kişiye tanınıp tanınmaması hususunda yetkili otoritelere mutlak takdir yetkisi verilmiş ise Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında adil yargılanma hakkının kapsamına giren bir hakkın varlığından söz edilemeyecektir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem, § 29). Ayrıca bu hakka ilişkin olarak ilgili kişinin menfaatini etkileyen bir uyuşmazlık mevcut olmalıdır. Bu uyuşmazlık ihtilaf konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici bir nitelik arz etmelidir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem, § 28). Son olarak söz konusu hak medeni nitelikte olmalıdır. Devletin egemenlik yetkisinin çekirdek alanına ilişkin haklar adil yargılanma hakkının kapsamına girmez.

15. Somut uyuşmazlıkta suç isnadına bağlı bir yargılamanın mevcut olmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte uyuşmazlığın niteliği itibarıyla medeni hak ve yükümlülükler kapsamında görülüp görülemeyeceği, bu hususta değerlendirmeden hareketle söz konusu uyuşmazlığa ilişkin başvurunun Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı içinde yer alıp almadığı yönünden bir irdeleme yapılması gerekmektedir.

16. Devletin bir bireye, salt egemenlik yetkisini kullanarak tanıdığı hak ya da yüklediği yükümlülüklerin medeni hak ve yükümlülük kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirtmek gerekir. Askerlik ve askere alma işlemleri de devletin egemenlik yetkisinin tezahürü olan ve müdahaleye kapalı bulunan çekirdek alanını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Anayasa'da vatandaşlık bağından kaynaklanan, kamusal bir hak ve ödev olarak düzenlenen askerlik hizmetinin medeni hak ve yükümlülük kapsamında olmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bir kişinin zorunlu askerlik hizmeti yükümlüsü olup olmadığı, kimlerin bu hizmeti yerine getirmekten muaf tutulacağı ya da muafiyet şartlarının ne olacağı, bu hizmetin hangi statüde ve ne kadar süre ile yerine getirileceği, askere sevk işlemlerinin hangi yöntem izlenerek ve ne şekilde yürütüleceği, bu süreçteki uygulamaların ne olacağı gibi meseleler özü itibarıyla askerlik hizmeti yapma yükümlülüğüne ilişkin olduğundan medeni hak ve yükümlülük kapsamında değildir. Buna göre askerlik yükümlülüğünü konu alan ya da askere alma kararlarına ilişkin olan iş ve işlemler nedeniyle açılan davalardaki yargılama süreçleriyle ilgili adil yargılanma şikâyetlerinin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında olduğunun kabul edilmesi gerekir (Yusuf Gürkan [GK], B. No: 2014/11067, 18/10/2017, § 35).

17. Askerlik hizmetinin kişinin maddi ve manevi varlığı ya da iç hukukta korunan başka hakları üzerinde birtakım etki ve sonuçlar yaratabileceği, dolayısıyla askere alma kararından kaynaklanan bir uyuşmazlığın bu tür uzantılarının ve sonuçlarının da olabileceği tabiidir. Zira askerlik hizmeti, doğası gereği yükümlüyü bazı medeni haklarından mahrum bırakmaktadır. Bununla birlikte uyuşmazlığın medeni hak ve yükümlülük kapsamında kalıp kalmadığının belirlenmesi bağlamında yapılacak bir incelemede dikkate alınması gereken ölçüt, davada tartışılacak meselenin ne olduğudur. Bunun tespiti için de davaya konu uyuşmazlığın özünün ortaya konulması gerekir. Şayet tazminat talebine ilişkin bile olsa bir davada devletin askere alma kararı diğer bir anlatımla askere alma yetkisinin kullanılmasına ilişkin iş ve işlemleri değerlendirme konusu olacak ise bu uyuşmazlığın medeni hak ve yükümlülük kapsamında görülmesi mümkün olmaz (Yusuf Gürkan, § 36).

18. Somut olayda bireysel başvuruya dayanak davanın açılmasına neden olan olgu, yedek subay adayı olarak askerlik görevini yerine getiren başvurucunun söz konusu görevi er statüsünde yerine getirmesine karar verilmesidir. Dolayısıyla uyuşmazlığın özünün devletin askere alma yetkisinin kullanımıyla ilgili olduğu görülmüştür. Bu itibarla devletin salt egemenlik yetkisinin kullanımının tezahürü mahiyetinde olan askere alma yetkisiyle doğrudan bağlantılı askerlik görevinin er olarak yerine getirilmesine dair kararın tartışılmasını gerektiren bu uyuşmazlığın medeni hak ve yükümlülük kapsamında değerlendirilemeyeceği kanaatine varılmıştır. Sonuç olarak söz konusu başvuruda anılan karardan ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZTÜRK KARDEŞLER İNŞAAT HARFİYAT NAKLİYAT MADENCİLİK TURİZM SEYAHAT TEMİZLİK ZİRAİ VE PETROL ÜRÜNLERİ İTHALAT İHRACAT SANAYİİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/41319 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41319

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZTÜRK KARDEŞLER İNŞAAT HARFİYAT NAKLİYAT MADENCİLİK TURİZM SEYAHAT TEMİZLİK ZİRAİ VE PETROL ÜRÜNLERİ İTHALAT İHRACAT SANAYİİ VE TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41319)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Öztürk Kardeşler İnşaat Harfiyat Nakliyat Madencilik Turizm Seyahat Temizlik Zirai ve Petrol Ürünleri İthalat İhracat Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi

Vekili : Av. Sinan ÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, iptal davasının süre aşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu şirketin Gaziantep ili, İslahiye ilçesi, Yolbaşı Mahallesi, 148 parsel No.lu mera vasıflı taşınmazda II (a) grubu kalker işletme ruhsatı bulunmaktadır. İl Mera Komisyonunun 12/11/2018 tarihli toplantısında başvurucu şirketin Maden İşleri Genel Müdürlüğünden

(Migem) aldığı ruhsat süresinin dolması gerekçe gösterilerek Gaziantep Valiliğince (İdare) çalışmasının durdurulmasına ve geri dönüşümün yaptırılmasına 26/12/2018 tarihli işlemle (işlem) karar verilmiştir. Belirtilen işlem 30/1/2019 tarihinde başvurucu tarafa tebliğ edilmiş ve buna ilişkin aynı tarihli tutanak düzenlenmiştir.

3. Başvurucu tarafından 5/2/2019 tarihinde anılan işleme karşı idari itiraz yoluna gidilmiştir. Başvurucu itiraz dilekçesinde, işlemin hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek işlemden dönülmesini talep etmiştir. Başvurucu tarafından yapılan bu başvuruya 60 gün içerisinde herhangi bir cevap verilmemiş ve başvurucunun talebi 6/4/2019 tarihi itibarıyla zımnen reddedilmiştir.

4. Zımnen retten sonra İdare, başvurucunun tahsis amacı değişikliği işlemlerinin devam ettiğini 7/5/2019 tarihli yazı ile başvurucuya bildirmiştir. İdare yine 27/5/2019 tarihli işlemle İl Mera Komisyonu kararını başvurucuya bildirmiştir. Belirtilen işlemleri sırasıyla 14/5/2019 ve 31/5/2019 tarihlerinde başvurucu tarafa tebliğ etmiştir.

5. Başvurucu 22/8/2019 tarihinde Gaziantep 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) çalışmasının durdurulmasına ve geri dönüşümün yaptırılmasına yönelik 26/12/2018 tarihli işlemin iptaline yönelik dava açmıştır. Mahkeme 2/10/2019 tarihli kararla davayı süre aşımı yönünden reddetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun faaliyette bulunduğu alanda çalışmasının uygun olmadığına ve çalışmanın durdurulmasına ilişkin kararın başvurucu tarafından 30/1/2019 tarihinde öğrenildiğini ve altı gün sonra 5/2/2019 tarihinde bu işlemin düzeltilmesi için 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi kapsamında itirazda bulunulduğunu belirtmiştir. Mahkeme, söz konusu itirazın 60 gün içerisinde İdarece cevap verilmeyerek zımnen reddedildiğini ve başvurucu tarafından 5/2/2019 tarihinde yapılan itirazın zımnen reddedildiği 6/4/2019 tarihinden itibaren kalan 54 günlük dava süresi içerisinde davanın açılması gerekirken bu süre geçirildikten sonra 22/8/2019 tarihinde açılan davanın süresinde olmadığını vurgulamıştır. Mahkeme son olarak, başvurucu tarafından yapılan itiraz başvurusunun zımnen reddedilmesinden sonra İdarece işlem tesis edilmesinin dava açma süresini canlandırmayacağının da altını çizmiştir.

6. Başvurucu, kararı istinaf etmiştir. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi İkinci İdari Dava Dairesi (İstinaf) 17/3/2020 tarihli kararla istinaf isteminin reddine temyiz yolu açık olmak üzere hükmetmiştir. Başvurucu tarafından yapılan temyiz başvurusunu inceleyen Danıştay Sekizinci Dairesi (Daire) 27/1/2022 tarihli kararıyla temyiz başvurusunu reddetmiş ve kararın onanmasına kesin olarak hükmetmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 2/3/2022 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından 1/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

8. 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesi şöyledir:

" 1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da

bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler. "

9. 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır. "

III. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; zımni reddin bir idari işlem türü olmadığını, kişilerin dava yolunu tıkamamak üzere dizayn edilmiş olan bir kurum olduğunu, asıl olarak idarenin kendisine yapılan başvurulara yazılı olarak cevap verme zorunluluğunun bulunduğunu iddia etmektedir. Başvurucu ayrıca, İdarenin susmasının ilgili açısından hak düşürücü sürenin başlangıcı olarak kabul edilmesinin zımni ret kurumunun oluşturuluş amacına aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu olayda, idarenin sonradan da olsa nihai bir ret cevabı verdiğini bu ret cevabının dava açma süresini kaldığı yerden yeniden başlatacağını iddia ederek mahkeme yorumunun haksız ve mahkemeye erişim hakkını kısıtlar nitelikte olduğunu iddia etmiştir.

11. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşü bildirilmiştir. Bakanlık görüş yazısında; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık ayrıca konuyla ilgili olarak İdareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık ve İdare görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyeti adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

14. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Dava açmak isteyen kişinin mahkemeye erişim hakkının özüne zarar verecek seviyeye ulaşmadığı müddetçe dava açma koşullarına sınırlamalar getirilebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 36).

15. Dava açma sürelerini düzenleyen, son derece karışık ve dağınık olan bir mevzuatın aşırı şekilci (katı) yorumu mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Özellikle başvuru mercii ve süresi gösterilmeyen işlemlerle ilgili davalarda mahkemelerin usul kurallarını yorumlarken mahkemeye erişim hakkını aşırı sınırlandıracak şekilde katı yorumdan kaçınmaları gerekir (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 40).

16. Dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve tek başına bu durum mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27). Bu nedenle mahkemelerin usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmaları gerekir (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65).

17. Dava açma süresinin hak sahibinin henüz dava hakkının doğduğundan haberdar olmadığı ve somut koşullar çerçevesinde haberdar olduğunun kabulünü haklı kılan nedenlerin bulunmadığı bir dönemde işlemeye başlaması dava hakkının varlığını anlamsız kılabileceğinden ölçülülük ilkesini zedeleyebilir (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66).

18. Dava açma süresinin işlemeye başladığı an mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında büyük önem taşımaktadır (Yaşar Çoban, § 66). Dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargılamaya bakan mahkemelere aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili derece mahkemelerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın koşulları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

19. Somut olayda Mahkeme 26/12/2018 tarihli işlemin başvurucu tarafından 30/1/2019 tarihinde öğrenildiğini ve altı gün sonra 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında itirazda bulunulduğunu belirlemiştir. Mahkeme, bu tespitten hareketle yapılan itirazın zımnen reddedilmesi üzerine kalan 54 günlük dava süresi içerisinde davanın açılmadığını vurgulayarak süresinde dava açılmadığını tespit etmiştir.

20. Başvurucunun davasını idarece tesis edilen işleme dayandırmış olması ve 30/1/2019 tarihinde de işlemden haberdar olarak bu işleme konu uygulamanın durdurulması istemiyle idareye başvurmuş olması dikkate alındığında mahkeme kararında yer verilen tespit ve hukuki dayanakların temelsiz olduğu söylenemez. Kaldı ki başvurucu tarafından yapılan itirazın 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında yapıldığı açıktır.

21. Başvurucu; İdarenin zımni ret tarihinden sonra ancak dava açma süresi içerisinde yeni bir işlem tesis ettiğini, bunun üzerine duran dava açma süresinin yeniden işlemeye

başlayacağını ileri sürmektedir. Mahkeme ise 2577 sayılı Kanun'un 11. maddesi kapsamında idareye yapılan başvuruların zımnen reddedilmesinden sonra idarece yeni bir işlem tesis edilmesinin dava açma süresini canlandırmayacağını vurgulamıştır. Buna göre, Mahkemenin işlemin öğrenilmesiyle birlikte dava açma veya idari başvuru yapma süresinin başladığına ilişkin yorumunun ve bu yorumu esas alarak davanın süre aşımına uğradığı yönündeki tespitinin öngörülebilir olduğu açıktır. Nitekim işlemlerin devam ettiğinin başvurucuya bildirilmesine yönelik 7/5/2019 tarihli işlem içeriğinin dava konusu edilen işlemden farklı olarak tahsis amacı değişikliğine yönelik olduğu görülmüştür.

22. Bu durumda 2577 sayılı Kanun çerçevesinde derece mahkemelerinin gerek uyuşmazlık konusu olguyu gerekse bu olgudan hareketle dava açma süresinin hesaplanma usulünü, sürenin başlatılacağı tarihi belirlemesiyle ilgili yorumunun ve mevzuata dair değerlendirmesinin öngörülemez nitelikte olmadığı ve başvurucunun dava açmasını aşırı derecede zorlaştıracak ya da imkânsız kılacak nitelikte katı bir yaklaşım içermediği sonucuna varılmıştır.

23. Buna göre başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olduğu, dolayısıyla belirtilen şikâyet bağlamında mahkemeye erişim hakkına yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHDİ BAŞOĞLU

B. No: 2022/56621 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/56621

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHDİ BAŞOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/56621)

Karar Tarihi: 14/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 16/3/2026 - 33198

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Mehdi BAŞOĞLU

Vekili : Av. Metin İŞERİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sanığın yokluğunda açıklanan esas hakkındaki mütalaaya karşı mahkeme huzurunda savunma yapma imkânı sağlanmadan mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Sarp Kara Hudut Kapısı Şube Müdürlüğü personelinin 1/3/2018 tarihinde Gürcistan'a çıkış yapmak amacıyla yabancı yolcu çıkış pasaport kontrol noktasına müracaat eden T.G.ye ait Gürcistan kimlik kartında bulunan fotoğrafın müracaat eden kişiye (başvurucuya) ait olmadığından şüphelenmesi üzerine tahkikat yapılmasına karar verilmiştir.

3. Sarp Sınır Kapısı Kaçakçılık ve İstihbarat Şube Müdürlüğü görevlilerince yapılan incelemede Gürcistan kimlik kartında yer alan fotoğrafın çıkış için müracaat eden başvurucuya benzemediği ve ibraz edilen çıkış formundaki bilgilerin kazıntı yoluyla değiştirildiği tespit edilmiştir. Başvurucu, bu esnada üzerinde bulunan ve kendisine ait bilgileri içeren sürücü belgesini görevlilere ibraz etmiştir. Başvurucuya ait kimlik bilgileri

doğrultusunda yapılan sorgulama neticesinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yakalama kaydı bulunduğu anlaşılmıştır. İfadesi alınan başvurucu, yakalama kararından haberi olduğunu ve yurt dışına çıkabilmek için para karşılığında Gürcistan kimliğini edindiğini beyan etmiştir.

4. İstanbul 8. Sulh Ceza Hâkimliği, başvurucu hakkındaki yakalama kararına konu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başvurucunun 7/3/2018 tarihinde tutuklanmasına karar vermiştir.

5. Kolluk görevlileri tarafından hazırlanan fezleke doğrultusunda Hopa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçundan cezalandırılması talebiyle 9/5/2018 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucunun Gürcistan'a geçmek amacıyla ibraz ettiği çıkış formunda tahrifat yapıldığının kriminal inceleme sonucu tespit edildiği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

6. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Hopa 2. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 13/7/2018 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda diğerlerinin yanı sıra iddianamenin başvurucuya tebliğine ve başvurucunun duruşma günü Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla hazır edilmesi için bulunduğu ceza infaz kurumuna yazı yazılmasına karar verilmiştir.

7. İddianame, birinci celse öncesinde ceza infaz kurumundaki başvurucuya 19/7/2018 tarihinde tebliğ edilmiş ve başvurucu 12/11/2018 tarihli dilekçeyle yazılı savunmasını Mahkemeye bildirmiştir.

8. Yargılama on üç celsede tamamlanmıştır. Başvurucu 13/11/2018 tarihinde yapılan birinci celseye bulunduğu ceza infaz kurumundan SEGBİS yoluyla katılmıştır. Yasal hakları hatırlatıldıktan ve iddianame okunduktan sonra savunmasını yapan başvurucu; hakkındaki yakalama kararından haberinin olmadığını, Gürcistan kimlik kartını ibraz ettiğini ancak sahte olduğu ileri sürülen çıkış formunu ibraz etmediğini, belgenin cüzdanında yapılan hukuka aykırı aramada ele geçirildiğini beyan ettikten sonra belge üzerinde adli tıp incelemesi yapılmasını talep etmiştir. Mahkeme, sahtecilik iddiasına konu belge üzerinde İstanbul Adli Tıp Kurumu tarafından inceleme yapılmasına ve başvurucunun bir sonraki celsede SEGBİS vasıtasıyla hazır edilmesine karar vererek celseyi ertelemiştir. Başvurucunun duruşmalardan bağışık tutulmasına yönelik bir ara kararı ise bulunmamaktadır.

9. Celse sonrasında ilk Duruşma Tutanağı ve dosyada bulunan diğer belgeler başvurucuya 22/11/2018 tarihinde tebliğ edilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre başvurucu 25/12/2018 tarihinde tahliye edilmiştir. Tahliye kararı sonrasında gerçekleştirilen altı celseye başvurucu katılmamıştır. Celseler adli tıp raporunun beklenmesi amacıyla ertelenmiştir. Yedinci celse öncesinde dosyaya sunulan 21/4/2020 tarihli adli tıp raporunda, çıkış işlem formunda bulunan yazıların kimyasal yöntem kullanılarak silindiği ve değiştirildiği bildirilmiştir.

10. Başvurucu, yedinci celseye de katılmamıştır. Mahkeme, yedinci celseyi başvurucunun tahliye edildiğinde bildirdiği adresin ceza infaz kurumundan sorulması amacıyla ertelemiştir. Celse arasında başvurucu 21/4/2020 tarihli adli tıp raporuna yönelik itirazlarını içeren 20/12/2020 tarihli dilekçeyi UYAP üzerinden Mahkemeye göndermiştir. Öte yandan celse arasında ceza infaz kurumunca başvurucunun tahliye esnasında beyan ettiği adres Mahkemeye bildirilmiştir. Başvurucunun katılmadığı sekizinci celsede, ceza infaz

kurumunca bildirilen adres gözetilerek başvurucunun beyanlarının alınması amacıyla istinabe mahkemesine yazı yazılmasına, adli tıp raporunun başvurucuya tebliğine ve olay hakkında bilgisi olan iki kolluk görevlisinin tanık olarak dinlenmesine karar verilmiştir.

11. İstinabe mahkemesi dokuzuncu celse öncesinde başvurucuya tebligat yapılamadığı gerekçesiyle evrakı iade etmiştir. Başvurucunun katılmadığı dokuzuncu celsede tanık S.Y. dinlenmiştir. S.Y. düzenledikleri tutanağın içeriğinin doğru olduğunu beyan etmiştir. Onuncu celse öncesinde ise istinabe mahkemesi tarafından dinlenen tanık A.K.nın S.Y. ile aynı yöndeki beyanları dosyaya gönderilmiştir. Başvurucu, tanık beyanlarının alındığı her iki Duruşma Tutanağı'nı 8/6/2021 tarihinde UYAP vasıtasıyla okumuştur.

12. Başvurucunun katılmadığı onuncu celsede Cumhuriyet savcısı tarafından sunulan esas hakkında mütalaada, iddianamede anlatımı yapılan olay ve sevk maddesi doğrultusunda başvurucunun cezalandırılması talep edilmiştir. Mahkeme bu defa başvurucunun mütalaaya karşı savunmasını yapabilmesi amacıyla Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) adresi itibarıyla istinabe mahkemesine yazı yazmıştır. İstinabe mahkemesi ise başvurucunun MERNİS adresine tebligat yapılamadığını belirterek evrakı iade etmiştir. Aynı şekilde UYAP kayıtları doğrultusunda yapılan incelemeye göre başvurucunun onuncu celseye ait Duruşma Tutanağı'nı 7/7/2021 tarihinde okuduğu anlaşılmıştır.

13. Mahkeme on birinci celsede başvurucunun adresinin kolluk tarafından araştırılmasına, kolluk tarafından tespit edilecek bu adres ile birlikte duruşmada bildirdiği ve MERNİS'te kayıtlı adresine mütalaayla birlikte "duruşmaya gelmediğiniz takdirde yokluğunuzda karar verileceği" ihtarını da içeren davetiye tebliğine karar vermiştir. Celse arasında tebligatların iade edildiğine dair evrak dosyaya gönderilmiştir. On ikinci celsede de başvurucuya ait olduğu tespit edilen yeni MERNİS adresine anılan ihtarı da içeren tebligat çıkarılmasına karar verilmiştir. Başvurucuya ulaşılamaması nedeniyle anılan tebligat iade edilmiştir. Başvurucu anılan Duruşma Tutanağı'nı 7/10/2021 tarihinde UYAP üzerinden okumuştur.

14. Mahkemece başvurucunun katılmadığı on üçüncü celsede resmî belgede sahtecilik suçundan alt sınırdan uzaklaşılmak sureti ile 2 yıl 1 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçeli kararında başvurucunun soruşturma aşamasında verdiği beyan, Olay Tutanağı, tanık beyanları ve kriminal inceleme raporunu dikkate alınarak başvurucunun yabancı ülke vatandaşlarının çıkış yaptıkları kapıya müracaatı esnasında ibraz ettiği çıkış işlem formunun sahte olduğunun tespit edildiği hususuna dayanılmıştır.

15. Vekâletname sunan başvurucu müdafii, mahkûmiyet kararına karşı verdiği istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra Mahkemece usulüne uygun tebligat yapılmaması nedeniyle adli tıp raporuna ve dinlenen tanık anlatımlarına karşı beyanda bulunamadığını ve son savunmasını yapma hakkı verilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf talebi, Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince 20/4/2022 tarihinde esastan reddedilmiştir.

16. Başvurucu, nihai kararı 21/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon, savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan hakka ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu, ikamet adresine yapılmayan usulsüz tebligata bağlı olarak mütalaaya karşı son savunmasını yapamadığını, son söz hakkını kullanmasının engellendiğini, savunma imkânı verilmediğini belirtmiş; yokluğunda yargılama yapılarak mahkûmiyet kararının açıklanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal kararlara değinilerek ihlal iddiaları değerlendirilirken bu hususların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

20. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamında savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

22. Ceza yargılamasında savunma hakkının güvence altına alınması demokratik toplumun temel ilkelerindendir (Erol Aydeğer [1. B.], B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). İddiaya karşı savunma imkânı tanınmadığı sürece adil muhakeme yapılması mümkün değildir.

23. Suç isnadı altındaki kişiye savunma hakkının şeklen değil gerçek anlamda sağlanması gerekir. Bunun için suç isnadı altındaki kişi, savunma için yeterli imkâna yani gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olmalıdır. Bu itibarla anılan güvence, adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (b) bendinde, bir suç ile itham edilen herkesin savunmasını hazırlamak için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı düzenlenmiştir (Ufuk Rifat Çobanoğlu [2. B.], B. No: 2014/6971, 1/2/2017, § 37).

24. Anayasa Mahkemesi de savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının Anayasa’nın 36. maddesinde belirtilen adil yargılanma kavramı yanında meşru vasıta ve yollardan yararlanma kavramının da kapsamında olduğunu belirtmiştir (AYM, E.1992/8, K.1992/39, 16/6/1992).

25. Savunma için gerekli kolaylık kavramı şüpheliye/sanığa savunma için yardımcı olacak veya olabilecek zorunlu imkânları ifade etmekte ve silahların eşitliğini sağlamayı amaçlamaktadır. Suç isnadı altındaki kişiye sağlanması zorunlu kolaylıklar, savunma için gerekli olanlardır. Kişinin beraat etmesini veya cezasının azaltılmasını sağlayabilecek delil niteliğindeki belgelere erişimine ve müdafiiyle görüşmesine izin verilmesi, gerekçeli kararın tebliğ edilmesi ve yargılama esnasında esaslı değişikliklerden haberdar edilmesi sağlanacak kolaylıklardır (Ufuk Rifat Çobanoğlu, § 45).

26. Anayasa Mahkemesi somut başvurudakine benzer şikâyetleri Kadir Toprak ([GK], B. No: 2022/2407, 9/10/2024) kararında incelemiş; anılan kararda, esas hakkındaki mütalaanın sunulmasının başvuruya konu yargılama sürecinde ortaya çıkan ve mahkeme kararını esaslı şekilde değiştirebilecek nitelikte bir işlem olduğunu belirtmiştir (Kadir Toprak, § 30).

27. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkı, makul sürede yargılanma

hakkı ile birlikte değerlendirilmek zorundadır. Makul sürede yargılanma hakkı, adil yargılanma hakkının diğer bir yönü olduğu gibi Anayasa'nın 141. maddesinin "Davaların… mümkün olan süratle sonuçlanması, yargının görevidir." biçimindeki dördüncü fıkrasının da gereğidir. Bu durumda gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olma hakkının makul sürede yargılanma hakkı ile dengelenmesi gerekmektedir (Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 51).

28. Ceza muhakemesi sistemimizde sanığın duruşmada hazır bulunması sanık açısından bir hak olduğu kadar aynı zamanda yükümlülük olarak da kabul edilmiştir. Sözlü yargılama olan ceza yargılamasında duruşmayı takip etmeyen sanıkların kendi kusurlarından bir hak çıkarması mümkün görünmemektedir. Ayrıca sanıkların duruşmayı takip etmemeleri durumu ceza davasının yürütülmesini sekteye uğratma riski oluşturmaktadır. Bundan dolayı da kovuşturmanın zamanaşımına uğraması ve hakkaniyete uygun bir yargılama yapılamaması gibi tehlikeler ortaya çıkabilecektir (bazı eklemelerle birlikte bkz. Mehmet Fırat ve Yılmaz Altınkum [2. B.], B. No: 2021/62656, 22/5/2024, § 14).

29. Somut olayda başvurucuya iddianame tebliğ edilmiştir (bkz. § 7). Başvurucu, hakkındaki suçlamalardan haberdar edilmiş ve savunma için gerekli hazırlığı yapabileceği zaman başvurucuya verilmiştir. Ceza infaz kurumunda tutuklu bulunan başvurucu, yargılamanın ilk duruşmasına SEGBİS aracılığıyla katılmış ve kovuşturma aşamasında savunmasını yapmıştır (bkz. § 8). İlk duruşma sonrasında yeni duruşma tarihi başvurucuya tefhim edilmiş olup celse arasında ilgili Duruşma Tutanağı ve dosyadaki diğer evrak da ayrıca tebliğ edilmiştir (bkz. § 9). Başvurucu, ikinci duruşma öncesinde gerçekleşen tahliyeden sonraki celselere ise katılmamıştır.

30. Başvurucunun yokluğunda gerçekleştirilen diğer celselerde sahte olduğu iddia edilen çıkış formu üzerinde kriminal inceleme yapılmış ve belgede tahrifat yapıldığını gösteren adli tıp raporu temin edilmiştir. Başvurucu, adli tıp raporuna yönelik itirazlarını yazılı olarak dosyaya sunabilmiştir (bkz. § 10). Ayrıca anılan celselerde Olay Tutanağı'nda imzası bulunan kolluk görevlileri A.K. ve S.Y. dinlenmiştir. Tanıklar genel itibarıyla tutanak içeriğini tekrar etmiştir (bkz. § 11). Mahkemece diğer celselerde başvurucuya savunma hakkının sağlanması amacıyla istinabe yazısı yazılmış ve yine başvurucuya ulaşılması amacıyla adres araştırması yapılmıştır (bkz. §§ 12, 13). Tespit edilen adresler doğrultusunda yazılan istinabe talepleri ise başvurucuya tebligat yapılamadığı gerekçesiyle iade edilmiştir. Bunun üzerine Mahkeme, on üçüncü celsede başvurucunun yokluğunda anılan suçtan mahkûmiyetine karar vermiştir (bkz. § 14).

31. Somut olayda başvurucu, katıldığı birinci celsede kovuşturmanın esasıyla ilgili savunmasını yapmış ve duruşmanın devam edeceği ikinci celse tarihinden haberdar edilmiştir. Mahkeme, başvurucunun duruşmadan bağışık tutulmasına karar vermemiştir. Başvurucu, ceza infaz kurumundan tahliye edildikten sonra yapılan duruşmalara da katılmamıştır. Başvurucunun diğer duruşmalarda hazır bulunmaması kendi iradesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu durumda başvurucunun duruşmaya katılma yükümlülüğünü yerine getirdiği söylenemeyecektir. Diğer taraftan Mahkemece başvurucunun tespit edilen birçok adresine tebligat çıkarılmak ve istinabe yazısı yazılmak suretiyle başvurucuya ulaşılmaya yönelik işlem yapıldığı da görülmüştür. Öte yandan başvurucu, adli tıp raporu, tanık beyanları ve esas hakkında mütalaa gibi esaslı nitelikte işlemlerin yer aldığı duruşma tutanaklarının içeriğini UYAP vasıtasıyla öğrenmiş; bu doğrultuda adli tıp raporuna yönelik itirazlarını dosyaya sunabilmiştir.

32. Son olarak başvuruya konu olayda kovuşturma aşamasında yargılamanın seyrini değiştirecek yeni bir delil ortaya çıkmadığı gibi açıklanan esas hakkındaki mütalaada da iddianamede açıklanan olaylar ve suç nitelemesi aynen tekrar edilmiştir. Öte yandan başvurucu, istinaf aşamasında gerekçeli karardan sonra esas hakkındaki mütalaaya karşı yazılı olarak iddia ve itirazlarını dile getirmiş; başvurucunun bu iddia ve itirazları istinaf aşamasında incelenmiştir. Ayrıca başvuru dosyası incelendiğinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine aykırı olarak başvurucuya delillerini sunma ve inceletme ile itiraz etme hususlarında uygun olanakların sağlanmadığına ilişkin bir delil de bulunmamaktadır. Dolayısıyla yargılama bir bütün olarak değerlendirildiğinde -somut olayın özel koşullarında- başvurucunun savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu görülmektedir.(Benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Resul Kılıç [1. B.], B. No: 2022/4755, 14/10/2025, §§ 16, 17).

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Savunma için gerekli zaman ve kolaylıklara sahip olma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RECEP HIZLI

B. No: 2022/57458 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/57458

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RECEP HIZLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/57458)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Recep HIZLI

Vekili : Av. Serpil ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vazife malulü olarak aylık bağlanması talebinin reddedilmesi üzerine açılan davada hukuk kurallarının hatalı yorumlanması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Şırnak/Uludere 48. Hudut Tugayı Komutan Yardımcılığı 3. Hudut Tabur Komutanlığı emrinde piyade er olarak askerlik görevini yapmaktayken 8/1/2019 tarihinde uçaksavar silahının test atışı sırasında seken parçalardan sol koluna kovan parçası isabet etmesi suretiyle yaralanmıştır.

3. Tedavi süreci sonunda Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesince 1/7/2019 tarihli sağlık raporuyla radial sinir lezyonu ve travmanın bazı erken komplikasyonlarının sekeli tanısı konulan başvurucu hakkında "Askerliğe elverişli değildir." kararı verilmiştir.

4. İstanbul Okmeydanı Eğitim ve Araştırma Hastanesinin 11/7/2019 tarihli raporuyla radial sinir lezyonu, eklem ağrısı, ön kol düzeyinde radial sinir yaralanması tanısı ile başvurucunun engel oranı %33 olarak belirlenmiştir.

5. Başvurucunun durumu Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının (İdare) Vazife Malullüğü

Tespit Kurulunda incelenmiştir. Başvurucuya 30/1/2020 tarihli işlemle 1/11/2019 tarihinden itibaren 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu kapsamında 6. derece Türk Silahlı Kuvvetleri vazife malullüğü aylığı bağlanmıştır.

6. Başvurucu 15/11/2019 tarihinde İdareye başvuruda bulunarak tarafına 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında vazife malullüğü aylığı bağlanmasını talep etmiştir. Başvurucunun talebi İdarece zımnen reddedilmiştir.

7. Başvurucu, 3713 sayılı Kanun kapsamında tarafına vazife malullüğü aylığı bağlanması talebinin zımnen reddine ilişkin davalı idare işleminin iptali talebiyle dava açmıştır. Ankara 23. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 23/6/2020 tarihli kararla davanın reddine hükmetmiştir. Karar gerekçesinde, başvurucunun maluliyetine neden olan olayın terör saldırısı olmadığı gibi 3713 sayılı Kanun'un 21. maddesi kapsamında değerlendirilmesini gerektirecek şekilde terör eylemlerinin dolaylı etkileri nedeniyle de meydana gelmediğini belirtmiştir. Mahkeme; başvurucunun silah temizliği sonrasında yapılan test atışı sırasında yaralandığını, terör bölgesinde meydana gelen tüm yaralanmaların 3713 sayılı Kanun'un 21. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğini gerekçesine eklemiştir. Mahkeme gerekçesinde ayrıca başvurucunun 5434 sayılı Kanun kapsamında malul sayılarak kendisine aylık bağlandığını belirtmiştir. Mahkeme bu tespitlerden yola çıkarak başvurucunun 3713 sayılı Kanun hükümlerinden yararlandırılmasına olanak bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

8. Başvurucu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf talebini inceleyen Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi 27/4/2022 tarihli kararla istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

9. Nihai kararın 26/5/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvurucu 1/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. İLGİLİ HUKUK

10. 3713 sayılı Kanun’un ''Yardım'' başlıklı 21. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"...kamu görevlilerinden yurtiçinde ve yurtdışında görevlerini ifa ederlerken veya sıfatları kalkmış olsa bile bu görevlerini yapmalarından dolayı terör eylemlerine muhatap olarak yaralanan, engelli hâle gelen, ölen veya öldürülenler hakkında 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Ayrıca;

...

(Ek fıkra: 4/7/2012-6353/75 md.) Kamu görevlileri ile birinci fıkranın (h) ve (j) bentleri kapsamına girenlerden terör olaylarını önlemek amacıyla her türlü patlayıcı maddeye bağlı olarak meydana gelen olaylar sonucunda ya da her ne şekilde olursa olsun terör olaylarının önlenmesi, takibi veya etkisiz hâle getirilmesi amacıyla ifa edilen görevler sırasında veya bu görevlere gidiş dönüşler esnasında meydana gelen kazalar sonucunda yaralanan, engelli hâle gelen, hastalanan veya hayatını kaybedenler, birinci fıkranın durumlarına uygun hükümlerinden yararlandırılır."

11. 5434 sayılı Kanun’un mülga 44. maddesinde malullük şu şekilde tanımlanmıştır:

''Her ne sebep ve suretle olursa olsun vücutlarında hasıl olan arızalar veya düçar oldukları tedavisi imkansız hastalıklar yüzünden vazifelerini yapamayacak duruma giren iştirakçilere

(malul) denir ve haklarında bu kanunun malullüğe ait hükümleri uygulanır.''

12. 5434 sayılı Kanun'un mülga 45. maddesinde vazife malullüğü ve vazife malulü şu şekilde tanımlanmıştır:

''44 üncü maddede yazılı malullük; a) İştirakçilerin vazifelerini yaptıkları sırada vazifelerinden doğmuş olursa; b) Vazifeleri dışında kurumların verdiği her hangi bir kuruma ait başka işleri yaparken, bu işlerden doğmuş olursa; c) Kurumların menfaatini korumak maksadiyle bir iş yaparken o işten doğmuş olursa (Maksadın ilgili kurumlarca kabul edilmesi şartıyla); ç) Fabrika, atelye ve benzeri işyerlerinde, işe başlamadan evvel iş sırasında veya işi bitirdikten sonra, o işyerinde husule gelen ve yine o işyerinin mahiyetinden veya çalışma konusundan ileri gelen kazadan doğmuş olursa; buna (Vazife malullüğü) ve bunlara uğrıyanlara da (Vazife malulü) denir.''

13. 5434 sayılı Kanun'un 56. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Muvazzaf, yedek ve gönüllü erlerin silah altında bulundukları esnada veya celp ve terhislerinde (Serbest sevkler dahil) sevkleri sırasında, yedek subay ve yedek astsubay okulu öğrencilerinin gerek okulda, gerek okuldan evvelki hazırlık kıtasında vazife malulü olmaları halinde, kendilerine, öğrenim durumlarına göre, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinde tespit edilen giriş derece ve kademe tutarlarının, daha önce Devlet Memuriyetinde bulunmuş olanlardan kazanılmış hak aylıkları veya emekli keseneğine esas aylıkları, sözü edilen giriş derece ve kademe tutarının üzerinde olanlara bu aylıkları emeklilik gösterge tablosunda karşılığı olan derece ve kademe tutarının,% 70'i üzerinden aylık bağlanır...''

III. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu, birliğine sağlam olarak katılım sağlayıp askerlik görevini yapmaktayken her an gerçekleşebilecek bir terör operasyonuna yönelik hazırlık kapsamında yaralandığını ve malul hâle geldiğini iddia etmektedir. Başvurucu ayrıca, yaralanma olayında hiçbir kastı ve atfı kabil kusurunun bulunmadığını bu sebeplerle olayın 3713 sayılı Kanun kapsamında sayılması gerekmekteyken buna dair açtığı davanın haksız şekilde reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüş yazısında; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık ayrıca konuyla ilgili olarak İdareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık ve ilgili kurum görüşüne karşı başvuru formunda dile getirdiği iddiaları ileri sürmüştür.

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma güvencesi çerçevesinde incelenmiştir.

17. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların

kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

18. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda derece mahkemelerinin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

19. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin derece mahkemelerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi derece mahkemelerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 83).

20. Başvurucunun 3713 sayılı Kanun kapsamında tanınan haklardan yararlanmak amacıyla eldeki başvuruya konu süreci işlettiği görülmüştür. 3713 sayılı Kanun'un ilgililere daha geniş sosyal ve ekonomik haklar sağladığı anlaşılmıştır. Başvuruya konu uyuşmazlık, terör olaylarının söz konusu dönem itibarıyla yaygın olduğu bölgede olası terör saldırısının önlenmesi amacıyla verilen görevin yerine getirildiği sırada meydana gelen yaralanmanın 3713 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceğidir.

21. 3713 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasında kamu görevlilerinin görevlerini icra ederken terör eylemlerine muhatap olarak yaralanmaları, engelli hâle gelmeleri, ölmeleri veya öldürülmeleri durumunda 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Ayrıca 21. maddenin birinci fıkrasına eklenen bentlerle 2330 sayılı Kanun hükümlerinin yanında ilgililerin durumlarına uygun olmak üzere ilave olarak ekonomik ve sosyal haklardan yararlandırılmaları öngörülmüştür. Bir başka deyişle olayın 3713 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi hâlinde 2330 sayılı Kanun'da verilmeyen ilave bazı hakların da ilgililere sağlanması amaçlanmıştır. 21. maddeye eklenen ikinci fıkrada ise kamu görevlileri ile birinci fıkranın (h) ve (j) bentleri kapsamına girenlerden her ne şekilde olursa olsun terör olaylarının önlenmesi, takibi veya etkisiz hâle getirilmesi amacıyla ifa edilen görevler sırasında veya bu görevlere gidiş dönüşler esnasında meydana gelen kazalar sonucunda yaralanan, engelli hâle gelen, hastalanan veya hayatını kaybedenlerin birinci fıkranın

durumlarına uygun hükümlerinden yararlanacağı belirtilmiştir (bkz. § 10).

22. 5434 sayılı Kanun'un mülga 44. maddesinde ise her ne sebep ve suretle olursa olsun vücutlarında hasıl olan arızalar veya düçar oldukları tedavisi imkânsız hastalıklar yüzünden vazifelerini yapamayacak duruma giren iştirakçilere malul denileceği ve haklarında bu Kanun'un malullüğe ait hükümlerinin uygulanacağı kurala bağlanmıştır. Aynı Kanun'un mülga 45. maddesinde ise malullüğün vazifenin yapılması sırasında vazifeden doğmuş olması, vazife dışında kurumların verdiği herhangi bir kuruma ait başka işleri yaparken bu işlerden doğmuş olması, kurumların menfaatini korumak maksadıyla bir iş yaparken o işten doğmuş olması, fabrika, atölye ve benzeri işyerlerinde, işe başlamadan evvel iş sırasında veya işi bitirdikten sonra o işyerinde husule gelen ve yine o işyerinin mahiyetinden veya çalışma konusundan ileri gelen kazadan doğmuş olması hâlinde vazife malullüğü oluşacağı ve bu durumda olanlara da vazife malulü denileceği hüküm altına alınmıştır. Aynı Kanun'un 56. maddesi uyarınca askerlik hizmeti kapsamında görev yapan kişiler de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Dolayısıyla başvurucunun vazife malulü sayılabilmesi ve bu kapsamda vazife malullüğü aylığına hak kazanabilmesi için maluliyetin askerlik görevi sırasında ve bu görevin sebep ve etkisiyle meydana gelmesi gerektiği açıktır.

23. Belirli bir kanun kapsamından yararlanıp yararlanılamayacağı ve bunun şartlarının neler olduğunu değerlendirmek ve bu şartların sağlanıp sağlanmadığını tespit etmek hukuk kurallarını öncelikle yorumlama yetkisini haiz olan derece mahkemelerinin takdirindedir. Anayasa Mahkemesinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarındaki görevi derece mahkemesinin yorumlarının açıkça keyfî veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemekten ibarettir.

24. Somut olayda, başvurucu tarafından 3713 sayılı Kanun kapsamında tarafına vazife malullüğü aylığı bağlanması talebiyle yapılan başvurunun zımnen reddi üzerine dava açılmıştır. Mahkeme başvurucunun test atışı sırasında yaralandığı, terör bölgesinde meydana gelen tüm yaralanmaların 3713 sayılı Kanun'un 21. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceği ve 5434 sayılı Kanun kapsamında malul sayılarak kendisine aylık bağlandığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir.

25. Olayda, başvurucunun maluliyetine ilişkin durumunun 5434 sayılı Kanun kapsamında kaldığını ve 3713 sayılı Kanun kapsamında terör eylemlerinden dolayı herhangi bir etkisinin doğmadığını değerlendiren Mahkemenin bu yorumunun hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasına yönelik olup bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir unsur içermediği anlaşılmaktadır.

26. Bu itibarla başvuru konusu olayda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargılama mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HACİ ÖZER

B. No: 2022/61554 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/61554

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HACİ ÖZER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/61554)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Haci ÖZER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tapu iptali ve tescil davasında tereke temsilcisinin temyiz dilekçesinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/4/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Kısıtlı V.U. adına vasisi B.R. tarafından davalı N.A. aleyhine 30/1/2015 tarihinde Silopi Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) muvazaa ve ehliyetsizlik nedenine dayalı tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. 25/5/2016 tarihli duruşmada V.U.nun sağlık raporlarının ve hastane kayıtlarının sunulmasına, bu evrakların sunulması hâlinde V.U.nun taşınmazları devir tarihinde fiil ehliyetinin olup olmadığı hususunda rapor düzenlenmesi için dosyanın Adli Tıp Kurumuna (ATK) gönderilmesine karar verilmiştir.

6. Davacı V.U. 25/6/2016 tarihinde vefat etmiştir. 11/1/2017 tarihli duruşmada davacı vekiline mirasçılık belgesi çıkarması ve mirasçıları davaya dâhil etmesi için süre verilmiştir. 22/3/2017 tarihli duruşmada davacı vekiline mirasçılara ilişkin vekâletnamesini sunmak üzere gelecek celseye kadar süre verilmesine karar verilmiştir. 24/5/2017 tarihli duruşmada davacı vekili bir kısım mirasçının vekâletnamesini sunmuştur. Mahkeme, vekâletnamesi sunulmayan mirasçılar adına vekâletname sunmak üzere gelecek celseye kadar davacı vekiline süre vermiştir. 27/9/2017 tarihli duruşmada davacı vekili, V.U.nun mirasçılarından A.U.nun vefat ettiğini bildirmiştir. Mahkeme, davacı vekiline tüm mirasçıları davaya dâhil etmesi, A.U.ya ait mirasçılık belgesi ve dâhilî dava dilekçesi sunması için süre vermiştir. 13/12/2017 tarihli duruşmada taraf teşkili hususunu değerlendirmek üzere dosyanın incelemeye alınmasına karar vermiştir. 7/2/2018 tarihli duruşmada davacı vekili tüm mirasçıların vekâletnamesini temin edemediğini, taraf teşkili konusunda eksikliklerin giderilmesinin mahkemenin takdirinde olduğunu, yargılamanın uzamaması için dosyanın bu aşamada ATK'ya gönderilmesi gerektiğini bildirmiştir. Mahkeme, davacı vekiline V.U.nun terekesini temsil etmek üzere temsilci tayini için dava açması yönünden süre vermiş ve dosyanın ATK'ya gönderilmesine karar vermiştir.

7. Davacı vekili, Silopi Sulh Hukuk Mahkemesinde (Sulh Hukuk Mahkemesi) terekeye temsilci atanması için dava açmıştır. Mahkeme tarafından 4/4/2018 tarihli duruşmada dosyanın bilirkişiden dönüşünün ve tereke temsilcisi atanmasına ilişkin dosyanın sonucunun beklenmesine karar verilmiştir. Dosyaya sunulan 25/4/2018 tarihli ATK raporunda V.U.nun devir tarihinde fiil ehliyetinin olduğu tespit edilmiştir. 6/6/2018 tarihli duruşmada tereke temsilcisi atanmasına ilişkin dosyanın sonucunun beklenmesine karar verilmiştir.

8. Sulh Hukuk Mahkemesinin 24/1/2019 tarihli kararı ile mirasçılar arasında uyuşmazlık bulunduğu gerekçesiyle terekeye temsilci olarak başvurucu atanmıştır. Kararın gerekçesinde ayrıca mirasçılar arasında anlaşmazlık bulunması veya bu konularda anlaşamamaları hâlinde miras ortaklığı adına gerekli işlemleri yapmak, dava açmak, açılmış veya açılacak davaları takip etmek üzere 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun paylaşmaya kadar miras ortaklığına bir temsilci atanması olanağı sağladığı vurgulanmıştır.

9. Tapu iptali ve tescil davasına bakan Mahkeme 17/4/2019 tarihli duruşmada Sulh Hukuk Mahkemesi kararının kesinleşmesinin beklenmesine ve kararın kesinleşmesi hâlinde tereke temsilcisi başvurucuya dava dilekçesi ve duruşma gününü bildirir davetiye çıkarılmasına karar vermiştir. Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından dosyanın kesinleştiği bildirilmiştir. Tereke temsilcisi olan başvurucuya dava dilekçesi ve duruşma günü tebliğ edilmiştir. 4/12/2019 tarihli duruşmaya tereke temsilcisi başvurucu ve davacı vekili katılmıştır. Başvurucu, duruşmada dava ile ilgili olarak takdirin Mahkemeye ait olduğunu bildirmiştir. Mahkeme, davanın reddine karar vermiştir. Karara karşı başvurulacak kanun yoluyla ilgili olarak ise kararın taraf vekillerinin yüzüne karşı verildiği, gerekçeli kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde Mahkemeye yahut başka bir yer mahkemesine verilecek dilekçeyle Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesine başvurulabileceği bildirilmiştir. Kararın gerekçesinde V.U.nun fiil ehliyetine sahip olduğu, muris muvazaasının muris tarafından ileri sürülemeyeceği hususlarına değinilmiştir.

10. Karara karşı V.U.nun vasisi B.R.nin ve daha sonradan bir kısım mirasçının vekili tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Mahkemenin gerekçeli kararı ve istinaf dilekçesi başvurucuya 18/5/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmamıştır. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesinin (Bölge Adliye

Mahkemesi) 24/2/2021 tarihli kararıyla istinaf dilekçesinin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde 4721 sayılı Kanun'un 640. maddesi gereğince terekeye temsilci atanması durumunda, davanın tereke temsilcisinin veya bu sıfatla vekil kıldığı avukatın huzuru ile sürdürülmesi gerektiğinin tartışmasız olduğuna işaret edilmiştir. Ayrıca kısıtlının ölümü ile vesayet ilişkisinin sona ereceğine ve vasinin temsil yetkisinin ortadan kalkacağına değinilmiştir. 4721 sayılı Kanun'un 640. maddesi uyarınca V.U.nun terekesine temsilci atanarak yargılamanın sürdürüldüğü, gerekçeli kararın tereke temsilcisine tebliğ edilmesine rağmen karara karşı istinaf başvurusunda bulunulmadığı, hükme karşı yalnız bir kısım mirasçı tarafından istinaf başvurusunda bulunulduğu tespiti yapılmıştır. Sonuç olarak da kısıtlının ölümüyle vasinin temsil yetkisinin sona ereceği ve terekeye temsilci atanmakla mirasçıların davayı takip yetkisinin ortadan kalktığı değerlendirmesi yapılmış ve V.U.nun mirasçıları Z.U., B.R. ve H.Ö. vekili tarafından verilen istinaf dilekçesinin reddine karar verilmiştir.

11. Bölge Adliye Mahkemesi kararı, bir kısım mirasçı vekili ile başvurucu tarafından temyiz edilmiştir. Başvurucu; temyiz dilekçesinde katıldığı ilk duruşmada kimlik tespiti yapıldığını, bunun dışında kendisine soru sorulmadığını, Mahkemenin tereke temsilcisi olarak görev ve sorumluluklarını kendisine hatırlatmadığını, kendisine davacıların davayı takip yetkisinin ortadan kalktığının bildirilmediğini, Mahkemenin bu yönde bir ara kararı kurmadığını beyan etmiştir. Ayrıca terekeye temsilci atandıktan sonra da davaya bir kısım mirasçı tarafından devam edildiğini, kendisine çıkarılan tebligatın da usulsüz olduğunu, tebligatta başvurulacak yargı merciinin ve süresinin bildirilmediğini, tebligatta davacılar vekilinin de istinaf dilekçesi olduğunu ve bu sebeple karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmadığını ileri sürmüş ve sonrasında davanın esasına ilişkin itirazlarını sunmuştur.

12. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin (Daire) 20/12/2021 tarihli kararıyla başvurucunun temyiz dilekçesinin reddine ve bir kısım mirasçı yönünden verilen kararın da onanmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; terekeye temsilci atanmasından sonra tereke ortağının ya da ortaklarının davayı takip yetkisinin ortadan kalktığı, davayı açan mirasçı ya da mirasçıların davayı takip yetkisinin sona erdiği ve buna bağlı olarak da hükmü temyiz hakkının miras şirketini temsil eden mümessile geçtiği vurgulanmıştır. Bunun sonucu olarak da mahkeme kararı tereke temsilcisi olan başvurucuya usulüne uygun tebliğ edildiği hâlde başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurmadığı, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmayan tarafın, aleyhine yeni bir durum oluşmadıkça temyiz yoluna başvuramayacağı belirtilmiş ve temyiz dilekçesinin reddi gerektiğine karar verilmiştir. Bir kısım mirasçı vekilinin temyiz itirazları yönünden ise terekeye temsilci atanmakla mirasçıların davayı takip yetkisinin ortadan kalktığı, yazılı şekilde karar verilmesinde isabetsizlik bulunmadığı, hükmün onanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

13. Başvurucu, nihai kararı 14/3/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

14. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkanının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/16 md.) Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

15. 4721 sayılı Kanun'un 640. maddesi şöyledir:

"Birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir.

Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere, terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler.

Mirasçılardan birinin istemi üzerine sulh mahkemesi, miras ortaklığına paylaşmaya kadar bir temsilci atayabilir.

Mirasçılardan her biri, terekedeki hakların korunmasını isteyebilir. Sağlanan korumadan mirasçıların hepsi yararlanır.

Bir mirasçı ödemeden aciz hâlinde ise, mirasın açılması üzerine diğer mirasçılar, haklarının korunması için gerekli önlemlerin gecikmeksizin alınmasını sulh mahkemesinden isteyebilirler."

B. Yargıtay İçtihatları

16. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 31/5/2022 tarihli ve E.2019/14-740, K.2022/795 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...aksi hâlde davacıya görevli mahkemede TMK'nın 640. maddesi uyarınca terekeye temsilci atanması yönünde görev verilmesi, terekeye temsilci atandığı takdirde davanın tereke temsilcisi huzuruyla görülmesi gerektiği..."

17. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 18/11/2015 tarihli ve E.2015/1-1730, K.2015/2656 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Türk Medeni Kanununun 640. maddesi uyarınca tereke adına temsilci atanması durumunda, davanın tereke temsilcisi veya vekil kıldığı avukatı huzuru ile sürdürüleceği kuşkusuzdur.

Somut olayda tereke temsilcisi 02.02.2010 günlü oturuma katılmış sonraki oturumlara katılmamış ise de, davalı yan duruşmalara katılarak davayı takip iradesini ortaya koymuş ve davayı takip etmeyeceğine dair bir beyanda bulunmayıp davayı sonuçlandırmıştır (6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 150).

Hal böyle olunca, Yerel Mahkemece davaya devam edilerek hüküm kurulmuş olması usul ve yasaya uygun olup, direnme kararı yerindedir.

..."

18. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 8/1/2024 tarihli ve E.2022/4159, K.2024/49 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Bilindiği üzere Türk Medeni Kanunu'nun 640 ıncı maddesi uyarınca terekeye temsilci atanması durumunda, davanın tereke temsilcisinin veya bu sıfatla vekil kıldığı avukatın huzuru ile sürdürülmesi gerektiği tartışmasızdır. Tereke temsilcisinin atanması ile

mirasçıların terekeyi temsil ve davayı takip yetkisi ortadan kalkmaktadır. Başka bir söyleyişle, davayı takip yetkisi sona eren mirasçıların bununla hükmü temyiz hakkı ortadan kalkar ve bu hak miras şirketini temsilen tereke temsilcisine geçer.

Somut olayda, elbirliği (iştirak) halinde mülkiyet söz konusu olduğundan, davaya tereke temsilcisi atanmış ve tereke temsilcisi tarafından temyiz isteminde bulunulmuştur. Bu nedenle bir kısım davacılar vekilinin temyiz dilekçesinin reddine karar verilmelidir.

..."

19. Yargıtay 7. Hukuk Dairesinin 20/2/2023 tarihli ve E.2022/6830, K.2023/971 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Miras ortaklığı temsilcisi (TMK m. 640) özel kayyım niteliğindedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 431 inci maddesi uyarınca vasi tayinindeki usul kayyım (mümessil) için de uygulanır. 4721 sayılı Kanunun 422 nci maddesi gereğince vasinin sıfatına karşı yapılan itirazlar ve vasinin ileri sürdüğü kaçınma sebeplerini (özürleri) inceleme göreviyle ilgili yasal hükümlerin mümessile yapılan itirazın ya da kaçınma sebeplerinin incelenmesinde de gözetilmesi zorunludur..."

20. Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 10/2/2020 tarihli ve E.2020/65, K.2020/733 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Bilindiği üzere, Türk Medeni Kanunu'nun 640. maddesi uyarınca terekeye temsilci atanması durumunda, davanın tereke temsilcisinin veya bu sıfatla vekil kıldığı avukatın huzuru ile sürdürülmesi gerektiği tartışmasızdır. Tereke temsilcisinin atanması ile mirasçıların terekeyi temsil ve davayı takip yetkisi ortadan kalkmaktadır. Bir başka söyleyişle, mirasçıların davayı takip yetkisi sona erer ve buna bağlantılı olarak da hükmü temyiz hakkı miras şirketini temsilen tereke temsilcisine geçer.

Somut olayda, eksiğin giderilmesi suretiyle yerel mahkemece davanın kısmen kabulüne ilişkin olarak verilen kararın tereke temsilcisi Aysel Didem Tümay'a tebliğ edilmesine karşın, tereke temsilcisi kararı temyiz etmemiş, ancak karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Oysa; davacı mirasçının davada takip yetkisinin kalmaması nedeniyle kararı temyiz etme hakkı da bulunmamaktadır.

Bu durumda tereke temsilcisi kararı temyiz etmediğine göre, davada sıfatı kalmayan davacı vekili tarafından yapılan temyiz itirazının dinlenmesine de olanak bulunmadığından, davacının temyiz dilekçesinin reddine.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 14/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, Mahkemenin iş ve işlemlerini eksik yürütmesinden dolayı hak kaybı

yaşadığını iddia etmiştir. Başvurucu; Bölge Adliye Mahkemesinin esasa girmeden istinaf talebini reddetmesinin usule ve kanuna aykırı olduğunu, dosyaya her ne kadar tereke temsilcisi atanmışsa da davacı ve davalıların taraf sıfatının devam ettiğini, tereke temsilcisi olarak atandıktan sonra da yargılamanın bir kısım davacı vekili tarafından yürütüldüğünü ifade etmiştir. Başvurucu, tereke temsilcisi olarak atandıktan sonra Mahkemece ara kararıyla mirasçıların davayı takip yetkisinin sona erdiğine dair karar verilmesi gerektiğini, bu usuli eksikliğin giderilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu; tereke temsilcisi olarak atandıktan sonra taraflardan hangilerinin davaya devam edeceğine, görev ve sorumluluğuna ilişkin hatırlatma yapılmadığını iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca kendisine yapılan nihai karara ilişkin tebligatın usulsüz olduğunu, gerekçeli kararın ve diğer kişilerin istinaf başvuru dilekçelerinin aynı anda tebliğ edildiğini ileri sürmüştür. Yine tebligatta söz konusu karara karşı başvurulacak yargı merciinin ve başvuru süresinin bildirilmemiş olmasının tebligatı usulsüz kıldığını ve hak kaybına neden olduğunu iddia etmiştir.

B. Değerlendirme

23. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, tereke temsilcisi olarak atandıktan sonra davada taraf sıfatı kazanmış olmasıyla ilgili olarak kendisine bilgi verilmemesi nedeniyle temyiz dilekçesinin reddedilmesinden ötürü uyuşmazlığın esasının incelenmemesidir. Bu itibarla ihlal iddiaları adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

26. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

27. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.],

B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

28. Başvuruya konu davada, temyiz dilekçesinin reddine karar verilmek suretiyle davanın esasının incelenmemesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

29. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

30. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

31. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

32. Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinde hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir (kanunilik şartına başka bağlamlarda dikkat çeken kararlar için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36; Tuğba Arslan [GK], B. No: 2014/256, 25/6/2014, § 82; Hayriye Özdemir [2. B.], B. No: 2013/3434, 25/6/2015, §§ 56-61; Halk Radyo ve Televizyon Yayıncılık A.Ş. [GK], B. No: 2014/19270, 11/7/2019, § 35; Hamit Yakut [GK], B. No: 2014/6548, 10/6/2021, § 76; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, § 100).

33. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

34. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu kılar. Şeklî manada kanun, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından Anayasa'da belirtilen usule uygun olarak kanun adı altında çıkarılan düzenleyici yasama işlemidir. Hak ve özgürlüklere müdahale edilmesi ancak yasama organınca kanun adı altında çıkarılan düzenleyici işlemlerde müdahaleye imkân tanıyan bir hükmün bulunması şartına bağlıdır. TBMM tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56; Tuğba Arslan, § 96; Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 34).

35. Somut olayda başvurucunun temyiz dilekçesi reddedilmiştir. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesinde ilk derece mahkemelerinin hangi kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulabileceğinin düzenlendiği, 361. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise bölge adliye mahkemelerinin hangi kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulabileceğine işaret edildiği, 6100 sayılı Kanun'da üç dereceli yargı sisteminin

öngörüldüğü dikkate alındığında başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmüştür.

ii. Meşru Amaç

36. 6100 sayılı Kanun'da üç dereceli yargı sistemi öngörülmüş olup istinaf kanun yolunu tüketmeden temyiz kanun yoluna başvurulamamasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması şeklinde meşru bir amacının olduğu değerlendirilmiştir.

iii. Ölçülülük

37. Temyiz dilekçesinin reddedilmesine ilişkin değerlendirmeyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının incelenmesi gerekir.

(1) Genel İlkeler

38. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

39. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

40. Mahkemeye erişim hakkının sınırlandırılması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye uygun olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır (Mustafa Berberoğlu [2. B.], B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48).

41. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirmektedir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararla kıyaslandığında sınırlama ile kişiye yüklenen külfetin aşırı ve orantısız olmaması gerekir (Mustafa Berberoğlu, § 49).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

42. Somut olayda kısıtlı davacı V.U. vefat etmiş ve Mahkeme davacı vekiline mirasçıları davaya dâhil etmesi için süre vermiştir. Davacı vekili tüm mirasçıları davaya dâhil edemediğinden Sulh Hukuk Mahkemesi terekeye temsilci olarak başvurucuyu atamıştır. Mahkeme davayı reddetmiş ve bir kısım mirasçı, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi terekeye temsilci atanmakla davacıların davayı takip yetkisi kalmadığını gerekçe göstererek istinaf dilekçesinin reddine karar vermiştir. Bu kararı bir kısım mirasçı ve tereke temsilcisi olan başvurucu temyiz etmiştir. Daire, tereke temsilcisi olan başvurucuya kararın usulüne uygun tebliğ edildiği hâlde başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurmadığı, mahkeme kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmayan tarafın, aleyhine yeni bir durum oluşmadıkça temyiz yoluna başvuramayacağı gerekçesiyle temyiz dilekçesinin reddine karar vermiştir.

43. Somut olayda elverişlilik ve gereklilik ilkeleri yönünden tartışılmayı gerektirecek bir yön bulunmamaktadır. Asıl üzerinde durulması gereken, müdahalenin orantılı olup olmadığıdır. Bu bağlamda değerlendirilmesi gereken mesele, başvurucunun temyiz isteminin istinaf başvurusu yapmadığı için reddedilmesi nedeniyle incelenmemesinin mahkemeye erişim hakkına orantısız bir müdahale oluşturup oluşturmadığıdır.

44. Tereke temsilcisi 4721 sayılı Kanun'un 640. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre mirasçılardan birinin istemi üzerine sulh mahkemesi, miras ortaklığına paylaşmaya kadar bir temsilci atayabilir. Yargıtay tereke temsilcisinin mahiyetinin özel kayyım niteliğinde olduğu, 4721 sayılı Kanun'un 431. maddesi uyarınca vasi tayinindeki usulün temsilci için de uygulanması gerektiği değerlendirmesinde bulunmuştur (bkz. § 19). Yargıtay ayrıca içtihatlarında terekeye temsilci atanması durumunda, davanın tereke temsilcisinin veya bu sıfatla vekil kıldığı avukatın huzuru ile sürdürülmesi gerektiğini, tereke temsilcisinin atanması ile mirasçıların terekeyi temsil ve davayı takip yetkisinin ortadan kalktığını belirtmiştir (bkz. §§ 16-18, 20).

45. Somut olayda başvurucu 24/1/2019 tarihli Sulh Hukuk Mahkemesi kararı ile terekeye temsilci olarak atanmıştır. Bu dosyanın 20/9/2018 tarihli duruşmasına başvurucu, temsilci adayı olarak katılmış; temsilci olmanın önem ve sonuçlarını anladığını bildirmiştir. Tereke temsilcisi atanmasına ilişkin karar 19/3/2019 tarihinde kesinleşmiştir. Kararın kesinleştiği Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından 24/4/2019 tarihinde Asliye Hukuk Mahkemesine bildirilmiştir. Mahkeme başvurucuya dava dilekçesi ve duruşma gününü bildirir tebligat çıkartmıştır. 3/7/2019 tarihli duruşmada davacılar vekilinin mazereti kabul edilmiştir. 4/9/2019 tarihli duruşmaya yine davacı vekili ve başvurucu katılmış ve başvurucu "Murisin dava konusu taşınmazları muvazalı devrettiğini kızı Berivan ve Hatun'tan duymuştum." şeklinde beyanda bulunmuştur. 6/11/2019 tarihli duruşmaya başvurucu katılmamış, davacı ve davalı vekilleri mazeret bildirmiştir. 4/12/2019 tarihli son duruşmaya ise davacı vekili ve temsilci katılmış, temsilci karar öncesi "Takdir, mahkemenindir." şeklinde beyanda bulunmuştur.

46. Yukarıda izah edilen süreçten anlaşılacağı üzere Yargıtayın tereke temsilcisinin atanması ile mirasçıların terekeyi temsil ve davayı takip yetkisinin ortadan kalktığına yönelik yerleşik içtihatlarına rağmen (bkz. §§ 16, 17, 20) bir kısım mirasçı vekilinin davayı takip ettiği, Mahkemenin bir kısım mirasçının davayı takip yetkisinin ortadan kalktığına yönelik bir ara kararı tesis etmediği görülmüştür. Yine davanın reddine karar verilen son duruşmada Mahkemenin kararına karşı başvurulacak kanun yoluyla ilgili olarak taraf vekillerinin yüzüne karşı gerekçeli kararın tebliğinden itibaren iki hafta içinde istinaf kanun yoluna başvurulabileceğine yönelik hüküm tesis edildiği, bu hükümde başvurucunun kanun

yoluna başvuru yapıp yapamayacağına ilişkin bir bilgi olmadığı anlaşılmıştır. Gerekçeli karar incelendiğinde ise karar başlığında davacı olarak "V.U.ya vesayeten B.R." yazdığı, başvurucunun ise karar başlığında yalnızca temsilci sıfatıyla yer aldığı görülmüştür. Kararın hüküm kısmının (4) numaralı bendinde ise vekâlet ücretinin davacıdan alınarak davalılara verilmesine karar verilmiştir.

47. Tüm bu bilgiler kapsamında her ne kadar bir kısım mirasçılar vekili davayı takip yetkisi ortadan kalkmış olmasına rağmen yargılamaya katılmışsa da başvurucunun temsilci olarak atandığı Sulh Hukuk Mahkemesinin gerekçeli kararında temsilcinin dava açmak, açılmış veya açılacak davaları takip etmek üzere atandığı vurgulanmıştır. Gerekçeli kararın başvurucuya da tebliğ edildiği, kararı istinaf edememesine yönelik bir müdahale olmadığı, nitekim daha sonra temyiz başvurusunda bulunduğu gözetildiğinde başvurucunun katlanmak zorunda kaldığı külfetin hedeflenen meşru amaçla orantısız olmadığı, dolayısıyla müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AKİF MURAT SEZGEN

B. No: 2022/72287 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/72287

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AKİF MURAT SEZGEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/72287)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Akif Murat SEZGEN

Vekili : Av. Mert Can ÖCEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, deliller değerlendirilirken kolluk tutanağına aksi ispat edilemeyecek seviyede üstünlük tanınması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Çeşme Trafik Denetleme Büro Amirliğine bağlı ekip tarafından yapılan kontrollerde kandaki alkol miktarını belirleyen cihazı kullanmayı kabul etmediği gerekçesiyle 3.836 TL idari para cezası ile cezalandırılmış ve başvurucunun sürücü belgesine iki yıl el konulmuştur.

3. Ayrıca konu ile ilgili olarak nöbetçi Cumhuriyet savcısı talimatları doğrultusunda etanol tespiti için başvurucu hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 75. maddesi gereğince kan tahlili yapılması talimatı üzerine Çeşme Alper Çizgenakat Devlet Hastanesinde 00.38'de yaptırılan kan tahlilinde 0,51 promil alkollü olduğu gerekçesiyle 1.339 TL idari para cezası ile cezalandırılmış ve başvurucunun sürücü belgesine altı ay süreyle el konulmuştur.

4. İdari para cezasına konu olaya ilişkin kolluk görevlilerince tanzim edilen 28/8/2021 tarihli

tutanakta, uygulama noktasına gelmeden önce sürücünün (başvurucunun) aracı kenara çektiğini, yan koltuktaki yolcu ile yer değiştirdiklerini, aracın durduğu yerin aydınlık olması nedeniyle bu durumun açık bir şekilde görüldüğünü, bu nedenle alkol ölçümünün yan koltukta oturan kişiye yapılacağını ancak başvurucunun kabul etmediğini belirtmişlerdir.

5. Başvurucu, idari para cezalarına karşı Çeşme Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) itiraz etmiştir. Başvurucu; itiraz dilekçesinde trafik denetimi sırasında içinde bulunduğu aracın durdurulduğunu ve kendisinin şoför koltuğunda olmamasına rağmen alkol ölçüm cihazını üflemesinin istendiğini, eşi ile yer değiştirmediğinin trafik ekiplerinin yaka kameraları ile sabit olduğunu, bu durumu görevlilere bildirmesine rağmen kendisine idari para cezası uygulandığını, MOBESE ve yaka kamerası kayıtlarının celp edilmesini talep etmiştir.

6. Hâkimlik 26/1/2022 tarihli kararla itirazı reddetmiştir. Hâkimlik; başvurucunun itiraz dilekçesi ile ileri sürdüğü beyanların yerinde görülmediği, trafik idari para cezası karar tutanağındaki tespite karşı yeterli ve geçerli belge sunulmadığı, idari para cezası karar tutanağı ve sürücü belgesi geri alma tutanağının hukuka uygun olduğu gerekçeleriyle itirazı reddetmiştir.

7. Başvurucu, Hâkimliğin verdiği karara itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazını değerlendiren İzmir 3. Sulh Ceza Hâkimliği (İtiraz Makamı) 2/2/2022 tarihli kararında "...itiraz eden hakkında alkolmetre ile yapılmak istenen ölçümü kabul etmemesi sebebiyle 2918 sayılı yasanın 48/9. Maddesine göre yapılan işlemin usul ve yasaya uygun olduğu..." gerekçesiyle 3.836 TL idari para cezası ve iki yıl süre ile sürücü belgesinin geçici geri alınmasına ilişkin tutanağa yönelik itirazlarının reddine karar vermiştir. Hâkimlik ayrıca, "...bu kez kan testi yapılması ve alkollü olduğunun anlaşılması sonrasında ceza tutanağı düzenlenip ehliyetine 6 ay süre ile el konulması işlemi tesis edilmiş ise de; 5326 sayılı yasanın 15/2 Maddesindeki 'bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idari para cezası ön görülmüş ise en ağır idari para cezası verilir.' hükmü gözetildiğinde işlemin usul ve yasaya uygun olmadığı..." gerekçesiyle 1.339 TL idari para cezası ve altı ay süre ile sürücü belgesinin geçici geri alınmasına ilişkin tutanağa yönelik itirazlarının kabulü ile idari yaptırım kararlarının kaldırılmasına karar vermiştir. Hâkimliğin itirazın kısmen kabulüne ve kısmen reddine dair kararı ile 3.836 TL idari para cezası ve iki yıl süre ile sürücü belgesinin geçici geri alınması şeklindeki idari yaptırım kararı kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 20/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 19/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; Hâkimliğin delilleri incelemeden, dosya üzerinden ve Kolluk Tutanağı'nı mutlak doğru kabul ederek karar verdiğini ileri sürmüştür. Başvurucuya göre Hâkimliğin kolluk tutanağıyla bağlı kalması ve bu şekilde ispat yükünün ters çevrilmesi hukuk devleti ilkesini zedelemektedir. Başvurucu, aksi düşüncenin kabulünün silahların eşitliği ilkesini ihlal edeceğini ileri sürmüş; polis tutanağının aksini ortaya koyacak kamera kayıtlarının Hâkimlik tarafından dikkate alınmadığından yakınmıştır.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruda, başvurucunun adil yargılanma hakkının ve bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edilip

edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği düşünülmektedir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, masumiyet karinesi ışığında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, deliller değerlendirilirken kolluk tutanağına aksi ispat edilemeyecek seviyede üstünlük tanınması hususuyla bağlantılı olarak eşitlik ilkesine ilişkin ilgili hukuka ve genel ilkelere Gurbet Çoban ([1. B.], B. No: 2019/38857, 17/11/2021, §§ 17-39) kararında yer vermiştir. Buna göre Mahkemeden başvurucunun iddia ve itirazlarını dikkate alması, bunları ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılaması, bu iddialarda da yeterli ölçüde şans tanıdığını ortaya koyması beklenmektedir. İdari işlemlerin ve bu bağlamda kamu ajanları tarafından düzenlenen tutanakların içeriğinin hukuka/gerçeğe uygunluk karinesinden yararlanacağı hukukun bilinen bir ilkesi olmakla birlikte idari işlemin hukukiliğinin veya tutanağın içeriğinin gerçekliğinin dava konusu edildiği bir yargılamada hâkimin değinilen karineyi uygulaması bu davanın açılmasını anlamsız hâle getirecektir. İdare tarafından tanzim edilen belgelerin içeriğinin gerçekliği karinesinin yargılamanın sonucu yönünden belirleyici olması bireyi devlete karşı dezavantajlı bir konuma sokacağından silahların eşitliği ilkesini zedeleyebileceği gibi suç isnadıyla ilgili yargılama söz konusu olduğunda masumiyet karinesini de ihlal edebilecektir (Gurbet Çoban, § 44).

15. Başvurucuya isnat edilen alkol ölçüm cihazını kullanmayı kabul etmeme eylemi, kolluk görevlileri tarafından düzenlenen tutanağa dayanılarak delillendirilmiştir. Hâkimlik de itirazı reddederken trafik idari para cezası Karar Tutanağı'nın aksine yeterli ve geçerli belge sunulmadığına vurgu yapmıştır. Başvurucu ise bu tutanağın gerçekliğiyle çelişen, güvenilirliğine şüphe düşüren çeşitli iddialar öne sürmüştür. Ancak Hâkimlik bu iddiaları değerlendirmeksizin başvurucunun tutanağın aksini ispatlayacak delil gösteremediği sonucuna ulaşmıştır.

16. Hâkimliğin bu değerlendirmesi ispat yükünü ters çevirecek mahiyettedir. Kuşkusuz adil yargılanma hakkı suç isnadıyla ilgili yargılamalarda bile mahkemelerin fiilî ve hukuki karinelere dayanmasını bütünüyle yasaklamamaktadır. Ancak suç isnadına ilişkin bir yargılamada karinenin adil yargılama hakkını ihlal etmemesi için karineyle kişinin otomatik olarak suçlu ilan edilmemesi, bu bağlamda karinenin aksinin ispat edilebilir nitelikte olması ve başvurucunun karinenin aksini ispatlama gayesiyle yaptığı açıklama ve sunduğu delillerin mahkeme tarafından titizlikle ele alındığının gösterilmiş olması gerekir (Gurbet Çoban, § 47).

17. Somut olayda başvurucunun ileri sürdüğü argümanların ilgisiz olmadığı görülmüştür. Bu anlamda başvurucu şoför koltuğunda olmamasına rağmen kolluk görevlilerince alkol ölçüm cihazı ile ölçüm yapılmak istendiği iddiasının altını çizmek gerekir. Nitekim başvurucu, Kolluk Tutanağı'nda belirtildiği gibi uygulama noktası öncesi sürücü koltuğundan yolcu koltuğuna geçtiği iddiasını reddetmiştir. Ayrıca başvurucu, aracı kendisinin kullanmadığını, bu durumu ispat için olay yeri MOBESE görüntüleri ile polislerin yakalarında yer alan

kamera kayıtlarının celp edilerek incelenmesi yönünde talepte bulunmuştur (bkz. § 5). Hâkimliğin başvurucunun anılan iddiasıyla ilgili olarak bir değerlendirme yapmamasının maddi olayın tespiti bakımından bir eksiklik olduğu vurgulanmalıdır. Bu koşullarda Hâkimliğin olayın gerçekleşme koşullarıyla ilgili olarak ortaya çıkan şüpheleri dağıtmak için kamera kayıtlarını değerlendirmesi etkili olacakken Hâkimliğin bu yönde bir adım atmadığı görülmüştür.

18. Sonuç olarak kamu görevlilerince düzenlenen tutanağın gerçekliği karinesi aksi ispat edilebilir nitelikte olsa da başvurucunun bunun aksini ispatlamak için ileri sürdüğü iddia ve itirazların Hâkimlikçe değerlendirmeye bile alınmaması sebebiyle somut olaydaki uygulanma tarzı itibarıyla karinenin başvurucuyu otomatik olarak kabahatli hâle getirdiği anlaşılmıştır. Başvurucuya savunma imkânı tanınmış ise de Hâkimliğin kamu görevlilerince düzenlenen tutanağa üstünlük tanıyan yaklaşımı başvurucunun savunma yapmasını anlamsız hâle getirmiş ve başvurucuyu kamu otoritesi karşısında dezavantajlı konuma düşürmüştür.

19. Bu durumda başvurucunun itirazının kamu görevlilerince düzenlenen tutanakların gerçekliği karinesine dayalı olarak reddedilmesinin -başvurucunun savunmalarının hiç irdelenmediği gözetildiğinde- silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerini ihlal ettiği kanaatine varılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

24. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Çeşme Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş . 2021/1006) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NADİR KUTLU

B. No: 2022/82969 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82969

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NADİR KUTLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82969)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Nadir KUTLU

Vekili : Av. Burak KUTLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın başvurucu (sanık) tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma, kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik suçlarından cezalandırılması talebiyle 5/1/2018 tarihli iddianame düzenlemiştir. İddianamede özetle; ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı'nın bulunduğu, mahrem imam olduğuna dair kolluk görevlilerince tutanak tanzim edildiği, örgüt liderinin Asya Katılım Bankası A.Ş.ye (Bank Asya) para yatırın talimatı üzerine banka hesabında artış olduğu, başka bir dosyada şüpheli olarak bulunan ve etkin pişmanlık kapsamında ifade veren M.B.nin başvurucunun kendisine 2011 yılı komiserlik sınav sorularını verdiğine dair beyanı ve teşhisinin bulunduğu belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

4. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme, 2/7/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmıştır. Tensip Tutanağı'nda diğerlerinin yanı sıra başvurucu hakkında yakalama emri düzenlenmesine karar verilmiştir.

5. Yargılama, sekiz celsede tamamlanmıştır. İkinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu savunmasında özet olarak, terör örgütüne bağlı kurumlarda muhasebeci olarak çalıştığını, ByLock programını indirdiğini ancak haberleşme için kullanmadığını, mahrem yapılanma ve komiserlik sınav sorularının verilmesi ile bir ilgisinin olmadığını beyan etmiştir.

6. Yargılamanın beşinci celsesinde iddia makamı tanık M.B.nin başvurucu hakkındaki Teşhis Tutanakları ve ifade örneklerinin dosya kapsamında bulunmadığını, bahse konu Teşhis Tutanakları ve ifade örneklerinin Bölge Adliye Mahkemesinin ilgili ceza dairesinden istenmesini talep etmiştir. Yedinci celsede iddia makamı esas hakkında mütalaasını sunmuş ve başvurucunun üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma ve kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçlarından cezalandırılmasına, resmî belgede sahtecilik suçundan beraatine karar verilmesini talep etmiştir. Sekizinci celsede başvurucu müdafii, etkin pişmanlık kapsamında ifade veren M.B.nin tanık olarak duruşmada dinlenmesi yönünde talepte bulunmuş; Mahkeme, bu talebi reddetmiştir. Aynı celsede başvurucu esas hakkındaki mütalaaya karşı savunmada bulunmuştur. Başvurucu, savunmasında suçlamaları kabul etmemiştir.

7. Mahkeme, başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma ve kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçlarını işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan uzaklaşmak sureti ile 8 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçundan ise yine alt sınırdan uzaklaşmak sureti ile 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Ayrıca Mahkeme resmî belgede sahtecilik suçunun unsurları oluşmadığından başvurucu hakkında beraat kararı vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...1-Silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden yapılan değerlendirme:

[Başvurucu] Sanığın örgüt üyeleri tarafından telefonuna bylock uygulamasının yüklenmesi yönündeki talimata uyması, örgüt üyeleri tarafından telefonuna bu gizli ve kripto haberleşme uygulamasının kurulması ve diğer örgüt mensuplarıyla bu gizli ağ üzerinden haberleşmesi, hakkındaki tanık beyanlarına göre örgütün sohbet, gezi adı altındaki örgütsel faaliyetlerine düzenli olarak katılması, örgüt evlerinde kalması, kod adı kullanması, sorumluluğundaki polis memurlarına bizzat sohbet adı altında toplantılar düzenlemesi, himmet toplaması, Gizli tanık Garson'dan ele geçen SD kart içeriklerine göre sanığın 'B vasfında emniyet mahrem imamı' olması, üyelerini kamu kurumlarına yerleştirme amacı güden örgütün ele geçirdiği 2011 yılı Komiser Yardımcılığı sınav sorularını bu örgütsel amaç doğrultusunda örgüt üyesi polis memurlarına bizzat vermesi, örgütün finans kurumu Bank Asya'ya para yatırılması yönündeki örgütsel talimata uygun hareket etmesi, örgüte ait eğitim sendikasına üye olması hususları dikkate alındığında, Sanığın; silahlı terör örgütü üyeliği suçunu işlediği sabit görülmüş, aksi yöndeki savunmalarına izah edilen nedenlerle itibar edilmeyerek cezalandırılması yoluna gidilmiştir.

...

2-Kamu Kurumu Aleyhine Dolandırıcılık suçu açısından yapılan değerlendirme:

Sanığın da 2011 yılında FETÖ/PDY mensubu polis memuru [tanık] M. B. isimli polis memuru ve diğer polis memurları ile hücre tipi yapılanma halinde gizli görüşmeler yapıp, örgüt ideolojisi doğrultusunda eğitimler verdiği, kendisine bağlı polis memurlarının örgüt ideolojisi doğrultusunda kamu görevlerini devam ettirmeleri, emniyet teşkilatı içerisinde daha etkin görev almaları amacıyla komiser olmalarını teşvik edip, onların katıldıkları sınavda başarılı olmaları için sınav sorularına ulaşmalarını sağladığı anlaşılmıştır. Buna göre; sanığın FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyesi olarak örgütün sınavlara ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, 2011 yılında gerçekleştirilen polis memurluğundan komiser yardımcılığına yükselme sınavdan önce, polis memuru örgüt mensuplarını komiser yardımcısı olarak amir pozisyonunda etkin bir şekilde Emniyet içerisine yerleştirmek amacıyla, diğer örgüt mensuplarından elde ettiği soru ve cevapları vererek sınavı kazanmalarını sağlamak suretiyle zincirleme şekilde kamu kurumu aleyhine dolandırıcılık suçuna asli fail olarak iştirak ettiği mahkememizce kabul edilmiştir..."

8. Başvurucu, istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra tanık M.B.yi sorgulayamadığını da belirtmiştir. Başvurucunun istinaf talebi, Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesince (Daire) 23/6/2021 tarihinde esastan reddedilmiştir.

9. Başvurucu, temyiz dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra tanıklarla yüzleştirilmediğini belirtmiştir. Yargıtay 3. Ceza Dairesi, istinaf talebinin esastan reddine ilişkin Daire kararını 25/5/2022 tarihinde onamıştır.

10. Başvurucu, nihai hükmü 20/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 19/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon; silahlı terör örgütüne üye olma suçu bakımından bireysel başvuru formunda ileri sürülen ihlal iddiaları hakkında kabul edilemez olduğuna, kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçu bakımından ise tanık sorgulama hakkına ilişkin şikâyetin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013)

13. Başvurucu, beyanları mahkûmiyet hükmüne belirleyici ölçüde esas alınan tanık M.B.nin duruşmada dinlenmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş, ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bulunmamıştır.

15. Başvurucunun iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı yönünden incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında

bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

18. Somut olayda Mahkemece tanık M.B.nin başvurucu aleyhindeki soruşturma dosyasında alınan beyanları dosya arasına alınmış ancak tanığın duruşmada dinlenilmesine ilişkin herhangi bir çaba gösterilmemiştir. Nitekim M.B.nin dinlenmesine yönelik herhangi bir işlem de yapılmamıştır (bkz. § 6). İlgili duruşma tutanağı ve gerekçeli kararda da tanığın Mahkemede hazır edilememesinin veya aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle dinlenilmemesinin hangi geçerli nedene dayandığına ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

19. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

20. Gerekçeli karar içeriği ve hükme esas alınan deliller gözönüne alındığında, başvurucunun kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararında, M.B.nin 2011 yılı komiserlik sınav sorularının başvurucu tarafından verildiğine dair beyanına dayanmaktadır. Bir başka ifadeyle duruşmada tanık olarak dinlenmeyen ve etkin pişmanlık kapsamında ifade veren M.B.nin başvurucu hakkındaki komiserlik sınav sorularını kendisinin de bulunduğu bir gruba verdiğine dair beyanlarının başvurucunun kamu kurum ve kuruluşları zararına dolandırıcılık suçunu işlediği yönündeki kanaatin oluşmasında önemli ölçüde dikkate alındığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Diğer

bir ifadeyle sorgulama imkânı tanınmayan tanığın ifadelerinin mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.

21. Yargılama sürecinde başvurucuya olayları kendi bakış açısına göre anlatma ve delillerini sunma imkânı tanınmıştır. Buna ek olarak hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmıştır. Ancak Mahkemenin yargı çevresi dışındaki tanığı başvurucunun da tanığa soru sormasına imkân sağlayacak şekilde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) gibi vasıtalarla neden dinlemediğine ilişkin bir bilgi ve belgeye ulaşılamamıştır. Tanığın soruşturma aşamasında alınan yazılı beyanları dosya arasına alınmış ise de başvurucu, tanığın beyanlarının tespiti sırasında hazır bulunmadığından ses ve görüntü nakli yoluyla da olsa onları sorgulayamamış; sorulan sorulara verdiği cevaplar hakkında izlenim edinme fırsatı elde edememiştir. Bu yüzden tanığın tepkileri konusunda Mahkemenin dikkati çekilememiş, tanığın beyanlarının doğruluğu ve güvenilirliği test edilememiştir. Mahkemede tanık beyanda bulunurken tepkileriyle ilgili olarak izlenim edinememiştir. Öte yandan hükme ulaşılırken sorgulanmamış tanığın beyanı dışında başka delillere de dayanılmış olmasının beyanları belirleyici ölçüde mahkûmiyete temel alınan tanığı sorgulama imkânı tanınmaması nedeniyle savunma makamının maruz kaldığı sınırlamayı telafi ettiğini söylemek de mümkün gözükmemektedir. Sonuç olarak güvenilirliği ve doğruluğu test edilmemiş tanık beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alındığı hâlde savunmanın karşılaştığı zorlukları telafi edecek karşı dengeleyici güvencelerin sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bu bağlamda tanığın duruşmada veya SEGBİS yoluyla dinlenmemesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelediği sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvuruda tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, zararlarının karşılanması amacıyla 300.000 TL maddi tazminat ile 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali

kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. Tanık sorgulama hakkı, tanığın yargılama evrelerindeki beyanlarının delil değeriyle ilgili bir derecelendirme yapılmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu hak, tanığın duruşmadaki beyanlarına üstünlük tanınması gerektiği yönünde bir güvence içermemektedir. Savunmaya duruşmada tanığı sorgulama fırsatı tanındığı ve sanığın diğer haklarına saygı gösterildiği sürece tanığın yargılama evresindeki beyanlarının hangisine itibar edileceği meselesi karar veren mahkemenin takdirindedir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Musa Yılmaz Acar [1. B.], B. No: 2013/1664, 16/7/2014, § 53).

28. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat, başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından da maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin tanık sorgulama hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi (E.2019/31, K. 2021/44) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMZA ÖZER

B. No: 2022/95596 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/95596

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMZA ÖZER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/95596)

Karar Tarihi: 14/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 16/3/2026 - 33198

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Hamza ÖZER

Vekili : Av. Mustafa TOPKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, bölge adliye mahkemesinin verdiği karara karşı temyiz kanun yolunun kapalı olması nedeniyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 1/9/2021 tarihli iddianamesinin kabulü ile başvurucu hakkında cinsel taciz ve sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçlarından kamu davası açılmıştır. İstanbul 16. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) yürütülen yargılama sonucu 25/3/2022 tarihli celsede başvurucunun cinsel taciz suçundan 3.740 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB), sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçu bakımından ise 2 yıl 4 ay 3 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

3. Başvurucu hakkında verilen HAGB kararı, itiraz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Başvurucu, hakkında verilen hapis cezasına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

4. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 25. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) tarafından yapılan

inceleme sonucunda "...ilk derece mahkemesinin kararında usule veya esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı..." gerekçesiyle istinaf talebinin esastan reddine kesin olarak karar verilmiştir.

5. Nihai kararı 3/10/2022 tarihinde öğrenen başvurucu 2/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyon; başvurucu hakkında cinsel taciz suçundan verilen HAGB kararı bakımından adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikâyetin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna, sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçu bakımından adil yargılanma hakkı kapsamındaki şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Hükmün Denetlenmesini Talep Etme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu, istinaf incelemesi neticesinde kesin olarak karar verilmesi ve temyiz kanun yolu kapalı olması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvurucunun iddiası, özü itibarıyla aleyhine karar veren Bölge Adliye Mahkemesinin kararının temyiz yolunun kapalı olması sebebiyle söz konusu hükmün denetlenememesine ilişkin olup bu doğrultuda iddia hükmün denetlenmesini talep etme hakkı bağlamında mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

10. Anayasa Mahkemesi, somut norm denetiminde verdiği 27/12/2018 tarihli ve E.2018/71, K.2018/118 sayılı kararla hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti ile güvence altına alındığına hükmetmiştir (Şems Yapı ve Denetim Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2020/10141, 15/5/2024, § 11; Ömer Şanlı [1. B.], B. No: 2015/7304, 22/1/2019, § 40).

11. Anayasa Mahkemesi hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyeti ile güvence altına alındığını ifade ettiği bu kararında ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) Türkiye'nin de taraf olduğu ek 7 No.lu Protokol'ünün (Protokol) 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesiyle ceza mahkemesince verilen mahkûmiyet ve cezaların denetlenmesini talep hakkının güvenceye bağlandığını, yine Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 14. maddesinin (5) numaralı fıkrasında da "Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır." biçiminde benzer bir kurala yer verildiğini hatırlatmıştır. Bununla birlikte yargılamanın konusu ceza mahkûmiyeti olduğunda mahkeme kararlarının denetlenmesi ihtiyacının daha da önem kazandığını, hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ceza hukuku alanındaki kapsam ve sınırıyla diğer alanlardaki kapsam ve sınırının aynı olmayacağını, bu yönüyle anılan hakkın bireyin temel hak ve özgürlüklerine daha ağır müdahalelerin söz konusu olduğu ceza hukuku alanında daha geniş bir uygulama alanı bulurken diğer alanlarda daha esnek uygulanabileceğini de vurgulamıştır (AYM, E.2018/71, K.2018/118, 27/12/2018, §§

11,14,18). Bir başka ifadeyle Anayasa Mahkemesi; medeni hak ve yükümlülüklerin söz konusu olduğu hukuk yargısı ile idari yargı alanında hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ceza hukuku alanındaki anlam ve kapsamından ayrı değerlendirilebileceğini, uygulamanın farklılaşabileceğini ifade etmiştir.

12. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmasının yanı sıra Sözleşme'nin ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

13. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkı Anayasa'da yukarıda aktarılan hususlar çerçevesinde (bkz. §§ 10, 11) güvence altına alınmış olmakla birlikte Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokoller, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılama süreçleri (hukuk yargısı ile idari yargı alanı) yönünden söz konusu hakka dair bir güvence içermemektedir. Dolayısıyla medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıklar yönünden hükmün denetlenmesini talep etme hakkı Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kalmaktadır. Bu bağlamda anılan hakka dair bir ihlal iddiasının incelenebilmesi için yargılamanın ceza hukuku alanına ilişkin olması şarttır.

14. Üzerinde durulması gereken bir diğer husus, ceza hukukunun çekirdek alanına müteallik olmamakla birlikte Anayasa'nın 36. ve 38. maddeleri ile Sözleşme'nin 6. ve 7. maddeleri kapsamında suç ve cezalara ilişkin güvenceler dâhilinde olduğu kabul edilen yaptırımlara/işlemlere dair yargılama süreçleridir. Bir yaptırımın veya hukuki bir tasarrufun/işlemin hangi koşullarla suç isnadı niteliğinde sayılıp suç ve cezalara ilişkin güvenceler kapsamında değerlendirilebileceği Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararlarında açıkça ifade edilmiştir (Engel ve diğerleri/Hollanda [GK], B. No: 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72, 8/6/1976; Benham/Birleşik Krallık [BD], B. No: 19380/92, 10/6/1996; Anayasa Mahkemesi kararları için bkz. D.M.Ç. [1. B.], B. No: 2014/16941, 24/1/2018; B.Y.Ç. [2. B.], B. No: 2013/4554, 15/12/2015; Selçuk Özbölük [1. B.], B. No: 2015/7206, 14/11/2018). Anılan kararlarda yer verilen ilkeler bağlamında bir suç isnadının değerlendirilmesine ilişkin yargılama olarak kabul edilen idari yargı veya hukuk yargısına ait uyuşmazlıklara yönelik ileri sürülen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlali gibi iddialar ceza yargılamasına ilişkin güvenceler bağlamında değerlendirmeye alınabilmektedir. Bu açıdan konu ele alındığında ceza hukukunun çekirdek alanında bulunmamakla birlikte bir suç isnadı içerdiği kabul edilen uyuşmazlıklara yönelik olarak ileri sürülen hükmün denetlenmesini talep etme hakkının da suç ve cezalara ilişkin olarak Anayasa ve Sözleşme'de yer alan güvencelerin sağlanması bağlamında ortak koruma alanı içinde kaldığını söylemek mümkündür.

15. Protokolde ceza davalarında iki dereceli yargılama ve diğer birtakım haklar hükme bağlanmıştır. Türkiye bakımından protokol 1/8/2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Protokolün 2. maddesi şöyledir:

"1. Bir mahkeme tarafından cezai bir suçtan mahkum edilen her kişi, mahkumiyet ya da ceza hükmünü daha yüksek bir mahkemeye yeniden inceletme hakkını haiz olacaktır. Bu hakkın kullanılması, kullanılabilme gerekçeleri de dahil olmak üzere, yasayla düzenlenir.

2. Bu hakkın kullanılması, yasada düzenlenmiş haliyle önem derecesi düşük suçlar

bakımından ya da ilgilinin birinci derece mahkemesi olarak en yüksek mahkemede yargılandığı veya beraatini müteakip bunun temyiz edilmesi üzerine verilen mahkumiyet hallerinde istisnaya tabi tutulabilir."

16. Somut olayda başvurucu hakkında cinsel taciz ve sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçlarından yapılan yargılama sonucu cinsel taciz suçundan verilen mahkûmiyet kararında HAGB kararı verilmiş, sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçundan ise hapis cezası verilmiştir (bkz. § 2). Başvurucu hakkındaki sarkıntılık yapmak suretiyle cinsel saldırı suçundan verilen hapis cezası istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir (bkz. § 3).

17. Başvurucu, başvuru formunda hakkında verilen hapis cezası kararının istinaf kanun yolunda kesinleşmesinden yakınmıştır. Sözleşme ve Anayasa iki dereceli yargılamayı güvence altına almıştır. Somut olayda başvurucu iki dereceli yargılama güvencesinden yararlanmıştır ancak istinafta kesinleşen hükme karşı temyiz yolunun açık olmaması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla başvurucu üç dereceli bir yargılama güvencesinin sağlanmamasından şikâyet etmektedir. Üç dereceli yargılama sistemi ise Anayasa ve Sözleşme'de güvence altına alınmamıştır. Bir başka deyişle bireysel başvuruya konu Bölge Adliye Mahkemesi kararına yönelik hükmün denetlenmesini talep etme hakkı Anayasa ve Sözleşme'nin, Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin ortak koruma alanı kapsamı dışında kaldığından bu hakka ilişkin ihlal iddiasının incelenmesi Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisi dışındadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Başvurucunun;

i. Üzerine atılı suçun unsurlarının oluşmaması, haksız yere ceza verilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması,

ii. Yargılamanın başından itibaren suçlu kabul edilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KOÇAK

B. No: 2022/103592 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/103592

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KOÇAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/103592)

Karar Tarihi:14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Ahmet KOÇAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılamanın yenilenmesi talebinin kabul edilmesine rağmen hüküm kurulmaması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Edremit Cumhuriyet Başsavcılığının 13/11/2006 tarihli iddianamesinin kabulü ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır. Edremit 3. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülen yargılamada başvurucunun hakaret suçundan cezalandırılmasına temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

3. Başvurucu, anılan karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmamıştır. Bu karar 17/5/2012 tarihinde kesinleşmiştir. Başvurucu 25/2/2022 tarihinde yargılama konusu olay ve tekerrüre ilişkin hükümler yönünden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuş, Mahkeme 25/3/2022 tarihli ek kararı ile talebin reddine karar vermiştir. Ek karara karşı yapılan itirazın incelenmesi üzerine Burhaniye 2. Ağır Ceza Mahkemesince (İtiraz Makamı) 11/5/2022 tarihli karar ile ek kararın kaldırılmasına karar verilmiştir. Karar gerekçesi şu şekildedir:

"...İtiraz dilekçesi, ekleri ve dosya kapsamındaki tüm evraklar birlikte değerlendirildiğinde; Biga Sulh Ceza Mahkemesinde başvurucunun itiraz ettiği hususlara ilişkin dosyanın akıbeti

sorulup, başvurucunun hukuki durumu değerlendirilmeden karar verilmesi yerinde görülmemiş olup bu yönden hükümlünün itirazının kabulü ile Edremit 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 25/3/2022 tarih 2006/145 Esas 2012/146 Karar sayılı ek kararın kaldırılmasına yönelik aşağıdaki şekilde karar verilmiştir..."

4. İtiraz makamının kararı üzerine Mahkemece yeni bir esas numarası üzerinden dosya açılmış ve yargılamaya başlanmıştır. Başvurucu 12/10/2022 tarihinde yapılan 1. celsede "...daha önce mahkemenizden hakkımda verilen ve kesinleşen karara mükerrirlik yönünden itiraz etmiştim, ek kararla reddetmiş olduğunuz karar Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kaldırıldı, ben bu hususta yeniden mahkemenizden ek karar verilmesini talep ediyorum..." şeklinde savunmada bulunmuştur. Yapılan yargılama sonucu 12/10/2022 tarihinde hüküm kurulmasına yer olmadığına dair karar verilmiştir. Bu karar itiraz incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Karar şu şekilde alınmıştır:

"...İtiraz Makamı tarafından ek kararın kaldırılması sonrası yeni esas alınarak kovuşturma yapılmış ise de; ek kararın kaldırılması sonrası yeni bir ek karar kurulmasının gerektiği ve bu konuda yeniden esas numarası alınarak sanığın cezalandırılmasına karar verilemeyeceği anlaşıldığından sanık hakkında hüküm kurulmasına yer olmadığına dair karar vermek gerekmiştir,.."

5. Başvurucu hakkında yeni açılan dosyada hüküm kurulmasına yer olmadığına dair karar verildikten sonra ilk dosyası üzerinden tekerrüre ilişkin şikâyetleri hakkında 12/10/2022 tarihinde ek karar verilmiştir. Ek karar gerekçesi şu şekildedir:

"...Tüm dosya kapsamın birlikte değerlendirildiğinde; Mahkememizin 23/03/2012 tarihli gerekçeli kararında tekerrüre esas alınan Biga Sulh Ceza Mahkemesinin 2002/207 Esas 2002/379 karar sayılı kararı ile verilen Mala Zarar Verme suçu yönünden uzlaşma sağlandığı ve davanın düşmesine karar verildiği ancak sanığın Çanakkale 1.Ağır Ceza Mahkemesinin 1996/170 esas 1997/52 karar sayılı ilamı ile Cinsel saldırı suçundan verilen 15 yıl hapis cezasının Mahkememiz ilamı yönünden tekerrür koşulları bulunduğundan başvurucu hakkında Mahkememizin 23/03/2012 tarihli 2006/145 Esas ve 2012/146 karar sayılı kararında 1.kez mükerrirlik hükümlerinin uygulanmasına karar vermek gerekmiştir..."

6. Nihai kararı 23/11/2022 tarihinde öğrenen başvurucu 30/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, dava şartının gerçekleşmediğini, dava zamanaşımı süresinin dolduğunu, bilirkişi raporunun hukuka aykırı olması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal kararlara değinilerek ihlal iddiaları değerlendirilirken bu hususların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki beyanlarını yinelemiştir.

11. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin, medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ya da bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğunu belirterek hakkın kapsamının bu konularla sınırlandırıldığını kabul etmiştir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 23; Nihat Akbulak [GK], B. No: 2015/10131, 7/6/2018, § 35; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, § 44). Dolayısıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için başvurucunun ya medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadı hakkında karar verilmiş olması gerekir.

13. Başvurucu hakkında İtiraz Makamı tarafından verilen kararda tekerrüre esas alınan ilamın akıbetinin sorulmadan karar verilmesi nedeniyle itirazın kabulüne ve bu konuda araştırma yapılmasına karar verilmiştir (bkz. § 3). İtiraz Makamı kararında özellikle "bu yönden" diyerek tekerrüre ilişkin araştırma yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca başvurucu 12/10/2022 tarihinde yapılan duruşmadaki savunmasında ek karara ilişkin şikâyetlerinin olduğunu ve bunların tekerrür hükümlerine ilişkin olarak dile getirmiştir (bkz. § 4). Başvurucunun somut olayda İtiraz Makamınca kabul edilen itirazının suç isnadının esasına ilişkin değil, yalnızca tekerrür hükümlerinin uygulanmasına ilişkindir. Bu nedenle suç isnadının tekrar değerlendirilebilir hâle geldiğinden bahsedilemeyecektir.

14. Sonuç olarak Mahkeme tarafından verilen kararın medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili bir uyuşmazlık veya bir suç isnadı niteliğinde olmadığı görülmektedir. Bu durumda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının konusu, Anayasa’da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kaldığından konu bakımından yetkisizlik kararı verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHİTTİN ALTIN

B. No: 2023/30913 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/30913

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHİTTİN ALTIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/30913)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Muhittin ALTIN

Vekili : Av. Nagehan AVÇİL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin infaz hâkimliği tarafından kabul edilmesi üzerine karara karşı Cumhuriyet Savcılığı tarafından yapılan itirazın, şikâyetçi tarafa bildirilmeden kabul edilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucunun Bandırma 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde (Kurum) hükümlü olarak bulunduğu dönemde Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından 12/11/2019 tarihli kararla "Suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak" eylemi nedeniyle on beş gün hücreye koyma cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, yapılan üst aramasında küçük kâğıtlara yazılı ve gizlenmiş şekilde PKK terör örgütüne ait bilgilerin bulunduğu, bahse konu olan not kâğıtlarına yazılı bilgilerde genel olarak örgüt ile alakalı eğitim ve propaganda konularına değinildiği hususlarına işaret edilmiştir.

3. Başvurucu, bu karara karşı 25/11/2019 tarihinde şikâyet yoluna başvurmuştur. Şikâyet

dilekçesinde kâğıtların üzerinde bulunduğunu kabul ettiğini ancak içeriklerinin ne olduğunu bilmediğini belirtmiştir. Ayrıca kâğıtların bir eğitim faaliyeti esnasında değil arama esnasında ortaya çıktığını beyan etmiştir.

4. Bandırma İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 17/2/2020 tarihli kararı ile şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun üst aramasında küçük kâğıtlara yazılı ve gizlenmiş şekilde PKK terör örgütüne ait bilgilerin bulunduğu, bu nedenle disiplin suçunun oluştuğu değerlendirmesini yapmıştır. Başvurucu, bu karara 26/2/2020 tarihinde itiraz etmiştir. İnfaz Hâkimliği 26/2/2020 tarihli ek kararla itirazın reddine ve itirazın değerlendirilmesi için dosyanın itirazı incelemeye yetkili mercii olan Bandırma Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) gönderilmesine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesi ile 10/3/2020 tarihli kararla itirazın reddine karar vermiştir.

5. Başvurucu 8/9/2021 tarihli dilekçe ile İnfaz Hâkimliğine yeniden başvuru yapmıştır. Bu dilekçesinde disiplin cezasına konu eylemle ilgili olarak yürütülen soruşturmada Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğine, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin emsal kararlarına uygun karar verilmesi gerektiğine, suçun yasal unsurlarının oluşmadığına işaret etmiş ve cezanın iptalini talep etmiştir. Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığının 9/7/2021 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı incelendiğinde başvurucu hakkında suçu ve suçluyu övme suçu nedeniyle soruşturma yürütüldüğü görülmüştür. Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucunun ceza infaz kurumunda bulunduğu, bu nedenle atılı suçun aleniyet unsurunun gerçekleşmediği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir.

6. İnfaz Hâkimliğince başvurucunun 8/9/2021 tarihli dilekçesi ile ilgili olarak 9/9/2021 tarihli müzekkeresi ile dilekçenin işlemsiz iadesine karar verilmiştir. Bu kararın gerekçesinde kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararın Kurumun yürüttüğü disiplin soruşturmasına sirayet etmeyeceği, adli soruşturma ile disiplin soruşturmasının farklı olduğu hususlarına vurgu yapılmıştır.

7. Başvurucu 26/7/2022 tarihli dilekçesi ile 17/9/2021 tarihinde kanun yararına bozma talebinde bulunduğunu, dosyanın hangi aşamada olduğuyla ilgili bilgi verilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği 26/7/2022 tarihli müzekkeresi ile dosyanın henüz dönmediği bilgisini vermiştir.

8. Başvurucu vekilince dosyaya vekâletname sunulmuş ve 13/2/2023 tarihli dilekçesi ile yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulmuştur. Bu talep dilekçesinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karara ve başvurucu hakkında aynı olaya ilişkin olarak daha önce verilmiş Yargıtay 1. Ceza Dairesinin kanun yararına bozma ilamının bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca İnfaz Hâkimliğinin yine başvurucu hakkında benzer olaya ilişkin olarak sonradan vermiş olduğu disiplin cezasının iptaline ilişkin karara değinilmiştir. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü ise 13/2/2023 tarihli yazısı ile Ağır Ceza Mahkemesi kararı aleyhine kanun yararına bozmaya gidilmediğini bildirmiştir.

9. İnfaz Hâkimliğince başvurucunun 13/2/2023 tarihli dilekçesine istinaden yeniden yargılama talebi kabul edilmiş, 27/2/2023 tarihli ek kararı ile şikâyetin kabulüne ve disiplin cezasının tüm sonuçları ile ortadan kaldırılmasına karar verilmiştir. İnfaz Hâkimliği gerekçesinde; her ne kadar disiplin yargılamaları ile adli soruşturma ve kovuşturmaların farklı nitelikte olduğu kabul edilse de ceza yargılaması veya adli soruşturma neticesinde isnada konu suçun sanık veya şüpheli tarafından işlenmediğinin sabit olması gerekçesi

üzerine verilen beraat ya da kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın disiplin kovuşturmasında dikkate alınması gerekeceği tespiti yapılmıştır. Gerekçenin devamında ise Yargıtay 1. Ceza Dairesinin emsal nitelikteki kararına atıf yapmış ve başvurucunun disiplin soruşturmasına konu eyleminin ilgili maddede belirtilen eyleme uymadığı sonucuna varmıştır.

10. Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından bu karara karşı 8/3/2023 tarihli dilekçe ile 9/3/2023 tarihinde itiraz edilmiştir. İtiraz dilekçesinde özetle başvurucunun kendi üzerinde pakete sarılı kağıtların bulunduğunu ikrar ettiğini, bu kağıtların içinde terör örgütüne ait bilgilerin ve örgüt ile alakalı eğitim, propaganda konularının yazılı olduğunu bildirmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 22/3/2023 tarihli kararı ile Bandırma Cumhuriyet Başsavcılığının itirazını kabul etmiş ve kararın kaldırılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Ağır Ceza Mahkemesi tarafından daha önce verilmiş kesin mahiyette bir karar varken İnfaz Hâkimliğince verilen ek karar ile başvurucu hakkında verilen disiplin cezasının kaldırılmasının mümkün olamayacağı, başvurucu hakkında verilen disiplin cezasının kaldırılması gerektiğinin düşünülmesi hâlinde Ağır Ceza Mahkemesince daha önce verilen kesin mahiyetteki karara karşı kanun yararına bozma talebinde bulunulması gerektiği hususları belirtilmiştir.

11. Nihai karar, başvurucu vekili tarafından 23/3/2023 tarihinde öğrenilmiştir. Başvurucu 17/4/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Süreç

12. Başvurucu vekili 17/4/2023 tarihinde kanun yararına bozma talebinde bulunmuştur. Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 2/7/2024 tarihli kararı ile kanun yararına bozma yoluna gidilmeyeceği bildirilmiştir. Kararın gerekçesinde İnfaz Hâkimliğinin kararları ile ilgili olarak yargılamanın yenilenmesine başvurulamayacağına dair Yargıtay kararlarına değinilmiştir. Gerekçenin devamında sorunun başvurucunun atılı eyleme ilişkin olarak almış olduğu kovuşturmaya yer olmadığı kararına dayanarak disiplin cezasının kaldırılması yönünde Ceza İnfaz Kurumuna yapacağı başvuru üzerine Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca değerlendirilerek mahallinde çözülebileceğine değinilmiştir.

13. Başvurucu vekili, cezanın kaldırılması için tekrar 12/7/2024 tarihinde Kuruma başvuru yapmıştır. Kurum Disiplin Kurulu Başkanlığı tarafından 1/8/2024 tarihli kararı ile cezanın kaldırılmasına yönelik talep reddedilmiştir. Başvurucu vekilince bu karara 20/8/2024 tarihinde itiraz edilmiştir. İnfaz Hâkimliği tarafından 16/9/2024 tarihli kararı ile şikâyetin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde Ağır Ceza Mahkemesinin kararı ile İnfaz Hâkimliğinin ek kararının kaldırılmasına dair kesin nitelikte karar verildiği, başvurucunun hukuki durumunda herhangi bir değişiklik olmadığı hususlarına değinilmiştir. Başvurucu, bu karara 4/10/2024 tarihinde itiraz etmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle 12/11/2024 tarihli kararla itirazın reddine karar vermiştir. Başvurucu, bu karara karşı 18/11/2024 tarihli dilekçe ile kanun yararına bozma talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

14. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

15. Başvurucu; İnfaz Hâkimliğinin 27/2/2023 tarihli kararına Bandırma Cumhuriyet

Başsavcılığı tarafından süresi geçtikten sonra 8/3/2023 tarihinde itiraz edildiğini, kararın kesinleşmesine müteakip itirazda bulunulduğunu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu; ayrıca Ağır Ceza Mahkemesinin, savcılığın itirazının süresinde olmadığını değerlendirmediğini, itirazın başvurucu ya da vekiline tebliğ edilmediğini, itiraza karşı beyan ve savunma hakkı tanınmayarak silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın yeni bir delil olduğunu ve bu kapsamda 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesi gereğince yeniden yargılama talebinde bulunduğunu, bu talebin dikkate alınmayarak hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, gerekçeli karar hakkına ilişkin olarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Görüş yazısının ekinde Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüş ve ilgili belgeler sunulmuştur. Başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

17. Başvuru, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, lehe verilen bir infaz hâkimliği kararı sonrasında Cumhuriyet savcısının itirazı neticesinde şikâyetin kesin olarak reddedilmesi üzerine yapılan başvuruya ilişkin İnan Gök kararında ([1. B.], B. No: 2018/1936, 28/1/2021) Cumhuriyet savcısının itirazının tebliğ edilmemesi ile ilgili iddiaları değerlendirmiştir. Söz konusu kararda; başvurucu lehine verilen infaz hâkimliği kararına karşı Cumhuriyet savcısı tarafından yapılan itirazda savcının itiraz dilekçesinin hükümlüye tebliğ edilmeyip hükümlünün itiraza karşı beyanları alınmadan disiplin cezasının iptaline ilişkin infaz hâkimliği kararının kaldırılması nedeniyle başvurucunun iddia makamına karşı önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürüldüğü, menfaatlerini koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmadığı, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı belirtilerek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (İnan Gök, §§ 49-53).

20. Somut başvuruda Cumhuriyet savcısının 8/3/2023 tarihli itiraz dilekçesinin başvurucuya tebliğ edilmediği, başvurucunun Cumhuriyet savcısının itirazını süresinde yapmadığına yönelik şikâyeti olduğu, bu şikâyetin yargılamanın sonucunu etkileyebilecek esaslı bir iddia olduğu, başvurucunun itiraz dilekçesi kendisine tebliğ edilmediği için bu şikâyetini ileri sürme imkânı bulamadığı gözetildiğinde İnan Gök kararında belirtilen ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durumun bulunmadığı değerlendirilmiştir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu; hak arama hürriyetinin ve Cumhuriyet savcısının süresinde itiraz hakkını kullanmadığından adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden başvurucunun

diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bandırma 1. Ağır Ceza Mahkemesine (D. İş 2023/404) iletilmek üzere Bandırma İnfaz Hâkimliğine (E.2019/3318, K.2020/318) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.G.

B. No: 2023/66519 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/66519

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/66519)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : M.G.

Vekili : Av. Mehmet Akif COŞKUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, cezanın azaltılmasına veya bireyselleştirilmesine ilişkin esaslı taleplerin karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Müşteki A.S., bireysel başvuruya konu olayın geçtiği tarihte başvurucunun borçlu olduğu kişiye resmî evrak niteliğindeki senet ile kendisini borçlu olarak gösterdiği ve hakkında icra takibi başlatılmasına sebep olduğu iddiası ile başvurucudan şikâyetçi olmuştur. Konya Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçlarından soruşturma başlatılmıştır.

3. Başvurucu; soruşturma kapsamında alınan ifadesinde olay tarihinde gayrimenkul işi ile uğraştığını, müşteki A.S.den daha öncesinde araç kiraladığı için kendisini tanıdığını, diğer müşteki İ.O.dan arsa almak için para aldığını ancak arsayı alamadığını, İ.O.ya borcuna karşılık teminat olarak sadece adını soyadını yazarak imzaladığı senet verdiğini, diğer şüpheli İ.O.nun senedi kendisinin mi doldurduğunu başkasının mı doldurduğunu bilmediğini, senedin sahte olarak doldurulması konusunda bir bilgisinin olmadığını beyan etmiştir.

4. Soruşturmanın tamamlanmasının ardından Başsavcılık, başvurucunun üzerine atılı suçlardan cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. Başsavcılık, anılan iddianamede; alınan uzmanlık raporunda senetler üzerinde müşteki A.S. adına atılı bulunan borçlu imzalarının başvurucunun elinden çıktığının tespit edildiğini, resmî evrak niteliğindeki sahte olarak tanzim edilen senetlerin bir kamu kurumu olan icra daireleri vasıtasıyla tahsile konmasının kamu kuruluşlarının aracı olarak kullanılması suretiyle dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik suçlarını oluşturduğunu ifade etmiştir.

5. Konya 9. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülen davanın duruşması dört celsede tamamlanmıştır. Mahkeme, duruşmanın birinci celsesinde yargılamaya konu senetler üzerinde fiziki gözlemlerini yapmış ve başvurucu hakkında yazılan talimatın dönüşünün beklenmesine karar vermiştir. İkinci celse diğer sanığın ifadesi alınmıştır. Üçüncü celse ise başvurucunun talimat ile alınan ifadesi dosya arasına alınmış ve talebi doğrultusunda duruşmadan bağışık tutulmasına karar verilmiştir. Ayrıca bu celsede iddia makamı esas hakkında mütalaada bulunmuş, başvurucu müdafiine esas hakkında mütalaaya karşı savunma yapmak için süre verilmiştir.

6. Son celse Mahkeme, başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan 2 yıl 6 ay hapis cezası, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan ise 3 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme her iki suç yönünden de başvurucu hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 62. maddesi uyarınca takdiri indirim nedenlerinin uygulanmamasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçeli kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...20/11/2019 tarihli Ankara Kriminal Polis Laboratuvarı müdürlüğünün uzmanlık raporunda söz konusu senetler ile sanık [M.G.]'ın [başvurucu] imza ve yazı örneklerinin incelendiği, 10.000 TL lik senedin ön yüzündeki tüm yazılar, 80.000 ve 75.000 TL lik senetlerin ön yüzlerindeki yazılar [...] ile [M.G.]'ın mukayese yazı ve imzaları arasında benzerlikler görüldüğü, söz konusu yazı ve imzaların [M.G.] elinden çıktığı, tetkike konu senetler üzerinde A.S. [müşteki] adına atılı bulunan borçlu imzaları ile [M.G.]'ın mukayese yazı ve imzaları arasında benzerlik görüldüğü, söz konusu borçlu imzaların [M.G.] elinden çıktığının tespit edildiği,

...

Sanığın duruşmalarda gözlenen tutumu, eylem öncesi ve sonrası davranışları, eylemlerinden pişmanlığının gözlenmemesi, hakkında olumlu kanaat oluşmaması dikkate alınmış ve takdiri indirim hükümleri uygulanmamıştır..."

7. Başvurucu, üzerine atılı suçlar yönünden kurulan hükümlere karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; gerekçeli istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra yargılamada talimat ile ifadesinin alındığını, duruşma zaptında olumsuz bir davranışının olduğuna dair şerh düşülmediğini, hangi gerekçe ile takdiri indirimin uygulanmadığının belirtilmediğini ileri sürerek bozma talebinde bulunmuştur.

8. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 8. Ceza Dairesi (Daire) 31/5/2023 tarihinde başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan verilen mahkûmiyet kararında istinaf talebinin esastan reddine, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararını ise duruşma açmaksızın "...sanık [M.G.]'ın senedi icraya koyan kişi olarak veya suçtan zarar gören İbrahim Okur'u senedi icraya koyması hususunda azmettiren ya da fiili onunla birlikte gerçekleştirdiğine ilişkin her türlü şüpheden uzak, kesin ve

inandırıcı delil elde edilemediği..." gerekçesiyle kaldırarak beraatine karar vermiştir.

9. Başvurucu nihai kararı 8/6/2023 tarihinde öğrendikten sonra 7/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkı

12. Başvurucu, talimat ile ifade vermesine ve duruşma zaptında herhangi bir olumsuz davranışı olduğuna dair şerh düşülmemesine rağmen takdiri indirimin uygulanmamasına yönelik esasa etkili itirazlarının yargılama makamları tarafından dikkate alınmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının belirlenmesinin gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

16. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

17. 5237 sayılı Kanun'un "Takdiri indirim nedenleri" başlıklı 62. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Fail yararına cezayı hafifletecek takdiri nedenlerin varlığı halinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası yerine, müebbet hapis; müebbet hapis cezası yerine, yirmibeş yıl hapis cezası verilir. Diğer cezaların altıda birine kadarı indirilir.

(2) Takdiri indirim nedeni olarak, failin geçmişi, sosyal ilişkileri, fiilden sonraki ve yargılama sürecindeki pişmanlığını gösteren davranışları veya cezanın failin geleceği üzerindeki olası etkileri ... göz önünde bulundurulabilir. (Ek cümle:12/5/2022-7406/1 md.) Ancak failin duruşmadaki mahkemeyi etkilemeye yönelik şeklî tutum ve davranışları, takdiri indirim nedeni olarak dikkate alınmaz. Takdiri indirim nedenleri kararda gerekçeleriyle gösterilir."

18. Somut olayda başvurucu, yargılandığı davada ifadesini talimat yoluyla vermiştir (bkz. § 5). Mahkeme, başvurucunun üzerine atılı resmî evrak niteliğindeki senedin sahte olarak tanzim edildiğini belirterek başvurucunun cezalandırılmasına karar vermiştir (bkz. § 6). Başvurucu, istinaf dilekçesinde hakkında verilen mahkûmiyet kararında 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesinde düzenlenen takdiri indirim nedenlerinin uygulanmamasına ilişkin gerekçe belirtilmediğine dair itirazlarda bulunmuştur (bkz. § 7). Daire başvurucu hakkında resmî belgede sahtecilik suçundan verilen mahkûmiyet kararında istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir (bkz. § 8).

19. Mahkeme gerekçeli kararında, başvurucu hakkında takdiri indirim nedenlerini uygulamamasında başvurucunun duruşmada gözlenen tutumu ile eylem öncesi ve sonrası davranışlarından olumlu kanaat oluşmadığından bahsetmiştir. Başvurucunun ifadesi ise talimat yoluyla alınmış ve başvurucu, Mahkeme tarafından yapılan dört celseye de katılmamıştır. Bu nedenle Mahkemenin bizzat gözleminden söz etmek mümkün gözükmemektedir. Bu noktada başvurucunun talimat ile alınan duruşma zaptına bakmak gerekir. Anılan zabıtta başvurucunun duruşmadaki tutum ve davranışları ile ilgili herhangi bir şerh düşülmemiştir. Ancak Mahkeme başvurucunun eylem öncesi ve sonrası davranışlarından dolayı da takdiri indirim nedenlerini uygulamadığından bahsetmiştir. Sonuç olarak Mahkeme ve Dairenin ayrı ve açık yanıt vermesini gerektiren bir husus bulunmadığından yargılama süreci de bir bütün olarak değerlendirilerek başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

21. Başvurucunun yeniden bilirkişi raporu alınmaması ve deliller hatalı değerlendirilerek hüküm kurulması nedenleriyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) ve Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42 kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAZIM ŞAFAK KORKMAZ (3)

B. No: 2023/79547 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/79547

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAZIM ŞAFAK KORKMAZ BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2023/79547)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Nazım Şafak KORKMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, infaz hâkimliği kararına karşı yapılan itirazın ağır ceza mahkemesi tarafından uyuşmazlıkla ilgisi olmayan gerekçeyle reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Kırıkkale F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünde (Kurum) tutuklu olarak bulunmaktadır. Başvurucu 18/3/2022 ve 31/3/2022 tarihlerinde kesinleştiğini iddia ettiği disiplin cezalarının bir yıllık süre geçmiş olmasına rağmen hâlâ infaz edilmemiş olması nedeniyle zamanaşımına uğradığını ileri sürmektedir. Bu cezaların infazı hâlinde şartlı tahliye hakkının ihlal edileceği ve özgürlüğünün kısıtlanacağı gerekçesiyle cezaların kaldırılması için infaz hâkimliğine 27/3/2023 tarihinde başvuru yapmıştır.

3. Kurum, başvurucunun 27/3/2023 tarihli talepli dilekçesini 31/3/2023 tarihli yazı ile infaz hâkimliğine göndermiştir. Yazının ekinde başvurucunun daha önce almış olduğu disiplin cezaları da eklenmiştir. Bu yazıda başvurucunun Kuruma alındığı günden beri kanun ve yönetmeliklerde işaret edilen hükümlü ve tutukluların uyması gereken kurallara ısrarla karşı çıktığına değinilmiştir. Ayrıca başvurucunun yüzlerce disiplin cezası aldıktan sonra ve ısrarla eylemlerine devam edip disiplin cezaları almaya devam ederken kendi durumu ile

bağdaşmayan bir emsal karar göstererek disiplin cezalarının geç infaz edilmesinden dolayı mağdur olacağı iddiasında bulunarak cezadan kurtulmaya çalıştığı belirtilmiştir. Bu yazıda 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (3) numaralı fıkrasına atıf yapılmış ve birden fazla disiplin cezası verilmiş olması hâlinde, bu cezaların kesinleşme tarihleri sırasına göre ayrı ayrı infaz edileceğine ve bir cezanın infazı tamamlanmadan diğerinin infazına başlanamayacağına değinilmiştir.

4. Kırıkkale İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 11/5/2023 tarihli kararı ile şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...

Yapılan değerlendirmede; hükümlünün talep dilekçesinde belirtmiş olduğu hususlara ilişkin Hükümlünün disiplin cezalarının 48. madde gereği, "Birden fazla disiplin cezası verilmiş olması hâlinde, bu cezalar kesinleşme tarihleri sırasına göre ayrı ayrı infaz edilir. Bir cezanın infazı tamamlanmadan diğerinin infazına başlanmaz." bu nedenle disiplin cezalarının sırayla infaz olduğu, kanunen bir zamanaşımı süresinin olmadığı, söz konusu uygulamada usul ve yasaya aykırı bir durum olmadığı anlaşıldığından, şikayetin reddine karar vermek gerekmiştir.

..."

5. Başvurucu İnfaz Hâkimliği kararına 14/6/2023 tarihli dilekçesi ile itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde İnfaz Hâkimliğine sunduğu başvuru dilekçesindeki hususları yinelemiştir. Kırıkkale Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 14/7/2023 tarihli kararı ile itirazın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...

Kırıkkale İnfaz Hâkimliği'nin 11/05/2023 Tarih 2023/2069 esas 2023/2994 karar sayılı ilamı ile; sanığın dosya kazandırdığı Whatsapp yazışmalarının, sanığa ait QNB Finansbank nezdindeki banka hesap hareketleri ile papara hesabına ait hesap hareketleri ve para transferlerinin, ayrıca sanığın dosyaya sunduğu Whatsapp yazışmalarında kendisini F.Ç. isimli şahsın sanıktan para transfer etmesini istediği kripto para hesabını r48pU8paxXzRqRuVFsbTHaonu1o4YVr72k:1040 olarak belirttiği hususlarının sanığın suç işleme kastı olmadığına yönelik savunmalarını doğruladığının anlaşıldığı, bu doğrultuda tespit edilemeyen şahısların internet ortamında atılık mobilya sitesi kurduğu, bu şahısların aynı zamanda sahibinden.com sitesinde iş ilanı yayınladıkları, sanığın bu iş ilanına ait hesap ile iletişime geçtiği, iş ilanı sahibinin sanıktan hesabına gelen paraları önce papara hesabına aktarmasını, daha sonra ise kendi kripto para hesaplarına aktarmasını istedikleri, bu hususun yukarıda değinildiği üzere sanığın dosyaya sunduğu Whatsapp yazışmaları ve banka hesap hareketleri ile papara hesap hareketleri ile sabit olduğunun anlaşıldığı, yine yazışmalardan anlaşıldığı üzere kendisini F.Ç. olarak tanıtan şahsın sanık S.K.'da güven oluşturduğu, bu itibarla sanık her ne kadar katılanlardan 699 TL maddi menfaat temin etmişse de bunu suç işleme kastıyla yapmadığının anlaşıldığı, açıklanan nedenlerle her ne kadar sanığın üzerine atılı nitelikli dolandırıcılık suçunu işlediği iddia edilmişse de sanığın suç işleme kastı olmadığı sabit olduğundan sanık hakkında CMK'nın 223/2-c maddesi uyarınca beraat kararı verildiğinden talebin reddine karar verildiği görülmüştür.

Mahkememizce yapılan değerlendirmede;

Kırıkkale İnfaz Hâkimliği'nin 11/05/2023 Tarih 2023/2069 esas 2023/2994 sayılı kararına

itiraz edilmiş ise de, itiraza konu kararda usul ve yasaya aykırı herhangi bir yön bulumadığından itirazın reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

..."

6. Başvurucu, nihai hükmü 4/8/2023 tarihinde öğrendikten sonra 28/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçesinde kendisiyle ilgili olmayan bir konuda gerekçe yazıldığını, gerekçenin başka bir olaya ait olduğunu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca ceza yargılamasında zamanaşımının resen gözetilmesi gerektiğini, zamanaşımının uygulanmamasının Anayasa'nın 38. maddesini ihlal edeceğini belirtmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; somut başvuruya ilişkin olarak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüş ve ilgili belgeler sunulmuştur. Ayrıca mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda ileri sürdüğü hususları yinelemiştir.

10. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de

değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Somut olayda başvurucu daha önce almış olduğu bir kısım disiplin cezalarının kesinleşmesine rağmen infaz edilmediğini, bu cezaların zamanaşımına uğradığını, disiplin cezalarının kaldırılması gerektiğini, bu cezaların hürriyeti bağlayıcı etkiye sahip olduğunu ileri sürerek İnfaz Hâkimliğinden bu cezaların kaldırılmasını talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği, bu talebi reddetmiştir. İnfaz Hâkimliği gerekçesinde 5275 sayılı Kanun'un 48. maddesine atıf yapmış ve disiplin cezalarının sırayla infaz olduğu, kanunen bir zamanaşımı süresinin olmadığı hususlarına işaret etmiştir. Başvurucu, bu karara itiraz etmiş ve Ağır Ceza Mahkemesi de itirazı reddetmiştir.

15. Kural olarak mahkeme kararında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde itiraz merciince bu karara atıf yapılmak suretiyle değerlendirme yapılması makul görülebilir. Ancak itiraz merciinin kararında uyuşmazlığın hukuki ve maddi unsurlarıyla ilgisiz değerlendirmelere yer verilmesi hâlinde bu durum gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmayacaktır. Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçesi incelendiğinde (bkz. § 5) kararın özetlendiği bölümde itiraza konu İnfaz Hâkimliği kararı ve başvurucunun şikâyeti ile ilgisi olmayan başka bir mahkeme kararının özetlendiği ve bu kararda usul ve yasaya aykırı herhangi bir yön bulunmadığı değerlendirmesinin yapıldığı görülmüştür. Bu itibarla başvurucunun talebiyle ilgisi olmayan hususlara Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçesinde yer verildiğinin görülmesi sonucu başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

20. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Kırıkkale Ağır Ceza Mahkemesine (D. İş 2023/903) iletilmek üzere Kırıkkale 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2023/2069, K.2023/2994) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMED KAYDU

B. No: 2023/99604 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/99604

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMED KAYDU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/99604)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucu : Muhammed KAYDU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin hukuka aykırı şekilde reddedildiği gerekçesiyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla başvurucu, Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktadır. Aralarında başvurucunun da bulunduğu sekiz mahpus hakkında 10/7/2023 tarihinde öğlen dağıtılan iaşeleri almayarak yemek almama eylemi başlattıkları iddiasıyla Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) tarafından disiplin soruşturması başlatılmıştır.

3. Disiplin Kurulu tarafından 31/7/2023 tarihinde aralarında başvurucunun da olduğu mahpuslar hakkında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen "protesto amacıyla idarece verilen yemeği topluca almama eylemine katılmak" fiilini işledikleri kabul edilerek bu kişilerin bir haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama (telefon) disiplin cezasıyla cezalandırılmalarına karar verilmiştir.

4. Başvurucu, anılan disiplin cezasına karşı Tarsus İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) 14/8/2023 tarihli dilekçeyle şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Başvurucu, şikâyet

dilekçesinde mahkemede sözlü savunma yapmak istediğini belirtmiştir.

5. Başvurucu 12/10/2023 tarihli Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi yoluyla verdiği savunmasında yedi gün süren bir protesto eyleminin söz konusu olduğunu fakat bu tek protesto için birden fazla eylem varmış gibi farklı cezalar verildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca soruşturmanın süresinde tamamlanmadığına işaret etmiştir.

6. İnfaz Hâkimliği 12/10/2023 tarihli kararı ile şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, her bir eylemin aralarında geçen yaklaşık 24 saatlik süre gerekçesiyle farklı eylemler olarak kabul görmesi gerektiğine değinmiştir. Ayrıca ceza soruşturmasındaki tüm süreçlerin 5275 sayılı Kanun'un 47. maddesinde olması gerektiği gibi olduğu tespitini yapmıştır. Topluca yemek almama eyleminin bir diyalog yöntemi olduğu ve disiplin suçu oluşturmayacağı savunmasının kabulü hâlinde ceza infaz kurumunda sürdürülebilir güvenli bir yaşamın tesisinin oldukça zorlaşacağı, Disiplin Kurulunun kanuna dayanarak yaptığı değerlendirmede hukuka aykırı bir durum bulunmadığı sonucuna varmıştır.

7. Başvurucu 18/10/2023 tarihli dilekçe ile İnfaz Hâkimliği kararına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde, slogan atma ve protesto hakkını kullandığını ileri sürmüştür. Tarsus 1. Ağır Ceza Mahkemesi 1/11/2023 tarihli kararıyla İnfaz Hâkimliğince verilen kararın usul ve kanuna uygun olduğu, kararda belirtilen gerekçenin ayrıntılı ve yeterli olduğu gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 8/11/2023 tarihinde öğrendikten sonra 13/11/2023 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu 5275 sayılı Kanun'un 47. maddesi gereğince on beş günlük yasal süre dolduktan sonra soruşturmanın tamamlandığını, kararın usul ve kanuna uygun olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

12. Başvuru adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmiştir.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari

ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

15. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

16. Somut olayda başvurucunun soruşturmanın on beş günlük yasal sürede tamamlanmadığına yönelik itirazını İnfaz Hâkimliği kararına itiraz dilekçesinde ileri sürmediği görülmüştür. Böylece başvuru yollarını usulünce tüketmediği anlaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OSMAN KAHYA

B. No: 2024/54133 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/54133

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OSMAN KAHYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/54133)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

Başvurucu : Osman KAHYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 2001 doğumlu olup Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır.

3. Ankara Valiliği 12/5/2023 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca başvurucunun sınır dışı edilmesine karar vermiştir.

4. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır.

5. İdare Mahkemesi 12/6/2024 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Başvurucu, kararı Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) Vatandaş Portal uygulaması üzerinden 3/7/2024 tarihinde öğrenmiştir.

6. Başvurucu 3/10/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. Bölüm tarafından 3/10/2024 tarihinde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu, ülkesine geri gönderilmesi hâlinde yaşam hakkı ile aile hayatına saygı hakkının ihlal edileceğini ileri sürmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin bir numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında otuz günlük süre kuralının bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir (aynı kararda bkz. § 20). Ayrıca bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğunu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceğini ifade etmiştir (Hüseyin Aşkan, § 23). Bu doğrultuda anılan kararda kullanıcıların UYAP üzerinden yaptıkları işlemlerin kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

13. Somut olayda İdare Mahkemesince verilen nihai kararı başvurucunun UYAP Vatandaş Portal uygulaması üzerinden 3/7/2024 tarihinde okuduğu görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun nihai kararı anılan tarihte öğrendiği anlaşılmıştır. Başvurucunun belirtilen tarihten itibaren en geç otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu süre geçtikten sonra 3/10/2024 tarihinde yaptığı başvurunun süresinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHAMMED EL MUHAMMED

B. No: 2024/55282 | Karar tarihi: 14.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/55282

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHAMMED EL MUHAMMED BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/55282)

Karar Tarihi: 14/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

Başvurucu : Muhammed EL MUHAMMED

Vekili : Av. Zehra FELHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu 1999 doğumlu olup Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşıdır.

3. Elazığ Valiliği 6997838.101.18.03.2 sayılı işlemiyle 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca başvurucunun sınır dışı edilmesine karar vermiştir.

4. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Elazığ 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır.

5. İdare Mahkemesi 5/9/2024 tarihinde davanın kesin olarak reddine karar vermiştir.

6. İdare Mahkemesi kararı başvurucunun vekili Av. Zehra Felhan'a elektronik tebligat (e-tebligat) yoluyla tebliğ edilmiştir. E-tebligat 9/9/2024 tarihinde başvurucu vekilinin elektronik tebligat alanına (hesabına) teslim edilmek üzere Ulusal Elektronik Tebligat Sistemi (UETS) tarafından teslim alınmış, aynı tarihte alıcı için ayrılmış tebligat hesabına

başarılı şekilde konulmuştur. Nihai karar başvurucu vekili tarafından 9/9/2024 tarihinde e-tebligatın açılması suretiyle öğrenilmiştir.

7. Başvurucu 11/10/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Bölüm tarafından Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Somut başvuruda da yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu, adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edileceğini ileri sürmüştür.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin bir numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi Mehmet Özcan ([1. B.], B. No: 2019/6266, 15/1/2020, § 27) kararında, tebligatın elektronik tebliğ yöntemi ile yapıldığı hâllerde elektronik tebligatın açıldığı tarihte başvuruculların bireysel başvuruya ilişkin gerekçeli nihai karardan haberdar olduğunu kabul etmiş ve bireysel başvuru süresinin bu tarihten başlayacağını belirtmiştir.

14. Somut olayda bireysel başvuruya konu nihai kararı içeren tebligat, UETS'de 9/9/2024 tarihinde başvurucu vekili tarafından açılmıştır. Başvurucunun nihai kararı öğrendiği tarih olan 9/9/2024'ten itibaren otuz gün içinde ve en geç 9/10/2024 tarihine kadar bireysel başvuruda bulunması gerekirken bu tarihi geçirdikten sonra 11/10/2024 tarihinde yaptığı başvurunun süresinde olmadığı sonucuna varılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 14/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAMBAY TARIM HAYVANCILIK VE GIDA ÜRÜNLERİ SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2018/11348 | Karar tarihi: 27.01.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/11348

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

MAMBAY TARIM HAYVANCILIK VE GIDA ÜRÜNLERİ SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/11348)

Karar Tarihi: 27/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 14/7/2026- 33310

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Mambay Tarım, Hayvancılık ve Gıda Ürünleri Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

Temsilcisi : Hasan TANRIVERDİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, irtifak hakkı kurulmasına dair sözleşmenin iptal edilmesi ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/4/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu Şirket, Niğde'nin Bor ilçesinde tarım ve hayvancılık alanında faaliyet göstermektedir. Şirketin %51 hissesi N.M.nin olup ortaklar K.B., M.T. ve F.T. %12,5 oranında hisseye, H.T. ise %11,5 oranında hisseye sahiptir. 5/2/2016 tarihinde Ortaklar Kurulunun aldığı kararla K.B.nin %12,5 oranındaki hissesi diğer ortaklara devredilmiştir.

7. Mülkiyeti Hazineye ait olan ve Niğde'nin Bor ilçesi, Kayı Yolu mevkii,175 ada, 5 parselde bulunan 1.164.505,16 metrekare yüz ölçümlü taşınmaz üzerinde başvurucu Şirket ortaklarından N.M. lehine 5/6/2008 tarihinden itibaren yirmi yıl süreyle irtifak hakkı tesis edilmiş, tesis edilen bu hak 6/6/2008 tarihinde tapuda tescil edilmiştir.

8. 29/4/2011 tarihinde taşınmaz üzerindeki irtifak hakkı, organik tarım ve hayvancılık yapılması amacıyla başvurucu Şirkete devredilmiştir.

9. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi silahlı bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Olağanüstü hâl 19/7/2018 tarihinde bir daha uzatılmayarak son bulmuştur. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç, OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-20, 47-66) kararında yer almaktadır.

10. 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 22/7/2016 tarihli 667 sayılı Olağanüstü Hâl kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 8. maddesinde mülkiyeti 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda belirtilen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçe kapsamındaki idarelere, düzenleyici ve denetleyici kurumlara, sosyal güvenlik kurumlarına, mahalli idarelerle bu idareler tarafından kurulan birlik ve işletmelere, özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri ile sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklara ve vakıflara ait olan taşınmazların yararlanıcılarının terör örgütleriyle bağlantılı görülmesi hâlinde irtifak haklarının ilgili kurum ve kuruluş tarafından resen iptal edileceği düzenlenmiştir.

11. 17/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hâl Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 10. maddesinin (4) numaralı fıkrası ile 667 sayılı KHK'nın 8. maddesine irtifak hakkı sahibi kurum ve kuruluşlara ait olup taşınmazlar üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır, alacak ve hakların, belge ve evrakın 23/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere bedelsiz olarak Hazineye devredilmiş sayılacağı hükmü eklenmiştir.

12. 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul

Edilmesine Dair Kanun'un 26/10/2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle taşınmaz üzerindeki taşınırların devrini de düzenleyen hâliyle kanunlaşmıştır.

13. Maliye Bakanlığı Millî Emlak Genel Müdürlüğü, Niğde Valiliği Defterdarlık Millî Emlak Müdürlüğüne (Defterdarlık) yazı yazarak başvurucu Şirketin ortaklarından olup %51 hisseye sahip olan Şirket Müdürü N.M.nin, %12,5 hisseye sahip olan K.B.nin, %12,5 hisseye sahip olan M.T.nin, %12,5 hisseye sahip olan F.T.nin ve %11,5 hisseye sahip olan Şirket Müdürü H.T.nin Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) ait Bank Asyada hesaplarının olduğunu, bu yapının derneklerine üye olduklarını, çocuklarını bu yapının okullarına gönderdiklerini belirtmiş; bu nedenlerle 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi uyarınca, Şirket lehine tapuya tescil edilen irtifak hakkının resen terkin edilmesinin Maliye Bakanlığının 4/8/2016 tarihli onayıyla uygun görüldüğünü bildirmiştir.

14. Bor Kaymakamlığı Mal Müdürlüğü, Defterdarlığa 8/8/2016 tarihinde tapudan irtifak hakkının terkini işleminin yapıldığı bilgisini vermiştir.

15. Maliye Bakanlığı Millî Emlak Genel Müdürlüğü 5/10/2016 tarihinde başvurucu Şirketin taşınır mallarına el konularak Hazineye bedelsiz olarak devredilmesine karar vermiştir.

16. Başvurucu Şirket, anılan işlemin iptali ve yürütmenin durdurulması talebiyle 10/11/2016 tarihinde Ankara 2. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde Şirketin eski ortağı olan K.B.nin 5/2/2016 tarihinde ortaklıktan ayrıldığını, Bor Mal Müdürlüğüne ortaklık yapısının değiştiği bilgisinin verildiğini, K.B.nin hissesinin diğer ortaklara devredildiğini, diğer ortakların terör örgütüyle bağlantısı olmadığını, Şirketin %50 paylı ortağının ise herhangi bir soruşturma geçirmediğini, idarenin takdir yetkisini kötüye kullandığını, sekiz yıl emek verip ıslah ederek tarıma kazandırdıkları taşınmaz üzerindeki irtifak hakkının terkin edildiğini, tarım faaliyetinde bulunmak üzere taşınmaz üzerinde kurulan tesis, ekipman ve 343 büyükbaş dâhil olmak üzere tüm taşınırlarının haksız şekilde elinden alındığını ileri sürmüştür.

17. Ankara 2. İdare Mahkemesi 667 sayılı KHK'nın 10. maddesinde, bu KHK kapsamında alınan kararlar ve yapılan işlemler nedeniyle açılan davalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilemeyeceğinin düzenlendiğini belirterek 16/11/2016 tarihinde yürütmenin durdurulması talebinin reddine karar vermiştir.

18. Ankara 2. İdare Mahkemesi 8/6/2017 tarihinde davanın yetki yönünden reddine, dava dosyasının yetkili Aksaray İdare Mahkemesine (İdare Mahkemesi) gönderilmesine karar vermiştir.

19. İdare Mahkemesince yapılan inceleme sonucu 22/8/2017 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde 667 sayılı KHK'ya göre millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum, gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği, örgütle iltisakı veya irtibatının bulunmasının irtifak hakkı iptalini gerektirdiği, başvurucu Şirketin eski ortağı olan K.B.nin FETÖ/PDY içinde yönetici görevinde bulunduğu, Ö. Öğrenci Yurdunda yapılan toplantılara yönetici sıfatı ile katıldığı, terör örgütüne bağlı öğrenci yurtlarının inşası için bağış topladığı, Özel S. Okullarının yöneticisi ve hissedarı olduğu, anılan örgütün yurt içi ve yurt dışı gezilerine birçok kez katıldığı, hakkında terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma yürütüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca Şirketin ortakları olan H.T. M.T. ve F.T.nin K.B. ile kayın hısımlığı ilişkisinden dolayı örgütün tanınan isimlerinden oldukları, haklarında terör örgütü üyesi olma suçundan soruşturma ve kovuşturmaların devam ettiğini, söz konusu soruşturma ve kovuşturma dosyalarında öğrenci yurdunun üst

katında düzenlenen toplantılara ve örgütün yurt içi ve yurt dışı gezilerine katıldıklarının değerlendirildiği belirtilerek başvurucu Şirket lehine tesis edilen irtifak hakkının terkin edilmesi ve Şirketin taşınır mallarına el konulmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık görülmediği değerlendirilmiştir.

20. Başvurucu Şirket, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; istinaf başvuru dilekçesinde Şirketin yarı oranında hissesine sahip olan N.M.nin Bank Asyada mevduat hesabının olmadığını, Şirket ortaklarının toplam on çocuğu olduğunu, çocuklardan yalnız birinin FETÖ/PDY ile irtibatı nedeniyle kapatılan Özel S. Okulunda bir yıl öğrenim gördüğünü, diğer çocukların devlet okullarında öğrenim gördüğünü belirtmiştir. Başvurucu ayrıca ortakların hiçbirinin dernek üyeliği bulunmadığını, Niğde İl Emniyet Müdürlüğünün (Emniyet Müdürlüğü) Araştırma Tutanağı'nın gerçeklikten uzak olduğunu, terör örgütüyle bağlantısı olmadığını, terör örgütünün finansmanına katkı sağlamadığını, Emniyet Müdürlüğünün içeriği doğru olmayan tek taraflı tutanağına dayanılarak davanın reddedildiğini ileri sürmüştür. Konya Bölge İdare Mahkemesi Beşinci İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 20/2/2018 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

21. Nihai karar 19/3/2018 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

22. 667 sayılı KHK'nın "İrtifak ve İntifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptali" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"Mülkiyeti 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda belirtilen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçe kapsamındaki idarelere, düzenleyici ve denetleyici kurumlara, sosyal güvenlik kurumlarına, mahalli idarelerle bu idareler tarafından kurulan birlik ve işletmelere, özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri ile sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklara ve vakıflara ait olan her türlü taşınmazın yararlanıcıları ile kiracılarının, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatının değerlendirilmesi halinde irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmeleri ilgili kurum ve kuruluş tarafından resen iptal edilir. Bu durumda, ilgili kurum ve kuruluşlara ait ve sözleşme tarihinde mevcut bina, yapı ve tesisler hariç olmak üzere, taşınmazların üzerinde yapılan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır, alacak ve haklar, belge ve evrak 23/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere bedelsiz olarak Hazineye devredilmiş sayılır."

23. 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinde yer alan düzenleme, 29/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun kapsamında aynen kanunlaşmıştır.

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

24. Anayasa Mahkemesi 13/10/2022 tarihli E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararında 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi ile benzer bir hüküm içeren 6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci

cümlesinin “Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, … tescil edilir.” bölümü ile üçüncü cümlesini incelemiştir. Anılan kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

149. Dava konusu kurallar kapsamındaki tedbirler, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu tespit edilen kurum ve kuruluşlara ait çeşitli ekonomik değerlerin ivedi olarak kamu kontrolüne alınarak OHAL koşullarında bu değerlerin kaçırılmasının önlenmesi suretiyle bunların millî güvenliğe ve kamu düzenine aykırı faaliyetlerde kullanılmasını engelleyerek kamu güvenliği bakımından tehlike arz edebilecek işlem ve eylemlerin kontrol edilmesini amaçlayan bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla kapatılan kurum ve kuruluşlara ait ekonomik değerlerin devlete geçirilmesi suretiyle mülkiyet hakkına getirilen sınırlama, sonuçları yanında özellikle amacı dikkate alındığında mülkün kamu yararına kullanılmasının kontrol edilmesine ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmelidir.

150. Dava konusu kurallar, kapatılan kurum ve kuruluşların Anayasa’nın 35. maddesi kapsamında kalan her türlü mal varlığı, alacak ve hakları ile belge ve evrakının, ayrıca taşınır ile taşınmaz mallarının Hazineye devredilmesini öngörmek suretiyle mülkiyet hakkına sınırlama getirmektedir.

151. Mülkiyet hakkı, OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa’nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden OHAL’lerde Anayasa’daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür. Ayrıca anılan hak, Türkiye’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden güvenceler kapsamında değildir.

152. Anayasa’nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü dönemlerde mülkiyet hakkının kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması veya bunlar için Anayasa’da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilmesi mümkün olmakla birlikte anılan maddede OHAL’lerde durumun gerektirdiği ölçüde söz konusu düzenlemelerin yapılabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasa’nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun kabul edilebilmesi için bunu aşan keyfî müdahalelere izin verilmemesi gerekir.

153. Ülkenin demokratik yollarla seçilmiş meşru hükûmetini silah zoruyla devirmeye çalışan yapı, oluşum ve gruplarla bağlantılı oldukları gerekçesiyle ekli listelerde yer verilen kurum ve kuruluşlar kapatılmış, kapatma işlemi ile birlikte bunların ekonomik değer teşkil eden varlıkları Hazineye devredilmiştir. Böylece kuralla, OHAL koşullarında belirtilen nitelikteki yapı, oluşum ve gruplarla iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu tespit edilen kurum ve kuruluşlara ait çeşitli ekonomik değerlerin kaçırılmasının önlenmesi suretiyle bunların anılan terör faaliyetlerinin finansmanında kullanılmasının engellenmeye çalışıldığı ve kamu güvenliği bakımından tehlike arz edebilecek herhangi bir işlemde veya eylemde kullanımının ya da herhangi bir şekilde değerlendirilmesinin önlenmesi bakımından ivedi olarak devletin tasarruf yetkisi kapsamına alındığı anlaşılmaktadır. Buna göre kurallar kapsamında kalan kurum ve kuruluşlara ait taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak ile taşınmazların Hazineye devredilmesi suretiyle gerçekleşen müdahalenin söz konusu

kurum ve kuruluşlara ait çeşitli ekonomik değerlerin kaçırılmasının ve kamu güvenliği aleyhine kullanılmasının önlenmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

154. Dava konusu kurallar, liste usulüyle kurum ve kuruluşların kapatılmasına ilişkin tedbirden ayrı olarak bunlara ait ekonomik değerlerin Hazineye devredilmesini öngörmektedir. Bu durumda kapatmaya yönelik tedbirin bireyselleştirilerek incelenmesinden ayrı olarak bu kurumların mal varlığının Hazineye devredilmesine ilişkin tedbirin de mülkiyet hakkı yönünden bireyselleştirme yapılarak incelenmesi gerekir (bu yönde bkz. AYM, E. 2018/74, K. 2019/92, 24/12/2019, §§ 30-39). Bu bağlamda, söz konusu kurum ve kuruluşların mal varlığının suçla bağlantısının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi ve buna yönelik olarak ilgililer tarafından ileri sürülecek iddialar incelenerek bir karar verilmesi gerektiği açıktır.

155. Anayasa’nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının gereği olarak Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri süren kişilere makul, erişilebilir, etkili, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanmalıdır.

156. 685 sayılı KHK ile OHAL kapsamında başka bir işlem tesis edilmeksizin doğrudan KHK ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Komisyon kurulmuş, anılan KHK 7075 sayılı Kanun’la TBMM tarafından kabul edilerek kanunlaşmıştır.

157. 7075 sayılı Kanun’un 11. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Ankara idare mahkemelerinde Komisyon kararlarına karşı iptal davası açılabilmesi öngörülmüştür. Böylece kurallar kapsamında öngörülen kapatma tedbirinin her bir kurum ve kuruluş açısından hukukiliğinin denetlenmesi amacıyla Komisyona ve devamında idare mahkemesine başvurma imkânı tanınmıştır.

158. Anılan Kanun’un 2. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilk hâlinde, maddede belirtilen işlemlere bağlı olarak OHAL kapsamında yürürlüğe konulan KHK’larda yer alan ilave tedbirler ile kanun yollarının açık olduğu işlemler hakkında ayrıca başvuru yapılamayacağı belirtilmiştir.

159. İlave tedbirlere karşı Komisyona başvurulamayacağına ilişkin hükmün iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi, söz konusu kuralın Anayasa’nın 40. maddesiyle güvence altına alınan etkili başvuru hakkına aykırılık oluşturduğunu belirterek maddede geçen '…ilave tedbirler…' ibaresini iptal etmiştir (AYM, E.2018/74, K.2019/92, 24/12/2019). Kararda, asıl tedbirin hukuka uygun olmasının bu tedbirlerden ayrılabilir nitelikte olan ilave tedbirlerin de mutlaka hukuka uygun olduğu anlamına gelmeyeceği, bu nedenle Anayasa’da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere sınırlama getiren ilave tedbirlerin asıl tedbirlerden bağımsız olarak hukuka uygun olup olmadığının değerlendirilmesinin gerekli olduğu, asıl tedbirden bağımsız olarak uygulanan ilave tedbirlerin hukuka uygun olup olmadığının denetiminin ise ancak yargı makamlarının etkili bir denetim yapmasına imkân verecek bir idari başvuru yolunun öngörülmesiyle mümkün olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 37).

160. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı doğrultusunda 7256 sayılı Kanun’un 41. maddesiyle 7075 sayılı Kanun’a eklenen geçici 4. madde ile OHAL kapsamında başka bir

işlem tesis edilmeksizin doğrudan KHK ile tesis edilen işlemlere bağlı olarak OHAL kapsamında kabul edilen kanunlarda yer alan ilave tedbirlere karşı bir başvuru yolu ihdas edilmiştir. Anılan maddeye göre kurum ve kuruluşların kapatılması tedbirine bağlı olarak OHAL kapsamında kabul edilen kanunlarda yer alan ilave tedbirlerin kaldırılması talebiyle tedbirle ilgili olan kamu kurum ve kuruluşlarına başvuruda bulunulabilecek, kamu kurum ve kuruluşlarının ilave tedbirlere ilişkin kararlarına karşı idare mahkemelerinde iptal davası açılabilecektir.

161. Söz konusu düzenlemeyle kurum ve kuruluşların kapatılması tedbirine bağlı olarak uygulanan ilave tedbirlere karşı idari ve yargısal yollara başvuru imkânı getirilmiştir.

162. Yapılan başvuru üzerine ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından, kapatılan kurum ve kuruluşlara ait ekonomik değerlerin Hazineye devredilmesini öngören ilave tedbirin hukuka uygun olup olmadığının yanı sıra bu tedbirin olağanüstü hâl ilanını gerektiren sebeplerin bertaraf edilmesi amacını gerçekleştirme açısından elverişli, gerekli ve zorunlu olup olmadığının asıl tedbir olan kapatma tedbirinden bağımsız olarak inceleneceği tabiidir.

163. Madde gerekçesinde de, “İlave tedbirlere karşı tedbiri uygulayan veya tedbir konusu işlemi gerçekleştirmeye yetkili olan ya da tedbiri kaldırabilecek kurum ve kuruluşlara başvurulabileceği düzenlenmiştir. … Düzenlemeyle kurum ve kuruluşlara ilave tedbirlerin asıl tedbirin zorunlu sonucu olup olmadığı veya devamının gerekip gerekmediği gibi hususları göz önünde bulundurmak suretiyle başvuruları reddetme veya tedbirlerin kaldırılmasına karar verme imkânı getirilmiştir.” denilmektedir.

164. Bu açıdan kurallarda öngörülen tedbirlere karşı Anayasa’nın 40. maddesi bağlamında etkili, makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya devam etmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya elverişli idari ve yargısal yollara başvuru imkânının sağlandığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla devletin kurallar kapsamında tedbir uygulanan kişilere, etkili idari ve yargısal yolu sağlama yükümlülüğünü yerine getirdiği görülmüştür.

165. Sonuç olarak Kanun’a ekli (6) ve (7) sayılı listelerle kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrakın Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını ve bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine adına tescil edilmesini öngören kuralların, OHAL’e neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin mülkiyet hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

166. Öte yandan, Anayasa’nın 38. maddesinin onuncu fıkrasında “Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.” denmek suretiyle kişinin bütün mal varlığı üzerindeki mülkiyetini ortadan kaldıran ve bunları devlete nakleden genel müsadere cezasının uygulanması yasaklanmıştır. Müsaderenin suç ile ilgili veya varlığı suçu oluşturan şeylere ilişkin olması hâli haklı bir durum yaratabilirken suçla hiçbir ilgisi olmayan taşınır, taşınmaz ve haklar da dâhil bütün mal varlığına ilişkin olarak uygulanan bir genel müsadere cezası Anayasa’ya aykırılık oluşturmaktadır (AYM, E. 1987/28, K. 1988/16, 3/6/1988).

167. Kurallarda yer alan, Kanun’a ekli (6) ve (7) sayılı listelerle kapatılan kurum ve kuruluşlara ait ekonomik değer taşıyan varlıkların Hazineye intikal etmesi tedbirinin ise söz konusu varlıkların kapatılan şirketlerin eylem ve işlemleri ile doğrudan bağlantı kurularak bu bağlamdaki niteliklerini dikkate alıp devir ve tescil yapılmasını sağlamaktan ziyade bunların kullanımını kontrol etmek suretiyle kamusal hayata dönük güveni yeniden tesis

ederek demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmıştır.

168. Ayrıca kapatılan kurum ve kuruluşların malvarlığının Hazineye devredilmesine ilişkin ilave tedbirlere karşı 7075 sayılı Kanun'un geçici 4. maddesine göre yapılacak başvuru üzerine ilave tedbirler asıl tedbir olan kapatma tedbirinin zorunlu sonucu olup olmadığı veya kapatma tedbiri ile arasında bağlantı bulunup bulunmadığının yanı sıra OHAL'e neden olan şartlar yönünden de inceleneceğinden bu yolla bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânının öngörüldüğü anlaşılmıştır.

169. Bu durumda dernekler ile basın-yayın kuruluşlarının suç teşkil eden faaliyetlerinden birisi ile ilişkilendirmeden bütün mal varlığının üzerindeki mülkiyetin ortadan kaldırılması ve bunların Hazineye devredilmesi sonucunu doğuran ilave tedbire ilişkin olarak idari ve yargısal başvuru yolları öngörülmek suretiyle mülkiyeti kamuya geçirilen mal varlığının suçla bağlantısının bulunmadığına yönelik olarak ileri sürülecek iddiaların inceleneceği ve bu yolla bireyselleştirmenin sağlandığı da gözönüne alındığında söz konusu tedbirlerin Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen genel müsadere cezası yasağına da aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 27/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

26. Başvurucu, 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinde irtibat ve iltisak değerlendirmesinin hangi merciler tarafından yapılacağının ve kriterlerin neler olduğunun net şekilde belirlenmemesi nedeniyle keyfî uygulamalar yapıldığını belirtmiştir. Şirket ortaklarının durumlarının sağlıklı şekilde değerlendirilmeyip Şirketin cezalandırıldığını, şirket ortaklarından K.B.nin işlemin tesis edilmesinden yaklaşık altı ay önce hisselerini devrederek ortaklıktan ayrıldığını, Şirketin yarı hissesine sahip olan N.M. hakkında ise herhangi bir soruşturma ve kovuşturma bulunmadığını, ortaklardan ikisinin beraat ettiğini, ortaklardan olan M.T.nin şahsi mal varlığına konan tedbirin kaldırıldığını ileri sürmüştür. Ayrıca kolluk tarafından düzenlenen tutanaktaki tüm bilgilerin doğru kabul edilerek karar verildiğini, titizlikle inceleme yapılmadığını iddia etmiştir. Öte yandan başvurucu, 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinde yer alan belirsiz ve katı düzenleme sonucu taşınmaz üzerindeki taşınır malların Hazineye devredildiğini, söz konusu düzenleme ile keyfî şekilde idareye geniş takdir yetkisi tanındığını belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Bakanlık görüşünde; dört ortaklı şirketin üç ortağı hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan soruşturma ve kovuşturmalar yürütüldüğü, 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi ile FETÖ/PDY ile mücadele edilmesi, bu bağlamda terör örgütünün çeşitli organizasyonlarla faaliyetlerinin yürütülmesini temin eden iktisadi varlıklardan mahrum bırakılmasının sağlanmasının amaçlandığını, özellikle örgütlü suçlarla mücadele gibi zor bir alanda hangi tedbirlerin gerekli olup olmadığının değerlendirilmesinin öncelikli olarak ilgili kamu makamlarının yetkisinde olduğunu, kamu makamlarının belli ölçüde takdir yetkisi olduğunu, somut olayda şikâyet edilen işlemin niteliği ile bu işleme ilişkin olarak başvurucuya sağlanan güvenceler dikkate alındığında müdahalenin başvurucuya aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği değerlendirilmiş; müdahalenin kamu yararı ile başvurucunun mülkiyet

hakkının korunması arasında olması gereken adil dengeyi bozmadığı ve ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır. OHAL döneminde FETÖ/PDY ile mücadele edilmesi için terör örgütünün çeşitli organizasyonlarla faaliyetlerinin yürütülmesini temin eden iktisadi varlıklardan mahrum bırakılmasının sağlanması konusunda ivedilikle hareket etme zaruretinin olduğu belirtilerek yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin dikkate alınması gerektiği açıklanmıştır.

28. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında ortaklardan birinin ceza kovuşturmasına maruz kalması gerekçe gösterilerek diğer tüm ortakların ve Şirketin sorumlu tutularak cezalandırılmasının suçta ve cezada şahsilik ilkesini ihlal ettiğini, irtifak hakkının iptal edildiğini, yargılama yapılmadan idari bir işlemle terör örgütü finansörü olarak suçlandığını, taşınırlara keyfî ve ölçüsüz biçimde el konulduğunu, davalı idarenin taşınır malları piyasa değerinin altında bir bedelle sattığını, bu durumun anayasal güvencelere aykırı olduğunu belirtmiştir.

B. Değerlendirme

29. Anayasa’nın "Mülkiyet hakkı" başlıklı 35. maddesi şöyledir:

“Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.”

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, irtifak hakkının kurulmasına dair sözleşmenin iptali ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredilmesine ilişkin olduğundan şikâyetlerin mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesinin uygun olacağı değerlendirilmiştir.

1. Başvuruyu İnceleme Yönteminin Belirlenmesi

31. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle gerçekleştirilen müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, §107).

32. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

“Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.

Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne

dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.”

33. Anayasa Mahkemesi Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 187-191) kararında, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir. Buna göre olağanüstü bir durumun bulunması ve bunun ilan edilmesinin yanı sıra bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin olağanüstü durumla bağlantılı olması hâlinde inceleme Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca yapılacaktır.

34. 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe teşebbüsünden sonra Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu 21/7/2016 tarihinde olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar vermiş, daha sonra da OHAL birçok kez uzatılmıştır. OHAL ilanı nedenlerinin başında darbe teşebbüsü gelmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 224, 226). OHAL ilanı ile darbe teşebbüsünden kaynaklanan tehlikenin yanı sıra bu teşebbüsün arkasında olduğu değerlendirilen FETÖ/PDY'den kaynaklanan tehdit ve tehlikenin de bertaraf edilmesinin amaçlandığı görülmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 48, 229). Nitekim darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmanın FETÖ/PDY olduğuna ilişkin olarak kamu makamlarınca ve soruşturma mercilerince yapılan değerlendirmeler olgusal temellere dayanmaktadır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 216).

35. Başvurucunun irtifak hakkı kurulmasına ilişkin sözleşmesinin iptal edildiği ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredildiği tarihte Türkiye'de olağanüstü hâl yönetim usulü yürürlüktedir. Ayrıca başvurucunun şikâyet ettiği sözleşmenin iptali ve taşınmaz üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devrine ilişkin işlemlerin dayanağının OHAL ilanını gerekli kılan olaylarla ilgili olduğu görülmüştür. Bu itibarla inceleme Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacaktır.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

3. Esas Yönünden

37. OHAL durumuyla bağlantılı olan ve OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 146).

a. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

38. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197).

39. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında mülkiyet hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden OHAL dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür. Bu bağlamda irtifak sözleşmesinin iptali ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredilmesi yönündeki tedbirde çekirdek hakların uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

b. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

40. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında, taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

41. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 15. ve Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (MSHUS) 4. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilir. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Sözleşme'nin 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, Sözleşme'ye ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülüğün azaltılmasının mümkün olmadığı bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201).

42. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan mülkiyet hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve Sözleşme'nin 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında, bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır.

c. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

i. Genel İlkeler

43. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük -Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153).

44. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın orantılı olmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleştirilmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

45. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliği öncelikle dikkate alınmalıdır. Yine müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zaman da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönünde bulundurulmalıdır. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155).

46. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156).

47. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak OHAL ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (Halit İnciroğlu, §134).

48. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere koruma sağlayacak usul güvenceleri OHAL dönemlerinde de temin edilmelidir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya

tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

49. İrtifak hakkı kurulmasına dair sözleşmenin iptal edilmesi ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredilmesine yönelik tedbirlerin keyfî olmaması, bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların mülkiyet hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir. Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca OHAL yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır.

50. Somut olayda hakkında soruşturma bulunmayan ve Şirketin %51 hissesine sahip olan N.M lehine 5/6/2008 tarihinden itibaren yirmi yıl süreyle irtifak hakkı tesis edilmiş; 29/4/2011 tarihinde söz konusu taşınmaz üzerindeki irtifak hakkı, organik tarım ve hayvancılık yapılması amacıyla başvurucu Şirkete devredilmiştir. 5/2/2016 tarihinde şirketin %12,5 oranında hissesine sahip olan K.B hissesini diğer ortaklara devretmiştir. Ardından söz konusu irtifak hakkı 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi gereğince 8/8/2016 tarihinde resen terkin edilmiş, 5/10/2016 tarihinde ise başvurucu Şirketin taşınır mallarına el konularak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiştir (bkz. §§ 13-15).

51. Mahkeme, irtifak hakkının iptal edilerek taşınır mallara el konulmasına ve Hazineye devrine yönelik işlemin iptali için başvurucu Şirket tarafından açılan davanın reddine karar vermiştir. Mahkemece 667 sayılı KHK'nın 8. maddesine göre millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum, gruplara ya da terör örgütlerine üyeliğin, örgütle iltisakın veya irtibatın olmasının irtifak hakkı iptalini gerektirdiği, başvurucu Şirketin eski ortağı olan K.B.nin FETÖ/PDY içinde yönetici görevinde olduğu, Ö. Öğrenci Yurdunda yapılan toplantılara yönetici sıfatı ile katıldığı, terör örgütüne bağlı öğrenci yurtlarının inşası için bağış topladığı, Özel S. Okullarının yöneticisi ve hissedarı olduğu, örgütün yurt içi ve yurt dışı gezilerine birçok kez katıldığı, hakkında terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma yürütüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca Şirketin ortakları olan H.T. M.T. ve F.T.nin K.B. ile kayın hısımlığı ilişkisinden dolayı örgütün tanınan isimlerinden oldukları, haklarında terör örgütü üyesi olma suçundan soruşturma ve kovuşturmaların devam ettiği, söz konusu soruşturma ve kovuşturma dosyalarında öğrenci yurdunun üst katında düzenlenen toplantılara ve örgütün yurt içi ve yurt dışı gezilerine katıldıklarının değerlendirildiği belirtilerek başvurucu Şirket lehine tesis edilen irtifak hakkının terkin edilmesi ve Şirketin taşınır mallarına el konulmasına ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir (bkz. § 19).

52. Başvurucu Şirket, 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinde irtibat ve iltisak değerlendirmesinin hangi merciler tarafından yapılacağının ve kriterlerin neler olduğunun net şekilde belirlenmediğini, Şirketin cezalandırıldığını, şirket ortaklarından K.B.nin işlemin tesis edilmesinden yaklaşık altı ay önce hisselerini devrederek ortaklıktan ayrıldığını, Şirketin

yarı hissesine sahip olan N.M. hakkında ise herhangi bir soruşturma ve kovuşturma bulunmadığını, ortaklardan ikisinin beraat ettiğini belirtmiştir. Başvurucunun bu iddiaları karşısında Mahkeme, şirketin eski ortağı olan K.B.nin terör örgütü ile iltisakını ortaya koyan maddi deliller bulunduğu, Şirketin ortaklarından H.T. M.T. ve F.T.nin K.B. ile kayın hısımlığından dolayı örgütün tanınan isimlerinden oldukları, bu kapsamda irtifak hakkı sözleşmesinin iptal edilmesinde isabetsizlik bulunmadığı sonucuna varmıştır.

53. Öncelikle başvurucu Şirketin %51 hissesine sahip ve hakkında soruşturma bulunmayan N.M. lehine irtifak hakkı tesis edildiği, daha sonra irtifak hakkının başvurucu şirkete devredildiği anlaşılmıştır. Şirketin %12,5 hissesine sahip olan ve Mahkemece terör örgütü ile iltisaklı olduğu değerlendirilen K.B. 5/2/2016 tarihinde hissesini diğer ortaklara devretmek suretiyle ortaklıktan ayrılmıştır. İdare, gerçek kişiler olan şirket ortakları yönünden bir kısım olguya dayanarak 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi kapsamında hâlihazırda şirket tüzel kişiliği lehine tapuya tescil edilmiş olan irtifak hakkının resen terkin edilmesini istemiştir. Bu bağlamda idarece alınan kararda şirket tüzel kişiliğine ilişkin herhangi bir olguya yer verilmemiştir. İdare Mahkemesi ise özellikle Şirketin önceki ortaklarından K.B.nin terör örgütü ile ilişkili bulunduğu yönünde değerlendirmelere yer vermiş; başvurucu şirket yönünden 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinde ifade edildiği şekilde üyelik, iltisak veya irtibat bağlamında bir değerlendirmede bulunmamıştır. 5/2/2016 tarihinde Şirketten ayrıldığı anlaşılan K.B.nin Şirket ile ilişkisinin devam ettiğine ve şirketteki etkinliğinin sürdüğüne dair herhangi bir açıklamada da bulunulmadığı görülmüştür. Bu bağlamda, başvurucu Şirket tüzel kişiliğinin terör örgütü ile iltisakı veya irtibatının yargılama makamlarınca gerektiği şekilde ortaya konulmadığı, bu hususta başvurucu Şirketin uyuşmazlığın sonucuna etkili iddia ve itirazlarının ilgili ve yeterli gerekçe ile karşılanmadığı açıktır.

54. Öte yandan başvurucu Şirket, 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinin belirli ve öngörülebilir olmadığını, söz konusu düzenleme ile keyfî şekilde idareye geniş takdir yetkisi tanındığını ileri sürmüştür. Mahkeme, başvurucu Şirketin irtifak hakkının iptal edilmesine ilişkin işlemi hukuka aykırı bulmadığından Şirketin taşınır mallarının da bedelsiz olarak Hazineye devredilmesinin KHK'ya uygun olduğu sonucuna varmıştır.

55. Anayasa Mahkemesi 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi ile benzer bir hüküm içeren 7083 sayılı Kanunun 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasını incelediği 13/10/2022 tarihli E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararında, OHAL koşullarında belirtilen nitelikteki yapı, oluşum ve gruplarla iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu tespit edilen kurum ve kuruluşlara ait çeşitli ekonomik değerlerin kaçırılmasının önlenmesi suretiyle bunların anılan terör faaliyetlerinin finansmanında kullanılmasının engellenmeye çalışıldığı ve kamu güvenliği bakımından tehlike arz edebilecek herhangi bir işlemde veya eylemde kullanımının ya da herhangi bir şekilde değerlendirilmesinin önlenmesi bakımından ivedi olarak devletin tasarruf yetkisi kapsamına alınabileceğini değerlendirmiştir. Bu kapsamda kurum ve kuruluşlara ait taşınırlar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak ile taşınmazların Hazineye devredilmesi suretiyle gerçekleşen müdahalenin söz konusu kurum ve kuruluşlara ait çeşitli ekonomik değerlerin kaçırılmasının ve kamu güvenliği aleyhine kullanılmasının önlenmesi amacına ulaşmayı hedeflediğini ifade etmiştir (bkz. § 24).

56. Ayrıca anılan kararda, kurum ve kuruluşların kapatmaya yönelik tedbirin bireyselleştirilerek incelenmesinden ayrı olarak bu kurumların mal varlığının Hazineye devredilmesine ilişkin tedbirin de mülkiyet hakkı yönünden bireyselleştirme yapılarak incelenmesi gerektiği, bu bağlamda söz konusu kurum ve kuruluşların mal varlığının suçla

bağlantısının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi ve buna yönelik olarak ilgililer tarafından ileri sürülecek iddialar incelenerek bir karar verilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır (bkz. § 24).

57. 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinin ikinci cümlesinde maddenin birinci cümlesi ile bağlantılı olacak irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptali hâlinde taşınmazların üzerinde yapılan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın 23/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere bedelsiz olarak Hazineye devredilmiş sayılacağı düzenlenmiştir. Bu bağlamda 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinin ikinci cümlesi gereğince mal varlığının bedelsiz devri, doğrudan anılan maddenin birinci cümlesi uyarınca irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptaline bağlanmış bulunmaktadır. Dolayısıyla irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptali haklı görüldüğünde kural kapsamında kalan mal varlığı değerlerinin de devri gerekecektir.

58. Anayasa Mahkemesi mülkiyeti kamuya geçirilen mal varlığının suçla bağlantısının bulunmadığına yönelik olarak ileri sürülecek iddiaların inceleneceği bir yol olmamasının durumun gerektirdiği ölçüde olma ölçütü yönünden sorunlu bir durum olduğuna işaret etmiştir (bkz. § 24). Bu bağlamda irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmelerinin iptal edilmesinden sonra taşınmazların üzerinde yapılan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır, alacak ve haklar, belge ve evrakın bedelsiz olarak Hazineye devredilmiş sayılacağına ilişkin düzenlemenin bedelsiz olarak Hazineye devredilmiş sayılmaya sebebiyet verebilecek objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulmasına ve irdelenmesine imkân vermesi beklenmelidir.

59. Ayrıca düzenleme kapsamında irtifak hakkı sözleşmesinin iptali sonrasında, taşınmazın düzenlemeye uygun şekilde tahliye edilebilmesi bakımından herhangi bir geçiş süresi öngörmediği de not edilmelidir.

60. Bu kapsamda irtifak hakkı sözleşmesinin iptal edilmesinin ve sözleşme konu taşınmaz üzerindeki bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın Hazineye bedelsiz olarak devredilmesi ile ortaya çıkan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin OHAL koşullarında durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı sonucuna varılmıştır.

61. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığına, başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

VI. GİDERİM

A. Genel İlkeler

62. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır.

63. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre esas inceleme kapsamında bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve varsa ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı belirlenmektedir. Aynı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ise ihlal kararı verilmesi hâlinde gerekli görüldüğü takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Buna göre ihlal sonucuna varıldığında ilgili temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verilmesinin yanında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi, diğer bir ifadeyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmesi de gerekir (Mehmet Doğan, § 54).

64. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

65. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmeden önce ihlalin kaynağının belirlenmesi gerekir. Buna göre ihlal; idari eylem ve işlemlerden, yargısal işlemlerden veya yasama işlemlerinden kaynaklanabilir. İhlalin kaynağının belirlenmesi uygun giderim yolunun belirlenebilmesi bakımından önem taşımaktadır (Mehmet Doğan, § 57).

66. İhlal, idari makamların veya derece mahkemelerinin Anayasa’ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıktaki bir kanun hükmünü uygulamaları sebebiyle ortaya çıkmışsa bu ihlal kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilmesi için ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ya da yeni ihlallere yol açılmasının önüne geçilmesi için belirsizliğin giderilmesi suretiyle giderilebilir (Süleyman Başmeydan [GK], B. No: 2015/6164, 20/6/2019, § 70).

B. İlkelerin Olaya Uygulanması

67. Başvurucu; yeniden yargılama yapılması ile 14.000.000 TL maddi, 2.000.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

68. Başvuruya konu olayda ilk olarak 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinin birinci cümlesi uyarınca irtifak hakkı sözleşmesinin iptal edilmesi yönünden, başvurucu Şirketin terör örgütü ile iltisakı veya irtibatının yargılama makamlarınca gerektiği şekilde ortaya konulmaması nedeniyle gerçekleştirilen müdahalenin OHAL koşullarında durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı sonucuna varılmıştır. Başvurucu şirketin mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

69. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

70. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

71. İkinci olarak başvuruya konu olayda 667 sayılı KHK'nın 8. maddesinin ikinci cümlesinin, anılan hükmün birinci cümlesi kapsamında irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmesinin iptalinin bir sonucu olduğu, uygulanması, etkileri ve sonuçları itibarıyla gerçekleşen müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesindeki durumun gerektirdiği ölçüde olma kriterini taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır. İhlalin giderilebilmesi ve benzeri yeni ihlallerin önüne geçilebilmesi için ihlale yol açan hükmün gözden geçirilmesi konusunda takdir yetkisi yasama organına aittir. Durumun gerektirdiği ölçüde olma ölçütü yönünden sorun teşkil ettiği, belirlilik ve öngörülebilirlik ölçütlerini sağlamadığı değerlendirilen hükmün yukarıdaki anayasal ilkeler çerçevesinde gözden geçirilmesi ihlalin giderimi bakımından büyük bir önem taşımaktadır. Bu çerçevede yukarıda değinilen anayasal ilkeler ve yargı organlarının kararları dikkate alınarak yapılacak bir düzenleme benzeri ihlallerin de önüne geçerek bireysel başvurunun amacı ve işlevine de uygun olacağından kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için yasama organına gönderilmesi gerekir (bkz. bazı farklılıklarla birlikte benzer yöndeki karar için bkz. Sabri Uhrağ [GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020, § 78) .

Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

72. Mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Aksaray İdare Mahkemesine (E.2017/664, K.2017/1213) GÖNDERİLMESİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

D. Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine BİLDİRİLMESİNE Hasan Tahsin GÖKCAN, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

F. 294,70 TL harç ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/1/2026 tarihinde karar verildi.

GİDERİM YÖNTEMİYLE İLGİLİ KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Çoğunluğun giderim yöntemine ilişkin kararında iki konuda katılmamaktayım. Çoğunluk kararına göre ilk olarak ihlalin nedeni kanundan kaynaklandığından giderim yolu olarak yasama organına çağrı yapılması gerekmektedir. Bu konuda daha önce Mahkememizin 2018/313 numaralı bireysel başvurusu hakkındaki karara karşı yazdığım ayrık görüşte belirtilen gerekçelerle ihlalin giderim yöntemi olarak yeniden yargılama kararı verilmesi yerine Mahkememiz Bölümünün Anayasa'nın 152. maddesinden kaynaklanan yetkisi kapsamında itiraz yoluyla iptal başvurusu yapması yönünde karar vermesi gerektiği görüşündeyim.

2. Giderim konusunda çoğunluk kararı, her zaman tercih ettiği Hulusi Yılmaz kararında öngörülen yerel mahkemeye itiraz yoluna başvurabilmesi imkanının sağlanması amacıyla yeniden yargılama kararı verilmesi yolunu burada benimsememiştir. Benimsememesinin nedeni ise ihlalin dayanağının doğrudan 667 sayılı KHK'nın madde 8'den kaynaklanması, ancak OHAL KHK'sının iptali amacıyla iptal veya itiraz davasının açılamayacağı görüşüdür. Bu görüşün dayandığı gerekçeleri ise Anayasa'nın sözüne aykırı düştüğü düşüncesiyle kabul etmemekteyim.

3. Anayasa'nın 148. maddesinin ilk fıkrasında Anayasa Mahkemesinin görevleri açıklanırken; "Anayasa mahkemesi, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler." denilmiştir. Fıkranın son cümlesinde ise OHAL ve savaş hallerine ilişkin kararnamelerin durumu açıklanmaktadır; "Ancak, olağanüstü hallerde ve savaş hallerinde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılamaz."

4. Anayasanın 148. maddesinin ilk fıkrasının son cümlesinde yasaklananın hem iptal hem de itiraz davası olduğu ileri sürülebilir. Esasen 152. maddenin gerekçesinde itiraz-def'i yoluyla başvurunun da bir dava niteliğinde olduğu belirtilmektedir. Bu ifade de doğrudur, niteliği itibariyle her iki yolun da dava niteliğinde olduğu belirtilmelidir. Bununla birlikte 148. maddenin ikinci fıkrasında Anayasa koyucu kanunların şekil denetimi yönünden yayımından itibaren on günlük süreyi öngörürken "iptal davası açılamayacağı gibi def'i yoluyla da ileri sürülemeyeceği" açıkça düzenlenmiştir. İkinci fıkra sonundaki bu ifade ile ilk fıkradaki "dava açılamaz" ibaresi Anayasa'nın 2017 tarihli değişikliğinden önce de yer almaktadır.

5. İkinci fıkrada her iki başvuru yolunun da kapatılmasına ilişkin ayrıntılı ifade karşısında; ilk fıkradaki "dava açılamaz" ibaresinin ilk okunuşta akla makul gelen her iki başvuru yolunu da kapsadığı yorumunun doğru olmayabileceği de değerlendirilmelidir. İlk yorumun

kabulü için Anayasa'nın aynı maddesinin iki fıkrasında başvuru yollarının kapatılması amacıyla kullanılan ifadelerin bilinçli kullanılmadığının söylenmesi gerekmektedir. Aynı madde içindeki iki fıkradaki kavramların bilinçli kullanılmadığının söylenmesi ancak yoruma dayalı olarak mümkün olabilir. Bu yorumu teyit edecek en önemli dayanak ise, madde 148/1'de iptal davası ibaresinin kullanılmayıp, "dava açılamaz" denilmiş olmasıdır. Buna mukabil diğer yorumu teyit eden Anayasa'nın sözünden kaynaklanan nedenler, aynı maddenin ikinci fıkrasındaki her iki yolu da kapatan açık düzenleme ile 151. ve 152. maddelerin başlığında anayasal denetime başvuru yollarının ne şekilde ifade edilmiş olduğu hususudur.

6. Gerçekten, bakıldığında Anayasa'nın ilgili maddelerinde anayasal denetimi sağlayacak yolların ne şekilde adlandırıldığı görülmektedir. İlk yol Anayasa'nın 150. madde başlığında "iptal davası" biçiminde ifade edilmiş, metin içerisinde de "doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı" şeklinde kavram tekrar edilmiştir. Anayasal denetime mahkemeler tarafından yapılacak başvuru yolu ise Anayasa'nın 152. madde başlığında "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" biçiminde belirtilmiştir. Bu yola doktrinde "itiraz" veya "def'i" yolu denilmektedir. Düşüncemize göre madde metnindeki bu ifadelerin bilinçli kullanıldığı ve Anayasa'nın 148/1. maddesinde sözü edilen KHK'ya anayasal denetimin yalnızca iptal davası yönünden yasak getirildiği kabul edilmelidir.

7. Anayasa'nın sözüne verilen objektif anlam netleştiğinde madde gerekçeleri veya yasama hazırlık çalışmalarındaki değerlendirmelerin anayasal yoruma etkisi sınırlı olacaktır. Öte yandan aynı kurala iki farklı anlamın verilebildiğinin kabulü durumunda dahi yargısal denetimi kapatmayan yorumun tercih edilmesinin Anayasa'nın 11. maddesinde yer alan Anayasa'nın bağlayıcılığı ve üstünlüğü ilkeleri ile bu ilkelerin güvencesi olan Anayasa'nın 148. vd. maddeleriyle en uyumlu yorum olacağı değerlendirilmelidir.

8. Anayasa'nın 148. maddesinde savaş veya olağanüstü hallerde çıkartılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerine yalnızca iptal davası yolunun kapatıldığı yorumunun benimsenmesinin sonuçları şunlardır. İlkin, savaş veya olağanüstü hallerde hükümetin ihtiyaç duyduğu tedbirlerin yürürlüğünün durdurulup iptal edilmesi için siyasal merciler tarafından iptal davası açma yolu kapatılmıştır. İptal davasının henüz KHK kurallarının uygulamaya geçilip adli uyuşmazlıklar ortaya çıkmadan söz konusu olduğu hatırlanmalıdır. Anayasa'ya aykırılığın mahkemeler tarafından def'i yoluyla ileri sürülmesi ise KHK kurallarının bireysel bir işleme konu olması ve bununda bir davanın konusu yapılması durumunda, başka deyişle aylar ve hatta yıllar sonra anayasal denetimin önüne gelmesine kapı açılması anlamına gelmektedir. İlk yorumun kabulü durumunda ise OHAL KHK kurallarına mutlak bir üstünlük, layüsellik, denetimsizlik imkanı tanınmaktadır.

9. Burada şu soru akla gelebilir; 667 sayılı KHK kanunlaştığına göre artık KHK Hükümleri yürürlükte değildir, neden denetlenmesi önemli olsun? Bilindiği üzere hukuk kurallarının geçerli olduğu dönemde doğurduğu hukuki sonuçlara ilişkin uyuşmazlıklar bakımından, yürürlükten kalktığı veya kalkmış sayıldığı dönemlerde dahi hukuki etkisi sürmektedir. Örneğin sonradan değişen bazı kanunun önceki hükümleri bir davada uygulanması nedeniyle def'i yoluyla denetlendiğinde halen yürürlükte olmadığı halde zaman bakımından yürürlükte olduğu döneme ilişkin bu kuralın o dava bakımından iptaline hükmedilebilmektedir. AYM tarafından bu konuda verilen çok sayıda iptal kararı örneği bulunmaktadır. Fakat incelemeye konu dosyada olduğu gibi OHAL KHK kuralının uygulandığı bir uyuşmazlıkta anayasal denetimin de kanunlaşan kurala değil, doğrudan uygulamaya konu OHAL kuralına yönelik olması gerektiği durumda, genel geçer yorumun

benimsendiğinde bu kural hiçbir şekilde denetlenememektedir. Dolayısıyla yürütme organının bir düzenleyici işlemi olan KHK kuralına bir anlamda Anayasa üstü kural gücü verilmektedir.

10. Buna karşılık Anayasa'nın sözüne dayandırdığımız ikinci yorumun kabulü durumunda OHAL Kararnamelerine iptal davası açılamayacak, fakat birkaç yıl sonra da olsa görülmekteki bir davada uygulanması dolayısıyla bir mahkeme tarafından başvurulduğunda anayasal denetim yapılabilecektir. Anayasa'nın felsefesinde yer alan hukukun üstünlüğü ilkesi ve onun somutlaşmış biçimi olan Anayasa'nın üstünlüğü ve hukuk devleti ilkeleriyle denetimsiz kuralların hukuk sisteminde bir şekilde varlığının sürdürülmesinin bağdaşmayacağı açıktır. Bu nedenle Mahkememiz çoğunluğunun OHAL KHK kuralının denetiminin mümkün olmaması nedeniyle 152. maddenin işletilmesi amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı yolundaki görüşüne katılmamaktayım.

Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. İrtifak hakkı kurulmasına dair sözleşmenin iptal edilmesi ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmaktayım. Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluğu giderim olarak "Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine" karar vermiştir.

2. Bu dosyada giderim yönünden karşıoyda kaldığım bölüm itibariyle ihlal, bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın esasını doğrudan ilgilendiren 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal (OHAL) kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 8. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinden kaynaklanmaktadır.

3. Bunun içindir ki bu durumda ihlalin giderimi olarak kanaatimizce bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta "uygulanacak kural"ın Anayasa'ya aykırılığının değerlendirilmesine ilişkin hukuki zeminin tesisi gerekmektedir.

4. Eldeki bireysel başvuruda ihlale sebebiyet veren kuralın bir OHAL KHK'sı hükmü olduğu ve bireysel başvuruya konu olaydaki Hazineye devir esnasında bu hükmün henüz Türkiye Büyük Millet Meclisince kanunlaştırılmadığı görülmektedir. Dolayısıyla burada öncelikle başvurucunun mülkiyet hakkına müdahalede bulunan OHAL KHK'sı hükmünün Anayasa Mahkemesince denetiminin mümkün olup olmadığının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

5. Bilindiği gibi OHAL KHK'ları ile ilgili açılan iptal davalarında 2016 yılı itibariyle Anayasa Mahkemesi OHAL KHK'larının Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenebilmesi için bu yöndeki bir anayasal yetkinin açıkça tanınması gerektiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre Anayasa'nın 148. maddesinin lafzı, Anayasa koyucunun amacı ve ilgili yasama belgeleri göz önünde bulundurulduğunda OHAL KHK'larının herhangi bir ad altında yargısal denetime tabi tutulamayacağı açıktır (aynı yaklaşımın sergilendiği birçok kararlar içindeki örnek bir karar için bkz.: AYM, E.2016/166, K.2016/159, 12/10/2016, § 23).

6. Ancak, vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesinin benim de katıldığım bu kararlardaki yaklaşımı, iptal davası yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne taşınan OHAL KHK'ları bağlamında oluşturulmuştur. Zira Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasında bu bağlamda açıkça "Ancak, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılamaz" şeklinde bir hükme yer verilmektedir. Anayasa Mahkemesi o dönemde OHAL KHK'sı hükümlerinin Anayasa'ya uygunluğunu denetleyemeyeceği biçimindeki içtihadını da bahse konu kuralların iptal davası yolu ile önüne getirilmesi üzerine oluşturmuştur.

7. Bununla birlikte Anayasa'nın lafzı dikkate alındığında OHAL KHK'larının Anayasa'ya uygunluğunun denetimi noktasında Anayasa Mahkemesine iptal davası ile başvurma ile itiraz yolu ile başvurma arasında bir fark olduğunu ifade etmek gerekir. OHAL KHK'larının Anayasa'ya uygunluk denetimi yetkisini kısıtlayan kuralların dar yorumlanması, Anayasa'nın açık lafzının dikkate alınarak ve mümkün olduğunca denetim lehine yorum yaparak değerlendirilmesi Anayasa Mahkemesinin işlevine de daha uygun olacaktır.

8. Nitekim Anayasa Mahkemesi de bir kararında anayasa yargısının kabul edildiği bir hukuk sisteminde esas olan normların Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılması ve Anayasa'ya aykırı olan kuralların hukuk sisteminden ayıklanması olduğunu öne çıkararak, Anayasa Koyucunun bu denetime bazı istisnalar getirmesi durumunda bu istisnaların dar yorumlanmasının anayasa yargısının amacına daha uygun olacağını vurgulamaktadır. Anayasa Mahkemesine göre bir an için denetim yasağına ilişkin kuralın yer aldığı maddenin lafzından hareketle yasağın kapsamı noktasında iki türlü yorumun mümkün olduğu kabul edilse bile, sınırlayıcı kuralın dar yorumlanması Anayasa'ya uygunluk denetiminin amacı bakımından daha doğru olacaktır (bkz.: AYM, E.2023/177, K.2024/30, 01/02/2024, § 16).

9. Bu bakış açısıyla hareket edildiğinde, Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasının açık hükmü karşısında iptal davası yolu ile Anayasa Mahkemesinin OHAL KHK'larını denetlemesinin mümkün olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla yukarıda zikredilen kararda OHAL KHK'larının iptal davası yolu ile denetlenemeyeceğine ilişkin benimsenen yaklaşımın da hukuken isabetli olduğu aşikardır.

10. Bununla birlikte itiraz yolu ile yapılacak başvurularda Anayasa Mahkemesinin henüz kanunlaşmayan OHAL KHK'sı hükümlerini denetlemesinin mümkün olduğunu ifade etmek gerekir. Nitekim Anayasa'nın 148. maddesindeki kullanılan ifadeler buna imkan tanımaktadır.

11. Anayasa'nın 148. maddesinin birinci fıkrasının en sonunda OHAL KHK'ları ile ilgili kullanılan ifade "…şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılamaz" biçiminde olup bu hitap sadece iptal davası yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurmayı kastetmektedir. 148. maddenin ikinci fıkrasının sonunda ise "… şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılamaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez" şeklinde bir

kullanım yer almaktadır. Bu iki fıkradaki “dava açılması” ve “def’i yoluyla ileri sürülmesi” ifadeleri esasında Anayasa Koyucu tarafından bilinçli olarak kullanılmakta olup, bunlardan ilki iptal davası yolu ile ikincisi ise itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurulmasını kastetmektedir.

12. Dolayısıyla OHAL KHK’sı hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasa’ya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulamayacağını öngören kural Anayasa’nın 148. maddesinin birinci fıkrasında yer almakta olup, buradaki cümle “dava açılamaz” şeklindeki ifade ile tamamlandığına göre Anayasa Koyucunun yasakladığı yolun iptal davası olduğu sonucuna ulaşmak gerekir.

13. Bu yönü ile bakıldığında itiraz yolu ile OHAL KHK’larının Anayasa Mahkemesine taşınması ve bunların Anayasa’ya uygunluk denetimine tabi tutulmasında yetki yönünden bir sorun bulunmamaktadır. Zira OHAL KHK’larıyla ilgili Anayasa Mahkemesine başvuru yapılamayacağı hususunu düzenleyen Anayasa’nın 148. maddesinin birinci fıkrasında “def’i yolu ile başvurulamayacağı” anlamına gelen bir ibare yer almamaktadır.

14. Anayasa Mahkemesinin OHAL KHK’larını itiraz yolu ile denetleme yetkisi hususu bu şekilde açıklığa kavuşturulduktan sonra eldeki başvuruda ihlale sebebiyet veren 667 sayılı OHAL KHK’sının 8. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinin itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin denetimine tabi tutulması konusunu değerlendirmek gerekir.

15. Anayasa’nın 148. maddesi kapsamında Anayasa Mahkemesinin sahip olduğu bireysel hak ihlallerini giderme yetkisi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesiyle bireysel başvuru kararları kapsamında tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedebilme yetkisine sahip olmak şeklinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu minvalde ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderileceği hususunda -bireysel başvuru yetkisinin doğal bir sonucu da olarak- Anayasa Mahkemesi yetkili kılınmıştır.

16. Bireysel başvuru inceleme görevi esnasında ihlale neden olan OHAL KHK’sı hükmünün çoğunluk kararında belirtilen yola ihtiyaç duyulmadan, Anayasa’ya uygunluk denetiminin yapılması amacıyla Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunca gerçekleştirilecek olan norm denetimi yoluna taşınması gerekmektedir.

17. Bu sayede ihlalin sonuçlarının giderilmesinin, “Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi” başlıklı Anayasa’nın 152. maddesinin birinci fıkrasında “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.” şeklinde tanımlanan itiraz başvurusu yoluyla gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

18. Bu hüküm gereğince bireysel başvuru incelemelerinde Anayasa Mahkemesi, ulaşılan ihlal sonucunun bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta uygulanan açık OHAL KHK’sı hükmünden kaynaklanması durumunda, Anayasa’nın 152. maddesi gereğince “davaya bakmakta olan mahkeme” sıfatını haiz olduğundan bu madde hükmü gereğince kuralı norm denetimi görevi yapacak olan Anayasa Mahkemesi heyetinin incelemesine sunmalıdır.

19. Anayasa Mahkemesi de norm denetimi incelemesi sonucunda Anayasa’ya aykırı olduğu sonucuna ulaşırsa –ki böyle bir durumda bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesinin ihlalin OHAL KHK’sı açık hükmünden kaynaklandığı biçimindeki bir kanaate

ulaşması nedeniyle norm denetiminde bu kuralın Anayasa'nın mülkiyet hakkı ile ilgili 35. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşması gerekecektir- bu durumda ihlalin kaynağı olan hüküm iptal edileceğinden, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği olan asıl etkili giderim de böylece sağlanmış olacaktır.

20. Bu bağlamda ihlalin kanundan kaynaklandığı bir bireysel başvuru kararında giderim yönünden Mahkememiz çoğunluğundan ayrıldığım için yazdığım karşıoydaki değerlendirmeler bu karşıoy için de aynen geçerli olduğu için burada bahse konu karardaki (bkz.: İsmail Yiğit [GK], B. No: 2021/57086, 31/7/2025) karşıoy gerekçemdeki ilgili yerlere aynen yer verilecektir.

"8.Bu yönü ile bakıldığında Anayasa Mahkemesi, ihlalin giderimi bağlamında 50. maddede yer alan farklı seçeneklerden uygun gördüklerini devreye sokabilmektedir. Bu minvalde ihlalin bizzat bireysel başvuruya konu uyuşmazlığı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kanun hükmünden kaynaklanması ve bahse konu kanun hükmünün daha farklı bir sonuca ulaşmayı engelleyen açıklıkta bir düzenleme içermesi durumunda artık bu hükmün norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

9.Bununla birlikte, burada ihlalin kanundan kaynaklanması konusuyla ilgili olarak öncelikle bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin kanundan kaynaklandığı iki farklı durum söz konusu olabilmektedir. Birincisinde, müdahalenin dayanağı olan güvenceli bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bu durumda bir anlamda eksik düzenleme hali söz konusudur. İkincisinde ise müdahalenin dayanağı olarak açık bir kanun hükmü mevcuttur ve ihlal, derece mahkemelerince yeniden yargılama yapılması durumunda farklı yönde karar çıkmasına imkan vermeyen bu açık kanun hükmünden kaynaklanmaktadır. İşte burada giderim yönünden ancak bu biçimde açık bir kanun hükmünün varlığı durumunda itiraz yolunun çalıştırılması mümkündür. Eksik düzenlemeye dayalı bir kanunilik ihlali söz konusu olduğu ve dolayısıyla ortada somut bir kural bulunmadığı durumlarda ise giderim yönünden niteliği gereği itiraz yolunun çalıştırılması uygun olmayacaktır.

10.Bireysel başvuru inceleme sürecinde uyuşmazlığın esasını çözecek kuralda Anayasa'ya aykırılık olması durumunda öncelikle vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bir yetki sorunu bulunmamaktadır. Bahse konu yetki, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinden ziyade Anayasa'nın 152. maddesinden kaynaklanmaktadır.

11.Bu konuda yetki ile ilgili şu temel ilkeye bakmak konunun daha iyi kavranmasına da yardımcı olacaktır. Kamu hukukunda 'yetkisizlik asıl ve yetki istisna' olduğundan, kamusal yetki kullanan tüm organ, kurum ve kişilerin sadece kendilerine açıkça verilen yetkiyi kullanma imkanı bulunmaktadır. Yine bu ilkenin gereği olarak kullanılan yetkinin ya Anayasa ya da kanunda öngörülmüş olması zorunludur. Verilmemiş bir yetkinin hukuk sistemimizde içtihatla kabulü mümkün değildir.

12.Dolayısıyla, konumuz bağlamında açıklığa kavuşturulması gereken asıl husus şudur: Bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesinin, ihlale yol açan kanun hükmünü, norm denetimi sıfatıyla çalışan Anayasa Mahkemesinin (Genel Kurulun) önüne itiraz yoluyla taşıma konusunda açık bir yetkisi var mıdır?

13.Bu bağlamda ilk olarak normlar hiyerarşisinde en üstte yer alan Anayasa metnine

bakmak gerekmektedir. Konumuzla ilgili yetkinin dayanağı açıkça Anayasa'nın 152. maddesinde yer almaktadır. Bu madde, şartlar gerçekleştiğinde tüm mahkemelere itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisi tanır. Maddenin bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi için de geçerli olduğu ise izahtan varestedir. Aksi durumda bu biçimdeki temel anayasal yetki Anayasa Mahkemesinden esirgenmiş olacaktır.

14.Nitekim bugüne kadar Anayasa Mahkemesi, bir diğer önemli görevi olan siyasi parti kapatma davalarında önündeki davada uygulanacak kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılıkların incelenmesini istediğinde dava konusu kuralı norm denetimi sıfatıyla görev yapacak olan Anayasa Mahkemesine taşımıştır. Geçmişte bunun çok sayıda örneği mevcuttur (bu yöndeki örnek bazı kararlar için bkz.: AYM, E.1998/2, K.1998/1, 09/01/1998; E.2000/86, K.2000/50, 12/12/2000; E.2010/17, K.2010/112, 08/12/2010).

15.Benzer bir yaklaşımla Yüce Divan sıfatıyla gerçekleştirdiği yargılamalarda da Anayasa Mahkemesi, önündeki ceza davasının değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun hükümlerinde Anayasa'ya aykırılık görmesi durumunda aynı şekilde kuralı norm denetimi yapacak olan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıyabilir.

16.Dolayısıyla bu aşamada açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların bireysel başvuru kapsamında inceleme yapan Anayasa Mahkemesinde bulunup bulunmadığıdır.

17.Bu itibarla burada davada 'uygulanacak kural' hususunun, bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi'nin itiraz yolunu işletmesi usulü yönünden ele alınıp açıklanması gerekmektedir. Bilindiği üzere Anayasa Mahkemesi, norm denetiminde itiraz başvurularının ilk incelemesini gerçekleştirirken, 'uygulanacak kural' ile kastedilenin davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte kurallar olduğunu kabul etmektedir (Örnek olarak bkz.: AYM, E.2000/56, K.2000/28, 17/10/2000; E.2013/14, K.2013/56, 10/4/2013; E.2015/76, K.2017/153, 15/11/2017, § 3; E. S.: 2018/8, K. S.: 2018/85, K.T.: 11/07/2018, § 2; E.2023/68, K.2024/190, 05/11/2024; E.2025/95, K.2025/92, 22/04/2025, § 2).

18.Yine ifade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemelerinde davaya bakan mahkeme olduğu, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi ve bu ihlalin giderilmesi noktasında bağlayıcı kararlar vermek suretiyle nihai hüküm tesis etmeye yetkili bir mahkeme sıfatı taşıdığı, yargısal denetim yetkisini kullandığı, bu denetimi yargısal usullerle gerçekleştirdiği ve bireysel başvuru yolunun bir hak arama yolu olarak bir dava niteliği taşıdığı tartışmasız bir gerçektir.

19.Hal böyle olduğundan bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın çözümünde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü bireysel başvuru incelemesi sürecinde Anayasa Mahkemesi tarafından açıkça Anayasa'ya aykırı görülürse, norm denetimi sıfatıyla bu konuda vereceği karara kadar Anayasa Mahkemesinin davayı geri bırakma yetkisini kullanması pekala mümkündür.

20.Yukarıda da belirtildiği üzere bireysel başvuru inceleme sürecinde Mahkemenin, ihlale yol açan kuralın denetimi için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmasının açık Anayasal dayanağı, Anayasa'nın 152. maddesi hükmüdür.

21.Dolayısıyla, bu konuda Anayasa'da açık bir yetki öngörülmüşken, bu yetkinin hukuksal dayanağı açısından 6216 sayılı Kanun'da veya başka bir kanunda hüküm bulunup bulunmaması hiçbir önem taşımamaktadır. Aksine, Anayasa'nın açık hükmüne rağmen 6216

sayılı Kanun'daki düzenlemelerden hareketle bu yetkinin kullanılamayacağı şeklindeki görüş önemli bir Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir.

22.Bu itibarla Anayasa'nın 152. maddesinin açık hükmü karşısında bireysel başvuru incelemelerinin başlayacağı dönemde 6216 sayılı Kanun'un hazırlık aşamasında bu yetkinin Anayasa Mahkemesine açıkça verilmesi şeklindeki bir düşünceye rağmen daha sonra bundan vazgeçilmesinden hareketle Anayasa Mahkemesinin bahse konu yetkiyi kullanamayacağı biçimindeki görüşe de katılmak mümkün değildir. Zira bu biçimdeki görüş hem kamu hukukunda yetki ile ilgili yukarıda yer verilen temel ilkeler hem de normlar hiyerarşisi gereği Anayasa'nın 152. maddesine aykırı bir kanun çıkarılamayacağı gerçeği karşısında hukuken savunulamaz.

23.Ek olarak, buradaki yetki konusunu, Anayasa Mahkemesinin siyasi sistem içerisinde bir "anayasal organ" olması yönünü de göz önünde tutarak ele almak gerekir. Zira, Anayasa Mahkemesi, gerçekleştirdiği denetimin önemine binaen bir 'anayasal organ' olarak öngörülmüş olup bu minvalde Mahkemenin yetkilerinin dayanağı noktasında Anayasa hükümlerinin çok daha farklı bir değeri ve konumu bulunmaktadır.

24.Nitekim Anayasa Mahkemesinin anayasal organ sıfatını vurguladığım bir karşıoyumdaki açıklamalarım, Anayasa'nın 152. maddesinin bireysel başvuru incelemelerinde, ihlale neden olan kuralın Anayasa'ya aykırılığı durumunda temel bir pozitif dayanak işlevi görmesi gerektiği görüşünü güçlü bir biçimde desteklemektedir. Bu nedenle bahse konu karşıoydaki ilgili kısımlara aşağıda aynen yer vermek uygun olacaktır:

'Anayasa kurallarında da görüldüğü üzere Anayasa Koyucunun yargı erki içerisinde Anayasa Mahkemesine yönelik bu yaklaşımı, devletin yasama ve yürütme erklerini oluşturan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi Anayasa Mahkemesini de bir 'anayasal organ' şeklinde öngördüğünü ortaya koymaktadır. Bunun içindir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi bir anayasal organ olmasından hareketle Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri, sahip olduğu güvenceler ve çalışma usulü Anayasa'da oldukça detaylı biçimde düzenlenmiştir.

Nitekim doktrinde de Anayasa Mahkemesinin yargı organının bir parçası ve yüksek mahkeme niteliği taşımakla birlikte bir diğer özelliği olarak bir 'anayasal organ' olduğuna özellikle vurgu yapılmakta olup fonksiyonunun mahiyetinin Mahkemeye yargı içerisinde özel ve öncelikli bir mevki verdiği ifade edilmektedir. Avrupa doktrininde de Anayasa Mahkemelerini herhangi bir yüksek mahkeme değil, bir anayasal organ olarak görme eğilimi mevcut olup, bu bağlamda somut örnek olarak Federal Alman Anayasa Mahkemesinin aynı zamanda anayasal organ olduğu çok net biçimde ifade edilmektedir.

Anayasa Mahkemesinin anayasal organ olabilmesi için sadece Anayasa'da zikredilmesi yeterli değildir. Mahkemenin bir anayasal organ olarak kabul edilebilmesi için statüsü ve önemli yetkilerinin de Anayasa'da düzenlenmiş olması gerekir. Yine bir anayasal organ olmanın iki önemli sonucu olarak diğer anayasal organlar gibi Anayasa Mahkemesi de kendi içtüzüğünü çıkarma yetkisine sahiptir ve diğer anayasal organlardan daha alt bir konumda olmadığı gibi örgütlenme bakımından anayasal organlardan bağımsız konumdadır.

İşte bu nedenledir ki bir anayasal organ olması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, görev, yetki ve işleyişinin doğrudan Anayasa tarafından ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olmasının bir sebebi vardır. Anayasa'nın kendisine verdiği görev ve yetkilerin bir gereği olarak yasama organını denetleyen Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve işleyişinin yasama

organının takdirine bırakılmamasıyla anayasa yargısının anlamının zayıflaması önlenmiştir.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin statüsü, görev ve yetkileri, denetim yolları ve kapsamı, kararlarının özellikleri ve çalışma ve yargılama usullerinin Anayasa'da detaylı biçimde belirlenmiş olması nedeniyle bu konularda ayrıntı ile ilgili kanun koyucuya sadece sınırlı bir düzenleme yetkisi tanınmış olduğu görülmektedir. Bu durumun yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı üzere Anayasa Mahkemesinin yasama organını denetlemesinden kaynaklandığı açıktır. Zira denetleyen organın hukuki statüsü ile görev ve yetkilerini belirleme yetkisinin denetlenen organa bırakılması mümkün olamaz. 1

Bunun içindir ki Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usullerini düzenleyen 6216 sayılı Kanun önemli ölçüde Anayasa tarafından getirilen ayrıntılı Anayasal hükümleri açıklayıp tekrar etmektedir. Bu durum diğer yüksek mahkemelere kıyasla Anayasa Mahkemesinin konumu açısından oldukça önemli bir anayasal güvence olarak görülmektedir2 . Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri ve çalışma usulü ve benzeri konuların ayrıntılı biçimde Anayasa'da düzenlenmesi nedeniyle yapısında veya görevlerinde bir değişiklik yapılabilmesi ancak bu konudaki bir Anayasa değişikliği ile mümkün hale gelebilecektir.3 (Bkz.: "AYM, E.2023/104, K.2023/177, K.T.: 11/10/2023" künyeli kararda Yusuf Şevki Hakyemez'in karşıoyu: §§ 24-29).

25.Yukarıda sıralananlar bağlamında, bir anayasal organ olması hususu da dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin görevinin ifası noktasında sahip olduğu yetkilerle ilgili olarak asıl bakılması gereken yerin Anayasa hükümleri olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında 6216 sayılı Kanun'da bahse konu yetkinin açıkça verilmemiş olmasının bu yetkinin varlığı ile ilgili değerlendirmelerde hiçbir hukuki değeri bulunmamaktadır.

26.Zira bir anayasal organ olarak Anayasa Mahkemesinin yetkileri ile ilgili asıl bakılması gereken hukuki düzlem Anayasa'dır. Anayasa'nın 152. maddesi, bu yönü ile siyasi parti kapatma davaları ve Yüce Divan sıfatıyla bakılan davalarda olduğu gibi bireysel başvuru incelemelerinde de Anayasa Mahkemesine davaya bakmakta olan mahkeme sıfatı ile önündeki uyuşmazlığa uygulanacak somut kanun hükmünü itiraz yolu ile norm denetimi sıfatıyla görev yapan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıma yetkisini vermektedir.

27.Bununla birlikte, giderim yönünden bu şekilde bir görüş savunulduğunda hemen akla benzer başvurularda, Anayasa Mahkemesinin -bugüne kadar benim de katıldığım şekilde- ihlalin dayanağı olan kanun hükmü ile ilgili olarak ya Türkiye Büyük Millet Meclisine çağrıda bulunması (örnek bazı kararlar için bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019; Bedrettin Morina [GK], B. No: 2017/40089, 5/3/2020; Sabri Uhrağ [GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020; Muammer Bulut [GK], B. No: 2020/9066, 21/11/2024; Caner Şafak [GK], B. No: 2024/41763, 8/7/2025) ya da derece mahkemelerinden Anayasa'nın 152. maddesindeki itiraz yolu aracılığı ile kuralı Anayasa Mahkemesinin önüne getirme yolunu devreye sokmalarını istemesi gelmektedir (örnek bazı kararlar için bkz.: (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022; Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2020/22192, 17/5/2023; Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Meryem Boyacıoğlu [1. B.], B. No: 2020/9020, 13/3/2025).

28.Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin bizzat uyuşmazlığın esasını çözecek olan kanun hükmünden kaynaklanması durumunda Anayasa Mahkemesinin kullandığı bu iki yol da yasama organında ve derece mahkemelerinde belli ölçüde karşılık bulmuş ve bu şekilde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü ya yapılan çağrı üzerine yasama organı tarafından

kaldırılmış veya Anayasa'ya uygun hale getirilmiş ya da itiraz yolu ile derece mahkemelerince Anayasa Mahkemesinin önüne getirildiğinde iptal edilmiştir.

29.Bununla birlikte, ihlal kararının giderim kısmında Anayasa Mahkemesince her iki seçeneğe de yer verilmiş olmasına rağmen, yine de ihlale sebebiyet veren somut kanun hükmünün yasama organı tarafından kaldırılmaması veya itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne getirilmemesi durumu söz konusu olabilmektedir (İhlal kararında her iki yol dile getirilmesine rağmen 31.07.2025 tarihine kadar bu çağrılardan olumlu sonuç alınamayan örnek bazı kararlar için bkz.: Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Fikret Aslan [GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025). Böyle bir durumda ise Anayasa Mahkemesinin insan haklarını koruma noktasındaki olumlu gayreti sonuçsuz kalabilmektedir.

30.Oysa, bireysel başvuru mekanizması ancak farklı paydaşların her birinin insan hakları ihlallerini giderme sorumluluğunu etkin biçimde kabul etmesi ve bu konuda kendilerinden beklenen performansı sergilemesi halinde işlerlik kazanacak bir sistemdir. Bu düzeydeki bir uygulama birliğinin varlığı halinde ancak bireysel başvurudan amaçlanan sonuç elde edilebilir.

31.İşte bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığını tespit etmesi durumunda; bu keyfiyeti yasama organına bildirdiğinde yasama organının ihlale sebebiyet veren hükme ilişkin yapması gerekenleri bir an evvel yapması; benzer şekilde derece mahkemelerinin ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine taşıması gerekmektedir.

32.Zira, bireysel başvuru bir hak arama yolu olarak işin merkezine Anayasa Mahkemesini koymakla birlikte, bu hak arama yolundan istenilen olumlu sonuçların elde edilebilmesi için kamusal yetki kullanan tüm kişi ve kurumların hak ihlallerine sebebiyet vermeyen bir yaklaşımla görevlerini yerine getirmeye özen göstermeleri fevkalade önem arz etmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi dışındaki mahkemelere ve yasama organına ihlallerin ortadan kaldırılması noktasında oldukça önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiş durumdadır.

33.Nitekim, Anayasa'nın Başlangıç kısmında belirtildiği gibi, kuvvetler ayrılığı devlet organları arasında bir üstünlük sıralaması değil, yetki ve görevlerin kullanımıyla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliğidir. Bireysel başvuru sistemi de kamusal yetki kullanan tüm kişi, kurum ve kuruluşların bu işbirliği yaklaşımını sergilemesini gerektirmektedir.

34.Bununla birlikte, bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin doğrudan kanun hükmünden kaynaklanması halinde, yasama organı ve derece mahkemeleri kendilerinden beklenen katkıyı sunmadığında, devreye artık kaçınılmaz olarak, benim giderim yönünden bu karşıoyda önerdiğim çözüm yolu sokulmalıdır.

35.Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin, ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yoluyla kendi önüne taşıması yolu çözüm olarak gündeme gelecektir. İfade etmek gerekir ki bu yöntemin 'kendi kendine başvuru' biçiminde görülmesi doğru değildir; zira Anayasa'nın 152. maddesi, mahkeme sıfatını haiz tüm yargı organlarına bu yetkiyi tanımıştır. Bireysel başvuruda da Anayasa Mahkemesi aynı sıfatı taşımaktadır.

36.Aksi durumda ihlali giderme noktasında yasama organının kuralı kaldırma veya değiştirme ya da derece mahkemelerinin itiraz yolunu devreye sokma şeklindeki inisiyatiflerini beklemek gerekecektir. Nitekim, gelinen aşama itibariyle, daha önce verilen

kimi ihlal kararları bağlamında, mahkemeler ve yasama organının kendilerinden bekleneni tam anlamıyla yapmadığı da gözlemlendiğinden, ihlale yol açan kanun hükmünün bizzat Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenip iptal edilmesi gibi daha etkili bir giderim yolunun uygulanması artık zorunluluk halini almıştır. Bu durum bireysel başvurudaki etkin hukuki korumanın tesisi ve ihlale sebebiyet veren kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılığın giderilebilmesi bakımından gereklidir.

37.Bu kapsamda, bireysel başvuru incelemelerinde bugüne dek ihlalin kanundan kaynaklanması durumunda belirtilen giderim yollarının ne ölçüde etkili olduğunu anlayabilmek için, bu konudaki istatistikleri kısaca incelemekte fayda vardır.

38.Anayasa Mahkemesi ihlalin kanun hükmünden kaynaklanması nedeniyle ilk olarak 30/5/2019 tarihinde yasama organına çağrıda bulunmuştur. Bu karardan iki buçuk yıl sonra 1/12/2022 tarihinde ise Anayasa Mahkemesince derece mahkemelerine Anayasa'nın 152. maddesi gereğince itiraz yolunun çalıştırılması yolu gösterilmeye başlanmıştır.

39.Anayasa Mahkemesi ilk olarak Y.T. kararında (bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019) ihlalin kanundan kaynaklandığı gerekçesiyle 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında değişiklik yapılması hususundaki keyfîyetin yasama organına bildirilmesine karar vermiştir. Bahse konu ilk çağrı kararından 31.07.2025 tarihine kadar toplam 25 ihlal kararında yasama organına bu şekilde çağrıda bulunulmuştur. Yasama organı ise bu çağrılardan sonra sadece dört tanesinde ihlale sebebiyet veren kanun hükümlerinde değişiklik yapmıştır.

40.İhlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi ihlalin giderimi bağlamında Hulusi Yılmaz kararıyla (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) birlikte artık ihlale sebebiyet veren ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasının başvuruya konu olayın koşulları dikkate alındığında daha doğru bir yol olarak ortaya çıkmakta olduğuna işaret etmeye başlamıştır. Böylece Anayasa Mahkemesi artık ihlalin gideriminin bu şekilde sağlanabileceğini belirterek yeniden yargılama yapmak üzere dosyayı derece mahkemelerine gönderirken, aynı zamanda bu mahkemelerden somut norm denetimi yolu ile ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü Anayasa Mahkemesinin önüne getirmelerini beklemektedir. 01/12/2022 tarihinden 31.07.2025 tarihine kadar toplam 13 kararda ihlale sebebiyet veren sekiz kurala ilişkin Anayasa'nın 152. maddesi yolu derece mahkemelerine önerilmiş olup, sadece beş kurala ilişkin somut norm denetimi başvurusu Anayasa Mahkemesine yapılmıştır.

41.Yukarıda yer verilen istatistiki verilerde de görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki karar pratiği göz önüne alındığında, yasama organına yapılan çağrıların fevkalade sınırlı bir kısmında kanun değişikliğine gidildiği; derece mahkemelerine önerilen somut norm denetimi başvurularının ise kısmen gerçekleştirildiği görülmektedir."

21. Gelinen bu aşamada artık Anayasa Mahkemesinin kendisinin bireysel başvuru incelemesi sürecinde itiraz yolunu çalıştırmasının daha isabetli olacağı kanaatinde olduğum için, eldeki dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı "Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine" şeklindeki sonuca katılmamaktayım.

22. Sonuç olarak, bireysel başvuru sisteminin etkili bir hak arama yolu olarak devam edebilmesi için, Anayasa Mahkemesinin ihlalin müdahaleyi gerçekleştiren OHAL KHK'sı

hükmünden kaynaklandığı durumlarda Anayasa’nın 152. maddesi kapsamında itiraz yolunu bizzat işletmesi zorunluluk halini almıştır.

23. Dolayısıyla ihlalin giderimi yönünden eldeki bireysel başvuruda ihlale sebebiyet veren OHAL KHK’sı hükmü için itiraz yolunun çalıştırılması gerektiği gerekçesiyle bu dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı sonuca katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

Başvuru, irtifak hakkı kurulmasına dair sözleşmenin iptal edilmesi ve taşınmazın üzerinde bulunan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır malın bedelsiz olarak Hazineye devredilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Sayın Mahkemece yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından, başvurucunun Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmış ve ihlalin Kanundan kaynaklandığı kabul edilerek TBMM’ye bildirimde bulunulmasına karar verilmiştir. Aşağıda belirttiğimiz gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Niğde Valiliği (Defterdarlık) tarafından Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne iletilen 29.07.2016 tarihli yazıda, İl Emniyet Müdürlüğü'nün Bor Kaymakamlığı'na (İlçe Olağanüstü Hal Bürosu) gönderdiği 27.07.2016 tarihli yazının içeriği aktarılarak; başvuran şirketin ortaklarından olup %51 hisseye sahip şirket müdürü N.M., %12,5 hisseye sahip K.B., %12,5 hisseye sahip M.T., %12,5 hisseye sahip F.T.ve %11,5 hisseye sahip Şirket müdürü H. T.’nin FETÖ/PDY'ye ait Bank Asya'da hesaplarının olduğu, bu yapıya ait derneklere tiye olduklarının anlaşıldığı bildirilmiştir. Bunun üzerine 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi uyarınca başvuran Şirketin irtifak hakkının iptal edilerek tapudan terkin edilmesi Maliye Bakanlığı Makamının 04.08.2016 tarihli ve 22017 sayılı Oluruyla uygun görülmüştür. Davacı şirketin irtifak hakkının tapudan terkin edilerek taşınır mallarına el konulmasına Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nün 05.10.2016 tarih ve 27076 sayılı işlemiyle karar verilmiştir. İşlemin iptali için açılan dava yerel mahkemece reddedilmiş, söz konusu karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Başvuru dosyasında yer alan belgelere göre, başvuran Şirketin eski ortağı K. B.’nin silahlı terör örgütü yöneticiliği suçlamasıyla yargılandığı…Ağır Ceza Mahkemesi'nin ….sayılı-dosyasında ….tarihli kararla silahlı terör örgütü üyeliği suçundan 7 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, kararın temyiz incelemesi halen devam ettiği görülmüştür. Şirket ortaklarından M. T.' nin, FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan yargılandığı ….Ağır Ceza Mahkemesi'nin … sayılı dosyasında 6 yıl 3 ay mahkûmiyetine karar verildiği, kararın Yargıtay 16. Ceza Dairesinin … tarih ve…K. sayılı kararıyla onanarak kesinleştiği görülmüştür. Yine şirket ortaklarından ve aynı zamanda temsile yetkili şirket müdürü H.T.’nin FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan

yargılandığı … Ağır Ceza Mahkemesi'nin …K. sayılı dosyasında…tarihli kararla beraat ettiği, söz konusu kararın istinaf incelemesinin devam ettiği anlaşılmıştır. Şirket ortaklarından F.T.'nin ise, FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan yargılandığı … Ağır Ceza Mahkemesi'nin … K. sayılı dosyasında …tarihli kararla beraat ettiği, kararın … tarihinde istinaf kararıyla kesinleştiği anlaşılmıştır.

Somut olayda, uyuşmazlığa konu irtifak hakkının iptali ve üzerindeki taşınır mallara el konulması 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 10, maddesi 4. fıkrası ile değişikliğe uğramış 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname'nin (KHK) 8. maddesi uyarınca gerçekleştirilmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre (667 sayılı KHK m.8); "(1) Mülkiyeti 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununda belirtilen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçe kapsamındaki idarelere, düzenleyici ve denetleyici kurumlara, sosyal güvenlik kurumlarına, mahalli idarelerle bu idareler tarafından kurulan birlik ve işletmelere, özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları, müessese ve işletmeleri ile sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait diğer ortaklıklara ve vakıflara ait olan her türlü taşınmazın yararlanıcıları ile kiracılarının, milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatının değerlendirilmesi halinde irtifak ve intifa hakları ile kira sözleşmeleri ilgili kurum ve kuruluş tarafından resen iptal edilir. Bu durumda, ilgili kurum ve kuruluşlara ait ve sözleşme tarihinde mevcut bina, yapı ve tesisler hariç olmak üzere, taşınmazların üzerinde yapılan bina, yapı ve tesisler ile her türlü taşınır, alacak ve haklar, belge ve evrak 23/7/2016 tarihinden geçerli olmak üzere bedelsiz olarak Hazineye devredilmiş sayılır".

Yukarıda belirtildiği üzere, başvurucu şirket ortakları hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü yöneticiliği/üyeliği suçlarından yürütülecek soruşturmalara da esas olabilecek bilgilere dayanılarak Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından yapılan değerlendirme sonucu, 667 sayılı KHK'nın 8. maddesi kapsamında söz konusu irtifak hakkının iptali ve üzerindeki taşınırların Hazineye devri işlemi yapılmıştır. 667 sayılı KHK, 6749 sayılı Kanun ile kanunlaştırılmıştır. Buna göre, yeterince ulaşılabilir, belirli ve öngörülebilir olan KHK hükümleri uyarınca ve anılan düzenlemelere uygun olarak gerçekleştirilen işlemin "kanunilik" koşulu mevcut olmaktadır.

Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklerin ihlal edilmemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabileceği veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabileceği, birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağı, kimsenin din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamayacağı ve bunlardan dolayı suçlanamayacağı, suç ve cezalar geçmişe yürütülemeyeceği, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağı belirtilmiştir. Görüldüğü üzere mülkiyet hakkı Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen haklar arasında bulunmamaktadır. Buna göre, olağanüstü hallerde, mülkiyet hakkına ilişkin olarak Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilecektir.

Anayasa'nın 148. maddesinde ise, Anayasa Mahkemesi'nin görevleri belirtilmiş olup, söz konusu maddede, Anayasa Mahkemesi'nin kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya şekil ve esas bakımlarından

uygunluğunu denetleyeceği ve bireysel başvuruları karara bağlayacağı belirtilmiştir. Yine aynı maddede, Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil bakımından inceleneceği ve denetleneceği, ancak, olağanüstü hallerde ve savaş hallerinde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin (21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle, "kanun hükmünde kararnamelerin" ibareleri "Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin" şeklinde değiştirilmiştir), şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılamayacağı düzenlenmiştir. Buna göre, olağanüstü hallerde çıkarılan kararnamelerin denetimi Anayasa Mahkemesinin görevi dışında kalmaktadır. Bireysel başvuru konusu işlemin dayanağını olağanüstü halde çıkarılan 667 sayılı Kararname oluşturduğundan Anayasa Mahkemesi'nin bu başvuruyu inceleme olanağı mevcut değildir. Öyle ki, bireysel başvuruya konu olayda mülkiyet hakkının ihlal edildiği bir an için kabul edilse bile söz konusu ihlal, 667 sayılı Kararname veya bunu kabul eden Kanundan değil, bizatihi Anayasa'nın 15. ve 148. maddelerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle ihlalin varlığı varsayılsa bile, bu ihlal kanundan kaynaklanmadığından, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için, TBMM'ye bildirim yapılması da hukuken mümkün değildir.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluş ve Yargılama Usullerine İlişkin Kanun'un 48. maddesinde, bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerektiği belirtilmiştir. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin üçüncü fıkrasında "Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz". Anayasa'nın 148. maddesinde olağanüstü hallerde çıkarılan kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılamayacağı düzenlendiğinden başvuruya konu olay, Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı bir hususa ilişkin olmaktadır. Hal böyle olunca, işbu başvuru açısından kabul edilemezlik kararı verilmesi gerekmektedir. Aksi halde Anayasa'nın norm denetimine kapattığı olağanüstü hal kararnamelerinin bireysel başvuru yoluyla denetlenmesi gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki, bu durumun Anayasa'nın lafzına ve ruhuna aykırı olduğu şüpheden uzaktır.

Yukarıda belirtilen nedenlerle başvurucunun, Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediği ve başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verilmesi gerektiği ve giderim yönünden TBMM'ye bildirim yapılmasının mümkün olmadığı kanaatinde olduğumdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

---

1 Bülent Tanör / Necmi Yüzbaşıoğlu, Türk Anayasa Hukuku, 20. Bası, Beta Yay., İstanbul, 2020, s. 486-487.

2 Mehmet Merdan Hekimoğlu, Alman Hukuku Işığında Türk Anayasa Yargısının Hukuki Boyutları, Detay Yay., Ankara, 2004, s. 66-67.

3 Yılmaz Aliefendioğlu, Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi, Yetkin Yay., Ankara, 1996, s. 212.

VİENNALİFE EMEKLİLİK VE HAYAT A.Ş.

B. No: 2020/32193 | Karar tarihi: 27.01.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/32193

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

VİENNALİFE EMEKLİLİK VE HAYAT A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/32193)

Karar Tarihi: 27/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 16/6/2026- 33282

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Murat BAŞPINAR

Başvurucu : Viennalife Emeklilik ve Hayat A.Ş.

Vekilleri : Av. Tuğba ÖNAL Av. Kadriye Pınar DURMAZ Av. Cem KARAKO Av. Nedim KARAKO Av. Kemal AKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hakkında uygulanan idari para cezası nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/10/2020 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasının gerekmesi nedeniyle kabul edilebilirlik hususu karara bağlanmadan şikâyetlerin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

5. Birinci Bölüm tarafından başvurunun Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. Şikâyetçi A.Y. 24/9/2018 tarihinde sigortacılık faaliyetleri konusunda konuşmak ve randevu talep edilmek üzere başvurucu Şirket tarafından telefonla arandığını belirterek kişisel verilerinin açık rızası olmadan temin edilerek kullanılması nedeniyle Kişisel Verileri Koruma Kurumuna (Kurum) 12/11/2018 tarihinde şikâyet dilekçesi vermiştir. Şikâyetçinin arayan Şirketle daha önce bir faaliyetinin bulunmamasına ve kişisel verilerinin temin edilmesine rızası olmamasına karşın telefon numarasından aranmasına ilişkin inceleme başlatılmıştır.

8. Kurum, yapılan şikâyet üzerine 24/1/2019 tarihli Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul) kararıyla konuyla ilgili inceleme başlatıp başvurucudan bilgi vermesini istemiştir. Başvurucu Şirket verdiği cevapta;

i. Şikâyetçinin adı, soyadı ve telefon bilgisinin finansal güvence danışmanlarınca teklif araması yapılmadan önce gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda "hizmetburada.com" adresinden bulunduğunu ve yazı tarihi itibarıyla ilgili sitede belirtilen bilgilerin halka açık bir şekilde yer aldığını,

ii. Bu hâliyle 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca kişinin kendisi tarafından alenileştirilen kişisel verilerinin alenileştirme amacına uygun bir şekilde açık rızası aranmaksızın işlenebileceğini, alenileştirilmiş bilgilerin kullanılmasının hukuka aykırı olarak değerlendirilemeyeceğini ve Şirket tarafından mevzuata aykırı bir işlem yapılmadığını,

iii. Belirtilen sitede de mevcut olan ad, soyadı ve telefon bilgileri dışında başvurucu Şirket uhdesinde bilgi bulunmadığını, şikâyetçinin başvuru üzerine bir daha aranmayacağının kendisine bildirildiğini ve bu bilgilerin de Şirket tarafından işlenmediğini ifade etmiştir.

9. Kurum değerlendirmesinde; başvurucunun şikâyetçiye ait adı, soyadı ve telefon bilgilerini "hizmetburada.com" isimli internet adresinden edindiğini belirtmesi karşısında yaptığı inceleme sonucunda söz konusu internet sitesinin çeşitli sektörlerde hizmet veren ve bu hizmetlerden faydalanmak isteyen kişileri buluşturma amacı taşıyan bir site olduğu ve hizmet sağlayan kimselerin ad, soyadı, telefon numarası ve adres gibi bilgileriyle siteye üye olduklarının anlaşıldığı belirtilmiştir. Ayrıca anılan internet sitesinde yapılan sorgulamada şikâyetçiye ait herhangi bir bilgiye ulaşılamadığı gibi başvurucu Şirket tarafından gönderilen ve ilgili sitede şikâyetçinin profilinin olduğuna dair ekran görüntüsüne ait sayfaya da erişilemediği belirtilmiştir.

10. Kurum tarafından yayımlanan "Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi"nde kişisel verilerin ilgili kişi tarafından alenileştirilmiş olması terimi şöyle detaylandırılmıştır:

"İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilen, bir başka ifadeyle herhangi bir şekilde kamuoyuna açıklanmış olan kişisel verileri işlenebilecektir. Bu duruma örnek olarak ise bir

kişinin belirli hallerde kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla iletişim bilgilerini kamuya açık şekilde ilan etmesi verilebilir. Kurumsal internet sitelerinde, çalışanların işyeri telefon numaraları ve kurumsal elektronik posta adreslerinin üçüncü kişilerin erişimine açık şekilde paylaşılması halinde de alenileştirmeden söz edilebilir. Ancak kişisel verinin aleni kabul edilebilmesi için ait olduğu kişinin aleni olmasını istemesi gerekir. Başka bir ifade ile, alenileştirmenin gerçekleştirilmesi için alenileştirme iradesinin varlığı gerekir. Yoksa bir kişinin kişisel verisinin herkesin görebileceği bir yerde olması aleni olmasını sağlamaz. Ayrıca, alenileştirme durumunda kişisel verinin amacı dışında da kullanılmaması gerekmektedir. Örneğin, ikinci el araç satışı yapılan internet sitelerinde aracını satmak isteyen ilgili kişinin iletişim bilgilerinin pazarlama amaçlarıyla kullanılması mümkün değildir."

11. Başvurucu Şirketin kişisel verilerin bir müşterinin referans vermesiyle temin edildiği, kişisel verilerin referans yöntemiyle temin edilebileceğinin aydınlatma metniyle web sitesinden duyurulduğu ve sistemlerinden şikâyetçinin kişisel verilerinin silindiğinin beyan edildiği hususunda, konuya ilişkin şikâyetçi tarafından sunulan e-posta yazışmalarında Şirketin bu şekilde cevap verdiğine ilişkin bir bilgi bulunmadığının görülmesi, dolayısıyla şikâyetçi tarafından iddiasını tevsik edici herhangi bir bilgi, belge veya kayıt sunulmaması nedeniyle Kurulca yapılacak bir işlem bulunmadığının değerlendirildiği belirtilmiştir. Ayrıca şikâyetçinin dilekçesinde başvurucu Şirketin "Kişisel Verilerin Korunması Politikası" ve "Kişisel Verilerin İmha ve Saklama Politikası" dokümanlarını oluşturma ile silme ve saklama yöntemlerinin web sayfasında beyan etmediği iddialarıyla ilgili olarak gerek kanunda gerekse de yönetmelikte veri sorumlularının hazırlamakla yükümlü oldukları kişisel veri saklama ve imha politikasını web sayfasında yayımlama yükümlülüğü olmadığından başvurucu Şirket hakkında bu hususta yapılacak bir işlem bulunmadığının düşünüldüğü bildirilmiştir.

12. Başvurucunun verdiği bilgilerin de değerlendirilmesi neticesinde 7/11/2019 tarihinde Kurulca şikâyetçinin kişisel verileri "hizmetburada.com" uzantılı internet sitesinde hâlihazırda görüntülenemiyor olmakla birlikte bahse konu verilerin söz konusu internet sitesinde bir dönem bulunuyor olması ihtimalinde dahi Şirketin şikâyetçinin bu bilgilerini internet sitesinde bulunma ve alenileştirilme amacıyla kullanmadığı, diğer bir deyişle şikâyetçinin mesleki yetkinliğinden faydalanmak için kendisine ulaşmaya çalışmadığı, aksine Şirket faaliyetlerine ilişkin randevu talebi ile şikâyetçiyi aradığı anlaşıldığından Şirket tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyetinin 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendi çerçevesinde değerlendirilemeyeceği kanaati belirtilerek kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik teknik ve idari tedbirleri almayarak aynı Kanun'un 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı davranmış olması nedeniyle 18. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca 100.000 TL idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. Bu karar 14/1/2020 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

13. Başvurucu, tebliği üzerine idari yaptırım kararının ortadan kaldırılması için Sulh Ceza Hâkimliğine başvurmuştur. Anılan başvuruda, şikâyetçiye ait bilgilerin herkese açık olan "hizmetburada.com" adlı internet sitesinden temin edildiği, şikâyetçinin söz konusu bilgileri kendi rızası ile alenileştirdiği ve eylemin 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında kalması nedeniyle hukuka aykırı olmadığı belirtilmiştir.

14. İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) 21/5/2020 tarihli kararı ile eylemin 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (d) bendi çerçevesinde

değerlendirilemeyeceğini ve uygulanan idari yaptırım kararının yerinde olduğunu belirterek idari para cezası uygulanırken alt sınırdan uzaklaşma nedeninin yaptırım kararında belirtilmemesi nedeniyle itirazı kısmen kabul ederek idari para cezasının 17.828 TL olarak uygulanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Şikayetçi [A.Y.nin] kişisel verilerinin 'hizmetburada.com' uzantılı internet sitesinde hali hazırda görüntülenemiyor olmakla birlikte bahse konu verilerin söz konusu internet sitesinde bir dönem bulunuyor olması ihtimalinde dahi muteriz şirketin, şikayetçinin mesleki yetkinliğinden faydalanmak için kendisine ulaşmaya çalışmadığı, aksine şirketin ticari faaliyetlerine ilişkin randevu talebi ile şikayetçiyi aradığı anlaşıldığından, şirket tarafından gerçekleştirilen veri işleme faaliyetinin kanunun 5. Maddesinin (2.) numaralı fıkrasının d bendi çerçevesinde değerlendirilemeyeceği ve muteriz hakkında düzenlenen idari yaptırımın usule ve yasaya uygun olduğu ancak 5326 Sayılı Kabahatler Kanunun 17/2 maddesi gereğince idari para cezası düzenlenirken alt sınırdan neden uzaklaşıldığı idari yaptırım kararında açıkça belirtilmediğinden, itirazın kısmen kabulü ile 5326 Sayılı Kanunun 28/9 maddesi uyarınca idari para cezasının alt sınırdan belirlenerek 82.172 TL'lik kısmının kaldırılması ile 17.828 TL olarak tahsiline dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir."

15. Başvurucu, Hâkimliğin kararına itirazda bulunmuştur. İtiraz, İstanbul Anadolu 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 17/6/2020 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Hâkimliğin kararına Kurum da itiraz etmiştir. Anılan itiraz da İstanbul Anadolu 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 7/7/2020 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Her iki kararda da Hâkimliğin kararında usul ve kanuna aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

16. Başvurucu, nihai kararı 9/9/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

17. 6698 sayılı Kanun'un "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"(1) Bu Kanunun amacı, kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir."

18. 6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

...

d) Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi,

e) Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi,

...

ı) Veri sorumlusu: Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi,

ifade eder."

19. 6698 sayılı Kanun'un "Kişisel verilerin işlenme şartları" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez.

(2) Aşağıdaki şartlardan birinin varlığı hâlinde, ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerinin işlenmesi mümkündür:

...

d) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması.

..."

20. 6698 sayılı Kanun'un "Veri güvenliğine ilişkin yükümlülükler" başlıklı 12. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Veri sorumlusu;

a) Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek,

..."

21. 6698 sayılı Kanun'un "Şikâyet üzerine veya resen incelemenin usul ve esasları" başlıklı 15. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kurul, şikâyet üzerine veya ihlal iddiasını öğrenmesi durumunda resen, görev alanına giren konularda gerekli incelemeyi yapar.

..."

22. 6698 sayılı Kanun'un "Kabahatler" başlıklı 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu Kanunun;

...

b) 12 nci maddesinde öngörülen veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında 15.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,

...

idari para cezası verilir.

..."

B. Uluslararası Hukuk

23. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 7. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hiç kimse, işlendiği zaman ulusal veya uluslararası hukuka göre suç oluşturmayan bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu bulunamaz. Aynı biçimde, suçun işlendiği sırada uygulanabilir olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."

24. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Başkaya ve Okçuoğlu/Türkiye ([BD], B. No: 23536/94 ve 24408/94, § 36) kararında Sözleşme'de düzenlenen 7. maddenin bir suçun ancak kanun tarafından tanımlanıp cezanın öngörülebileceği ilkesini ve ceza kanununun bir

analoji ile kapsamlı şekilde sanığın aleyhine yorumlanmaması ilkesini içerdiğini hatırlatmaktadır. AİHM, bu ilkelerden suç ve ilgili yaptırımın kanunlarda açık şekilde tanımlanması gerektiği sonucuna varmaktadır. AİHM'e göre bireyin ilgili hükmün metninin kendisinin suçtan sorumlu olmasına neden olabilecek hareket ve ihmallerinin bilinir hâle getirilmesi ile bu şart karşılanmaktadır. AİHM, ayrıca kıyas yaparak genişletici bir yorum yapmak suretiyle cezalandırma yoluna gitmenin suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile bağdaşmayacağını vurgulamıştır. Zira AİHM, somut olayda yayın sahibine verilen cezanın sorumlu müdür için öngörülen cezanın kıyas yoluyla yorumlanmasına dayanması sebebiyle Sözleşme'nin 7. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir (Başkaya ve Okçuoğlu/Türkiye, §§ 42, 43).

25. AİHM, bir kişinin hakkında dava açılmasına ve hüküm giymesine neden olan fiilin gerçekleştirildiği zamanda bu fiilin suç olduğunu gösteren bir kanuni hükmün bulunduğunu ve uygulanan cezanın bu hükümle belirlenen sınırları aşmadığının doğrulanması gerektiğini vurgulamıştır (Coeme ve diğerleri/Belçika, B. No: 32492/96, 32547/96,32548/96, 33209/96 ve 33210/96, 22/6/2000, §§ 146, 149-151).

26. AİHM; Sözleşme'nin 7. maddesinin işlevi konusunda ceza hukukunun davalının aleyhine olacak biçimde geriye dönük olarak uygulanmasını önlemekle kalmayıp aynı zamanda daha genel olarak bir suçun sadece kanunla tanımlanıp cezasının belirlenebileceği prensibini de benimsediğini belirtmektedir. AİHM'e göre anılan maddenin koruması, ceza hukukunun -örneğin kıyas gibi yollarla- suçlanan tarafın aleyhine yorumlanmamasını da kapsar. AİHM, bir suçun kanunda açık bir biçimde tanımlanması şartının kişinin ilgili hükmün ifadesinden ve/veya gerekiyorsa mahkemelerin bu hükmü yorumlamaktaki içtihatları yardımıyla hangi eylem ve kusurların kendisine atfedilebileceğini ve suçlu duruma düşebileceğini bilebilmesi sayesinde yerine getirileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla Mahkeme, Sözleşme'nin 7. maddesinde geçen "kanun" teriminin yazılı olan ve yazılı olmayan kurallar ile erişilebilirlik ve öngörülebilirlik de dâhil olmak üzere niteliksel şartları zımnen ifade ettiğini vurgulamaktadır (Tolstoy Miloslavsky/Birleşik Krallık, B. No:18139/91, 19/7/1995, Seri A No: 316-B, § 37; Kasymakhunov ve Saybatalov/Rusya, B. No. 26261/05 ve 26377/06, 14/3/2013, § 77).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 27/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; şikâyetçinin işlenen kişisel verilerini daha önce "hizmetburada.com" internet sitesinde herkesin görebileceği şekilde alenileştirdiğini ve bu durumda 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesine göre kişisel verilerin işlenmesi için artık rızasının olmasının gerekmediğini ancak Kurul kararında başvurucunun söz konusu kişisel verileri alenileştirme amacı dışında kullandığının kabulü ile yaptırım uygulandığını ifade etmiştir. Başvurucu, alenileştirme amacı kavramına mevzuatta yer verilmediğini, mevzuatta düzenlenmeyen bir kavrama dayanılarak idari para cezası kararı verilmesinin öngörülebilirlik ve hukuki güvenlik ilkesine aykırı olduğunu belirterek suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Bakanlık görüşünde; başvuruda öncelikle 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ve İçtüzük'te belirtilen kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiğini, suçta ve

cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilip edilmediği konusunda ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve mevzuat hükümlerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

30. Başvurucu, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında aleyhe belirtilen hususların hukuki dayanaktan yoksun olduğunu ve ayrıca yeterli açıklamalar içermediğini belirterek genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

31. Anayasa'nın "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.''

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun yukarıda yer verilen şikâyetlerinin özü, kanun maddesinde bulunmayan alenileştirme amacı kavramına dayanılarak idari para cezası uygulanmasıdır. Bu nedenle bu kısımdaki ihlal iddiaları suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

33. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kabahatler yönünden de geçerli olup olmadığını incelediği Onmed Tıbbi Ürünler Paz. ve Dış Tic. Ltd. Şti. ([2. B.], B. No: 2016/8342, 17/6/2020, §§ 31-37), Mustafa Karakuş ([GK], B. No: 2020/34781, 17/1/2023, §§ 53-60) kararlarında suçta ve cezada kanunilik ilkesinin kabahatler yönünden de geçerli olduğu ve başvuruların kabul edilebilir olduğu sonucuna ulaşmıştır (B.Y.Ç. [2. B.], B. No: 2013/4554, 15/12/2015; D.M.Ç. [1. B.], B. No: 2014/16941, 24/1/2018; Selçuk Özbölük [1. B.], B. No: 2015/7206, 14/11/2018). Anılan kararlarda belirtilen ilkeler doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

34. Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerindeki pek çok maddede kanunla düzenleme ilkesine yer verilmiştir. Bu düzenlemeler dışında Anayasa'nın 13. maddesinde ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkelerde de sınırlamaların ancak kanunla yapılabileceği kurala bağlanmıştır. Anayasa’nın suç ve cezaları düzenleyen 38. maddesinde de suçta ve cezada kanunilik ilkesi özel olarak güvence altına alınmıştır (Karlis A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/849, 15/4/2014, § 31).

35. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi, hukuk devletinin kurucu unsurlarındandır. Kanunilik ilkesi, genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlam ve öneme sahiptir. Bu ilke kapsamında kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfî bir şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları önlenmekte, buna ek

olarak suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili olarak uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A.Ş., § 32).

36. Anayasa’nın 38. maddesinin birinci fıkrasında "Kimse, ... kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz." denilerek suçta kanunilik, üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." denilerek cezada kanunilik ilkeleri güvence altına alınmıştır. Anayasa’da öngörülen suçta ve cezada kanunilik ilkesi insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir anlayışın öne çıktığı günümüzde ceza hukukunun temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Anayasa’nın 38. maddesine benzer şekilde 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 2. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesi; yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesini, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır (AYM, E.2010/69, K.2011/116, 7/7/2011).

37. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'da temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması gibi münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemiş olması gerektiğini ve anayasa koyucunun açıkça kanunla düzenlemesini öngördüğü konularda yasama organının temel kurallarını saptadıktan sonra uzmanlık ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütmeye bırakmasının yasama yetkisinin devri olarak yorumlanamayacağını kabul etmiştir (AYM, E.2014/133, K.2014/165, 30/10/2014; Mustafa Karakuş, § 63).

38. Bu bağlamda temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına yönelik kanuni düzenlemelerde kanun koyucu tarafından temel esaslar, ilkeler ve çerçeve belirlendikten sonra diğer ayrıntıların düzenleyici işlemlerle belirlenebileceği kabul edilmiştir (Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 63; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 78).

39. Suçlar kadar katı değerlendirilmemekle birlikte bu ilke ana hatlarıyla kabahatler için de geçerli kabul edilmektedir. Yargı organları, kabahate ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir kabahate karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (benzer değerlendirmeler için bkz. Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47; Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, § 107).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

40. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi yönünden öncelikle incelenecek mesele başvurucunun şeklî manada bir kanuna dayalı olarak cezalandırılıp cezalandırılmadığıdır. Bu yönüyle başvurucunun 6698 sayılı Kanun'un 12. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendine aykırı davranmış olması nedeniyle aynı Kanun'un 18. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca cezalandırıldığı görülmektedir. Anılan fıkrada veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenlerin cezalandırılacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla başvurucunun şeklî manada bir kanuna dayalı olarak cezalandırıldığı anlaşılmıştır.

41. 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinde kişisel verinin "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi" ifade ettiği belirtilmiştir. Buna göre kişinin adı, soyadı ve telefon numarası gibi iletişim bilgilerinin kişisel veri olduğunda kuşku bulunmamaktadır. Aynı maddede kişisel verilerin elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi,

değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem kişisel verilerin işlenmesi olarak tanımlanmıştır. Anılan Kanun'un 5. maddesinde ise kişisel verilerin işlenme şartları düzenlenmiştir. Buna göre kişisel verilerin ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemeyeceği belirtilmiş olup bazı hâllerde ilgili kişinin açık rızası aranmaksızın kişisel verilerin işlenmesinin mümkün olduğu ifade edilmiştir. Kişisel verilerin ilgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması hâli de açık rızanın aranmayacağı hâller arasında sayılmıştır.

42. Başvurucu Şirket, anılan verilerin danışmanlarınca teklif araması yapılmadan önce gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda "hizmetburada.com" adresinden bulunduğunu ve bir süre ilgili sitede bu bilgilerin halka açık bir şekilde yer aldığını, şikâyetçinin söz konusu bilgileri kendi rızası ile alenileştirdiğini ve eylemin 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında kalması nedeniyle hukuka aykırı olmadığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca Kurul kararında söz konusu kişisel verilerin alenileştirme amacı dışında kullanıldığının kabulü ile yaptırım uygulandığını belirterek alenileştirme amacı kavramına mevzuatta yer verilmediğini ve bu durumun öngörülebilirlik ve hukuki güvenlik ilkesine aykırı olduğunu ifade etmiştir.

43. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin gereği olarak kişilerin eylemi işledikleri tarihte öngörebilecekleri bir kanun hükmüyle o eylemin suç olup olmadığının ve cezanın açıklıkla belirlenmesi gerekir. Başvuru konusu olayda, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önlemek amacıyla uygun güvenlik düzeyini temin etmeye yönelik her türlü teknik ve idari tedbirleri almadığı belirtilerek başvurucuya 6698 sayılı Kanun'a göre idari para cezası uygulanmıştır. 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesinde kişisel verilerin işlenme şartları belirtilirken verilerin kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş olması hâlinde ilgili kişinin açık rızasının aranmayacağı belirtilmiş ancak anılan Kanun'da verilerin alenileşmesinin ne şekilde gerçekleşeceğine, alenileşme amacına ve kişisel verilerin alenileştirme amacına aykırı kullanılmasının bir yaptırıma bağlanıp bağlanmadığına ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Alenileştirme amacına ilişkin açıklamalar ise Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na İlişkin Uygulama Rehberi'nde açıklanmaya çalışılmıştır. Buna göre şikâyetçinin herkes tarafından erişilebildiği kabul edilen bir internet sitesinde paylaşması sonucu aleniyet kazandığı değerlendirilen kişisel verilerinin paylaşılma amacına aykırı şekilde kullanıldığı belirtilerek kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini önleme yükümlülüğüne aykırı davrandığı gerekçesiyle başvurucu hakkında idari para cezası uygulanması kanun hükmünün öngörülemez şekilde geniş yorumlanması ile mümkün olmuştur.

44. Öte yandan veri sorumlusu aynı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (i) bendinde "Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi" olarak tanımlanmıştır. Bu bağlamda kararda, belirli amaçla alenileştirildiği kabul edilen kişisel verilerle ilgili olarak başvurucunun neden veri sorumlusu olduğunun yasal dayanaklarına ve verilerin ilk paylaşıldığı sitenin sorumluluğu bulunup bulunmadığına ilişkin olarak ayrıca ve açıkça bir tartışma ve değerlendirmenin yapılmadığı da görülmektedir.

45. Bu itibarla şikâyet konusu olan verilerin 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında yorumlanıp değerlendirilerek idari para cezası uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

46. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin olarak yukarıda ulaşılan ihlal sonucu dikkate alındığında kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer şikâyetleri ile mülkiyet hakkına yönelik şikâyetinin ayrıca incelenmesine gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

47. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması taleplerinde bulunmuştur.

48. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

49. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK BULUNMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 5. Sulh Ceza Hâkimliğine (2020/784 D. İş sayılı kararı) GÖNDERİLMESİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA İYİTÜTÜNCÜ

B. No: 2020/39936 | Karar tarihi: 27.01.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/39936

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

FATMA İYİTÜTÜNCÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/39936)

Karar Tarihi: 27/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 2/6/2026- 33268

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportörler : Denizhan HOROZGİL Zehra GAYRETLİ

Başvurucu : Fatma İYİTÜTÜNCÜ

Vekili : Av. Mehmet Fatih ARSLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında bağlantılı suçlardan birine ilişkin temyiz incelemesi devam ederken diğer suçtan kurulan hükmün istinaf aşamasında kesinleşmesi ve kesinleşen hüküm yönünden infaz aşamasına geçilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/12/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, masumiyet karinesi, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, anılan haklara ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar

vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Genel Bilgiler

6. Bireysel başvuru konusu olayların meydana geldiği tarihte öğretmen olarak atanmak isteyen lisans mezunlarının müracaat ettiği 2010 yılı Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) 10 Temmuz Cumartesi günü gerçekleştirilmiş, sınav sonuçları 11/8/2010 tarihinde Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezinin (ÖSYM) resmî internet sitesinden duyurulmuştur. Sonuçların açıklanmasından sonra geçmiş yıllara oranla çok sayıda adayın eğitim bilimleri testinde 120 sorunun tamamına doğru cevap verdiğinin anlaşılması üzerine sınavda toplu şekilde kopya çekildiği şüphesiyle idari ve adli makamlarca farklı tarihlerde çeşitli soruşturmalar başlatılmıştır.

7. Diğer taraftan olayla ilgili olarak Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanlığınca başlatılan idari soruşturma sonucunda 8/9/2010 tarihli bir rapor düzenlenmiş, raporda bilirkişilerce yapılan analizlere göre 10/7/2010 ve 11/7/2010 tarihlerinde gerçekleştirilen KPSS sorularının sınav öncesinde çok sayıda adaya "bir şekilde" ulaştırıldığı kanaatine varıldığı belirtilmiştir.

8. Bu gelişmeler üzerine ÖSYM, sınavın eğitim bilimleri testinin objektifliğini ve güvenilirliğini kaybettiği sonucuna vararak testin iptal edilmesine 17/9/2010 tarihinde karar vermiştir.

B. Somut Olay Bilgisi

9. 1985 doğumlu olan başvurucu, Dumlupınar Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden 2007 yılında mezun olmuştur.

10. Başvurucu; öğretmen olarak atanmak isteyen lisans mezunlarının müracaat edebildiği, 10/7/2010 tarihinde yapılan KPSS'nin eğitim bilimleri testindeki tüm sorulara doğru cevap veren adaylardan biridir. Sınavın eğitim bilimleri testinin iptal edilmesi üzerine ÖSYM tarafından sadece eğitim bilimleri testini içeren yeni bir sınav oturumu 31/10/2010 tarihinde düzenlenmiştir. Bu yeni sınav oturumuna da müracaat eden başvurucunun eğitim bilimleri testindeki başarı oranı ile iptal edilmeyen 2010 KPSS genel yetenek ve genel kültür testlerindeki başarı oranları kullanılarak hesaplanan P10 puanına göre Millî Eğitim Bakanlığınca öğretmen olarak ataması yapılmıştır.

11. İptal edilen sınavdaki tüm sorulara doğru cevap veren ve ÖSYM'nin yaptığı inceleme sonucu düzenlenen 15/3/2016 tarihli rapora göre genel yetenek testindeki iki soru yönünden yanlış seçenekte birleşen adaylardan birinin de başvurucu olduğunun tespit edilmesi üzerine başvurucu hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik, silahlı terör örgütü üyesi olma suçlarını işlediği şüphesiyle Başsavcılık tarafından soruşturma başlatılmıştır.

12. Soruşturma kapsamında başvurucunun 31/10/2010 tarihinde tekrarlanan sınavın eğitim bilimleri testindeki 120 sorunun 83'üne doğru cevap verebildiği görülmüştür. Başvurucunun ayrıca iletişim kayıtlarının incelenmesi sonucunda kendisi gibi yanlış seçenekte birleştiği görülen şüphelilerin bazılarıyla sınava yakın tarihlerde telefonlarının aynı baz istasyonundan sinyal verdiği, diğer bir ifadeyle baz birlikteliği tespit edilmiştir. Yine soruşturma kapsamında, başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile iltisaklı kurumlarda yaklaşık üç sene çalıştığını gösteren sosyal sigorta kaydı, bu kurumlarda aynı dönem birlikte çalıştığı bazı kişilerin iptal edilen sınavda çok yüksek başarı göstermelerine rağmen bir kısmının tekrarı yapılan sınava girmediği, bir kısmının ise tekrarı yapılan sınavda başarısının olağan dışı şekilde düştüğü belirtilmiştir.

13. Soruşturma neticesinde Başsavcılık, başvurucunun kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ve resmî belgede sahtecilik, silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. İddianamede başvurucunun 2005 ile 2010 yılları arasında yapılan sınavlara girdiği ancak sınavlarda gösterdiği başarının 2010 yılındaki sınava nazaran oldukça düşük olduğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir.

14. İddianamenin kabulü ile açılan dava, Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Başvurucu; savunmasında 2010 yılında çalıştığı özel kurumdan izin alarak yaklaşık altı ay kadar çok iyi şekilde sınava hazırlandığını, bu nedenle sınavda yüksek başarı gösterdiğini ancak sınavın iptal edilmesi üzerine aynı yılın ekim ayında tekrarlanan sınavda psikolojik nedenlerle iyi bir performans gösteremediğini ileri sürmüştür.

15. Yargılamanın tamamlanmasının ardından Mahkeme 7/11/2018 tarihinde hükmü açıklamıştır. Buna göre başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçundan beraatine, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan 3 yıl 1 ay 15 gün hapis ve 132.780 TL adli para cezasıyla, FETÖ/PDY terör örgütüne üye olma suçundan ise 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararda Mahkeme; öncelikle FETÖ/PDY hakkında ayrıntılı açıklamalara yer vererek örgütün karakteristik özelliğinin gizlilik ve tedbir olduğunu, mensuplarını kamuya yerleştirmek amacıyla kamu sınavlarının sorularını önceden ele geçirme ve kendisine tam anlamıyla bağlı olan üyelere soruları vererek başarılı olmalarını temin etme gibi meşru olmayan yöntemleri sıklıkla uyguladığı yönünde değerlendirmelere yer vermiştir. Bu bağlamda Mahkeme, gerekçeli kararında sınav sorularını önceden aldığı kesin olarak tespit edilen bir kişinin örgüt üyesi olduğu karinesinin ortaya çıktığını vurgulamıştır. Gerekçeli kararın genel değerlendirmelere ilişkin kısmı şöyledir:

"D-2010 KPSS SINAVINDA SORULARIN SIZDIRILMASI İLE İLGİLİ HUKUKİ DEĞERLENDİRME VE MAHKEMEMİZİN NİTELENDİRMESİ;

1-Terör Örgütü Üyeliği Suçu Yönünden;

Yukarıda ayrıntısı anlatıldığı üzere FETÖ tarafından bir şekilde (muhtemelen daha önceden ÖSYM'ye sızdırılan örgüt elemanlarınca) 2010 KPSS sınav sorularının çalınıp kurum dışına çıkartılarak sınavdan yaklaşık bir hafta önce örgüt mensuplarına dağıtıldığı sabit görülmüştür. Sızdırılan sınav sorularının FETÖ terör örgütü üyeleri dışında kişilere verilmesi mümkün değildir. Stratejisi ve hareket tarzı itibariyle gizliliğe ve tedbire azami derecede önem veren bu örgütün sınav sorularının sızdırılması gibi önemli ve kamuoyu nezdinde örgüt aleyhine rahatsızlık yaratacak bir konuda tedbirsiz davranması düşünülemez. ÖSYM'den çalınan sınav sorularının FETÖ tarafından %100 güvenilen örgüt mensupları dışındaki kişilere, hatta örgütle yeni tanışmış sempatizan konumundaki kişilere

dahi verilmesi mümkün değildir. Bu nedenle sınav sorularını önceden aldığı kesin olarak tes[p]it edilen kişilerin Fetö terör örgütü üyesi olduğu karinesi oluşmaktadır.

...

3-Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına Dolandırıcılık Suçu Yönünden;

Hukuka aykırı şekilde ele geçirilen sınav sorularını temin edip sınavda gerçek olmayan bir başarı performansı göstererek sıralamada başka adayların önüne haksız bir şekilde geçen adayların bu sayede düzenlenen sonuç belgesine istinaden kamu kurumlarına atanmaları sözkonusu olduğunda kamu kurumu aleyhine dolandırıcılık suçunun oluştuğunda şüphe yoktur. Zira atandıkları kurumda maaş dahil aldıkları her ücret haksız menfaat niteliğindedir. Kişinin bu kurumlarda fiilen çalışıp bir hizmet üretmesi elde ettiği kazancı haksız kazanç olmaktan çıkartmaz. Zira bu durumdaki kişilerin bizatihi o kamu görevine atanmaları haksız menfaat niteliğindedir. Nitekim Yargıtay 15.CD'nin 28/11/2013 tarih, 2012/14137-2013/18702 sayılı kararında '...Bu şekilde 2006 yılı temmuz ayına kadar öğretmenlik yaparak maaş alan sanığın, ilköğretim müfettişlerince yapılan inceleme sonucunda kardeşine ait sahte diploma ile yapmış olduğu müracaat ile öğretmenlik yaptığının tespit edildiği olayda, mahkemenin kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunun oluştuğuna ilişkin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir. Sanığın eylemini, bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda gerçekleştirdiğinin anlaşılması karşısında, TCK'nın 43/1 maddesinin uygulanması gerektiği...' belirtildiğinden haksız şekilde kamu görevine atanan kişinin eylemi zincirleme nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturmaktadır. Kişinin aldığı her ücret haksız menfaat niteliğinde olup kamu görevine son verilinceye kadar zincirleme olarak menfaat temini de devam etmektedir."

16. Gerekçeli kararda başvurucu ile ilgili olarak Mahkeme; başvurucunun 2005-2010 yılları arasında KPSS'ye üç kez girdiğini, bu sınavlarda 120 sorudan oluşan eğitim bilimleri testinde verdiği doğru cevap sayılarının sırasıyla 2007 yılında 38, 2008 yılında 32, iptal edilen 10/7/2010 tarihli sınavda ise 120 olduğunu belirterek 2007 ve 2008 yıllarındaki performansı gözönüne alındığında 10/7/2010 tarihli sınavda soruların tamamını doğru cevaplamasını tarihî bir başarı olarak nitelendirmiştir. Mahkeme, ayrıca 10/7/2010 tarihli sınavın iptal edilmesi üzerine 31/10/2010 tarihinde tekrar edilen ve önceki sınava nazaran daha kolay olduğu bilirkişilerce tespit edilen sınava da giren başvurucunun aynı başarıyı gösteremeyerek bu defa doğru cevap sayısını 83'e düşürdüğüne dikkati çekmiş; bu durumun iptal edilen 10/7/2010 tarihli sınavda gösterdiği başarının yeteneği dışında başka faktörlere dayandığı yönünde güçlü bir kanaat oluşturduğunu ifade etmiştir. Bu kanaate dayanarak başvurucunun sınav sorularını sınavdan önce elde etmek suretiyle dolandırıcılık suçunu işlediğini kabul etmiş ve soruları sınavdan önce alabilmesinin de örgüt üyesi olduğuna bir karine oluşturduğunu değerlendirmiştir. Mahkeme, gerekçeli kararında başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu gerekçesiyle kapatılan kurumlarda çalışmasına ve benzer dosyalarda haklarında soruşturma yürütülen bazı şüphelilerle aynı işyerinde ve aynı yıllarda çalıştığına ilişkin tespite de delil olarak dayanmıştır. Gerekçeli kararın başvurucunun eylemleriyle ilgili olan kısmı şöyledir:

"...

Sanık hakkında yukarıda bahsedilen deliller değerlendirildiğinde; 10.07.2010 tarihinde düzenlenen ve iptal edilen KPSS Eğitim Bilimleri Testinde (120) sorudan (120) soruyu doğru cevapladığı nazara alındığında, tarihi bir başarı elde ettiği, 31.10.2010 tarihinde tekrarlanan Eğitim Bilimleri Testinin ise zorluk derecesi bakımından daha kolay olduğu

bilirkişi raporlarıyla ve ÖSYM yazısıyla sabit olmasına rağmen başarısında büyük bir düşüş olduğu ve ikinci sınavda (120) sorudan (83) soruyu doğru cevapladığı nazara alındığında iptal edilen sınavdaki yüksek başarının kendi başarısı olmadığı kanaatine varılmıştır. Tekrarlanan sınavdaki düşüş sanığın savunmasında belirttiği gibi iptal edilen sınav nedeniyle yeni sınav yerinin İstanbul olarak belirlenmesi ve psikolojik olarak sınav yerini bulamama stresi ile açıklanamayacak derecede yüksek olduğu kabul edilmekle savunmasına itibar edilmemiş, sanığın FETÖ tarafından çalınan sınav sorularının sınav öncesinde örgüt tarafından kendisine verilmesi üzerine sınava hazırlandığı ve 2010 KPSS sınavındaki iptal edilen Eğitim Bilimleri ile iptal edilmeyen Genel Kültür-Genel Yetenek testlerindeki başarısının bundan kaynaklandığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Anlatılan nedenlerle; FETÖ tarafından sızdırılan 2010 KPSS sorularını önceden alarak sınavda yüksek başarı elde eden sanığın FETÖ/PDY üyesi olduğu, örgütün 2010 yılında aldığı kararla hem kendi okullarında maaşlı olarak çalıştırdığı üyelerini kamuya aktarıp maaş yükünden kurtulmak, yeni gelenlere yer açmak, bu şekilde himmet adı altında topladığı aidatları artırmak ve hem de mahrem hizmetlerdeki örgüt mensuplarının eşlerinin ve mahrem imamların kamuya atanması için sınav sorularını sızdırdığı, sanığın sınav öncesi örgüt tarafından kendisine verilen sorulara çalışarak sınavda gerçek başarısının üzerinde performans gösterip, sıralamada diğer adayların önüne geçtiği, tekrar edilen Eğitim Bilimleri testinden aldığı puan ve iptal edilmeyen ancak kopya çekildiği mahkememizce kabul edilen Genel Kültür-Genel Yetenek testlerinden aldığı puanla Milli Eğitim Bakanlığına öğretmen olarak atandığı ve iddianame tanzim tarihi 27.02.2017'e kadar maaş, ek ders vs olmak üzere toplam 63.743,60 TL gelir elde ettiği, sınav sorularını önceden alarak hileli hareketlerle sınavda gerçek başarısının üzerinde performans gösterip, sıralamada diğer adayların önüne geçtiği, hileli bu hareketiyle haksız şekilde kamu görevine atandığı ve birden fazla kez maaş aldığı için sanığın eyleminin zincirleme nitelikli dolandırıcılık suçunu oluşturduğu sonuç ve kanaatine varılarak bu suçlardan cezalandırılmasına karar vermek gerekmiştir.

Sanık hakkında resmi belgede sahtecilik suçundan kamu davası açılmış ise de, yukarıda ayrıntısı anlatıldığı üzere, iddianamedeki anlatım itibariyle sanığın ÖSYM sonuç belgesi üzerinde sahtecilik yaptığının iddia edilmediği, iddianın içerik sahteciliğine yönelik olduğu, içerikte sahteciliğin yukarıdaki anlatımlar karşısında ancak memur kişi tarafından işlenebileceği, sanığın sanığın sınav tarihinde memur olmaması nedeniyle içerik sahteciliğinin faili olamayacağı, dolayısıyla sahtecilik suçunun unsurları itibariyle oluşmadığı anlaşılmakla atılı suçtan beraatine karar verilmiştir."

17. Başvurucu; istinaf dilekçesinde diğerlerinin yanı sıra soruları önceden ele geçirdiği iddiasının terör örgütü üyesi olduğu kabulüne, terör örgütü üyesi olma suçunun da dolandırıcılık suçlamasına dayandırıldığını, esasa etkili olan bazı taleplerinin karşılanmadığını, bilirkişi raporunun eksik ve hatalı olduğunu ileri sürerek kararın bozulmasını talep etmiştir.

18. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesinin (Ceza Dairesi) 13/11/2020 tarihli kararıyla kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık yapma suçundan verilen hapis cezası yönünden kesin, silahlı örgüte üye olma suçu yönünden ise temyiz yolu açık olmak üzere reddedilmiştir. Buna göre mahkeme kararı dolandırıcılık suçu yönünden kesinleşmiştir.

19. Başvurucu, nihai kararı 23/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 10/12/2020 tarihinde

kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık yapma suçundan verilen hapis cezası yönünden bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Mahkeme; dolandırıcılık suçundan verilen ve kesinleşen ilamı infaz edilmek üzere 18/1/2021 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı; başvurucu hakkında dolandırıcılık suçundan verilen adli para cezasının 27/2/2023, hapis cezasının ise 23/4/2024 tarihinde yerine getirildiğini Mahkemeye bildirmiştir. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yapılan temyiz incelemesi sonucunda ise Yargıtay 3. Ceza Dairesi hükmün bozulmasına 4/6/2025 tarihinde karar vermiştir. Bozma kararının gerekçesinde başvurucunun örgüt hiyerarşisinde yer aldığını gösteren kesin ve yeterli delil bulunmadığı belirtilmiştir. Bozma üzerine Mahkeme tarafından bozma kararına uyularak devam edilen yargılama sonucunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan beraatine 11/12/2025 tarihinde karar verilmiştir. Anılan karar 19/1/2026 kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat

21. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Dolandırıcılık" başlıklı 157. maddesi şöyledir:

"(1) Hileli davranışlarla bir kimseyi aldatıp, onun veya başkasının zararına olarak, kendisine veya başkasına bir yarar sağlayan kişiye bir yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası verilir."

22. 5237 sayılı Kanun'un "Nitelikli dolandırıcılık" başlıklı 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Dolandırıcılık suçunun;

...

e) Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak,

...

İşlenmesi hâlinde, üç yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezasına hükmolunur."

23. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "İstinaf" başlıklı 272. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"İlk derece mahkemelerinden verilen hükümlere karşı istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, onbeş yıl ve daha fazla hapis cezalarına ilişkin hükümler, bölge adliye mahkemesince re'sen incelenir."

24. 5271 sayılı Kanun'un "Temyiz" başlıklı 286. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozma dışında kalan hükümleri temyiz edilebilir.

(2) Ancak;

a) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezaları ile miktarı ne

olursa olsun adlî para cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararları,

b) İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları,

...

Temyiz edilemez."

25. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 5. maddesi şöyledir:

"(1) Mahkeme, kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı cezaya ilişkin hükmü Cumhuriyet Başsavcılığına gönderir. Bu hükme göre cezanın infazı Cumhuriyet savcısı tarafından izlenir ve denetlenir."

2. Yargıtay İçtihadı

26. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 6/12/2023 tarihli ve E.2023/3-76, K.2023/644 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Diğer taraftan, amacı somut olayda maddi gerçeğe ulaşarak adaleti sağlamak, suçu işlediği sabit olan faili cezalandırmak, kamu düzeninin bozulmasını önlemek ve bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmek olan ceza muhakemesinin en önemli ve evrensel nitelikteki ilkelerinden biri de öğreti ve uygulamada; suçsuzluk ya da masumiyet karinesi olarak adlandırılan kuralın bir uzantısı olan ve Latincede; in dubio pro reo olarak ifade edilen şüpheden sanık yararlanır ilkesidir. Bu ilkenin özü, ceza davasında sanığın mahkûmiyetine karar verilebilmesi bakımından göz önünde bulundurulması gereken herhangi bir soruna ilişkin şüphenin, mutlaka sanık yararına değerlendirilmesidir. Oldukça geniş bir uygulama alanı bulunan bu kural, dava konusu suçun işlenip işlenmediği, işlenmişse sanık tarafından işlenip işlenmediği veya gerçekleştirilme biçimi konusunda bir şüphe belirmesi hâlinde de geçerlidir. Sanığın bir suçtan cezalandırılmasına karar verilebilmesinin temel şartı, suçun hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak kesinlikte ispat edilebilmesidir. Gerçekleşme şekli şüpheli veya tam olarak aydınlatılamamış olaylar ve iddialar sanığın aleyhine yorumlanarak mahkûmiyet hükmü kurulamaz. Ceza mahkûmiyeti; toplanan delillerin bir kısmına dayanılıp, diğer kısmı göz ardı edilerek ulaşılan kanaate ya da herhangi bir ihtimale değil, kesin ve açık bir ispata dayanmalı, bu ispat, hiçbir şüphe ya da başka türlü oluşa imkân vermemelidir. Yüksek de olsa bir ihtimale dayanılarak sanığı cezalandırmak, ceza muhakemesinin en önemli amacı olan gerçeğe ulaşmadan hüküm vermek anlamına gelecektir."

27. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 25/11/2014 tarihli ve E.2013/12-213, K.2014/522 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Bununla birlikte, tek bir fiille birden fazla farklı suçun oluştuğu durumlarda, en ağır cezayı gerektiren suçtan değil de her iki suçtan ayrı ayrı hüküm kurulduğu durumlarda, suçlardan birisi için kurulan hükümdeki sonuç ceza kesinlik sınırı içerisinde kalsa dahi, adaletli ve doğru sonuca ulaşilabilmesi için her iki suçtan kurulan hükümlerin de temyizinin mümkün olduğunun kabulü gerekmektedir."

28. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 24/2/2021 tarihli ve E.2020/7035, K.2021/1559 sayılı kararına konu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 19. Ceza Dairesinin 14/07/2020 tarihli

ve E.2019/1476, K.2020/482 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"IV- Yasa yolu;

...

2-24 Ekim 2019 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürülüğe giren 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile CMK'nın 286. maddesine 3. fıkra eklenerek temyiz edilebilen suçların kapsamı genişletilmiştir. Yapılan düzenleme ile sayılan suçlar nedeniyle Bölge Adliye Mahkemelerin kararlarının kesin hüküm özelliği kaldırılmış ve temyiz kanun yolu açılmıştır. TCK'nın 314. maddesi de düzenlemenin içerisinde yer almakta olup temel cezanın TCK'nın 314. maddesine göre belirlendiği suçlarda etkin pişmanlık hükümleri uygulandığı ve örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüte yardım etme ile örgüt adına suç işleme suçlarında da verilen hükümler artık temyiz edilebilecektir.

Ancak, 7188 sayılı Kanun ile sayılmadığı için 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 4. maddesinde sayılan ve terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği anlaşılan suçlar nedeniyle ilk derece mahkemelerince verilen ve bölge adliye mahkelerince de artırılmayan beş yıl ve altındaki cezalar ile on yıl veya daha az hapis cezası veya adli para cezası gerektiren suçlardan, ilk derece mahkemesince verilen beraat kararı ile ilgili esastan ret kararları ise kesin hüküm özelliği nedeniyle temyiz edilemiyecektir (CMK'nın 286/2-b,g). Bu suçlar nedeniyle derhal cezanın infazına geçileceğinden infaz aşamasında ve terör örgütü kurma/yönetme ya da terör örgütüne üye olma suçları nedeniyle temyiz incelemesi ile verilecek kararlar nedeniyle uygulamada duraksamalara neden olacağı da açıktır.

Bir sanık tarafından işlenip de 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 4. maddesinde sayılan ve terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği anlaşılan suçlarda 'bağlantı' nedeniyle temyiz edilebilirlik sınırının değerlendirilmesi gerekmektedir. 'Bağlantı kavramı' başlıklı CMK'nın 8. maddesinin 1. fıkrası;

'(1) Bir kişi, birden fazla suçtan sanık olur veya bir suçta her ne sıfatla olursa olsun birden fazla sanık bulunursa bağlantı var sayılır.' şeklindedir.

Bir sanık tarafından işlenen terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği anlaşılan suçlarda 'bağlantı' olduğu kabul edilerek aynı dava dosyasında temyiz edilen ve bozulan hüküm nedeniyle birbirleriyle çelişen hükümlerin verilmesinin önlenmesi ve temyiz yoluna gidilemeyerek aleyhe doğabilecek adaletsizliklerin önlenmesi için terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği anlaşılan suçlarda da temyiz kanun yolunun açık olduğunun kabul edilmesi doğru olacağı değerlendirildiğinden istinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin kararlara karşı ise onbeş gün içerisinde CMK'nın 286 ve devamı maddeleri uyarınca Yargıtay ilgili Ceza Dairesi nezdinde TEMYİZ kanun yolu açık olmak üzere 14/07/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi. "

29. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin yukarıda anılan 24/2/2021 tarihli ve E.2020/7035, K.2021/1559 sayılı kararının (bkz. § 28) ilgili kısmı şöyledir:

"1-İlk derece mahkemesince TCK'nın 158/1-e maddesi uyarınca temel cezası belirlenip TCK'nun 158/3 maddesi uyarınca artırım yapılması gerekirken maddi hata yapılarak artırım maddesi olarak TCK 188/3 maddesi gösterilen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu açısından sanık müdaffince yapılan temyiz talebinin incelenmesinde;

Bölge Adliye Mahkemesi kararının CMK'nın 286/2-g maddesi gereğince kesin olup, temyizi kabil kararlardan olmadığından CMK'nın 298. maddesi gereğince temyiz talebinin

REDDİNE,

2-Silahlı terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin sanık müdafiinin temyiz talebinin incelenmesinde;

...sanık müdafiinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esastan reddiyle hükmün ONANMASINA, ... oybirliğiyle karar verildi."

30. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/9/2023 tarihli ve E.2022/1548, K.2023/5483 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma Suçundan Kurulan Hükme Yönelik Temyiz İstemleri

Ayrıntıları Dairemizin 26.10.2017 tarih ve 2017/1809 esas 2017/5155 karar sayılı kararında ve Dairemizce de benimsenen, istikrar kazanmış yargısal kararlarda açıklandığı üzere;

Örgüt üyesi, örgüt amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dahil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hakim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de, örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dahilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir.

Silahlı örgüte üyelik suçunun oluşabilmesi için örgütle organik bağ kurulması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerin bulunması aranmaktadır. Ancak niteliği, işleniş biçimi, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, örgütün amacı ve menfaatlerine katkısı itibariyle süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk özelliği olmasa da ancak örgüt üyeleri tarafından işlenebilen suçların faillerinin de örgüt üyesi olduğunun kabulü gerekir. Örgüte sadece sempati duymak ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemler örgüt üyeliği için yeterli değildir...

Örgüt üyesinin, örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, onun bir parçası olmayı istemesi, katılma iradesinin devamlılık arz etmesi gerekir. Örgüte üye olan kimse, bir örgüte girerken örgütün kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla kurulan bir örgüt olduğunu bilerek üye olmak kastı ve iradesiyle hareket etmelidir. Suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte üye olmak suçu için de saikin 'suç işlemek amacı' olması aranır ...

Kuruluş, amaç, örgüt yapılanması ve faaliyet yöntemleri Dairemizin 2015/3 esas sayılı kararında anlatılan ve nihai amacı, Devletin Anayasal nizamını cebir ve şiddet kullanarak değiştirmek olduğu anlaşılan FETÖ/PDY terör örgütünün başlangıçta bir ahlak ve eğitim hareketi olarak ortaya çıkması ve toplumun her katmanının büyük bir kesimince de böyle algılanması, amaca ulaşmak için her yolu mübah gören fakat sözde meşruiyetini sivil alanda dinden, kamusal alanda ise hukuktan aldığı izlenimi vermek için yeterli güce ulaşıncaya kadar alenen kriminalize olmamaya özen göstermesi gerçeği nazara alındığında;

Oluş ve dosya kapsamına göre, sanığın 2010 KPSS sınavına girdiği, iptal edilen 2010 KPSS sınavında Eğitim Bilimleri testinde 120 sorudan 119 soruyu, Genel Kültür testinde 60 sorudan 50 soruyu doğru cevaplandırdığı, iptal edilen Eğitim Bilimleri testine ilişkin 31.10.2020 tarihinde yapılan sınavda Eğitim Bilimleri testinde 120 sorudan 80 soruyu doğru cevaplandırdığı, iptal edilen sınavda 100 ve üzeri net yapan 5 şahısla aynı kurumda çalıştığı, Genel Kültür sınavında 44 nolu soruda yanlışta birleşen adaylar arasında bulunduğu belirlenerek kamu kurum ve kuruluşlarının zararına neden olacak şekilde dolandırıcılık suçunun varit olduğunun dikkate alındığı ve bu hususun silahlı terör örgütü suçuna dayanak teşkil ettiğinin kabul edildiği somut olayda silahlı terör örgütü üyesi olduğuna ilişkin suçlamayı kabul etmeyen sanığın FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibatlı ve iltisaklı kurumlarda çalışmasının örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceği, kod adı kullanmayan, bylock kullanıcısı olmayan sanığın örgütle organik ilişki içine girip süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gösteren örgütsel eylem ve faaliyetlerde bulunduğuna ilişkin her türlü şüpheden uzak kesin ve yeterli delil bulunmadığı dikkate alındığında, atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçundan beraati yerine yerinde ve yeterli olmayan gerekçe ile yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur.

Dolandırıcılık Suçundan Kurulan Hükme Yönelik Temyiz İstemleri

Dosya içerisine alınan 18.03.2015 tarihli bilirkişi raporunda sanığın iki ayrı sınavdaki başarı farklılığının tesadüfi olamayacağına yönelik güçlü kanaat oluştuğunun ifade edilmesi karşısında; ihtimallere dayanan yüzdelik oranlarının yer aldığı değerlendirme içermesi, sanığın hileli bir davranışını ortaya koymaya elverişli olmadığı gibi, kişinin önceki ve sonraki yıllardaki doğru ve yanlış cevap sayılarının kıyaslanarak, sınav sorularını haksız elde etmek sureti ile sınavda hileli yollarla yüksek puan aldığının kesin olarak ispatlanamayacağı, ayrıca bilirkişi raporunu teyit eder başkaca delil, beyan, bilgi bulunmadığı gibi, bilirkişi raporunda sınav sorularının alındığına dair kesin kanaatin de bildirilmediği de gözetilerek, sanığın üzerine atılı kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunu işlediğine dair her türlü kuşkudan uzak mahkûmiyetini gerektirir yeterli delil bulunmadığından beraati yerine, delillerin değerlendirilmesinde düşülen yanılgı sonucu yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi hukuka aykırı bulunmuştur."

31. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 8/12/2021 tarihli ve E.2021/4666, K.2021/10380 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"III-Katılan Hazine ve Maliye Bakanlığı, sanık ve müdafiinin kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan kurulan mahkumiyet hükmüne yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde;

Somut olayda, öğretmenlik görevinden 24.12.2017 tarihinde 695 sayılı KHK ile ihraç edilen sanığın 10.07.2010 tarihinde yapılan KPSS sorularını ve cevaplarını sınav öncesinde temin etmek suretiyle atandığından bahisle mahkumiyet kararı verilmiş ise de, sanığın daha sonra yapılan 31.10.2010 tarihli iptale konu olmayan KPSS'nin eğitim bilimleri ve 10.07.2010 tarihinde yapılan KPSS'nin genel kültür genel yetenek kısmı ile atandığı ve atandığı bu sınava ilişkin kendisine soru verildiği hususunda, dolayısıyla atılı suçu işlediğine dair mahkumiyetini gerektirir her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı ve 2009 yılı KPSS genel kültür genel yetenek testi ile 2010 yılı genel kültür genel yetenek testlerindeki doğru cevap sayısı farkının 8 olmasının dosya kapsamında makul düzeyde delil teşkil etmediği gözetilmeden beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi,

Kanuna aykırı, katılan Hazine ve Maliye Bakanlığı vekili ile sanık ve müdafiinin temyiz

itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan hükmün bu sebeplerden dolayı CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA... [karar verilmiştir.] "

B. Uluslararası Hukuk

32. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, ... cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamalar konusunda karar verecek olan ... bir mahkeme tarafından davasının ... hakkaniyete uygun ve açık olarak görülmesini istemek hakkına sahiptir..."

33. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) adil yargılanma hakkının hukukun üstünlüğünün sözleşmeci devletlerin ortak mirası olduğunu belirten Sözleşme'nin ön sözüyle birlikte yorumlanması gerektiğini belirtmektedir. Hukukun üstünlüğünün temel unsurlarından biri de hukuki durumlarda belirli bir istikrarı garanti altına alan ve kamuoyunun mahkemelere olan güvenine katkıda bulunan hukuki güvenlik ilkesidir (Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye [BD], B. No: 13279/05, 20/10/2011, § 57).

34. AİHM; hukuki güvenlik ilkesinin hukuki durumlarda belli bir istikrarın sağlanmasını ve toplumun adalete olan güvenini desteklemeyi amaçladığını, aynı olaya ilişkin farklı yargı kararlarının devamlılık arz etmesinin toplumun yargısal sisteme olan güvenini azaltacak nitelikte bir hukuki belirsizliğe yol açabileceğini belirtmiştir (Çelebi ve diğerleri/Türkiye, B. No: 582/05, 9/2/2016, § 52/f). AİHM'e göre hukuk devletinin temel ilkelerinden biri olan hukuki belirlilik Sözleşme'nin bütün maddelerinde mündemiçtir (Iordan Iordanov/Bulgaristan, B. No: 23530/02, 2/7/2009, § 47).

35. Birbiriyle tutarlı olmayan yargı kararları nedeniyle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvurularda AİHM; bu konuda bir incelemeye girişmeden önce ulusal mahkemelerin yerini almak gibi bir görevi olmadığını, ulusal mevzuatın yorumlanmasından doğan sorunların öncelikle mahkemelerin görevi olduğunu ve AİHM'in rolünün bu tür yorumlama sonuçlarının Sözleşme ile uyumlu olup olmadığını denetlemekten ibaret olduğunu vurgulamaktadır (Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye, § 49; Waite ve Kennedy/Almanya, B. No: 26083/94, 18/2/1999, § 54).

36. AİHM, mahkeme uygulamalarında tutarlılığı sağlayacak mekanizmaların oluşturulmasının önemini vurgulamış; hukuk sistemlerini birbirine paralel yargılamalarda uyumsuz kararların kabul edilmesini önleyecek şekilde düzenlemenin devletlerin sorumluluğu olduğunu çok sayıda kararında yinelemiştir (Driza/Arnavutluk B. No: 33771/02, 13/11/2007, § 69; Vrioni ve diğerleri/Arnavutluk, B. No: 2141/03, 24/3/2009, § 58; Brezovec/Hırvatistan, B. No: 13488/07, 29/3/2011, § 66; Nejdet Şahin ve Perihan Şahin/Türkiye, § 55). AİHM, kararlar arası tutarlılığı sağlayan bir mekanizmanın yokluğunun Sözleşme'nin 6. maddesinin doğasında bulunan hukuki kesinlik ilkesini ihlal edebileceğini belirtmiştir (Beian/Romanya (No. 1), B. No: 30658/05, 6/12/2007, § 39; Iordan Iordanov ve diğerleri/Bulgaristan B. No: 23530/02, 2/7/2009, § 47; Brezovec/Hırvatistan § 66).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Anayasa Mahkemesinin 27/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

38. Başvurucu; soruları önceden ele geçirdiği yönündeki iddianın silahlı terör örgütün üyesi olduğu kanaatine, silahlı terör örgütü üyesi olduğu iddiasının da sınav sorularını önceden ele geçirerek dolandırıcılık suçunu işlediği iddiasına dayandırıldığını ve soruları sınavdan önce ele geçirdiğine dair somut bir delil olmadığını, bu bağlamda yanlış seçenekte birleşme ve önceki sınava nazaran daha kolay bir sınavda düşük performans göstermesinin olağan olamayacağından hareketle yetersiz delillerle cezalandırıldığını belirterek "Şüpheden sanık yararlanır." ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

39. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarına atıf yapıldıktan sonra başvurucu hakkındaki mahkûmiyetin bilirkişi raporlarına dayandığı, FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu için kapatılan okullardan birinde 62 şüpheli adayla birlikte çalıştığı, iptal edilen eğitim bilimleri sınavında 120 soruyu doğru cevaplayarak elde ettiği başarıyı daha sonra gösterememesi nedeniyle iptal edilen sınavdaki yüksek başarının kendi başarısı olmadığı kanaatini güçlendirdiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

40. Anayasa’nın iddianın incelenmesinde dayanak olan "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

41. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesiyle bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

42. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

43. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "...ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesine göre "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı metne dahil" edilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesine "herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu" ibaresinin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmıştır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54).

44. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kural olarak adil bir yargılama sürecini sağlamaya yönelik teminatlar içermektedir. Bu bakımdan adil

yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını güvence altına almamaktadır. Diğer bir ifadeyle adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

45. Adil yargılanma hakkı, uyuşmazlıkların çözümlenmesinde hukuk devleti ilkesinin gözetilmesini gerektirir. Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanması ve uygulanmasında gözönünde bulundurulması zorunlu olan bir ilkedir (Özlem Terzioğlu [2. B.], B. No: 2014/19341, 21/11/2017, § 39; Hakan Altıncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 44) .

46. Hukuk devleti ilkesi, yargı organlarının aynı maddi veya hukuki olgularla ilgili olarak çelişkili kararlar vermekten mümkün olduğunca kaçınmasını gerekli kılar. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili farklı kararlar verilmesi hukuk devleti ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatabilir. Bu nedenle bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir karar verildikten sonra aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaşılmaması kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati öneme sahiptir (gerekçeli karar hakkı bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Mehmet Okyar [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29; Mehmet Köz [2. B.], B. No: 2018/23430, 27/1/2021, § 27; Kemal Karanfil (4) [2. B.], B. No: 2021/54151, 5/6/2024, § 13).

47. Hukuk devletinin gereklerinden birini hukuk güvenliği ilkesi oluşturur (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Ayrıca aynı maddi vakıa veya hukuki sorun yönünden birbirinden farklı kararların varlığı hukuk kurallarının temel bir özelliği olan bireyin davranışını yönlendirebilme gücünü zayıflatacak bir boyuta ulaşmışsa kamu düzeninin bozulduğundan söz edilebilir (içtihat farklılıklarının değerlendirildiği benzer yönde kararlar için bkz. Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 84; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 59). Böyle bir algının toplumda yerleşmesi hâlinde bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına duymaları beklenen güven zarar görebilir (Yargıtay daireleri arasındaki içtihat farklılıkları yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Türkan Bal [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 64).

48. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı veya birden fazla yorumunun mümkün olduğu durumlarda bu yorumlardan hangisinin benimseneceği derece mahkemelerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda derece mahkemelerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanıması veya derece mahkemelerinin yerine geçerek hukuk kurallarını yorumlaması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz (Mehmet Arif Madenci, § 81).

49. Hukuk kurallarının yorumlanmasında yetki ve görevleri açısından farklı durumlarda bulunan mahkemeler arasında farklılıkların ortaya çıkması doğaldır. Diğer bir deyişle değişik yargı kademelerinde görev alan hâkimlerin tamamının bir kuralı aynı şekilde yorumlamaları mümkün olmayabilir. Ancak böylesi bir durumda mahkemelerin uygulamaları arasındaki uyumu ve içtihat birliğini sağlamaya yönelik mekanizmalar önem taşımaktadır (içtihat farklılıkları şikâyetlerinin incelendiği kararlardaki benzer değerlendirmeler için bkz. Özlem Terzioğlu, § 42; İslam Şahin [2. B.], B. No: 2014/7280, 21/1/2016, § 54; Uğur Çelik [1.

B.], B. No: 2015/20244, 15/6/2016, § 53).

50. Öte yandan bir uyuşmazlığın çözümünde etkili olan maddi vakıalar, uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarından farklı olarak sadece somut bir olayı ilgilendirdiğinden ancak somut olayın koşulları çerçevesinde yorumlanabilir ve anlamlandırılabilir. Somut olayın tek bir uyuşmazlığa konu edildiği durumlarda maddi vakıalara ilişkin olarak mahkemeler arasında görüş ayrılığı oluşması mümkün değildir. Buna mukabil aynı olay çerçevesinde birden fazla uyuşmazlığın birden fazla mahkemede görüldüğü hâllerde farklı mahkemelerin aynı olay kapsamındaki bir maddi vakıayı farklı değerlendirmesi ve yorumlaması mümkündür. Maddi vakıanın farklı yorumlanmasına bağlı olarak aynı olaya ilişkin uyuşmazlıklarda farklı sonuçlara ulaşılması ve birbiriyle çelişen kararlar verilmesi olasıdır. Bu durumda da aynı maddi vakıanın farklı değerlendirilmesine bağlı olarak adil yargılanma hakkının ihlal edilmesi söz konusu olabilir (Özlem Terzioğlu, § 45). Nitekim Anayasa Mahkemesi, farklı tarihlerde verdiği kararlarında benzer iddiaları hakkaniyete uygun yargılama hakkı kapsamında incelemiştir (çok sayıda karar arasından bkz. Özlem Terzioğlu, §§ 37-54, 46; Türkan Bal, §§ 42-73; Hakan Altıncan, §§ 44-56; Serpil Bodur [1. B.], B. No: 2019/10793, 19/1/2023, § 20).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

51. Somut olayda Mahkeme 2010 yılı KPSS sorularının örgütlü bir yapı tarafından sınavdan önce ele geçirilerek bu yapıya yakın kişilere sızdırıldığı iddiası hakkında yürütülen ana soruşturma dosyasındaki bilirkişi raporlarına ve diğer delillere atıf yapmak suretiyle söz konusu örgütlü yapının FETÖ/PDY olduğunu kabul etmiştir. Nitekim bahsi geçen ana soruşturma kapsamında sınavdan çok önceki bir tarihte soruların bilgisayarında kayıtlı olduğu tespit edilen ve ifadesi alınan şüpheli B.S.nin FETÖ/PDY ile bağlantılı kişiler aracılığıyla soruların kendisine ulaştırıldığı yönündeki beyanına gerekçeli kararda atıf yapmıştır. Yine aynı olaya ilişkin olarak yürütülen başka soruşturmalar kapsamında ifadeleri alınan diğer şüphelilerin de sınav sorularının kendilerine FETÖ/PDY tarafından dağıtıldığına dair ikrar içeren ifadeler verdiği gerekçeli karardan anlaşılmaktadır.

52. Mahkeme, örgütün sadece karakteristik özelliklerini temel alarak soruları kendisine sıkı sıkıya bağlı mensupları dışında hiç kimseye vermeyeceğini kabul etmiş; başvurucunun örgüt üyesi olduğu gerekçesiyle başvurucuyu terör örgütüne üye olma suçundan da mahkûm etmiştir. Mahkemenin bu kabulüne göre terör örgütüne üye olma suçu ile dolandırıcılık suçu gerekçeye esas alınan maddi vakıalar yönünden birbiriyle bağlantılıdır. Başvurucu, her iki suç yönünden de istinaf talebinde bulunmuş; başvurucunun talebi terör örgütüne üye olma suçundan temyiz kanun yolu açık olmak üzere dolandırıcılık suçundan ise kesin olarak reddedilmiştir.

53. Elbette terör örgütüne üye olma suçu faillerinin örgüt faaliyeti kapsamında başka suçlar da işlemesi ve bunlar nedeniyle cezalandırılması mümkündür. Bununla birlikte somut olayda olduğu gibi terör örgütüne üye olma suçu ile dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet gerekçelerinde yer alan maddi veya hukuki olguların birbirine bağlı olduğu durumlarda bir suçtan verilen hükmün kesin nitelikte olması, diğerinin ise temyize tabi olması aynı maddi vakıa ya da hukuk kuralı (haksız tahrik, hata, hukuka uygunluk, şahsi cezasızlık nedenleri vb.) konusunda farklı mercilerce farklı değerlendirmeler yapılmasına neden olabilecektir.

54. Bu gibi durumlarda terör örgütüne üye olma suçunun işlendiği hususu henüz kesin olarak ortaya konulmadığı hâlde bu suçla bağlantılı şekilde dolandırıcılık suçunun işlendiği kesin olarak kabul edilmekte ve infaz aşamasına geçilmektedir. Dahası kesinleşen bu suçtan

verilen mahkûmiyetin gerekçesinde terör örgütü üyeliğine atıf yapılmasına ve terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin kanun yolu incelemesinin tamamlanmamasına rağmen dolandırıcılık suçundan verilen ceza tümüyle infaz edilebilmektedir. Benzer sorun terör örgütü faaliyeti kapsamında işlenmesi nedeniyle terör örgütüne üye olma dışındaki diğer suçlarda ceza artırımı yapılması ya da daha ağır infaz rejimi uygulanması durumlarında da ortaya çıkmaktadır.

55. Esasında hukukumuzda terör örgütüne üye olma suçu ile örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar dışında da hukuk kuralları ve maddi vakıanın değerlendirilmesi bakımından bütünlük arz eden, birbirine etki edeceği muhakkak olan ve bir suçun istinaf, diğerinin ise temyiz aşamasında kesinleşmesi nedeniyle somut olaydakine benzer bir sorunun gündeme gelebileceği çok sayıda suç bulunmaktadır. Özellikle sübut değerlendirmeleri ve hukuki sonuçları bakımından birbiriyle yakın ilişki içinde olan cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar ile kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçları, sahtecilik suçları ile dolandırıcılık suçları, yağma suçu ile neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, hırsızlık, mala zarar verme ve konut dokunulmazlığının ihlali suçları, örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçu ile örgüt adına işlenen suçlar arasındaki ilişki bunlara örnek olarak gösterilebilir.

56. İlgili mevzuatta, aralarında bu tür bir yakın ilişki veya bağlantı bulunan suçlardan birine karşı temyiz kanun yolunun açık olmasının diğer suça karşı da kendiliğinden temyiz imkânı getireceğine dair açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu durum, aynı sanık hakkında birden fazla suçtan görülen somut başvurudaki gibi yargılamalarda bu hükümlerden bazıları yönünden henüz temyiz aşaması tamamlanmadan bağlantılı diğer hükümlerin istinaf aşamasında kesinleşmesine ve infaz aşamasına geçilmesine neden olmaktadır. Nitekim 5275 sayılı Kanun'un 5. maddesi gereğince mahkemeler, kesinleşen ve yerine getirilmesini onayladığı cezaya ilişkin hükümleri, infaz için Cumhuriyet başsavcılığına göndermektedir (bkz. § 25).

57. Bu tür bir kısmi kesinleşmenin diğer bir sonucu ise temyiz incelemesini yapan merci yönünden kendisini göstermektedir. Nitekim mevcut usul kuralları temyiz merciine terör örgütüne üye olma suçu yönünden inceleme yaparken henüz ortada bu suçtan kesinleşmiş bir mahkûmiyeti olmamasına rağmen istinaf aşamasında kesinleşmiş bir hükümde tespit edilen ve failin terör örgütü üyeliğine ilişkin de esas alınan maddi olguyu kullanma imkânı tanımakta ve temyiz merciinin de incelemesini bu yönüyle zorlaştırmaktadır.

58. Yargıtay, tek bir fiille birden fazla farklı suçun oluştuğu fikrî içtima hâline ilişkin olarak verdiği bir kararda mahkemelerce en ağır cezayı gerektiren suçtan değil de her iki suçtan ayrı ayrı hüküm kurulduğu durumlarda suçlardan biri için kurulan hükümdeki sonuç ceza kesinlik sınırı içinde kalsa dahi adaletli ve doğru sonuca ulaşılabilmesi için her iki suçtan kurulan hükümlerin temyizinin mümkün olduğunu kabul etmiştir (bkz. § 27). Bununla birlikte Yargıtayın fikrî içtima hâline ilişkin olarak verdiği bu kararda izlediği yöntemi, somut olaydaki gibi sonuçları itibarıyla birbirini etkileme potansiyeli olan ve ayrı ayrı cezalandırılan suçlar yönünden uygulamadığı görülmüştür (bkz. §§ 28, 29). Nitekim Yargıtayın anılan kararına konu olayda bölge adliye mahkemesi, istinaf incelemesinin reddi kararlarını terör örgütü faaliyeti çerçevesinde işlendiği anlaşılan ve aralarında bağlantı olan suçlar yönünden verilecek hükümlerde çelişkinin önlenmesi amacıyla hem terör örgütüne üye olma hem de dolandırıcılık suçları yönünden temyiz yolu açık olmak üzere vermiş ise de Yargıtay, dolandırıcılık suçu bakımından yaptığı incelemede istinaf dairesinin verdiği kararın kesin nitelikte olmasını gerekçe göstererek 5271 sayılı Kanun'un 298. maddesi gereğince temyiz talebinin reddine karar vermiştir.

59. Yukarıda yer verilen açıklamalara göre eldeki başvuruda temel sorun 5271 sayılı Kanun'un 286. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca bölge adliye mahkemelerince verilen bazı kararlara karşı temyiz kanun yolunun kapalı olmasından kaynaklanmaktadır. Zira bahsi geçen maddede hangi kararlara karşı temyiz kanun yoluna gidilemeyeceği sınırlı sayma yöntemiyle düzenlenmiş, bu kapsamda maddenin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde ilk derece mahkemelerince verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararlarının temyiz edilemeyeceği açıkça düzenlenmiştir. Diğer bir ifadeyle anılan mevzuat, aralarında yakın ilişki veya bağlantı bulunan suçların temyiz incelemesinin birlikte yapılmasının gerekli olup olmadığı noktasında istinaf merciine herhangi bir değerlendirme yapma imkânı vermemektedir. Nitekim başvurucu hakkında dolandırıcılık suçundan verilen hapis cezası süresinin beş yıldan az olması nedeniyle bu suç yönünden istinaf başvurusunun esastan reddine dair karar temyiz edilememiştir. Bununla birlikte dolandırıcılık suçuna ilişkin mahkûmiyet gerekçesinin bağlantılı olduğu terör örgütüne üye olma suçu beş yıldan fazla süre hapis cezası gerektirdiğinden temyiz edilebilmiş ve temyiz incelemesi sonucunda anılan suçun işlendiğine dair delil bulunmadığı gerekçesiyle hükmün bozulmasına karar verilmiştir (bkz. § 20). Mahkemece hem istinaf aşamasında kesinleşen dolandırıcılık hem de terör örgütü üyesi olma suçundan mahkûmiyete esas alınan maddi vakıaların (sınav sorularının önceden alınması) aynı olduğu gözetildiğinde dolandırıcılık ve terör örgütüne üye olma suçlarından aynı maddi vakıa hakkında istinaf ve temyiz mercilerince farklı yönde değerlendirmeler yapıldığı anlaşılmaktadır.

60. Somut olayda dolandırıcılık ve terör örgütüne üye olma suçları yönünden söz konusu olduğu gibi kesinleşen ve incelemesi devam eden yargılamalar arasında sübuta veya hukuk kurallarının uygulanmasına ilişkin maddi vakıalar yönünden yakın ilişki, bağlantı ya da bütünlük olması durumlarında istinaf aşamasında kesinleşen bu tür bir mahkûmiyete rağmen temyiz incelemesi sonucunda verilecek olası bir bozma kararının, kesinleşen ve bu nedenle infazına başlanan belki de infazı tamamlanan hükümle telafisi imkânsız bir çelişkinin ortaya çıkmasına neden olacağı açıktır. Bu tür bir durumun ise hukuk güvenliği ilkesine vereceği zararın gözetilmesi gerektiği izahtan varestedir.

61. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır. Hâkimlerin tamamının bir maddi vakıayı ya da hukuk kuralını aynı şekilde yorumlamaları mümkün olmayabilir. Bununla birlikte aralarında somut olayda olduğu gibi yakın ilişki bulunan davalarda birbirinin aksi yönünde kararlar verilmesinin engellenmesi için yargısal sistem içinde çeşitli mekanizmaların geliştirilmesi gerektiği açıktır. Aksi takdirde birbirine tamamen zıt olarak verilen kararlar hukuki belirsizlik yaratarak hukuk kurallarının temel bir özelliği olan bireyin davranışını yönlendirebilme gücünü zayıflatacak ve bireyler nezdinde yargısal sisteme olan güveni sarsabilecektir. Diğer bir ifadeyle aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi ve bu kararlardan birinin kesinleşerek infaz edilmeye başlanması hukuk devleti ilkesini zedeleyecek, kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatacaktır. Tüm bu sebeplerle hukuk sisteminde farklı kararlar verilmesi sonucunu doğuran ve yargılama süreci ve usulüne ilişkin olan somut başvurudaki durum nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği sonucuna varılmıştır.

62. Öte yandan istinaf aşamasında kesinleşen suçlar yönünden kabul edilen ve sübuta etki eden maddi vakıaların ya da uygulanan birtakım hukuki kurumların temyiz aşamasında yapılacak inceleme yönünden değerlendirilmesinde yaşanacak imkânsızlıklar ya da

zorluklar, kişilerin bu olgu veya olayların aksini ispatını da olanaksız hâle getirebilir. Bu tür durumlar diğer birtakım anayasal hak ve güvencelerin de ihlaline neden olabilir.

63. Masumiyet karinesi uyarınca, bir kişinin suçlu olarak ilan edilip yaptırıma maruz bırakılabilmesi için suça konu eylemi işlediğine dair hakkındaki her türlü şüphenin yenilmesi gerekir. Aksi hâlde kişi, şüpheden yararlanacak ve cezalandırma yoluna gidilemeyecektir. Bu yönüyle mahkemenin suçun fail tarafından işlendiğine yönelik en ufak bir kuşku kalmadan maddi gerçeğe ulaşarak mahkûmiyet hükmü kurması masumiyet karinesinin bir gereğidir. Bu şartlar sağlanmadan kişinin suçlu ilan edilmesi masumiyet karinesini zedelemektedir (AYM, 31/3/2021 E.2020/35, K.2021/26, §§ 52, 53). Dolayısıyla somut olaya benzer durumlarda aynı maddi vakıa konusunda istinaf ve temyiz mercilerinin farklı sonuçlara varabilmesi ve bu bağlamda maddi vakıanın sübutuna dair farklı değerlendirmeler yapılması ihtimali kişinin gerçekte suçlu olup olmadığı hususunda kesinleşmiş farklı kararlarla ortaya çıkan çelişkili ve şüpheli bir duruma, bu da Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin zedelenmesine neden olabilecektir.

64. Diğer taraftan bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir karar verildikten sonra başka bir yargı merciinin aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaştığı durumlarda bunun gerekçesinin kararda belirtilmesi gerekir (bkz. § 46). Bu kapsamda somut olayda olduğu gibi istinaf aşamasında kesinleşen dolandırıcılık suçunun gerekçesinde kabul edilen maddi vakıa hakkında temyiz merciince farklı bir değerlendirme yapılması kişilerin gerekçeli karar haklarının ihlalini de gündeme getirebilecektir.

65. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

66. Başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden, kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinin ihlal edildiğine dair şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

VI. GİDERİM

67. Başvurucu, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

68. İncelenen başvuruda dolandırıcılık suçunun terör örgütüne üye olma suçu ile bağlantılı olarak işlendiği kabul edildiği hâlde örgüt üyeliği suçu yönünden temyiz incelemesi devam etmekteyken dolandırıcılık suçundan istinaf incelemesi sonucunda kesin hüküm verilerek infaza geçilmesinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu ihlalin ise ilgili mevzuatta birbiriyle bağlantılı, yakın ilişkili ya da bütünlük arz eden suçlardan birine karşı temyiz kanun yolunun açık olmasının kesinleşen diğer suça karşı da kendiliğinden temyiz imkânı getirdiğine dair açık bir yasal düzenleme bulunmamasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

69. Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz ([GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) kararında, kanundan kaynaklandığının tespit edilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Buna göre mevcut başvurular bakımından başvurucuların mağduriyetinin eski hâle getirme ilkesi çerçevesinde giderilmesi Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa

Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesi uyarınca zorunludur. Bunun için ise yukarıda değinildiği üzere mümkün olduğunca ihlalden önceki duruma dönülmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde başvuruculaların mağdur statüsü sona erdirilmemiş ve ihlalin sonuçları giderilmemiş olur. Anayasa Mahkemesi tarafından ihlale yol açtığı tespit edilen ve mevcut başvurulara konu davalarda uygulanan kanun hükmüyle ilgili olarak yasama organınca bir değişiklik yapılmadığına göre ihlalden önceki duruma dönülmesini temin etmek için ihlalin sonuçlarının gideriminin anılan maddeye göre yeniden yargılama kapsamında sağlanıp sağlamayacağı hususunun Anayasa'da ve anılan Kanun'da yer alan hükümler çerçevesinde tartışılması gerekir (Hulusi Yılmaz, § 62).

70. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin birinci fıkrasında ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla bu madde, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasına uygun olarak ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilerek önceki duruma dönülmesinin sağlanması yetki ve görevini Anayasa Mahkemesine vermektedir. Diğer taraftan bu maddenin ikinci fıkrasında ihlalin mahkeme kararından kaynaklanması durumunda ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda ihlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda yeniden yargılama yapılmasında hukuki bir yarar olup olmadığı ihlalin sonuçlarının giderilmesini ilgilendiren bütün Anayasa hükümleri birlikte dikkate alınarak belirlenmelidir (Hulusi Yılmaz, § 63).

71. Yeniden yapılacak yargılamada anılan Anayasa hükmü çerçevesinde davada uygulanacak kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yönünde itirazda bulunulabilmesi mümkün görülmüştür (Hulusi Yılmaz, § 53). Diğer taraftan yeniden yapılacak yargılamada uygulanacak kanun hükmünün temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşma hükümlerine aykırı olması durumunda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınarak uyuşmazlığın çözülebileceğine yönelik Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrası hükmü de uygulama alanı bulabilir (Hulusi Yılmaz, § 54). Ancak yukarıda da izah edildiği üzere Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa'ya aykırı olan normun iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulması, olayın koşulları dikkate alındığında daha doğru bir yol olarak kendini göstermektedir.

72. Bu durumda eldeki başvurularda tespit edilen hak ihlalinin ve sonuçlarının yukarıda belirtilen şekilde ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir. Temel haklara yönelik Anayasa'ya aykırı müdahalelere engel olamadığı Anayasa Mahkemesince tespit edilmiş bir kanun hükmüne göre karar verilemeyeceği açık olduğundan ihlal ve sonuçlarının giderimi amacıyla aşağıda belirtilen şu iki yöntemin birlikte uygulanması gerektiği değerlendirilmiştir.

- İhlal aralarında yakın ilişki veya bağlantı bulunan suçların temyiz incelemesinin birlikte yapılmasının gerekli olup olmadığı noktasında istinaf merciine herhangi bir değerlendirme yapma imkânı vermeyen kanundan kaynaklandığı için ve bireysel başvurunun amacına ve işlevine uygun şekilde benzeri ihlallerin de önüne geçmek amacıyla kararın Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine karar verilmesi gerekir.

- Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabileceği veya Anayasa'nın 90. maddesinin son fıkrasının uygulanabileceği dikkate alındığında yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin ayrıca Ceza Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Ömer ÇINAR bu görüşe katılmamıştır.

73. Başvurucu; maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR’ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabilmesi için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesine (E.2019/14, K.2020/1183) GÖNDERİLMESİNE Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine BİLDİRİLMESİNE Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

F. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/1/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Ceza davasında bağlantılı suçlardan birine ilişkin temyiz incelemesi devam ederken diğer

suçtan kurulan hükmün istinaf aşamasında kesinleşmesi ve kesinleşen hüküm yönünden infaz aşamasına geçilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmaktayım. Bununla birlikte Mahkememiz çoğunluğu giderim olarak "Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabilmesi için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesine (E.2019/14, K.2020/1183) gönderilmesine" ve "Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine" karar vermiştir.

2. Bu dosyada ihlal, bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın esasını doğrudan ilgilendiren 5271 sayılı Kanun'un "Temyiz" başlıklı 286. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında temyiz edilebilecek ve edilemeyecek kararları kategorik biçimde düzenleyen ve maddi olayları birbirleri ile bağlantılı olan suçlarda istinaf ve temyizin birbirinden farklı sonuçlara ulaşmasının adil yargılanma hakkı bağlamında doğurabileceği sakıncaları dikkate almasına imkan veren bir yaklaşım benimsememesinden kaynaklanmaktadır. Bunun içindir ki bu durumda ulaşılan ihlalin giderimi olarak kanaatimizce bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta "uygulanacak kural"ın Anayasa'ya aykırılığının değerlendirilmesine ilişkin hukuki zeminin tesisi gerekmektedir.

3. Anayasa'nın 148. maddesi kapsamında Anayasa Mahkemesinin sahip olduğu bireysel hak ihlallerini giderme yetkisi, 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesiyle bireysel başvuru kararları kapsamında tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedebilme yetkisine sahip olmak şeklinde ayrıntılı biçimde düzenlenmiştir. Bu minvalde ihlalin ve sonuçlarının nasıl giderileceği hususunda -bireysel başvuru yetkisinin doğal bir sonucu da olarak- Anayasa Mahkemesi yetkili kılınmıştır.

4. Bireysel başvuru inceleme görevi esnasında ihlale neden olan kanun hükmünün çoğunluk kararında belirtilen yola ihtiyaç duyulmaksızın Anayasa'ya uygunluk denetiminin yapılması amacıyla Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunca gerçekleştirilecek olan norm denetimi yoluna taşınması gerekmektedir.

5. Bu sayede ihlalin sonuçlarının giderilmesinin, "Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi" başlıklı Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında "Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır." şeklinde tanımlanan itiraz başvurusu yoluyla gerçekleştirilmesi mümkün olacaktır.

6. Bu hüküm gereğince bireysel başvuru incelemelerinde Anayasa Mahkemesi, ulaşılan ihlal sonucunun bireysel başvuruya konu uyuşmazlıkta uygulanan açık kanun hükmünden kaynaklanması durumunda, Anayasa'nın 152. maddesi gereğince "davaya bakmakta olan mahkeme" sıfatını haiz olduğundan bu madde hükmü gereğince kuralı norm denetimi görevi yapacak olan Anayasa Mahkemesi heyetinin incelemesine sunmalıdır.

7. Anayasa Mahkemesi de norm denetimi incelemesi sonucunda Anayasa'ya aykırı olduğu

sonucuna ulaşırsa –ki böyle bir durumda bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanunun açık hükmünden kaynaklandığı biçimindeki bir kanaate ulaşması nedeniyle norm denetiminde bu kuralın Anayasa'nın hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile ilgili 36. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşması gerekecektir- bu durumda ihlalin kaynağı olan kanun hükmü iptal edileceğinden, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği olan asıl etkili giderim de böylece sağlanmış olacaktır.

8. Bu yönü ile bakıldığında Anayasa Mahkemesi, ihlalin giderimi bağlamında 50. maddede yer alan farklı seçeneklerden uygun gördüklerini devreye sokabilmektedir. Bu minvalde ihlalin bizzat bireysel başvuruya konu uyuşmazlığı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte olan kanun hükmünden kaynaklanması ve bahse konu kanun hükmünün daha farklı bir sonuca ulaşmayı engelleyen açıklıkta bir düzenleme içermesi durumunda artık bu hükmün norm denetimi yoluyla Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

9. Bununla birlikte, burada ihlalin kanundan kaynaklanması konusuyla ilgili olarak öncelikle bir hususun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin kanundan kaynaklandığı iki farklı durum söz konusu olabilmektedir. Birincisinde, müdahalenin dayanağı olan güvenceli bir kanun hükmü bulunmamaktadır. Bu durumda bir anlamda eksik düzenleme hali söz konusudur. İkincisinde ise müdahalenin dayanağı olarak açık bir kanun hükmü mevcuttur ve ihlal, derece mahkemelerince yeniden yargılama yapılması durumunda farklı yönde karar çıkmasına imkan vermeyen bu açık kanun hükmünden kaynaklanmaktadır. İşte burada giderim yönünden ancak bu biçimde açık bir kanun hükmünün varlığı durumunda itiraz yolunun çalıştırılması mümkündür. Eksik düzenlemeye dayalı bir kanunilik ihlali söz konusu olduğu ve dolayısıyla ortada somut bir kural bulunmadığı durumlarda ise giderim yönünden niteliği gereği itiraz yolunun çalıştırılması uygun olmayacaktır.

10. Bireysel başvuru inceleme sürecinde uyuşmazlığın esasını çözecek kuralda Anayasa'ya aykırılık olması durumunda öncelikle vurgulamak gerekir ki Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında bir yetki sorunu bulunmamaktadır. Bahse konu yetki, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinden ziyade Anayasa'nın 152. maddesinden kaynaklanmaktadır.

11. Bu konuda yetki ile ilgili şu temel ilkeye bakmak konunun daha iyi kavranmasına da yardımcı olacaktır. Kamu hukukunda "yetkisizlik asıl ve yetki istisna" olduğundan, kamusal yetki kullanan tüm organ, kurum ve kişilerin sadece kendilerine açıkça verilen yetkiyi kullanma imkanı bulunmaktadır. Yine bu ilkenin gereği olarak kullanılan yetkinin ya Anayasa ya da kanunda öngörülmüş olması zorunludur. Verilmemiş bir yetkinin hukuk sistemimizde içtihatla kabulü mümkün değildir.

12. Dolayısıyla, konumuz bağlamında açıklığa kavuşturulması gereken asıl husus şudur: Bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesinin, ihlale yol açan kanun hükmünü, norm denetimi sıfatıyla çalışan Anayasa Mahkemesinin (Genel Kurulun) önüne itiraz yoluyla taşıma konusunda açık bir yetkisi var mıdır?

13. Bu bağlamda ilk olarak normlar hiyerarşisinde en üstte yer alan Anayasa metnine bakmak gerekmektedir. Konumuzla ilgili yetkinin dayanağı açıkça Anayasa'nın 152. maddesinde yer almaktadır. Bu madde, şartlar gerçekleştiğinde tüm mahkemelere itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvurma yetkisi tanır. Maddenin bireysel başvuru

incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi için de geçerli olduğu ise izahtan varestedir. Aksi durumda bu biçimdeki temel anayasal yetki Anayasa Mahkemesinden esirgenmiş olacaktır.

14. Nitekim bugüne kadar Anayasa Mahkemesi, bir diğer önemli görevi olan siyasi parti kapatma davalarında önündeki davada uygulanacak kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılıkların incelenmesini istediğinde dava konusu kuralı norm denetimi sıfatıyla görev yapacak olan Anayasa Mahkemesine taşımıştır. Geçmişte bunun çok sayıda örneği mevcuttur (bu yöndeki örnek bazı kararlar için bkz.: AYM, E.1998/2, K.1998/1, 09/01/1998; E.2000/86, K.2000/50, 12/12/2000; E.2010/17, K.2010/112, 08/12/2010).

15. Benzer bir yaklaşımla Yüce Divan sıfatıyla gerçekleştirdiği yargılamalarda da Anayasa Mahkemesi, önündeki ceza davasının değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kanun hükümlerinde Anayasa'ya aykırılık görmesi durumunda aynı şekilde kuralı norm denetimi yapacak olan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıyabilir.

16. Dolayısıyla bu aşamada açıklığa kavuşturulması gereken husus, Anayasa'nın 152. maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartların bireysel başvuru kapsamında inceleme yapan Anayasa Mahkemesinde bulunup bulunmadığıdır.

17. Bu itibarla burada davada "uygulanacak kural" hususunun, bireysel başvuru incelemesi yapan Anayasa Mahkemesi'nin itiraz yolunu işletmesi usulü yönünden ele alınıp açıklanması gerekmektedir. Bilindiği üzere Anayasa Mahkemesi, norm denetiminde itiraz başvurularının ilk incelemesini gerçekleştirirken, "uygulanacak kural" ile kastedilenin davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte kurallar olduğunu kabul etmektedir (Örnek olarak bkz.: AYM, E.2000/56, K.2000/28, 17/10/2000; E.2013/14, K.2013/56, 10/4/2013; E.2015/76, K.2017/153, 15/11/2017, § 3; E. S.: 2018/8, K. S.: 2018/85, K.T.: 11/07/2018, § 2; E.2023/68, K.2024/190, 05/11/2024; E.2025/95, K.2025/92, 22/04/2025, § 2).

18. Yine ifade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru incelemelerinde davaya bakan mahkeme olduğu, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğinin tespit edilmesi ve bu ihlalin giderilmesi noktasında bağlayıcı kararlar vermek suretiyle nihai hüküm tesis etmeye yetkili bir mahkeme sıfatı taşıdığı, yargısal denetim yetkisini kullandığı, bu denetimi yargısal usullerle gerçekleştirdiği ve bireysel başvuru yolunun bir hak arama yolu olarak bir dava niteliği taşıdığı tartışmasız bir gerçektir.

19. Hal böyle olduğundan bireysel başvuruya konu uyuşmazlığın çözümünde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü bireysel başvuru incelemesi sürecinde Anayasa Mahkemesi tarafından açıkça Anayasa'ya aykırı görülürse, norm denetimi sıfatıyla bu konuda vereceği karara kadar Anayasa Mahkemesinin davayı geri bırakma yetkisini kullanması pekala mümkündür.

20. Yukarıda da belirtildiği üzere bireysel başvuru inceleme sürecinde Mahkemenin, ihlale yol açan kuralın denetimi için itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurmasının açık Anayasal dayanağı, Anayasa'nın 152. maddesi hükmüdür.

21. Dolayısıyla, bu konuda Anayasa'da açık bir yetki öngörülmüşken, bu yetkinin hukuksal dayanağı açısından 6216 sayılı Kanun'da veya başka bir kanunda hüküm bulunup bulunmaması hiçbir önem taşımamaktadır. Aksine, Anayasa'nın açık hükmüne rağmen 6216 sayılı Kanun'daki düzenlemelerden hareketle bu yetkinin kullanılamayacağı şeklindeki görüş önemli bir Anayasa'ya aykırılık teşkil edecektir.

22. Bu itibarla Anayasa’nın 152. maddesinin açık hükmü karşısında bireysel başvuru incelemelerinin başlayacağı dönemde 6216 sayılı Kanun’un hazırlık aşamasında bu yetkinin Anayasa Mahkemesine açıkça verilmesi şeklindeki bir düşünceye rağmen daha sonra bundan vazgeçilmesinden hareketle Anayasa Mahkemesinin bahse konu yetkiyi kullanamayacağı biçimindeki görüşe de katılmak mümkün değildir. Zira bu biçimdeki görüş hem kamu hukukunda yetki ile ilgili yukarıda yer verilen temel ilkeler hem de normlar hiyerarşisi gereği Anayasa’nın 152. maddesine aykırı bir kanun çıkarılamayacağı gerçeği karşısında hukuken savunulamaz.

23. Ek olarak, buradaki yetki konusunu, Anayasa Mahkemesinin siyasi sistem içerisinde bir “anayasal organ” olması yönünü de göz önünde tutarak ele almak gerekir. Zira, Anayasa Mahkemesi, gerçekleştirdiği denetimin önemine binaen bir “anayasal organ” olarak öngörülmüş olup bu minvalde Mahkemenin yetkilerinin dayanağı noktasında Anayasa hükümlerinin çok daha farklı bir değeri ve konumu bulunmaktadır.

24. Nitekim Anayasa Mahkemesinin anayasal organ sıfatını vurguladığım bir karşıoyumdaki açıklamalarım, Anayasa'nın 152. maddesinin bireysel başvuru incelemelerinde, ihlale neden olan kuralın Anayasa'ya aykırılığı durumunda temel bir pozitif dayanak işlevi görmesi gerektiği görüşünü güçlü bir biçimde desteklemektedir. Bu nedenle bahse konu karşıoydaki ilgili kısımlara aşağıda aynen yer vermek uygun olacaktır:

“Anayasa kurallarında da görüldüğü üzere Anayasa Koyucunun yargı erki içerisinde Anayasa Mahkemesine yönelik bu yaklaşımı, devletin yasama ve yürütme erklerini oluşturan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi Anayasa Mahkemesini de bir ‘anayasal organ’ şeklinde öngördüğünü ortaya koymaktadır. Bunun içindir ki Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı gibi bir anayasal organ olmasından hareketle Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri, sahip olduğu güvenceler ve çalışma usulü Anayasa’da oldukça detaylı biçimde düzenlenmiştir.

Nitekim doktrinde de Anayasa Mahkemesinin yargı organının bir parçası ve yüksek mahkeme niteliği taşımakla birlikte bir diğer özelliği olarak bir ‘anayasal organ’ olduğuna özellikle vurgu yapılmakta olup fonksiyonunun mahiyetinin Mahkemeye yargı içerisinde özel ve öncelikli bir mevki verdiği ifade edilmektedir. Avrupa doktrininde de Anayasa Mahkemelerini herhangi bir yüksek mahkeme değil, bir anayasal organ olarak görme eğilimi mevcut olup, bu bağlamda somut örnek olarak Federal Alman Anayasa Mahkemesinin aynı zamanda anayasal organ olduğu çok net biçimde ifade edilmektedir.

Anayasa Mahkemesinin anayasal organ olabilmesi için sadece Anayasa’da zikredilmesi yeterli değildir. Mahkemenin bir anayasal organ olarak kabul edilebilmesi için statüsü ve önemli yetkilerinin de Anayasa’da düzenlenmiş olması gerekir. Yine bir anayasal organ olmanın iki önemli sonucu olarak diğer anayasal organlar gibi Anayasa Mahkemesi de kendi içtüzüğünü çıkarma yetkisine sahiptir ve diğer anayasal organlardan daha alt bir konumda olmadığı gibi örgütlenme bakımından anayasal organlardan bağımsız konumdadır.

İşte bu nedenledir ki bir anayasal organ olması nedeniyle Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, görev, yetki ve işleyişinin doğrudan Anayasa tarafından ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiş olmasının bir sebebi vardır. Anayasa’nın kendisine verdiği görev ve yetkilerin bir gereği olarak yasama organını denetleyen Anayasa Mahkemesinin kuruluş ve işleyişinin yasama organının takdirine bırakılmamasıyla anayasa yargısının anlamının zayıflaması önlenmiştir.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin statüsü, görev ve yetkileri, denetim yolları ve

kapsamı, kararlarının özellikleri ve çalışma ve yargılama usullerinin Anayasa'da detaylı biçimde belirlenmiş olması nedeniyle bu konularda ayrıntı ile ilgili kanun koyucuya sadece sınırlı bir düzenleme yetkisi tanınmış olduğu görülmektedir. Bu durumun yukarıda da ifade edilmeye çalışıldığı üzere Anayasa Mahkemesinin yasama organını denetlemesinden kaynaklandığı açıktır. Zira denetleyen organın hukuki statüsü ile görev ve yetkilerini belirleme yetkisinin denetlenen organa bırakılması mümkün olamaz. 1

Bunun içindir ki Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usullerini düzenleyen 6216 sayılı Kanun önemli ölçüde Anayasa tarafından getirilen ayrıntılı Anayasal hükümleri açıklayıp tekrar etmektedir. Bu durum diğer yüksek mahkemelere kıyasla Anayasa Mahkemesinin konumu açısından oldukça önemli bir anayasal güvence olarak görülmektedir2. Anayasa Mahkemesinin oluşumu, görev ve yetkileri ve çalışma usulü ve benzeri konuların ayrıntılı biçimde Anayasa'da düzenlenmesi nedeniyle yapısında veya görevlerinde bir değişiklik yapılabilmesi ancak bu konudaki bir Anayasa değişikliği ile mümkün hale gelebilecektir3" (Bkz.: "AYM, E.2023/104, K.2023/177, K.T.: 11/10/2023" künyeli kararda Yusuf Şevki Hakyemez'in karşıoyu: §§ 24-29).

25. Yukarıda sıralananlar bağlamında, bir anayasal organ olması hususu da dikkate alındığında, Anayasa Mahkemesinin görevinin ifası noktasında sahip olduğu yetkilerle ilgili olarak asıl bakılması gereken yerin Anayasa hükümleri olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında 6216 sayılı Kanun'da bahse konu yetkinin açıkça verilmemiş olmasının bu yetkinin varlığı ile ilgili değerlendirmelerde hiçbir hukuki değeri bulunmamaktadır.

26. Zira bir anayasal organ olarak Anayasa Mahkemesinin yetkileri ile ilgili asıl bakılması gereken hukuki düzlem Anayasa'dır. Anayasa'nın 152. maddesi, bu yönü ile siyasi parti kapatma davaları ve Yüce Divan sıfatıyla bakılan davalarda olduğu gibi bireysel başvuru incelemelerinde de Anayasa Mahkemesine davaya bakmakta olan mahkeme sıfatı ile önündeki uyuşmazlığa uygulanacak somut kanun hükmünü itiraz yolu ile norm denetimi sıfatıyla görev yapan Anayasa Mahkemesinin önüne taşıma yetkisini vermektedir.

27. Bununla birlikte, giderim yönünden bu şekilde bir görüş savunulduğunda hemen akla benzer başvurularda, Anayasa Mahkemesinin -bugüne kadar benim de katıldığım şekilde- ihlalin dayanağı olan kanun hükmü ile ilgili olarak ya Türkiye Büyük Millet Meclisine çağrıda bulunması (örnek bazı kararlar için bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019; Bedrettin Morina [GK], B. No: 2017/40089, 5/3/2020; Sabri Uhrağ [GK], B. No: 2017/34596, 29/12/2020; Muammer Bulut [GK], B. No: 2020/9066, 21/11/2024; Caner Şafak[GK], B. No: 2024/41763, 8/7/2025) ya da derece mahkemelerinden Anayasa'nın 152. maddesindeki itiraz yolu aracılığı ile kuralı Anayasa Mahkemesinin önüne getirme yolunu devreye sokmalarını istemesi gelmektedir (örnek bazı kararlar için bkz.: (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022; Kemtaş Tekstil İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. [GK], B. No: 2020/22192, 17/5/2023; Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Meryem Boyacıoğlu [1. B.], B. No: 2020/9020, 13/3/2025).

28. Bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin bizzat uyuşmazlığın esasını çözecek olan kanun hükmünden kaynaklanması durumunda Anayasa Mahkemesinin kullandığı bu iki yol da yasama organında ve derece mahkemelerinde belli ölçüde karşılık bulmuş ve bu şekilde ihlale sebebiyet veren kanun hükmü ya yapılan çağrı üzerine yasama organı tarafından kaldırılmış veya Anayasa'ya uygun hale getirilmiş ya da itiraz yolu ile derece mahkemelerince Anayasa Mahkemesinin önüne getirildiğinde iptal edilmiştir.

29. Bununla birlikte, ihlal kararının giderim kısmında Anayasa Mahkemesince her iki seçeneğe de yer verilmiş olmasına rağmen, yine de ihlale sebebiyet veren somut kanun hükmünün yasama organı tarafından kaldırılmaması veya itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesinin önüne getirilmemesi durumu söz konusu olabilmektedir (İhlal kararında her iki yol dile getirilmesine rağmen 31.07.2025 tarihine kadar bu çağrılardan olumlu sonuç alınamayan örnek bazı kararlar için bkz.: Mohamma Salem Pashto ve Nazı Salem [GK], B. No: 2019/26339, 17/5/2023; Fikret Aslan [GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025). Böyle bir durumda ise Anayasa Mahkemesinin insan haklarını koruma noktasındaki olumlu gayreti sonuçsuz kalabilmektedir.

30. Oysa, bireysel başvuru mekanizması ancak farklı paydaşların her birinin insan hakları ihlallerini giderme sorumluluğunu etkin biçimde kabul etmesi ve bu konuda kendilerinden beklenen performansı sergilemesi halinde işlerlik kazanacak bir sistemdir. Bu düzeydeki bir uygulama birliğinin varlığı halinde ancak bireysel başvurudan amaçlanan sonuç elde edilebilir.

31. İşte bu çerçevede Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığını tespit etmesi durumunda; bu keyfiyeti yasama organına bildirdiğinde yasama organının ihlale sebebiyet veren hükme ilişkin yapması gerekenleri bir an evvel yapması; benzer şekilde derece mahkemelerinin ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine taşıması gerekmektedir.

32. Zira, bireysel başvuru bir hak arama yolu olarak işin merkezine Anayasa Mahkemesini koymakla birlikte, bu hak arama yolundan istenilen olumlu sonuçların elde edilebilmesi için kamusal yetki kullanan tüm kişi ve kurumların hak ihlallerine sebebiyet vermeyen bir yaklaşımla görevlerini yerine getirmeye özen göstermeleri fevkalade önem arz etmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi dışındaki mahkemelere ve yasama organına ihlallerin ortadan kaldırılması noktasında oldukça önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiş durumdadır.

33. Nitekim, Anayasa'nın Başlangıç kısmında belirtildiği gibi, kuvvetler ayrılığı devlet organları arasında bir üstünlük sıralaması değil, yetki ve görevlerin kullanımıyla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliğidir. Bireysel başvuru sistemi de kamusal yetki kullanan tüm kişi, kurum ve kuruluşların bu işbirliği yaklaşımını sergilemesini gerektirmektedir.

34. Bununla birlikte, bireysel başvuru incelemelerinde ihlalin doğrudan kanun hükmünden kaynaklanması halinde, yasama organı ve derece mahkemeleri kendilerinden beklenen katkıyı sunmadığında, devreye artık kaçınılmaz olarak, benim giderim yönünden bu karşıoyda önerdiğim çözüm yolu sokulmalıdır.

35. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin, ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü itiraz yoluyla kendi önüne taşıması yolu çözüm olarak gündeme gelecektir. İfade etmek gerekir ki bu yöntemin “kendi kendine başvuru” biçiminde görülmesi doğru değildir; zira Anayasa’nın 152. maddesi, mahkeme sıfatını haiz tüm yargı organlarına bu yetkiyi tanımıştır. Bireysel başvuruda da Anayasa Mahkemesi aynı sıfatı taşımaktadır.

36. Aksi durumda ihlali giderme noktasında yasama organının kuralı kaldırma veya değiştirme ya da derece mahkemelerinin itiraz yolunu devreye sokma şeklindeki inisiyatiflerini beklemek gerekecektir. Nitekim, gelinen aşama itibariyle, daha önce verilen kimi ihlal kararları bağlamında, mahkemeler ve yasama organının kendilerinden bekleneni tam anlamıyla yapmadığı da gözlemlendiğinden, ihlale yol açan kanun hükmünün bizzat

Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenip iptal edilmesi gibi daha etkili bir giderim yolunun uygulanması artık zorunluluk halini almıştır. Bu durum bireysel başvurudaki etkin hukuki korumanın tesisi ve ihlale sebebiyet veren kanun hükmündeki Anayasa'ya aykırılığın giderilebilmesi bakımından gereklidir.

37. Bu kapsamda, bireysel başvuru incelemelerinde bugüne dek ihlalin kanundan kaynaklanması durumunda belirtilen giderim yollarının ne ölçüde etkili olduğunu anlayabilmek için, bu konudaki istatistikleri kısaca incelemekte fayda vardır.

38. Anayasa Mahkemesi ihlalin kanun hükmünden kaynaklanması nedeniyle ilk olarak 30/5/2019 tarihinde yasama organına çağrıda bulunmuştur. Bu karardan iki buçuk yıl sonra 1/12/2022 tarihinde ise Anayasa Mahkemesince derece mahkemelerine Anayasa'nın 152. maddesi gereğince itiraz yolunun çalıştırılması yolu gösterilmeye başlanmıştır.

39. Anayasa Mahkemesi ilk olarak Y.T. kararında (bkz.: Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019) ihlalin kanundan kaynaklandığı gerekçesiyle 6458 sayılı Kanun'un 53. maddesinin (3) numaralı fıkrasında değişiklik yapılması hususundaki keyfîyetin yasama organına bildirilmesine karar vermiştir. Bahse konu ilk çağrı kararından 31.07.2025 tarihine kadar toplam 25 ihlal kararında yasama organına bu şekilde çağrıda bulunulmuştur. Yasama organı ise bu çağrılardan sonra sadece dört tanesinde ihlale sebebiyet veren kanun hükümlerinde değişiklik yapmıştır.

40. İhlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa Mahkemesi ihlalin giderimi bağlamında Hulusi Yılmaz kararıyla (Hulusi Yılmaz [GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) birlikte artık ihlale sebebiyet veren ve Anayasa'ya aykırı olan kanun hükmünün iptali için Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasının başvuruya konu olayın koşulları dikkate alındığında daha doğru bir yol olarak ortaya çıkmakta olduğuna işaret etmeye başlamıştır. Böylece Anayasa Mahkemesi artık ihlalin gideriminin bu şekilde sağlanabileceğini belirterek yeniden yargılama yapmak üzere dosyayı derece mahkemelerine gönderirken, aynı zamanda bu mahkemelerden somut norm denetimi yolu ile ihlale sebebiyet veren kanun hükmünü Anayasa Mahkemesinin önüne getirmelerini beklemektedir. 01/12/2022 tarihinden 31.07.2025 tarihine kadar toplam 13 kararda ihlale sebebiyet veren sekiz kurala ilişkin Anayasa'nın 152. maddesi yolu derece mahkemelerine önerilmiş olup, sadece beş kurala ilişkin somut norm denetimi başvurusu Anayasa Mahkemesine yapılmıştır.

41. Yukarıda yer verilen istatistiki verilerde de görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesinin bugüne kadarki karar pratiği göz önüne alındığında, yasama organına yapılan çağrıların fevkalade sınırlı bir kısmında kanun değişikliğine gidildiği; derece mahkemelerine önerilen somut norm denetimi başvurularının ise kısmen gerçekleştirildiği görülmektedir.

42. Gelinen bu aşamada artık Anayasa Mahkemesinin kendisinin bireysel başvuru incelemesi sürecinde itiraz yolunu çalıştırmasının daha isabetli olacağı kanaatinde olduğum için, eldeki dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı "Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulabilmesi için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 20. Ceza Dairesine (E.2019/14, K.2020/1183) gönderilmesi" ve "Tespit edilen sorunla ilgili olarak kararın bir örneğinin bilgi ve takdiri için Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesi" şeklindeki sonuca katılmamaktayım.

43. Sonuç olarak, bireysel başvuru sisteminin etkili bir hak arama yolu olarak devam edebilmesi için, Anayasa Mahkemesinin ihlalin kanundan kaynaklandığı durumlarda Anayasa'nın 152. maddesi kapsamında itiraz yolunu bizzat işletmesi zorunluluk halini almıştır.

44. Bu nedenle ihlalin giderimi yönünden eldeki bireysel başvuruda ihlale sebebiyet veren kanun hükmü için itiraz yolunun çalıştırılması gerektiği gerekçesiyle bu dosyada giderim yönünden çoğunluğun ulaştığı sonuca katılmamaktayım.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

KARŞIOY

Başvurucu, ceza yargılamasında bağlantılı suçlardan birine ilişkin temyiz incelemesi devam ederken diğer suçtan kurulan hükmün istinaf aşamasında kesinleşmesi ve kesinleşen hüküm yönünden infaz aşamasına geçilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Sayın Mahkemece yapılan değerlendirmede çoğunluk tarafından başvurucunun, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiş, giderim yönünden ise, ihlalin kanundan kaynaklandığı belirtilerek TBMM'ye bildirimde bulunulmasına ve yerel mahkemece ilgili Kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Aşağıda belirtilen gerekçeler ile çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başvurucu 10.07.2010 yılında yapılan öğretmen olarak atanmak isteyen lisans mezunlarının girebildiği KPSS sınavında eğitim bilimleri testinde tüm sorulara doğru cevap vermiştir. Sınavın eğitim bilimleri testinin iptal edilmesi üzerine başvurucu tekrarlanan sınava da girmiş ve eğitim bilimleri testi ile iptal edilmeyen genel yetenek genel kültür testlerinden hesaplanan puana göre öğretmen olarak ataması yapılmıştır. ÖSYM tarafından düzenlenen 15.03.2016 tarihli raporda, genel yetenek testinde birkaç soruda yanlış seçenekte birleşen adaylardan birinin de başvurucu olduğu belirlenmiştir. Başsavcılık tarafından başvurucu hakkında soruşturma başlatılmış, soruşturma kapsamında başvurucunun tekrarlanan eğitim bilimleri testinde 120 sorudan ancak 83'ünü doğru cevapladığı, telefon iletişim kayıtlarının incelenmesi sonucunda sınavdan önce yakın tarihlerde kendisi gibi yanlış seçenekte birleşen bazı şüpheliler ile telefonlarının aynı baz istasyonundan sinyal verdiği, başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisaklı kurumlarda üç yıl çalıştığı, bu kurumlarda aynı dönem çalıştığı kişilerden bazılarının sınavda çok yüksek başarı göstermesine rağmen tekrarlanan sınavda başarılarının düştüğü, bazılarının ise tekrarlanan sınava girmediği belirtilerek, başvurucu hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, resmi belgede sahtecilik, silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlenmiştir.

İddianamenin kabulü ile açılan dava görülmeye başlanmış ve yargılama sonucunda mahkemece başvurucu hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ve terör örgütüne üye olma suçlarından mahkûmiyet kararı, resmi belgede sahtecilik suçundan ise beraat kararı verilmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararı, istinaf denetiminden geçerek kesinleşmiş, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararı ise temyiz incelemesi üzerine Yargıtay ilgili Dairesi tarafından bozulmuştur. Yerel mahkemece bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda terör örgütüne üye olma suçundan beraat kararı verilmiş ve bireysel başvurunun incelendiği tarih itibari ile bu kararın kesinleşmediği görülmüştür.

Çoğunluk görüşünde iptal gerekçesi olarak, somut olayda dolandırıcılık ve terör örgütüne üye olma suçları yönünden sözkonusu olduğu gibi kesinleşen ve incelemesi devam eden eylemler arasında sübuta veya hukuk kurallarının uygulanmasına ilişkin maddi vakıalar yönünden yakın ilişki, bağlantı veya bütünlük olması durumlarında istinaf aşamasında kesinleşen bu tür bir mahkûmiyete rağmen temyiz incelemesi sonucunda verilecek olası bir bozma kararının, kesinleşen ve bu nedenle infazına başlanan belki de infazı tamamlanan hükümle telafisi imkânsız bir çelişkinin ortaya çıkmasına neden olacağı, bu tür bir durumun ise hukuk güvenliği ilkesine zarar vereceği, bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir karar verildikten sonra başka bir yargı merciinin aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaştığı durumlarda bunun gerekçesinin kararda belirtilmesi gerektiği, somut olayda olduğu gibi istinaf aşamasında kesinleşen dolandırıcılık suçunun gerekçesinde kabul edilen maddi vakıa hakkında temyiz merciince farklı bir değerlendirme yapılması kişilerin gerekçeli karar haklarının ihlalini de gündeme getirebileceği, bu nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Belirtmek gerekir ki, çoğunluk gerekçesinde belirtildiği üzere, kesinleşen ve incelemesi devam eden eylemler arasında sübuta veya hukuk kurallarının uygulanmasına ilişkin maddi vakıalar yönünden yakın ilişki, bağlantı veya bütünlük olması durumlarında istinaf ve temyiz incelemelerinde farklı sonuçlara ulaşılması hukuk güvenliğini zedeleyebilecektir. Ancak somut olayda, istinaf incelemesinde kesinleşen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu ile terör örgütüne üyelik suçu arasında maddi vakıalar yönünden yakın bir ilişki veya bağlantı mevcut değildir. Öyle ki, başvurucu hakkında 2010 KPSS sınavında soruları önceden elde ettiği iddiası ile soruşturma ve kovuşturma yapılmış ve mahkûmiyet hükmü kurulmuştur.

Anayasa Mahkemesi Aydın Yavuz ve Diğerleri başvurusunda (Başvuru Numarası: 2016/22169, Karar Tarihi: 20/6/2017, R.G. Tarih ve Sayı: 30/6/2017-30110) FETÖ/PDY örgütünün özelliklerine ilişkin kapsamlı açıklamalara yer vermiştir. Söz konusu kararda yapılan tespitlerin bazıları şöyledir; “….FETÖ/PDY’nin başlangıçta özellikle din ve eğitim alanında faaliyet göstererek toplumda meşruiyet kazanmaya çalışmıştır. ii. FETÖ/PDY, bünyesinde bulunan ışık (talebe) evleri, okullar, yurtlar ve dershaneler aracılığıyla ulaştığı gençleri amaçları doğrultusunda yetiştirmiş ve bu kişiler yapılanmanın insan kaynağını oluşturmuştur…iv. FETÖ/PDY'nin sosyal, kültürel ve ekonomik alanda yürüttüğü yasal faaliyetleri; dershaneler, okullar, üniversiteler, dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek odaları, iktisadi kuruluşlar, finans kuruluşları, gazeteler, dergiler, TV kanalları, radyolar, İnternet siteleri, hastaneler gibi sivil alanlara ilişkindir…”. Bu kararda belirtildiği üzere, FETÖ/PDY terör örgütünün ortaya çıkması ve toplumda meşruiyet kazanmasındaki en önemli unsur, eğitim faaliyetleri olmuştur. KPSS sınavının ve özellikle eğitim bilimleri

testine ilişkin soruların önceden elde edilmesi ve üçüncü kişilerle paylaşılması, örgütün resmi kurum ve okullara kendi bünyesi içerisinde yer alan kişilerin öğretmen olarak atanmasını sağlaması ve bu şekilde eğitim sektöründeki yapılanmasının bir görünümünü oluşturmaktadır.

Somut olayda yerel mahkeme, başvurucu hakkında kamu kurumları aleyhine dolandırıcılık suçu açısından, başvurucunun iptal edilen ve tekrarlanan sınavlarda aldığı puanı, baz birlikteliğini ve FETÖ/PDY ile iltisaklı kurumlarda çalışmasını ve sınavda başarı gösteren bir çok kişiyle irtibatlı olmasını gerekçe göstermiştir. Terör örgütü üyeliği suçu açısından ise, FETÖ/PDY terör örgütünün söz konusu soruları örgüt üyesi olmayan kişilere vermeyeceği kabulüyle örgüt üyeliğinden mahkûmiyet hükmü kurmuştur. Hal böyle olunca, her iki suçun unsurları farklı olup, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak işlenen dolandırıcılık suçu, kamu kurum ve kuruluşlarının malvarlığına zarar vermek amacıyla işlenen bir dolandırıcılık suçu türü olup, bu suç TCK m.158/1-e bendinde bir nitelikli dolandırıcılık suçu türü olarak düzenlenmiştir. Başvurucu KPSS sınav puanına göre öğretmen olarak atanmış ve bu kapsamda maaş, ek ders ücreti gibi kazanımlar elde etmiş, kamu kurumunu zarara uğratmıştır.

Silahlı terör örgütüne üyelik suçunun oluşabilmesi içinse, failin örgütle organik bağ kurması ve kural olarak süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk gerektiren eylem ve faaliyetlerinin bulunması gerekir. Bunun yanında örgütün amacı ve menfaatlerine katkı sunan ve ancak örgüt üyeleri tarafından işlenebilen suçların failleri de örgüt üyesi olarak cezalandırılabilir. Somut olayda kamu kurum ve kuruluşlarının zararına olarak işlenen dolandırıcılık suçunun mutlaka örgüt kapsamında işlenmesi gerekli olmayıp, soruları elde eden kişi FETÖ/PDY terör örgütüne üye olabileceği gibi, bu terör örgütüne üye olan kişilerin elde ettiği soruları, hısımlık ve arkadaşlık gibi sebeplerle ya da maddi menfaat elde etmek amacı ile örgüt üyesi olmayan kişilere de vermesi mümkündür. Hal böyle olunca örgüt üyeliği ile dolandırıcılık suçunun unsurları arasında yakın bir ilişki veya irtibat söz konusu değildir.

Yerel mahkemece başvurucunun örgüt üyesi olduğu için soruları elde ettiği ve kamu kurumları aleyhine dolandırıcılık suçunu işlediğine dair bir gerekçe ortaya konulmamış, aksine kamu kurumları aleyhine dolandırıcılık suçunu işlediğine dair somut deliller ortaya konulduktan sonra, bu soruların örgüt üyesi olmayanlara verilemeyeceği gerekçesi ile terör örgütü üyeliğinden de mahkûmiyet hükmü kurulmuş, ancak bu karar temyiz incelemesinde bozulmuştur. Hal böyle olunca her iki suçun unsurları farklı olup, kamu kurumları aleyhine dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün istinaf aşamasında kesinleşmesi, terör örgütü üyeliği suçu yönünden ise temyiz incelemesi yapılması, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal etmemektedir.

Çoğunluk görüşü uyarınca giderim olarak, ihlalin kanundan kaynaklandığı belirtilerek TBMM'ye bildirimde bulunulmasına ve yerel mahkemece ilgili Kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvuru yapması için yeniden yargılama yapılmasına karar verilmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere, somut olayda, istinaf aşamasında kesinleşen, yani temyiz yolu kapalı olan kamu kurumları zararına dolandırıcılık suçu ile temyize konu olan terör örgütüne üye olma suçu arasında yakın bir ilişki veya bağlantı mevcut olmadığından kanundan kaynaklanan bir ihlalin bulunmadığı kanaatine ulaşılmış olup, bu nedenlerle çoğunluk tarafından kabul edilen TBMM'ye bildirim, yeniden yargılama yapılması ve yerel mahkemece Anayasa'ya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvuru yapılması şeklinde belirtilen giderim yöntemlerine de katılmak mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle, başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ihlal edilmediğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne ve giderim yöntemlerine katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

1 Bülent Tanör/Necmi Yüzbaşıoğlu, Türk Anayasa Hukuku, 20 Bası, Beta Yay., İstanbul 2020, s. 486-487

2 Mehmet Merdan Hekimoğlu, Alman Hukuku Işığında Türk Anayasa Yargısının Hukuki Boyutları Detay Yay., Ankara, 2004, s. 66-67

3 Yılmaz Aliefendioğlu, Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi, Yetkin Yay., Ankara, 1996, s. 212.

CEMAL KOCATEPE

B. No: 2021/31220 | Karar tarihi: 27.01.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/31220

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

CEMAL KOCATEPE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/31220)

Karar Tarihi: 27/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 22/5/2026 - 33261

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Şahap KAYMAK

Başvurucu : Cemal KOCATEPE

Vekili : Av. Cengiz Han BÜLBÜL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, açılan davanın lehe sonuçlanmasına rağmen vekâlet ücretine hükmedilmemesi ve yargılama giderlerinin ödenmek zorunda bırakılması nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/5/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucunun sigorta şirketi aleyhine açtığı kusur tespitine ilişkin davayı gören Bursa 3. Asliye Ticaret Mahkemesi 16/12/2020 tarihinde hukuki yarar yokluğundan davanın usulden reddine karar vermiştir. Bu kararın sonucu olarak ve davalı şirketin yargılamada vekille temsil edilmesi nedeniyle başvurucu aleyhine 4.080 TL vekâlet ücretine hükmedilmiştir. Başvurucu vekili 6/1/2021 tarihinde söz konusu vekâlet ücretini banka yoluyla davalı şirkete göndermiştir. Başvurucunun aleyhine vekâlet ücretine hükmedilen karar istinaf kanun yoluna başvurulmadığından 18/3/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

7. Ödemeden haberdar edilmediğini bildiren davalı şirketin vekâlet ücretinin tahsili için başlattığı ilamlı icra takibi, Bakırköy 9. İcra Dairesinin 10/2/2021 tarihli icra emri ile başvurucuya gönderilmiştir. Bunun üzerine başvurucu vekili, Bakırköy 4. İcra Hukuk Mahkemesine (Mahkeme) verdiği 17/2/2021 tarihli dilekçeyle ilamdan kaynaklanan vekâlet ücretinin davalı şirkete ödendiğini belirterek icra emrine itiraz davası açmıştır.

8. Başvurucu vekili, dava dilekçesinde icra emrinin iptalini, davalı şirketin toplam alacak üzerinden %20'den aşağı olmamak üzere kötü niyet tazminatına mahkûm edilmesini, ayrıca yargılama harç ve masrafları ile vekâlet ücretinin davalı şirket üzerinde bırakılmasını talep etmiştir.

9. Mahkeme 14/4/2021 tarihinde miktar itibarıyla kesin olmak üzere tarafların yokluğunda davanın kabulüne, icranın geri bırakılmasına ve takdiren başvurucu lehine vekâlet ücreti verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Dava, İİK'nın 33. maddesi uyarınca ilamlı icra takibinde, alacağın takipten önce ödenmesi nedeniyle icranın geri bırakılması isteğine ilişkindir. İlama dayalı takipte borcun ödendiği iddiası, İİK'nın 33. maddesinde belirtilen belgeler ile ispat edilmelidir. Yargıtay 9. ve 12. Hukuk Dairelerinin içtihatları gereğince kural olarak borçlunun itfa itirazının kabul edilebilmesi için ödeme belgelerinde ödemenin takibe konu alacak için yapıldığına dair açık atıf bulunması zorunludur. Davacı borçlunun davalı vekilinin hesabına 6/1/2021 tarihinde 4.080 TL ödeme yapmış olduğu, ödeme belgesi incelendiğinde ödemede takibe konu alacağa ilişkin atıfta bulunulduğu, ancak yapılan ödemeye ilişkin alacaklıya herhangi bir bildirimde bulunulmadığı, alacaklının yapılan ödemeden haberdar edilmediğinden alacaklının davanın açılmasına sebebiyet vermediği anlaşılmakla takdiren yargılama giderleri davacı üzerinde bırakılıp davacı lehine vekâlet ücreti verilmemiş ve aşağıdaki hüküm tesis olunmuştur.

..."

10. Yargılama sürecinde 13,40 TL vekâlet pulu, başvuru harcı (icra), peşin harç ve vekâlet harcı olmak üzere toplam 95 TL ve 11 TL posta masrafından oluşan toplam 119,40 TL yargılama giderini başvurucu ödemiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 28/4/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

12. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun "Yargılama giderlerinin kapsamı" başlıklı 323. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargılama giderleri şunlardır:

...

ğ) Vekille takip edilen davalarda kanun gereğince takdir olunacak vekâlet ücreti.

..."

13. 6100 sayılı Kanun'un "Yargılama giderlerinden sorumluluk" başlıklı 326. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin, aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir."

14. 6100 sayılı Kanun'un "Vekâlet ücretinin taraf lehine hükmedilmesi" başlıklı 330. maddesi şöyledir:

"(1) Vekil ile takip edilen davalarda mahkemece, kanuna göre takdir olunacak vekâlet ücreti, taraf lehine hükmedilir."

15. 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun "Avukatlık ücreti" başlıklı 164. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Avukatlık ücreti, avukatın hukukî yardımının karşılığı olan meblâğı veya değeri ifade eder."

2. Yargıtay İçtihadı

16. Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 13/6/2022 tarihli ve E.2021/4847, K.2022/3283 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Şikâyet, haciz sıra cetvelinde sıraya ilişkindir.

İcra mahkemesince, şikâyetçi takip borçlularının sıra cetveline karşı şikâyette bulunamayacakları ve ayrıca bedeli paylaşıma konu taşınmaz üzerinde şikâyet olunan alacaklılar yararına tesis edilen ipotek hakkının, taşınmazın kamulaştırılması nedeniyle kamulaştırma bedeli üzerinde de devam edeceği, bu husus gözetilerek düzenlenen şikâyete konu sıra cetvelinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle şikâyetin reddine karar verilmiştir.

...

2) Şikâyet olunan A. Belediye Başkanlığı vekilinin temyiz itirazlarına gelince;

HMK'nın 326/1. maddesi hükmü uyarınca kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir.

İcra mahkemesince, şikâyetin reddine karar verilmiş olmasına göre, dosyada vekili bulunan şikâyet olunan A. Belediye Başkanlığı lehine maktu vekâlet ücreti takdir edilmesi gerekirken vekâlet ücretine hükmedilmemesi doğru görülmemiş ve hükmün bu nedenle adı geçen şikâyet olunan yararına bozulması gerekmiş ise de, anılan yanlışlığın giderilmesi yeniden yargılama yapılmasını gerektirmediğinden, icra mahkemesi hükmünün gerekçesi ve hüküm fıkrası, vekâlet ücreti yönünden yalnızca hükmü temyiz eden A. Belediye Başkanlığı lehine olmak üzere değiştirilerek 6100 sayılı HMK'nın 370/2 maddesi uyarınca kararın aşağıdaki

şekilde düzeltilerek onanması gerekmiştir.

..."

17. Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 23/10/2023 tarihli ve E.2022/1984, K.2023/6064 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Uyuşmazlık, 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında davacının icra dosyasındaki dava dışı takip borçlusuna borçlu olunmadığının tespiti istemine ilişkindir.

...

Dava, 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesinin üçüncü fıkrası gereğince yapılan üçüncü haciz ihbarnamesi nedeniyle dava dışı takip borçlusuna borçlu olunmadığının tespiti istemine ilişkin olup, ilk derece mahkemesinin davanın kabulüne ilişkin kararının taraf vekillerince istinaf edilmesi üzerine Bölge Adliye Mahkemesince dava dışı takip borçlusu E.E.'nin davacı şirket nezdinde 2004 sayılı Kanun'un 89 uncu maddesi gereğince yapılan haciz ihbarnamelerine konu miktarda alacağı bulunmadığı ve davalının davanın açılmasına sebebiyet vermediğinden yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılması ile vekâlet ücretine takdir edilmemesinin yerinde görüldüğü gerekçesiyle taraf vekillerinin istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

...

Yeri gelmişken belirtilmelidir ki, vekâlet ücreti de bir yargılama gideridir (6100 sayılı Kanun'un 323 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi). Bu sebeple 29/5/1957 gün ve 4/6 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında belirtildiği şekilde, yargılama giderlerinden olan avukatlık parası, diğer yargılama giderlerinde olduğu gibi mahkemece kendiliğinden hükme bağlanır. Kural olarak, davada haklı çıkan taraf kendisini vekil ile temsil ettirmiş ise, vekâlet ücreti diğer yargılama giderleri gibi haksız çıkan taraftan alınarak haklı çıkan tarafa verilir.

Görüleceği üzere yargılama giderleri hem davayı kazanan tarafça daha önce peşin olarak ödenen hem de dava sonunda ödenmesi gereken harç ve masraflar ile yargılama gideri olan vekâlet ücretidir. Mahkemenin, davayı kaybeden tarafı yargılama giderlerine mahkûm etmesi için mutlaka karşı tarafça bir talepte bulunulmuş olması gerekmez; bu konudaki karar mahkemece kendiliğinden verilir.

...

6100 sayılı Kanun'un 326 ncı maddesine göre yargılama giderlerinin kural olarak, davada haksız çıkan yani aleyhine hüküm verilen tarafa yükletilmesi gerekmesine rağmen, mahkemece yapılan tüm yargılama giderlerinin davacı üzerine bırakılmasına ve davacı lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesine şeklinde hüküm kurulması doğru olmamış, kararın bu yönden bozulması gerekmiştir."

18. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 24/2/2025 tarihli ve E.2024/7725, K.2025/1517 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"İpoteğin paraya çevrilmesi yoluyla ilamlı icra takibinde, borçlunun icra mahkemesine başvurusunda; sair şikâyet nedenlerinin yanı sıra ipotek belgesi ve akit tablosu ile takibe ilişkin kredi genel sözleşmesi ve sözleşmenin eki niteliğindeki belgelerin tasdikli evrak suretlerinin dosyaya ibraz edilmediğini ve muhafaza altına alınmadığını ileri sürerek icra

emrinin, icra emri tebligatının ve takibin iptalini istediği, ilk derece mahkemesince, şikâyetin kısmen kabulüne karar verildiği, borçlu tarafından istinaf yoluna başvurulması üzerine Bölge Adliye Mahkemesince, icra emri tebliğ işleminin usulsüz olduğu kabul edilmesine rağmen hüküm kurulmadığı gerekçesi ile istinaf başvurusunun kısmen kabulü ile mahkeme kararının kaldırılmasına, icra emrinin tebliğ tarihinin 5/5/2019 olarak düzeltilmesine, diğer şikâyetlerin kısmen kabulüne dair hüküm kurulduğu, kararın taraflarca temyiz edildiği, Dairemizce ipotek belgesi ve akit tablosu ile takibe ilişkin kredi genel sözleşmesi ve sözleşmenin eki niteliğindeki belgelerin tasdikli evrak suretlerinin dosyaya ibraz edilmediğine ilişkin şikâyet ve istinaf nedeni hakkında Bölge Adliye Mahkemesince değerlendirme yapılmadığından bahisle kararın bozulduğu mahkemece, bozma ilamına uyularak davanın kısmen kabulüne ve kısmen reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

...

Borçlunun temyiz itirazlarına gelince;

Sair temyiz itirazları yerinde değilse de,

HMK'nın 326. maddesi, 'Kanunda yazılı hâller dışında, yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına karar verilir. Davada iki taraftan her biri kısmen haklı çıkarsa, mahkeme yargılama giderlerini tarafların haklılık oranına göre paylaştırır. Aleyhine hüküm verilenler birden fazla ise mahkeme yargılama giderlerini bunlar arasında paylaştırabileceği gibi müteselsilen sorumlu tutulmalarına da karar verebilir.' hükmünü amirdir.

Maddenin birinci fıkrası, hukuki korunma isteğinde haklı çıkmanın doğal bir sonucudur. Kural olarak, haksız dava açan veya haksız olarak aleyhine dava açılmasına sebebiyet veren kişi bütün yargılama giderlerinden sorumlu olacaktır. Ancak, kusuru olmaksızın aleyhine dava açılan ve yine aleyhine hüküm verilen taraf yargılama giderlerinden sorumlu tutulmayacaktır.

Davada haklı çıkan tarafın davasını vekille takip etmesi durumunda, lehine hükmedilen tutar olan vekâlet ücreti de, bir tür yargılama gideridir ve sorumlusu yine HMK'nın 326. maddesine ve yukarıda açıklanan kurala göre belirlenecektir.

Somut uyuşmazlıkta; Bölge Adliye Mahkemesince, mahkeme kararının kaldırılmasına karar verilerek borçlunun şikâyetinin kısmen kabulü ile kısmen reddine karar verildiği ve incelemenin duruşma açılarak yapıldığı anlaşılmakla, borçlunun kendini bir vekille temsil ettirdiği de gözetilerek, istinaf yargılaması açısından borçlu lehine vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

19. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar[ın] ... esası konusunda karar verecek olan, ...bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

20. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) medeni hak ve yükümlülükler kapsamındaki bir uyuşmazlıkta başvurucunun, yaptığı yargılama masraflarının geri ödenmemesinin genel olarak adil yargılanma hakkı özel olarak da mahkemeye erişim hakkı kapsamındaki yerini değerlendirdiği Černius ve Rınkevıčıus/Litvanya (B. No: 73579/17 14620/18,18/2/2020) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"50. Başvuranlar, bir şirketin yöneticileri olarak iş hukuku kurallarını ihlal ettiklerinin tespit edildiği ve para cezasına çarptırıldıkları Devlet İş Müfettişliği kararlarına itiraz ederken idari dava masrafları için tazminat almak istemişlerdir. ... Mahkeme, bu yargılamaların sonucunun Sözleşme'nin 6§1 maddesi anlamında “medeni hak ve yükümlülüklerini etkilediğini düşünmektedir.

...

68. Mahkeme, mevcut davadaki başvuranların yasal işlem başlatma imkânına sahip olduklarını kaydetmektedir. Devlet İş Müfettişliği'ne dava açarak ve bu kurum tarafından verilen para cezalarına itiraz ederek bu imkândan yararlanmışlardır (bkz. yukarıdaki 9. ve 17. paragraflar). Hâl böyleyken ve Hükümet tarafından öne sürülenin aksine, Mahkeme bunun tek başına 6§1 maddesinin tüm gerekliliklerini karşıladığına karar vermeye hazır değildir. Mahkeme, Sözleşme'nin teorik veya hayali hakları değil, pratik ve etkili hakları güvence altına almayı amaçladığını hatırlatır (bkz. Zubac/Hırvatistan [BD], yukarıda anılan, § 77). Mahkeme, başvuranların mahkemeye gitmekteki niyetlerinin, mahkeme işlemlerine akademik bir egzersiz olarak katılmak değil, daha ziyade bir sonuç elde etmek olduğunu kabul etmeyi makul bulmaktadır. Mahkeme, başvuranların, haklarını savunmak için mahkemeye gitmenin, sonunda dava açmadan önceki durumlarından daha kötü bir durumda olmaları hâlinde anlamsız olduğu yönündeki ifadelerine atıfta bulunmaktadır (bkz. yukarıdaki 57. paragraf). Bu davada tam olarak böyle olmuştur, çünkü başvuranların her birinin üzerindeki mali yük, başlangıçta karşılaştıklarının neredeyse iki veya üç katına çıkmıştır. Dolayısıyla, mahkemeye erişim imkânına sahip olmalarına rağmen, Mahkeme, ex post facto [makabline şamil] olarak masraflarının geri ödenmesinin reddedilmesinin, başvuranların mahkemeye erişim hakkının engellenmesi anlamına geldiğini tespit etmiştir (bkz. mutatis mutandis, Klauz/Hırvatistan, no. 28963/10, § 77, 18 Temmuz 2013, diğer referanslarla birlikte).

...

74. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında ve bu davanın özel koşullarında, Mahkeme, yerel mahkemelerin, başvuranların, Devlet İş Müfettişliği tarafından verilen para cezalarına itiraz ettikleri ve ilgili kararların temelsiz olduğu gerekçesiyle iptal edilmesini sağladıkları (bkz. yukarıdaki 9. ve 17. paragraflar) idari dava sırasında yaptıkları yargılama giderlerini, bu yargılama giderlerinin miktarına bakılmaksızın, geri ödemeyi reddetmelerinin, mahkemeye erişim haklarının ve dolayısıyla Sözleşme'nin 6§1 maddesinin ihlalini teşkil ettiği kanaatindedir."

21. AİHM'in yakın tarihli Jakutavıčıus/Litvanya (B. No: 42180/19, 13/2/2024) kararında ise şu değerlendirmeler yapılmıştır:

"1. Bu dava, başvuranın, alkollü araç kullandığı için kendisine kesilen para cezasına başarıyla itiraz ettiği idari hukuk ihlali yargılamasında yaptığı masraf ve harcamaların geri ödenmesi konusuyla ilgilidir. Başvuran, masraf ve harcamalarının geri ödenmemesinin, Sözleşme'nin 6§1 maddesini ihlal ederek, kendisini etkili bir şekilde savunma hakkını ihlal

ettiğinden şikâyetçi olmuştur.

...

60. Söz konusu tarihte, İdari Hukuk İhlalleri Kanunu, idari hukuk ihlaline ilişkin yargılamaların durdurulduğu bir kişi tarafından yapılan masraf ve harcamaların geri ödenmesini öngörmemekteydi (bkz. yukarıdaki 35. paragraf). Ancak Yüksek İdare Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi içtihadına ve "kaybeden öder" ilkesine dayanarak, bu tür masrafların geri ödenmesi gerektiğini kabul etmiştir (bkz. yukarıdaki 38-40. paragraflar). Mahkeme, masraf ve harcamaların geri ödenmesinin, idari hukuk ihlali davalarının durdurulmasının otomatik bir sonucu olmadığını, ancak ilgili kamu makamlarının veya görevlilerinin hukuka aykırı davrandıklarının tespit edilmesi gerektiğini gözlemlemektedir. Ayrıca, idari mahkemelerin uygulamasında, idari hukuk ihlali işlemlerinin durdurulmuş olmasının bu tür bir hukuka aykırılığın tespiti için yeterli olup olmadığı konusunda bazı tutarsızlıklar olduğunu gözlemlemektedir (bkz. yukarıdaki 38-40. paragraflar). Her ne olursa olsun, Mahkeme, haklarında idari hukuk ihlali yargılamaları böyle bir ihlalin gerçekleşmediği gerekçesiyle durdurulan kişilerin bu hakkının Litvanya hukuku tarafından tanınmış olduğunun söylenebileceğine ve bu hakkın kullanılmasının belirli koşullara tabi olmasının farklı bir sonuca yol açmayacağına ikna olmuştur. Buna göre, Mahkeme, Sözleşme'nin 6§1 maddesinin mevcut davada medeni hukuk başlığı altında uygulanabilir olduğuna karar vermiştir.

...

78. Buna göre, Mahkeme, lehine bir mahkeme kararı elde etmiş olmasına rağmen, başvuranın yasal savunma masraflarını ve yargılama sırasında yaptığı diğer masrafları karşılama yükümlülüğünün, mahkemeye erişim hakkına yönelik bir kısıtlama teşkil ettiğini tespit etmiştir.

..."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Anayasa Mahkemesinin 27/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu, aleyhine haksız olarak başlatılan icra takibi neticesinde açtığı dava lehine sonuçlanmasına rağmen Mahkemece lehe vekâlet ücretine hükmedilmediğini ve yargılama giderlerini ödemek zorunda bırakıldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

24. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

25. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özünün yargılama lehine sonuçlanmasına rağmen vekâlet ücretine hükmedilmemesi hususuna ilişkin olduğu görüldüğünden başvuru mahkemeye erişim hakkı

kapsamında incelenmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Öncelikle icra hukuk mahkemelerinin şikâyet başvurularıyla ilgili olarak verdikleri kararların adil yargılanma hakkı yönünden bireysel başvuru incelemesine konu olup olamayacağı Anayasa Mahkemesince benzer başvurular kapsamında değerlendirilmiş ve şikâyetin takibin diğer tarafını ilgilendirip ilgilendirmediğinden ziyade somut olay çerçevesinde şikâyet başvurusu sonunda verilen kararın ilgilinin haklarını etkileyip etkilemediği hususunun değerlendirilmesiyle bir sonuca varılmasının doğru olacağı kabul edilmiştir (İbrahim Demirayak [1. B.], B. No: 2013/4075, 10/3/2016, § 25).

27. Eldeki başvuruda başvurucu aleyhine ilama dayalı vekâlet ücretinin tahsili için takip başlatılmış, bunun üzerine yapılan icra emrine itiraz sonucunda icranın geri bırakılmasına karar verildiği hâlde başvurucu lehine vekâlet ücretine hükmedilmediği ve yargılama giderlerinin üzerine bırakıldığı görülmüştür. Dolayısıyla yargılamada başvurucunun birtakım mali yükümlülüklere katlanmak zorunda bırakıldığı anlaşılmıştır.

28. Başvuruya konu talebin hukuk sisteminde uyuşmazlık konusu yapılabildiği anlaşılmakla başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının kapsamında yer aldığı kabul edilmelidir.

29. Diğer taraftan başvurunun Anayasa Mahkemesine yapılacak olan bireysel başvurularda bir kabul edilebilirlik kriteri olarak dikkate alınan anayasal ve kişisel önemden yoksun olma kriteri yönünden de incelenmesi gerekir.

30. Temel hak ve özgürlüklerin ilk elden kamu makamları ve yargı mercileri tarafından korunması gerekir. Belli bir meselede bu merciler tarafından Anayasa'ya uygun korumanın sağlanmadığının ileri sürülmesi hâlinde bireysel başvuru yapılabilir. Bu durumda Anayasa Mahkemesi, o meseleye ilişkin olarak Anayasa'yı yorumlar ve bir karar verir. Bundan sonra kamu makamları ve yargı mercilerinin aynı meseleye ilişkin uygulamalarını bu yorum çerçevesinde gerçekleştirmeleri beklenir. Aksi durum, aynı meseleye ilişkin tüm uyuşmazlıkların Anayasa Mahkemesi önüne taşınması sonucunu doğurur. Bu şekilde işleyen bir bireysel başvuru yolunun sürdürülebilmesi ise imkânsızdır. Söz konusu yolun işlerliğini devam ettirmesinde Anayasa Mahkemesinin Anayasa'yı yorumlaması kritik öneme sahiptir. Bu işlevini en iyi şekilde yerine getirebilmesi ise -her bir başvuruda adaleti sağlamaktan ziyade- Anayasa Mahkemesinin daha önce Anayasa'yı yorumlamadığı meselelere odaklanmasına bağlıdır (K.V. [GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016, § 53).

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruların kabul edilemezliğine karar verebileceği kurala bağlanmıştır.

32. Anayasa Mahkemesi anayasal ve kişisel önem kriterini daha önce K.V. kararında incelemiş, temel ilkelerini belirlemiştir. Buna göre kanunda anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki şart öngörülmüştür: Anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci şart başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması, kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci şart ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Ahmet Baş [GK], B. No:

2019/42746, 17/5/2023, § 43).

33. Başvurucunun ekonomik durumu, davanın niteliği, yargılama süreci ve başvuruya konu nihai kararın verildiği tarihteki Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hükmedilebilecek vekâlet ücretinin 1.360 TL olduğu gözetildiğinde kişisel önem ölçütü yönünden başvurucunun önemli bir zarara uğradığı söylenemez. Bununla birlikte lehe vekâlet ücretine hükmedilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin yaygın bir genel soruna işaret etmesi ile Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi verdiği norm denetimi kararlarında lehe vekâlet ücretinden yoksun bırakılmanın mahkemeye erişim hakkını sınırlandırdığı (bkz. § 39) sonucuna ulaşmıştır. Dolayısıyla başvurunun anayasal ve kişisel önem kriteri yönünden kabul edilebilir olduğu anlaşılmıştır.

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

35. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmiştir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

36. Mahkemeye erişim hakkı bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Dolayısıyla kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren ya da onu önemli ölçüde etkisizleştiren müdahaleler mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilir.

37. Anayasa Mahkemesi Mürsel Malkoç ([GK], B. No: 2013/9466, 27/10/2015, § 17) kararında, kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasında lehe hükmedilen nispi vekâlet ücretinin karar düzeltme aşamasında maktu olarak değiştirilmesi meselesini mahkemeye erişim hakkı çerçevesinde ele almıştır.

38. Anayasa Mahkemesi Aksaray Tır Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. ([1. B.], B. No: 2017/36736, 19/9/2018, § 85) kararında ise Mürsel Malkoç kararındaki yaklaşımını değiştirerek, nispi yerine maktu vekâlet ücretine karar verilmesi konusundaki şikâyet kapsamında lehe vekâlet ücretine hükmedilmemesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale olarak nitelenmesinin mümkün olmadığı ancak lehe vekâlet ücretine hükmedilmemesinin somut olayın tüm şartları çerçevesinde adil yargılanma hakkının diğer güvencelerinden birini etkilediğinin ortaya konulduğu hâllerde etkilenen güvence kapsamında incelenmesinin mümkün olduğu sonucuna varmıştır.

39. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi anılan karardan sonra norm denetimi kapsamında verdiği yakın tarihli kararlarında taraflar lehine hükmedilmesi gereken yargılama gideri ve vekâlet ücretinden yoksun bırakılma sonucunu doğuran uygulamaların mahkemeye erişim hakkı açısından sınırlamaya neden olduğunu/olabileceğini ifade etmiştir (AYM, E.2021/58, K.2024/14, 23/1/2024, § 21; E.2023/160, K.2024/77, 14/3/2024, § 11; E.2024/130, K.2024/235, 25/12/2024, § 46; E.2025/31, K.2025/183, 10/9/2025, § 56). Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru ve norm denetimi kapsamındaki içtihadının uyumlu hâle getirilmesinin sağlanması bakımından taraflar lehine hükmedilmesi gereken yargılama gideri ve vekâlet ücretinden yoksun bırakılma sonucunu doğuran uygulamaların da mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiğinin kabul edilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

40. Başvurucunun açtığı icra emrine itiraz davasının kabulüne ve icranın geri bırakılmasına karar verildiği ancak başvurucu lehine vekâlet ücretine hükmedilmediği gibi yargılama giderlerinin de üzerine yüklendiği görülmüştür.

41. Bu bağlamda başvurucunun yargılama neticesinde vekâlet ücretini elde etme konusundaki menfaatinin medeni hak ve yükümlülükler kapsamında olduğu, lehine bir mahkeme kararı elde etmesine rağmen vekâlet ücretine hükmedilmemesinin ve yargılama sırasında yaptığı diğer masrafları karşılamak durumunda kalmasının mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

42. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönüne alınması gerekmektedir.

43. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

44. Anılan hakka yönelik müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

45. Bu itibarla yukarıda belirtilen müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma (meşru amaç) ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama ölçütlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

(1) Genel İlkeler

46. Hak ve özgürlüklerin, bunlara yapılacak müdahalelerin ve sınırlandırmaların kanunla düzenlenmesi bu haklara ve özgürlüklere keyfî müdahaleyi engelleyen, hukuk güvenliğini sağlayan demokratik hukuk devletinin en önemli unsurlarından biridir (Tahsin Erdoğan [2. B.], B. No: 2012/1246, 6/2/2014, § 60).

47. Müdahalenin kanuna dayalı olması öncelikle şeklî manada bir kanunun varlığını zorunlu

kılar. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılan şeklî anlamda bir kanun hükmünün bulunmaması hakka yapılan müdahaleyi anayasal temelden yoksun bırakır (Ali Hıdır Akyol ve diğerleri [GK], B. No: 2015/17510, 18/10/2017, § 56). Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu öngörebileceği kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 55). Müdahalenin kanuna dayalı olması, iç hukukta müdahaleye ilişkin yeterince ulaşılabilir ve öngörülebilir kuralların bulunmasını gerektirir (Türkiye İş Bankası A.Ş. [GK], B. No: 2014/6192, 12/11/2014, § 44).

48. Kanunilik unsuru yönünden değerlendirme yapılırken yargı mercilerince müdahaleye imkân tanıyan kanun hükümlerinin yorumu ve bu hükümlerin olaya uygulanması bariz takdir hatası ya da açık bir keyfîlik içermediği sürece bu alanda bir inceleme yapılması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Ancak yargı mercilerinin müdahaleye imkân tanıyan kanun hükmünü açık bir biçimde hatalı yorumladıklarının ve uyguladıklarının tespiti hâlinde müdahalenin kanunilik temelinden yoksun olduğu sonucuna ulaşılabilir (Ramazan Atay [1. B.], B. No: 2017/26048, 29/1/2020, § 29).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

49. Başvurucunun, icra emrine yaptığı itiraz Mahkemece kabul edilmiş ancak söz konusu icra emrine konu alacağa ilişkin ödemeden karşı tarafın haberdar edilmediğinden davanın açılmasına sebebiyet vermediği gerekçesiyle takdiren yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde bırakılmasına ve lehine vekâlet ücretine hükmedilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

50. Somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan bir müdahalenin mevcut olduğu kuşkusuzdur. Mahkemeye erişim hakkına yapılan bu müdahalenin ise yukarıda da değinildiği üzere öncelikle belirli, ulaşılabilir ve öngörülebilir bir kanuni temelinin bulunması gerekmektedir. Diğer bir deyişle eldeki başvuru bakımından Anayasa Mahkemesi, öncelikle mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eden icra emrine itirazın kabulüne ve icranın geri bırakılmasına karar verilmesine rağmen başvurucunun yargılama giderlerine katlanmasının ve lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesinin kanuni bir dayanağının olup olmadığını tespit etmek durumundadır.

51. 6100 sayılı Kanun'un 326. maddesinin (1) numaralı fıkrasında kanunda yazılı hâller dışında yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınacağı, aynı Kanun'un 330. maddesinde vekil ile takip edilen davalarda taraf lehine vekâlet ücretine hükmedileceği kurala bağlanmıştır. Mahkeme ise gerekçeli kararında lehe vekâlet ücretine hükmetmeme konusunda kanuni bir dayanak göstermemiş, takdiren vekâlet ücreti vermemiştir. Mahkeme, yargılama aleyhine sonuçlanan tarafın yargılama giderleri ve vekâlet ücretine katlanması yönünde herhangi bir tereddüde yer vermeyecek şekilde açık kanun hükmü bulunmasına rağmen yargılama giderlerini başvurucu üzerinde bırakmasını ve vekâlet ücretine hükmetmemesini başvurucunun yaptığı ödemeye yönelik olarak alacaklıya bildirimde bulunmadığından hareketle davanın açılmasına alacaklının neden olmadığı gerekçesi ile açıklamıştır.

52. Öte yandan 6100 sayılı Kanun'un 326. maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçen "kanunda yazılı hâller dışında" ibaresinden yargılama giderlerinin aleyhine hüküm verilen taraftan alınmasına yönelik olarak istisnai durumların öngörülebileceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda 6100 sayılı Kanun'da yer alan feragat ve kabul hâlinde yargılama giderlerinin,

dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle yargılama giderlerinin ve esastan sonuçlanmayan davalarda yargılama giderlerinin hangi tarafa yükletileceğine ilişkin düzenlemeler anılan genel kurala istisna teşkil etmektedir. Ancak mahkemenin gerekçesini oluşturan yapılan ödemeye ilişkin olarak alacaklıya herhangi bir bildirimde bulunulmadığı, alacaklının yapılan ödemeden haberdar edilmediğinden davanın açılmasına sebebiyet vermediği hususunun kanun koyucunun düzenlediği istisnalar arasında bulunmadığı görülmüştür.

53. Yukarıdaki hükümlerin birlikte değerlendirilmesinden 6100 sayılı Kanun'da yer alan düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla yargılama giderlerinden aleyhine hüküm verilen tarafın sorumlu olacağı, bu kapsamda aleyhine hüküm verilenin karşı tarafça yapılan yargılama giderlerini ödemesine, ayrıca yargılama sırasında kendisinin yaptığı masrafların da üzerinde bırakılmasına karar verileceği, vekil ile temsil edilmesi hâlinde yargılamada haklı çıkan tarafın lehine vekâlet ücretine hükmedileceği anlaşılmaktadır.

54. Başvuru konusu olayda başvurucunun icra emrine yaptığı itirazın kabul edildiği ve icranın geri bırakılmasına karar verildiği açıktır. Zira başvurucu, takibe konu alacağı ödemek için karşı taraf ile e-posta aracılığıyla iletişim kurarak iban numarası talep etmiş; takibe konu vekâlet ücretini aynı gün göndermiştir. Ancak dava nihai olarak kabul edildiği hâlde Mahkeme, başvurucu lehine vekâlet ücretine hükmetmemiş; yargılama giderlerini başvurucu üzerinde bırakmıştır. Mahkeme bireysel başvuruya konu olan davada yargılama giderlerini başvurucu üzerinde bırakmasını ve başvurucu lehine vekâlet ücreti verilmesine yer olmadığını ifade eden hükmünün kanuni dayanağına ilişkin bir değerlendirmede bulunmamıştır. Bu hâliyle kanun koyucu tarafından yargılama giderlerinden hangi tarafın hangi durumda sorumlu tutulacağının duraksamaya yer vermeyecek şekilde açıkça düzenlendiği gözetildiğinde başvurucu lehine vekâlet ücretine hükmedilmemesinin kanuni dayanağının Mahkeme tarafından gösterilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Varılan bu sonuca göre müdahalenin meşru bir amacının bulunup bulunmadığının veya ölçülü olup olmadığının değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

55. Bunun yanı sıra 119,40 TL yargılama giderinin takdiren başvurucu üzerinde bırakılmasının da kanuni dayanaktan yoksun olduğu, icranın geri bırakılmasına karar verildiği hâlde başvurucuya yargılama giderlerinin yüklenmesinin kanuni bir dayanağı olmadığı anlaşılmıştır.

56. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

57. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 5.000 TL maddi ve 5.000 TL manevi tazminat, aksi kanaatte olunması hâlinde ise yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

58. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§

54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

59. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bakırköy 4. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2021/72, K.2021/246) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA ŞEKER

B. No: 2023/5933 | Karar tarihi: 27.01.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/5933

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

MUSA ŞEKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/5933)

Karar Tarihi: 27/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/7/2026- 33302

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Kenan YAŞAR Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR Metin KIRATLI

Raportör : Aydın DEMİREL

Başvurucu : Musa ŞEKER

Vekili : Av. Hilal Tuğçe ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahkûmiyete ilişkin infaz oranının hatalı olarak belirlenmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/1/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon; başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

6. Başvurucu 13/3/2019 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma isnadıyla gözaltına alınmış, aynı suçtan 21/3/2019 tarihinde tutuklanmıştır.

7. Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesi 29/9/2021 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 8 yıl 9 ay, rüşvete aracılık etme suçundan 12 yıl 6 ay, gizliliğin ihlali suçundan 2 yıl 6 ay, suçluyu kayırma suçundan 5 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvurucu hakkında gizliliğin ihlali ve suçluyu kayırma suçlarından kurulan mahkûmiyet gerekçesinde; başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan şüpheli olanlar hakkında yakalama kararı olup olmadığını sorgulaması ve yürütülen işlemleri bildirmesi karşılığında maddi menfaat elde ettiği, ilgililer hakkında soruşturma yapılmasını ya da haklarındaki kararların infazlarını engellediği ifade edilmiştir. Şikâyet konusu gizliliğin ihlali ve suçluyu kayırma suçlarından kurulan mahkûmiyetin ilgili kısmı şöyledir:

"C-1)Sanık Musa Şeker'in üzerine atılı gizliliğin ihlali suçunu işlediği sabit görüldüğünden eylemine uyan suçtan 5237 sayılı TCK'nın 285/2 maddesi uyarınca suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suç konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar ve tehlikenin ağırlığı, sanığın kastının ağırlığı nazara alınarak takdiren ve teşdiden 2 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

2) Sanığın eylemini zincirleme şekilde gerçekleştirdiği anlaşılmakla 5237 sayılı TCK'nın 43/1 maddesi uyarınca cezası takdiren 1/2 oranında artırılarak sanığın 3 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

3) Cezanın sanığın geleceği üzerindeki olası etkileri nazara alınmakla, sanığa verilen cezanın 5237 sayılı TCK'nun 62. maddesi uyarınca 1/6 oranında indirilerek 2 YIL 6 AY HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

5) Sanığın kasten işlemiş olduğu suç için hapis cezasıyla mahkumiyetin yasal sonucu olarak 24/11/2015 gün ve 29542 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesinin hak yoksunluğuna ilişkin 08/10/2015 gün ve 2014/140-2015/85 sayılı iptal kararı gözetilerek sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 53/1-2-3 maddesinin UYGULANMASINA,

6) Sanığa verilen sonuç hapis cezasının miktarı nazara alınarak yasal şartları oluşmadığından 5271 sayılı CMK'nın 231., 5237 sayılı TCK'nın 50. ve 51. Maddelerinin uygulanmasına yer olmadığına,

7) Sanığın atılı suçu örgüt faaliyetleri kapsamında işlediği anlaşılmakla, hakkında hükmolunan cezanın 5237 sayılı TCK.'nun 58/9.maddesi gereğince mükerrirlere özgü infaz rejimine göre ÇEKTİRİLMESİNE ve sanık hakkındaki cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri UYGULANMASINA,

...

E-1) Sanık Musa Şeker'ın üzerine atılı suçluyu kayırma suçunu işlediği sabit görüldüğünden eylemine uyan 5237 sayılı TCK'nın 283/1 maddesi uyarınca suçun işleniş biçimi, suçun işlenmesinde kullanılan araçlar, suç konusunun önem ve değeri, meydana gelen zarar ve

tehlikenin ağırlığı, sanığın kastının ağırlığı nazara alınarak takdiren ve teşdiden 4 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

2) Sanığın eylemini zincirleme şekilde gerçekleştirdiği anlaşılmakla 5237 sayılı TCK'nın 43/1 maddesi uyarınca cezası takdiren 1/2 oranında artırılarak 6 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

3) Cezanın sanığın geleceği üzerindeki olası etkileri nazara alınmakla, sanığa verilen cezanın 5237 sayılı TCK'nun 62. maddesi uyarınca 1/6 oranında indirilerek 5 YIL HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILMASINA,

5) Sanığın kasten işlemiş olduğu suç için hapis cezasıyla mahkumiyetin yasal sonucu olarak 24/11/2015 gün ve 29542 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Anayasa Mahkemesinin hak yoksunluğuna ilişkin 08/10/2015 gün ve 2014/140-2015/85 sayılı iptal kararı gözetilerek sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 53/1-2-3 maddesinin UYGULANMASINA,

6) Sanığa verilen sonuç hapis cezasının miktarı nazara alınarak yasal şartları oluşmadığından 5271 sayılı CMK'nın 231., 5237 sayılı TCK'nın 50. ve 51. Maddelerinin uygulanmasına yer olmadığına,

7) Sanığın atılı suçu örgüt faaliyetleri kapsamında işlediği anlaşılmakla, hakkında hükmolunan cezanın 5237 sayılı TCK.'nun 58/9.maddesi gereğince mükerrirlere özgü infaz rejimine göre ÇEKTİRİLMESİNE ve sanık hakkındaki cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri UYGULANMASINA... [karar verildi.]"

8. Mahkûmiyet hükmünde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

9. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 1/2/2022 tarihinde başvurucunun suçluyu kayırma ile gizliliğin ihlali suçlarına ilişkin mahkûmiyetleri yönünden istinaf talebinin kesin olarak reddine karar vermiştir. Silahlı terör örgütüne üye olma ve rüşvete aracılık etme suçlarından verilen mahkûmiyet hükümlerine yönelik istinaf talebi ise temyiz kanun yolu açık olmak üzere reddedilmiş, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

B. İnfaza İlişkin Süreç

10. Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile kesinleşen suçluyu kayırma ve gizliliğin ihlali suçları yönünden başvurucuya verilen hapis cezaları Ankara 1. İnfaz Hâkimliği tarafından 7/4/2022 tarihinde 7 yıl 6 ay hapis cezası olarak içtima edilmiştir.

11. 12/4/2022 tarihinde Kırıkkale Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen müddetnameye göre başvurucunun suçluyu kayırma ve gizliliğin ihlali suçları yönünden infazının 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 17. maddesine göre dörtte üç oranında çektirilmesine karar verilmiştir. Söz konusu müddetnameye göre başvurucunun koşullu salıverilme tarihi 22/10/2024, hak ederek tahliye tarihi ise 7/9/2026 olarak belirlenmiştir.

12. Başvurucunun infazına başlanan mahkûmiyetler yönünden infaz oranının üçte iki yerine hatalı olarak dörtte üç olarak belirlenmesinin hukuka aykırı olduğuna ilişkin itirazı 3/10/2022 tarihinde Kırıkkale İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) tarafından reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Keskin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunan Musa Şeker talep

dilekçesinde; Hakkında düzenlenen müddetnamenin 3/4 infaz oranı olarak sehven hesaplandığını işlediği suçların adli suç kapsamında olduğundan 2/3 infaz oranı üzerinden hesaplanması gerektiğinden yeniden müddetname düzenlenmesini talep etmiştir.

Kırıkkale Cumhuriyet Başsavcılığının hükümlü hakkındaki 12/04/2022 tarih ve 2022/7-2104 nolu müddetnamenin incelenmesinde; hükümlü Musa Şeker'in Ankara 1. İnfaz Hakimliğinin 2022/5894 sayılı içtima kararı ile verilen 7 yıl 6 ay hapis cezasını infaz etmekte, cezaevine giriş tarihinin 05/04/2022, hakederek tahliye tarihinin 07/09/2026 ve koşullu salıverme tarihinin 22/10/2024 olduğu anlaşılmış olup,

Cumhuriyet Savcısı müddetnameye itiraz talebine ilişkin; itirazın reddine karar verilmesi yönünde mütalada bulunmuş olup,

Tüm dosya evrakı üzerinde yapılan incelemede, hükümlü Musa Şeker'in Ankara 1. İnfaz Hakimliğinin 2022/5894 sayılı içtima kararı ile verilen 7 yıl 6 ay hapis cezasını infaz etmekte, cezaevine giriş tarihinin 05/04/2022, hakederek tahliye tarihinin 07/09/2026 ve koşullu salıverme tarihinin 22/10/2024 olduğu, hükümlü hakkında düzenlenen müddetnamede usul ve yasaya aykırı bir durum olmadığı anlaşıldığından, talebin reddine karar vermek gerekmiştir..."

13. Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) İnfaz Hâkimliği kararına yapılan itirazı 24/11/2022 tarihinde kesin olarak reddetmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Hükümlü Musa Şeker 17/10/2022 tarihli itiraz dilekçesinde; Kırıkkale İnfaz Hâkimliği'nin 03/10/2022 Tarih 2022/4403 esas 2022/4585 karar sayılı kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu, Kırıkkale infaz hakimliğinin vermiş olduğu talebin reddine karar verilerek talebi doğrultusunda karar verilmesini talep etmiştir.

Kırıkkale İnfaz Hâkimliği'nin 03/10/2022 Tarih 2022/4403 esas 2022/4585 karar sayılı ilamı ile; hükümlü Musa Şeker'in Ankara 1. İnfaz Hakimliğinin 2022/5894 sayılı içtima kararı ile verilen 7 yıl 6 ay hapis cezasını infaz etmekte, cezaevine giriş tarihinin 05/04/2022, hakederek tahliye tarihinin 07/09/2026 ve koşullu salıverme tarihinin 22/10/2024 olduğu, hükümlü hakkında düzenlenen müddetnamede usul ve yasaya aykırı bir durum olmadığı anlaşıldığından, talebin reddine karar verildiği görülmüştür.

Mahkememizce yapılan değerlendirmede;

Kırıkkale İnfaz Hâkimliği'nin 03/10/2022 Tarih 2022/4403 esas 2022/4585 sayılı kararına itiraz edilmiş ise de, hükümlünün belirtilen suçları örgüt kapsamında işlediği anlaşıldığından bu haliyle müddetnamede usul ve yasaya aykırılık bulunmadığından itirazın reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

14. Başvurucu, müddetnameye itirazının kesin olarak reddine ilişkin nihai kararı 2/1/2023 tarihinde öğrenmiştir.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

15. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 25/11/2024 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma ve rüşvete aracılık etme suçları yönünden kurulan mahkûmiyet hükümlerinin bozulmasına ve başvurucunun bozma gerekçesi gözetilerek tahliyesine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"C-Sanıklar [N.G.Ş.] hakkında silahlı terör örgütüne üye olma, rüşvet alma, suçluyu kayırma suçlarından, [H.K.], [A.Ş.], [Y.Ş.], Musa Şeker hakkında silahlı terör örgütüne üye olma ve rüşvet verme-rüşvete aracılık etme suçundan verilen mahkumiyet kararlarının temyiz incelenmesinde;

...

1-Musa Şeker hakkında silahlı terör örgütüne üye olma ve rüşvete aracılık etme suçları bakımından;

a)Tüm dosya kapsamında suçun işlenmesine müşterek fail yahut yardım eden sıfatı ile katılmayan ve suçun işlenmesinde katkısı bulunmayan, FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına da dahil olduğuna dair yeterli, her türlü kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmayan, örgütsel nitelikte eylem ve faaliyeti tespit edilemeyen sanığın atılı suçlardan beraati yerine delillerin değerlendirilmesinde düşülen yanılgı sonucu yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi,

b)Kabul ve uygulamaya göre;

aa)Her iki suç bakımından; Anayasanın 138/1. maddesi hükmü, TCK'nın 61. maddesinde düzenlenen cezanın belirlenmesi ve bireyselleştirilmesine ilişkin ölçütlerde 3/1. maddesinde düzenlenen orantılılık ilkesi çerçevesinde; suçun işleniş biçimi, işlenmesinde kullanılan araçlar, işlendiği zaman ve yer, konusunun önem ve değeri, meydana getirdiği tehlike ile sanığın kasta dayalı kusurunun ağırlığı, güttüğü amaç ve saikin yanında, TCK'nın 61/3 maddesi gereğince suçun unsuru olan hususların temel cezanın belirlenmesinde esas alınamayacağına ilişkin düzenleme de göz önünde bulundurularak; hukuka, vicdana, dosya kapsamına uygun şekilde alt sınırdan makul düzeyde uzaklaşılarak bir cezaya hükmedilmesi gerektiği gözetilmeden teşdidin derecesinde yanılgıya düşülmek suretiyle fazla ceza tayin edilmesi,

bb) Rüşvet suçu bakımından iddianamede talep edilmemesi karşısında, sanığa 5271 sayılı CMK'nın 226. maddesi gereğince ek savunma hakkı tanınmadan TCK'nın 58/9. maddesinin uygulanması,

cc)Rüşvet suçu bakımından; Bölge Adliye Mahkemesince doğrudan doğruya zarar görmediği gerekçesi ile kamu davasına katılmasına ve hükmü istinaf etmesine yasal olanak bulunmadığına karar verilen Adalet Bakanlığı lehine vekalet ücretine hükmedilmesi,

...

Bozmayı gerektirmiştir.

...

C. Sanıklar [N.G.Ş.] hakkında silahlı terör örgütüne üye olma, rüşvet alma, suçluyu kayırma suçlarından, [H.K.], [A.Ş.], Musa Şeker, [Y.Ş.] hakkında silahlı terör örgütüne üye olma ve rüşvet verme -aracılık etme suçlarından kurulan hükümler yönünden;

...

Gerekçe bölümünde (C) bendinde açıklanan nedenlerle, sanık [H.K.], [Y.Ş.], [A.Ş.] ve sanıklar müdafilerinin temyiz istemleri yerinde görüldüğünden Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Ceza Dairesinin, 01.02.2022 tarih ve 2021/1330 Esas, 2022/131 sayılı Kararının 5271 sayılı Kanun'un 302 nci maddesinin ikinci fıkrası gereği, Tebliğname'ye

kısmen uygun olarak, oy birliğiyle BOZULMASINA,

...

Tutuklu sanık Musa Şeker'in bozma nedenine göre TAHLİYESİNE, başka suçtan hükümlü veya tutuklu bulunmadığı takdirde DERHAL SALIVERİLMESİNİN sağlanması için ilgili yer Cumhuriyet Başsavcılığına müzekkere yazılmasına... [karar verildi.]"

16. Başvurucu 25/11/2024 tarihinde ceza infaz kurumundan tahliye olmuştur.

17. Yeniden başlayan yargılamada Ankara 24. Ağır Ceza Mahkemesi 23/5/2025 tarihli duruşmada başvurucunun beraatine karar vermiştir. Duruşma zaptının ilgili kısmı şöyledir:

"...I)1-Sanık MUSA ŞEKER hakkında her ne kadar silahlı terör örgütüne üye olma ve rüşvete aracılık suçlarından TCK'nın 314/2, 252/5 maddesi gereğince cezalandırılması istemiyle mahkememize kamu davası açılmış ise de, yüklenen suçların sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması sebebiyle CMK'nın 223/2-e maddesi gereğince sanığın atılı suçlardan AYRI AYRI BERAATİNE... [karar verildi.]"

18. Gerekçeli kararda başvurucuya yönelik değerlendirmelerin ilgili kısmı şöyledir:

"... Mahkememizce yapılan inceleme ve değerlendirme sonucu sanık Musa Şeker açısından Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçu ve Rüşvete Aracılık Etme Suçu Yönünden sanığın savunmalarının aksini gösteren delil bulunmadığı, suçun işlenmesine müşterek fail yahut yardım eden sıfatı ile katılmayan ve suçun işlenmesinde katkısı bulunmayan, FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün hiyerarşik yapısına da dahil olduğuna dair yeterli, her türlü kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmayan, örgütsel nitelikte eylem ve faaliyeti tespit edilemeyen sanığın Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçu ve Rüşvete Aracılık Etme suçlarını işlediğine dair dosya kapsamında her türlü şüpheden uzak, kesin, mahkumiyete yeterli delil mevcut olmadığından 'şüpheden sanık yararlanır ilkesi' gereği sanık hakkında söz konusu suçlardan ayrı ayrı beraat kararı vermek gerekmiştir..."

19. Yargılama, Yargıtay nezdinde derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

20. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Suçta tekerrür ve özel tehlikeli suçlular" başlıklı 58. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Önceden işlenen suçtan dolayı verilen hüküm kesinleştikten sonra yeni bir suçun işlenmesi halinde, tekerrür hükümleri uygulanır. Bunun için cezanın infaz edilmiş olması gerekmez.

...

(6) Tekerrür halinde hükmolunan ceza, mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilir. Ayrıca, mükerrir hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanır.

...

(9) Mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, itiyadi suçlu, suçu meslek edinen kişi veya örgüt mensubu suçlu hakkında da uygulanmasına hükmedilir."

21. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazın koşulu" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

"(1) Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz."

22. 5275 sayılı Kanun'un "Cumhuriyet Başsavcılığınca yapılacak işlemler" başlıklı 20. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hapis cezasını içeren kesinleşmiş mahkûmiyet kararları, mahkemece, hangi hükümlü ve hangi cezanın infazına ilişkin olduğu açıkça belirtilmek suretiyle Cumhuriyet Başsavcılığına verilir.

...

(4) Hükümlüye, Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen ceza infaz kurumuna alındığı ve salıverileceği tarih ile ceza süresini ve cezanın hangi hükme ilişkin bulunduğunu belirten bir belge verilir."

23. 5275 sayılı Kanun'un "Koşullu salıverilme" başlıklı 107. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerekir.

(2) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar yirmidört yılını, diğer süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının yarısını infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. (Ek cümleler:14/4/2020-7242/48 md.)

...

... cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. Ayrıca, suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olan çocuklar ile 1/1/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında koşullu salıverilme oranı üçte iki olarak uygulanır.

...

(4) Suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde; ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuzaltı yılını, müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar otuz yılını, süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanlar cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde, koşullu salıverilmeden yararlanabilirler. (Ek cümle:14/4/2020-7242/48 md.) Koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından ise tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır..."

24. 5275 sayılı Kanun'un "Mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi ve denetimli serbestlik tedbiri" başlıklı 108. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan;

a) Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının otuzdokuz yılının,

b) Müebbet hapis cezasının otuzüç yılının,

c) (Ek:14/4/2020-7242/49 md.) Birden fazla süreli hapis cezasına mahkûmiyet

hâlinde en fazla otuziki yılının,

d) Süreli hapis cezasının üçte ikisinin,

İnfaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda, koşullu salıverilmeden yararlanılabilir. Ancak, koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları koşullu salıverilme oranı uygulanır.

...

(3) İkinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda birinci fıkradaki koşullu salıverilme süreleri uygulanır. (Ek cümle:4/6/2025-7550/14 md.) Ancak, süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilme oranı dörtte üç olarak uygulanır. (Ek cümle:14/4/2020-7242/49 md.) Hükümlü hakkında ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanacağı hükümde belirtilir.

...

(9) (Ek: 18/6/2014-6545/82 md.) Birinci fıkradaki koşullu salıverme süreleri, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103 üncü maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan, 104 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan, 188 inci maddesinde tanımlanan uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında da uygulanır. (Ek cümle:14/4/2020-7242/49 md.) Ancak, süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır."

25. 3713 sayılı Kanun'un "Terör tanımı" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."

26. 3713 sayılı Kanun'un "Terör suçlusu" başlıklı 2. maddesi şöyledir:

"Birinci maddede belirlenen amaçlara ulaşmak için meydana getirilmiş örgütlerin mensubu olup da, bu amaçlar doğrultusunda diğerleri ile beraber veya tek başına suç işleyen veya amaçlanan suçu işlemese dahi örgütlerin mensubu olan kişi terör suçlusudur.

Terör örgütüne mensup olmasa dahi örgüt adına suç işleyenler de terör suçlusu sayılır."

27. 3713 sayılı Kanun'un "Terör suçları" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır."

28. 3713 sayılı Kanun'un "Terör amacı ile işlenen suçlar" başlıklı 4. maddesi şöyledir:

Aşağıdaki suçlar 1 inci maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde, terör suçu sayılır:

a) Türk Ceza Kanununun 79, 80, 81, 82, 84, 86, 87, 96, 106, 107, 108, 109, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 142, 148, 149, 151, 152, 170, 172, 173, 174, 185, 188, 199, 200, 202, 204, 210, 213, 214, 215, 223, 224, 243, 244, 265, 294, 300, 316, 317, 318 ve 319 uncu maddeleri ile 310 uncu maddesinin ikinci fıkrasında yer alan suçlar.

b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan suçlar.

c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dördüncü ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.

ç) 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.

d) Anayasanın 120 nci maddesi gereğince olağanüstü hal ilan edilen bölgelerde, olağanüstü halin ilanına neden olan olaylara ilişkin suçlar.

e) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde tanımlanan suç."

29. 3713 sayılı Kanun'un "Koşullu salıverilme" başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 107 nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 108 inci maddesi hükümleri uygulanır. Ancak, süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır."

2. Yargıtay Kararı

30. Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/4/2024 tarihli ve E.2022/8148, K.2024/2430 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"11. 5237 sayılı Kanun’un 58 inci maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre, mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin, örgüt mensubu suçlu hakkında uygulanmasına karar verilmesi ve örgüt mensubu suçlu kabul edilen kişi hakkında verilen ve kesinleşen cezanın infazının 5275 sayılı Kanun’un 108 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine göre yapılması gerekmektedir.

12. Örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçun cezasının infazının 5275 sayılı Kanun’un 107 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca yapılması gerekmektedir.

13. Hükümlü hakkında silahlı terör örgütü üyesi olmak suçundan ilk derece mahkemesi tarafından 5237 sayılı Kanun’un 314 üncü maddesinin ikinci fıkrası, 3713 sayılı Kanun’un 5 nci maddesi ve 5237 sayılı Kanun’un 62 nci maddesi gereğince 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve hakkında hükmolunan cezanın aynı kanunun 58 inci maddesinin dokuzuncu fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine ve cezanın infazından sonra hakkında denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına karar verildiği ayrıca zincirleme nitelikli dolandırıcılık suçundan 5237 Kanun’un 158 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ve 62 nci maddesi gereğince 3 yıl 1 ay 15 gün hapis ve adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği ancak mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanıp uygulanmaması yönünde herhangi bir değerlendirme yapılmadığı gibi karar da verilmediği görülmektedir.

14. İlk Derece Mahkemesi tarafından her iki suçtan dolayı verilen karara karşı lehe ve aleyhe davanın tarafları ve Cumhuriyet Savcısı tarafından İstinaf kanun yoluna müracaat edildiği ve yapılan inceleme sonunda 24.12.2020 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesince ayrı ayrı istinaf başvurularının esastan reddine, nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden kesin, silahlı terör örgütü üyesi olmak suçu yönünden ise temyiz yolu açık olmak üzere karar verildiği anlaşılmaktadır.

15. Hükümlü hakkında silahlı terör örgütü üyesi olmak suçundan verilen karara karşı temyiz yoluna gidilmesi nedeniyle kesinleşmediği görülmektedir.

16. Nitelikli dolandırıcılık suçundan verilen ve Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile kesinleşen 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasının infazı amacıyla mahkemesince kararın infaz savcılığına gönderilmesi üzerine düzenlenen 30.06.2021 tarihli ve 2021/7-1719 sayılı müddetnamede 5275 sayılı Kanun'un 108 inci maddesinin 9 uncu fıkrası hükmü esas alınarak ¾ oranı üzerinden hesaplama yapılmak suretiyle şartla tahliye ve bihakkın tahliye tarihinin belirlendiği, müddetnameye hükümlü vekilinin itiraz etmesi üzerine, İnfaz Hakimliğince "hükümlü hakkında kesinleşmiş örgüt üyeliği suçundan verilmiş bir mahkumiyet hükmü bulunmaması ve nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden kesinleşen hükümde 5237 sayılı Kanun'un 58 nci maddesinin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına karar verilmemesi ve mahkemesince bu suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği yönünde de bir belirleme yapılmadığı, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlenip işlenmediği yönünde mahkemesine müzekkere yazılmasına rağmen henüz müzekkereye cevap verilmeden suçun örgüt kapsamında olduğundan bahisle müddetnamenin düzenlendiği " gerekçesiyle itirazın kabulüne karar verilmiştir.

17. Nitelikli dolandırıcılık suçunun 3713 sayılı Kanun'un 3 üncü ve 4 üncü maddelerinde tek tek sayılan suçlar arasında yer almaması nedeniyle terör suçu kapsamında değerlendirilemeyeceğinden, hükümlü hakkında infaza konu bu suçu ile ilgili olarak şartla tahliyesine karar verilebilmesi için iyi halli olarak ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin belirlenmesinde 3713 sayılı Kanun'un 17 nci maddesinin ve 7242 sayılı Kanun'un 49 uncu maddesi ile değişik 5275 sayılı Kanun'un 108 inci maddesinin dokuzuncu fıkra hükmünün uygulanmasının mümkün olmadığı, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği kabul edildiği takdirde hükümlünün şartla tahliyesine karar verilebilmesi için iyi halli olarak ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin 7242 sayılı Kanun'un 48 inci maddesi ile değişik 5275 sayılı Kanun'un 107 nci maddesinin dördüncü fıkrası gereğince 2/3 oranı esas alınarak belirlenmesi gerekmektedir.

18.Somut olayda, Cumhuriyet savcılığınca hükümlünün nitelikli dolandırıcılık suçundan almış olduğu cezasının 7242 sayılı Kanun'un 49 uncu maddesi ile değişik 5275 sayılı Kanun'un 108 inci maddesinin dokuzuncu fıkrası hükmüne göre ¾ oranı üzerinden şartla tahliye süresinin belirlenmesi doğru olmadığından, yapılan şikayetin kabulüne karar verilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı, ancak şartla tahliye süresinin belirlenmesi için uygulanması gereken infaz rejimi konusunda herhangi bir değerlendirme ve açıklama yapılmaması nedeniyle bu karara karşı yapılan itirazın kabulü yerine reddine dair itiraz merciince verilen karar Kanun'a aykırı olup, kanun yararına bozma talebi açıklanan bu sebeple yerinde görülmüştür..."

B. Uluslararası Hukuk

31. Suçta ve cezada kanunilik ilkesine ilişkin uluslararası hukuk ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları için bkz. Yunis Karataş [GK], B. No: 2021/34231, 26/1/2023, §§ 31-35;

Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, §§ 29-35.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Anayasa Mahkemesinin 27/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

33. Başvurucu; kesinleşen mahkûmiyetlere ait koşullu salıverilme sürelerinin hatalı olarak 3713 sayılı Kanun kapsamı uyarınca dörtte üç oranında belirlenmesi nedeniyle eşitlik ilkesinin, adil yargılanma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

35. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

36. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Suç ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez."

37. Başvurucunun bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü olgusal ve hukuki iddialar incelendiğinde şikâyetinin özü itibarıyla koşullu salıverilme için ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin tespitinde gözetilmesi gereken oranının hatalı olarak dörtte üç olarak belirlenmesine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında koşullu salıverilme için ceza infaz kurumunda kalınması gereken sürenin hükümlü açısından cezanın kapsamına ilişkin olduğunu, dolayısıyla koşullu salıverilme için müddetnamede belirlenen oranların hatalı olduğu iddiasına dair şikâyetlerin suçta ve cezada kanunilik ilkesini düzenleyen Anayasa'nın 38. maddesi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (Yunis Karataş, §§ 42-60; Burhan Yaz (3), §§ 55-70; Umut Ruhki Toraman [2. B.], B. No: 2022/17772, 30/10/2024, §§ 30-36; Emre Kendir [1. B.], B. No: 2022/17941, 18/12/2024, §§ 11-19).

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetlerinin Anayasa’nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

40. Koşullu salıverme hükümlerinin hangi oranda uygulanacağı hususu, cezanın infaz kurumunda çektirileceği süreyi etkilediği için başvurucu hakkında verilen hapis cezasının

kapsamını değiştiren bir niteliğe bürünmektedir. Dolayısıyla Anayasa'nın 38. maddesi çerçevesinde değerlendirme yapılması gerekmektedir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Efendi Yaldız [1. B.], B. No: 2013/1202, 25/3/2015, § 42; Metin Durmaz [1. B.], B. No: 2013/7764, 25/3/2015, § 60). Anayasa Mahkemesince bu konuda yapılacak inceleme ise yargı mercilerinin yorumlarının Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasıyla bağdaşıp bağdaşmadığını tespit etmekten ibaret olacaktır.

41. 5275 sayılı Kanun'un "Koşullu salıverilme" başlıklı 107. maddesinin (1) numaralı fıkrasında koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için mahkûmun kurumdaki infaz süresini iyi hâlli olarak geçirmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Anılan maddenin (2) numaralı fıkrasında süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanların cezalarının yarısını infaz kurumunda çektikleri takdirde koşullu salıverilmeden yararlanabilecekleri ifade edilmiştir. Bununla birlikte fıkrada sayılan bazı suçlardan hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında koşullu salıverilme oranının üçte iki olarak uygulanması öngörülmüştür. Öte yandan anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında da suç işlemek için örgüt kurmak veya yönetmek ya da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde süreli hapis cezasına mahkûm edilmiş olanların cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çektikleri takdirde koşullu salıverilmeden yararlanabilecekleri belirtilmiştir. Anılan fıkrada ayrıca koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından ise tabi oldukları koşullu salıverilme oranının uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

42. 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinde ise mükerrirlere ve bazı suç faillerine özgü infaz rejimi düzenlenmiştir. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde tekerrür hâlinde işlenen suçtan dolayı mahkûm olunan süreli hapis cezasının üçte ikisinin infaz kurumunda iyi hâlli olarak çekilmesi durumunda koşullu salıverilmeden yararlanılabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte koşullu salıverilme oranı üçte ikiden fazla olan suçlar bakımından tabi oldukları özel oranın uygulanması öngörülmüştür. Aynı maddenin (9) numaralı fıkrasında ise bazı suç failleri bakımından koşullu salıverilme oranının dörtte üç olarak uygulanacağı belirtilmiştir. Ayrıca maddenin (3) numaralı fıkrasına -başvuru tarihinden sonra- 4/6/2025 tarihli ve 7550 sayılı Kanun'la eklenen cümleyle de ikinci defa tekerrür hükümlerinin uygulanması durumunda süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilme oranının dörtte üç olarak uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

43. 3713 sayılı Kanun'un kapsamına giren terör suçları aynı Kanun'un 3. maddesinde "26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır." şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca anılan Kanun'un 4. maddesinde sayılan bazı suçların Kanun'un 1. maddesinde belirtilen amaçlar doğrultusunda suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde terör suçu sayılacağı hükme bağlanmıştır. Somut olayda başvurucu hakkında düzenlenen müddetnameye konu süreli hapis cezalarının sebebi olan suçluyu kayırma ve gizliliğin ihlali suçları 3713 sayılı Kanun'un 3. ve 4. maddesi arasında sayılan suçlar arasında yer almamaktadır. Dolayısıyla anılan suçlar nedeniyle verilen süreli hapis cezaları yönünden 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinde öngörülen dörtte üç oranının uygulanma imkânı bulunmamakta, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlenmesi ise anılan hükmün uygulanması için yeterli görülmemektedir.

44. Nitekim Yargıtay da 3713 sayılı Kanun'un 3. ve 4. maddelerinde tek tek sayılan suçlar arasında yer almayan suçların terör suçu kapsamında değerlendirilemeyeceğini, hükümlü hakkında infaza konu bu suçlarla ilgili olarak şartla tahliyesine karar verilebilmesi için hükümlünün iyi hâlli olarak ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin

belirlenmesinde 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin uygulanmasının mümkün olmadığını, suçu örgüt faaliyeti kapsamında işlediği kabul edildiği takdirde iyi hâlli olarak ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince üçte iki oranı esas alınarak belirlenmesi gerektiğini belirtmektedir. Yargıtay, 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrasına göre mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin örgüt mensubu suçlu hakkında uygulanmasına karar verilmesi ve örgüt mensubu suçlu kabul edilen kişi hakkında verilen ve kesinleşen cezanın infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine göre örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçun cezasının infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılması gerektiğini belirtmiştir (bkz. § 30).

45. Başvuru konusu olayda ceza yargılamasına ilişkin süreçte Ağır Ceza Mahkemesince başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma, rüşvete aracılık etme, gizliliğin ihlali ve suçluyu kayırma olmak üzere dört ayrı suçtan dolayı süreli hapis cezası kararı verilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince başvurucunun suçluyu kayırma ile gizliliğin ihlali suçlarına ilişkin mahkûmiyetleri yönünden istinaf talebinin reddine kesin olarak karar verilmiştir. Silahlı terör örgütüne üye olma ve rüşvete aracılık etme suçlarından verilen mahkûmiyet hükümlerine yönelik istinaf talebi ise temyiz kanun yolu açık olmak üzere reddedilmiştir (bkz. §§ 7, 9).

46. Bölge Adliye Mahkemesi kararı ile suçluyu kayırma ve gizliliğin ihlali suçları yönünden başvurucuya verilen hapis cezalarının kesinleşmesi üzerine anılan cezalar İnfaz Hâkimliği tarafından içtima edilmiş ve başvurucu hakkında 12/4/2022 tarihli müddetname düzenlenmiştir. Anılan müddetnamede başvurucunun suçluyu kayırma ve gizliliğin ihlali suçlarından aldığı süreli hapis cezalarının 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi kapsamında infaz edileceği, koşullu salıverilme oranının dörtte üç olarak uygulanacağı belirtilmiştir. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğine verdiği itiraz dilekçesinde anılan müddetnamede oranın üçte iki yerine hatalı şekilde dörtte üç olarak belirlenmesinin hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir. İnfaz Hâkimliği tarafından somut bir gerekçeye yer verilmeksizin başvurucunun itirazının reddine karar verilmiştir (bkz. § 12).

47. Başvurucu; İnfaz Hâkimliğince verilen karara karşı Ağır Ceza Mahkemesine sunduğu itiraz dilekçesinde anılan kararın müddetnamenin tekrarından ibaret olduğunu, kararda hükümlü bulunduğu suç türleri ve bunların cezalarının infazına ilişkin bir değerlendirme ve açıklamanın yer almadığını, müddetnameye itirazının İnfaz Hâkimliğince incelenmediğini ileri sürmüştür. Başvurucunun itirazı Ağır Ceza Mahkemesince kesin olarak reddedilmiştir (bkz. § 13).

48. Başvurucu, müddetnameye itiraz dilekçesinde açıkça hükümlü olduğu suçlar yönünden koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için infaz kurumunda geçirmesi gereken süreye ilişkin oranın hatalı olarak üçte iki yerine dörtte üç olarak belirlendiğini ileri sürmüştür. Söz konusu oranın dörtte üç şeklinde belirlenmesinin hukuki sebebi müddetnamede 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi olarak gösterilmiştir. Buna rağmen gerek İnfaz Hâkimliğinin gerekse Ağır Ceza Mahkemesinin kararında başvurucunun itirazına ve müddetnamede gösterilen hukuki sebebe ilişkin yeterli bir açıklama ve gerekçeye yer verilmemiştir. Anılan kararlarda yer alan tek açıklama Ağır Ceza Mahkemesi kararında bulunan "hükümlünün belirtilen suçları örgüt kapsamında işlediği" değerlendirmesidir (bkz. § 13).

49. 5275 sayılı Kanun'un koşullu salıvermeye ilişkin hükümleri uyarınca suçun örgüt

faaliyeti kapsamında işlenmesi durumunda uygulanması gereken oranın üçte iki olduğu anlaşılmaktadır. Bunun istisnası özel hükümlerde cezanın nedeni olan suç için üçte ikiden fazla bir koşullu salıverilme oranı belirlenmesidir. Başvuruya konu olayda müddetnamede dörtte üçlük oranın hukuki sebebi olarak gösterilen 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinde bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranının dörtte üç olarak uygulanacağı belirtilmiştir.

50. Başvurucunun 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinde bu Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranının dörtte üç olarak uygulanacağına, kendi mahkûmiyetlerinin ise anılan Kanun kapsamına girmediğine ilişkin itirazlarıyla ilgili olarak İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesince hiçbir açıklama yapılmamıştır. Başvurucunun müddetnameye konu suçlarının 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan olup olmadığına yönelik belirsizlik ve tereddütler giderilememiştir. Bu durum, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlaline sebebiyet vermiştir.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

52. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

53. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

54. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kırıkkale İnfaz Hâkimliğine (E.2022/4403, K.2022/4585) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 27/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERHAN ÇAHA (4)

B. No: 2019/1632 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/1632

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERHAN ÇAHA BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2019/1632)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Elif ÇELİKDEMİR ANKITCI

Başvurucu : Erhan ÇAHA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözaltı sürecinde kolluk görevlilerince darbedilme şikâyetine yönelik olarak etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular süresi içinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. 2019/1638 ve 2020/5874 numaralı başvurular incelenen başvuruyla birleştirilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir.

4. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. 1967 yılı doğumlu olan başvurucu olay tarihinde Ankara'da yaşamaktadır. Kara Kuvvetleri

Komutanlığında tuğgeneral askerî rütbesiyle subay olarak görev yapmaktayken 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî darbe teşebbüsü gerçekleşmiş ve Bakanlar Kurulu ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir (darbe teşebbüsü sürecine ilişkin detaylı açıklamalar için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017).

7. Askerî darbe teşebbüsünün ardından 16/7/2016 tarihinde darbe teşebbüsüne katıldığı şüphesine istinaden başvurucu gözaltına alınmıştır. 16/7/2016 ile 18/7/2016 tarihleri arasında üç gün gözaltında tutulan başvurucu, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme ile nitelikli şekilde kasten öldürmeye teşebbüs suçunu işlediğine ilişkin kuvvetli suç şüphesi bulunduğu gerekçesiyle Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 18/7/2016 tarihli kararıyla tutuklanmıştır.

8. Başvurucu, tutuklanmasının ardından Sincan 2 No.lu F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) yerleştirilmiştir.

9. Başvurucu 18/7/2016 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığında (Başsavcılık) ve tutuklamaya sevk edildiği sorgusunda, yargılaması devam ederken 24/5/2017 ile 26/7/2018 tarihli duruşmalarda Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesine, 6/8/2017 tarihli duruşmada ise Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesine gözaltında işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını iletmesine rağmen kamu makamlarınca bu olayla ilgili soruşturma başlatılmadığını dile getirmiştir.

10. Başvurucunun 18/7/2016 tarihli Başsavcılıkta ve tutuklamaya sevk edildiği sorgusunda alınan ifadesindeki ilgili kısımlar sırasıyla şöyledir:

i. " ... karakola teslim olunca bana kötülük yapmadılar. Ancak TEM Şube görevlileri teslim aldıklarında sinkaflı küfürler ettiler, tehditler ettiler, diz çöktürdüler. Yapılanlar ağrıma gitti bu yüzden direndim. Ancak onlara karşı bir hamle yapmadım bana vurduklarında ben de direndim. Kafama sırtıma vurdular. Bu şekilde yaralandım. Gözaltındaki süre zarfında bir kaç kere doktora sevkettiler raporlarım aldırıldı. Doktorda yaralarımı sordu ancak rapora geçip geçmediğini bilmiyorum. "

ii. "... bizim hakkımızda hüküm verilmiş, olmuş şeyler, kelepçe açma şeylerinden de bahsettiler, biraz da acemilik yapıyorlar, emare veriyorlar yani niyetle ilgili. Genç de arkadaşlar, herhalde ilk defa yapacaklar bu işi, dolayısıyla da bir infaz planlandığını burada kayıtlara geçirmek istiyorum, avukat hanım da eşime bu söylediğim numarayı lütfen böyle bir şey hissettiğimi iletin. Böyle bir şey olması durumunda kesinlikle kaza değildir.

...

...biz tabi geçtiğimiz sorgu sürecinde yaşadıklarımız var, küfürler, hakaretler, dipçikler. Allah var bana çok o kadar kötü davranmadılar, Allah var yani, şimdi yazdırdım ama sonra keşke yazdırmasaydım dedim kendi kendime ya bu insanların psikolojisine yerimi koysam..."

11. Başvurucunun Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesindeki 6/8/2017 tarihli duruşmada Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla alınan beyanının Çözüm Tutanağı'ndaki ilgili kısmı şöyledir:

"... medyaya yansıyan görüntüler ve savcılık ifademden de anlaşılacağı üzere bana ait resim ve görüntülerden bana karşı yapılan muamele ve işkence sonucunda ve nedeni ile

burnumun kanadığı da ortadadır..."

12. Başvurucunun Ankara 17. Ağır Ceza Mahkemesinde 24/5/2017 ve 26/7/2018 tarihli duruşmalarda SEGBİS vasıtasıyla alınan beyanlarının Çözüm Tutanağı'ndaki ilgili kısımları sırasıyla şöyledir:

i. "... Gerçi verdiği kararları, günümüz muktedirleri nezdinde bir anlam ifade etmediği görülmüş olsa da, Anayasa Mahkemesinin son verdiği kararlardan birinde, kötü muamele ve işkenceyi gören savcının resen soruşturma başlatması gerektiğine hükmetmiştir. Hal böyle iken, ne soruşturma safhasında ne kovuşturma safhasında bırakın resen soruşturma başlatılmasını, kötü muamele ve işkencenin anlatılmasına bile tahammül edilemediği, yapılan müracaatlara da bir işlem yapılmadığı maalesef görülmektedir. Yansıda görülen fotoğraflar uygulanan işkenceyi net bir şekilde göstermektedir. Ayrıca ceza infaz kurumuna girerken yapılan muayenede de işkence bulguları kayıtlara geçirilmiştir. Çevik kuvvet polisi tutuyor gösteriyor bize, bakışlarımdan ne demek istediğim herhalde herkes anlamıştır yani, rapor veren doktorlar, darp cebir izi yoktur. Darp cebir izine rastlanmadı. Bu fotoğrafları gördükleri halde bunu yazabiliyorlar. Türkiye Voleybol Federasyonu spor salonunda da, Ankara il Emniyet Müdürlüğündeki spor salonunda da, kötü muamele ve işkence yapılırken, hipokrat yemini etmiş doktorlar, voleybol salonunu içinde kurulan seyyar muayene yerlerinde, yapılan işkenceyi görürken, tanır olurlarken, Emniyet Müdürlüğü spor salonun dışında oluşturulan muayene istasyonlarında içeriden gelen işkence seslerini duyarken, hem çaylarını, kahvelerini ve sigaralarını keyifle içiyor. Hemde kötü muamele ve işkenceyi görmezden duymazdan gelerek darp cebir izin rastlanmadı. İzi yoktur şeklinde raporlar yazarken vicdanları hiç sızlamıyordu. Bu doktorların isimleri ve imzaları raporların altında duruyor. Zamanı geldiğinde onlarla ve işkence yapanlarla bağımsız ve tarafsız yargı önünde hesaplaşacağımızdan kimsenin şüphesi olmamalıdır. Bu kapsamda, iddianameler kötü muamele ve işkence altında, tehdit, zorlama ve yönlendirmeyle alınan verilmek zorunda bırakılan ifadelere dayandırılmıştır..."

ii. "... Sayın başkan kesinlikle suçlu olmadığıma inandığım için ertesi gün saat 12.00 gibi polise kendim gittim. Yenimahalle Polis Karakoluna gittim. Orada TEM personeli beni aldılar. İlk salona götürülünceye kadar bütün kutsal değerlerimize yönelik hakaretlere ve küfürlere maruz bırakıldım. Bizleri alıkoydukları salonda iç çamaşırlarıyla bırakarak ellerindeki plastik kelepçe desteleriyle ve coplarla darp ettiler. Gözaltında 3 günümüzün sonunda savcıya hakim karşısına çıktıktan sonra yiyecek bir şeyler verdiler sağolsunlar. Salonlarda kanlı ve idrarlı yerlerde oturttular, uyumamıza izin vermediler, kelepçelerimizi bileklerimiz zarar görecek şekilde kasti olarak sıktılar. Kendilerine verilen belirli isimleri salona girip isim okuyup ya orada ya alıp götürüp dışarıda zulüm edip geriye götürdüğünden daha farklı şekilde getirdiler ve bunları bize izlettiler. Bu insanlık dışı muamelelerin bedenimizde ve ruhumuzda yarattığı travma ile savcı karşısına ve daha sonra hakim karşısına çıkarıldık."

13. Başvurucu, kolluk görevlilerinin işkencesine maruz kaldığını ve sağlık görevlilerinin darp ve cebir izlerini görmelerine rağmen gerçeğe aykırı rapor düzenlediklerini iddia ederek 13/8/2018 tarihinde Başsavcılığa ayrıca şikâyette bulunmuştur.

14. Başvurucu şikâyet dilekçesinde özetle 15 Temmuz gecesi ölüm veya yaralanma olayı gerçekleşmeden başarıya ulaştıklarını, bu nedenle suçsuz olduğunu düşünerek 16/7/2016 tarihinde rızasıyla kolluk merkezine giderek teslim olduğunu, Terörle Mücadele Birimindeki kolluk görevlilerince teslim alındıktan sonra görevlilerin hakaret ve tehditlerine maruz

kaldığını, daha sonra Türkiye Voleybol Federasyonu spor salonunun (kapalı spor salonu) önüne getirildiğini, burada dizlerinin üstüne çöktürüldüğünü, tekmeyle sırtına ve kafasının yere vurulduğunu iddia etmiştir. Bunun yanı sıra başvurucu salona girdiğinde sözlü şiddetin devam ettiğini, morarana kadar ellerini kelepçeli tuttuklarını, coplandığını, sol gözüne ve burnuna denk gelecek şekilde yumruklandığını, daha sonra yaralanmış hâldeki fotoğraflarının basın organlarına verildiğini, doktorların her şeye tanık olmasına ve darp izlerini görmesine rağmen gerçeğe aykırı rapor düzenlediklerini, kendini darbeden kolluk görevlilerini teşhis edebileceğini, sorgusuna kadar herhangi bir gıda verilmediğini de belirterek şikâyetçi olmuştur.

15. Başvurucu, Başsavcılığa ibraz ettiği 16/11/2018 tarihli dilekçeyle sağlık görevlileri hakkındaki şikâyetini yinelemiş; yaralandığını gösterir iki fotoğraf ibraz etmiştir. Başvurucu bu fotoğrafları aynı zamanda bireysel başvuru dosyasına da eklemiştir. Fotoğraflarda başvurucunun gözlerinin altında morluk, burnunun ucunda yara olduğu, bir fotoğrafta ise üniformalı bir kişinin başvurucunun çenesinden tuttuğu görülmektedir.

16. Gözaltındayken başvurucu hakkında düzenlenen sağlık raporları şöyledir:

i. Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesi tarafından 16/7/2016 tarihinde düzenlenen raporda başvurucuda "darp ve cebir izine rastlanılmadığı" belirtilmiştir.

ii. Ankara Ulus Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen -tarihi bulunmayan- raporda başvurucuda "darp ve cebir izine rastlanmadığı" belirtilmiştir.

iii. Ankara Ulus Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen 18/7/2016 tarihli raporda [okunabildiği kadarıyla] "sol ... [tam okunamamakla birlikte] ekimoz ..., hayati tehlikesinin bulunmadığı" belirtilmiştir.

17. Başvurucu, ceza soruşturması devam ederken 31/12/2018 tarihinde mevcut başvurusuyla birlikte 2019/1638 numaralı bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurularında sağlık görevlileri ve kolluk görevlileri hakkındaki şikâyetiyle ilgili olarak ilerleme kaydedilmediğini ifade eden başvurucu, olağan kanun yollarının bu sebeple etkisiz hâle geldiğini belirterek hak ihlallerinin tespit edilmesini talep etmiştir.

18. Diğer taraftan Başsavcılık soruşturmada başvurucunun gözaltı süreci hakkında kolluk birimlerinden bilgi istemiştir. Kolluk birimleri 23/4/2019 tarihli müzekkere yanıtında başvurucunun gözaltında tutulduğu spor salonuna ilişkin görüntü kayıtlarının 30 günlük süreyle muhafaza edildiğini, bu sebeple istem tarihi itibarıyla görüntülerin temin edilemediğini belirterek müzekkereye 16/7/2016 tarihli Yakalama ve Üst Arama Tutanağı'nı eklemiştir. Tutanağa göre başvurucu 16/7/2016 tarihinde kolluk merkezine giderek teslim olmuştur.

19. Başsavcılık tarafından 30/7/2019 tarihinde şüpheli ilgili doktorlar ve ilgili görevliler hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

" ... Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne yazılan yazıya verilen cevabi yazıda özetle; Söz konusu 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilmeye çalışılan darbe girişimi neticesinde ... müştekinin olaylar sonucunda gözaltına alındığı,

Bahsi geçen olaylar esnasında ya da hemen akabinde vatandaşlar, Askeri görevliler ve Emniyet görevlilerince yakalanarak İl Emniyet Müdürlüğü Spor Salonu, Başkent Spor Salonu ve benzeri yerlerde gözaltına alınan şüpheli sayısının çokluğu, fizik şartların yetersiz

olması ve meydana gelen olayların önem arz etmesi ile öncelikle güvenliğin sağlanmasının amaçlandığı,

Şube Müdürlüğünde Erhan Caha hakkında mevcut evraklar ile kamera kayıtları hakkında düzenlen evrakların gönderildiği, müştekiye ait gönderilen doktor raporlarında 'darp ve cebir izine rastlanılmadığının' belirtildiği, müştekinin gözaltında tutulduğu spor salonundaki kamera görüntüleri incelendiğinde, kamera kayıtlarının 1 aylık süreyi gösterdiği, bir ay sürenin bitiminde kayıtların otomatik olarak silindiği, görüntülerin gözaltı sürecini kapsamadığı, herhangi bir görüntünün bulunmadığı açıklanmış olup,

Müştekinin gözaltında bulunduğu süre içerisinde emniyet görevlileri tarafından darp edildiğine ilişkin kamera görüntülerinin ve herhangi bir tanık beyanının bulunmadığı, müştekiye ait gönderilen doktor raporunda 'darp ve cebir izine rastlanılmadığının' belirtildiği, müştekinin görevliler tarafından darp edildiğine ilişkin soyut iddiasını doğrulayan herhangi bir somut delil bulunmadığı anlaşıldığı..."

20. Başvurucunun Başsavcılık kararına karşı yaptığı itiraz "kararın dayandığı gerekçelerin usul ve yasaya uygun olduğu" gerekçesine istinaden Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 23/12/2019 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

21. Ret kararı başvurucuya tebliğ edilmişse de tebliğ tarihi UYAP'ta kayıtlı tebligat evrakından okunamamıştır.

22. Başvurucu, ret kararını 17/1/2020 tarihinde tebliğ aldığını belirterek 3/2/2020 tarihinde 2020/5874 numaralı bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucunun her üç başvurusu benzer şikâyete ilişkin olduğundan birleştirilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

23. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbi müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması halinde, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

...

İşlenmesi hâlinde, şikayet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

24. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" kenar başlıklı 160. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen

işin gerçeğini araştırmaya başlar."

B. Uluslararası Hukuk

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz."

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamış; terörle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerin Sözleşme'yle yasaklandığını belirtmiştir. AİHM, kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediğine dair içtihatlarını da hatırlatmıştır (Selmouni/Fransa, B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

27. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunun söylenebilmesi için eylemin minimum ağırlık eşiğini aşması beklenir (Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Yağız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007 §§ 35, 37; Gafgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88, 90; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

28. AİHM, sağlıklı olarak gözaltına alınan bir kişinin serbest bırakıldığı sırada yaralanmış olması hâlinde bu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda geçerli bir açıklama getirmenin devletin yükümlülüğünde olduğunu belirtmiştir (Selmouni/Fransa, § 87).

29. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (Labita/İtalya, § 131; Tepe/Türkiye, B. No: 31247/96, 21/12/2004, § 48). AİHM'in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını, yetkili makamların titizlikle ve süratli biçimde çalışmasını gerektirmektedir (Mammadov/Azerbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; Çelik ve İmret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

31. i. Başvurucu 2019/1632 numaralı başvuru formunda gözaltı sürecinde polisin işkencesine maruz kaldığını, İnfaz Kurumuna girerken bedenindeki iz ve emarelerin duruyor olması nedeniyle Kurum hekimi tarafından bu bulguların tespit edildiğini, doktorların kötü muamelelere beş duyu organlarıyla tanıklık ettiklerini, buna rağmen "Darp ve cebir izi yoktur." şeklinde rapor düzenlediklerini ileri sürmüştür.

ii. Başvurucu 2019/1638 numaralı bireysel başvuru formunda, yaşadığı kötü muameleleri yargılamanın her aşamasında dile getirdiğini, Başsavcılığın veya mahkemelerin bu konuda işlem başlatmadığını, en son Başsavcılığa kendisinin şikâyette bulunduğunu, Başsavcılığın işlem yapmadığını, bu nedenle gazetelerde işkence edilmiş insanların görüntüleri kullanılarak rahatlıkla haber yapılabildiğini, ellerinin his kaybına neden olacak şekilde kelepçelenerek tuvalete bile bu şekilde götürüldüğünü dile getirmiştir.

iii. Başvurucu, 2020/5874 numaralı bireysel başvuru formunda gözaltı süresi boyunca işkence, eziyet ve kötü muameleye maruz kalmasına karşın olayın tarafı konumunda olan Kurumun yazı cevabı doğrultusunda yasal işlem yapılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

32. Bakanlık görüşünde; başvurucunun Yenimahalle Merkez Karakoluna teslim olması suretiyle yakalanarak gözaltına alındığı, Başsavcılığın kendisinden beklenen oranda büyük bir titizlikle ve süratle hareket ettiği, iddiaların gerçekliğini ortaya çıkarmak hedefiyle her türlü ve objektif delilin temini cihetine gittiği, başvurucunun soruşturmaya katılımının sağlandığı, elde edilen delil ve bilgilerin kapsamlı ve nesnel bir analizi ile neticeye ulaşıldığı, bu nedenle usul yükümlülüğünün gereğinin özenle yerine getirildiği ifade edilmiştir.

33. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda dile getirdiği hususları yinelemiş; ayrıca ekte sunduğu fotoğraflardan anlaşıldığı üzere kötü muameleye maruz kaldığını, bu hususu şikâyet dilekçesinde de ayrıntılı dile getirdiğini, Başsavcılığın gerçeği ortaya çıkarma çabasında olmadığını, işkence izlerini görmelerine rağmen doktorların bunu rapora yazmadığını belirtmiş; on altı fotoğraf ile birlikte bir internet video program sitesinin (Youtube) linkini eklemiştir. "Darbeci Komutanların Emniyetteki Görüntüleri" başlıklı, 7 dakika ve 12 saniyelik videoda, başvurucunun fotoğraflarını sunduğu ana ilişkin görüntülerin olduğu anlaşılmıştır.

B. Değerlendirme

34. Anayasa’nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”

35. Anayasa’nın "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurunun temeli başvurucunun gözaltı sürecinde kötü muameleye maruz kalma iddiasına dayanmakta olup inceleme kötü muamele yasağıyla sınırlı yapılmıştır.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

38. Devletin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüğünün usule ilişkin bir boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde

devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve karıştıkları olaylarda kamu görevlilerinin ya da kurumlarının kendi sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 110).

39. Yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplamaları gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. Diğer bir ifadeyle yetkililer, olay ve olguları ciddiyetle öğrenmeye çalışmalı; soruşturmayı sonlandırmak ya da kararlarını temellendirmek için çabuk ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 114).

40. Devletin pozitif yükümlülüğü kapsamında bazen tek başına soruşturma yapılmamış olması veya yeterli soruşturma yapılmamış olması da kötü muamele teşkil edebilmektedir. Dolayısıyla şartlar ne olursa olsun yetkililer, resmî şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmelidir. Şikâyet yapılmadığında bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli, kesin belirtiler olduğunda soruşturma açılması sağlanmalıdır. Bu bağlamda soruşturmanın derhâl başlaması, bağımsız biçimde, kamu denetimine tabi olarak özenli ve süratli yürütülmesi, bir bütün olarak etkili olması gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 116).

41. Soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması, bunun yanı sıra söz konusu kararın vücut bütünlüğüne yönelik müdahalenin Anayasa’nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermesi de gerekmektedir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 99).

42. AİHM kararlarında bir kişinin sağlıklı hâldeyken gözaltına alındığı ancak salıverildiği zaman vücudunda yaralanma tespit edildiği durumlarda söz konusu yaralanmanın nasıl oluştuğu hususunda makul bir açıklama getirme ve mağdurun bu yöndeki iddialarını şüphede bırakacak kanıtları sunma yükümlülüğünün devlete ait olduğu, özellikle ilgili iddiaların doktor raporları ile doğrulandığı hâllerde Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında sorunların ortaya çıkacağı ifade edilmiştir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 94).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

43. Başvurucu, 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen askerî darbe teşebbüsünden bir gün sonra ilçe kolluk merkezine giderek teslim olduğunu beyan etmiştir. Başvurucu hakkında kolluk birimlerince düzenlenen Yakalama Tutanağı başvurucunun beyanını doğrular niteliktedir. Bu durumda başvurucunun kolluk güçlerine teslim olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

44. Teslim olduktan sonra üç gün gözaltında tutulan başvurucu, gözaltının ertesinde Başsavcılığa verdiği savunmasında ve yargılanma aşamasındaki ifadelerinde kolluk görevlilerinin fiziki ve sözlü şiddetine maruz kaldığını belirtmiş; 13/8/2018 tarihinde Başsavcılığa şikâyette bulunmuştur.

45. Bir devlet görevlisi tarafından Anayasa’nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir

muameleye tabi tutulduğuna ilişkin bir iddianın soruşturma makamına iletilmesi durumunda etkili soruşturma yükümlülüğünün başlaması için öncelikle gerekli olan husus, söz konusu iddianın savunulabilir olmasıdır. İddianın savunulabilir olması, açık ve olgulara ilişkin ayrıntı içermesinin yanında ancak makul kanıtlarla desteklenmesiyle mümkündür (benzer yöndeki karar için bkz. Cihan Alpyürük [1. B.] , B. No: 2017/37528, 29/9/2020, § 48).

46. Başvurucunun yukarıda yer verilen (bkz. § 18) ayrıntılı şikâyet dilekçesi, dilekçesine eklediği basına yansıyan görüntüleri ile sağlık görevlilerinin aslında gerçeğe aykırı rapor düzenlediklerine dair iddiası birlikte değerlendirildiğinde başvurucunun gözaltında kötü muameleye maruz kaldığına yönelik şikâyetinin savunulabilir olduğu değerlendirilmiştir. Bu durumda devletin soruşturma yükümlülüğü başlamış, başvurucunun etkili soruşturma yapılmasına yönelik beklentisi meşru hâle gelmiştir.

47. Başsavcılık soruşturmayı başvurucunun şikâyeti üzerine başlatmıştır. Dolayısıyla başvurucunun daha önce kamu makamlarına ilettiği kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak soruşturma başlatılmadığı anlaşılmaktadır. Bu hususun resen soruşturma yapma ilkesiyle örtüşmediği açıktır.

48. Diğer taraftan devlet denetimi ve kontrolü altında tutulan başvurucunun delil sunma olanağı oldukça sınırlı olduğundan toplanmasını talep ettiği delillerden olayı aydınlatabileceği değerlendirilenlerin soruşturma makamlarınca ulaşılmaya çaba gösterilmesi etkili soruşturma yükümlülüğünün bir parçasıdır (Cihan Alpyürük, § 51).

49. Somut olayda Başsavcılık başvurucunun gözaltı sürecine ilişkin olarak sadece kolluk birimlerinden bilgi istemiş, bunun dışında iddiaların gerçekliği yönünden bir araştırma yapmamıştır. Bu bağlamda başvurucunun İnfaz Kurumuna girerken Kurum hekimi tarafından darp izlerinin tespit edildiğini dile getirmesi karşısında Başsavcılıkça bu muayeneyle ilgili belgeler İnfaz Kurumundan istenmemiş, Kurum doktoru tanık olarak dinlenmemiştir. Dolayısıyla sağlık görevlilerine yöneltilen iddialar raporların karşılaştırılması suretiyle denetlenmemiştir. Ayrıca soruşturma makamınca adli raporlar incelenirken başvurucunun ibraz ettiği resimler de değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

50. Yine başvurucu şikâyet dilekçesinde kendisine kötü muamelede bulunan kolluk görevlilerini teşhis edebileceğini belirtmesine rağmen herhangi bir teşhis işlemi yapılmamış, şüpheli kolluk görevlilerinin kimlikleri belirlenerek savunmaları alınmamıştır. Yine raporlarda imzası bulunan sağlık görevlileri soruşturmaya dâhil edilmemiş, beyanlarına başvurulmamıştır. Başvurucunun şikâyet dilekçesiyle yetinilerek olaya ilişkin iddia ve delillerinin ortaya konulması bakımından ifadesi alınmamış, soruşturmaya etkin katılımı sağlanmamıştır.

51. Yapılan soruşturma sonunda tanık beyanı veya kamera görüntüsünün olmadığı, ayrıca sağlık raporlarında başvurucunun fiziksel şiddete uğradığına dair bulgu bulunmadığı gerekçesiyle Başsavcılıkça hem kolluk hem de sağlık görevlileri hakkında kovuşturma yapılmamasına karar vermiştir. Sonuç olarak maddi gerçeğin ortaya çıkarılması bakımından yeterli özen ve çaba gösterilmeden kimlikleri dahi belirlenmeyen şüpheliler hakkında delil bulunmadığı gerekçesiyle başvurucunun iddialarının soyut kabul edildiği gözlemlenmiştir.

52. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

53. Yukarıda belirtilen tespitler doğrultusunda soruşturmadaki eksiklikler ve özellikle başvuruya yansıyan sağlık raporları dikkate alındığında başvurucunun şikâyetine konu ettiği

olay hakkında incelemeye yeterli veri bulunmadığı nazara alındığında bu aşamada olguların gerçekliği konusunda kanaat oluşmadığından kötü muamele yasağının maddi boyutu itibarıyla bir değerlendirme yapılmasına olanak bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

VI. GİDERİM

54. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

55. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

56. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı varılan sonuçtan bağımsız olup şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturma ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

57. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebi dikkate alınarak net 165.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (S.No: 2018/152988) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 165.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerinin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET KORKUT

B. No: 2020/6877 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/6877

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET KORKUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/6877)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Ahmet KORKUT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; bakanlık müşavirliği kadrosundan uzman kadrosuna atanması işleminin iptali için açılan davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, atanma sonucunda maaşta azalma meydana gelmesi nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/2/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu 1978 doğumlu olup Ankara'da ikamet etmektedir.

6. Başvurucu, Sağlık Bakanlığında daire başkanı olarak görev yapmaktayken 2/11/2011

tarihli ve 28103 sayılı (mükerrer) Resmî Gazete'de yayımlanan 663 sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname kapsamında bakanlık müşaviri kadrosuna atanmıştır.

7. Başvurucu 9/8/2018 tarihinde 9/7/2018 tarihli ve 30473 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (703 sayılı KHK) 179. maddesi ile 30/6/1989 tarihli ve 20211 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'ye (375 sayılı KHK) eklenen geçici 33. madde uyarınca mali hizmetler uzmanı kadrosuna atanmıştır.

8. Başvurucu 4/10/2018 tarihinde yürütmenin durdurulması talebiyle birlikte atama işleminin iptali için dava açmış; mesleki kariyerine zarar veren ve kazanılmış haklarını elinden alan atama işleminin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

9. Davaya bakan Ankara 23. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) 4/12/2018 tarihinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının olayda gerçekleşmediğini belirterek yürütmenin durdurulması talebini reddetmiştir.

10. İdare Mahkemesi 13/3/2019 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. İdare Mahkemesi kararında, bakanlık müşaviri olarak görev yapan başvurucunun bu görevinin 703 sayılı KHK'nın yürürlüğe girmesiyle sona ermesinde ve yönetici kadro ve pozisyonları dışında daha önce bulunduğu ve öğrenim durumu itibarıyla elde etmiş olduğu ünvana ilişkin kadroya atamasının yapılmasında hukuka aykırılık bulunmadığını belirtmiştir.

11. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi Birinci İdari Dava Dairesi 24/10/2019 tarihinde kararı usul ve hukuka uygun bulduğunu belirterek istinaf başvurusunu kesin olmak üzere reddetmiştir.

12. Başvurucu, nihai hükmü 23/1/2020 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

13. 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesi olay tarihinde şöyledir:

"Bu maddenin yayımı tarihine kadar, bakanlık müşaviri kadrolarına atanmış veya çeşitli kanun, kanun hükmünde kararname veya diğer mevzuat hükümlerine göre bakanlık müşaviri veya müşavir kadrolarına ya da diğer şahsa bağlı yönetici veya müşavir/danışman kadro veya pozisyonlarına atanmış sayılıp da bu maddenin yayımı tarihinde anılan kadro veya pozisyonlarda bulunmakta olanların görevleri bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer. Bunlardan;

a) Daha önce 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin 'Ortak Hükümler' bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlilikleri aynı veya benzer nitelik arz eden kadro veya pozisyonlarda bulunanlar daha önceki bu kadro veya pozisyonlarına,

b) (a) bendi kapsamına girmeyenler, yönetici kadro ve pozisyonları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla ihraz etmiş oldukları unvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara,

ilgili kurumlarca bir ay içerisinde atanır.

Birinci fıkrada sayılanlardan, anılan fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına girmeyenler görev yaptıkları kurumların araştırmacı kadrolarına atanmış sayılır. Atama işlemi gerçekleşinceye kadar bunların almakta oldukları her türlü ödemelerin görev yaptıkları kurum tarafından yapılmasına devam olunur.

Bu madde kapsamında yapılacak atamalar için uygun boş kadro veya pozisyon bulunmaması halinde söz konusu kadro veya pozisyonlar ihdas edilmiş ve kurumların kadro cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır.

Bakanlık müşavirliği kadrolarında bulunmakla birlikte malî haklarını 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin mülga ek 18 inci maddesine göre almaya devam edenler hariç olmak üzere, bu fıkra kapsamında atananlara malî hakları, atandıkları söz konusu kadrolarda bulunmaları kaydıyla atandıkları tarihi takip eden ay başından itibaren ikinci yılın sonuna kadar fiili çalışmaya bağlı ödemeler hariç, önceki görevlerine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edilir."

14. 18/6/2020 tarihli ve 7247 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin son fıkrasında yer alan "ikinci yılın sonuna kadar" ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

15. 8/5/2025 tarihli ve 7547 sayılı Kanun'un 30. maddesi ile değiştirilen 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesi şöyledir:

"9/7/2018 tarihinden önce bakanlık müşaviri kadrolarına atanmış veya çeşitli kanun, kanun hükmünde kararname veya diğer mevzuat hükümlerine göre bakanlık müşaviri veya müşavir ya da danışman kadro veya pozisyonlarına atanmış sayılanlardan bu maddenin önceki hükümleri uyarınca atanmış olup 11/4/2025 tarihi itibarıyla atandıkları söz konusu kadro veya pozisyonlarda bulunanlar; atanma şartlarını kaybedenler, ceza kovuşturması veya disiplin soruşturması sonucunda görevden alınanlar veya görevleri sona erenler hariç olmak üzere, 31/7/2025 tarihine kadar kurumlarına başvurmaları hâlinde atamaya yetkili amirler tarafından 9/7/2018 tarihinden önceki kadro veya pozisyonlarına atanırlar. Bu maddenin önceki hükümleri çerçevesinde şahsa bağlı yönetici kadro veya pozisyonlarına bağlı mali haklardan yararlananlar ile bu fıkra kapsamında başvuruda bulunmayanların mali hakları hakkında önceki hükümlerin aynı usul ve esaslar çerçevesinde uygulanmasına devam edilir.

Birinci fıkraya göre atanacakların kadro veya pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve kurumların kadro ve pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır. İhdas edilmiş sayılan kadro ve pozisyonlar herhangi bir şekilde boşalmalarını müteakiben, başkaca bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve kurumların kadro ve pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerinden çıkarılmış sayılır. Birinci fıkraya göre atanacakların mevcut kadro veya pozisyonları başka bir işleme gerek kalmaksızın iptal edilmiş ve kurumların kadro ve pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerinden çıkarılmış sayılır.

Bu madde kapsamında önceki kadro veya pozisyonlarına atananlar, 657 sayılı Kanunun 92 nci maddesinin beşinci fıkrası hükümlerinden yararlandırılırlar.

Bu maddenin uygulanması, geçmişe yönelik herhangi bir ödeme yapılmasını gerektirmez."

B. Anayasa Mahkemesi Kararı

16. Anayasa Mahkemesinin 7/12/2023 tarihli ve E.2018/117, K.2023/212 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"7. Geçici 33. Maddenin İncelenmesi

a. İptal Talebinin Gerekçesi

1280. Dava dilekçesinde, kuralın 375 sayılı KHK'nın ek 24. maddesine yönelik gerekçelerle Anayasa'nın mülga 91. ve 128. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

i. Birinci, İkinci ve Üçüncü Fıkralar

1281. 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin birinci fıkrasında, bu maddenin yayımı tarihine kadar, bakanlık müşaviri kadrolarına atanmış veya çeşitli kanun, KHK veya diğer mevzuat hükümlerine göre bakanlık müşaviri veya müşavir kadrolarına ya da diğer şahsa bağlı yönetici veya müşavir/danışman kadro veya pozisyonlarına atanmış sayılıp da bu maddenin yayımı tarihinde anılan kadro veya pozisyonlarda bulunmakta olanların görevlerinin bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihte sona ereceği belirtilmiştir.

1282. Fıkranın (a) bendinde bu personelden daha önce 657 sayılı Kanun'un 36. maddesinin 'Ortak Hükümler' bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan kadrolar ile mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri ve yeterlikleri aynı veya benzer nitelik arz eden kadro veya pozisyonlarda bulunanların daha önceki bu kadro veya pozisyonlarına, (b) bendinde de (a) bendi kapsama girmeyenlerin, yönetici kadro ve pozisyonları dışında daha önce bulundukları veya öğrenim durumları itibarıyla elde etmiş oldukları ünvanlara ilişkin kadro veya pozisyonlara ilgili kurumlarca bir ay içerisinde atanacakları hüküm altına alınmıştır.

1283. Maddenin ikinci fıkrasında, birinci fıkrada sayılanlardan, anılan fıkranın (a) ve (b) bentleri kapsamına girmeyenlerin görev yaptıkları kurumların araştırmacı kadrolarına atanmış sayılacağı, atama işlemi gerçekleşinceye kadar bunların almakta oldukları her türlü ödemelerin görev yaptıkları kurum tarafından yapılmasına devam olunacağı belirtilmiştir.

1284. Maddenin üçüncü fıkrasında ise bu madde kapsamında yapılacak atamalar için uygun boş kadro veya pozisyon bulunmaması hâlinde söz konusu kadro veya pozisyonların ihdas edilmiş ve kurumların kadro cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılacağı düzenlenmiştir.

1285. KHK'nın 12. maddesinin (z) bendiyle 3289 sayılı Kanun'a eklenen ek 13. maddeye yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

1286. Kuralların 7142 sayılı Kanun'un (1) numaralı fıkrasının (d) bendinin 'Kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde yer alan bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının … personeli[ne] ilişkin usul ve esasların düzenlenmesinin sağlanması …' hükmü kapsamında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kuralların 6771 sayılı Kanun ile Anayasa'da yapılan değişikliklerle ilgisinin olduğu söylenemez.

1287. Bu itibarla kurallar 7142 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtilen Anayasa'da yapılan değişikliklere uyum sağlamak amacı taşımadığından Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca verilen KHK çıkarma yetkisinin amaç ve kapsamı içinde değerlendirilmemektedir.

1288. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptalleri

gerekir.

...

ii. Dördüncü Fıkrada Yer alan '...ikinci yılın sonuna kadar...' ibaresi

1289. 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan '...ikinci yılın sonuna kadar...' ibaresi 7247 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle fıkradan çıkarılmıştır.

1290. Açıklanan nedenle konusu kalmayan ibareye ilişkin iptal talebi hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermek gerekir.

iii. Dördüncü Fıkranın Kalan Kısmı

1291. Kuralda bakanlık müşavirliği kadrolarında bulunmakla birlikte mali haklarını 375 sayılı KHK'nın mülga ek 18. maddesine göre almaya devam edenler hariç olmak üzere, bu fıkra kapsamında atananlara mali haklarının, atandıkları söz konusu kadrolarda bulunmaları kaydıyla atandıkları tarihi takip eden ay başından itibaren fiilî çalışmaya bağlı ödemeler hariç, önceki görevlerine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edileceği hüküm altına alınmıştır.

1292. KHK'nın 6. maddesinin (b) bendiyle 6004 sayılı Kanun'un başlığıyla birlikte değiştirilen 8. maddesine yönelik gerekçeler dava konusu kural bakımından da geçerlidir.

1293. Bakanlık müşavirlerinin mali haklarına ilişkin düzenleme öngören kural, Anayasa'nın İkinci Kısmı'nın İkinci Bölümü'nde yer alan mülkiyet hakkına ilişkin düzenleme içerdiğinden Anayasa'nın mülga 91. maddesi uyarınca KHK ile düzenlenemeyecek yasak alanda kalmaktadır.

1294. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın mülga 91. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu; atamaya dayanak düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğunu, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesine aykırı olarak yapılan atama işlemiyle kazanılmış hakların ortadan kaldırıldığını, atamanın bir disiplin cezası niteliğinde olduğunu belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşulları kapsamında değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı çıkarak başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

19. Başvurucunun atama kararına ilişkin iddiaları hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmelidir.

20. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden,

bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

21. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 153. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "İptal kararları geri yürümez." hükmünün mülkiyet hakkına etkisini daha önceki kararlarında tartışmıştır (Mehmet Yalçın Akdeniz [1. B.], B. No: 2015/19154, 31/10/2018, §§ 47-51; Hikmet Kuleci [2. B.], B. No: 2018/5145, 28/11/2018, §§ 37-40). Anayasa'nın 153. maddesinin ikinci fıkrası gereği, Anayasa Mahkemesince iptal edilen kanun hükmü; iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte Anayasa Mahkemesince daha ileri bir tarih belirlenmiş ise belirlenen tarihte yürürlükten kalkar. Aynı maddenin dördüncü fıkrası gereği ise Anayasa Mahkemesi iptal kararları geriye yürümez. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesince iptal edilen bir kanun hükmü, iptal kararının yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükten kalkacak ve iptal kararları geriye yürümeyeceği için de bu kanun hükmüne göre tesis edilmiş işlemler geçerliliklerini sürdürecektir (Mehmet Yalçın Akdeniz, § 47; Hikmet Kuleci, § 37).

22. Başvurucu, atama işleminin iptali için açtığı davanın hukuka aykırı şekilde reddedilmesi sonucunda kazanılmış haklarının elinden alındığından yakınmıştır. Keyfî olmadığı veya açık ve bariz bir takdir hatası içermediği sürece delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması yetkisi kural olarak davaya bakan mahkemelere aittir. Başvuruya konu olay bakımından ise mahkeme kararları incelendiğinde söz konusu kararların açıkça keyfî olduğu veya bariz takdir hatası içerdiği söylenemez. Öte yandan başvurucunun uzman kadrosuna atanmasının dayanağı olarak Anayasa Mahkemesince iptal edilen 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesi gösterilmektedir. Ancak söz konusu hüküm iptal edilmiş olsa da iptal kararının ilgili Anayasa hükmü gereği geriye yürümeyeceği açıktır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu, 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin son fıkrasında geçiş süresi olarak öngörülen ikinci yılın sonunda bakanlık müşaviri kadrosuna kıyasen uzman kadrosunda alacağı maaşın önemli ölçüde azalacağını ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın koşulları kapsamında değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı çıkarak başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

25. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, § 54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (Cemile Ünlü [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; İhsan Vurucuoğlu [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet

hakkı güvencesinden yararlanabilir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37; Mehmet Şentürk [GK], B. No: 2014/13478, 25/7/2017, §§ 41, 53; Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri, §§ 52-54). Meşru beklenti objektif temelden uzak olmayıp belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına ya da ayni menfaatle ilgili hukuki bir işleme dayanan yeterli derecede somut niteliktedir (Selçuk Emiroğlu [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28; Mehmet Şentürk, § 42).

26. Bir kamu görevlisinin önceki statüsüne bağlı olarak ödenen ikramiye ve maaş farkının statü değişikliği sonrasında ödenmesi talebi, yürürlükteki kanun hükümleri veya konuyla ilgili yargı içtihatları tarafından desteklenmediğinden mülkiyet hakkı kapsamında meşru beklenti olarak nitelendirilemeyecektir (Altuğ Tuncer [1. B.], B. No: 2016/2834, 18/7/2019, § 48). Bununla birlikte somut olayda 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin son fıkrasında atananlara mali hakların ikinci yılın sonuna kadar önceki görevlerine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edileceği öngörülmüş, 7247 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle "ikinci yılın sonuna kadar" ibaresi de madde metninden çıkarılmıştır. Buna göre bakanlık müşaviri kadrosundan mali hizmetler uzmanı kadrosuna ataması yapılan başvurucunun önceki statüsüne bağlı mali hakları almaya hak kazandığı 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun bakanlık müşaviri kadrosuna bağlı mali hakları elde etme yönünde kanun hükmüne dayalı, Anayasa'nın 35. maddesi anlamında somut nitelikte meşru bir beklentisinin mevcut olduğu kabul edilmelidir.

27. Anayasa’nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma ve ondan tasarruf etme, onun ürünlerinden yararlanma olanağı verir (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1.B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1.B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Bu bağlamda mülkün ekonomik değerini azaltan veya mülkten umulan ekonomik faydadan mahrum kalınmasına neden olunan kamusal işlemlerin mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir (Dicle Enerji Yatırım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [2. B.], B. No: 2018/13737, 16/6/2021, § 41).

28. Somut olayda başvurucu, atama sonucunda maaşında azalma meydana geleceğini ileri sürmüştür. 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesi uyarınca başvurucu, bakanlık müşaviri kadrosundan mali hizmetler uzmanı kadrosuna atanmıştır. Bununla birlikte yine 375 sayılı KHK'nın geçici 33. maddesinin son fıkrasında mali hakların ikinci yılın sonuna kadar önceki görevlerine ait ödeme unsurları esas alınarak verilmeye devam edileceği düzenlenmiştir. Üstelik 7247 sayılı Kanun'un 19. maddesiyle "ikinci yılın sonuna kadar" ibaresi de madde metninden çıkarılmıştır. Yine 7547 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle kadro ve mali hakların korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Dolayısıyla farklı bir kadroya atanması sonucunda başvurucunun maaşında herhangi bir azalmanın varlığı ortaya konulamadığından mülkiyet hakkına müdahale edildiğinin kabulü mümkün görülmemiştir.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun mülkiyet hakkına yönelik bir müdahale bulunduğu ispatlanamadığından başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VEYSEL CANLIER

B. No: 2020/20798 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/20798

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

VEYSEL CANLIER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/20798)

Karar Tarihi: 28/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 2/4/2026 - 33212

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Veysel CANLIER

Vekili : Av. Halil ÇAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idarenin terfi kararına karşı açılan iptal davasında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Emniyet Müdürlüğünde (İdare) komiser yardımcısı olarak görev yapan başvurucu hakkında rütbe terfi sınavında başarılı olmasına rağmen Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek ve Merkez Değerlendirme Kurulunca (Kurul) 25/5/2018 tarihinde terfi edemeyeceğine ilişkin karar verilmiştir.

3. Başvurucu, anılan idari işlemin iptali talebiyle İdare aleyhine dava açmıştır. İdare, davaya cevabında "Terfi edemez" kararının ilgili mevzuat ve liyakat ilkeleri çerçevesinde alındığını belirterek davanın reddini talep etmiştir. Bununla birlikte bir kısım personel hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) bağlamında bilgilerin İdare tarafından kayıt altına alındığı, başvurucu hakkında bu konuda bir bilgi olup olmadığının ayrıca bildirileceği belirtilmiştir. Antalya 1. İdare Mahkemesinin (Mahkeme) 10/1/2019 tarihli kararıyla dava kabul edilmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun olumlu sicili ve

sınav sonucu ile başvurucu hakkında yürütülen bir disiplin soruşturmasının bulunmaması gözetilmekle birlikte 12/9/2018 tarihli ve 187 sayılı belge ekinde kapalı zarf içinde sunulan, gizli ibareli olan belgede bulunan bilgilerden başvurucunun FETÖ/PDY ile ilgili irtibat ya da iltisakını somut olarak ortaya koyamayan bilgi notundan başkaca bir kanıtın da bulunmadığı vurgulanmıştır. Başvurucu ve vekilinin bu süreçte farklı tarihlerde toplam üç kez Mahkemeye, dosyanın bir örneğinin verilmesine dair talep içeren dilekçe verdikleri görülmüştür.

4. İdare anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 24/12/2019 tarihinde talebin kabulüyle Mahkemenin söz konusu kararının kaldırılmasına kesin olmak üzere oyçokluğuyla karar vermiştir. Kararda; başvurucu hakkında FETÖ/PDY ile irtibat veya iltisakına dair yapılan tespitte "CB" kodunun kullanıldığı, bu kodun anlamının ise sohbet arkadaşları ile kısmen irtibatını devam ettiren ancak örgütten tamamen kopmuş, sosyal faaliyetlere gelebilen, sivil abi ile tanışması sakıncalı görülen, yine de kazanılması için çaba sarf edilen kişi olduğu belirtilmiştir. Karara katılmayan iki üye karşıoylarında, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca ele geçirilen örgüt arşivinde, davacının "CB" şeklinde kodlandığı ve bu kodun anlamının ise sohbet arkadaşları ile kısmen irtibatını devam ettiren ancak örgütten tamamen kopmuş, sosyal faaliyetlere gelebilen, sivil abi ile tanışması sakıncalı görülen, yine de kazanılması için çaba sarf edilen kişiyi temsil ettiği, buna göre başvurucunun örgütten tamamen koptuğu ve hakkında terör örgütüyle herhangi bir irtibatı veya iltisakı olduğu yönünde bir iddia ve bu iddiayı destekler mahiyette veri sunulmadığı vurgulanmıştır.

5. Başvurucu, nihai kararı 12/3/2020 tarihinde öğrendikten sonra 29/6/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. COVID-19 salgını nedeniyle 25/3/2020 tarihli ve 7226 sayılı Kanun uyarınca 13/3/2020 tarihinden 15/6/2020 tarihine kadar bireysel başvuru süresinin durduğu dikkate alındığında başvurunun süresinde olduğu değerlendirilmiştir.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; sınavda başarılı olmasına rağmen terfi ettirilmediğini, avukatının dosyanın bir örneğinin verilmesi için başvurduğunu ancak kapalı zarf olduğu gerekçesiyle dosyanın tamamının verilmediğini, Mahkemenin gerekçesiyle de hakkında İdarenin Mahkemeye gizli belge gönderdiğini öğrendiğini belirtmiştir. Gizli belge ve bilgilerinin verilmeyerek içeriğini tam olarak öğrenme ve savunma hakkının engellendiğini, hakkında terör örgütüyle ilişkisine dair mevcut bir soruşturma veya yargılama olmadığını, sadece anılan gizli belge ve bilgiye dayanılarak davanın reddine karar verildiğini vurgulayarak adil yargılanma ve çalışma hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarına yer verdikten sonra araştırma sonucu elde edilen bilgilerle ilgili olarak yargı makamlarının farklı yorumda bulunduğu, somut olay değerlendirilirken anılan içtihatların gözönünde tutulması gerektiği belirtilmiştir. Ekte sunulan İdarenin yazısında da olağanüstü hâl dönemine ilişkin bilgiler verilerek bu kapsamda terör örgütleriyle mücadele kapsamında idare personeli hakkında araştırmalar yapıldığı, kapalı zarf içinde gizli ibareli gönderilen bilgi notunun Kurul tarafından terfi için gerekli diğer kriterlerle birlikte değerlendirildiği ve Kurul kararının hukuka uygun olduğu vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvurucunun şikâyeti adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Rıdvan Batur ([1. B.], B. No: 2018/17680, 3/12/2020) kararında başvurucunun idare tarafından sunulan belgelerin içeriğinden hüküm verilene kadar haberdar olmadığını ve kararın gerekçesinin hükme esas alınan belgelerin içeriğini yansıtmaktan uzak olduğunu belirtmiştir. Güvenlik soruşturması sonucunda elde edilen bilgilerin hangi delillere dayandığı, bu iddianın nasıl ve neden doğduğu konusunda idare tarafından mahkemeye sunulan bilgi ve belgelere sahip olmayan başvurucunun ret hükmünün gerekçesi ile (temyiz aşamasında) hükme esas alınan belgelere ilişkin etkin olarak yorumda ve itirazda bulunması için yeterli imkâna sahip olmadığını, somut yargılama sürecine bu çerçeveden bakıldığında başvurucuya hükme esas alınan belgeleri incelemesi, bu belgelere yönelik yorumda ve itirazda bulunabilmesi için pratik ve etkin imkânların sağlanmadığını ifade etmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi benzer şekilde Bünyamin Uçar ([1. B.], B. No: 2017/32004, 3/6/2020) kararında da güvenlik soruşturmasına esas alınan gizli nitelikteki bilgilerin başvurucuya incelettirme imkânı sağlanmadığı gibi mahkeme tarafından "gizli" ibareli bilgi ve belgelerin başka şahıs ve makamların özel bilgileri ile şeref, haysiyet ve güvenliğinin korunması veya idarenin soruşturma metotlarının gizli tutulması ya da benzeri haklı görülebilecek hususlar nedeniyle başvurucuya verilmediğini gösterecek hiçbir argümanın ortaya konulmadığını belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, her iki kararında da başvuruculara hükme esas alınan belgelere yönelik yorumda/itirazda bulunma konusunda etkin ve pratik imkânların sağlanmamasının silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleriyle bağdaşmadığı, bu bağlamda adil bir yargılamanın gerçekleşmediği sonucuna varmıştır.

13. Söz konusu olayda da yargılama süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde İdarenin Mahkemeye güvenlik soruşturması neticesinde elde edilen ve başvurucuya ilişkin bilgiler içeren gizli belge sunduğu, başvurucuya bu belgelerin verilmediği ve başvurucunun içeriğini tam olarak öğrenerek savunma yapmasının sağlandığına dair bir verinin mevcut olmadığı görülmüştür. Bu durumda anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmayan somut başvuruda da Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir (benzer yönde birçok karar arasından bkz. Ferdi Çetinkaya [2. B.], B. No: 2019/21164, 20/9/2023; Ahmet Engin Cennet [1. B.], B. No: 2018/164, 20/11/2022).

III. GİDERİM

14. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve maddi zararlarının tazmini talebinde bulunmuştur.

15. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

16. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

17. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Konya Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesine (E.2019/524, K.2019/1466) iletilmek üzere Antalya 1. İdare Mahkemesine (E.2018/792, K.2019/24) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE ÖZÇELİK VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/36825 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/36825

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE ÖZÇELİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/36825)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Ayşe ÖZÇELİK 2. Emir ŞENGÜN 3. Habibe ÖNER 4. Hatice ERDOĞAN 5. Mehmet Emin SÖNMEZ 6. Müşerref SÖNMEZ 7. Ömer ÖNER

Vekilleri : Av. Zeynep DOĞAN AKARKEN Av. Hakan AKARKEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve mahkeme kararının icra edilmemesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 21/6/2023 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet ve mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1.B.], B. No:

2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi başvuruculara taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleriyle 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğunu belirterek mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mahkeme Kararının İcra Edilmemesine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK] B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular,ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkı ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Manevi tazminat ödenmesinin yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculara maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkeme kararının icra edilmemesine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el

atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 50.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 446,90 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.446,90 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL BULUT

B. No: 2021/14 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/14

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL BULUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/14)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Kamber Ozan TUTAL

Başvurucu : Halil BULUT

Vekili : Av. Ömer Faruk SELEŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yargılama sürecinde parasal haklardan mahrum kalınması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Meram İlçe Müftülüğünde sözleşmeli imam hatip olarak görev yapan başvurucu, Karabük İl Müftülüğüne kadrolu imam hatip olarak atanmıştır. Kadrolu statüye atanması üzerine hizmet sözleşmesini 14/1/2011 tarihinde fesheden başvurucu, sözleşmeli statüde çalıştığı dönem için iş sonu tazminatı ödenmesini 26/3/2011 tarihinde talep etmiştir. Meram Kaymakamlığı (Kaymakamlık) söz konusu talebi reddetmiştir. Başvurucu, işlemin iptali ve söz konusu tazminatın hak ediş tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi için dava açmıştır.

3. Konya 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 12/10/2011 tarihinde başvurucunun hizmet sözleşmesini usulüne uygun olarak feshetmediği gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Başvurucu, kararı temyiz etmiştir.

4. Danıştay Onikinci Dairesi (Danıştay Dairesi) 18/12/2019 tarihinde hizmet sözleşmesinin feshinin haklı bir nedene dayandığını ve iş sonu tazminatının yasal faiziyle birlikte

hesaplanarak başvurucuya ödenmesi gerektiğini belirterek kararı bozmuştur. Danıştay Dairesi 28/9/2020 tarihinde davalı Kaymakamlığın karar düzeltme istemini de reddetmiştir.

5. Bozma kararına uyan Mahkeme 2/12/2020 tarihinde dava konusu işlemin iptaline ve yoksun kalınan parasal hakların Kaymakamlığa başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

6. Başvurucu 22/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Danıştay Dairesi 24/3/2022 tarihinde davalı Kaymakamlığın temyiz itirazlarını reddederek kararı onamıştır. Aynı Daire 2/2/2023 tarihinde davalının karar düzeltme talebini reddetmiştir.

8. Komisyon 11/9/2023 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; davanın dokuz yıl sonra sübut bulduğunu, idare tarafından hukuka aykırı olarak tesis edilen işlem ve bu hukuka aykırılığın yargılama aşamasında da devam etmesi neticesinde parasal haklarından mahrum kaldığını ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ödeme başvurucuya yasal faiziyle birlikte yapıldığından başvurucunun mağdur statüsünün kalmadığı, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı itiraz ederek başvuru formundaki iddiasını yinelemiştir.

10. Başvurucunun iş sonu tazminat alacağı kesinleşmiş bir mahkeme kararıyla tespit edildiğinden Anayasa'nın 35. maddesi kapsamında mülkün varlığı açıktır (icrası kabil olan alacağın mülk teşkil ettiğine dair diğerleri arasından bkz. Mahmut Duran ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11441, 1/2/2017, § 60; Harun Yılmaz [1. B.], B. No: 2015/4644, 26/9/2019, § 31; Davut Yıldız [1. B.], B. No: 2020/12623, 5/9/2023, § 21).

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvurularda, başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20; Ünal Yiğit [1. B.], B. No: 2013/1075, 30/6/2014, §§ 18, 19).

12. Anayasa Mahkemesi ancak temellendirilebilmiş bir bireysel başvuruyu inceler. Başvuruculara şikâyetlerini hem maddi hem hukuki olarak temellendirme zorunluluğu

vardır. Maddi dayanaklar yönünden başvurucuların yükümlülüğü şikâyetlerine konu temel olay ve olguları açıklamak, bunlara ilişkin delilleri Anayasa Mahkemesine sunmak, hukuki dayanak yönünden yükümlülüğü ise bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiğini özü itibarıyla açıklamaktır (Sabah Yıldızı Radyo ve Televizyon Yayın İletişim Reklam Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi [GK], B. No: 2014/12727, 25/5/2017, § 19).

13. Bireysel başvuru incelemesinde Anayasa Mahkemesi kamu gücü eylem ve işlemleri ile mahkeme kararlarının Anayasa'ya uygunluğunun ve müdahale gerekçelerinin denetimini kendiliğinden yapmaz. Bu sebeple başvurucunun başvurusunun esasını ve bu kapsamda kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını Anayasa Mahkemesine inceletebilmesi için öncelikle kendisinin ihlal iddialarını gerekçelendirmesi, buna ilişkin olay ve olguları açıklaması ve delillerini sunması zorunludur (Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, § 24). Anayasa Mahkemesinin başvurucunun yerine geçerek ihlal iddialarını gerekçelendirme, olay ve olguları ortaya koyma ve delil toplama görev ve yükümlülüğü yoktur. Söz konusu yükümlülükler başvurucuya aittir. Başvuruculların anılan yükümlülüklere uymamaları halinde şikâyetlerini temellendiremedikleri için başvuruları açıkça dayanaktan yoksun bulunabilir (Cemal Günsel, §§ 25-26).

14. Somut olayda başvurucu, uzun süren idari ve yargısal süreç neticesinde parasal haklarından mahrum kaldığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bu iddiasının ötesinde -tazminat alacağına idareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faizle birlikte hükmedildiği de gözetildiğinde- başvurucunun uzun sürdüğünü belirttiği süreçlerin para alacağı üzerinde nasıl etkili olduğuna ilişkin bir açıklamada bulunmadığı kaydedilmelidir. Dolayısıyla başvurucunun ileri sürdüğü iddia kapsamında incelenen eldeki bireysel başvuruda mülkiyet hakkının ihlal edildiğine yönelik herhangi bir tespit yapılamamıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEM FİKRET TURHAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/6309 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/6309

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEM FİKRET TURHAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/6309)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Cem Fikret TURHAN 2. Elif TURHAN 3. Hatice TURHAN 4. Özlem TURHAN ÖTKEN

Vekili : Av. Hilmiye ARSLAN TAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kadastro tespitine itiraz davasında ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular 29/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna

ulaşmıştır. Somut başvuruda 15/6/1962 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin başvuru tarihine kadar geçen süre itibarıyla orantılı olmadığı anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucular, ihlalin tespiti ile 4.000.000 TL maddi ve 4.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 210.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradıklarını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara net 210.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Beykoz Kadastro Mahkemesine (E.2009/4, K.2018/78) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BILAL PADALI CHASANOGLOU

B. No: 2021/14332 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/14332

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BILAL PADALI CHASANOGLOU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/14332)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucu : Bılal PADALI CHASANOGLOU

Vekili : Av. Berkay BAŞCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Türkiye'ye giriş yasağı nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Yunanistan vatandaşı başvurucu 13/3/2018 tarihinde ülkemize giriş yapmak üzere Pazarkule Kara Hudut Kapısı'na geldiğinde G-82 (Millî Güvenlik Aleyhine Faaliyette Bulunan veya Bulunduğu Şüphesi Olan) tahdit kodu sebebiyle yurda girişine izin verilmemiştir. Başvurucu, yurda giriş yasağı konulmadan önce Türkiye'de çalışma izni kapsamında çalışmış olup 22/10/2018 tarihinde Türk vatandaşı nişanlısı ile Yunanistan'da resmî nikâhla evlenmiştir.

3. Başvurucu, hakkında tesis edilen ülkeye giriş yasağı işleminin iptali ve tahdit kodunun kaldırılması için 25/7/2019 tarihinde idari yargıda dava açmıştır. Başvurucu dava dilekçesinde; yaklaşık beş yıldır Türkiye'de yasal çalışma izniyle ikamet ettiğini, Batı Trakya Türklerinden olduğunu, nişanlısının ise Türk vatandaşı olduğunu, 2018 yılının Mart ayında ailesini ziyaret etmek üzere Yunanistan sınırının hemen diğer tarafında bulunan Demirören adlı Türk köyüne gittiğini, Türkiye'ye tekrar dönmek istediğinde hakkında uygulanan yurda giriş yasağını öğrendiğini belirtmiştir. Bununla birlikte süresiz şekilde Türkiye'ye giriş

yasağı konulmasının açıkça hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir. Ankara 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) tarafından 9/4/2020 tarihli kararında dava konusu işlemin mevzuata ve hukuka uygun olmadığı belirtilerek idari işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde ise; başvurucu hakkında tahdit kodu veri girişi yapılırken somut bir bulguya dayanılmadığı ve başvurucunun millî güvenlik aleyhine faaliyette bulunup bulunmadığına ilişkin herhangi bir araştırma yapılmadığı ifade edilmiştir. Ayrıca Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 12/12/2017 tarihli gizli yazısında başvurucunun millî güvenlik aleyhine nasıl bir faaliyet gösterdiğine ilişkin somut herhangi bir belirlemenin veya tespitin yapılmadığı vurgulanmıştır. Bunun yanında kararda başvurucunun terör örgütleriyle bağlantılı ya da iltisaklı olduğunu ortaya koyan bilgi, belge, soruşturma veya kovuşturma bulunmadığı tespitine yer verilmiştir.

4. İdare tarafından istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince (Daire) 28/1/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine karar verilmiştir. Daire kararında, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması bağlamında başvurucu hakkında devlet güvenlik birimlerinin raporlarının dikkate alındığı ve hükümranlık yetkisi dâhilinde tesis olunan dava konusu işlemde ulusal ve uluslararası metinlere aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığı ifade edilmiştir.

5. Başvurucu, nihai hükmü 25/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu; yurda giriş yasağı nedeniyle Türkiye'deki işinden tazminatlarını alamadan çıkarıldığını, Yunanistan'da iş bulamadığını, Türk vatandaşı nişanlısıyla evlendiğini ancak anılan yasak nedeniyle hem bu evliliği Türkiye'de tanıtamadıklarını hem de eşinin Türkiye'de yaşayan ailesiyle görüşemediklerini, eşinin annesinin kanser tedavisi gördüğünü belirterek aile hayatına saygı hakkının, yerleşme ve seyahat hürriyetinin, çalışma hakkının, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyanında; yurda giriş yasağının önce beş yıl süreyle konduğunu, ardından beş yıl daha uzatıldığını, bu şekilde ağır bir yaptırıma tabi tutulduğunu, tamamen istihbari bilgiye dayanan ve somut bir gerekçesi olmayan bu yasağın hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir.

9. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

11. Anayasa'nın 20. maddesiyle güvence altına alınan aile hayatı, hâlihazırda mevcut, gerçek, fiilen yakın ve kişisel bağların kurulduğu aile birlikteliklerini içermektedir (Oksana

Chicheishvili [1. B.], B. No: 2014/19023, 20/12/2017, § 31).

12. Sınır dışı veya yurda giriş yasağı tahdit kararı nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarını içeren başvuruların incelenmesinde çözümlenmesi gereken ilk husus, sınır dışı işleminin tesis edildiği tarihte yabancı kişinin bulunduğu ülkede bir özel ve/veya aile hayatının mevcut olup olmadığının ortaya konulmasıdır (Peri Kırık [2. B.], B. No: 2015/19795, 9/1/2019, § 32; A.A.A. [1. B.], B. No: 2018/36516, 15/3/2022, § 43).

13. Somut olayda başvurucu; yurda giriş yasağı konulmadan önce yaklaşık beş yıl Türkiye'de çalışma izni kapsamında çalıştığını, 22/10/2018 tarihinde Türk vatandaşıyla evlilik yaptıktan sonra hakkındaki yurda giriş yasağı nedeniyle Türkiye'ye giriş yapamadığını ve eşinin ailesiyle görüşemediklerini ileri sürmektedir. Bu bağlamda idari yargıda dava açıldığı tarih olan 25/7/2019 tarihinde Türk vatandaşıyla kurulmuş bir aile hayatının söz konusu olduğu açıktır. Bu durumda başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesi kapsamında mevcut bir aile hayatının bulunduğu ve hakkındaki yurda giriş yasağının aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiği kanaatine varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Hasan Elhalil [1. B.], B. No: 2021/14968, 31/10/2024, § 13).

14. Hakkındaki yurda giriş yasağı tahdit kararı nedeniyle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına yönelik müdahalelerin kanuniliği, meşru amacı, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu ve ölçülülüğünün denetiminde gözetilmesi gereken genel ilkeler Anayasa Mahkemesince birçok kararda ayrıntılı olarak açıklanmıştır (benzer yöndeki kararlar için bkz. Gulnura Toktomambetova [1. B.], B. No: 2018/29906, 15/3/2022, §§ 62, 63; Demet Hussen Najem [2. B.], B. No: 2019/438, 27/7/2022, §§ 41, 42; A.A.A., §§ 48-53).

15. Anayasa Mahkemesi, yurda giriş yasağına ilişkin tahdit kararı nedeniyle aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına ilişkin kriterleri A.G. ([2. B.], B. No: 2018/6143, 16/12/2020) ve A.A.A. kararlarında belirlemiştir. Buna göre devletin egemenliğinden kaynaklanan yabancıların ülkeye girişi ve ikametini denetleme yetkisi bu konuyla ilgili konulmuş kanun hükümlerine aykırı davrananlara caydırıcı yaptırımlar kapsamında kamu düzeni ve millî güvenlik yönünden tehlikeli olduğu tespit edilen yabancıların sınır dışı edilmesi mümkündür. Bununla birlikte sınır dışı edilen yabancının ülkede güçlü ailevi bağlara sahip olduğu durumlarda aile hayatı ile sınır dışı veya ülkeye girişin yasaklanması kararı bağlamında gözetilen kamusal menfaat arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir. Bir yabancının terörist faaliyetlerle ilgili olarak ve millî güvenliğin korunması amacıyla sınır dışı edilmesinde veya ülkeye girişinin yasaklanmasında kamu makamlarının mutlaka somut olayın koşulları içinde kişinin millî güvenliği tehlikeye atacak nitelikteki faaliyetlerde bulunduğuna dair yeterli ve ciddi bilgileri yargı mercilerine sunması gerekir. Yargılama makamlarının da kamu makamlarınca müdahale ile ilgili olarak ileri sürülen sebepleri inceleyerek konuyla ilgili beyanların neden kabul edildiği veya reddedildiğine dair gerekçelerini kararlarında göstermeleri zorunludur (A.G., §§ 50-54; A.A.A., §§ 50-57).

16. Başvuru konusu olayda yurda giriş yasağına ilişkin tahdit kararı nedeniyle aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun hükümlerine dayandığı anlaşılmıştır. Düzenlemenin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve millî güvenliğin sağlanmasına yönelik meşru amacının bulunduğu açıktır. Bu belirlemenin ardından müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı yönünden inceleme yapılacaktır.

17. Somut olayda başvurucu hakkındaki millî güvenlik aleyhine faaliyet tahdit kaydının

gerekçesi Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığının 12/12/2017 tarihli gizli yazısıdır. Mahkeme 9/4/2020 tarihli kararında anılan evrakın incelenmesi neticesinde Millî İstihbarat Teşkilatı Başkanlığınca başvurucunun millî güvenlik aleyhine nasıl bir faaliyet gösterdiğine ilişkin somut herhangi bir tespitin yapılmadığını ifade etmiştir. Bunun yanında başvurucunun terör örgütleriyle bağlantılı ya da iltisaklı olduğunu ortaya koyan herhangi bir bilgi, belge, soruşturma veya kovuşturma bulunmadığı Mahkemece tespit edilmiştir.

18. Bölge İdare Mahkemesi tarafından verilen kararda ise başvurucu hakkında devlet güvenlik birimlerinin raporlarının dikkate alındığı belirtilerek hükümranlık yetkisi dâhilinde tesis olunan yurda giriş yasağının hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca anılan kararda, başvurucunun aile hayatının kapsamına ve aile yaşantısına ilişkin iddialarına yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bunun yanında başvurucu hakkındaki söz konusu şüpheye ilişkin daha ileri bir değerlendirmenin yapılmadığı, başvurucunun aile yaşantısını doğrudan etkileyebilecek bir idari işlemin hukukiliği incelenirken ortaya konulması gerekli olan yeterli ve ciddi bilgilerin var olup olmadığının tartışılmadığı anlaşılmaktadır. İşlemin başvurucunun aile hayatı üzerinde meydana getireceği olumsuz etkiler dikkate alınmadan ve bu anlamda ilgili ve yeterli gerekçeler açıklanmadan hüküm kurulduğu değerlendirilmektedir.

19. Bu itibarla somut olayda Bölge İdare Mahkemesi kararında yer verilen gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında yeterli olmadığı, kamu düzeni ve güvenliğinin korunması hususundaki kamusal menfaat ile başvurucunun aile hayatına saygı hakkı arasında bir dengeleme yapılmadığı gibi kararda yer verilen unsurların bu dengelemeye imkân verecek kadar ilgili ve yeterli olmadığı sonucuna ulaşmak mümkündür.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasını talep etmiştir.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN ve Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin aile hayatına saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2020/2100, K.2021/39) iletilmek üzere Ankara 1. İdare Mahkemesine (E.2019/1693, K.2020/855) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Anayasa'nın 20. maddesiyle güvence altına alınan aile hayatı, hâlihazırda mevcut, gerçek, fiilen yakın ve kişisel bağların kurulduğu aile birlikteliklerini içermektedir (Oksana Chicheishvili [1. B.], B. No: 2014/19023, 20/12/2017, § 31). Bunun yanında sınır dışı veya yurda giriş yasağı tahdit kararı nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddialarını içeren başvuruların incelenmesinde çözümlenmesi gereken ilk husus, sınır dışı işleminin tesis edildiği tarihte yabancı kişinin bulunduğu ülkede bir özel ve/veya aile hayatının mevcut olup olmadığının ortaya konulmasıdır (Peri Kırık [2. B.], B. No: 2015/19795, 9/1/2019, § 32; A.A.A. [1. B.], B. No: 2018/36516, 15/3/2022, § 43).

2. Ayrıca Ana Erpay ([2. B.], B. No: 2018/6254, 29/6/2021) kararında Anayasa Mahkemesi ancak temellendirilebilmiş bir bireysel başvurunun incelenebileceğini, başvuruculaın şikâyetlerini hem maddi hem hukuki olarak temellendirme zorunluluğunun bulunduğunu vurgulamıştır. Buna göre başvuruculaın yükümlülüğü, şikâyetlerine konu temel olay ve olguları açıklamak ve bunlara ilişkin delilleri Anayasa Mahkemesine sunmaktır. Başvuruculaın hukuki dayanak yönünden yükümlülüğü ise bireysel başvuruya konu temel hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiğini özü itibarıyla açıklamak olarak ifade edilmiştir (Ana Erpay, § 35). Ayrıca bir başvurucunun başvurusunun esasını ve bu kapsamda kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığını Anayasa Mahkemesine inceletebilmesi için öncelikle kendisinin ihlal iddialarını gerekçelendirmesinin, buna ilişkin olay ve olguları açıklamasının ve delillerini sunmasının

zorunlu olduğu anılan kararda belirtilmiştir. Yine, başvuruculaların anılan yükümlülüklere uymamaları hâlinde şikâyetlerini temellendiremedikleri için başvurularının açıkça dayanaktan yoksun bulunabileceği, temellendirmeye ilişkin incelemenin her başvurunun somut koşullarında yapılacağı vurgulanmıştır (Ana Erpay, §§ 37-39).

3. Somut başvuruda hakkında yurda giriş yasağı bulunan başvurucu, Türk vatandaşı nişanlısıyla Yunanistan'da resmî nikâhla evlendiğini, söz konusu kayıt nedeniyle Türkiye'ye girişi engellendiğinden resmî nikâhlarını Türkiye'de tanıtamadıklarından ve eşinin kanser tedavisi gören annesini göremediklerinden, ayrıca evlendikten sonra yaşadıkları ülke olan Yunanistan'da iş bulamadıklarından yakınmıştır.

4. Söz konusu tahdidin başvurucunun aile hayatına saygı hakkını ne derecede etkilediği veya mevcut bir müdahalenin bulunup bulunmadığı konusunda başvurucu ile kamu makamları arasında ihtilaf bulunmaktadır. Bu durumda Anayasa Mahkemesinin bu başvurunun esasını inceleyebilmesi için başvurucunun aile hayatı hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmasının kritik önemde olduğu açıktır (Peri Kırık, § 32). Zira başvurucunun ülkemizde güçlü ailevi bağlara sahip olup olmadığına ilişkin olarak vermesi gereken aile hayatına ilişkin bilgiler, aile hayatının korunması konusundaki bireysel menfaat ile yurda giriş yasağına ilişkin işlemin uygulanması bağlamında gözetilen kamusal menfaat arasında adil bir denge kurulup kurulmadığının saptanabilmesi açısından mutlak bir gerekliliktir (Lobarkhan Madolova [1. B.], B. No: 2021/39006, 31/10/2024, § 12).

5. Yunanistan vatandaşı olan başvurucu hakkında 13/3/2018 tarihinde Türkiye'ye giriş yasağına ilişkin kabul edilemez yolcu formu düzenlenmiştir. Başvurucu, Türk vatandaşı nişanlısıyla 22/10/2018 tarihinde evlenmiştir. Başvurucunun ülkemizde bulunduğu süre içinde ve yurda giriş yasağı işlemi uygulanmadan önce Türk vatandaşıyla evli olmadığı, dolayısıyla Türkiye'de yaşadığı dönemde bir aile hayatına sahip olmadığı görülmektedir. Kaldı ki başvurucu Yunanistan'da yaşayan ailesini ziyaret etmek için yurt dışına çıktığını belirtmektedir.

6. Ancak başvurucu 22/10/2018 tarihinde Türk vatandaşıyla evlilik yaptıktan sonra hakkındaki yurda giriş yasağı nedeniyle Türkiye'ye giriş yapamadığını ve eşinin ailesiyle görüşemediklerini ileri sürmektedir. Bu bağlamda idari yargıda dava açıldığı tarih olan 25/7/2019 tarihinde Türk vatandaşıyla kurulmuş bir aile hayatının söz konusu olduğu açıktır. Ancak evlilik birliğini Yunanistan'da kuran başvurucu, eşiyle birlikte Yunanistan'a ya da başka bir ülkeye gitmelerinde ve aile hayatlarını orada sürdürmelerinde ciddi engeller bulunduğuna dair bilgi ve bulguları başvuru dosyasına sunmamıştır. Bunun yanında başvurucu, eşinin annesinin hastalığına ve tedavisine ilişkin iddiaları yargılama aşamasında ileri sürmediği gibi bu iddiaya ilişkin belgeleri ve raporları bireysel başvuru ekinde ibraz etmemiştir. Dolayısıyla başvurucunun eşiyle Türkiye'de ikamet etmelerinin neden zorunlu bir ihtiyaca dayandığı konusunda ikna edici bir gerekçenin bulunmadığı değerlendirilmektedir. Yine başvurucu, devletin kamu düzenini korumak üzere yabancıların ülkeye girişini ve ikamet etmesini denetleme konusundaki takdir yetkisinin kötüye kullanıldığını gösteren ikna edici deliller de sunamamıştır. Ayrıca bireysel başvuru formu ekinde sunulan başvurucunun eşinin nüfus kayıt örneğinde tarafların evliliğinin Türk kayıtlarına işlendiği görülmüştür.

7. Sonuç olarak başvurucu, şikâyetlerine konu temel olay ve olgular ile bireysel başvuruya konu ettiği ve aile hayatına saygı hakkının hangi nedenlerle ihlal edildiğini açıklamak yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemiş; bu bağlamda ileri sürdüğü ihlal iddialarını

temellendirememiştir.

8. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle diğer kabul edilebilirlik koşulları incelenmeksizin kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerektiği kanaatine ulaşmaktayız.

9. Öte yandan ihtilafın esasının incelenmesinden, başvuru konusu olayda yurda giriş yasağına ilişkin tahdit kararının 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun hükümlerine dayandığı anlaşılmaktadır. Anılan düzenlemenin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve millî güvenliğin sağlanmasına yönelik meşru amacının bulunduğu açıktır. Bölge İdare Mahkemesi tarafından verilen kararda ise başvurucu hakkında devlet güvenlik birimlerinin raporlarının dikkate alındığı belirtilerek hükümranlık yetkisi dâhilinde tesis olunan yurda giriş yasağının hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumda anılan kararda yer verilen gerekçelerin aile hayatına saygı hakkı bağlamında ilgili ve yeterli olduğunu değerlendirmekteyiz.

10. Bu durumda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun işin esasına ilişkin aksi yöndeki kararına katılmıyoruz.

Üye İrfan FİDAN Üye Yılmaz AKÇİL

ABDÜLHAKİM ALPEREN SARI

B. No: 2021/15434 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/15434

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDÜLHAKİM ALPEREN SARI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/15434)

Karar Tarihi: 28/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 8/6/2026- 33274

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Abdülhakim Alperen SARI

Vekili : Av. Muhammed Talha AYTEKİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, öğretmenlik çalışma izninin iptal edilmesine ilişkin işlemin mahkeme kararıyla iptal edilmesine rağmen uğranan maddi ve manevi zararların tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

2. Başvurucunun öğretmenlik çalışma izni, çalıştığı eğitim kurumunun 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname (667 sayılı KHK) uyarınca kapatılması nedeniyle millî eğitim bakanı oluruyla 21/7/2016 tarihinde iptal edilmiştir. Başvurucu, çalışma izninin iadesi istemiyle 29/5/2018 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığına başvurmuş; başvuru, Ankara Valiliği Millî Eğitim Müdürlüğünün (İdare) 11/7/2018 tarihli işlemiyle reddedilmiştir.

3. Başvurucu, işlemin iptali için Ankara 12. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmış; dava dilekçesinde eğitim kurumundan 17/7/2016 tarihinde istifa ederek iş akdini

sona erdirdiğini, 20/7/2016 tarihinde ihtarname ile alacaklarının ödenmesini istediğini ve iş akdini tek taraflı olarak feshettiğini açıklamıştır. Başvurucuya göre okulun kapatıldığı 23/7/2016 tarihinde zaten okulla herhangi bir bağı yoktur.

4. İdare Mahkemesi 28/3/2019 tarihinde dava konusu işlemi iptal etmiş, Kararda başvurucunun okulun kapatıldığı tarihten önce kurumdan istifa ederek ayrıldığını doğrulamıştır. İdare, iptal kararı sonrasında başvurucuya 29/8/2019 tarihinde yeniden çalışma izni vermiştir.

5. İdare, iptal kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 6/12/2019 tarihinde istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararı 23/1/2024 tarihinde Danıştay Sekizinci Dairesince onanmıştır.

B. Başvuruya Konu Tam Yargı Davası Süreci

6. Başvurucu 2/9/2019 tarihinde öğretmenlik çalışma izninin iptal edilmesine yönelik işlemin mahkeme kararıyla iptal edildiğinden bahisle maddi ve manevi zararlarının karşılığı olarak fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 20.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle Ankara 14. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde, çalışma izni iptal edilmeden önce (2016 yılında) aylık 3.500 TL maaşla çalıştığını, İdarenin hukuka aykırı işlemi nedeniyle üç yıla yakın bir süre öğretmenlik mesleğini icra edemediğini, bu süre zarfında ailesinden yardım alarak yaşamaya devam ettiğini belirtmiş; çektiği elem ve kederin tarifinin imkânsız olduğunu açıklamıştır. Başvurucu, bu gerekçelerle uğradığı hem maddi hem de manevi zararların tazmin edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

7. Mahkeme 2/10/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda; maddi tazminat istemi yönünden hizmet kusuruna dayalı tazminat istemlerinde tazmin edilecek zararın mal varlığında gerçek, kanıtlanabilir bir azalma veya artma olanağından yoksun kalma niteliğinde olması gerektiğini, davacının mahrum kaldığını ileri sürdüğü gelirin muhtemel zarar niteliğinde olup kesin ve miktarı belirlenebilir bir zarar bulunmadığını, manevi tazminat istemi yönünden çalışma izninin İdarece iptal edilmesine yönelik işlemin İdare Mahkemesinin 28/3/2019 tarihli kararıyla iptal edildiği ve davalı İdarece hukuka aykırı davranıldığının mahkeme kararıyla belirlendiği hususu ihtilafsız olmakla birlikte İdarenin hukuka aykırı bulunan her işleminin tazminat sorumluluğu doğurmayacağını, manevi tazminata hükmedilmesinin ancak İdarenin kamu hizmetini yürütürken ağır hizmet kusuru nedeniyle ilgilinin şeref ve haysiyeti rencide edildiği takdirde mümkün olduğunu açıklamıştır.

8. Başvurucu, davanın reddine ilişkin karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesi 18/2/2021 tarihinde maddi tazminat istemine yönelik istinaf başvurusunu reddetmiş; manevi tazminata ilişkin istinaf başvurusunu ise kısmen kabul etmiştir. Bu kapsamda mahkeme kararının manevi tazminat yönünden davanın reddine ilişkin kısmını kaldırmıştır. Davalı İdarenin başvurucuya takdiren 5.000 TL manevi tazminat ödemesine karar vermiş, manevi tazminata ilişkin fazlaya dair talebi kesin olarak reddetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, yargı kararıyla hukuka aykırılığı saptanan işlemde idarenin hizmet kusurunun bulunduğunu belirtmiştir. Başvurucunun hukuka aykırılığı ortaya konulan bu işlem nedeniyle yaklaşık üç yıl süreyle işsiz kaldığını tespit etmiş, bu durumun başvurucunun manevi yönden elem ve ızdırap duymasına neden olduğunu değerlendirmiş, manevi tazminata ilişkin şartların gerçekleştiğini kabul etmiş ve başvurucunun uğradığı

manevi zararın kısmen telafisi amacıyla manevi tazminat ödenmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

9. Başvurucu, nihai kararı 1/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 9/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu, 2016-2019 yılları arasında çalışma izninin haksız yere iptal edildiğini, bu süre boyunca mesleğini icra edemediğini, dolayısıyla gelir elde edemediğini ifade etmiştir. İptal kararına karşılık çalışamadığı sürelere isabet eden gelir kaybının karşılığı olarak maddi tazminat ödenmediğini vurgulayarak mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının oluşmadığı, başvurucunun mülkiyet hakkı kapsamında mülkü olmadığı gibi kendisine meşru bir beklenti oluşturabilecek somutlukta bir durum olmadığı bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı yargı kararı sonrası çalışma iznini alabildiğini, çalışma izninin elinden alınması sonrası işsiz kalması nedeniyle uğradığı gelir kaybı arasında doğrudan bağlantı olduğunu açıklamıştır.

13. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Öğretmenlik çalışma izninin başvurucu yönünden ekonomik bir değer olduğu, bu ekonomik değerin mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği hususunda tereddüt yoktur. Başvurucu, çalışma izninin hukuka aykırı şekilde iptal edilmesi sonucu uğradığı zararların tazmin edilmemesinden yakınmaktadır. Başvurucunun çalışma izninin iptal edilmesinin Anayasa'nın 35. maddesi anlamında mülkiyet hakkına müdahale oluşturduğunu belirtmek gerekir. Somut olayda eğitim ve öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi kapsamında çalışma izni verilmesinin veya çalışma izninin iptal edilmesinin kamu makamlarının kontrol ve düzenleme yetkisi kapsamında olduğu açıktır. Bu sebeple başvuru, mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrol etmeye ilişkin üçüncü kural çerçevesinde incelenmelidir.

16. Mahkeme, başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale edildiğini kabul etmekle birlikte bu müdahale sonucunda başvurucunun mahrum kaldığını ileri sürdüğü gelirin muhtemel zarar niteliğinde olduğunu, kesin ve miktarı belirlenebilir bir zarar teşkil etmediğini belirtmiştir. Bu çerçevede somut bir zararın bulunmadığı yönündeki yaklaşımın tartışmaya açık olduğunu değerlendirmiş ancak somut olayın özellikleri dikkate alındığında başvurucunun iddialarının müdahalenin ölçülülüğü kapsamında incelenmesi suretiyle sonuca ulaşılmasının uygun olduğunu açıklamıştır.

17. Başvuru konusu olayda başvurucunun öğretmenlik çalışma izni eğitim kurumunun 667

sayılı KHK uyarınca kapatılması nedeniyle iptal edilmiştir. Ancak yargılama sürecinin sonunda başvurucunun anılan tarihte kapatılan kurumda çalışmadığı tespit edilmiş ve çalışma izninin iptal edilmesine yönelik idari işlem İdare Mahkemesi kararıyla iptal edilmiştir (bkz. § 4). Başvurucu, çalışma izni iptal edildiği için yaklaşık üç yıl öğretmenlik mesleğini icra edememiştir. Bölge İdare Mahkemesi, çalışma izninin hukuka aykırılığının yargı kararıyla ortaya konulmasını hizmet kusuru olarak nitelendirmiştir (bkz. § 8). Buna karşılık Mahkeme başvurucunun mahrum kaldığını ileri sürdüğü gelirin muhtemel zarar niteliğinde olup kesin ve miktarı belirlenebilir bir zarar bulunmadığını, bir başka anlatımla somut, gerçek ve kanıtlanabilir bir maddi zarar olmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir (bkz. § 7).

18. Başvurucunun üç yıl süreyle öğretmenlik mesleğini icra edememesine İdarenin sebep olduğu ve çalışma izninin hukuka aykırı şekilde iptal edildiği yargı kararıyla sabittir (bkz. § 4). İdari bir işlemin iptali yönünde verilen mahkeme kararı, söz konusu işlemin hukuka aykırı olduğunu tespit etmekte ve işlemi ortadan kaldırmaktadır. Karara konu idari işlem ve bu işlemin doğurduğu hukuksal sonuçlar iptal kararı üzerine geriye etkili olarak ortadan kalkmakta ve idari işlem hiç alınmamış sayılmaktadır (İrfan Şen [2. B.], B. No: 2019/39177, 11/1/2023, § 52). Anayasa Mahkemesi iş müfettişliğine atamanın geciktirilmesinin hukuka aykırı olduğunun mahkemelerce tespit edilmesine karşılık uğranılan parasal hak kayıplarının karşılanmadığı şikâyetine ilişkin bir başvuruyu Demet Demirel ve diğerleri ([GK], B. No: 2019/12998, 1/12/2022) kararında incelemiştir. Anılan kararda; idari işlemin iptal edilmesi ve başvuruculaların atanma işlemlerinin tamamlanması mağduriyetlerini hafifletse de tam olarak gidermediği, mağduriyetin gerçek manada ortadan kalkabilmesi için başvuruculaların mülkiyet hakkının ihlali sebebiyle oluşan zararlarının da karşılanması gerektiği belirtilmiştir (Demet Demirel ve diğerleri, § 42; sürücü belgesinin alıkonmasına yönelik işlemin mahkeme kararıyla iptali sonrası uğranılan zararların tazmin edilmemesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine yönelik olarak bkz. Ali Örs [2. B.], B. No: 2020/17774, 18/9/2024).

19. Başvurucu; çalışma izni iptal edilmeden önce aylık 3.500 TL ücretle çalıştığını, söz konusu iznin iptal edilmesi üzerine yaklaşık üç yıl boyunca mesleğini fiilen icra edemediğini, çalışma izninin yeniden tesis edilmesinden kısa bir süre sonra ise 3.800 TL ücretle yeniden istihdam edildiğini, buna ilişkin iş sözleşmesi ve benzeri belgeleri dosyaya sunmak suretiyle ortaya koymuştur. Bu suretle başvurucu, hukuka aykırı idari işlem nedeniyle uğradığını ileri sürdüğü gelir kaybını somut verilerle desteklemiş ve maddi zararlarının tazminini talep etmiştir. Öte yandan idarenin yargı kararıyla hukuka aykırılığı tespit edilen çalışma iznini sonradan iade etmiş olması, tek başına ihlalin tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırıldığı ve idarenin bu konudaki yükümlülüklerini bütünüyle yerine getirdiği şeklinde değerlendirilemez. Zira idari işlemin hukuka aykırı olması nedeniyle başvurucunun uzun bir süre çalışma ve gelir elde etme imkânından yoksun kalması maddi zarara yol açmıştır. Bu itibarla ihlalin tam anlamıyla giderildiğinden söz edilebilmesi için yalnızca hukuka aykırı işlemin ortadan kaldırılması yeterli olmayıp söz konusu işlemin uygulanması nedeniyle başvurucunun uğradığı ve belgelerle ortaya koyduğu maddi kayıpların da tazmin edilmesi gerekmektedir.

20. Sonuç olarak yargı mercilerince kazanç kaybına ilişkin zararların tazminine olanak bulunmadığı yönünde yapılan değerlendirme, bu zararların yalnızca muhtemel nitelikte olduğu ve somut biçimde ortaya konulamadığı gerekçesine dayanmaktadır. Ancak bu yorum, başvurucu açısından şahsi ve orantısız bir külfet doğurmuştur. Başvurucunun uğradığı

zararın tamamen görmezden gelinmesi bireysel yükün kamu yararına göre aşırı bir düzeye ulaşmasına neden olmuştur. Bu durum, mülkiyet hakkının korunması ile kamu yararının sağlanması arasında gözetilmesi gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozmuş; dolayısıyla yapılan müdahale ölçülülük ilkesini ihlal etmiştir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, İdarenin kusurlu işlemi nedeniyle çalışma izninin iptal edildiğini, üç yıl süreyle öğretmenlik mesleğini icra edemediğini, lisans mezunu, kariyer meslek sahibi bir kişi iken bir anda niteliksiz ve tecrübesiz bir lise mezunu hâline geldiğini vurgulamış; uğradığı manevi zararların karşılığı olarak ödenen 5.000 TL tazminatın çok düşük olduğunu, maddi ve manevi bütünlüğünün korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Başvurucunun şikâyetinin çalışma izninin iptal edilmesi sonrasında üç yıl çalışamaması nedeniyle öğretmenlik mesleğini icra edememesi ve bu müdahaleden kaynaklanan zararının idari ve yargısal süreçlerin sonucunda giderilmemesine yönelik olduğu görülmüştür. Başvurucunun mesleğini yapamaması suretiyle iç dünyası ile sosyal çevresinde yaşadığı kayıplar dikkate alınarak başvurunun bu kısmı özel hayata saygı hakkı kapsamında ele alınmıştır.

24. Özel hayata saygı hakkı Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51). Devletin pozitif yükümlülüğü ihlali önlemeyi ve gidermeyi temin edecek şekilde gerekli usule ilişkin güvenceleri sunan idari veya yargısal süreçleri işletme, bu suretle yargısal ve idari makamların etkili ve adil bir karar vermelerini sağlama sorumluluğunu içermektedir (Semra Özel Üner [1. B.], B. No: 2014/12009, 26/10/2016, § 36; R.E. [2. B.], B. No: 2018/36513, 23/11/2022, § 46). Söz konusu yükümlülük, idari ya da yargısal makamlarca ulaşılan sonuçların hakkın içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmasını gerekli kılar (Mehmet Bayrakcı [1. B.], B. No: 2014/8715, 5/4/2018, § 71).

25. Somut olayda öğretmen olan başvurucunun çalışma izninin iptal edilmesine yönelik işlemin hukuka aykırı olduğu yargılama makamları tarafından tespit edilmiştir. Başvurucunun bu hukuka aykırılığa dayanarak talep ettiği manevi tazminat istemi kısmen kabul edilmiş, kısmen reddedilmiştir. Nihai kararı veren Bölge İdare Mahkemesi İdarenin hizmet kusuru olduğunu, başvurucunun hukuka aykırılığı ortaya konulan bu işlem nedeniyle üç yıla yakın işsiz kaldığını, böylece başvurucunun manevi yönden elem ve ızdırap duymasına sebebiyet verildiğini tespit etmiş ve manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir.

26. Uğranıldığı ileri sürülen zararın varlığı ile bu zararın giderilmesinin zorunlu olduğu iddiasına dayalı olarak açılan tazminat davalarının yüzeysel ve şeklî değerlendirmelerle sınırlı kalınmaksızın, olayın tüm maddi ve hukuki boyutları dikkate alınarak yeterli derinlik ve özen içinde incelenmesi zorunludur. Özellikle dava konusu olayın kendine özgü koşulları gözetildiğinde idari işlem veya eylem nedeniyle kişinin özel hayatı kapsamında korunan değerlerinin ve manevi bütünlüğünün ihlal edildiğinin açıkça ortaya çıktığı hâllerde, meydana gelen zararın tazminine hükmedilmesi hukuk devleti ilkesinin ve etkili giderim yükümlülüğünün bir gereğidir. Somut olayda başvurucu hakkında tesis edilen idari işlemin

sonradan hukuka aykırı olduğunun yargı kararıyla tespit edildiği ve başvurucunun bu işlem nedeniyle uzun bir süre mesleğini icra edemediği anlaşılmıştır. Bu süreçte başvurucunun çalışma ve mesleki faaliyette bulunma imkânından yoksun bırakılması nedeniyle manevi zararlarının doğduğuna ilişkin iddialarının dayanaktan yoksun olduğu söylenemez. Bu itibarla hukuka aykırı olduğu saptanan işlemden kaynaklanan bir zararın doğduğu hâllerde mahkemelerin ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmayı ve giderimi sağlamayı temin edecek şekilde bir yargılama yürütmesi, sonuca ilgili, yeterli ve denetlenebilir gerekçelerle ulaşması beklenir.

27. Bu çerçevede başvuruya konu tam yargı davası bütüncül olarak değerlendirildiğinde başvurucunun zararın kaynağı olarak ileri sürdüğü olguların ve zarara neden olan sürecin mahkemelerce tespit edildiği, başka bir ifadeyle zararın sebebine ilişkin maddi vakıalar yönünden yeterli belirlemelerde bulunulduğu görülmüştür. Ne var ki zararın varlığı ve idari işlemin hukuka aykırılığı ortaya konulmasına rağmen zararın giderimi aşamasında başvurucunun temel hak ve özgürlüklerini koruyucu, etkili ve orantılı bir yaklaşımın benimsendiği söylenemez. Zira başvurucunun hukuka aykırı olduğu yargı kararıyla tespit edilen idari işlem nedeniyle yaklaşık üç yıl boyunca mesleğini icra edemediği hususu karşısında yargı mercilerince ulaşılan sonucun uğranılan zararların gerçek boyutunu karşılayacak nitelikte olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda hükmedilen manevi tazminat miktarının başvurucunun somut olgu ve tespitlere dayalı olarak maruz kaldığını ileri sürdüğü manevi zararlarını telafi etmekten uzak kaldığı dolayısıyla başvurucunun mağduriyetinin giderilmesi bakımından yeterli ve etkili bir giderim sağlamadığı sonucuna varılmıştır. Bu itibarla başvuruya konu davada verilen kararın ihlalin tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılması ve ihlalin doğurduğu zararların telafisi bakımından yetersiz kaldığı değerlendirilmiştir. Böyle bir durumda başvurucunun özel hayata saygı hakkı yönünden devletin pozitif yükümlülüklerini yerine getirdiğinden söz etmek mümkün olmayacaktır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması, 250.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlallerinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 14. İdare Mahkemesine (E.2020/952, K.2020/1714) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE DEMİRCAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/17953 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/17953

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE DEMİRCAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/17953)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ayça GANİDAĞLI DEMİRCİ

Başvurucular 1. Ayşe DEMİRCAN

2. Emel DEMİRCAN

3. Kadriye AĞAOĞLU

4. Mustafa ÖZKAN

5. Yıldız AĞAOĞLU

Vekili : 6. Av. Şükrullah KURUL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

2. Komisyon 29/12/2023 tarihinde adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ve icra etmeme şikâyeti yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, değer kaybı şikâyeti yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular; ihlalin tespiti, yargılamanın yenilenmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.] B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan

kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesine (E.2019/556, K.2021/199) gönderilmek üzere Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/327, K.2018/1204) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM YAVRU

B. No: 2021/37577 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/37577

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM YAVRU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/37577)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Murat İlter DEVECİ

Başvurucu : İbrahim YAVRU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda kalabalık odada tutulma ve hijyen koşullarının elverişsiz olması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başka bir ceza infaz kurumundan 26/4/2018 tarihinde denetimli serbestlikle salıverildiği 7/11/2022 tarihine kadar Kocaeli 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) barındırılmıştır.

3. Başvurucu, tutulduğu odada kalanların sayısının fazlalığı ile sağlık ve hijyen koşullarının uygun olmadığı şikâyetiyle infaz hâkimliğine başvurmuştur. Hâkimlik; İnfaz Kurumunda kapasitenin üzerinde hükümlü/tutuklu barındırıldığı, nakil talebinde bulunularak kurum yoğunluğunun azaltılmasının sağlandığı ancak yeni tutuklamalar nedeniyle mevcudun sürekli artış gösterdiği, ayrıca ceza infaz kurumunda tüm koğuşlarda mevcut olan kalabalığa bağlı olarak yatak düzeni, hijyen ve barınma hususlarında başvurucuya veya bir başka kişiye özgü bir uygulama olmadığı, tüm hükümlü/tutukluların aynı uygulamaya tabi tutulduğu gerekçesiyle başvurucunun talebini reddetmiştir.

4. Başvurucunun hâkimlik kararına itirazı, ağır ceza mahkemesince kesin olarak reddedilmiştir.

5. Nihai karar 21/4/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 28/4/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Anayasa Mahkemesi, İnfaz Kurumundan başvurucunun tutulduğu sürece ilişkin ayrıntılı bilgi talep etmiştir. İnfaz Kurumu ve Adalet Bakanlığının (Bakanlık) gönderdiği yazılı cevaplara göre;

- Başvurucu, resmî kapasitesi 16 kişi olan C-12, C-4, A-8 ve A-22 No.lu koğuşlarda kalmıştır. Bu koğuşların yatakhane bölümü 43,92 m²dir. Yatakhanede iki katlı sekiz ranza vardır. Kurumdaki odalarda hükümlü/tutuklu sayısı kadar yatak ve ranza olup tüm hükümlü/tutuklular kendilerine ait yataktan 24 saat esasına göre faydalanabilmektedir. Kurumda hükümlü/tutukluların istifade ettiği tüm yataklar 90x190 cm ölçüsündedir. Kurumdaki odalarda mahkûmların özel eşyalarını ve kıyafetlerini muhafaza edebilecekleri dolaplar vardır.

- Koğuşlar iki katlı olup alt katta kapısı ayrı, 2,6 m² büyüklüğünde lavabolar bölümü, kapısı ayrı, 1,4 m² büyüklüğünde tuvalet, kapısı ayrı, 1,4 m² büyüklüğünde duş, 32 m² büyüklüğünde ortak kullanım alanı (televizyon izleme, sohbet ve yeme içme), 34 m² büyüklüğünde havalandırma bahçesi, üst katta ise 43,92 m² büyüklüğünde yatakhane bölümü bulunmaktadır.

- Başvurucu; Kocaeli Ceza İnfaz Kurumunda barındırıldığı süre zarfında C-12 No.lu odada 26/4/2018-26/5/2018 tarihleri arasında en fazla 28 kişiyle, C-4 No.lu odada 19/10/2019-19/11/2019 tarihleri arasında en fazla 22 kişiyle, A-8 No.lu odada 26/3/2021-10/4/2021 tarihleri arasında en fazla 29 kişiyle, A-22 No.lu odada 15/4/2021-28/4/2021 tarihleri arasında en fazla 20 kişiyle (Anılan tarihler aralığında karantina odası olarak düzenlenen A-22 No.lu odada COVID-19 temaslı olarak bulunmuştur.), A-8 No.lu odada 8/8/2021-2/10/2021 tarihleri arasında en fazla 28 kişiyle barındırılmıştır.

- Koğuşların alt kat ortak kullanım alanında bir tarafı sabit, bir tarafı açılır olmak üzere 100x120 cm ölçülerinde iki, üst kat yatakhane kısmında bir tarafı sabit, bir tarafı açılır olmak üzere 100x125cm ölçülerinde dört pencere bulunmaktadır. Koğuşlarda 5,456 m² büyüklüğünde merdiven boşluğu vardır.

- Koğuştan bağımsız olmayıp 34 m² büyüklüğünde olan bir havalandırma bahçesi vardır. Tutuklu ve hükümlüler gün ışığı ile açılıp hava kararınca kapatılan havalandırma bahçesinden bu süre içinde kesintisiz olarak faydalanabilmektedir.

- Kurumun sıcak ve soğuk su ihtiyacı Kocaeli Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından karşılanmakta olup tüm oda ve koğuşlara her gün kişi başı 200 lt soğuk, 50 lt sıcak su olmak üzere toplam 250 lt su dağıtımı yapılmaktadır.

- Koğuşlarda meydana gelebilecek olan koku ve akma gibi durumlar ile bakım ya da onarım gerektiren durumlara teknik servis personeli tarafından ivedilikle müdahale edilmekte, ayrıca mahkûmların bu yöndeki taleplerine de aynı titizlikle cevap verilmektedir.

-İnfaz Kurumunda sabah ve akşam olmak üzere iki kez rutin olarak sayım yapılmaktadır.

8. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun hangi koğuşta, kaç kişi ile ne kadar süre

barındırıldığına ilişkin olarak Ceza İnfaz Kurumundan bilgi istemiştir. İnfaz Kurumunun 23/10/2024 tarihinde sunduğu tablo, kararın ekinde bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesince hazırlanan, başvurucuya tahsis edilen kişisel alan ve süresini gösteren tablo aşağıda yer almaktadır. Banyo ve tuvalet kısımları ile havalandırma bahçesinin yüzey alanları hesaplamaya dâhil edilmemiş ve toplam 75,92 m² üzerinden hesaplama yapılmıştır. Öte yandan başvurucunun üç kişilik odalarda kaldığı dönemlerde kişisel alanı 10 m²nin altına düşmediğinden hesaplama yalnızca 16 kişilik odalarda kaldığı dönemler için yapılmıştır. Kişisel alanın 2 ile 3 m² ve 3 ile 4 m² arasında olduğu dönemler değerlendirme için yeterli veri sunduğundan kişisel alanın 4 m²nin üzerinde olduğu dönemler de hesaplamaya dâhil edilmemiştir.

Kişi Sayısı Kaldığı Tarih Aralığı Koğuşu Toplam Süre (gün) Kişisel Alan (m²)

28 26/4/2018-26/5/2018 8/8/2021-2/10/2021 C-12 A-8 30 55 2,71 m²

29 26/3/2021-10/4/2021 A-8 15 2,61 m²

20 15/4/2021-28/4/2021 A-22 14 3,79 m²

22 19/10/2019-19/11/2019 C-4 31 3,45 m²

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; barındırıldığı koğuşun çok kalabalık olması nedeniyle asgari yaşam ve hijyen koşullarının sağlanamadığını, bazen nöbetleşe uyumak zorunda kaldığını ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, hükümlü/tutuklu sayısının arttığı zamanlarda Kurumun fiziki şartlarında geçici olarak sıkıntılar yaşanabildiği ancak bu sıkıntıların en kısa sürede giderilmesi için önlemlerin alındığı belirtilerek başvurunun kabul edilebilirliği ve şikâyetin esası bakımından Anayasa'nın, mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının yapılacak tespit ve değerlendirmelerde dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, karşı beyanında ihlal iddialarının Bakanlık cevabi yazısı ile de doğrulandığını, mağduriyetinin devam ettiğini beyan etmiştir.

11. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucunun şikâyetlerini dile getiriş biçimi dikkate alındığında iddialarının özünün tutulduğu infaz kurumundaki koşulların kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuru Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir. Değerlendirme başvurucunun tutulma koşulları -sahip olduğu kişisel yaşam alanı- gözetilerek iki başlık altında yapılacaktır:

A. Başvurucunun 3 m²den Daha Az Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

14. Ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalıklaşma ve buna bağlı olarak kişisel alan eksikliğine ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde dikkate alınacak temel ilkeler Levent Cantekin ([GK], B. No: 2019/34408, 9/10/2024, §§ 33, 34) kararında ortaya konmuştur. Sözü edilen ilkelere göre tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu çok kişilik koğuşlarda bir kişi için

olması gereken yüzey alanı en az 3 m²dir. Mahpus başına düşen yüzey alanının hesabında banyo ve tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü ile havalandırma bahçesi yaşam alanına dâhil edilmese de mobilyaların kapladığı alan dâhil edilir. Çok kişilik koğuşlarda mahpus başına düşen yüzey alanı 3 m²den az ise ya da her tutuklu ve hükümlünün ayrı bir uyku yeri yoksa veya koğuşun genel yüzeyi tutuklu ve hükümlülerin mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin vermiyorsa tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşur. Bu karine ancak üç unsurun bir arada bulunması durumunda ortadan kaldırılabilir. İlk unsur asgari kişisel alanın 3 m²nin altına düşmesinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmasıdır. İkinci unsur bu tür azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesidir. Son unsur tutuklu ve hükümlünün genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutulmasıdır.

15. Mahpusların 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alana sahip olduğu hâllerde alan faktörü, tutulma koşullarının yeterliliğinin değerlendirilmesinde önemlidir ve bu durumun uygunsuz tutulma koşullarının diğer yönleriyle birleşmesi hâlinde kötü muamele yasağı ihlal edilmiş olur. Mahpusların daha fazla kişisel alana sahip olmaları nedeniyle kişisel alana ilişkin herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığı durumlarda ise tutulma koşullarının yeterliliği konusunda tutulma koşullarının diğer yönleri değerlendirilmelidir. Tutulma koşullarının diğer yönleri arasında temel sıhhi ve hijyen gereklerine uygunluk, tuvalet ve banyonun mahrem kullanılması, açık hava egzersizine, doğal ışık veya havaya erişim, havalandırma ve ısıtma sistemlerinin yeterliliği yer alır. Belirtilen koşullar altında tutulmanın süresi de dikkate alınmalıdır (Levent Cantekin, § 35).

16. Her mahpusa düzenli biçimde muhafaza edeceği bir yatak ile yatağını temiz tutması için gerekli sıklıkta değiştirebileceği uygun bir yatak takımı sağlanmalıdır. Bu bakımdan mahpusun bir yatağı aynı anda başka mahpuslarla birlikte kullanmak, nöbetleşe olarak paylaşmak veya yataksız zeminde uyumak zorunda bırakılmasının kabul edilemez olduğu değerlendirilmektedir (Cengiz Yetgin, § 62).

17. Koğuş içindeki sıhhi tesisler, hem hijyen açısından hem de mahremiyet açısından yaşam alanından tamamen ayrılmalıdır. Haftada bir defadan fazla duş imkânı sunulmaması uygun vücut hijyeninin sağlanması için yeterli olmayacaktır. Sağlık önlemleri kemirgen, pire, bit, tahtakurusu ve diğer haşarat istilasını da içermelidir (Cengiz Yetgin, § 68).

18. Anayasa Mahkemesinin tutulma koşullarına ilişkin başvurularda yerleşik olan ispat standardı burada da dikkate alınacaktır. Anayasa Mahkemesi başvurucuların tutulma koşullarına ilişkin iddialarını kanıtlamak için delil toplamada yaşadıkları nesnel zorlukların farkındadır. Yine de başvurucular, şikâyet edilen olguların ayrıntılı ve tutarlı açıklamasını yapmalı ve bazı durumlarda farklı kanıtlar sunabilmelidir. Bu aşamadan sonra kişisel alan darlığını yeterince telafi edebilecek faktörlerin bulunduğunu ispat etme yükü kamu makamlarına geçecektir (Cengiz Yetgin, § 69).

19. Anayasa Mahkemesi mahpusların asgari kişisel alana sahip olduğu hâllerde kötü muamele yasağı kapsamında bir değerlendirme yaparken kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamasının her zaman tek başına yeterli olmadığını, tutulma koşullarının diğer yönlerinin yeterliliğinin de incelenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu durumda alan faktörü asgari standardı karşılasa da açık hava egzersizine, doğal ışığa veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma, temel sıhhi ve hijyen gerekliliklere uygunluk gibi diğer unsurların

eksikliğiyle birleştiğinde 17. maddenin ihlal edildiğine karar verilebilecektir (bkz. § 18). Bu nedenle başvurucunun alan faktörü dışındaki tutulma koşulları incelenmelidir.

20. Somut olayda başvurucunun kişisel alanının 2 m² ile 3 m² arasında bulunduğu süre toplamda 100 gündür (hesaplamanın yer aldığı tablo için bkz.§ 8). Bu durumda ortada kötü muamele yasağının ihlal edildiği konusunda güçlü bir karine bulunmaktadır. Başvurucu, 26/4/2018-26/5/2018 tarihleri arasında 30 gün, 8/8/2021-2/10/2021 tarihleri arasında ise 55 gün süreyle 2,71 metrekare yüzey alanına sahip olmuştur. Bu bakımdan başvurucunun 3 m²nin altında bir yüzey alanına sahip olması kısa süreli değildir. Bu nedenle meydana gelen alan azalmalarının -tutulma koşullarının ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkileri de hesaba katılarak- Anayasa'nın 17. maddesi anlamında kötü muamele yasağı olarak nitelendirilmesi için gerekli olan ağırlık seviyesine ulaştığı sonucuna varılmıştır. Güçlü karinenin ortadan kalkması için aranan ilk unsurun sağlanmadığı anlaşıldığından asgari kişisel alandaki azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesine, başvurucunun genel olarak uygun nitelikte bulunan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmasına ilişkin diğer iki unsurun değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucunun 3 m² ile 4 m² Arasında Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

22. Başvurucunun toplam 45 gün süreyle 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alanda barındırıldığı tespit edilmiştir (bkz. § 8). Anayasa Mahkemesi mahpusların asgari kişisel alana sahip olduğu hâllerde kötü muamele yasağı kapsamında bir değerlendirme yaparken kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamasının her zaman tek başına yeterli olmadığını, tutulma koşullarının diğer yönlerinin yeterliliğinin de incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda alan faktörü asgari standardı karşılasa da açık hava egzersizine, doğal ışığa veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma, temel sıhhi ve hijyen gerekliliklere uygunluk gibi diğer unsurların eksikliğiyle birleştiğinde 17. maddenin ihlal edildiğine karar verilebilecektir (bkz. § 16). Bu nedenle başvurucunun alan faktörü dışındaki tutulma koşulları incelenmelidir.

23. Başvurucu, kalabalık sebebiyle ranzada yatamadığından, tuvalet ve banyonun yetersiz olduğundan ve pandemi döneminde hastalandığından yakınmıştır.

24. Hijyen ve sıhhi tesislerle ilgili olarak başvurucunun kaldığı odaların sıhhi tesislerinin odalardan bir kapı ile ayrıldığı, başvurucunun her gün hem soğuk hem de sıcak suya erişebildiği tespit edilmiştir. Ayrıca odaların ve sıhhi tesislerin temizliği, tuvalet ve lavabo sayısı, mahpusların bunları kullanmak için harcadıkları zamanın yetersiz olduğu tespit edilmemiştir. Odalarda havalandırma bahçesine açılan bir kapı, her bir birimde havalandırma ve ışık sağlayan birden fazla pencere olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle temizlik, havalandırma ve aydınlatma dâhil genel koşulların tutulma koşullarının standartlarına göre yeterli olduğu sonucuna varılmıştır.

25. Sonuç olarak tutulma koşullarının fiziksel ve ruhsal etkileri ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkisi hesaba katılarak değerlendirildiğinde başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönemdeki tutulma koşullarının Anayasa'nın

17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşmadığı sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 800.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvurucunun ceza infaz kurumundan tahliye edildiği anlaşıldığından ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

29. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya 115.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 115.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMRAH KARAYAZI

B. No: 2021/37913 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/37913

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMRAH KARAYAZI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/37913)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Emrah KARAYAZI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, infaz hâkimliğine yapılan şikâyetin esasa girilmeden reddedilmesi nedeniyle masumiyet karinesi ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/8/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar şöyledir:

5. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan Gaziantep 3. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 8/8/2017 tarihinde tutuklanmıştır. Daha sonra Gaziantep 8. Ağır Ceza Mahkemesi 18/4/2018 tarihinde başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğini sabit

bularak 15 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Yargıtay 16. Ceza Dairesi 23/3/2021 tarihinde bozma kararı vermiş olup yargılama derdesttir. Başvurucu, bireysel başvuru yaptığı tarih itibarıyla cezasının gereğini Tekirdağ 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) yerine getirmektedir.

6. Başvurucu 9/3/2021 tarihinde Bakanlığa başvurarak ailesinin yaşadığı ve üniversite eğitiminin devam ettiği İstanbul'a nakledilmesi talebinde bulunmuştur. İnfaz Kurumu 9/3/2021 tarihinde talebi reddetmiştir. Karara eklenen hükümlü ve tutuklu bilgi formunda başvurucu hakkında "aktif örgüt üyesi" ibaresi yer almaktadır. Bunun üzerine başvurucu, bu değerlendirmeyi 24/5/2021 tarihinde Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyet etmiştir.

7. İnfaz Hâkimliği 6/7/2021 tarihinde 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 6. maddesinin birinci fıkrası uyarınca dilekçeyi reddetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 2/6/2021 Tarih 2021/19441 sayılı cevabi yazılarında; Hüküm özlü Emrah KARAYAZI'nın infaz dosyasının detaylı incelenmesinde Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçundan Gaziantep 3. Sulh Ceza Hâkimliği'nin 8/8/2017 tarih ve 2017/695 Sorgu sayılı tevkif müzekkeresi ile tutuklandığı bu tevkifinde Gaziantep 8. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 2017/296 Esas 2018/141 sayılı kararı Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçundan 15 Yıl Hapis cezasına hüküm özetine bağlandığı, hükümlünün dilekçesinde belirttiği 'Aktif Örgüt Üyesi' sıfatının ise tutuklamasının UYAP sistemine girilirken örgütteki konumu sekmesinde suçuna ilişkin olarak kendisine uygun durumun seçildiğiyle sisteme kayıt işlemi gerçekleştiği, infaz kurumunda bulunan hükümlü ve tutukluların nakil talepleri T.C. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün adli suçlular bakımından HÜNSİS sistemi örgütlü suçlar ve ağırlaştırılmış suçlular bakımından ise TENSİS sistemi aracılığıyla otomatik bir şekilde değerlendirilerek sonuçlandırıldığı, hükümlünün halen hüküm özlü olması sebebiyle hakkında alınan bir değerlendirme (örgüttün ayrılma veya örgütten ilişkisinin devamına ilişkin) karar bulunmadığı, hükümlü Emrah KARAYAZI'nın talebinin yersiz ve herhangi bir hukuki dayanığının bulunmadığı konunun değerlendirmeye esas olmadığı işlemiş olduğu suç ile alakalı bir durumun olduğu anlaşılmıştır.

Hükümlünün İlgili taleplerinin herhangi bir karara itiraz mahiyetinde olmadığı, infaz kurumu uygulamalarının değiştirilmesi yönünde karar verilmesi talebi olduğu, Hakimliğimizin talep konusu hakkında karar verme gibi bir görevi bulunmadığından dilekçenin reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

8. Başvurucu, karara 28/7/2021 tarihinde itiraz etmiş; Tekirdağ 1. Ağır Ceza Mahkemesi 4/8/2021 tarihinde itirazı reddetmiştir.

9. Nihai karar başvurucuya 11/8/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

10. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Kapalı ceza infaz kurumları" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"Kapalı ceza infaz kurumları, iç ve dış güvenlik görevlileri bulunan, firara karşı teknik, mekanik, elektronik veya fizikî engellerle donatılmış, oda ve koridor kapıları kapalı tutulan, ancak mevzuatın belirttiği hâllerde aynı oda dışındaki hükümlüler arasında ve dış çevre ile

temasın olanaklı bulunduğu, yeterli düzeyde güvenlik sağlanmış ve hükümlünün gereksinimine göre bireysel, grup hâlinde veya toplu olarak iyileştirme yöntemlerinin uygulanabileceği tesislerdir."

11. 4675 sayılı Kanun'un "İnfaz hâkimliklerinin görevleri" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları, ısıtılmaları ve giydirilmeleri, beslenmeleri, temizliklerinin sağlanması, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması, dışarıyla ilişkileri, çalıştırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

2. Hükümlülerin cezalarının infazı, müşahadeye tâbi tutulmaları, açık cezaevlerine ayrılmaları, izin, sevk, nakil ve tahliyeleri; tutukluların sevk ve tahliyeleri gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak.

...

4. Ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının kendi yetki alanlarına giren ceza infaz kurumları ve tutukevlerindeki tespitleri ile ilgili olarak düzenleyip intikal ettirdikleri raporları inceleyerek, varsa şikâyet niteliğindeki konular hakkında karar vermek.

..."

12. 4675 sayılı Kanun'un "İnfaz hâkimliğine şikâyet ve usulü" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararların kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle bu karar, işlem veya faaliyetlerin öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün, herhalde yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabilir.

Şikâyet, dilekçe ile doğrudan doğruya infaz hâkimliğine yapılabileceği gibi; Cumhuriyet başsavcılığı veya ceza infaz kurumu ve tutukevi müdürlüğü aracılığıyla da yapılabilir. İnfaz hâkimliği dışında yapılan başvurular hemen ve en geç üç gün içinde infaz hâkimliğine gönderilir. Sözlü yapılan şikâyet, tutanağa bağlanır ve bir sureti başvurana verilir.

Şikâyet yoluna, kendisi ile ilgili olmak kaydıyla hükümlü veya tutuklu ya da eşi, anası, babası, ayırt etme gücüne sahip çocuğu veya kardeşi, müdafii, kanunî temsilcisi veya ceza infaz kurumu ve tutukevi izleme kurulu başvurabilir.

Şikâyet yoluna başvurulması, verilen kararın, yapılan işlem veya faaliyetin yerine getirilmesini durdurmaz. Ancak, infaz hâkimi giderilmesi güç veya imkansız sonuçların doğması ve karar, işlem veya faaliyetin açıkça hukuka aykırı olması koşullarının birlikte gerçekleşmesi durumunda karar, işlem veya faaliyetin ertelenmesine veya durdurulmasına karar verebilir."

13. 4675 sayılı Kanun'un "İnfaz hâkimliğince şikâyet üzerine verilen kararlar" başlıklı 6. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Şikâyet başvurusu, 5 inci maddede yazılı sürenin geçmesinden sonra veya infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir karar, işlem veya faaliyete karşı ya da

başvuru hakkı olmayan kimselerce yapılmışsa infaz hâkimi, başvuru dilekçesini esasa girmeden reddeder; şikâyet başvurusu başka bir yargı merciinin görevi içerisinde ise o mercie gönderir."

B. Uluslararası Hukuk

14. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

"Kendisine bir suç isnat edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılır."

15. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrasının kişilerin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılma hakkını güvence altına aldığını belirtir. AİHM içtihatlarında masumiyet karinesi ile sağlanan güvencenin iki yönü olduğu ifade edilmiştir. Ceza yargılamasının yürütülmesine dair usule ilişkin bu güvence ile sonucunda mahkûmiyet kararı dışında bir hüküm kurulan ceza yargılaması ile bağlantılı olan durumlarda, daha sonra yürütülecek yargılamalar boyunca kişinin masumiyetine saygı gösterilmesinin sağlanması amaçlanır. Bu usule ilişkin yön kapsamında masumiyet karinesi ilkesi, ceza yargılamasının kendisinin adil olmasını sağlayacak usule ilişkin güvence olarak kamu görevlilerinin davalının suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunmasını yasaklar. Ancak bu husus, cezai meselelerde usule ilişkin güvence ile sınırlı olmayıp daha geniştir ve devletin hiçbir temsilcisinin mahkeme ile suçluluğu ispatlanıncaya kadar kişinin bir suçtan suçlu olduğunu söylememesini gerekli kılar. Bu bağlamda sadece ceza yargılaması kapsamında değil aynı zamanda ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen bağımsız hukuk yargılamaları, disiplin işlemleri veya diğer yargılamalarda da masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir. Sözleşme'nin 6. maddesinin ikinci fıkrası kapsamındaki güvencenin ilk yönü, kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar ceza gerektiren bir suçla suçlandığı süreye ilişkin iken masumiyet karinesi güvencesinin ikinci yönü, ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suç karşısında kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını gerektirir (Seven/Türkiye, B. No: 60392/08, 23/1/2018, § 43).

16. Sözleşme'nin "Etkili başvuru hakkı" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Bu Sözleşme'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir."

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklerin ulusal düzeyde korunması için etkili bir başvuru yolunun var olması gerektiğini belirtmektedir. AİHM'e göre Sözleşme'nin 13. maddesi yetkili ulusal makamlar tarafından Sözleşme kapsamına giren bir şikâyetin esasının incelenmesine izin veren ve uygun bir telafi yöntemi sunan bir iç hukuk yolunun sağlanmasını gerekli kılmaktadır. Ayrıca bu hukuk yolunun teoride olduğu kadar pratikte de etkili bir yol olması gerekmektedir (İlhan/Türkiye [BD], B. No: 22277/93, 27/6/2000, § 97; Kudla/Polonya [BD], B. No: 30210/96, 26/10/2000, § 157; Özpınar/Türkiye, B. No: 20999/04, 19/10/2010, § 82).

18. AİHM, etkili başvuru hakkının Sözleşme çerçevesinde savunulabilir nitelikteki bir şikâyetin etkili bir şekilde mahkemelerce incelenmesini ve öngörülen yolun uygun bir telafi imkânı sunmaya elverişli olmasını güvence altına aldığını vurgulamaktadır (Kudla/Polonya, § 157; Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan, B. No: 11379/03, 10/2/2011, § 35). AİHM, iç hukuktaki

düzenlemelerin başvuruculara bu anlamda asgari güvenceleri içerecek şekilde yeterli bir hukuk yolu sunup sunmadığını irdelemektedir (Dimitrov-Kazakov/Bulgaristan, § 36).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

20. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay [2. B.] (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; İnfaz Hâkimliği tarafından verilen kararda görevli mercinin gösterilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, İnfaz Hâkimliğince alınan savunmasının ve savcılık mütalaasının kendisine tebliğ edilmemesi nedeniyle de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkelerinin ihlal edildiğini ifade etmiştir. İnfaz hâkimliğinin görevinin infaz kurumunun tüm uygulama ve değerlendirmesi hakkında yapılan şikâyetleri karara bağlamak olduğunu vurgulamıştır. Bu sebeple şikâyeti hakkında esastan inceleme yapılması gerekirken dilekçesinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmediğini, buna rağmen İnfaz Kurumunun kararının ekinde yer alan bilgi formunda kullanılan ifade nedeniyle kendisinin suçlu gibi gösterildiğini belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde; mahkemeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olaya özgü şartların dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir.

C. Değerlendirme

23. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

24. Anayasa’nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”

25. Anayasa’nın "Temel hak ve hürriyetlerin korunması" başlıklı 40. maddesi şöyledir:

"Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır."

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile

bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayda başvurucunun talebi doğrultusunda düzenlenen belgede başvurucu hakkında "aktif örgüt üyesi" ifadesi yer almıştır. Başvurucunun bunu şikâyet etmesi neticesinde ise ortada İnfaz Kurumu tarafından alınan bir karar olmadığı gerekçesiyle şikâyet esasa girilmeden reddedilmiştir. Söz konusu sürece ilişkin olarak başvurucunun temel iddiası masumiyet karinesini ihlal eden ibare nedeniyle yaptığı şikâyet başvurusu hakkında etkili, ciddi ve sonuç alıcı şekilde bir çözüm imkânı sunulmadığına ilişkindir. Bu kapsamda başvurucunun iddialarının öncelikle Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesi ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıklanan gerekçelerle açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesiyle bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

28. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26). Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır.

29. Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilir (Galip Şahin [GK], B. No: 2015/6075,11/6/2018, § 39).

30. Güvencenin ikinci yönü ise ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40).

31. Etkili başvuru hakkı anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese, hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin

gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47).

32. Bu hak tek başına, bağımsız olarak kullanılması mümkün olmayan ancak Anayasa'da güvence altına alınan başka bir temel hak ve özgürlüğün ihlal edildiğine ilişkin bir iddianın bulunması hâlinde kullanılabilecek tamamlayıcı bir niteliktedir. Bir başka ifadeyle etkili başvuru hakkının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için hangi temel hak ve özgürlük konusunda etkili başvuru hakkının kısıtlandığı sorusuna cevap verilmelidir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, §§ 33, 34; Sıtkı Güngör [2. B.], B. No: 2013/5617, 21/4/2016, § 86).

33. Etkili başvuru hakkı, Anayasa'ya aykırılığı iddia edilen bir hususta kendisinin zarar gördüğünü düşünen kişinin hem iddiaları hakkında karar verilmesini hem de mümkünse zararının giderilmesini sağlamak için hukuki bir yola başvurabilmesini gerektirmektedir. Başka bir deyişle Anayasa'da düzenlenen temel hak ve özgürlüklerden birinin savunulabilir düzeyde ihlal edilmesinden dolayı mağdur olduğunu ileri süren herkes Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında etkili başvuru hakkına sahiptir (Sıtkı Güngör, § 87).

34. Kişilerin etkili başvuru hakkı açısından sahip oldukları güvencenin kapsamı ihlal iddiasına konu edilen hakkın niteliğine göre değişir. Fakat genel olarak ifade edilmelidir ki Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca sağlanması gereken başvuru yolu, hem teoride hem de uygulamada ileri sürülen ihlali önlemeli; ihlal devam etmekte ise ihlali sonlandırmalı, gerçekleşip sona ermiş ihlallere yönelik olarak ise makul bir tazmin imkânı sunmalıdır (K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 71).

35. Bu bağlamda ceza infaz kurumlarındaki birtakım uygulamaların temel hak ve hürriyetlere müdahale teşkil ettiği ve kaldırılması gerektiği konusunda ileri sürülecek iddiaların esasının incelenmesine imkân sağlayan ve gerektiğinde uygun bir telafi yöntemi sunan etkili hukuk yollarının olması ilgililere etkili başvuru hakkının sağlanması bakımından bir gerekliliktir. Bu bağlamda infaz hâkimliklerine şikâyet yoluyla başvurma imkânının mevzuatta yer alması yalnız başına yeterli olmayıp bu yol aynı zamanda pratikte de başarı şansı sunmalıdır. Anılan yola başvurulabilmesi için öngörülen koşullar somut olaylara tatbik edilirken dayanak işlem, eylem ya da ihmallerden kaynaklanan savunulabilir nitelikteki iddiaların bu doğrultuda geniş şekilde değerlendirilmesi, koşulların oluşmadığı sonucuna ulaşılması durumunda ise bu durumun yargı makamları tarafından ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir. Ayrıca mevzuatın yargı merciine başvurma imkânını ortadan kaldıracak şekilde dar yorumlanmaması, yargı makamlarınca temel hak ve özgürlükleri önceleyen bir yaklaşım içinde olunması etkili başvuru hakkının gereklerinin sağlanması açısından önemlidir (Meral Danış Beştaş (3) [2. B.], B. No: 2017/34087, 13/10/2020, §§ 40-42).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Başvuru; başvurucunun talebi doğrultusunda düzenlenen belgede geçen ibare nedeniyle İnfaz Hâkimliğine yapılan şikâyet başvurusunun hukuka aykırı şekilde esasa girilmeden reddedilmesi ve şikâyet dilekçesinin görevli merciye gönderilmemesi nedenleriyle mevcut yargısal sistemin etkili şekilde işletilmemesine ilişkindir.

37. İnfaz hâkimliklerinin kuruluş, görev, çalışma esas ve usullerini düzenleyen 4675 sayılı Kanun'un 1. maddesinde infaz hâkimliklerinin ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde

bulunan hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemlere veya bunlarla ilgili faaliyetlere ya da Cumhuriyet savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği kararlara yönelik şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin hâkim veya mahkeme tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kuruldukları belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 4. maddesinde ise hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine kabul edilmeleri, yerleştirilmeleri, barındırılmaları gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak infaz hâkimliklerinin görevlerinden biri olarak sayılmıştır. Yine Kanun'un 5. maddesinde ceza infaz kurumlarında hükümlü ve tutuklular hakkında yapılan işlemler veya bunlarla ilgili faaliyetlerin kanun veya diğer mevzuat hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle şikâyet yoluyla infaz hâkimliğine başvurulabileceği hüküm altına alınmıştır. Son olarak 4675 sayılı Kanun'un 6. maddesinde infaz hâkimliğinin görev ve yetki alanı dışında kalan bir karar, işlem veya faaliyete karşı şikâyette bulunulması durumunda infaz hâkimi tarafından başvuru dilekçesinin esasına girilmeden şikâyetin reddedileceği, şikâyet başvurusu başka bir yargı merciinin görev alanı içinde ise şikâyet dilekçesinin o merciye gönderileceği düzenlenmiştir (Meral Danış Beştaş (3), § 44).

38. Ceza infaz kurumlarındaki işlem, eylem ya da ihmallerin tutuklu ve hükümlülerin temel hak ve hürriyetlerine müdahale oluşturduğu iddiasıyla infaz hâkimliklerine yapılan şikâyet başvurularında yargı makamlarının yapacakları yorum temel hak ve özgürlüklerin korunmasını sağlayan etkili başvuru yolunun bulunup bulunmadığının saptanmasında kilit rol oynamaktadır (Meral Danış Beştaş (3), § 45). Dolayısıyla başvurucu hakkında düzenlenen belgede geçen ibarenin masumiyeti zedelediğine dair iddiaların da bu kapsamda ele alınması ve bir yargı merciince incelenmesi başvurucuya etkili bir başvuru yolunun sağlanması açısından önemlidir.

39. Başvurucu hakkında başlatılan ceza yargılaması derdesttir. Her ne kadar başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş ise de karar hükümlü ve tutuklu bilgi formunun düzenlendiği tarihte henüz kesinleşmemiştir. Hakkında açılan ceza davası devam etmekteyken başvurucunun masumiyet karinesinden yararlandığı, dolayısıyla anılan karinenin birinci yönünün koruması altında olduğu tartışmasızdır. Başvurucu hakkında yargılama devam ettiğinden karar kesinleşmedikçe kararın hangi aşamada (ilk derece, istinaf yahut temyiz) olduğunun masumiyet karinesi yönünden bir öneminin olmadığını vurgulamak gerekir. Bu itibarla hakkında henüz kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı bulunmadığı hâlde başvurucuyla ilgili olarak kamu makamlarınca kullanılan ifadeler, onun suçlu olduğu yönünde bir algı ya da sonuç oluşmasına sebebiyet vermeyecek biçimde dikkatle ve özenle seçilmelidir. Kamu makamlarınca bu yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğinin değerlendirilmesinde ise söz konusu ifadelerin bağlam ve amacının ne olduğu ile bunların sınırlarının aşılıp aşılmadığının ortaya konulması önemlidir (İsmet Karabulut (2) [2. B], B. No: 2020/24390, 5/10/2023, § 46).

40. Somut olayda başvurucunun nakil talebine ilişkin verilen ayırma kararı ekinde yer alan bilgi formunda başvurucu için "aktif örgüt üyesi" ibaresi yer almıştır. Başvurucunun buna dair şikâyet, İnfaz Kurumu tarafından alınan bir karar olmadığı gerekçesiyle mahkemelerce esasa girilmeden reddedilmiştir. Ancak İnfaz Hâkimliği hiçbir şekilde irdeleme yapmaksızın İnfaz Kurumu tarafından karar alınmadığı gerekçesine dayanarak şikâyeti reddetmiştir. Başvurucunun talebinin ne olduğu, bu talep doğrultusunda düzenlenen belgede geçen ibarenin etkisinin neler olduğu, başvurucunun masumiyetine gölge düşürüp düşürmediğini değerlendirmemiştir.

41. Ayrıca 4675 sayılı Kanun'un 6. maddesinde yer alan ve şikâyet konusu hakkında görevli olmadığına karar veren infaz hâkimliklerince şikâyetin görevli merciye gönderilmesi konusunda emredici hüküm içeren düzenlemenin de dikkate alınmadığı görülmüştür. Başka bir deyişle görevsiz olunduğu konusunda karar verilmesine rağmen şikâyet dilekçesinin görevli merciye gönderilmediği ve şikâyetin esasa girilmeden reddine karar verilmekle yetinildiği anlaşılmıştır. Söz konusu yaklaşım da başvurucunun savunulabilir nitelikteki iddialarının incelenmesine ve etkili bir hukuk yolunun işletilmesine engel olmuştur. İtiraz üzerine karar veren Ağır Ceza Mahkemesi de bu eksikliği gidermeye yönelik bir karar vermemiştir.

42. Başvurucunun İnfaz Hâkimliğine yaptığı şikâyet başvurusuna yönelik verilen kararın bu yönüyle ilgili ve yeterli gerekçeler içermediği, başvurucunun iddialarının incelenmesine ve uygun bir telafi şansı sunmaya elverişli olmadığı anlaşılmıştır. Mahkemelerce verilen kararların dayanağı olarak gösterilen mevzuatın başvuruya konu işlemin hukuka ve Anayasa'ya uygun olup olmadığının denetlemesini yasaklamadığı da dikkate alındığında mahkemelerce sergilenen tutum, temel hak ve hürriyetlerin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin etkili şekilde incelenmesine imkân sağlamamıştır. Neticede başvurucuya, masumiyet karinesi kapsamında olduğunu ileri sürdüğü müdahalenin ortadan kaldırılması talebiyle başvurabileceği, asgari güvenceleri içeren, pratikte de işleyen etkili bir hukuk yolunun sunulmadığı sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesi ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

44. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 300 TL maddi ve 200.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

45. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

46. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Masumiyet karinesi ile bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesi ile

bağlantılı olarak Anayasa’nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yukarıda belirtilen ihlal sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Tekirdağ 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1634, K.2021/2120) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN BAŞA

B. No: 2021/38563 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/38563

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN BAŞA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/38563)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Ramazan BAŞA

Vekili : Av. Fatma KABA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; icra takibi altında ödenen bedelin iadesine karar verilmesi istemiyle açılan davada, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Kahramanmaraş 5. İcra Müdürlüğü tarafından toplam 59.301,42 TL üzerinden kambiyo senetlerine özgü haciz yoluyla icra takibi başlatılmıştır. Başvurucu, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğini belirterek 24/1/2018 tarihinde Kahramanmaraş İcra Hukuk Mahkemesi nezdinde şikâyette bulunmuş; dava dilekçesinde ayrıca takibe konu senede de itiraz etmiştir. Bu kapsamda alacaklıya borcu olmadığını, hatta alacaklıyı tanımadığını ve senetteki imzaların kendi eli ürünü olmadığını belirten başvurucu, sahte senet ile başlatılan haksız icra takibinin iptalini talep etmiştir.

3. Başvurucu ayrıca sahte senet düzenlendiği iddiası ile suç duyurusunda da bulunmuş; Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından ceza soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında Başsavcılık takip konusu senedi aslı ile birlikte Adana Kriminal Polis Laboratuvarına göndermiştir. Yapılan inceleme sonucunda 15/2/2019 tarihli rapor ile dava konusu senet üzerinde yer alan "58 BİN TL" yazısındaki 5 rakamının sonradan ilave edilerek "8 BİN TL"nin "58 BİN TL" hâline getirildiği ve aldatma kabiliyetinin

olduğu, senet altındaki imzaların ise başvurucunun eli ürünü olduğu tespit edilmiştir.

4. Başsavcılık dosyasına gelen rapor üzerine Kahramanmaraş İcra Hukuk Mahkemesince 18/6/2019 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde, Yargıtay içtihadı uyarınca üzerinde tahrifat yapıldığı tespit edilen senedin düzeltme öncesi durumuna göre değerlendirilmesine, bu kapsamda takibin 50.000 TL yönünden durdurulmasına, 8.000 TL yönünden devamına karar verilmiştir. Ancak yargılama devam ederken 13/2/2018 tarihinde takip borcu başvurucunun banka hesabından tahsil edilmiştir.

5. Başvurucu, İcra Hukuk Mahkemesindeki yargılama devam ettiği hâlde takip konusu borcun tahsili üzerine 15/3/2018 tarihli dilekçesi ile Kahramanmaraş 3. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde istirdat davası açmıştır. Dava dilekçesinde, senedin altındaki imzanın kendisine ait olmadığını, sahte imza ile düzenlenen senetle hakkında takip başlatıldığını, İcra Hukuk Mahkemesince bu aşamada takibin iptaline karar verilmediği için takibe konu bedelin tahsil edildiğini, borçlusu olmadığı bir parayı haksız şekilde icra tehdidi altında ödemek zorunda kaldığını belirterek 65.525,09 TL'nin işleyecek mevduat faizi ile birlikte iadesini talep etmiştir.

6. Mahkeme, 16/3/2018 tarihli tensip zaptı ile başvurucuya, dayandığı delilleri ve hangi delilinin hangi vakanın ispatına ilişkin olduğunu açıklaması için iki hafta süre vermiştir. Başvurucu icra takibi kapsamında 71.811,04 TL'nin banka hesabından tahsiline ilişkin dekontu Mahkemeye göndermiştir. 27/6/2018 tarihli duruşmaya mazereti nedeniyle katılamayan başvurucu vekili, 24/10/2018 tarihli ikinci duruşmada önceki beyanlarını tekrar etmek suretiyle davalının kötü niyetle "sahte bir senedi" icraya koyduğunu, buna ilişkin olarak Başsavcılık nezdinde soruşturma yürütüldüğünü, bu kapsamda imza örneklerinin alındığını belirtmiş ve delilleri bildirmek üzere süre talep etmiştir. Mahkeme başvurucu vekilinin talebini kabul etmiş ve henüz sunulmayan belgelerin sunulması veya başka yerden getirtilecek belgelerin getirtilmesi amacıyla gereken açıklamanın yapılması için iki haftalık kesin süre verilmesine, bu hususların kesin süre içinde yerine getirilmemesi hâlinde o delile dayanmaktan vazgeçilmiş sayılacağına karar vermiştir. 4/2/2019 tarihli duruşmada başvurucu vekilinin de talebi üzerine Başsavcılığın imza incelemesinin sonucunun beklenmesine karar verilmiş, 12/7/2019 tarihli duruşmada başvurucu vekilince Başsavcılık dosyasına gelen kriminal raporun bir örneği Mahkeme dosyasına sunulmuş, raporun içeriğine dair açıklama yapılarak aleyhe olan hususların kabul edilmediği belirtilmiştir.

7. Mahkemece 12/7/2019 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne, kısmen reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, takibe dayanak senetteki 58.000 TL miktarın 50.000 TL'si yönünden başvurucunun borçlu olmadığının tespitine, 50.000 TL bedelin ödeme tarihi olan 13/2/2018 tarihinden itibaren mevduat faizi ile birlikte davalıdan alınarak başvurucuya verilmesine hükmedilmiştir.

8. Gerekçeli karara karşı hem başvurucu hem de davalı istinaf talebinde bulunmuştur. Başvurucu; istinaf dilekçesinde sadece senette yazan bedel üzerinden hüküm kurulmasının doğru olmadığını, icra takibi kapsamında ödemek zorunda olduğu 71.811,04 TL bedel üzerinden hüküm kurulması gerektiğini ileri sürmüştür. Davalı ise senedin alacağına karşılık ciro yoluyla kendisine geldiğini, başvurucuyu tanımadığını, başvurucunun sadece imza yönünden senede itiraz ettiğini, senetteki tahrifat nedeniyle bir şikâyet dile getirmediğini belirterek senede konu alacak ilişkisinin esasına yönelik inceleme yapılması gerektiğini iddia etmiştir.

9. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) yaptığı incelemede 10/6/2021 tarihli karar ile başvurucunun istinaf taleplerinin esastan reddine, davalının istinaf başvurusunun kabulü ile gerekçeli kararın kaldırılmasına ve davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde, başvurucunun talebinin takip konusu senetteki imzanın kendisine ait olmadığı gerekçesiyle borçlu olmadığı hâlde icra tehdidiyle ödediği paranın iadesi olduğunu belirtmiştir. Senette tahrifat bulunduğu anlaşılmakta ise de gerek dava dilekçesinde gerekse ön inceleme aşamasında başvurucunun bedel yönünden iddia ve inkârının bulunmadığını belirten Bölge Adliye Mahkemesi, başvurucunun iddiasını sahte imzaya dayandırdığını ancak imzanın kendisine ait olduğunun tespit edildiğini, bu durumda tahrifat nedeniyle senetteki bedeli inkârın iddianın değiştirilmesi anlamına geleceğini ifade etmiştir. İddianın değiştirilmesi konusunda ıslah ya da karşı tarafın açık muvafakatinin de bulunmadığını belirten Bölge Adliye Mahkemesi, Mahkemece bu hususun resen nazara alınmasının da mümkün olmadığına dikkati çekerek davanın reddi yerine kabulü yönünde kurulan hükmün doğru olmadığına kanaat getirmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 7/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; dava dilekçesinde borcun varlığına genel olarak itiraz ettiğini ancak Bölge Adliye Mahkemesince bu durumun dikkate alınmadığını, eksik inceleme ve değerlendirme neticesinde davanın reddine karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

12. Başvurucunun iddiaları hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 41).

15. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin yargılama mercilerinin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın

sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yargılama mercilerinin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149).

16. Anayasa Mahkemesi İsmet Murtezaoğlu ([1. B.], B. No: 2018/17312, 18/10/2022, § 40) kararında aşağıdaki hâllerde aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bir durumun bizatihi kendisinin usule ilişkin bir güvenceye dönüştüğünün kabul edilebileceğini ifade etmiştir:

i. Somut olayda uygulanan veya uygulanması gereken hukuk kurallarının kabul edilebilir herhangi bir yorumuna dayanılmaması

ii. Delil ile bu delilin ispat aracı olarak kullanıldığı vakıa arasında kurulan bağın kabul edilebilir bir muhakemeye dayanmaması veya mantık dışı bir çıkarıma dayanması

iii. Açıkça yanlış olan olguların hükme esas alınması

iv. Somut olayın açıkça belirli olan koşullarının gözetilmemesi

v. Belirli bir hususu ispat ettiğinde kuşku bulunmayan bir delilin açıkça keyfî olarak dikkate alınmaması

vi. Maddi olayın tespitinde aksi ispat edilemeyecek ve savunma yapmayı anlamsız kılacak varsayımlara dayanılması

17. Anayasa Mahkemesi aynı kararda yargılamanın sonucuyla ilgili hususları usule ilişkin bir güvenceye dönüştüren durumların yukarıda belirtilenlerle sınırlı olmadığını, bunlara benzer hâllerde de Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru kapsamında denetim yapılabileceğini, bununla birlikte belirtilen eksikliklerin adil yargılanma hakkının ihlaline yol açabilmesi için bunların ayrıca yargılamanın hakkaniyetini zedelediğinin tespit edilmiş olması gerektiğini de ifade etmiştir (İsmet Murtezaoğlu, § 40).

18. Başvurucu, sahte olduğunu iddia ettiği senede istinaden icra tehdidi altında ödemek zorunda kaldığı bedelin iadesi talebiyle istirdat davası açtığını, sahtelik iddiasının İcra Hukuk Mahkemesi kararı ve Başsavcılık soruşturması kapsamında da ortaya konulduğunu belirtmekte; sadece senedin altındaki imzaya değil borcun tamamına itiraz ettiğini ifade ederek Bölge Adliye Mahkemesince yapılan değerlendirmenin eksik incelemeye dayalı olduğundan yakınmaktadır.

19. Başvuruya konu yargılamada, Asliye Hukuk Mahkemesinin kısmen kabul kararı verdiği ancak Bölge Adliye Mahkemesi tarafından davanın reddedildiği görülmektedir. Bölge Adliye Mahkemesince yapılan incelemede; başvurucunun iddiasını senetteki imzanın kendisine ait olmadığı hususuna dayandırdığı ancak imzanın kendisine ait olduğunun tespit edildiği, bu noktada tahrifat nedeniyle senetteki bedelin inkâr edilmesinin ise iddianın değiştirilmesi anlamına geldiği belirtilmiştir.

20. Dosya kapsamında yapılan incelemede, başvurucunun hem İcra Hukuk Mahkemesi hem Asliye Hukuk Mahkemesi hem de Başsavcılık nezdinde borcu inkâr ettiği görülmektedir. Başvurucunun Asliye Hukuk Mahkemesi de dâhil olmak üzere bütün mercilerde ileri sürdüğü temel şikâyeti, olmayan bir borcu icra tehdidi altında ödemek zorunda kaldığı hususuna ilişkindir. Bu kapsamda başvurucu, özellikle senetteki imzayı inkâr etmiş ise de bu iddiasının yanı sıra defaatle borçlu olmadığı hususunu da tekrar etmiş, alacaklıyı dahi

tanımadığını belirtmiştir.

21. Asliye Hukuk Mahkemesinde yürütülen yargılama sürecine bakıldığında başvurucunun dava dilekçesinde senetteki imzayı açıkça inkâr ettiği görülmekle beraber borçlusu olmadığı bir parayı haksız şekilde icra tehdidi altında ödemek zorunda kaldığı hususunu da ileri sürdüğü anlaşılmaktadır. 24/10/2018 tarihli ikinci duruşmada, davalının kötü niyetle sahte bir senedi icraya koyduğunu ileri süren başvurucu, Başsavcılık nezdinde buna ilişkin soruşturma yürütüldüğünü, bu kapsamda imza örneklerinin alındığını belirterek delilleri bildirmek üzere süre talep etmiştir.

22. Buna karşın Bölge Adliye Mahkemesince yalnızca davalı tarafın özellikle istinaf dilekçesinde ileri sürdüğü bir noktada değerlendirme yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak dava dilekçesinden ve tüm yargılama sürecinden anlaşıldığı kadarıyla başvurucunun itirazlarının bizatihi senedin varlığına ilişkin olduğu, bu kapsamda 58.000 TL üzerinden imzalanmış bir senedin olmadığı iddiasını dile getiren başvurucunun yargılamanın herhangi bir aşamasında boş senet verdiği vb. yeni bir vakıa da ileri sürmediği, tahkikat aşaması tamamlandıktan sonra hazırlanan kriminal rapora ilişkin olarak aleyhe hususları kabul etmediğini beyan etmekle yetindiği görülmektedir.

23. Buna göre Bölge Adliye Mahkemesinin başvurucunun icra takibini öğrendiği andan itibaren başvuruya konu yargılama da dâhil olmak üzere bütün hukuki süreçlerde dile getirdiği ve yargılamanın sonunda çözülmesi gerekli bir uyuşmazlık olarak ortaya koyduğu, "senedin sahte olduğu" hususunu davanın kapsamına dâhil etmediği görülmektedir. Öte yandan başvurucunun açtığı ilk dava olan ödeme emrinin iptali davası ve sonradan açmış olduğu istirdat davası bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun aynı zamanda borcu kabul etmediği de anlaşılmaktadır. Buna karşın Bölge Adliye Mahkemesince söz konusu hususun da herhangi bir şekilde değerlendirilmeksizin yalnızca senedin altında yer alan imza konusunda değerlendirme yapılması neticesinde sonuca varılmasının yargılamanın hakkaniyetini zedelediği kanaatine ulaşılmıştır. Zira Bölge Adliye Mahkemesi somut olayın açıkça belirli olan koşullarını gözetmemiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesine (E.2019/2205, K.2021/984) iletilmek üzere Kahramanmaraş 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/231, K.2019/821) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ ŞAHİN

B. No: 2021/43593 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/43593

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ ŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/43593)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Mehmet Ali ŞAHİN

Vekili : Av. Bekir ALİM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; işe iade talebiyle açılan davanın arabuluculuk görüşmelerine asıl işveren ile alt işverenin birlikte katılmadıkları gerekçesiyle dava şartı yokluğundan reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 26/5/2021 tarihinde öğrendikten sonra 28/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mahkemeye erişim hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında yukarıda yer verilen otuz günlük süre kuralının (bkz. §12) bireysel başvurunun ön şartlarından biri olduğunu ve bu sürenin başlangıç tarihinin tespitinde kanun hükmü gereği öğrenme tarihinin esas alınacağını belirtmiştir (Hüseyin Aşkan, § 20). Anılan kararda bireysel başvuru süresinin işlemeye başlaması yönünden nihai kararın gerekçesinin tebliğinin öğrenme şekillerinden biri olduğu, bununla birlikte başka şekillerde de öğrenmenin söz konusu olabileceği ifade edilmiştir (Hüseyin Aşkan, § 23).

4. Bu doğrultuda Hüseyin Aşkan kararında; kullanıcıların Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yaptıkları işlemlerin (doküman oluşturma, düzenleme, imzalama, açma, okuma ve yazdırma gibi) kayıt altına alındığı evrak işlem kütüğünün Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesi sonucunda nihai kararın açılarak okunduğuna ilişkin bir işlemin tespiti hâlinde bu işlemi yapan ilgililerin işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrendiklerinin kabul edileceği, böyle bir durumda bireysel başvuru süresinin de bu tarihten itibaren başlatılması gerektiği belirtilmiştir (Hüseyin Aşkan, §§ 26-29).

5. Somut olayda nihai kararın başvurucu vekili tarafından UYAP üzerinden 26/5/2021 tarihinde okunduğu ve başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 28/6/2021 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır. Başvurucu tarafından herhangi bir mazeret de bildirilmediği görülmüştür.

6. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET İNCE VE DİĞERLERİ (2)

B. No: 2021/48529 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/48529

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET İNCE VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2021/48529)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Ahmet İNCE 2. Bedriye İNCE 3. Gelin İNCE 4. Hasan İNCE 5. İsmail İNCE 6. Mehmet Reşit İNCE

Vekilleri : Av. Bünyamin İNCE Av. Ramazan DEMİR 7. Bünyamin İNCE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, güvenlik güçlerince gerekli olmadığı hâlde silahlı güç kullanılması sonucu bir kişinin yaşamını yitirmesi ve bu olayla ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Hakkâri'nin Yüksekova ilçesine bağlı Büyükçiftlik köyünde ikamet etmekte olan başvurucu Hasan İnce 18/7/2016 tarihinde vefat eden S.İ.nin eşi, Ahmet İnce, Bedriye İnce, İsmail İnce, Mehmet Reşit İnce ve Bünyamin İnce'nin babası, Gelin İnce'nin ise kayınpederidir. Başvurucu Bünyamin İnce aynı zamanda diğer başvuruculaların vekilidir.

6. Büyükçiftlik Jandarma Karakoluna bağlı geçici köy korucuları 18/7/2016 tarihinde saat 08.30 sıralarında, karakol ile Yüksekova-Hakkâri kara yolu arasındaki yolda mayın kontrolü yaptıkları esnada arazi yapısına uygun olmayan değişiklikler fark ederek durumu Karakol Komutanı M.G.ye bildirmiştir. M.G. beraberindeki askerî birlikle olay yerine gitmiş ve araziyi kontrol etmiştir.

7. Arazide ellerinde uzun namlulu silahlar bulunan ve terör örgütü mensupları gibi giyinen şahısların olduğu fark edilince bu kişilere teslim olmaları için çağrı yapılmış, bu kişilerin çağrıya ateşle karşılık vererek kaçmaya başlamaları üzerine karakoldaki iki zırhlı araç ve personel olay yerine çağrılmıştır.

8. Güvenlik güçleri, kaçmaya çalışan şüpheli şahısları yakalamak için başlatılan takip kapsamında başvurucular Hasan İnce, Ahmet İnce, Bedriye İnce, İsmail İnce ve Gelin İnce ile S.İ.nin bulunduğu tarla civarına gelmiş; bu sırada zırhlı araçtan açılan ateş sonucu yaralanan S.İ. başvuruculaların iddiasına göre hastaneye götürüldüğü sırada yoldayken hayatını kaybetmiştir.

A. Olaya İlişkin Olarak Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

9. Yüksekova Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Yüksekova Jandarma Komutanlığının olayı saat 11.30'da bildirmesiyle soruşturma başlatmış ve olayda görev alan şüpheli A.D.nin Başsavcılıkta hazır edilmesi, olaya karışan diğer şahısların kimliklerinin tespit edilmesi, tanıkların ifadelerinin alınması, olayda kullanılan zırhlı aracın kamerasına ait hard diskin İlçe Emniyet Müdürlüğüne incelettirilmesi, olayın meydana geldiği bölgenin İlçe Emniyet Müdürlüğüne bağlı Olay Yeri İnceleme görevlileri tarafından incelenmesi, ele geçirilen malzemelere el konulması, el yapımı patlayıcı ve el bombasının imha edilmesi talimatlarını vermiştir.

10. Olayla ilgili olarak jandarma görevlileri E.S., T.E., İ.D. ile K.E. tarafından 18/7/2016 tarihinde saat 15.00'te düzenlenen Olay Yeri Görgü ve Tespit Tutanağı'nın ilgili kısmı şöyledir:

"... saat 08.40 sıralarında takviye gelen zırhlı iki Kobra aracı ile BTÖ mensuplarının kaçış güzrgahı olan Büyükçiftlik beldesiyle Kadıköy köyünü birbirine bağlayan stabilize yoldan devam edildiği esnada Büyükçiftlik beldesi çıkışında arazide üç erkek şahsın olduğu görüldü. Araç durdu ve vatandaşların araziyi terk etmeleri söylendiği esnada yeri tespit edilemeyen ancak yakın bir noktadan geldiği değerlendirilen alandan 3-5 el silah sesi gelmesi üzerine durulan bölgede vatandaş olduğundan dolayı araçtan inen J.Bşçvş [M.G.], J.Asb. Çvş. [M.D.], Uzm. J. Çvş. [C.B.nin] araç çevresine mevzilenerek, gelen ateşin nereden geldiği tespit edilemediğinden, BTÖ mensuplarının da kaçış istikameti bu yönde olduğundan, ateş için atış menzili önünde sivil vatandaşların olması ve bölgenin uzun otlarla çevrili olmasından dolayı vatandaşların zarar görmemesi amacıyla havaya 2-3 el ateş edildiği, kobra aracından da atış yapıldığı, araç içerisinde araç şoförü J. Uzm. Çvş. [Ö.Ş.], araç komutanı J. Yüzbaşı [S.A.] ile araç silah operatörü J. Uzm.Çvş. [A.D.nin] bulunduğu kobra aracının yerin yaklaşık 75-100 metre ilerisinde bulunan arazide koşarak kaçan üç bayanın çıktığı, bu bayanların bir tanesinin bağırarak bir kişinin yaralandığını sesli olarak

söylediği, kendilerine yaralanan şahsı buraya getirmeleri ve kobra aracıyla hemen hastaneye götürüleceğinin söylendiği ancak şahısların yoldan geçen bir araca bayanı bindirerek hastaneye götürdükleri, bölgede başkaca vatandaşların da olduğu ve zarar verileceği değerlendirilerek araçlarla tekrar karakola dönüldüğü ... [anlaşılmıştır.]"

11. Aynı jandarma görevlilerince aynı tarihte saat 13.30'da nöbetçi Cumhuriyet savcısının talimatıyla düzenlenen El Koyma Tutanağı'nda; bölücü terör örgütü mensuplarının olay yerinden kaçarken arkalarında bıraktığı kamuflaj renginde bir pançe, askerî kamuflajlı bir sırt çantası, farklı renklerde beş çift çorap, hâkî renkli bir boyunluk, bir inşaat eldiveni, kamuflaj renkli bir uyku tulumu, hâkî renkli bir şal, hâki renkli iki mont, siyah renkli bir uyku tulumu, bir kazma, kısa saplı iki çapa, farklı renklerde altı poşet, 2,5 litrelik bir pet şişe, R. marka otuz iki sigara, on iki konserve, iki pekmez ve tahin kutusu, bir boş çikolata kabı, C. marka, boş bir peynir kabı, kamuflaj kılıflı bir litrelik matara, 160 cm uzunluğunda bir kablo, 80 cm uzunluğunda bir kablo, bir el bombası, siyah renkli bir çift lastik ayakkabı, bir boş kovan ile zırhlı Kobra aracına ait, 500 GB'lık bir hard diske el konulduğu belirtilmiştir.

12. 18/7/2016 tarihinde Başsavcılığın talimatıyla Yüksekova Emniyet Müdürlüğüne bağlı Olay Yeri İnceleme personeli Büyükçiftlik köyüne yaklaşık iki km uzaklıkta bulunan, müteveffanın yaralandığı yonca tarlasında ve Bazidan Akarsuyu kenarında iki ayrı inceleme yapmıştır. Yonca tarlasında yapılan ve 18/7/2016 tarihinde saat 16.00'da tamamlandığı belirtilen inceleme nedeniyle düzenlenen tutanakta olay yeri tarif edildikten sonra üzerinde kırmızı lekeler bulunan bir başörtüsü, kara lastik diye tabir edilen bir çift ayakkabı ile dirgen tabir edilen üç tarım aletinin bulunduğu ifade edilmiştir. Tarla içinde ve tarlaya sınır olan patika yol üzerinde yapılan gözlemlerde ise başkaca bir materyale rastlanmadığı, yol kenarı ile maktule ait başörtüsünün bulunduğu yer arasındaki mesafenin 70 m olarak ölçüldüğü, Büyükçiftlik köyüne yaklaşık iki km uzaklıkta bulunan sazlık alan ile Bazidan Akarsuyu yanında yapılan ve aynı gün saat 18.30'da tamamlandığı belirtilen incelemede ise asfalt yolun karakola gidiş yönünün sağ tarafında 160x140x70 cm ölçülerinde çukur olduğu, yolun güney yönünde ve yaklaşık 200 m aşağısında yoğun şekilde otluk ve sazlık alanlar bulunduğu, akarsuyun kuzey kenarında sazlık alan içinde gıda ve yaşam malzemeleri, kazmalar ve ahşap sopa üzerine sarılı vaziyette kablolar olduğu, akarsuyun güney kısmında jandarma görevlilerince bulunan ve içinde mont, tulum olan eşyaların (ele geçen eşyaların tamamı için bkz. § 11) olduğu tespit edilmiştir. Anılan incelemede yaşam malzemelerinin bulunduğu yer ile S.İ.nin yaralandığı yer arasında yaklaşık 3 km olduğu ve her iki nokta arasındaki bölgede yüksek boylu bitkiler ile sazlık alanlar olduğu tespit edilmiştir.

13. Başsavcılık, Yüksekova Devlet Hastanesinde 18/7/2016 tarihinde saat 13.48'de tamamlanan ölü muayene işleminin ardından müteveffanın cesedini otopsi yapılmak üzere Van Adli Tıp Şube Müdürlüğüne göndermiştir. Aynı tarihte düzenlenen otopsi raporunda; müteveffanın sol kol orta dış yan bölgesinde bir adet ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası, sol kol orta iç yan bölgesinde bir adet ateşli silah mermi çekirdeği çıkış yarası, sol koltuk altı bölgesinde bir adet ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası, sağ koltuk altı bölgesinde bir adet ateşli silah mermi çekirdeği çıkış yarası, sağ kol üst iç yan bölgede bir adet ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası, sağ kol üst dış ön bölgede bir adet ateşli silah mermi çekirdeği çıkış yarası olduğu ancak bunların aynı mermi çekirdeğinin hareketleri sonucunda meydana geldiği, cesetten mermi çekirdeği elde edilemediği, ölümün ateşli silah yaralanmasına bağlı kot ve humerus kırıklarıyla birlikte kalp ve iç organ yaralanmasıyla gelişen iç kanama sonucu meydana geldiği belirtilmiştir.

14. Terörle Mücadele Büro Amirliğinde görevli emniyet personelince olaya müdahil olan, Kobra tipi zırhlı araçta bulunan personel, bu aracı takip ederek olay yerine gelen ikinci zırhlı araçta bulunan personel (S.Y., İ.E., D.B., Y.K. ve Y.A.) ile ilk çatışma bölgesinde kalan personelin beyanları bilgi veren sıfatıyla 19/7/2016 tarihinde alınmıştır. Maktule ateş eden zırhlı araçtaki S.A., Ö.Ş., R.İ. ve A.T. ile olay sırasında aracın dışında bulunan jandarma görevlileri M.G., C.B. ve M.D. alınan ifadelerinde kaçan terör örgütü mensuplarını yakalamak amacıyla kaçış istikametinde seyir hâlinde iken tarlalarda çalışan vatandaşları evlerine dönmeleri hususunda uyarmak amacıyla durduklarını, M.G., C.B. ve M.D.nin araçtan inerek uyarılarda bulunduğunu, bu sırada araziden gelen silah sesleri üzerine araç dışındaki görevlilerin havaya doğru, aracın silah operatörü A.D.nin ise terörist sandığı üç kadına doğru ateş ettiğini beyan etmiştir.

15. Zırhlı aracın silah operatörü olan şüpheli A.D. Başsavcılıkta 19/7/2016 tarihinde alınan ifadesinde olay günü yol kenarına el yapımı patlayıcı döşeyen şüphelileri yakalamak amacıyla Kadıköy tarafına doğru gittiklerini, köy muhtarını telefonla arayarak tarlalarda çalışan vatandaşların evlerine gitmeleri gerektiğini bildirdiklerini, olayın meydana geldiği tarlada çalışan kişileri de evlerine gitmeleri yönünde uyarmak için durduklarını, bu sırada kadın elbisesi giyen üç kişinin kaçtığını gördüğünü, dışarıdan ateş seslerinin gelmesi ve araç dışında askerî personel bulunması nedeniyle kaçan kadınlara doğru, terörist olduklarını düşünerek dört beş el ateş ettiğini beyan etmiştir.

16. Başsavcılık 25/7/2016 tarihinde A.D.yi kasten öldürme suçundan tutuklanması talebiyle Yüksekova Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Hâkimlik aynı tarihli sorgunun ardından A.D.nin tutuklanmasına karar vermiştir. A.D.nin sorgusunun ilgili kısmı şöyledir:

"Karakolda beklerken korucular yol kontrolüne çıkmıştı. Bizim karakola haber vererek yolda mayın olduğunu söylediler. Biz zırhlı araçlarla karakolda hazır bekledik. Olay yerine giden personelimiz bizi arayarak çabuk gelin dediler. Olay yerine yani mayınlı yere gittik. Ben silah operatörüyüm. Oraya gittiğimizde karakol komutanı vardı bize temasa girdiklerini bir kişiyi yaraladığını ve diğer tarafa kaçtıklarını söylediler. Daha sonra bize karakol komutanı Kadıköy tarafına geçip orda önlerini kesip yakalamamızı söyledi. Orada karakol komutanı olan Jandarma Başçavuşu [M.G.] de vardı. Bizim askerler teröristlerle sıcak çatışmaya girmişler biz gittiğimizde çatışma durmuştu, teröristler kaçmıştı. Orda araçlara binerek Kadıköy yoluna tetöristlerin önünü kesmek için yola çıktık. Giderken karakol komutanı, muhtarı arayarak tarlada çalışan herkesin eve gitmesini söyledi. Büyükçiftlik beldesine girdik. Tam çıkacağımız sırada tarlada çalışanların olduğunu gördük. Onları uyarmak için orada durduk ve bizimkiler aşağı inmişlerdi. Ben kobra askeri aracının içerisinde idim. Ben o ara üç kişinin kaçtığını gördüm ve silah sesleri gelmeye başlamıştı. Bende onların terörist olduğunu düşünürek uyarı amaçlı kişilerin önüne doğru ateş ettim. Çalışanlardan ayrıyetten kaçan üç kişi vardı. Benim ateş ettiğim bu üç kişidir. Ateş ettiğim kişilerin köylüler olduğunu anlayınca ateşi kestim. Ateş etmemde ki sebep teröristlerin o yöne kaçtığı ve tarlada çalışan kişilerin de otların arasından çıkarak kaçmalarını görmem sebebi ile dir. Ayrıca ben kendilerini terörist zannettim bu sebeple ateş ettim. Olay yerinde bir kişi vuruldu ancak tam olarak vurulduğundan da emin değildim. Benim bulunduğum aracın içerisinde coystikli bir silah vardır bu silah kobra aracının üst kısmındadır aracın içerisinde iki tane kol vardır bu kolun çalıştırılması sureti ile ateşlenmektedir. Bu kolu çalıştıran ve silahı kullanan bendim. Üzerime atılı kasten öldürme suçunu kabul etmiyorum. Ben kimseyi öldürmek kastı ile hareket etmedim. Sadece teröristleri vurmak istiyordum. Olay yerinde yaralanan kişiyi köylüler alarak hastaneye götürdüler. Sonrasında biz karakola dönüş yaptık."

17. Başsavcılık tarafından başvurucu Hasan İnce'nin ifadesi 20/7/2016 tarihinde müşteki sıfatıyla alınmıştır. Söz konusu ifadenin ilgili kısmı şöyledir:

"Olaydan bir gün önce 20 dönümlük arazimde traktörle otları biçtik. Olay günü otları toplamak üzere ailemle birlikte arazimde çalışmaktaydık. Eşim, kızım, gelinim ve torunum bizlere yemek getirdiler. Yemeğimizi yemiştik. Eşim, kızım, gelinim ve torunum eve gitmek için kalkmışlardı. O sırada yanımıza 2 [Akrep] geldi. Askeri araçtan inen [M.] Başçavuş bizlere bağırarak 'kaçın kaçın burayı terk edin' dedi. Biz olayı anlamaya çalışırken askerler birden ateş etmeye başladılar. Biz kendimizi yere atamaya başladık. O sıra bağırışmalardan eşimin vurulduğunu anladık. Bizim çalıştığımız arazinin 2 bin metre aşağısından yarım saat öncesinde silah sesi duymuştuk. Yalnız askerin ateş etmesinin sebebi kendilerine yönelen silah sesiyle alakalı değildir. Bütün askerler silahlarıyla ateş ettiler. Eşimi vurduklarını anlayınca da araçlarına binip gittiler. [M.] başçavuş ve askerler bizleri tanımaktadırlar. Bizim sivil olduğumuzu bilmektedirler. Şikayetçiyim ve davacıyım."

18. Zırhlı araca ait hard diskteki görüntülerin emniyet görevlileri tarafından incelenmesi suretiyle düzenlenen 26/7/2016 tarihli İnceleme ve Tespit Tutanağı'nın ilgili kısmı şöyledir:

"Yukarıda ön izlemesi yer alan soruşturmaya konu görüntünün 08:52:10 saniye aralığında arazide bulunan 7 (yedi) şahsın kamera görüş açısına girdiği, dört şahsın ön tarafta, diğer üç şahsın arka tarafta olduğu görülmüştür... görüntünün 08:52:14 saniye aralığında arkadaki üç şahsın koşmaya başladığı ve kameranın şahısların bulunduğu bölgeye doğru zoom yaptığı görülmüştür. ... görüntülerin 08:52:18 saniye aralığında ekranda atışa hazır yazdığı ve atışa başlandığı, 08:52:20 saniye aralığında koşmaya başlayan üç şahsa yönelik atış yapıldığı, o yöndeki şahsın düştüğü; 08:52:23 saniye aralığında koşan şahıslara yönelik atışın devam ettiği değerlendirilmektedir. ... görüntünün 08:53:06 saniye aralığında şahıslardan birinin ayağa kalkmadığı, çevrede bulunan diğer şahısların onun yapına gittiği görülmüştür."

19. Başsavcılık tarafından 27/7/2016 tarihinde müşteki sıfatıyla ifadeleri alınan başvurucular İsmail İnce, Ahmet İnce, Gelin İnce ve Bedriye İnce başvurucu Hasan İnce'nin 20/7/2016 tarihli ifadesini destekler mahiyette beyanda bulunmuştur.

20. Başvurucu Hasan İnce'nin vekili Av. N.P. 2/8/2016 tarihli dilekçeyle olay yerinde yapılan yetersiz inceleme sırasında temin edilemediğini belirttiği iki mermi çekirdeği parçası ile farklı silahlara ait, kısmen ezilmiş beş mermi kovanını Başsavcılığa teslim etmiştir. Vekil söz konusu dilekçede ayrıca olay yerinde yeniden inceleme yapılmasını, görevli tüm personelin silahlarına el konularak incelenmesini ve söz konusu delillerin farklı silahlara ait olması nedeniyle tüm askerî personel hakkında soruşturma açılmasını talep etmiştir.

21. Emniyet görevlileri tarafından düzenlenen 17/8/2018 tarihli tutanakta olaya ilişkin olarak herhangi bir tanık tespit edilemediği belirtilmiştir.

22. Maktul S.İ.nin kıyafetleri üzerinde Jandarma Kriminal Daire Başkanlığınca yapılan inceleme neticesinde düzenlenen 18/10/2016 tarihli uzmanlık raporunda delinme bölgelerinde atış artığı bulunmamasından hareketle atışın/atışların uzaktan yapıldığı belirtilmiştir.

23. Başsavcılık 6/1/2017 tarihinde şüpheliler A.T., C.B., M.D., M.G., Ö.Ş., R.İ ve S.A. hakkında maktule yönelik kasten öldürme, başvurucular Hasan İnce, Ahmet İnce, Bedriye İnce, İsmail İnce ve Gelin İnce'ye yönelik öldürmeye teşebbüs, şüpheli A.D. hakkında ise başvurucular Hasan İnce, Ahmet İnce, Bedriye İnce, İsmail İnce ve Gelin İnce'ye yönelik

öldürmeye teşebbüs suçlarından kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; aynı tarihte şüpheli A.D. hakkında S.İ.ye yönelik olası kasıtla öldürme suçundan cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. Anılan kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...dışardan silah seslerinin duyulması üzerine kobra içerisinde silah operatörü olan [A.D.nin] mağdurlar Hasan İNCE, İsmail İNCE ve Ahmet İNCE'nin yaklaşık 20 metre aşağısında kaçan kişiler görmesi üzerine silahı ile kaçan kişilere doğru 3-4 el ateş ettiği, kobra dışındakilerin de havaya doğru ateş ettikleri, kaçan kişilerin sivil vatandaş olduğunun anlaşılması üzerine ateşin kesildiği, tüm mağdurların maktulün etrafına toplanarak maktulü kendi imkanları ile Yüksekova Devlet Hastanesine getirdikleri, her ne kadar mağdurlar kendilerine ateş edildiğini beyan ederek tüm askerlerden şikayetçi olmuş iseler de şüpheli [S.A.nın] araç komutanı olarak, şüpheli [Ö.Ş.nin] araç şoförü olarak, şüpheliler [R.İ.] ve [A.T.nin] araç içerisinde bekleyerek hiç ateş etmedikleri, şüpheliler [M.D.], [C.B.] ve [M.G.nin] havaya ateş ettiklerini beyan etmeleri ve bunun dışında mağdurlara yönelik ateş ettiklerine dair soyut beyan dışında delil bulunmadığı, kaldı ki kobra aracına ait hard diskteki görüntülerin incelenmesi neticesinde sivil vatandaşlara doğru ateş eden kişinin şüpheli [A.D.] olduğu açıklanan nedenlerle şüpheliler [S.A.], [R.İ.], [Ö.Ş.], [M.G.], [M.D.], [C.B.], [A.T.nin] [S. İ.ye] karşı kasten öldürme suçunu işlemedikleri ve şüpheliler [S.A.], [R.İ.], [Ö.Ş.], [M.G.], [M.D.], [C.B.], [A.T.] ve [A.D.nin] mağdurlara karşı kasten öldürmeye teşebbüs suçunu işlemedikleri anlaşıldığından; şüpheliler hakkında atılı suçlardan KAMU ADINA KOVUŞTURMAYA YER OLMADIĞINA... [karar verildi.]"

24. Sanık A.D. hakkında olası kasıtla öldürme suçundan açılan kamu davasına katılan başvurucular 31/1/2017 tarihinde, olay sırasında sanık dışında tüm şüphelilerin ateş ettiklerini, yaralanan müteveffaya yardım etmediklerini, eksik inceleme yapıldığını belirterek kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. Hâkimlik 4/5/2017 tarihinde, kararın tüm dosya kapsamı ile usul ve kanuna uygun olduğu, olay hakkında etkili soruşturma yapılarak toplanması gereken tüm delillerin toplandığı ve kararda tartışıldığı, şüpheliler hakkında kamu davası açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil bulunmadığı gerekçesiyle itirazı reddetmiştir.

25. İddianamenin kabulüyle açılan kamu davası kapsamında Yüksekova Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) sanık A.D.nin tahliyesine 13/1/2017 tarihinde karar vermiştir.

26. Mahkeme duruşmanın 29/5/2018 tarihli oturumunda başvuruculların hâkimin reddi talebini yargılamayı uzatmaya yönelik olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Mahkeme aynı oturumda sanık A.D.nin olay sırasında koştuğunu gördüğü şahısların önüne doğru uyarı ve kaçmalarını engellemek amacıyla ateş ettiğini, aldığı eğitim dikkate alındığında bu şekilde ateş ettiğinde kaçan şahısların isabet alabileceğini öngörebileceğini ancak bu sonucun gerçekleşmeyeceği düşüncesiyle eylemini gerçekleştirdiğini kabul ederek bilinçli taksirle ölüme neden olma suçundan 3 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

27. Başvurucular eksik inceleme yapıldığını, olayda görev alan diğer güvenlik güçlerinin de sorumluluğunun olduğunu, sanık A.D.nin kasten öldürme suçundan cezalandırılması gerektiğini belirterek Mahkemenin anılan kararına karşı istinaf talebinde bulunmuştur.

28. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 1. Ceza Dairesi (Daire) olayın tanıklarından olan B.G., Y.K., İ.E., Y.A. ve D.B.nin beyanlarının kovuşturma evresinde alınmaması ve kabule göre cezai sorumluluğu kaldıran nedenlerden olan kanun hükmünün yerine getirilmesi sırasında sınırın kasıt olmaksızın aşılması nedeniyle hüküm kurulması gerektiği gerekçesiyle 4/2/2020

tarihinde bozma kararı vermiştir.

29. Bozma üzerine yapılan yargılama kapsamında gerçekleştirilen 22/10/2020 tarihli oturumda Mahkeme, olaya dâhil olan zırhlı araçların araç içi kamera kayıtlarının gönderilmesini talep etmiştir. Yüksekova Jandarma Komutanlığı tarafından verilen cevabi yazı ekindeki Araştırma Tutanağı'nda araçlara ait araç içi görüntü kayıtları ve telsiz konuşma kayıtlarının bulunmadığı belirtilmiştir.

30. Sanık A.D. 21/1/2021 tarihli oturumda silah operatörü olduğu araçta araç içi kamerası olmadığını, silahın yanındaki kameranın ses kaydı almadığını, silah mekanizmasının ikili emniyet mandalı sistemiyle çalıştığını, bunlardan birinin araç komutanının, diğerinin ise silah operatörünün kontrolünde olduğunu beyan etmiştir. Sanık tam olarak hatırlamamakla birlikte olay yerine intikal edildiği sırada emniyet mekanizmalarının açıldığını, olay sırasında kimsenin kendisine ateş etmesi hususunda emir vermediğini ileri sürmüştür. Aynı oturumda dinlenen tanık B.G. olaydan kısa bir süre önce karakolda göreve başladığını, olay günü patlayıcı döşendiği bildirilen bölgeye gittiğini, burada temas ettikleri teröristlerle aralarında çatışma çıktığını, teröristlerin ateş ederek Urşe bölgesine doğru kaçmaya başladıklarını, takviye amacıyla gelen Kobra tipi zırhlı bir aracın bu kişilerin önünü kesmek için köy içine doğru hareket ettiğini, kendisinin patlayıcı döşenen alanda kalması nedeniyle meydana gelen ölüm olayına şahit olmadığını beyan etmiştir.

31. Mahkemenin talebiyle zırhlı araca ait görüntü kayıtlarını içeren hard disk Adli Tıp Kurumu Adli Bilişim İhtisas Dairesince incelenmiştir. Bu kapsamda hazırlanan 22/3/2021 tarihli raporda hard diskteki görüntü medyalarında ses kanalı olmadığı, 2020-115746-1-1, 2020-115746-1-2, 2020-115746-1-3 ve 2020-115746-1-4 numaralı dosyalarda montaj ve manipülasyon izine rastlanmadığı bildirilmiştir.

32. Duruşmanın 6/4/2021 tarihli oturumunda tanıklar D.B., Y.A., İ.E. ve Y.K. dinlenmiştir. Olayın gerçekleştiği tarlaya giden ikinci zırhlı araçta bulunan tanıklar olay öncesinde teröristlerle yaşanan çatışma sonrasında şüphelilerin yakalanması amacıyla seyir hâlinde olduklarını, bu sırada önlerindeki zırhlı aracın durması üzerine kendilerinin de durduğunu, bu sırada ölümün gerçekleştiğini beyan etmiş ancak S.İ.nin ne şekilde öldüğüne dair somut bir açıklamada bulunmamıştır. Tanık D.B. ayrıca silahtan sorumlu askerin normal koşullarda ateş etmek için üstlerinden izin alması gerektiğini ifade etmiştir.

33. Mahkeme, yukarıda belirtilen oturumda olay anına ilişkin araç kamera kayıtları, dosya kapsamı ve istinaf bozma ilamı birlikte değerlendirildiğinde başvuruculaların olay mahallinde keşif yapılması ve Kobra tipi zırhlı araca ait kamera ve telsiz sistemleriyle ilgili teknik bilirkişiden uzman raporu aldırılması hususundaki taleplerini dosyaya bir yenilik katmayacağı gerekçesiyle reddetmiştir.

34. Mahkeme 2/7/2021 tarihinde, sanık A.D.nin kanun hükmünün yerine getirilmesi sırasında sınırı kasıt olmaksızın aştığı ve eyleminin bilinçli taksirle ölüme neden olma suçunu oluşturduğunu kabul ederek 3 yıl 10 ay 20 gün hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, bölgenin teröre müzahir bir alan olduğu, olay günü imha edilen ve muhafaza altına alınan patlayıcı maddeler ile parçalarının bu duruma ilişkin somut bir delil olduğu, jandarma personeli tarafından EYP tespit edilen alanda terör örgütü mensuplarının bulunduğu bilgisi ve görgüsüne ulaşıldığı, tespit edilen terörist grubun ateş ederek karşılık verdiği ve Kadıköy istikametine doğru kaçmaya başladıkları, bu haliyle somut ve yakın bir

tehlike durumunun hasıl olduğu, sanık ve beraberindeki personelin zırhlı araç ile takibe geçtikleri ve Büyükçiftlik Köyünün içinden geçtikten sonra yol kenarında durarak tarlalarında çalışmakta olan insanları uyarmayı düşündükleri, araçtan inen personelin orada sadece çalışan vatandaşları gördüğü, ancak araç içerisinde bulunan personelin dışarıdaki insanları ve mevcut durumu tam olarak kavrayamadıkları, sanığın alınan savunmasında belirttiği şekilde aracın hedef kamerasını kaçan kadın şahıslara doğru yaklaştırdığını ve bunun haricinde görüntü almadığını ifade ettiği, sanığın içinde bulunduğu kobra tipi zırhlı aracın kamera görüntüsüne göre sanığın koşmakta olan şahısların önüne doğru 4-5 el ateş etmeye başladığı, sanığın kaçan kişilerin terörist olduğunu düşünerek ateş ettiğinin değerlendirildiği, sanığın zırhlı araç içerisinde diğer şahıslara nazaran güvende olduğu, söz konusu saldırının kendisini etkilemesinden çok dışarıda bulunan personelin zarara uğrayabileceğini düşündüğü, incelenen görüntülere göre maktul ve diğer koşan kadın şahıslarda silah bulunmadığı, bu nedenle muhtemel ve yakın bir tehdit unsuru olarak düşünülemeyecekleri, ancak söz konusu olayın kısa bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşmesi ve bölgenin durumu ile sanığın içerisinde bulunduğu psikolojik durumun o an mesleğinin verdiği sağlıklı düşünme ve karar alma yetisine etki edeceği, sanığın zırhlı araçta bulunduğu, kaçan kişilerin ellerinde silah ve teçhizat bulunmadığını gördüğü ve kaçan kişilerin önlerine doğru ateş ettiği, maktul ve maktul ile beraber ilk açılan ateş sonucu kaçmaya çalışan diğer kişilerin durmayarak kaçmaya devam edip sanığın önlerine doğru açtığı ateşe doğru ilerledikleri ve maktulün gelen mermi çekirdeğinin sol kol 1/3 orta dış yana tekabül etmesi ile aynı mermi çekirdeğinin vücut boşluğunda devam etmesi sonucu ateşli silah yaralanmasına bağlı olarak vefat ettiği, sanığın söz konusu eylemini gerçekleştirirken kanun hükmünü ifa ettiği ve öldürme kastı ile hareket etmediği, ancak sanığın bir kolluk görevlisi olması nedeniyle bu durumda kendisinden saldırı anında dahi daha dikkatli olmasının, silah kullanma becerisinin o zor anda dahi ileri seviyede olmasının beklendiği, sanığın olası bir terör saldırısı olsa dahi orada bulunan sivil vatandaşların da zarar görebileceğini düşünüp ona göre hareket etmesinin beklendiği, bu nedenle tedbirsizliği ve dikkatsizliği nedeniyle taksir düzeyinde sorumluluğunun bulunduğu kanaatine varılmıştır.

Bu bağlamda sanığın eyleminin tipik karşılığı olan TCK 85/1 maddesi uyarınca cezalandırılması cihetine gidilmiştir. Her ne kadar yargılama süresince sanığın hedef gözettiği iddia olunmuş ise de yukarıda yapılan açıklamalar, 18.07.2016 tarihli Olay Yeri Görgü ve Tespit Tutanağı, 18.10.2016 tarihli Uzmanlık Raporu ve izlenen CD neticesinde maktul [S.İ.nin] ya da diğer şahısların hedef alındığına dair sanık [A.D.nin] herhangi bir hareketinin olmadığı, sanık ile diğer askeri personellerin terör operasyonunda olmaları neticesinde sanığın atışının maktul ve koşan diğer kadın şahısların koşu yoluna göre önlerine doğru gerçekleştiği, bu durumunda izlenen görüntülerde sanığın ateş ettiği yönde yerden havaya doğru toprak parçalarının kalkmasından anlaşıldığı ve sanığın 4-5 el silah atışından sonra eylemine devam etmeyerek kestiği bu sebeplerle sanığın eyleminin bilinçli taksir sınırında kaldığı mahkememizce değerlendirilerek görüntü kayıtları karşısında olası kastla veya kasten öldürme iddialarına itibar edilmemiştir.

Her ne kadar yargılama aşamasında katılanlar ve katılanlar vekilleri olay yerine ilişkin keşif yapılması ile olayda isimleri geçen, olay yerinde bulunan ve operasyona katılan diğer kolluk kuvvetleri hakkında suç duyurusunda bulunulmasını talep etmişler ise de olaya ilişkin zırhlı araç kamera kaydının mevcut olması ve söz konusu şahıslar hakkında Yüksekova Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan soruşturma neticesinde kovuşturmaya yer olmadığı kararı verildiği, verilen bu karara yapılan itirazın Sulh Ceza Hakimliğinin

2017/1197 değişik iş kararı ile reddedilerek kovuşturmaya yer olmadığı kararının kesinleştiği anlaşıldığından katılanlar ve katılanlar vekillerinin bu talepleri reddedilmiştir.

...

Somut olayda sanığın amacı teröre müzahir olan bir alanda tespit edilen terör örgütü mensuplarının yakalanmasına yönelik operasyonda bulundukları mevkide olan sivil vatandaşların da zarar görmemesi amacı ile durdukları bir tarlada bir anda koşmaya başlayan maktul ve diğer şahısları görmesi, diğer taraftan dışarıdan silah sesi geldiğini beyan etmesi ve diğer personellerin aracın dışında olması sebebiyle kaçan kadınların terörist olduğunu düşünerek 4-5 el önlerine doğru uyarı amaçlı ateş etmek olup, terör operasyonu kapsamında sanığın içinde bulunduğu araç ile diğer araç içerisindeki kolluk personellerinin tarlada bulunan sivil vatandaşları oradan uzaklaştırmak için araçtan indikten sonra sanığın araç kamerasından olası tehlikelere karşı etrafı izlerken ve araç içerisinde bulunan ekranda görünen görüntüden başka dışarıyı görme imkanı bulunmayan sanığın tarlada bulunan şahısların arka tarafında maktul ile diğer kadın şahısların koşarak kaçması nedeniyle örgüt mensubu olduğunu düşenerek sanığın ateş etmesi üzerine [S.İ.] vefat ettiği, dolayısıyla sanığın koştuğunu gördüğü şahısların önüne doğru uyarı atışı yapmak amacında olduğu, zira sanığın asker olması, beyanına göre 2014 yılında eğitim almış olması ve kullanılan silahın özellikleri dikkate alındığında sanığın maktul ile diğer şahıslara karşı doğrudan ateş edebilecek imkanı varken önlerine doğru ateş etmesinin bu durumun uyarı amacıyla ve kaçışlarını engellemek için olduğunu desteklediği, ancak koşan bir şahsın önüne doğru atış yapıldığında şahsın vurabileceğinin asker olan şahıs tarafından öngörülebileceği, olayda sanığın bu neticenin gerçekleşmeyeceğini düşünerek eylemini gerçekleştirdiği, olayın meydana geliş şeklinin mahkememizce kabul edilişine göre sanığın eyleminde olası kastın şartlarının gerçekleşmediği kanaatine... [varılmıştır.]"

35. Karar, istinaf incelemesinden geçerek 11/10/2021 tarihinde kesinleşmiştir.

B. Olaya İlişkin Olarak Yürütülen Tam Yargı Davası Süreçleri

1. Manevi Tazminat Talebine İlişkin Tam Yargı Davası Süreci

36. Müteveffa S.İ.nin aralarında başvurucular Hasan İnce, Mehmet Reşit İnce, Ahmet İnce, Bedriye İnce ve Bünyamin İnce'nin de bulunduğu bir kısım yakını ölüm olayından kaynaklanan manevi zararlarının tazmini talebiyle Van 2. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde idarenin hizmet kusuru temelinde tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde ölenin eşi olan başvurucu Hasan İnce için 50.000 TL, ölenin çocukları olan on iki davacının her biri için 10.000 TL olmak üzere toplam 170.000 TL manevi tazminat talep etmiştir.

37. İdare Mahkemesi olaya ilişkin olarak yürütülen ceza yargılaması kapsamındaki bilgi ve belgeleri incelemek suretiyle ölümün idarenin hizmet kusurundan kaynaklandığı sonucuna ulaşmış ve davanın kabulüne karar vermiştir. İdare Mahkemesi 29/6/2018 tarihli kararıyla idareye başvuru tarihi olan 8/9/2016 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte toplam 170.000 TL manevi tazminatın davacılara ödenmesine hükmetmiştir. Davalı idarenin bu karara karşı yaptığı istinaf başvurusu 22/2/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

2. Maddi Tazminat Talebine İlişkin Tam Yargı Davası Süreci

38. Başvurucular Ahmet İnce ve Hasan İnce ile ölenin çocukları Ni.İ., H.İ., Bü.İ., ve Na.İ. ölüm olayından kaynaklanan maddi zararlarının tazmini talebiyle İdare Mahkemesi nezdinde

idarenin hizmet kusuru temelinde tam yargı davası açmış; dava dilekçesinde toplam 2.000 TL tutarındaki maddi tazminatın idareye başvuru tarihi olan 8/9/2016 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesini talep etmiştir.

39. Yargılama sürecinde alınan 9/5/2021 tarihli bilirkişi raporuna göre davacıların ölüm nedeniyle uğradıkları destekten yoksun kalma zararı toplamı 395.957,10 TL'dir. Davacılar 9/7/2021 tarihli ıslah dilekçesiyle maddi tazminat taleplerini bilirkişi raporu doğrultusunda arttırmıştır.

40. İdare Mahkemesi olaya ilişkin olarak yürütülen ceza yargılaması kapsamındaki bilgi ve belgeleri incelemek suretiyle ölümün idarenin hizmet kusurundan kaynaklandığı sonucuna ulaşmış ve davanın kabulüne karar vermiştir. İdare Mahkemesi 10/12/2021 tarihli kararıyla idareye başvuru tarihi olan 8/9/2016 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte toplam 395.957,10 TL maddi tazminatın davacılara ödenmesine hükmetmiştir. Davalı idarenin bu karara karşı yaptığı istinaf başvurusu 4/5/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

C. Anayasa Mahkemesinin Ahmet İnce ve Diğerleri Kararı

41. Başvurucular 6/1/2017 tarihli ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın tebliğ edilmesinin ardından 19/10/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

42. Ahmet İnce ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2018/31435, 7/10/2021) başvurusu, güvenlik güçlerince gerekli olmadığı hâlde silahlı güç kullanılması sonucu bir kişinin yaralanması ile yaralının yardım edilmemesi sonucu yaşamını yitirmesi ve bu olayla ilgili olarak etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

43. Anayasa Mahkemesi 7/10/2021 tarihli kararında öncelikle olaya ilişkin kovuşturma sürecinin tamamlanması ve adli makamların somut olaydaki silahlı güç kullanımına ilişkin açıklamalarının beklenmesi gerektiğini belirterek yaşam hakkının güvenlik güçlerinin silahlı güç kullanmaları sonucu ihlal edildiğine ilişkin iddiayı başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur.

44. Anayasa Mahkemesi ayrıca başvuruculların güvenlik güçlerinin S.İ.nin yaralanmasına neden olduklarını bildikleri hâlde yardım etmedikleri ve kendi imkânlarıyla hastaneye götürdükleri sırada yaralı hâldeki S.İ.nin yolda hayatını kaybettiği yönündeki iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

45. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Ceza Kanununun amacı" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"(1) Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir."

46. 5237 sayılı Kanun'un "Kast" başlıklı 21. maddesi şöyledir:

"(1) Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların

bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.

(2) Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir."

47. 5237 sayılı Kanun'un "Taksir" başlıklı 22. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır.

(2) Taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla, bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyerek gerçekleştirilmesidir.

(3) Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

..."

48. 5237 sayılı Kanun'un "Kanunun hükmü ve amirin emri" başlıklı 24. maddesi şöyledir:

" (1) Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.

(2) Yetkili bir merciden verilip, yerine getirilmesi görev gereği zorunlu olan bir emri uygulayan sorumlu olmaz.

(3) Konusu suç teşkil eden emir hiçbir surette yerine getirilemez. Aksi takdirde yerine getiren ile emri veren sorumlu olur.

(4) Emrin, hukuka uygunluğunun denetlenmesinin kanun tarafından engellendiği hallerde, yerine getirilmesinden emri veren sorumlu olur."

49. 5237 sayılı Kanun'un "Meşru savunma ve zorunluluk hali" başlıklı 25. maddesi şöyledir:

"(1) Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez.

(2) Gerek kendisine gerek başkasına ait bir hakka yönelik olup, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak veya başkasını kurtarmak zorunluluğu ile ve tehlikenin ağırlığı ile konu ve kullanılan vasıta arasında orantı bulunmak koşulu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez."

50. 5237 sayılı Kanun'un "Sınırın aşılması" başlıklı 27. maddesi şöyledir:

"(1) Ceza sorumluluğunu kaldıran nedenlerde sınırın kast olmaksızın aşılması halinde, fiil taksirle işlendiğinde de cezalandırılıyorsa, taksirli suç için kanunda yazılı cezanın altıda birinden üçte birine kadarı indirilerek hükmolunur.

(2) Meşru savunmada sınırın aşılması mazur görülebilecek bir heyecan, korku veya telaştan ileri gelmiş ise faile ceza verilmez."

51. 5237 sayılı Kanun'un "Taksirle öldürme" başlıklı 85. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

52. 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu’nun 90. maddesi şöyledir:

“...[H]er asker meşru müdafaa halinde silah kullanmaya salahiyettardır.”

53. 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun silah kullanma yetkisi ile ilgili 11. maddesi şöyledir:

“Jandarma, kendisine verilen görevlerin ifası sırasında hizmet özelliğine uygun ve görevin gereği olarak kanunlarda öngörülen silah kullanma yetkisine sahiptir.”

54. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu’nun “Zor ve silah kullanma” başlıklı 16. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“...

Polis, kendisine veya başkasına yönelik bir saldırı karşısında, zor kullanmaya ilişkin koşullara bağlı kalmaksızın, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun meşru savunmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde savunmada bulunur.

Polis;

a) Meşru savunma hakkının kullanılması kapsamında,

b)Bedenî kuvvet ve maddî güç kullanarak etkisiz hale getiremediği direniş karşısında, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde,

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,

d) (Ek: 27/3/2015-6638/4 md.) Kendisine veya başkalarına, işyerlerine, konutlara, kamu binalarına, okullara, yurtlara, ibadethanelere, araçlara ve kişilerin tek tek veya toplu halde bulunduğu açık veya kapalı alanlara molotof, patlayıcı, yanıcı, yakıcı, boğucu, yaralayıcı ve benzeri silahlarla saldıran veya saldırıya teşebbüs edenlere karşı, saldırıyı etkisiz kılmak amacıyla ve etkisiz kılacak ölçüde,

silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde 'dur' çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

Polis, direnişi kırmak ya da yakalamak amacıyla zor veya silah kullanma yetkisini kullanırken, kendisine karşı silahla saldırıya teşebbüs edilmesi halinde, silahla saldırıya teşebbüs eden kişiye karşı saldırı tehlikesini etkisiz kılacak ölçüde duraksamadan silahla ateş edebilir.”

B. Uluslararası Hukuk

55. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

“Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.”

56. Sözleşme'nin "Yaşam hakkı" başlıklı 2. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

" 1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur...

2. Ölüm, aşağıdaki durumlardan birinde mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlaline neden olmuş sayılmaz:

a) Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunmasının sağlanması;

b) Bir kimsenin usulüne uygun olarak yakalanmasını gerçekleştirme veya usulüne uygun tutulan bir kişinin kaçmasını önleme;

c) Bir ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması."

57. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 2. maddesini 1. maddesi ile birlikte yorumladığında Sözleşme'ye taraf devletin yaşam hakkı kapsamındaki olay hakkında etkili şekilde bir soruşturma yürütme yükümlülüğünün bulunduğunu kabul etmiştir. AİHM, bu bağlamda Sözleşme'nin 1. maddesi kapsamında devletlerin yetki alanı dâhilindeki kişilerin Sözleşme'de tanımlanan haklarını ve özgürlüklerini koruma genel görevi ile değerlendirilen Sözleşme'nin 2. maddesindeki yaşam hakkını koruma yükümlülüğünün güç kullanımı sonucunda hayatını kaybeden kişilerin ölümünü araştırmak için etkili bir soruşturma açılmasını dolaylı olarak gerektirdiğini belirtmektedir (McCann ve diğerleri/BirleşikKrallık [BD], B. No: 18984/91, 27/9/1995, § 161). AİHM, bu yönde incelediği McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık başvurusunda verdiği kararla devletin etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunduğunu ilk kez belirgin bir şekilde karar altına almıştır. Devletin etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü ilk kez kamu görevlileri tarafından ölümcül güç kullanımı ile ilgili olarak belirlenmiştir. AİHM, kamu görevlilerinin keyfî ve hukuka aykırı olarak öldürmelerinin yasaklanmasının uygulamada etkili olabilmesi için yetkili makamlarca ölümcül güce başvurulmasının yasallığının denetlenmesini sağlayan bir usulün olması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM, bu yükümlülüğün temel amacının yaşam hakkını koruyan ulusal hukuktaki hükümlerin etkili bir şekilde uygulanmasını güvence altına almak ve kamu görevlileri veya makamlarının eylemlerinin suçlanabilmesi durumunda bu görevli ve makamların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler hakkında hesap vermelerini sağlamak olduğunu her fırsatta dile getirmektedir (birçok karar arasından bkz. Al-Skeini ve diğerleri/Birleşik Krallık [BD], B. No: 55721/07, 7/7/2011, § 163).

58. Soruşturmanın gerekliliklerine ilişkin ölçütler Hugh Jordan/Birleşik Krallık (B. No: 24746/94, 4/5/2001, §§ 105-109) kararında sistematikleştirilmiştir.

59. Kovuşturma aşamasına geçilmesi durumunda etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin gereklilikler AİHM'e göre soruşturma aşamasının ötesine uzanır ve karar verme aşaması da dâhil kovuşturmanın tamamı, kanunla yaşamı koruma yönündeki pozitif yükümlülüğün gereklerinin yerine getirmesi gerekir (pek çok karar arasından bkz. Ali ve Ayşe Duran/Türkiye, B. No: 42942/02, 8/4/2008, § 61). AİHM, yaşam hakkını korumaya yönelik pozitif yükümlülüğün ulusal hukuk sistemlerinin hukuka aykırı olarak bir kişiyi öldüren ya da ölümcül yaralayanlar hakkında ceza hukukunu uygulayabilme kapasitesini göstermesi gerektirdiğini kararlarında sıkça dile getirir (pek çok karar arasından bkz. Nachova ve diğerleri/Bulgaristan [BD], B. No: 43577/98, 43579/98, 6/7/2005, § 160; Kasap ve diğerleri/Türkiye, B. No: 8656/10, 14/1/2014, § 57). Öte yandan soruşturmadaki eksikliklerin kovuşturmada sorumlulukların ortaya konulması kapasitesine ciddi şekilde zarar verebileceğinin göz ardı edilemeyeceğini de ifade eder (Ağdaş/Türkiye, B. No: 34592/97, 27/7/2004, § 102).

60. AİHM, tüm kovuşturmaların mahkûmiyet ve belirli bir cezaya hükmedilmesiyle sonuçlanmasına yönelik mutlak bir yükümlülük bulunmamasına rağmen ulusal mahkemelerin kişilerin hayatlarını tehlikeye atan suçların cezasız kalmasına izin vermeye hazır olmaması gerektiği kanaatindedir. Kamu güveninin sürdürülmesi, hukukun üstünlüğünün sağlanması ve kanunsuz eylemlere yönelik herhangi bir hoşgörü ya da bu eylemlerde iş birliği olduğu görünümünün önlenmesi açısından bu durum hayati önemdedir (Kasap ve diğerleri/Türkiye, § 58).

61. Kamu görevlisinin karıştığı öldürme olayları için uygun olan yaptırımların seçimlerinde ulusal mahkemelere saygı gösterdiğini sıkça belirten AİHM, eylemin vahameti ile verilen ceza arasında açık orantısızlık olduğu durumlarda değerlendirme ve müdahale etme hususunda yetki kullanmasının gerekli olduğunu ifade etmektedir (Nikolova ve Velichova/Bulgaristan, B. No: 7888/03, 20/12/2007, § 62; Kasap ve diğerleri/Türkiye, § 59). AİHM, belirtilen yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediğini incelemek için ulusal mahkemelerin bu kararlara varırken hukuk sisteminin caydırıcı etkisinin korunması ve yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesinde oynaması gereken rolün öneminin altının çizilmesi amacıyla Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca davaya gereken önemi gösterip göstermediğini değerlendirmesi görevinin bulunduğunu açıklamaktadır (Ali ve Ayşe Duran/Türkiye, § 62).

62. Bir polis memurunun bir şüpheliyi yakalamak isterken yetkilerini taksirle aşarak bu kişiyi öldürmesi olayıyla ilgili bir başvuruda (Külah ve Koyuncu/Türkiye, B. No: 24827/05, 23/4/2013, § 42) AİHM, Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleşmiş 1 yıl 1 ay 10 günlük hapis cezasını polis memurunun eylemiyle açıkça orantısız bulmuş, yetersiz cezanın ertelenmesini de eleştirmiştir. AİHM, derece mahkemesinin çok daha ağır bir ceza verme yetkisine sahip olmasına rağmen son derece hafif bir ceza belirlemesini ve bunu dahi ertelemesini, takdir hakkını böylesi ağır bir suça asla hoşgörüyle yaklaşılmadığını göstermek yerine suçun sonuçlarını hafifletmek için kullandığı şeklinde değerlendirmiştir. Yukarıda değinilen Kasap ve diğerleri/Türkiye başvurusunda (aynı kararda bkz. §§ 60, 61) da taksirle öldürme suçundan suçlu bulunan polis memurunun eylemine karşılık olarak belirlenen 1 yıl 8 aylık hapis cezasının açıklanmasının geri bırakılması, cezasızlık oluşturduğu gerekçesiyle ihlal nedeni olarak görülmüştür.

63. AİHM, kolluk görevlilerinin güç kullanma yetkilerini aşarak kişilerin ölümüne neden olduklarının açıkça veya özü itibarıyla ulusal mahkemelerce tespit edilmesi hâlinde kural olarak öldürmenin Sözleşme'nin 2. maddesini ihlal ettiğinin kabul edildiği anlamına geldiğini belirtmekte; bu durumun kullanılan gücün Sözleşme'nin 2. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında kesinlikle gerekli ve orantılı olup olmadığının kendisi tarafından tespit edilmesini gereksiz kıldığını açıklamaktadır. Belirtilen durumda incelemesinin sadece ulusal makamların ihlale uygun ve yeterli giderim sağlayıp sağlamadığı ve buna bağlı olarak devletin Sözleşme'nin 2. maddesindeki yükümlülüklerini usul ve esas bakımından yerine getirip getirmediğinin belirlenmesiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir (bkz. Külah ve Koyuncu/Türkiye, § 38; Kasap ve diğerleri/Türkiye, § 56; güç kullanımının gerekliliği ve orantılılığı ile olay hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olup olmadığının açıkça incelendiği başvuru için bkz. Özcan ve diğerleri/Türkiye, B. No: 18893/05, 20/4/2010).

64. AİHM'e göre ölüme kasten sebep olunduğu veya ölümün bir saldırı ya da kötü muamele sonucu meydana geldiği olaylarda tazminat ödenmesine hükmedilmesi Sözleşme'ye taraf devletleri, sorumluların tespit edilmesine ve cezalandırılmasına yol açabilecek soruşturma yürütme yükümlülüğünden muaf tutamaz (Al-Skeini ve diğerleri/Birleşik Krallık, § 165; Mustafa Tunç ve Fecire Tunç/Türkiye [BD], B. No: 24014/05, 14/4/2015, § 130). AİHM

sürekli olarak; tazminatın yeterli olabilmesi için iki tedbirin uygulanması gerektiği değerlendirmesinde bulunmaktadır. İlk olarak devletin yetkili makamları, sorumluların tespit edilmesini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek şekilde etkili bir soruşturma yürütmelidir. İkinci olarak başvurucu gerektiği takdirde tazminat almalı ya da en azından tazminat talebinde bulunma ve tazminat elde etme imkânına sahip olmalıdır (kötü muamele yasağı kapsamında yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Gäfgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, § 116; bu atfa yer verilerek yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının incelendiği başvuru için bkz. Tursun/Türkiye (k.k.), B. No: 23307/10 ve 64591/11, 22/5/2018).

65. AİHM'in ulusal mahkemenin takdir ettiği cezai yaptırımın yeterli, maddi ve manevi zararların da giderilmiş olduğunu tespit ettikten sonra mağdur sıfatının ortadan kalktığını değerlendirerek kabul edilemez bulduğu başvurular bulunmaktadır. Tursun/Türkiye başvurusunda; polis memurunun silah kullanımını 5237 sayılı Kanun'un 24. maddesi gereğince hukuka uygun bulmakla birlikte silahını dikkatsizce kullanarak ceza sorumluluğunu ortadan kaldıran nedende sınırı taksirle aştığını kabul edip ceza veren ulusal mahkemenin takdir ettiği 2 yıl 1 aylık hapis cezasını olayın şartlarına göre uygun ve yeterli bulmuştur. Bunun yanında ulusal mahkemenin kararının gerekçesinde yaşam hakkının ihlal edildiğinin açıkça ifade edildiğini, mağdurların durumuna benzer başvurularda bizzat kendisinin belirlediği tazminatlarla uyumlu maddi ve manevi tazminatların verildiğini, polis memurunun on ay süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası aldığını belirtmiştir. Bu değerlendirmenin ardından AİHM; resmî belgede sahtecilik, yetkililere suçu bildirme yükümlülüğünü yerine getirmeme, suç delillerini yok etme, gizleme ve değiştirme suçlarından 36 polis hakkında verilen ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar hakkındaki şikâyetleri, Sözleşme'nin 2. maddesi açısından özü itibarıyla daha önce incelediği gerekçesiyle ayrıca incelemeye gerek görmemiş ve yetkili makamlarca yaşam hakkının ihlal edildiğinin tespit edilmesi, ihlale ilişkin mağduriyetin de ortadan kaldırılması sebebiyle başvuruyu kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (aynı kararda bkz. §§ 59-65).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

66. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvuruculaların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

67. Başvuruculaların, yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaları şu şekilde özetlenebilir:

i. Başvurucular, yakınlarının güvenlik güçlerince zorunlu olmadığı hâlde güç kullanılması sonucu öldürüldüğünü ileri sürerek yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğini iddia etmiştir.

ii. Başvuruculara göre yaşam hakkı, etkili soruşturma yapma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeniyle de ihlal edilmiştir. Soruşturma bağımsız ve tarafsız makamlarca yürütülmemiştir. Bu kapsamda soruşturma işlemlerinin ölümden bizzat sorumlu olan kişiler tarafından yapılması maddi gerçeğin ortaya çıkmasına engel olmuştur. Ölüm olayının gerçekleştiği yerde olay yeri incelemesi yapılmamış, mermi kovanları toplanmamış, bunlar üzerinde balistik inceleme yaptırılmamıştır. Olay yerindeki deliller daha sonra vekilleri tarafından toplanarak Başsavcılığa teslim edilmiştir. Yakınlarının ölümüne neden olan

silahın iki emniyet mandalından biri Araç Komutanı S.A.nın kontrolündedir. Yine tanık beyanlarına göre olay sürecinde emirler Karakol Komutanı M.G. tarafından verilmektedir. Adı geçen görevliler ile olay yerine intikal eden iki zırhlı araçtaki diğer personelin sorumlulukları gözardı edilmiş ve sadece suçunu ikrar eden silah operatörü hakkında kovuşturma evresine geçilmiştir. Kovuşturma evresinde olay yerinde keşif yapılması, askerî personelin sorumluluğunun tespiti için bilirkişi incelemesi yaptırılması ve hâkimin reddi talepleri de gerekçesiz olarak reddedilmiştir. Zırhlı aracın içini gösteren ve ses kaydı alan kamera kayıtları temin edilmemiş ve bu kayıtlar üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmamıştır. Zırhlı araç ile maktul arasındaki mesafe ve maktulün giydiği kıyafetler gözetildiğinde maktulün bir teröristle karıştırılması mümkün değildir. Tarlada çalışanlara yönelik "Buradan uzaklaşın." şeklindeki uyarı sonrası tarladan ayrılmaya çalışan maktule doğru dur yönünde ihtarda bulunulmadan doğrudan ateş edilmiştir. Zırhlı araç kamerasına ait görüntüler tüm askerî personelin öldürme kastıyla ateş ettiğini göstermektedir. Bütün bu deliller fiilin kasten öldürme şeklinde gerçekleştiğini göstermesine karşılık yakınlarını öldüren güvenlik görevlisi taksirle öldürme suçundan çok hafif bir hapis cezasına mahkûm edilmiştir. Mahkeme bu sonuca ulaşırken silah kullanımına ilişkin koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğine dair bir değerlendirme yapmamıştır. Dolayısıyla ceza yargılaması sonucunda ulaşılan neticeler caydırıcılıktan uzaktır.

68. Bakanlık görüşünde, adli makamlar tarafından gerekli ceza muhakemesi işlemlerinin yapıldığı ve olayda sorumluluğu bulunduğu tespit edilen kişinin cezalandırılmasına karar verildiği belirtilmiştir. Ayrıca Mahkemenin katılanların keşif ve suç duyurusuna ilişkin taleplerinin reddi ile suçun nitelendirilmesine ilişkin olarak ulaştığı sonucu gerekçelendirdiği ifade edilerek yargısal mercilerin maddi olaya ilişkin bu tespitlerinden ayrılmak için kuvvetli bir neden gösterilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

69. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

70. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı” başlıklı 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı ile (4) numaralı fıkrası şöyledir:

“Herkes, yaşama ... hakkına sahiptir.

...

... meşru müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması ... veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.”

71. Anayasa’nın “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“ Devletin temel amaç ve görevleri, ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

72. Kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucunda meydana gelen ölüm olaylarıyla ilgili

başvurularda dile getirilen yaşam hakkının öldürmeme yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde dikkate alınması gereken ilkelere şimdiye kadar verilen birçok kararda yer verilmiştir (bu ilkeler için birçok karar arasından bkz. Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 44, 50, 58, 63, 96-100; Turan Uytun ve Kevzer Uytun [2. B.], B. No: 2013/9461, 15/12/2015, § 62; İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, §§ 117, 121; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, §§ 82-88, 99; Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897, 5/7/2022, §§ 325, 336; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 87, 90, 91).

73. Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Bu sebeple Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermez (Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 98). Bununla birlikte olası cezai sorumluluğun tespiti adına soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmiş ise bu aşama da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır (Filiz Aka [1. B.], B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 30; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 100).

74. Bütün kovuşturmaların mahkûmiyet veya belirli bir cezayla sonuçlanmasına yönelik kesin bir zorunluluk bulunmamaktadır ancak mahkemeler, hiçbir koşul altında yaşamı tehdit eden suçlar ile fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yapılan ağır saldırıların cezasız kalmasına veya af ya da zamanaşımına uğramasına izin vermemeli; sorumlulara yaptırım uygulamakta kararlı olmalı ve suçun ağırlık derecesi ile verdikleri ceza arasında açık bir orantısızlığın bulunmamasına dikkat etmelidir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 77; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 85). Aksi yöndeki uygulamalar, eylemleriyle yaşam hakkını ihlal eden kolluk görevlilerinin cezasız kalmalarına ya da gerektiği gibi cezalandırılmamalarına yol açar ki bu durum; caydırıcılık sağlanmadığı için etkili ceza soruşturması yürütme yükümlülüğünün açıkça zedelenmesine, yaşam hakkını korumak için oluşturulan mevzuatın etkili şekilde uygulanmamasına, dolayısıyla yaşam hakkının kanunla korunmasına ilişkin pozitif yükümlülüğün yerine getirilememesine sebebiyet verir (Seyfullah Turan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/1982, 9/11/2017, § 162; Narin Kurt, § 105). Ayrıca sözü edilen uygulamalar nedeniyle -olay nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararlar giderilmiş, aynı zamanda fail veya failler yeterli disiplin cezaları ile cezalandırılmış olsalar da- mağdurlara uygun ve yeterli giderim sağlanmamış olur (Narin Kurt, § 111). Bu sebeple kamu güveninin sürdürülmesi ve hukukun üstünlüğünün sağlanması adına mahkemeler, takdir haklarını bu tür eylemlere müsamaha edilmeyeceğini göstermek için kullanmalı; takdir hakkının suçun sonuçlarının hafifletilmesi için kullanıldığı yönünde bir izlenim oluşmasına neden olmamalıdır (Cembeli Erdem [1. B.], B. No: 2014/19077, 18/4/2018, §§ 100-102; Narin Kurt, § 109).

75. Öldürmeme yükümlülüğünün söz konusu olduğu bir durumda başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkması, ihlalin yargılama makamlarınca açıkça veya özü itibarıyla kabul edilerek sorumluların eylemlerine uygun ve yeterli cezalarla cezalandırılmalarına, ölümden doğan zararları için başvurucuya tazminat ödenmesine ya da buna ilişkin etkili bir yol sağlanmasına bağlıdır (Şehap Korkmaz ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2021/29627, 13/3/2025, § 54).

76. Somut olayda ölümün haber alınmasından hemen sonra soruşturma mercileri tarafından resen harekete geçilerek soruşturma başlatılmıştır. Bu kapsamda olay yerinin incelenmesi, delil değeri taşıyabilecek eşyaların tespit edilmesi, zırhlı araç kamera kaydının temin

edilmesi ve incelenmesi, olay hakkında bilgi sahibi olan kişilerin tespit edilmesi ve beyanlarının alınması gibi soruşturma işlemleri Başsavcılığın talimatıyla İlçe Emniyet Müdürlüğü görevlileri tarafından gerçekleştirilmiştir. Olay günü ceset üzerinde adli muayene ve otopsi işlemleri yapılarak kesin ölüm nedeni belirlenmiştir. Buna göre maktul bir ateşli silah mermi çekirdeğine bağlı olarak kot ve humerus kırıklarıyla birlikte kalp ve iç organ yaralanmasıyla gelişen iç kanama sonucu ölmüştür.

77. Soruşturma kapsamında temin edilen zırhlı araç kamera kayıtlarını dikkate alan Başsavcılık ölümün aracın silah operatörü olan A.D. tarafından açılan ateş nedeniyle meydana geldiği değerlendirmesiyle adı geçen şüphelinin olası kastla öldürme suçundan cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. Öte yandan Başsavcılık şüpheliler S.A., Ö.Ş., R.İ. ve A.T.nin olay sırasında araçta bulundukları ve hiç ateş etmedikleri, araç dışındaki şüpheliler M.G., C.B. ve M.D.nin ise havaya doğru ateş ettikleri değerlendirmesiyle anılan şüpheliler yönünden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

78. Söz konusu yargılama sürecindeki belirleyici delilin zırhlı araç kamera kayıtları olduğu anlaşılmaktadır. Mahkeme, sanığın silah operatörü olduğu zırhlı aracın içini gösteren veya ses kaydı alan bir kamera tertibatı olup olmadığını araştırmıştır. Bu kapsamda ilgili makamlardan temin edilen bilgilere göre araçta ses kaydı yapabilen bir araç içi kamera yoktur. Dahası Mahkemenin talebiyle, ölüm anını gösteren zırhlı araç kamera kayıtları üzerinde manipülasyon yapılıp yapılmadığı hususunda Adli Tıp Kurumu tarafından inceleme yapılmış ve sonrasında görüntülerde herhangi bir ses kanalı veya manipülasyon izi bulunmadığı yönünde rapor düzenlenmiştir.

79. Dolayısıyla somut olayda güvenilirliği konusunda kuşku duyulmasını gerektiren herhangi bir neden bulunmayan görüntü kayıtları, A.D.nin maktulün bulunduğu bölgeye doğru ateş ettiği yönündeki ikrarı, tanık beyanları ve maktulün ölümüne tek bir merminin neden olduğuna ilişkin otopsi raporu birlikte değerlendirildiğinde ölümün A.D.nin söz konusu eyleminden kaynaklandığı görülmüştür.

80. Yargılama neticesinde Mahkeme, sanık A.D.nin bilinçli taksirle ölüme neden olma suçundan 3 yıl 10 ay 20 gün hapis cezası ile mahkûmiyetine karar vermiştir. Mahkemenin gerekçeli kararda açıkladığı kabule göre olay günü bir terörist grubunun jandarma görevlileri ile çatışarak kaçmaya çalıştığını gösteren olgular karşısında olayda somut ve yakın bir tehlike mevcuttur. Sanık ve beraberindeki personel zırhlı araçla bu kişileri takip ederken yol kenarında durarak tarlalarda çalışanları uyarmayı düşünmüş, araçtan inen personelin aksine araç içindeki görevliler dışarıdaki insanları ve mevcut durumu tam olarak kavrayamamıştır. Sanık, dışarıdaki personelin zarara uğrayabileceği düşüncesiyle kaçmaya başlayan ve terörist zannettiği köylülerin önlerine doğru dört beş el ateş etmiştir. Görüntülerden silahlı olmadıkları anlaşılan köylü kadınların tehdit unsuru olarak düşünülmesi mümkün değildir. Ancak içinde bulunduğu psikolojik durum sanığın mesleğin gerektirdiği sağlıklı düşünme ve karar alma yetisini etkilemiştir. Sanık bu şekilde kaçan kişilerin önlerine doğru ateş etmiş ve S.İ.nin tek bir ateşli silah mermisiyle ölümüne neden olmuştur. Somut olayda kanun hükmünü ifa eden sanık öldürme kastıyla hareket etmemiş ancak tedbirsizlik ve dikkatsizlik nedeniyle ölüme neden olmuştur.

81. Başvurucular yargısal makamların suç vasfını hatalı belirlemeleri nedeniyle yakınlarını öldüren sanığın çok hafif bir ceza aldığını ileri sürmüştür. Bireylerin cezai sorumluluğuna ilişkin hukuki sorunları incelemek, bireysel başvuruya konu edilen yargısal süreçte şüpheli

ya da sanık sıfatını taşıyan kişilerin suçlu veya suçsuz olduğuna karar vermek ya da söz konusu yargısal süreçte sanıklara verilen cezaların miktarını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 76; Umut Tamaç, § 98). Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkıyla ilgili bir başvuruda incelediği husus, devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki sorumluluğudur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 96; Aysel Gezer ve diğerleri, § 147). Bu nedenle Anayasa Mahkemesinden sanıklara isnat edilen eylemlerin vasıflandırmasını yapması beklenmemelidir.

82. Bu bağlamda adli makamlarca olayın gerçekleşme şartlarını ortaya koyacak ve sorumluları tespit edilebilecek nitelikteki etkili bir ceza soruşturmasını müteakip yapılan yargılama neticesinde adli makamlarca suçun manevi unsuruna ilişkin ayrıntılı değerlendirmelerde bulunulmak suretiyle bir ihlal tespiti yapılmıştır. Somut olayın koşullarında yargılamaya konu eylem ile sanığa verilen ceza arasında açık bir orantısızlık bulunduğu ve/veya verilen kararın sanığın cezadan muaf tutulduğu izlenimi uyandırdığını söylemek mümkün görünmemektedir.

83. Öte yandan başvurucular, olayı organize eden M.G. ve suçta kullanılan silahın ateşleme mekanizmasının etkin hâle gelmesinde rolü olan S.A. ile diğer görevliler hakkında kovuşturma evresine geçilmediğinden yakınmıştır. Bu yöndeki iddialara karşın gerek sanık A.D. gerekse yargılama sürecinde dinlenen tanıklar olay esnasında başka bir jandarma görevlisinin A.D.ye ateş etmesi konusunda emir verdiğine ilişkin bir beyanda bulunmamıştır. Yine sanık A.D. 21/1/2021 tarihli savunmasında silahın ateşlenebilmesi için gerekli olan emniyet mekanizmalarının olay yerine intikal edildiği sırada açıldığını beyan etmiştir. Dolayısıyla incelemeye konu yargılama sürecinde ani şekilde gerçekleşen ve çok kısa sürede sona eren ateş etme eyleminin M.G., S.A. veya diğer askerî personelin emri veya yardımıyla gerçekleştiğine ilişkin somut bir olgunun tespit edilemediği değerlendirilmiştir. Yaşam hakkına ilişkin ihlal iddiasının ceza yargılamasının bütünü gözetilerek incelenmesi ve ölümün meydana gelmesinde mahkûmiyetine karar verilen A.D. haricinde herhangi bir jandarma görevlisinin cezai sorumluluğu olduğuna ilişkin herhangi bir olgu bulunmaması nedeniyle başvuruculların haklarında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilen görevliler hakkındaki iddialarının ayrıca incelenmesinin gerekli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

84. Son olarak olaya ilişkin olarak görülen tam yargı davaları neticesinde İdare Mahkemesi tarafından yapılan kusur tespiti sonucunda takdir edilen ölçüler çerçevesinde aralarında bir kısım başvurucunun da olduğu davacılar lehine 395.957,10 TL maddi ve 170.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir. Her iki tam yargı davasında davacıların taleplerinin tamamen kabul edilmesi karşısında hükmedilen tazminatlar ile başvuruculların uğradıkları zararlar arasında açık bir orantısızlık olduğu da söylenemez.

85. Bu nedenle somut başvuruda adli makamlarca olayın gerçekleşme şartlarını ve sorumluları belirsizlik içinde bırakmayan, etkili yürütülen bir soruşturma neticesinde güç kullanımının şartları ve ilkelerine ilişkin ayrıntılı değerlendirmeler içeren bir kararla fiilin ağırlığıyla uyumlu olduğu değerlendirilen bir mahkûmiyet kararı verildiği ve ceza yargılaması sürecinin yanında görülen tam yargı davaları neticesinde de ihlal tespitlerini müteakip bir kısım başvurucular lehine talep edilen tazminatlara hükmedildiği gözönüne alındığında başvuruculların mağdur sıfatının ortadan kalktığı değerlendirilmiştir.

86. Açıklanan gerekçelerle başvurunun kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkıyla Bağlantılı Olarak Ayrımcılık Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

87. Başvurucular, yakınları S.İ.nin Kürt olması nedeniyle ve ayrımcı bir saikle öldürüldüğünden yaşam hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden yakınmıştır. Başvuruculara göre karakol Komutanı M.G. başvurucu Hasan İnce'yi tanımakta ve oğullarından birinin silahlı terör örgütüne üye olma suçundan bir süre önce tutuklandığını bilmektedir. M.G. askerî personeli teröristlerin kaçtığı istikamet yerine başvurucu Hasan İnce ve ailesinin çalıştığı tarlaya sevk etmiş, planlı bir şekilde yakınlarının ölümünü organize etmiştir.

88. Bakanlık görüşünde, ayrımcılık yasağı iddiasına ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

89. Yaşam hakkının ihlal edildiği iddiası kapsamında yapılan değerlendirmede ani şekilde gerçekleşen ve çok kısa sürede sona eren ateş etme eyleminde A.D. dışındaki jandarma personelinin cezai sorumluluğu olduğuna ilişkin herhangi bir olgunun bulunmadığı kabul edilmiştir (bkz. § 83). Başvurucu Hasan İnce'nin 20/7/2016 tarihli Başsavcılık ifadesinde M.G.nin ateş etme eylemi öncesinde kendilerine "Kaçın kaçın, burayı terk edin." şeklindeki sözlerle uyarıda bulunduğu yönündeki beyanı gözetildiğinde söz konusu değerlendirmenin Karakol Komutanı M.G. hakkında ayrımcılık yasağı kapsamında ileri sürülen iddialar bakımından da geçerli olduğu ifade edilmelidir.

90. Şiddet fiillerinin soruşturulması sırasında, fiilin işlenmesinde ırkçılık veya benzeri nefret saiklerinin etkili olup olmadığının araştırılması yükümlülüğünün ortaya çıkabilmesi için somut olayda buna işaret eden olguların var olması gerekir. Somut olayda başvuruculların yakınının ölümünde ırkının veya siyasi kimliğinin etkili olduğuna delalet eden bir emareyi başvurucular gösterebilmiş değildir. Dolayısıyla somut olayda ayrımcılık yasağı yönünden ilave araştırma yükümlülüğünün doğduğu ve yetkili makamların bu yükümlülüğe aykırı hareket ettikleri söylenemeyecektir.

91. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEVSER DEMİR VE SÜLEYMAN DEMİR

B. No: 2021/51512 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/51512

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEVSER DEMİR VE SÜLEYMAN DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/51512)

Karar Tarihi: 28/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/7/2026 - 33312

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucular : 1. Kevser DEMİR 2. Süleyman DEMİR

Vekilleri : Av. Gulan Çağın KALELİ KOÇER Av. Kadriye KAYA Av. Veysel YAVUZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kolluk görevlilerinin güç kullanması nedeniyle meydana gelen yaralanmalar, kolluk görevlilerinin hakaret ve tehdidi ile bu konu hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüşüne karşı birinci başvurucu cevap vermemiş, ikinci başvurucu karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Kötü Muamele İddialarına İlişkin Olarak Yürütülen Soruşturmalar

1. Birinci Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar

5. Diyarbakır Barosu Başkanlığı İnsan Hakları Merkezi İşkence ile Mücadele Komisyonu (Baro) adına Av. Kadriye Kaya 28/5/2021 tarihinde, başvuruculların ve birinci başvurucunun kızının 18/5/2021 tarihinde kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığı iddiasıyla suç duyurusunda bulunmuştur.

6. İhbar dilekçesinde birinci başvurucunun olayla ilgili anlatımına yer verilmiştir. Buna göre birinci başvurucu, olay günü saat 17.30 sıralarında evinde yemek yerken bina içinden gelen bağrışmalar üzerine kapıya çıktığında oğlu olan ikinci başvurucunun "Anne, neredesin?" diye bağırdığını duyduğunu, yere yüzüstü yatırılmış hâlde üç kolluk görevlisinin müdahalesine maruz kaldığını gördüğünü belirtmiştir. Kolluk görevlilerine "Dövmeyin oğlumu, suçu neyse alın götürün." demesi üzerine görevli polislerden birinin kendisini saçından tutarak binanın dış kapısına kadar sürüklediğini, sinkaflı hakaretlerde bulunduğunu, koluna tekme, karnına yumruk attığını, aldığı darbeler sonucu merdivenlerden düştüğünü, dişlerinin kırıldığını, olay yerinde kırık dişini bulduğunu, ayrıca karın bölgesine aldığı darbeler nedeniyle tuvalet sırasında kanaması olduğunu beyan etmiştir.

7. Birinci başvurucu hakkında düzenlenen adli raporlar sırasıyla şöyledir:

i. 18/5/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi genel adli muayene raporu: "Darp ile gelen hastanın boyun sol kısmında [Okunamadı.] kızarıklık ve dermabrasyon, sol ön kolda hassasiyet izlendi. [Okunamadı.] sol el radius uçta şüpheli fraktür izlendi. Uzun kol atele alındı. Mevcut durumu BTM ile giderilemez. Hayati tehlikesi yoktur. Durum bildirir geçici hekim raporudur."

ii. 21/5/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi raporu: "Tomografi raporunda humerus alt uç kırığı raporlanmış olup basit tıbbi müdahale ile giderilemez, uzul kol atelde"

iii. 21/5/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi raporu: "Yara iyileşmesi devam etmekte olup kati rapor için iki ay sonra kontrol önerilir. Tanı: Bir başka şahıs tarafından darp veya çarpma "

iv. 5/7/2021 tarihli Diyarbakır Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi raporu: "Hastanın yapılan ağız içi ve radyolojik muayenesi sonucunda 26 Nolu dişinde kron kırığı olduğu, bunun sonucunda çiğneme fonksiyonun aksadığını, tedavi olarak implant cerrahisine ihtiyacı olan bir durum oluştuğu görülmüş, yüzünde kalıcı iz ve hasar olmadığı, vücut fonksiyonlarının doğru çalıştığı ve hayati tehlikesi olmadığı tespit edilmiş olup bu kati rapor... [hazırlanmıştır.]"

v. 6/7/2021 tarihli Selahaddin Eyyubi Devlet Hastanesi raporu: "Sırtında 4 cm.lik iz mevcuttur. Durum bildirir, kati rapordur. Tanı: Bir başka şahıs tarafından darp veya çarpma "

8. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) Baronun ihbarı üzerine soruşturma başlatmıştır. Soruşturma kapsamında görevi yaptırmamak için direnme ve kasten yaralama suçlarına ilişkin hazırlanan tahkikat evrakı dosyaya alınmıştır. Evrak içeriğine göre;

i. Narkotik Şube Müdürlüğünde görevli polis memurları O.M. müşteki, S.Ç. ise müşteki-şüpheli sıfatıyla verdikleri ifadelerinde 18/5/2021 günü saat 17.30 sıralarında uyuşturucu madde satışı yaptığı değerlendirilen ikinci başvurucunun yakalanması amacıyla

adrese gittiklerini, ikinci başvurucunun elindeki maddeyi yere atarak kaçmaya çalıştığını, bu sırada bina içinden birinci başvurucu, birinci başvurucunun eşi ve kızının kendilerine saldırdığını, ikinci başvurucuyu ellerinden alıp kaçırmaya çalıştıklarını beyan etmiştir. Anlatımlarına göre birinci başvurucu "Bayılıyorum." diyerek kendisini yere atmış, kızı da "Adam kaçırıyorlar!" diye bağırarak çevreyi galeyana getirmiştir. Kolluk görevlileri, şahısların direnmeleri üzerine kademeli güç kullandıklarını ifade etmiştir.

ii. Birinci başvurucu müşteki-şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde olay tarihinde evinin damında iken bağrışma seslerini duyduğunu, aşağı indiğinde oğlunun polislerin elinde olduğunu, yalnızca "Benim oğlum içicidir, onu darp etmeyin ama götürebilirsiniz." dediğini, kolluk görevlilerine direnmediğini, sadece oğluna zarar verilmemesi için araya girdiğini, polis memuru S.Ç.nin kendisini saçından tutup sürüklediğini, yerde tekmelediğini ve karnına yumruk attığını ifade etmiştir.

iii. Birinci başvurucunun kızı, şüpheli sıfatıyla verdiği ifadesinde bina girişinde sesler duyması üzerine aşağı indiğini, annesi ve kardeşinin polislerle arbede yaşadığını gördüğünü, annesini o kargaşadan kurtarmaya çalıştığı sırada polis memuru S.Ç.nin yüzüne tükürüp hakaret ettiğini, annesini de darbettiğini belirtmiştir.

9. Başsavcılık, ikinci başvurucunun gözaltına alınması sırasında başvuruculara ve birinci başvurucunun kızına kötü muamele ve hakaret edildiği iddialarını şüpheli polislerin savunmaları, tutanaklar, tanık beyanı ve adli raporlarla birlikte değerlendirmiş; kolluk görevlilerinin zor kullanma yetkisini aştıklarına ve hakarette bulunduklarına dair kamu davası açmaya yeterli şüphe oluşturacak delil bulunmadığı gerekçesiyle 29/6/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

10. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı Baro ve birinci başvurucu adına Av. Kadriye Kaya'nın itirazı Sulh Ceza Hâkimliğince 19/10/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

11. İkinci başvurucu kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmemiştir.

2. İkinci Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar

12. Birinci başvurucu 9/6/2021 tarihli şikâyet dilekçesiyle aynı olaya ilişkin başvuruda bulunmuş ve adli muayene raporlarını sunmuştur (bkz. §§ 6, 7).

13. Baro adına Av. Kadriye Kaya 11/6/2021 tarihli ihbar dilekçesinde ikinci başvurucunun kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığını, birinci başvurucunun İnsan Hakları Merkezi İşkence ile Mücadele Komisyonu ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesine başvurarak ikinci başvurucunun gözaltı işlemi sırasında ve devamında kolluk görevlilerinin kötü muamelesine uğradığını bildirdiğini belirtmiştir. Başvuru üzerine Baro heyeti 7/6/2021 tarihinde ceza infaz kurumunda tutulan ikinci başvurucu ile avukat görüşme odasında görüşme gerçekleştirmiştir. İkinci başvurucu bu görüşmede evine baskın yapıldığını, herhangi bir uyarı yapılmadan yere yatırıldığını, kaburgasına ve başına sert darbeler aldığını, hakaretlere maruz kaldığını, muayene sırasında kolluk görevlilerinin odada olmaları nedeniyle baskı hissettiğini, gözaltında kaldığı sürede de aynı kişilerin kötü muamelesine uğradığını beyan etmiştir. Heyet tarafından yapılan gözlemde boyun, baş ve kaburga bölgelerinde şişlik ve kızarıklık tespit edilmiştir.

14. Başsavcılık 7/7/2021 tarihinde farklı soruşturma dosyalarına kaydedilen her iki şikâyet dilekçesinin (bkz. §§ 12, 13) bağlantılı olduğu gerekçesiyle birleştirilmesine karar vermiş,

8/7/2021 tarihinde ise şikâyete konu olayla ilgili olarak 29/6/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği (bkz. § 9), soruşturma dosyasının anılan dosyayla mükerrer olduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

15. Birinci başvurucu; bu karara karşı yaptığı itirazda mükerrer kabul edilen soruşturma dosyasının Baronun ihbarı üzerine başlatıldığını, kendi başvurusunu ise bizzat kendisi ve yetkili kıldığı avukatların yaptığını belirterek dosyaların birleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Etkili bir soruşturma yürütülmediğini, delillerin toplanmadığını ileri sürerek Türkiye İnsan Hakları Vakfının (TİHV) 11/8/2021 tarihli değerlendirme raporunu sunmuştur. Anılan rapora göre TİHV hekimleri, başvurucunun adli muayene raporlarını ve anlatımlarını birlikte değerlendirerek tespit edilen lezyonların başvurucunun olaya ilişkin beyanlarıyla uyumlu olduğu kanaatine ulaşmıştır.

16. Baro adına itiraz eden Av. Kadriye Kaya, Başsavcılığa sunulan iki ayrı ihbar dilekçesi üzerine iki ayrı soruşturma başlatıldığını, dosyaların birleştirilmesi gerektiğini, ilk ihbar dilekçesiyle başlatılan soruşturmada her iki başvurucunun da mağdur olarak gösterildiğini, buna karşın söz konusu ihbar dilekçesinin birinci başvurucunun beyanlarından ibaret olduğunu, ikinci başvurucunun ise Baronun İşkenceyi Önleme Komisyonuna başvurusu üzerine alınan ayrıntılı beyanlarından hareketle ayrıca bir ihbar dilekçesi oluşturularak Başsavcılığa sunulduğunu belirtmiştir. İlk ihbar dilekçesiyle başlatılan soruşturma kapsamında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda ikinci başvurucuya ilişkin herhangi bir açıklama ve değerlendirmeye yer verilmediğini, ikinci başvurucunun ayrıntılı beyanlarından oluşan ihbar dilekçesi üzerine etkili bir soruşturma yürütülmesi gerekirken herhangi bir işlem yapılmadığını ileri sürmüştür. Bu nedenle kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasını, dosyaların birleştirilmesini ve soruşturmanın yürütülmesine devam edilmesini talep etmiştir.

17. Sulh Ceza Hâkimliği birinci başvurucunun itirazını 24/8/2021 tarihinde, Baro adına karara itiraz eden Av. Kadriye Kaya'nın itirazını ise 12/10/2021 tarihinde kesin olarak reddetmiştir. İkinci başvurucu kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmemiştir.

18. Birinci başvurucu, nihai kararı 8/9/2021 tarihinde; ikinci başvurucu ise başvuru formundaki beyanına göre 20/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra süresinde başvuruda bulunmuştur.

B. Olayla Bağlantılı Ceza Yargılaması Süreci

19. 18/5/2021 tarihinde ikinci başvurucunun yakalanması sırasında birinci başvurucu ve kızının kolluk görevlilerine karşı direndiği gerekçesiyle Başsavcılık tarafından görevi yaptırmamak için direnme ve kasten yaralama suçlarından soruşturma başlatılmıştır.

20. Olay tutanağının ilgili kısmı şöyledir :

"[...ikinci başvurucunun] eroin maddesi olarak tespit ettiğimiz maddeyi yere attığı görülmüş ve şahıs biz görevlilere bırakın beni diyerek direnmeye ve kaçmaya çalışmış bu esnada bina içerisinden annesi ve babası ve kız kardeşi olduğunu tespit ettiğimiz şahısların yanımıza gelerek biz görevlilere vurmak ve ısırmak suretiyle saldırmış ve şahsı oradan kaçırmaya çalışmışlar, o esnada bu şahısların eline geçen [ikinci başvurucuyu] ellerinden alarak tuttuğumuz esnada bayanlardan bir tanesinin yer düştüğü görülmüş, biz görevliler olarak şahsı elimizden almamaları için şahsı tutmaya çalıştığımız sırad [birinci başvurucu] ve kız kardeşi [F.D.] yüksek sesle adam kaçırıyorlar yetişin diyerek çevreyi galeyana getirmiş ve kalabalık toplanmaya başlayınca bu şahıslara ve elimizde bulunan [ikinci başvurucuya]

saldırıların şiddetlenmesi üzerine gerekli uyarılar yapılmış, uzaklaşmaları aksi takdire zor kullanacağımız sesli olarak defalarca söylenmiş ise de biz görevlilere [birinci başvurucu] ve kız kardeşi [F.D.] ve babası olan [N.D.] isimli şahıs yumruk atmak ve eşarpları ile vurma ve tekme atmak suretiyle biz görevlilere saldırmaya devam etmeleri üzerine [ikinci başvurucuyu] kaçırmamaları ve uyarılara rağmen saldırılarına devam etmeleri üzerine kademeli olarak zor kullanılarak kalabalık dağıtılmıştır. [İkinci başvurucunun] direnmeye ve ve kaçmaya devam etmesi üzerine şahsa da kademeli olarak zor kullanılarak aynı gün saat 17.35 sıralarında CMK 147 deki yasal hakları okunarak taramızca yakalanmıştır..."

21. Soruşturma kapsamında Narkotik Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünde görev yapan polis memurları O.M. müşteki, S.Ç. ise müşteki-şüpheli sıfatıyla ifade vermiş; birinci başvurucu müşteki- şüpheli, kızı ise şüpheli sıfatıyla beyanda bulunmuştur (bkz.§ 8). Bilgi sahibi sıfatıyla ifadesine başvurulan diğer polis memurları, olay günü uyuşturucu madde satışı yaptığı değerlendirilen ikinci başvurucunun kaçmaya çalıştığını, bu esnada bina içindeki birinci başvurucu, eşi ve kızının kendilerine saldırdıklarını ve ikinci başvurucuyu ellerinden alıp kaçırmaya çalıştıklarını, birinci başvurucunun kendisini yere attığını, şahıslara kademeli güç uygulayarak etkisiz hâle getirdiklerini beyan etmişlerdir.

22. Olay sırasında yaralanan kişiler hakkında yapılan tespitler şöyledir: Hastane tarafından 18/5/2021 tarihinde polis memuru O.M. hakkında düzenlenen raporda "sağ ön kol dış yüzeyde geniş yüzeyli ekimoz mevcut, BTM ile giderilebilir..." ifadesine yer verilmiş, polis memuru S.Ç. hakkında düzenlenen raporda "sağ baş parmak proximal hafif kanamalı. 3 cm.lik laserasyon mevcut. Sağ dirsek bölgesinde birden fazla noktasal [Okunamadı.] yüzeyli ekimoz mevcut. Sağ el [Okunamadı.] 2 parmakta yumuşak doku zedelenmesi, hassasiyet mevcut. BTM ile giderilebilir." tespiti yapılmıştır. Birinci başvurucu hakkında düzenlenen raporlarda ise çeşitli bölgelerde ekimoz, kırık ve diş hasarı tespit edilmiştir (bkz. § 7).

23. Olay anına ilişkin olarak cep telefonu kamerasıyla kaydedilen görüntüler kolluk görevlilerince CD inceleme tutanağı ile kayıt altına alınmıştır. Söz konusu tutanakta, ikinci başvurucunun odada yerde oturur vaziyetteyken polislerce tutulmaya çalışıldığı, polislerden birinin odadaki sehpanın üzerini kontrol ettiği sırada birinci başvurucunun polislerle konuştuğu, polislerin birinci başvurucuyu işlerine engel olmaması konusunda uyardığı ve dışarı çıkmasını istediği, ardından diğer odaya götürüp onu sakinleştirmeye çalıştığı, başka bir polis memurunun elindeki poşeti gösterip "Bak, bu kokain." dediği, kameranın ikinci başvurucunun olduğu odaya geçtiği ve şahsın ellerinin arkadan kelepçeli vaziyette olduğu ve başında bir polis memurunun beklediğinin görüldüğü, bina içindeki görüntülerde ise polis memurlarının birinci başvurucunun kızıyla konuşarak ikinci başvurucuyu almak isteyen polislere engel olmaması, sakinleşerek eve gitmesi gerektiğini söyledikleri, kızın merdivenlerde oturmaya devam ettiği ve polislerden birinin kızdan şikâyetçi olacağını söylediğinin izlendiği belirtilmiştir.

24. Başsavcılık, görevli polislerin uyuşturucu satışı şüphesiyle ikinci başvurucuyu yakalamaları sırasında birinci başvurucu ve kızının buna engel olmaya çalıştıkları, ikazlara rağmen direnmeye devam etmeleri nedeniyle etkisiz hâle getirildikleri, birinci başvurucu ve kızı F.D.nin olay sırasında müşteki polis memurlarına yönelik hakaret içerikli sözler sarf ettikleri iddiasıyla haklarında hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından iddianame tanzim etmiştir.

25. Yapılan yargılama sonucunda birinci başvurucu ve kızı F.D. hakkında kamu görevlisine alenen hakaret ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından mahkûmiyetlerine karar

verilerek hükmün açıklanması geri bırakılmıştır. Bu karara karşı yapılan itiraz Ağır Ceza Mahkemesince 23/11/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

26. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

27. 2021/61775 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle inceleme konusu başvuru dosyasıyla birleştirilmesine karar verilmiştir.

A. Birinci Başvurucu Yönünden

1. Birinci Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Birinci başvurucu; evinin önünde kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine uğradığını, ayrıca hakaret ve tehdidine maruz kaldığını, bu konuda etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir.

2. Değerlendirme

29. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

30. Başvurucu, aynı olaya ilişkin olarak verilen iki ayrı kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. Bireysel başvuru, mükerrerlik gerekçesiyle tesis edilen ikinci kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı yaptığı itirazın reddi sonrasında yapılmıştır. Bununla birlikte başvurucunun itirazlarının aynı olaya ilişkin soruşturma sürecinin bütününe yönelik olması nedeniyle bireysel başvurunun 29/6/2021 tarihli ilk kovuşturmaya yer olmadığına dair karar yönünden de yapıldığı kabul edilmiştir. İlk kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı yapılan itiraza ilişkin ret kararı bireysel başvuru tarihinden sonra verilmiştir.

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

32. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir

ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

33. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları -kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun- ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

34. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

35. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm delilleri toplamalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

36. Birinci başvurucu, olay günü evinin önünde ikinci başvurucuya yönelik müdahaleyi gördüğünü, kolluk görevlilerine "Dövmeyin oğlumu, suçu neyse alın götürün." dediğini, bu sırada bir polis memurunun kendisini saçından tutarak binanın dış kapısına kadar sürüklediğini, sinkaflı sözlerle hakaret ettiğini, koluna tekme, karnına yumruk attığını ileri sürmüştür. Başvurucu, aldığı darbeler nedeniyle merdivenlerden düştüğünü, dişlerinin kırıldığını ve karın bölgesine aldığı darbeler sebebiyle tuvalet sırasında kanama yaşadığını (bkz. § 6) belirtmiştir. Öte yandan olayla bağlantılı olarak yürütülen ceza soruşturmasına ait tahkikat evrakından kolluk görevlilerinin ikinci başvurucunun yakalanması sırasında başvurucu ve yakınlarının müdahaleye engel olmaya çalıştıkları, uyarılara rağmen direnişin sürmesi üzerine kademeli güç kullandıklarını belirttikleri anlaşılmıştır (bkz. §§ 8, 20, 21).

Olay anına ilişkin cep telefonu kaydı olduğu, bu kaydın kollukça CD inceleme tutanağı ile çözümlendiği görülmüştür (bkz. § 23). Bununla birlikte mevcut tespitlerin olayın bütününü, müdahalenin başladığı anı ve müdahale sırasında birinci başvurucuya yönelen fiziki kuvvetin kapsamını açıklığa kavuşturacak kesinlikte bir değerlendirme içerdiği söylenemeyecektir.

37. Baronun 28/5/2021 tarihli ihbarı üzerine başlatılan soruşturmada Başsavcılıkça olayla bağlantılı olarak görevi yaptırmamak için direnme ve kasten yaralama suçları soruşturmasına ait tahkikat evrakı dosyaya dâhil edilmiş; başvurucunun yaralanmalarına ilişkin tıbbi belgeler temin edilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun mağdur sıfatıyla beyanı alınmamış, olayın aydınlatılmasına elverişli şekilde sorumluların belirlenmesi ve çelişkilerin giderilmesi için tanık beyanları ile kamera görüntülerinin temini ve bağımsız incelenmesi gibi delil toplama işlemleri gerçekleştirilmemiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda da başvurucunun tıbbi bulguları karşısında kolluğun güç kullanımının kesin olarak gerekli olup olmadığı, kesin olarak gerekli ise başvurucunun tutumuyla orantılı olup olmadığı tartışılmamıştır (bkz. § 9). Başvurucu 9/6/2021 tarihinde bu defa bizzat şikâyette bulunmuştur. Başsavcılık, bu şikâyeti Baronun ikinci başvurucuya ilişkin ihbarıyla birleştirmiş ve herhangi bir yeni soruşturma işlemi yapmadan mükerrer olduğu gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Sonuç olarak başvurucunun kötü muamele iddiası hakkında olayın gerçekleşme biçimini aydınlatmaya elverişli tüm delillerin toplanması ve değerlendirilmesi bakımından gerekli özenin gösterildiği sonucuna varılamamıştır. Bu nedenle kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

38. Başvurucu hakkında düzenlenen tıbbi raporlarda kırık, diş hasarı ve çeşitli lezyonlara ilişkin bulgular yer almakla birlikte (bkz. § 7) yukarıda açıklanan soruşturma eksiklikleri nedeniyle olayın gerçekleşme biçimi ve başvurucunun yaralanmalarının hangi koşullarda meydana geldiği açıklığa kavuşturulamamıştır. Bu bağlamda birinci başvurucunun yaralanmalarının kolluk görevlilerinin uyguladığı fiziki kuvvetten mi yoksa yakalama işlemi sırasında yaşandığı ileri sürülen arbede ve düşme iddiasıyla bağlantılı şekilde mi meydana geldiği hususu ortaya konulamamıştır. Dolayısıyla bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

B. İkinci Başvurucu Yönünden

39. İkinci başvurucu yakalama sırasında kolluk görevlilerinin orantısız güç kullandıklarını, ayrıca gözaltı sürecinde de kötü muameleye maruz kaldığını ancak bu iddiası yönünden de hiçbir araştırma yapılmadığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. İkinci başvurucu, başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

40. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir.

41. Somut olayda, ikinci başvurucunun 18/5/2021 tarihinde yakalama sırasında kolluk görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığı iddiasıyla Baro adına Av. Kadriye Kaya tarafından yapılan ihbar üzerine soruşturma başlatılmış, Başsavcılık kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Baro bu kez ikinci başvurucunun gözaltı sürecinde de kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürerek ayrıca ihbarda bulunmuş, Başsavcılık mükerrerlik gerekçesiyle yeniden kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir. Kovuşturmaya yer

olmadığına dair her iki karar da ikinci başvurucuya tebliğ edilmiş ancak ikinci başvurucu kararlara itiraz etmemiştir. Bu durumda ikinci başvurucunun başvuru yollarını usulüne uygun tükettiğinden bahsedilemeyeceği açıktır.

42. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. GİDERİM

43. Birinci başvurucu, ihlalin tespitiyle birlikte yeniden soruşturma yapılmasına karar verilmesini talep etmiş; bunun yanı sıra 100.000 TL manevi tazminat ile 50.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

45. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

46. Birinci başvurucuya manevi zararı karşılığında talebine bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Birinci başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Birinci başvurucu yönünden kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. İkinci başvurucu yönünden kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Birinci başvurucu yönünden Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/28242 ve 2021/30512)

GÖNDERİLMESİNE,

E. Birinci başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin birinci başvurucuya ÖDENMESİNE, ikinci başvurucunun yaptığı yargılama giderlerinin üzerinde BIRAKILMASINA,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben birinci başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KAMİL SELMAN BİLGİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/52365 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52365

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

KAMİL SELMAN BİLGİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/52365)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucular : 1. Kamil Selman BİLGİN 2. Satu BİLGİN 3. Sedat BİLGİN 4. Zehra AKYOL 5. Zeynep ERTAŞ

Vekili : Av. Sema KILIÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tıbbi ihmal sonucu gerçekleştiği iddia edilen ölümden doğan zararların tazmini için açılan tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının, makul sürede yargılama yapılmaması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Geçirdiği böbrek rahatsızlığı nedeniyle hastalanan A.E.B.ye annesi F.B.den alınan böbrek İstanbul Özel M.P. Hastanesinde 12/4/2011 tarihinde nakledilmiştir. Nakil nedeniyle ihtiyaç üzerine Kızılay Kuzey Marmara Bölge Kan Merkezinden temin edilen ve bağışçı C.M.den 17/3/2011 tarihinde alınan kan A.E.B.ye verilmiştir.

3. Ameliyat sonrasında şikâyetleri artan A.E.B. naklin yapıldığı hastaneye yatış yapmış, 8/8/2011 tarihinde yapılan tetkiklerde kanında HIV virüsü olduğu tespit edilmiştir. Özel bir laboratuvar ve İstanbul İl Sağlık Müdürlüğünde yapılan doğrulama testlerinin ardından bulaşan virüsün HIV olduğu kesinleşmiştir. A.E.B. bu süreçte tedavisinin devam ettiği özel hastaneden 26/8/2011 tarihinde İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine sevk edilmiş ve 29/8/2011 tarihinde vefat etmiştir.

4. Başvurucular, ölüm olayında Özel M.P. Hastanesi ve Türkiye Kızılay Derneğinin (Kızılay) kusurlu olduğunu ileri sürerek İstanbul Anadolu 30. Asliye Hukuk Mahkemesinde toplam 27.000 TL maddi ve 550.000 TL manevi tazminat talepli dava açmıştır. Dava, bireysel başvurunun karara bağlandığı tarihte derdesttir.

5. Başvurucular 9/7/2012 tarihinde Sağlık Bakanlığına (İdare) başvuruda bulunarak tazminat talebinde bulunmuş, İdarece 14/9/2012 tarihinde tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

6. Başvurucular 8/11/2012 tarihli dilekçeyle İdarenin hizmet kusuru bulunduğunu belirterek İstanbul 5. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) İdare aleyhine toplam 550.000 TL manevi tazminat ödenmesi talepli tazminat davası açmıştır.

7. İdare Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda 11/4/2007 tarihli ve 5624 sayılı Kan ve Kan Ürünleri Kanunu'nun ilgili hükümleri değerlendirilerek davalı İdarenin Kızılayın sağlıklı işlemesi noktasında sahip olduğu gözetim ve denetim yetkisini yerine getirmemesi neticesinde virüslü kanın A.E.B.ye verildiği ve davalı İdarenin kusurlu olduğu tespit edilmiştir. Mahkeme, tazminat talebinin kısmen kabulüyle toplam 350.000 TL'nin davalı İdare tarafından başvuruculaların İdareye başvuru tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte başvuruculara ödenmesine 21/3/2014 tarihinde karar vermiştir.

8. İdare, ölüm olayıyla idarenin hizmet ve eylemi arasında illiyet bağı bulunmadığını ve sağlık hizmetinin işleyişi ile ilgili olarak bir hizmet kusurunun olmadığını belirterek temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

9. Başvurucular ise temyiz dilekçesinde belirlenen tazminat miktarının yetersiz olduğuna işaret ederek Kızılayın faaliyetlerinin sağlıklı işlemesi noktasında İdarenin denetim ve gözetim görevini yerine getirmeyerek kusurlu olduğunu, İdarenin kan ve kan ürünleri konusunda düzenleyici işlem yapma, denetim yapma ve yaptırma yetkisi ile donatıldığını, HIV virüsünün tanı ve teşhisinde kullanılacak kitleri ve personelin alımı hususunu dahi belirlemede söz sahibi olduğunu, düzenleyici işlem yapabilme gücü sayesinde bağışçılara verilecek formların hazırlanması ve bağışçılarca doldurulması aşamasından başlayıp söz konusu virüsün tespiti için kullanılacak test materyallerinin özelliklerinin (pencere dönemi tespit süresi bakımından en hızlı sonucu sağlayacak test materyal ve yöntemlerinin kullanılması) belirlenmesi aşaması da dâhil olmak üzere tüm süreci belirleyecek, Kızılaydan alınmış olsa bile (pencere dönemi öngörülerek) tüm kan ve kan ürünlerine alıcıya verilmeden önce düzenleyici işlem yetkisi ile ikinci bir test yapılmasını zorunluluk hâline getirilmesini sağlayacak kamu gücüne sahip olduğunu ancak bunu yapmadığını belirtmiştir.

10. Başvurucular, ayrıca bağışçıdan 17/3/2011 tarihinde alınan kanın A.E.B.ye 15/4/2011 tarihinde verildiğini, Sağlık Bakanlığı müfettişinin raporunda belirttiği üzere “Pencere periyodu ile ilgili bir genelleme yapmanın mümkün olmadığı, ancak hiv-1 için genellikle üçüncü jenerasyon antikor testleri ile 22 gün, standart antijen testleri ile 16 gün, nat gibi nükleik asit testleri ile 10 gün olarak kabul edildiği” şeklinde bilimsel çalışmalar olduğuna işaret ettiğini, aynı raporda üçüncü jenerasyon antikor testleri ile ortalama pencere döneminin 22 gün olduğunu, standart antijen testinde bu sürenin 16 güne indiğini, NAT yöntemi ile bu sürenin beş altı gün daha kısaldığını vurguladığını, kanın bağışçıdan alınarak hastaya verilmesine kadar geçen 29 günlük sürede virüsün tespitinin her türlü test ile mümkün olduğunu, İdarenin düzenleyici işlem yükümlülüğünün yanında denetim ve gözetim yükümlülüğünü de ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

11. Danıştay Onbeşinci Dairesi (Daire) 5/2/2015 tarihinde, kan ve kan ürünlerinin alınmasında, test edilmesinde, işlenmesinde, depolanmasında ve transfüzyonunda sorumluluğun ilgili hizmet birimi, transfüzyon merkezi ve hekimde olduğunu, İdarenin denetim yetkisinin transfüzyonda kullanılan kanın içeriğinin (hastalık taşıyıp taşımadığı) kontrolünü kapsamadığını, söz konusu denetim yetkisinin hizmet biriminin fiziki yapısı, teknik donanımı, personel durumu, kanın temini, depolanması, dağıtımı, immunohematolojik ve mikrobiyolojik testlerde kullanılan yöntemler ile kayıtlarının yönetmeliğe, Sağlık Bakanlığı tebliğlerine ve diğer mevzuata uygunluğunun kontrol edilmesini kapsadığını, transfüzyonda kullanılan kanın test edilip edilmediğinden veya eksik test yapılmasından İdareyi sorumlu tutmanın mümkün olmadığını, mevzuatta belirtilen planlama ve denetimde eksiklik olursa İdarenin müterafik kusurundan söz edilebileceğini, bu nedenle Kızılaydan alınan virüslü kanın özel bir hastanede davacılar murisine nakledilmesi nedeniyle meydana gelen ölüm olayında İdarenin denetim görevini yerine getirmediğinden bahsedilemeyeceğini, İdareye atfedilebilecek herhangi bir hizmet kusuru bulunmadığını belirterek İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

12. Başvuruculaların karar düzeltme talebi Daire kararının hukuk ve usule uygun olduğu, düzeltilmesini gerektirecek bir durumun olmadığı gerekçesiyle 18/2/2016 tarihinde reddedilmiştir.

13. İdare Mahkemesince Dairenin bozma kararına uyularak yapılan yargılama neticesinde Daire kararındaki gerekçeden aynen alıntı yapılarak İdareye atfedilebilecek herhangi bir hizmet kusuru olmadığı gerekçesiyle davanın reddine 19/4/2016 tarihinde karar verilmiştir.

14. Başvurucular, İdarenin kan alınıp verilmesiyle ilgili sistemin kurulmasında tam ve güvenli bir organizasyon sağlayamaması nedeniyle hizmetin kötü işlediğini, bilimsel verilere göre HIV virüsü bulunan kanın tespiti hususunda ilgili kurumlarca daha gelişmiş tarama testlerinin kullanılmasının sağlanmasının (bu hususta hareketsiz kalması) hizmetin hiç işlemediğinin göstergesi olduğunu, sağlık hizmetinin bilimsel gelişmelere göre güncellenmesi Sağlık Bakanlığının görevi olmasına karşın Sağlık Bakanlığı, zorunlu tarama testlerinin kalitesini ve duyarlılığını yükselterek bilimsel gelişmeler ışığında zorunlu HIV tarama testini NAT HIV RNA olarak belirlemiş olsaydı bu sonucun yaşanmayacağını, uygulama esaslarını oluşturan mevzuatın yapılması ve hizmetin planlanmasındaki eksikliğin hizmet kusuru sayılacağını, İdarenin denetim yetkisinin transfüzyonda kullanılan kanın test edilip edilmediğini ya da eksik test yapılmasını kapsadığını, Kızılay tarafından bağışçıdan alınan kana mevzuatta belirtilmediği hâlde pencere dönemini hayli kısaltan HIV NAT testinin uygulanmasının ancak kendisine bu hususta bir yetki ve görev verilmesi ya da mevzuatta bu yönde bir düzenlemenin yapılması hâlinde mümkün olabileceğini, bu bakımdan Kızılayın kendi inisiyatifi ile bu hususta bir düzenleme yapabilme yetkisi ve görevi olmadığını, bağışçıdan alınan kana uygulanacak testlerinin ve test kitlerinin ne olacağını da Sağlık Bakanlığı belirlediğinden Bakanlığın denetim yetkisi dışında bir sorumluluğu olmadığının söylenemeyeceğini iddia ederek temyiz kanun yoluna başvurmuştur.

15. Daire 21/11/2017 tarihinde verdiği kararda Kızılayın kan ve kan ürünlerinin ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması için faaliyetlerde bulunabileceği, Bölge Kan Merkezleri kurabileceği, kan ve kan bilişenlerinin alınmasının, test edilmesinin, işlenmesinin, depolanmasının, kullanılır hâle getirilmesinin, kullanıma sunulmasının, dağıtılması ve transfüzyon uygulamalarının geri bildiriminin izlenmesinin ilgili hizmet biriminin, bu faaliyetlerin ulusal ve uluslararası kalite güvence programları çerçevesinde yürütülmesi denetlenmesi ve planlanmasının İdarenin sorumluluğunda olduğunu, bu itibarla kan ve kan

ürünlerinin alınması, test edilmesi, işlenmesi, depolanması ve transfüzyonunda sorumluluğun ilgili hizmet biriminde olduğunu, İdarenin ise hizmet biriminin fiziki yapısı, teknik donanımı, personel durumu, kanın temini, depolanması, dağıtımı, immunohematolojik ve mikrobiyolojik testlerde kullanılan yöntemler ile kayıtların yönetmeliğe, tebliğlere ve diğer mevzuata uygunluğunu kontrol, transfüzyonda kullanılan kanın test etme denetim yetkisi yanında söz konusu hizmetlerin sağlıklı yürütülmesini planlama sorumluluğu bulunduğunu ifade etmiştir. Ayrıca İdarenin bağışçıya sorulan soruların belirlenmesinden yapılacak testlerde kullanılacak malzeme ve ekipman seçimine kadar her şeyi çıkarılan ulusal kan rehberinde belirttiğini, virüsün teşhisinde kullanılacak tarama testlerinin dahi Sağlık Bakanlığınca belirlendiğini ve Kızılay Kan Merkezinde yapılan kan nakillerinde Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış test kitlerinin kullanıldığını vurgulamıştır.

16. Bunlara ek olarak kararda olayın ortaya çıkmasından hemen sonra açılan soruşturma sonrasında hazırlanan Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu raporunda başka test teknik isimleri de sayılarak verilen kanın kuluçka döneminde dahi negatif ya da pozitif özellik taşıdığının tespit edilmesinin ileri test tekniklerinin kullanılması durumunda mümkün olduğunun uzman görüşleri ile ortaya konulduğu, Sağlık Bakanlığı genelgesi uyarınca öncelikle Kızılaydan temin edilen ve yine İdarenin belirlediği tarama testi uygulanan kanda virüs bulunmamasının ancak aynı kanın saklanan şahit numunesine bir üst düzey test uygulandığında sonucun pozitif bulunmasının kuluçka dönemi veya erken pencere dönemi olarak isimlendirilen süreçte dahi virüslü kanın tespitinin mümkün olduğunu ortaya koyduğu, HIV virüsünün kandaki varlığının direkt kanıtlanmasının PCR Polymerase Chain reaction=polimeraz zincir reaksiyon yöntemi ile 10-12 gün içinde yapılabildiği, HIV DNA ve HIV RNA testlerinin pencere dönemini kısalttığı, Kızılay tarafından kullanılan test kitlerinin virüsü 16-22 gün arasında tespit edilebilmesine rağmen Dünya Sağlık Örgütünün de kullanılmasını önerdiği NAT diye isimlendirilen başka bir ileri test tekniğinin bu süreyi beş altı gün daha kısaltarak on güne kadar indirdiği, Kızılay kan merkezi sorumlusunun savcılık ifadesinin de bu durumu teyit ettiği belirtilmiştir.

17. Daire sonuç olarak İdarenin kan ve kan ürünlerinin güvenliğinin sağlanması hususunda sorumlu olduğunu, bu alandaki düzenlemeler ile hizmet birimlerinin yükümlülüklerinin ve uygulamalarının en ince ayrıntıya kadar belirlendiğini, hizmet birimlerinin de bu düzenlemelere uygun çalışma yürüttükleri hâlde hastalık taşıyan kanın sisteme girişinin engellenemediğini, bilimsel verilere göre HIV virüsü bulunan kanın tespiti konusunda daha gelişmiş ve ileri tekniklerin kullanılması imkânı varken olay tarihindeki mevcut tarama testlerinin kullanılmasının kan ve kan ürünleri ile ilgili sistemin kurulmasında tam güvenli bir organizasyonun planlanmadığını gösterdiğini, bu hâliyle sorumluluğunu gereği gibi yerine getirmeyen İdarenin Kızılay ile birlikte sorumlu olduğunu, hizmetin kusurlu işlediğini belirterek üçe karşı iki oyla İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir.

18. İdare, Daire kararında muğlak şekilde uzman görüşü ve bilimsel veriler kavramlarının kullanıldığını ancak bu kavramların altının somut şekilde kararda doldurulmadığını, ölüm olayı nedeniyle İdare ile menfaat çatışması olan ve dava konusu olayda otorite olmayan Kızılay Kan Merkezi sorumlusunun savcılık ifadesinin bilimsel verileri teyit ettiği şeklindeki gerekçenin hukuki olmadığını, kan ve kan ürünlerinin ihtiyaç sahiplerine sağlıklı şekilde ulaştırılması için gereken sistemi kurmakla görevli kurumun Kızılay olması nedeniyle İdarenin sorumlu olmadığını, İdarenin denetim yetkisinin transfüzyonda kullanılan kanın içeriğinin (hastalık taşıyıp taşımadığı) kontrolünü kapsamadığını, söz konusu denetim yetkisinin hizmet biriminin fiziki yapısı, teknik donanımı, personel durumu, kanın temini,

depolanması, dağıtımı, immünohemotolojik ve mikrobiyolojik testlerde kullanılan yöntemler ile kayıtları yönetmeliğe, Sağlık Bakanlığı tebliğlerine ve diğer mevzuata uygunluğunun kontrol edilmesini kapsadığını, transfüzyonda kullanılan kanın test edilip edilmediğinde veya eksik test yapılmasından İdareyi sorumlu tutmanın mümkün olmadığını, kan ve kan ürünlerinin ihtiyaç sahiplerine sağlıklı şekilde ulaştırılması esnasında meydana gelen kusurlardan doğrudan Kızılayın sorumlu olduğunu belirterek karar düzeltme yoluna başvurmuştur.

19. Danıştay Onuncu Dairesi 9/6/2021 tarihli kararında İstanbul 5. İdare Mahkemesinin davanın reddi yolundaki 24/2/2016 tarihli kararının onanmasına üçe karşı iki oyla kesin olarak karar vermiştir. Anılan kararı başvurucular vekili 18/10/2021 tarihinde öğrenmiştir. Başvurucular 10/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Başvurucular 29/9/2022 tarihli ek beyan dilekçesinde bağışçı C.M.den alınan kanın A.U. ve B.Z.ye de verildiğini, A.U.nun vefatından sonra adli yargıda açılan davada alınan bilirkişi raporunun hüküm kurmak için elverişli olarak görüldüğünü ve kararın kesinleştiğini, B.Z.nin Sağlık Bakanlığı aleyhine idari yargıda açtığı davada da bu raporun emsal olarak dosyaya sunulduğunu ve davanın karar düzeltme aşamasında B.Z. lehine sonuçlandığını dile getirmiştir. Başvuruculara ait dilekçelerine eklediği belgelerden bahse konu bilirkişi raporunun üniversitede görev yapan mikrobiyoloji ve patoloji uzmanlarından oluşan heyet tarafından hazırlandığı anlaşılmıştır. Raporda başka ülkelerde kullanılan daha gelişmiş bir test yöntemi kullanılsaydı virüs taşıyan kanın hastaya nakledilmeyeceği belirtilmiştir. Başvurucular ayrıca B.Z.nin karar düzeltme talebinin Danıştay Onbeşinci Dairesi tarafından kabulüyle lehine onandığını, karar düzeltme taleplerine dair davaya ise Danıştay Onbeşinci Dairesinin kapatılması nedeniyle Danıştay Onuncu Dairesinin baktığını ve olayların birebir olmasına karşın kararın aleyhlerine olacak şekilde kesinleştiğini dile getirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucular, yakınlarının İdarenin hizmet kusuru nedeniyle hayatını kaybettiğini, HIV NAT gibi ilk on gün içinde virüs tespiti yapılmasına olanak tanıyan testlerin idarece zorunlu tutulmaması nedeniyle kullanılmadığını, İdarenin Kızılayın faaliyetleri konusunda düzenleme, denetleme ve gözetim yükümlülüğü olduğunu ancak bu yükümlülükleri yerine getirmediğini, eğer gelişmiş testler kullanılsaydı virüslü kanın hastaya verilmeyeceğini, Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu raporunda bu hususlar belirtilmesine rağmen yargılamada raporun dikkate alınmayarak haksız şekilde karar verildiğini, ilk bozma kararının ardından İdare Mahkemesince bir araştırma yapılmadan Danıştay kararının aynısı olacak şekilde gerekçesiz olarak davanın reddine karar verildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde; yargılamanın derece mahkemesi tarafından usul şartlarına ve hukuka uygun olarak gerçekleştirildiği, başvuruculara kendi delillerini ve iddialarını sunma fırsatını bulduğu ve ileri sürülen talep ve itirazların derece mahkemesi ve Danıştay ilgili daireleri tarafından değerlendirildiği ifade edilmiştir.

23. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

24. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir.

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Yaşam hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesi, devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete negatif yükümlülükler yanında egemenliği altındaki kişilerin yaşamlarının korunması için bazı pozitif yükümlülükler de yükler (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 57, 58).

27. Anılan pozitif yükümlülükler sağlık alanında yürütülen faaliyetler için de geçerlidir. Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin "herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak … amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini" düzenleyeceği ve bu görevini kamu kesimindeki ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır. Bu sebeple devlet; sağlık hizmetlerini, kamu veya özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirildiğine bakmadan hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, §§ 34, 35; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, §§ 59, 60). Şüphesiz anılan düzenlemeler, sağlık personelinin sahip olması gereken yüksek mesleki standartları da içermelidir (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 81).

28. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, § 61).

29. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (Perihan Uçar [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Ayhan Keçeli ve diğerleri, § 86; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 39). Öte yandan yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

30. Somut başvuruda tazminat davası Sağlık Bakanlığı aleyhine idari yargıda açılmış olup, Kızılay ve virüs taşıyan kanın verildiği özel hastane aleyhine de ayrıca adli yargıda tazminat davası açılmıştır. Adli yargıda açılan dava derdesttir. Başvuruculların idari yargıda manevi tazminat talebiyle açtıkları davada tazminat talepleri reddedilmiştir. Mevcut bireysel başvuru, idari yargıda başvurucular aleyhine neticelenen davaya özgülenmiştir.

31. Başvurucular, HIV virüsü bulaşmasından sorumlu olanların yükümlülüklerinin tespit edilmesine ve zararların giderilmesi amacıyla tazminat ödenmesine olanak sağlayan idare mahkemelerine erişim sağlamıştır ancak buradaki önemli husus idareye atfedilebilecek herhangi bir hizmet kusuru bulunmadığı gerekçesiyle tazminat talebinin reddedilmesidir. Bu durumda İdarenin HIV virüsü taşıyan kanın hastaya verilmesinde başlı başına hizmet kusuruna sebep olup olmadığının tartışılmaması doğaldır.

32. Somut olaya konu yargılama sürecinde İdare Mahkemesi ilk kararında mevzuat hükümlerini değerlendirerek davalı İdarenin kusurlu olduğunu tespit etmiştir. Danıştay Dairesi ise yine benzer mevzuatı değerlendirmek suretiyle olayda İdarenin denetim görevini yerine getirdiğini belirterek bozma kararı vermiştir. Bozma sonrasında yapılan yargılamada İdare Mahkemesi, Danıştay kararındaki mevzuat hükümleri ile gerekçeyi aynen kullanarak davalı İdareye atfedilebilecek herhangi bir hizmet kusuru bulunmadığından bahisle davanın reddine karar vermiştir. Kararın temyizi üzerine aynı Dairece yapılan incelemede bu kez Danıştay daha geniş bir mevzuat değerlendirmesi yapmak ve Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulunun raporu ile olay kapsamında yapılan ceza soruşturmasında alınan beyanlara da yer vermek suretiyle daha önceki kararından dönerek davanın reddi kararını bozmuştur.

33. İdarenin karar düzeltme talebi üzerine inceleme yapan Danıştay Onuncu Dairesi "Temyizen incelenen karar usul ve hukuka uygun olup, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenleri kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir." şeklindeki gerekçeyle davanın reddi kararının onanmasına karar vermiştir. Oysaki Danıştay Onbeşinci Dairesinin aynı olaya ilişkin iki farklı karar verdiği ve görüşünü sonradan hizmet kusurunun varlığı yönünde değiştirdiği ortadadır. Teftiş Kurulu raporuna ve olay hakkındaki ceza soruşturmasında alınan Kızılay Kan Merkezinde sorumlu kişinin beyanına da ilk defa Dairenin sonraki kararında yer verilmiştir. İdare Mahkemesinin bozma öncesi ve sonrası iki ayrı kararındaki gerekçelere bakıldığında açılan tam yargı davasında ne ceza yargılaması sürecinde elde edilen deliller ne de başvurucunun iddialarının da dayanağı olan Teftiş Kurulu raporunun irdelenmediği açıktır. Bu belgeler İdarenin sorumluluğunun tespitinde dikkate alınması, en azından ilk defa Daire kararının gerekçesinde yer verilmesi nedeniyle karar düzeltme aşamasında açıkça tartışılarak sonuca ulaşılması gereken delillerdir.

34. Yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Olayın aydınlatılması ise İdare tarafından çıkarılan düzenleyici işlemlerde kan bağışçısından alınan kanda HIV virüsü bulunup bulunmadığının tespitine imkân verebilecek nitelikte düzenleme olup olmadığının, mevcut düzenlemelerin yaşamı korumak için yeterli olup olmadığının, HIV virüsünün tespitine imkân veren testlerin bağışçıya yapılıp yapılmadığının ve test yapılmışsa testin düzenlemelere uygun olup olmadığının araştırılıp değerlendirilmesine bağlıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada yaşam hakkının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

35. Başvuruculara açtığı tam yargı davasında İdarenin yaşam hakkını koruyucu tedbirler almamasına yani olayda yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğine dayandığı gözetildiğinde uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve anılan iddiaların karşılanması gerektiği açıktır. Bu nedenle yargısal makamların Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende inceleme yapmadıkları sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

37. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

38. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado

([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır.

39. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

40 Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

41. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

42. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

43. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL

EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 5. İdare Mahkemesine (E.2016/616, K.2016/715) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAKİ ALTINTAŞ

B. No: 2021/52853 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52853

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAKİ ALTINTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/52853)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Baki ALTINTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin tanıklar mahkeme huzurunda dinlenmeden ve hükme esas alınan delilin incelenmesine olanak sağlanmadan reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun hükümlü olarak infazını yerine getirdiği Bolvadin T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) 21/5/2021 tarihinde başvurucu ile diğer bazı hükümlüler avluda bulunduğu sırada bitişik koğuştaki başka bir hükümlü, elindeki topu avlu duvarından aşırtarak şikâyet eden hükümlünün yer aldığı avluya düşürmüştür. Şikâyet eden hükümlü ile yanındaki diğer hükümlülerin topu, bitişik koğuşa aşırtarak düşürmeleri üzerine tutanak tutulmuş ve daha sonra disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucunun 24/5/2021 tarihinde savunması alındıktan sonra Kurum Disiplin Kurulu, 1/6/2021 tarihinde başvurucunun 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 39. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendinde yer alan idarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötü kullanma eylemi nedeniyle kınama cezası ile tecziyesine karar vermiştir.

3. Başvurucu, disiplin cezasına karşı 10/6/2021 tarihinde şikâyet başvurusunda

bulunmuştur; dilekçesinde, olayın yaşandığı tarihte koğuşta istirahat ettiğini, avluda olmadığı gibi top da oynamadığını belirtmiştir. Kamera kayıtları incelendiğinde ve tanık olarak gösterdiği kişinin dinlenmesi durumunda bunun anlaşılacağını ifade etmiştir.

4. Bolvadin İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 15/6/2021 tarihinde şikâyeti reddetmiş; kararda, disiplin soruşturmasına ilişkin top atma olayını özetledikten sonra konuya ilişkin tutanak düzenlendiğini belirtmiştir. Bolvadin Cumhuriyet Başsavcılığının 2021/867 soruşturma numaralı dosyasından getirtilen CD içeriğindeki görüntülerin incelenmesi neticesinde hükümlülerin top oynama kastıyla hareket etmeyip topa temas ettikten sonra topu bitişik koğuşun avlusuna atma kastıyla hareket ettiklerinin anlaşıldığını ifade etmiştir. Hükümlülerin eylemlerinin 16/5/2021 tarihli bilgi analiz raporunda tespit edildiği üzere bulundukları koğuşlarda yoğun temas tedbirleri uygulanmasına rağmen COVID-19 salgınının hızlı şekilde yayılmasına sebebiyet verecek nitelikte olduğunu, hükümlülerin savunmalarında top oynamadıklarını beyan etmelerine rağmen kamera görüntülerinde top ile temaslarının açıkça görüldüğünü belirterek bu hâliyle başvurucunun savunmasının disiplin cezasından kurtulmaya yönelik olduğu kanaatine varmıştır.

5. Başvurucu, karara 18/6/2021 tarihinde itiraz etmiş; dilekçesinde kamera kayıtlarının kendisine gösterilmediğini ve usule uygun teşhis işlemi yaptırılmadığını belirtmiştir. Tanık olarak gösterdiği kişinin dinlenmediğinden şikâyet etmiş; yargılamanın duruşmalı olarak yapılmasını, duruşmada kamera görüntülerinin izlettirilmesini ve tanık olarak gösterdiği kişinin dinlenmesini talep etmiştir.

6. Bolvadin Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 6/8/2021 tarihinde itirazı reddetmiştir. Kararda Ağır Ceza Mahkemesinin itiraz mercii olarak görevli olduğunu ve itiraz incelemelerinin dosya üzerinden değerlendirildiğini belirterek duruşma açılması talebinin reddedildiğini ifade etmiştir. İnfaz Hâkimliği kararındaki gerekçede, ileri sürülen itiraz sebeplerine nazaran herhangi bir isabetsizlik bulunmaması nedeniyle başvurucunun itirazının reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna varmıştır.

7. Nihai karar başvurucuya 21/9/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 19/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, disiplin cezasına dayanak alınan tutanak ve kamera görüntülerini talep etmesine rağmen bunun kendisiyle paylaşılmadığını belirtmiştir. Olay tarihinde koğuşta olduğunu, top atma olayına karışmadığını, bu durumu yargılamanın her aşamasında dile getirdiğini, konuya ilişkin tanığının dinlenmesini ve kamera görüntülerinin kendisine izlettirilmesini istemesine rağmen bunun yerine getirilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, tanık dinletme ve sorgulama hakkının, aleni yargılanma hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Hâkimliğin verilen disiplin cezasını onarken dosyada mevcut olan kamera görüntülerini, ilgili tutanak ve raporları değerlendirerek karar verdiği, tanık dinleme hususunun kendi takdirinde olduğu, mahkemelerce verilen kararlarda ilgili ve yeterli gerekçe bulunduğunu ifade etmiştir. Yapılacak incelemede mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşulları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında bireysel

başvuru formunda vurguladığı hususları yinelemiştir.

10. Başvuru silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Yargılamanın tüm aşamalarında silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin güvence altına alınarak adil yargılanma hakkının korunması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Asıl kural tarafların eşit şartlarda yargılamaya katılımının sağlanması, gösterdikleri kanıtlardan ve sundukları görüşlerden bilgi sahibi olması, bunlarla ilgili görüşlerini bildirebilme imkânının kendilerine verilmesidir (benzer değerlendirmeler için bkz. Taylan Özgür Tor [2. B.], B. No: 2013/2454, 12/3/2015, § 43). Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi, taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını ve bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Abdullah Özen [2. B.], B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21).

13. Başvurucu hakkında tutulan tutanak kapsamında disiplin soruşturması başlatılmış ve başvurucu kınama cezası ile tecziye edilmiştir. Başvurucu, karara karşı şikâyet başvurusunda bulunmuş; kamera görüntüleri ile tanığını delil olarak göstermiştir. İnfaz Hâkimliği şikâyeti reddetmiş; kararda, kamera görüntülerinin incelenmesinden olayın tutanakta belirtilen şekilde gerçekleştiğini değerlendirdiğini ifade etmiştir. Başvurucu karara karşı itiraz yoluna başvurmuştur. Başvurusunda duruşma talep ederek kamera görüntülerini izlemeyi ve tanığının dinlenilmesini istemiştir. Ağır Ceza Mahkemesi itiraz mercii olduğunu vurgulayarak dosya üzerinden inceleme yaptığını, bu nedenle de duruşma talebini reddettiğini belirtmiş; kararında hukuka aykırılık bulunmaması nedeniyle itirazı reddettiğini açıklamıştır.

14. Somut olayda değerlendirilmesi gereken temel mesele, uyuşmazlık konusu disiplin cezasına esas olan tutanağa karşı başvurucunun olayların tutanakta belirtildiği gibi gerçekleşmediğine yönelik savunmasının ispatı için ileri sürdüğü kamera görüntüsünün kendisine gösterilmesi ile tanığının dinlenilmesi ile iddia ve delillerinin dikkate alınıp alınmadığıdır. Silahların eşitliği ilkesi bağlamında yargılamada adaletin sağlanması için tutanağa karşı başvurucunun iddia ve delillerinin İnfaz Hâkimliği huzurunda tartışılarak güçler dengesinin sağlanması gerekir. Başka bir deyişle yargılamada hükme esas alınan delillerin aksinin ispat edilmesi imkânının ilgili tarafa verilmesi, gerekirse tanıkların yeniden dinlenmesi ya da varsa başkaca tanık beyanlarına başvurulması olayın oluş şekline uygunluğunun tespit edilmesi açısından zorunlu olabilmektedir.

15. Somut olayda İnfaz Hâkimliği kamera görüntülerini getirterek incelemiş, olayın tutanakta belirtilen şekliyle gerçekleştiğine karar vermiştir ancak bu husus yeterli değildir. Zira başvurucu, ısrarla yargılamanın her aşamasında kamera görüntülerinin kendisine izlettirilmesini talep etmiştir. Olay zamanında koğuşta olduğunu, avluda bulunmadığını ve

herhangi bir şekilde topa temas etmediğini ısrarla dile getirmiş, bu konuda tanığının olduğunu ileri sürmüştür. İnfaz Hâkimliği kararına asıl olarak dayanak oluşturan kamera görüntüleridir ve başvurucunun da söz konusu görüntülere ulaşması sağlanmalıdır. Başvurucu, görüntülere karşı iddia ve savunma yapma olanağından mahrum bırakılmış; böylelikle zayıf düşürülmüştür. Aynı zamanda İnfaz Hâkimliğinin başvurucunun belirttiği tanığı dinleyerek sonuca ulaşması da gereklidir. Tanık delilini kabul etmemesi hâlinde de bu delili neden kabul etmediğini kararda açıklamalıdır oysa başvurucunun savunmasını destekler nitelikteki tek tanık delilini herhangi bir şekilde değerlendirmemiştir.

16. Başvurucunun benzer şikâyetlerle itiraz merciine yaptığı başvuruda da yargılamanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının karşılanmadığı görülmüştür. Bu itibarla disiplin soruşturması ve yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucu hakkında verilen disiplin cezası ile ilgili belirleyici nitelikte delil olan tanıkların dinlenmemesinin ve kamera görüntülerinin izlenmesine izin verilmemesinin başvurucuyu önemli ölçüde dezavantajlı duruma düşürdüğü, menfaatlerini koruyan güvencelerin başvurucuya sağlanmadığı, bu durumun yargılamayı bir bütün hâlinde adil olmaktan çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucu tarafından masumiyet karinesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiası hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, eski hale getirme ve 50.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

22. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bolvadin İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1005, K.2021/1030) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 5.064,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESRA KARAKAŞ

B. No: 2021/60990 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60990

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESRA KARAKAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60990)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Esra KARAKAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, vazife malulü sayılmama işlemine karşı açılan davada usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun eşi müteveffa M.K., 1996 yılında askerlik mesleğine komando olarak başlamış; Bursa, Şırnak, Kırklareli, Bilecik, Ardahan ve Ankara'da görev yapmıştır. En son jandarma personel astsubay kıdemli başçavuş olarak Ankara Jandarma Sahil Güvenlik Akademisi Başkanlığı nezdinde görev yapmakta iken 10/11/2019 tarihinde 42 yaşında kalp krizi geçirerek vefat etmiştir. Somut olaya ilişkin süreç ve M.K.nın sağlık durumu ile ilgili düzenlenen raporlar özetle şöyledir:

i. 15/4/2002 tarihinde Diyarbakır Asker Hastanesinde yapılan muayenesinde "Sol ventrikül hipertofisi. J.Astsb. Ad. olamaz." şeklinde rapor verilmiş,

ii. 26/7/2002 tarihinde Erzurum Mareşal Fevzi Çakmak Askeri Hastanesinde yapılan muayenesinde "Hipertrofik kardiyomiyopati. D/42 F/1 sınıfı görevini yapamaz." şeklinde rapor verilmiş,

iii. 23/12/2002 tarihinde Gülhane Askeri Tıp Akademisinde (GATA) yapılan muayenesinde

"Tanı: Masum Üfürüm; Karar: A/42 F/1 sınıfı görevine devam edebilir. Jandarma Astsubay adayı olabilir." şeklinde rapor verilmiş,

iv. 29/9/2004 tarihinde GATA'da yapılan muayenesinde "Teşhis: Koroner Arterde Müsküler Bridge, Karar: D/42 F/10 sınıfı görevini yapamaz. TSK SYY'nin KKK.lığına ait 2 numaralı çizelgesinde karşılığında (+) işaretli sınıflarda sınıflandırılması uygundur.'' şeklinde teşhis ve öneride bulunulmuştur. Bu rapor üzerine Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Sağlık Kurulu tarafından 24/1/2005 tarihinde M.K.nın adi malul olduğuna, sınıf değişikliği yapmak suretiyle görevine devam edebileceğine karar verilmiştir.

v. 10/11/2019 tarihinde vuku bulan ölüm olayı, tutanaklara yansıdığı şekliyle şöyle gerçekleşmiştir: M.K. 6/11/2019 tarihinde mesainin başladığı sabah vakitlerinde çalışma odasında bulunduğu sırada rahatsızlanmıştır. İlk müdahale odada bulunan çalışma arkadaşları ve kurum sağlık hekimliği tarafından yapılmış, nabzının durması üzerine kalp masajı uygulanmış, ardından ambulans ile Murat Erdi Eker Devlet Hastanesine sevk edilmiştir. Burada yapılan müdahalelerin akabinde ise Ankara Şehir Hastanesine sevk edilmiş ve tedavi altına alınmış ancak kurtarılamamıştır.

vi. Ankara Şehir Hastanesince düzenlenen epikriz belgesinde M.K.nın çarpıntı şikâyeti ile Acil Servise başvurduğu, Acil Serviste entübe edildiği ve bilinci kapalı şekilde koroner yoğun bakıma alındığı belirtilmiştir.

3. Başvurucu 16/1/2020 tarihli dilekçesi ile eşinin vefatının görevi sırasında ve görevin sebep ve tesiriyle meydana geldiği iddiasıyla vazife malulü sayılmasını talep etmiştir. SGK Sağlık Kurulunca yapılan incelemelerde, M.K. hakkında düzenlenen sağlık raporları toplanmış; 27/5/2020 tarihli kararla M.K.nın ölüm sebebinin hipertrofik kardiyomiyopati şeklinde raporlara geçtiği, ölümün işyerinden, yürüttüğü görevden veya işyerinde görevli olduğu sırada meydana gelen dış etkenlerden kaynaklanmadığı tespiti yapılmıştır. Sağlık Kurulunun bu kararı Vazife Malullüğü Tespit Kurulunca görüşülmüş, 3/7/2020 tarihli karar ile vazife malullüğü hükümlerinin uygulanmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle başvurucunun talebi reddedilmiştir.

4. Başvurucu, görevi başında vefat eden eşi M.K.nın vazife malulü kabul edilmesi talebiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle Ankara 13. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır.

5. Mahkemenin 12/11/2020 tarihli kararıyla davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; M.K.nın sağlık durumuna ilişkin raporlar, adi malullüğüne karar verilen süreç ve ölüm olayının meydana geliş şekli ile buna dair hastane raporlarına yer verilmiştir. Bu kapsamda M.K.nın görevin sebep ve etkisiyle değil daha önce kendisinde mevcut olan bünyesel kalp rahatsızlığına bağlı olarak geçirdiği kalp krizi sonucu vefat ettiği, bu hâliyle vazife malullüğü hükümlerinin uygulanması imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

6. Başvurucu, gerekçeli karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde özetle eşinin mesleğe başlarken hiçbir rahatsızlığının bulunmadığını, sonrasında ortaya çıkan rahatsızlığın ise ani kalp krizine sebebiyet verecek nitelikte olmadığını ileri sürmüştür. Askeriyede görevli tüm subay ve astsubayların mevzuat gereği iki ya da üç yılda bir periyodik sağlık muayenesine gönderilmesi gerektiğini ancak eşinin son 4-5 yıldır bu muayenelere gönderilmediğini, genel atama dönemi dışında haksız olarak önceki görevine göre küçük bir birime atanmasının da eşini ruhen sıkıntıya düşürdüğünü, kalp rahatsızlığı bilinmesine rağmen nöbet görevi verildiğini belirten başvurucu; ölüm olayı ile eşinin meslek

hayatı boyunca yaptığı vazifenin şartları, son görev yerindeki vazifesi ve buradaki çalışma şartları arasında illiyet bağının bulunduğunu ancak bu hususların gözardı edildiğini belirtmiştir. Bu kapsamda ölüm olayının vuku bulduğu şartlara da değinen başvurucu; eşine 4/11/2019 tarihinde nöbet yazıldığını, 5/11/2019 tarihinde ise eşinin istirahat etmeden mesaisine devam etmek zorunda kaldığını ve ertesi gün de kalp krizi geçirdiğini, kalp rahatsızlığı olduğu hâlde eşine nöbet yazılmasının krizi tetiklediğini iddia etmiştir.

7. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi tarafından yapılan istinaf incelemesi neticesinde 26/10/2021 tarihli karar ile istinaf isteminin reddine karar verilmiştir. Kararda, Mahkemenin gerekçesinin usul ve kanun hükümleri ile hukuka uygun olduğu, kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı belirtilmiştir.

8. Başvurucu, nihai hükmü 23/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; eşinin 1996 yılında komando olarak göreve başladığında bir sağlık sorununun bulunmadığını, çeşitli yerlerde en zor görevlerde çalıştığını, bununla birlikte en son haksız bir şekilde düşük bir kademeye atamasının yapıldığını ve çalışma koşullarının eşinin sağlık durumunu etkilediğini belirtmiştir. Eşinin mesleki hayatı boyunca yaptığı vazife şartları ve son görevine usulsüz atanması nedeniyle yaşadığı sıkıntılar ile ölümü arasında illiyet bağının bulunduğunu ancak bu durumun araştırılmadığını belirtmiştir. Eşinin görev sırasında ve görevinin tesiriyle vefat ettiğini, kalp rahatsızlığı bilindiği hâlde nöbet listesine adının yazıldığını, akabinde dinlenmeksizin mesaiye devam etmesinin kalp krizini tetiklediğini ileri sürmüştür. Eşinin mevcut rahatsızlığının kalp krizi geçirmeye sebep olacak nitelikte olmadığını belirten başvurucu, yargı mercilerince hiçbir inceleme ve araştırma yapılmadan, herhangi bir tıbbi incelemeyle rapor aldırılmadan davanın reddine karar verildiğini iddia etmiştir. Ayrıca epikriz belgesinde eşinin hastaneye gelme sebebinin çarpıntı olarak kayıtlara geçirildiğini, buna mukabil tutanaklara yansıdığı üzere eşinin henüz işyerindeyken kalbinin durduğunu, dolayısıyla söz konusu belgedeki tespitlerin doğru olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Bakanlık görüşünde; mevcut başvuruda yargı mercilerinin maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirdikleri, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullanılan takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri belirtilmiştir. Ayrıca başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı cevabında, başvuru formundaki iddialarını tekrar etmiştir.

11. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca herkes iddia, savunma ve adil yargılanma hakkına sahiptir. Anayasa'nın anılan maddesinde adil yargılanma hakkından ayrı olarak iddia ve

savunma hakkına birlikte yer verilmesi, taraflara iddia ve savunmalarını mahkeme önünde dile getirme fırsatı tanınması gerektiği anlamını da içermektedir (Mehmet Fidan [1. B.], B. No: 2014/14673, 20/9/2017, § 37).

13. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Bu usul güvencesi uyuşmazlığın her iki tarafına da savunmasının temel dayanağı olan delilleri sunma imkânı tanınmasını kapsamaktadır (Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 18).

14. Başvurucunun eşi M.K.nın dosyaya giren sağlık kurulu raporlarına göre kalp rahatsızlığının bulunduğu ve bu kapsamda idarece sağlık durumuna uygun bir pozisyonda çalıştırılmasının tavsiye edildiği görülmektedir. Öte yandan söz konusu raporların en son 2004 yılında alındığı, M.K.nın ise 2019 yılında ve mesai sırasında vefat ettiği gözetildiğinde ölüm olayının görevden kaynaklandığı yolundaki iddianın temelsiz olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Başvurucunun iddiasının temelsiz olmaması, ispatlandığı anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla bu iddiaya dair daha güçlü ve ikna edici kanıtların varlığının aranması anlaşılabilir bir durumdur. Ancak başvurucunun eşinin hastalığının oluşmasının askerî görevden kaynaklandığını kendi imkânlarıyla ispatlamasının güçlüğü de gözönünde bulundurulmalıdır.

15. Kural olarak Anayasa Mahkemesinin görevi, herhangi bir davada bilirkişi raporu veya uzman mütalaasının gerekli olup olmadığına karar vermek değildir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin tarafların öne sürdüğü ve esasa etkili olan iddiaların işin mahiyetinin gerektirdiği ölçüde incelenip incelenmediğini ve özellikle ispat külfeti konusunda taraflardan birinin diğerine nazaran dezavantajlı bir konuma düşürülüp düşürülmediğini denetleme görevi bulunmaktadır (Ahmet Korkmaz [2. B.], B. No: 2014/16232, 25/1/2018, § 29).

16. Somut olayda başvurucunun temel iddiası, eşi M.K.nın mevcut rahatsızlığının ani kalp krizine neden olacak nitelikte olmadığı ancak rahatsızlığı gözetilmeksizin nöbet tutturulması ve dinlenme fırsatı olmadan mesaiye devam etmesi nedeniyle kalp krizinin tetiklendiği hususuna ilişkindir. Dava dosyasına yansıdığı kadarıyla başvurucunun eşi hakkında alınan sağlık raporlarının 2002-2004 yıllarına ait olduğu görülmektedir. Bu kapsamda başvurucu hakkında adi malul sayılmasına karar verilerek görev ve pozisyonu değiştirilmiş ise de M.K.nın 2019 yılında vefat ettiği gözetildiğinde sağlık durumuyla ilgili yakın tarihli bir bilginin de dava dosyasına girmediği anlaşılmıştır. Öte yandan başvurucu; eşinin son 4-5 yıldır ilgili mevzuat gereği gitmesi gereken sağlık kontrollerine gönderilmediğini, bu kapsamda mevcut rahatsızlığının engellenme ihtimalinin de gözardı edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca başvurucunun eşinin göreve 1996 yılında komando olarak başladığı ve uzun yıllar zorlu görevler ifa ettiği, bu süreçteki çalışma şartlarının ve maruz kaldığı uygulamaların kalp rahatsızlığını tetiklediği yönündeki iddialarla ilgili de bir araştırma/değerlendirme yapılmadığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda başvurucunun yargılamanın sonucuna etkili olduğu değerlendirilen iddialarının yargı mercilerince ayrıca ve açıkça karşılanması gerektiği, bu iddiaların sağlık kurumlarından tıbbi rapor alınması suretiyle açıklığa kavuşturulması gereken bir olgu olduğu değerlendirilmiştir.

17. Dolayısıyla tıbbi rapor olmadan başvurucunun iddiasını ispatlamasının mümkün

olmayacağı dikkate alındığında başvurucunun iddiasını ispatlamada hayati öneme sahip olan bilirkişi raporu aldırma talebinin dikkate alınmadan dosyadaki mevcut raporlar çerçevesinde uyuşmazlığın sonuçlandırılmasının başvurucunun davalı idareye nazaran zayıf bir konuma düşürülmesine yol açtığı ve bu durumun silahların eşitliği ilkesiyle çeliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden ihlal kararı verilerek yeniden yargılamaya hükmedilmiş olduğundan, eşitlik ilkesinin ihlali iddiası yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 500.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

C. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 13. İdare Mahkemesine (E.2020/711, K.2020/2082) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL başvuru harcından oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ORTADOĞU ASG SAĞLIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2022/11335 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/11335

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORTADOĞU ASG SAĞLIK SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/11335)

Karar Tarihi: 28/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 30/4/2026 - 33239

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportörler : Ali KOZAN

Başvurucu : Ortadoğu ASG Sağlık Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili : Av. Abdullah Arif KAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işbaşı eğitim programından yararlanma talebine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davanın şirket ortakları hakkında yürütülen ceza soruşturmaları gerekçe gösterilerek reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) 12/3/2013 tarihli ve 28585 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında işverenlerin işçi istihdam edebilmelerini sağlayan işbaşı eğitim programları düzenlemektedir. Kurumun internet sitesinde yer alan bilgilere göre işbaşı eğitim programı, nitelikli iş gücü temin etmekte zorlanan işverenlere işe alacakları kişileri işyerinde belli bir süre gözlemleyerek ve bu kişilere eğitim vererek kişiler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olma ve onları işe alma konusunda isabetli karar verme imkânı sunmaktadır. Bu sayede işverenler ihtiyaç duydukları iş gücünü herhangi bir maliyete katlanmak zorunda kalmadan kazanma imkânına kavuşmakta ve doğru işçi bulma imkânı elde etmektedir. Bu kapsamda Kurum ile yüklenici veya işveren ile katılımcı arasında

hizmet alımı yöntemiyle düzenlenen kursların, program ve projelerin çerçevesini belirleyen sözleşmeler imzalanmaktadır.

3. Başvurucu, Özel ASG Tıp Merkezi ünvanıyla tıp hizmeti sunmaktadır. Bu işyerinde çalıştırmak amacıyla işçi istihdam etmek için işbaşı eğitim programından yararlanma talebiyle İŞKUR Sincan Hizmet Merkezi Şube Müdürlüğüne başvurmuş ancak talebi 6/11/2019 tarihli işlemle reddedilmiştir. İşlemin gerekçesinde başvurucunun ortakları tarafından kurulan bir diğer şirket olan B.O.S.E.T. Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin (BOSET A.Ş.) daha önce OSTİM (Ortadoğu Sanayi ve Ticaret Merkezi) Hizmet Merkezi Şube Müdürlüğü ile düzenlediği programların iptal edildiği, bundan dolayı yargı sürecinin devam ettiği tespitine yer verilmiştir.

4. Başvurucu, anılan işlemin iptali istemiyle Ankara 14. İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde, idari işlemin gerekçesinde yer verilen önceki programın ilgili sözleşmenin bütün gereklerini yerine getirdiği hâlde yazılı bir bildirim dahi yapılmaksızın haksız ve dayanaksız şekilde iptal edildiğini, öte yandan idari işlemin gerekçesinde yer alanın aksine İŞKUR'a karşı ne bu konuda ne de başka bir konuda açılmış herhangi bir davası olmadığını belirtmiştir.

5. Davalı İŞKUR ise savunma dilekçesinde davaya konu işbaşı eğitim programı sözleşmesinin "Sözleşmenin sona ermesi ve feshi" başlıklı 9. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereği davaya konu idari işlemin tesis edildiğini ileri sürmüştür. İlgili hüküm "...il müdürlüğünün işveren veya katılımcı hakkında ilgili makamlardan alınan bilgiler neticesinde kamu güvenliği ve milli güvenlik açısından sorun tespit edilmesi, programın devam ettirilmesinin kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılmasına engel durumlar oluşturduğunun tespiti, ödenek yetersizliği vb. nedenlerle sözleşmeyi feshetme yetkisine sahiptir." şeklindedir. Ayrıca BOSET A.Ş. ile başvurucu Şirketin ortaklarının aynı olduğunun tespit edildiğini, BOSET A.Ş. ile devam eden işbaşı eğitim talebinin zımmen reddine ilişkin idari işlemin iptaline dair davanın devam ettiğini, iki idari işlemin birbiriyle bağlantılı olduğunu belirtmiştir.

6. Mahkeme 16/1/2020 tarihli ara kararıyla ile Emniyet Genel Müdürlüğü, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu Başkanlığından (TMSF) başvurucu Şirketin ortakları hakkında birtakım bilgi ve belgelerin dava dosyasına sunulmasını istemiştir.

7. Başsavcılıktan gelen cevabi yazıda Ankara ile sınırlı olmak üzere inceleme yapılabildiği belirtilmiş ve Şirket ortaklarından M.G., S.K. ve E.Ö. hakkında Terör Suçları Soruşturma Bürosu tarafından yürütülen soruşturma kapsamında takipsizlik kararı verildiği, diğer ortaklar hakkında ise herhangi bir soruşturma tespit edilemediği bildirilmiştir. Başsavcılık soruşturma kapsamında ortaklar hakkında Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) nezdinde yaptırdığı araştırma sonuçları ile takipsizlik kararının bir örneğini de Mahkemeye göndermiştir. Ankara İl Emniyet Müdürlüğünden gönderilen cevabi yazıda, Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) kapsamında alınan ifadelerde başvurucu Şirketin ortaklarının adlarının geçmediği, bu kişiler hakkında herhangi bir teşhis işleminin bulunmadığı belirtilmiştir.

8. Mahkemece 3/2/2021 tarihli kararı ile davanın kabulüne ve dava konusu işlemin iptaline hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucu Şirket ortaklarından bir şahsın erkek kardeşinin kanun hükmünde kararname ile kamu görevinden çıkarıldığı, bir şahsın kızının da kanun hükmünde kararname ile kapatılan kurumların bağlı olduğu şirketlerde kaydının

olduğu tespit edilmiş ancak cezaların şahsiliği ilkesi gereği başvurucu Şirket ortaklarının bu durumdan sorumlu tutulamayacağı belirtilmiştir. Başvurucu Şirket ortaklarından üç şahıs hakkında Başsavcılık tarafından yürütülen soruşturmada takipsizlik kararı verildiği, diğer ortaklar hakkında soruşturma olmadığı belirtilen kararda, başvurucu Şirketin işbaşı eğitim programından yararlanmasına engel olacak herhangi bir somut durum bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

9. Davalı İŞKUR tarafından bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuştur. İstinaf dilekçesinde, yürütülen soruşturmaların ve istihbari mahiyetteki bilgilerin gizliliğine riayet edilmek suretiyle başvurucu Şirketin talebinin reddedildiği belirtilmiş; Genel Müdürlüğün talimatları doğrultusunda, terör örgütleriyle illegal yapı ve oluşumlarla ilişkisi olduğundan şüphe duyulan ve/veya irtibatı tespit edilen firmaların işbaşı eğitim programı başvurularının olumsuz değerlendirildiği ifade edilmiştir.

10. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından yapılan istinaf incelemesi neticesinde 21/12/2021 tarihli karar ile istinaf talebinin kabulüne ve davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; BOSET A.Ş. ile başvurucu Şirketin kurucu ortaklarının aynı olduğu belirtildikten sonra BOSET A.Ş.nin işbaşı eğitim programından yararlanmak için yaptığı başvurunun zımnen reddi üzerine açılan iptal davası neticesinde Ankara 11. İdare Mahkemesinin davanın reddi kararına yer verilmiştir. Bu kararda davacı Şirketin bir kısım kurucu ve ortağı hakkında soruşturma açıldığı, söz konusu soruşturmalarda bazıları hakkında takipsizlik kararı verilirken bir kısım soruşturmanın hâlen devam ettiği, bu bilgiler ile Emniyet Müdürlüğünce yapılan araştırma tutanaklarında belirtilen bilgiler birlikte değerlendirildiğinde bu hususun davalı idareye haklı bir gerekçe teşkil ettiği sonucuna varılmıştır. Eldeki dava ile bu davanın benzer nitelikli olduğu belirtilen kararda, Başsavcılıktan gelen belgelere göre başvurucu Şirketin bazı ortakları hakkında soruşturmaların bulunduğu gerekçesiyle dava konusu işlemin tesis edildiği, ilgili mevzuat hükümleri, sözleşme düzenlemeleri ve dava dosyasında bulunan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesi neticesinde dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

11. Başvurucu, nihai kararı 15/1/2022 tarihinde öğrenmiş; 9/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu, işbaşı eğitim programından yararlanma talebinin İŞKUR tarafından dava dışı bir şirketin yargılama süreci bahane edilerek haksız bir şekilde reddedildiğini belirtmiştir. Davalının iddiasının aksine yargılama sürecinde, ortakların millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen örgüt veya yapılarla irtibatının/iltisakının olmadığının ortaya konulduğunu ifade eden başvurucu, bu kapsamda hukuken delil olma mahiyeti bulunmayan istihbari nitelikteki polis araştırma tutanaklarının gerekçe gösterilerek davanın reddedildiğini iddia etmiştir. Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olması münasebetiyle öngörülemez nitelikteki vakıaların medeni haklarının kısıtlanmasında kullanılamayacağını ifade eden başvurucu, gerekçeli kararda kendi tüzel kişiliği ile ortaklarının kişiliğinin birbirine karıştırıldığını iddia ederek adil yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkının, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi ile masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal

edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı cevabında, genel olarak başvuru dilekçesinde ileri sürdüğü hususları tekrarlamıştır.

14. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkının unsurlarından olan gerekçeli karar hakkı çerçevesinde incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

17. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

18. Başvuruya konu olayda, Mahkeme tarafından yapılan inceleme neticesinde doğrudan başvurucu Şirketin ortakları hakkında devam eden bir soruşturma ya da kovuşturma bulunmadığı, millî güvenliğe tehdit oluşturan yapı veya gruplarla irtibat yahut iltisaka dalalet eden bir bilgi ya da belgeye de ulaşılamadığı belirtilerek davanın kabulüne karar verilmiştir. Buna mukabil Bölge İdare Mahkemesi ise Büyük Ortadoğu A.Ş. hakkında verilen mahkeme kararı ile idari işlemin gerekçesine atıf yapmak suretiyle gerekçeli kararı kaldırmış ve davanın reddine hükmetmiştir.

19. Somut olaya bu kapsamda bakıldığında başvurucu Şirket ve ortakları hakkında yapılan incelemelerde devam eden herhangi bir soruşturmanın bulunmadığı, geçmişte açılan soruşturmaların takipsizlikle neticelendiği, başvurucunun da bu yönde iddia ve itirazlarda bulunmak suretiyle iş başı eğitim programından yararlanma talebinin haksız şekilde reddedildiğini iddia ettiği görülmektedir. Nitekim başvurucunun iddialarının yargılama sürecinde dosyaya getirtilen belgelerle de desteklendiği anlaşılmıştır. Bu kapsamda Bölge İdare Mahkemesinin idare mahkemesinin dosyadaki tespitlere göre verdiği kararın gerekçesini neden kabul etmediğine ilişkin ilgili ve yeterli gerekçe ortaya koymadığı, ayrıca Bölge İdare Mahkemesinin mevcut dosyadaki delilleri, bilgi ve belgeleri değerlendirerek kararın gerekçesini oluşturmak yerine başka bir mahkemenin verdiği karardaki gerekçeyi

esas almasının isabetli olmadığı vurgulanmalıdır.

20. Somut olaya dönmek gerekirse başvurucu Şirketin ortakları hakkında devam eden bir soruşturmanın bulunmadığı, öte yandan ortaklar hakkında meydana gelebilecek her bir olumsuz ve öngörülemez vakıanın kendi medeni haklarını engellememesi gerektiği yönündeki iddialarının esaslı olmadığını söylemek mümkün görünmemektedir.

21. Sonuç olarak yukarıda izah edilen hususlar da gözetildiğinde başvurucunun iddia ve itirazlarının uyuşmazlığın sonucu ile doğrudan ilgili olduğu değerlendirilerek anılan itirazların yargı mercileri tarafından incelenmesi, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekmektedir. Bu itibarla başvurucunun uyuşmazlığın sonucuna ilişkin iddialarının ilgili ve yeterli bir gerekçeyle karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

23. Başvurucu ayrıca masumiyet karinesi ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle bu aşamada dile getirilen haklar yönünden ayrıca inceleme yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

24. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 50.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

25. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

26. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddiaları yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2021/2741, K.2021/4373) iletilmek üzere, Ankara 14. İdare Mahkemesine (E.2019/2260, K.2021/257) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAVUZ DEMİR

B. No: 2022/17277 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/17277

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAVUZ DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/17277)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Yavuz DEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu görevlilerinin söz ve tutumları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Ağrı Cumhuriyet savcısı iken Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile irtibatlı ve iltisaklı olduğu gerekçesiyle meslekten ihraç edilmiş; 20/7/2016 tarihinde tutuklanarak Ağrı M Tipi Ceza İnfaz Kurumuna konulmuş, 10/2/2017 tarihinde Kars T Tipi Ceza İnfaz Kurumuna (Kurum) nakledilmiştir.

3. Başvurucu 22/2/2017 tarihli dilekçeyle Kars Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurarak Kuruma geldiği tarihten itibaren infaz koruma memurlarının kasıtlı ve sistematik baskılarına maruz kaldığını ileri sürmüştür.

4. Başsavcılık, başvurucunun şikâyeti üzerine soruşturma başlatmıştır.

5. Başvurucu 15/3/2017 tarihinde Başsavcılıkta alınan ifadesinde, Kuruma geldiği tarihten itibaren Kurum personelinin kendisine karşı kasıtlı ve sistematik baskı uyguladığını, 21/2/2017 tarihinde yapılan sayım sırasında ayağa kalkmadığı gerekçesiyle İnfaz Koruma Başmemuru Ö.A.nın kendisine önce koğuş içinde "Saygısız.", ardından koridorda "Şerefsiz." şeklinde hitap ettiğini beyan etmiştir. Daha önceki bir sayımda da alt kata indiği sırada

sandalyede oturduğu için iki infaz koruma memurunun kendisine "Saygısız." diyerek hakaret ettiğini, bunlardan birinin adının N. olduğunu hatırladığını, bu memurun "Üzerindeki zırhları çıkaracaksın, ayağa kalkacaksın!" dediğini, önceki günlerde de aynı mesele nedeniyle tehditkâr şekilde üzerine gelindiğini ifade etmiştir. Başvurucu; başka mahkûmlar oturur vaziyette sayımda bulunduğu hâlde yalnızca kendisinden ayağa kalkmasının istendiğini, bu tutumun kendisini hedef gösterme niteliğinde olduğunu ileri sürmüştür. İfadesinin devamında anılan olaylar nedeniyle psikolojisinin bozulduğunu, psikoloğa durumu anlattığını ve ilaç kullanmaya başladığını belirterek buna ilişkin belgelerin ilgili birimden temin edilmesini talep etmiştir.

6. Kurumda görevli olan infaz koruma memurları E.G., Ö.A. ve N.T. şüpheli sıfatıyla alınan savunmalarında başvurucunun sayım sırasında zorluk çıkarttığını ancak kendisine hakaret etmediklerini, psikolojik ya da fiziksel şiddete başvurmadıklarını ifade etmiştir. Başvurucu ile aynı koğuşta kalan tanıklar, Kurumda sayım sırasında ayağa kalkma uygulaması olduğunu, bu uygulamaya ilişkin yazılı bir kuralın kendilerine bildirilmediğini, buna rağmen infaz koruma memurlarının ısrarla hükümlü ve tutukluların ayağa kalkarak sayım vermesini istediklerini beyan etmiştir. Tanık ifadelerine göre başvurucu, bu uygulamaya itiraz etmiş; ayağa kalkmayı gerektiren herhangi bir düzenleme olmadığını belirtmiştir. Bazı tanıklar, görevli memurların bu süreçte başvurucuya "Artık savcı değilsin, burada kurallara uymak zorundasın.", "Savcılığın dışarıda kaldı, burada bir farkın yok, ona göre davran." şeklinde sözler sarf ettiklerini, bazı memurların sayım sonrasında başvurucuya "Saygısız." ve "Şerefsiz." dediğini aktarmıştır. Bazı tanıklar da olayın fiziki müdahaleye varmadığını ancak görevli memurların emir verir tarzda, nezaketsiz ve baskıcı bir üslupla konuştuğunu, sayımların askerî düzende, emrivaki biçimde yapıldığını, bu durumun başvurucu ile ceza infaz koruma memurları arasında birkaç kez benzer tartışmalara neden olduğunu ifade etmiştir.

7. Kurum İç Yönetmeliği'nin 15. maddesinde sayımların yaz aylarında havalandırma bahçesinde, kış aylarında koğuşun ortak yaşam alanında, ayakta ve sıralı şekilde yapılacağı düzenlenmiştir. Anılan maddede ayrıca sayımların saat 08.00'de havalandırma kapılarının açılmasıyla, akşam ise vardiya değişimiyle birlikte saat 18.00'de yapılacağı, gerektiğinde her zaman sayım yapılabileceği belirtilmiştir.

8. Başsavcılık 12/6/2017 tarihinde, görevli infaz koruma memurları tarafından koğuş sayımlarının kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde yaz aylarında havalandırma bahçesinde, kış aylarında koğuşun ortak yaşam alanlarında yapıldığı, sayımın ayakta veya oturarak yapılmasının insan onuruyla bağdaşmayan veya başvurucunun bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranış olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla başvurucuya yönelik olarak infaz koruma memurları tarafından işkence ve kötü muamelede bulunulduğu iddiasına ilişkin soyut iddia dışında kamu adına soruşturmayı gerektirir herhangi bir delil elde edilemediği, görevli memurların tüzüğe ve yönetmeliğe uygun eylemlerinin görevi kötüye kullanma suçunu oluşturmayacağı, ayrıca şüpheli N.T.nin başvurucuya "Saygısız." dediğinden bahisle soruşturma yürütmüş ise de başvurucunun soyut iddiası dışında kamu adına soruşturmayı gerektirir herhangi bir delil elde edilemediği, "saygısız" ifadesinin onur, şeref ve saygınlığı rencide edici boyutta olmayıp rahatsız edici, nezaket dışı davranış niteliğinde olduğu, bu sebeple hakaret suçunun da unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle ek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; şüpheli Ö.A. hakkında hakaret suçu yönünden soruşturma işlemlerinin devam ettiğini açıklamıştır.

9. Başvurucu 6/7/2017 tarihinde ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz etmiş ise de itirazı hakkında bir karar verilmemiştir.

10. Başsavcılık 18/8/2017 tarihinde, şüpheli Ö.A. ile başvurucunun sayımın nasıl yapılacağı konusunda tartıştıkları, şüpheli Ö.A.nın bahçe kapısından çıktığı sırada başvurucuya "Şerefsiz." dediğini belirterek hakaret suçundan iddianame düzenlemiştir.

11. Kovuşturma aşamasında sanık Ö.A. olay günü Kurumda görevli olduğunu, sayım yaptıklarını, başvurucunun sayımı oturarak yaptırmak istediğini ancak kendisinin yönetmeliğe göre ayakta sayım yapılması gerektiğini söylediğini, başvurucuya "Şerefsiz." demediğini ifade etmiştir. Tanıklar sanığın başvurucunun oturarak sayım vermesine karşı çıktığını, bu nedenle sanıkla aralarında tartışma çıktığını ifade etmiştir. Tanık İ.U. sanığın başvurucuya "Şerefsiz." diye bağırdığını, tanık H.Y. sanığın başvurucuya "Sen neden ayağa kalkmıyorsun. Sen artık savcı değilsin, burada kurallara uyacaksın, saygısız." dediğini, diğer görevlilerin araya girerek sanığı dışarı çıkardıklarını, bu sırada sanığın bağırarak hakaret ettiğini ancak ne söylediğini hatırlamadığını beyan etmiş; diğer tanıklar sanığın başvurucuya "Şerefsiz." demediğini ifade etmiştir.

12. Yargılama sonucunda Asliye Ceza Mahkemesi sanık Ö.A.nın hakaret suçundan beraatine karar vermiştir. Başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Bölge Adliye Mahkemesince hükmün müştekinin (başvurucunun) davaya katılabilmesi ve diğer haklarını kullanabilmesi için duruşma gününden usulüne uygun olarak haberdar edilmemesi, ayrıca olayın tanıkları olan R.H. ile N.A.nın dinlenmemesi nedeniyle bozulmasına kesin olarak karar verilmiştir.

13. Bozma üzerine yeniden yapılan yargılamada başvurucu dinlenmiş, istinaf ilamında dinlenmemesi bozma nedeni yapılan tanıklara ulaşılamadığı için soruşturma aşamasında alınan ifadeleriyle yetinildiği belirtilmiştir. Yargılama sonucunda olay tarihinde Kurumda infaz koruma memuru olarak görev yapan sanık ile Kurumda tutuklu olarak bulunan başvurucu arasında sayımın nasıl yapılacağı konusunda tartışma çıktığı, sayım bitiminde sanığın bahçe kapısından çıktığı sırada başvurucuya "Şerefsiz." diyerek hakaret ettiği, sanığın bu suretle üzerine atılı suçu işlediği gerekçesiyle mahkûmiyet hükmü kurulmuş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir.

14. Başvurucunun ve sanığın HAGB kararına itirazı Ağır Ceza Mahkemesince 31/1/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

15. Başvurucu, nihai kararı 8/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 21/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

16. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucu; koğuşlarda sayımların beş altı kişilik gruptan oluşan infaz koruma memurlarıyla yapıldığını ancak olay günü yirmiden fazla infaz koruma memurunun sayıma geldiğini, görevliler haricinde kalabalık şekilde sayıma gelinerek baskı oluşturulduğunu, üzerine yürünerek yaralama suçuna teşebbüs edildiğini, "Şerefsiz, saygısız, sen artık savcı değilsin. Kurallara uyacaksın, zırhını çıkaracaksın, ayağa kalkacaksın." şeklindeki sözlerle

hakarete maruz kaldığını ileri sürmüştür. Başvurucu; oturan başka tutuklular olmasına rağmen tüm eylemlerin şahsına karşı işlenmesinin hedef olarak seçildiğini gösterdiğini, görevli memurların kasıtlı ve sistematik şekilde kendisine baskı uyguladığını, bu durumun psikolojik olarak yıpranmasına yol açtığını belirtmiştir. Devam eden bu fiiller, baskı ve şiddet nedeniyle Kurum psikoloğuyla görüştüğünü, destek aldığını ve ilaç kullanmaya başladığını ancak psikologla yaptığı görüşme kayıtlarının dosyaya alınmadığını, psikoloğun tanık olarak dinlenmediğini ifade etmiştir. Olayda görevli üç infaz koruma memuru hakkında işkence suçundan ek kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini, bu kararın kendisine tebliğ edilmediğini, kararı sonradan öğrenerek yaptığı itiraza ilişkin kararın da tarafına tebliğ edilmediğini belirtmiştir. Başvurucu, soruşturma ve kovuşturma süreçlerinin yaklaşık beş yıl sürdüğünü, gerekli delillerin toplanmadığını ve soruşturmanın etkili yürütülmediğini ileri sürmüştür.

19. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

20. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa’nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa’nın 15. maddesinde savaş, seferberlik hâllerinde veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı, görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

21. Somut olayda, başvurucu, Kuruma nakledildiği tarihten itibaren infaz koruma memurlarının sistematik biçimde ve kasıtlı olarak kendisine baskı uyguladığını, özellikle Kurumdaki sayımlar sırasında diğer tutuklulardan farklı biçimde muameleye tabi tutulduğunu ileri sürmüştür. Sayımlar sırasında yalnızca kendisinden ayağa kalkmasının istendiğini, itiraz etmesi üzerine "Saygısız.", "Şerefsiz.", "Artık savcı değilsin, zırhlarını çıkaracaksın, ayağa kalkacaksın." şeklinde sözlerle aşağılandığını, bu olaylar nedeniyle psikolojisinin bozulduğunu ve ilaç kullanmaya başladığını beyan etmiştir.

22. Dosya kapsamındaki tanık anlatımları; Kurumdaki sayımın ayakta yapılmasına ilişkin yazılı bir kuralın bildirilmediğini, buna rağmen infaz koruma memurlarının bu uygulamada ısrarcı davrandıklarını, başvurucuya mesleki geçmişine atıfla ifadeler kullandıklarını ve genel olarak nezaketsiz, emrivaki bir üslup benimsediklerini göstermektedir. Bununla birlikte Kurum İç Yönetmeliği'nin 15. maddesinde sayımların yaz aylarında havalandırma bahçesinde, kış aylarında koğuşun ortak yaşam alanında, ayakta ve sıralı şekilde yapılacağı düzenlenmiştir. Ayrıca soruşturma aşamasında alınan ifadeler Kurumda sayımın genel olarak ayakta yapıldığını, başvurucunun ise bu uygulamaya itiraz ettiğini desteklemekte olup başvurucunun kendisini küçük düşürmek amacıyla diğer mahpuslardan farklı bir

muameleye tabi tutulduğunu gösterdiği söylenemez. Yargılama sürecinde ise bir infaz koruma memurunun başvurucuya "Şerefsiz." dediği sabit görülmüş, bu fiil nedeniyle hakkında mahkûmiyet hükmü kurularak HAGB uygulanmıştır.

23. Ceza infaz kurumu görevlilerinin, yerine getirdikleri kamu görevinin niteliği gereği hükümlü ve tutuklulara yönelik söz ve davranışlarında kurum düzeninin sağlanması amacını aşan, kişileri rencide edebilecek veya keyfîlik izlenimi doğurabilecek tutumlardan kaçınmaları gerekir. Bu bağlamda başvurucuya hitaben kullanılan "Şerefsiz." şeklindeki ifade ile tanık anlatımlarına yansıyan kaba, emredici ve nezaket dışı üslubun kamu görevlilerinden beklenen davranış biçimiyle bağdaştığı söylenemez. Bu tür söz ve tutumların başvurucuyu incitebilecek nitelikte olduğu açıktır.

24. Bununla birlikte kötü muamele yasağı kapsamında yapılacak inceleme, kullanılan sözlerin uygun veya kabul edilebilir olup olmadığıyla sınırlı değildir. Bu söz ve tutumların Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası anlamında asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı ayrıca değerlendirilmelidir. Somut olayda söz konusu ifadelerin ceza infaz kurumunda yapılan sayım işlemi sırasında, kısa süreli bir tartışma bağlamında sarf edildiği, başvurucuya yönelik fiziksel bir müdahalede bulunulmadığı, başvurucunun sistematik biçimde aşağılandığını veya diğer mahpuslardan farklı olarak hedef alındığını ortaya koyan yeterli bir tespitin bulunmadığı, tanık anlatımlarının da esasen kaba ve nezaket dışı bir üsluba işaret ettiği görülmüştür. Bu nedenle başvurucunun maruz kaldığını ileri sürdüğü muamelenin kendisinde ciddi korku, çaresizlik, aşağılanmışlık veya yoğun ruhsal acı yaratacak ağırlığa ulaştığı söylenemez.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında aranan asgari ağırlık eşiğinin aşılmadığı anlaşıldığından kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEBİHA ÇELİK

B. No: 2022/18719 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/18719

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEBİHA ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/18719)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Sebiha ÇELİK

Vekili : Av. Ahmet ODABAŞI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tıbbi ihmal sonucu zarara uğranılması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu; çarpıntı, sinirlilik, boğazda tıkanma hissi şikâyetleri ile Ergani Devlet Hastanesine (Hastane) başvurmuştur. Başvurucu 7/3/2008 tarihinde nodüler guatr (tiroid bezinde bir veya daha fazla nodül oluşması) ön tanısı ile Hastaneye yatırılmış ve 10/3/2008 tarihinde Hastanede guatr ameliyatı olmuştur.

3. Ameliyat sonrası başvurucuda hipokalsemi (kalsiyum eksikliği) gelişmiş, bu durum yaklaşık on sekiz ay sonra yaptırdığı muayenede anlaşılmıştır.

4. Başvurucu 9/12/2010 tarihinde Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde; ameliyatın tıp kurallarına aykırı yapıldığını, ameliyatta gerekli dikkat ve özenin gösterilmediğini, bu nedenle kalıcı rahatsızlık oluştuğunu, ameliyat öncesi ameliyata bağlı olarak kalıcı zararın olabileceği konusunda bilgilendirilmediğini belirten başvurucu fazlaya dair hakları saklı kalmak üzere 100.000 TL maddi ve 100.000 TL

manevi tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

5. Yargılama sürecinde alınan Adli Tıp Kurumu (ATK) 3. İhtisas Kurulunun 30/12/2013 tarihli raporunda; başvurucuya konulan tanı ve uygulanan operasyon endikasyonunun tıp kurallarına uygun olduğu, başvurucuya multinodüler guatr nedeniyle bilateral total tiroidektomi operasyonu uygulandığı belirtilmiştir. Bununla birlikte operasyon sırasında paratroid bezlerin korunduğu ancak operasyondan yaklaşık on sekiz ay sonra hipokalsemi ve hipotiroidi bulgularının sağlık kurumuna başvurması ile tespit edildiği, başvurucunun tiroid cerrahisi gibi bir operasyondan sonra kontrollerini yaptırması gerektiği ancak yaptırdığına ve herhangi bir sağlık kurumuna durumla ilgili olarak gittiğine dair bir belge bulunmadığı vurgulanmıştır. Netice itibarıyla bu tip operasyonlar sonrasında laringeal sinir hasarı kanama, hipokalsemik tetanilerin (kalsiyum eksikliğinden kaynaklanan istemsiz kasılmalar) görülebileceği, durumun komplikasyon olarak kabul edilmesi gerektiği, dolayısıyla olayda idareye kusur atfedilemeyeceği şeklinde görüş ve kanaate varılmıştır.

6. Başvurucu, anılan rapora itiraz ederek ameliyat tarihinden sonra da Hastaneye tedavi kapsamında düzenli olarak gittiğini, Hastanedeki hizmetlerin bir kısmının yetersiz olması nedeniyle başka sağlık kuruluşlarında tedavi gördüğünü, ATK raporunun yetersiz olduğunu belirtmiş; üniversite öğretim görevlilerinden oluşan bilirkişi heyetinden rapor alınmasını istemiştir.

7. Mahkeme 28/5/2014 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; ATK raporuna atıfla davalı idareye yüklenebilecek herhangi bir kusurun bulunmadığı, diğer bir ifadeyle olayda davalı idarenin hizmet kusurunun bulunmaması nedeniyle başvurucunun maddi ve manevi tazminat isteminin karşılanmasına hukuken imkân olmadığı belirtilmiştir. Başvurucu anılan karara karşı temyiz başvurusunda; ATK raporunda ameliyat sonrası kontrollerini yaptırdığına dair belge bulunmadığı belirtilse de ameliyat sonrası tedavisine kamu hastaneleri ve özel hastanelerde devam ettiğini, aksi hâlin kabulünün hayatın olağan akışına aykırı olacağını, raporun çelişkili ve yetersiz olduğunu ve bu nedenle hükme esas alınmayacağını ileri sürmüştür.

8. Danıştay 10. Dairesince (Daire) 5/12/2019 tarihinde Mahkeme kararının maddi tazminat isteminin reddine ilişkin kısmının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle onanmasına, manevi tazminat isteminin reddine ilişkin kısmının ise bozulmasına karar verilmiştir. Daire kararında; başvurucudan alınmış bir onam belgesinin olmadığı, aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin yürütülen sağlık hizmetinin gereği gibi işletilmediği konusunda başvurucuda endişe ve üzüntüye yol açacağı ve manevi tazminatın zenginleşme aracı olamayacağı ilkesi gözetilerek başvurucuya manevi tazminata hükmedilmesi gerektiği belirtilmiştir.

9. Başvurucunun ve davalı idarenin bu karara karşı yaptığı karar düzeltme istemi Dairenin 8/12/2021 tarihli kararıyla reddedilerek karar kesinleşmiştir.

10. Başvurucu vekili, nihai kararı 26/1/2022 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 11/2/2022 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır.

11. Bozma üzerine yapılan yargılama neticesinde Mahkemenin 28/2/2022 tarihli kararıyla 10.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir. Anılan karar, temyiz ve karar düzeltme kanun yolu aşamalarından geçerek 17/4/2024 tarihinde kesinleşmiştir.

12. Komisyonca başvurucunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Maddi ve Manevi Varlığın Korunması ve Geliştirilmesi Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; guatr ameliyatı sonrası rahatsızlıklarının devam ettiğini, tıbbi ihmal nedeniyle bu durumun oluştuğunu, ameliyatın onam formu imzalatılmadan ve rızası alınmadan yapıldığını ileri sürmüştür. Mahkemenin denetime elverişli olmayan yetersiz ve çelişkiler içeren bilirkişi raporuna dayanarak davasını reddettiğini iddia etmiştir. Başvurucu; riskler konusunda bilgilendirmenin ameliyat olacak kişiye yapılarak onay alınması gerektiğini ancak kendisine bilgi verilmediği gibi kendisinden bir onam da alınmadığını belirtmiştir. Ameliyat öncesi aydınlatılmış onamının alınmadığına ilişkin yargı merciinin tespiti bulunmasına karşın maddi tazminat isteminin reddedildiğini vurgulayarak maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; tıbbi ihmal dosyalarına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa’nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfî müdahalelerin önlenmesidir. Bunun yanı sıra devletin tıbbi müdahaleler nedeniyle kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak koruma, maddi ve manevi varlığına saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır (Ahmet Acartürk [2. B.], B. No: 2013/2084, 15/10/2015, § 49). Anayasa’nın 56. maddesinde belirtildiği üzere anılan pozitif yükümlülük, sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır (İlker Başer ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 44).

19. Devlet, bireylerin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlıklarını koruma hakkı kapsamında -ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin- sağlık hizmetlerini hastaların yaşamları ile maddi ve manevi varlıklarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [2. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 35; Ahmet Acartürk, § 51). Bununla birlikte sağlık personeli, mesleğini de yerine getirirken özen yükümlülüğü kapsamında risklerin gerçekleşmesini önlemeye ilişkin olarak elindeki tüm imkânları kullanmak mecburiyetindedir. Buna göre riskleri mümkünse önleyici, değilse asgariye indirici şekilde davranmaları, buna rağmen riskler doğduğunda yapacakları müdahaleyle zarar veya tehlike neticesini mümkün olduğunca ortadan kaldırmaları gerekmektedir (Eliçe Aydın ve diğerleri

[2. B.], B. No: 2015/5228, 20/3/2019, § 54). Anayasa Mahkemesi ise Anayasa'nın anılan maddeleri kapsamında devlete düşen pozitif yükümlülüklerin somut olay bağlamında yerine getirilip getirilmediğini denetlemek durumundadır (Tevfik Gayretli [2. B.], B. No: 2014/18266, 25/1/2018, § 36).

20. Bu bağlamda maddi ve manevi varlığı koruma hakkı kapsamında hukuki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarının makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmesi gerekmektedir. Zira derece mahkemeleri tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer hak ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (Yasin Çıldır [2. B.], B. No: 2013/8147, 14/4/2016, § 57; Tevfik Gayretli, § 32). Diğer taraftan belirtmek gerekir ki olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi öncelikle idari ve yargısal makamların ödevidir. Aynı şekilde başvuru dosyasında bulunan tıbbi bilgi ve belgelerden hareketle bilirkişilerin vardığı sonuçların doğruluğu hakkında fikir yürütmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Mehmet Çolakoğlu [1. B.], B. No: 2014/15355, 21/2/2018). Ancak derece mahkemelerinin gerekçeleri, tarafların kanun yoluna başvuru imkânını etkili şekilde kullanabilmesini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya konulmalı; ulaşılan sonuçlar yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi somut, nesnel verilere dayandırılmalıdır (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 45).

21. Ayrıca tıbbi müdahaleden önce kişinin gerektiği şekilde rızasının alınmaması maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına bir müdahale oluşturabilir. İstisnai hâller dışında tıbbi müdahale, müdahaleye maruz kalacak kişinin bilgilendirilip rızası alındıktan sonra yapılabilir. Ancak yaş küçüklüğü veya ayırt etme gücüne sahip olmayanlar ile hastanın bilincinin kapalı olması veya acil müdahale gerektirmesi gibi zorunlu hâllerde yasal temsilcisinin izni alınabilir. Rızanın geçerliliği bakımından kişinin öncelikle neye rıza gösterdiğini bilmesi gerekir ki bu da ancak hastanın somut olaya uygun yeterli bilgilendirilmesi ile mümkün olabilir. Ayrıca hukuka uygun rızanın varlığından söz edilebilmesi için kendisine uygulanacak tıbbi işlemleri, bunların faydaları ve muhtemel sakıncaları, alternatif tıbbi müdahale usulleri, tedavinin kabul edilmemesi hâlinde ortaya çıkabilecek muhtemel sonuçları, hastalığın seyri ve neticeleri gibi kararını etkileyen konularda hastanın bilgilendirilmiş olması gerekir. Bunun yanı sıra yapılan bilgilendirme ile tıbbi müdahale arasında hastanın sağlıklı bir kanaate varmasını sağlayacak kadar uygun bir zaman aralığı bırakılmış olmalıdır. Bu bağlamda hasta veya temsilcisinin (veli-vasi) somut olaya uygun şekilde bilgilendirilerek rızalarının alındığını ispat yükümlülüğünün de hastane ve tıbbi müdahaleyi yapan doktorda olduğu vurgulanmalıdır (Ahmet Acartürk, § 56, Fındık Kılıçaslan [1. B.], B. No: 2015/97, 11/10/2018, §§ 49, 50; Sultan Bulut ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/37430, 20/10/2021 §§ 55, 56).

22. Ayrıca hastanın ya da temsilcisinin sözlü ya da yazılı rıza göstermesinin tek başına tıbbi müdahaleyi hukuka uygun hâle getirmeyeceği, bu rızanın kararı belirleyici hususlarda aydınlatılmış iradeye dayanması gerektiği vurgulanmalıdır. Bu bağlamda yargı makamlarının öncelikle hastanın veya istisnai durumların varlığı hâlinde veli ya da vasinin olayın koşullarına göre yazılı veya sözlü olarak yeterli bir şekilde bilgilendirilerek rızalarının alınıp alınmadığını tespit etmesi devletin pozitif yükümlülüğünün gereği olduğu söylenebilir (Benzer yönde değerlendirme için bkz. Sultan Bulut ve diğerleri § 57).

23. Başvurucunun olaya dair şikâyetlerinin özü, hatalı yapılan guatr ameliyatı nedeniyle vücut bütünlüğünün bozulduğu ve zarar gördüğü iddiasıyla açtığı tazminat davasının eksik

inceleme yapılarak reddedilmesine ve ameliyat öncesinde aydınlatılmış onamının alınmamasına rağmen maddi tazminat talebinin reddedilmesine ilişkindir. Öte yandan belirtmek gerekir ki bireysel başvuru formunda başvurucunun aydınlatılmış şekilde onamının alınmamasından kaynaklanan nedenlerle manevi tazminat ile ilgili bir şikâyeti bulunmamaktadır. Nitekim yargılama sürecinde temyiz incelemesi sonucu Daire tarafından manevi tazminat istemi yönünden aydınlatılmış onam yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin yürütülen sağlık hizmetinin gereği gibi işletilmediği konusunda başvurucuda endişe ve üzüntüye yol açacağı gerekçesiyle Mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir. Bozma kararı sonrası Mahkeme tarafından da başvurucuya bu kapsamda 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine hükmedilmiştir.

24. Mahkeme, olayda ATK raporuna atıfla davalı idareye yüklenebilecek herhangi bir kusurun bulunmadığı yönünde görüş bildiren bu rapor doğrultusunda maddi tazminat istemi yönünden davanın reddine karar vermiştir. Hükme esas alınan raporda; başvurucunun tiroid cerrahisi gibi bir operasyondan sonra kontrollerini yaptırması gerektiği ancak kontrol yaptırdığına ve herhangi bir sağlık kurumuna durumla ilgili olarak gittiğine dair bir belge bulunmadığı şeklindeki tespitle ilgili başvurucu ameliyattan sonra sağlık kuruluşlarına giderek süreci takip ettiğine ilişkin yargılama sürecinde iddiada bulunmuştur. Başvurucunun bu kapsamda ATK raporuna itirazıyla ilgili yargısal makamlarca yeniden bir inceleme yaptırılmadığı görülmektedir. Aynı şekilde yargısal kararlarda da başvurucunun bu olgusal iddiası ile ilgili olarak bir incelemenin ve bu yönde bir gerekçenin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Oysa başvurucunun bu yöndeki iddialarının yargısal makamlar tarafından makul ve yeterli bir gerekçeyle karşılanması gerekmektedir.

25. Öte yandan başvurucu, ameliyat öncesinde usulüne uygun aydınlatılmış onam formunun düzenlenmediğinden yakınmıştır. Danıştay kararında ise aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi nedeniyle hizmet kusurunun bulunduğu tespit edilmesine karşın maddi tazminat talebinin reddine dair Mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir. Kusur tespiti yapılmasına rağmen maddi tazminata hükmedilmemesi, Anayasa Mahkemesinin birçok kararında ihlal nedeni olarak kabul edilmiştir (Bilal Güvendi ve Şevket Güvendi [2. B.], B. No: 2018/1571, 4/7/2022; aydınlatma yükümlülüğüyle ilgili bkz. Sevcan Malkoç ve Mustafa Malkoç [2. B.], B. No: 2022/5468, 11/6/2025).

26. Bu bağlamda yargılama makamlarınca aydınlatılmış onamın usulüne uygun şekilde alınmamasının tıbbi girişimin hukuka uygun rızaya dayanması şartını ve dolayısıyla girişimin hukuka uygunluğunu ne şekilde etkilediği hususlarında yeterli düzeyde bir araştırma yapılmamış ve bu konu açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu kapsamda ilgili ve yeterli bir gerekçe ortaya koyulmaksızın maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi başvurucunun zararlarının yeterli şekilde tazmin edilememesine neden olmuştur. Bu nedenle maddi tazminat talebinin reddedilmesi kararının ihlalin giderilmesi bakımından yetersiz olduğu değerlendirildiğinden başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkı bakımından devletin pozitif yükümlülüğünün yerine getirildiği söylenemeyecektir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

28. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının

ihlal edildiğini iddia etmiştir.

29. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu, ihlalin tespitine, yeniden yargılama yapılmasına ve 200.000 TL maddi, 200.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2010/3276, K.2014/725) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER YURDAKUL

B. No: 2022/24239 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/24239

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER YURDAKUL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/24239)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Ömer YURDAKUL

Vekili : Av. İsmail KILIÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şehitlik belgesi verilmesi talebinin reddine ilişkin işlemin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/3/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucunun oğlu askerlik görevini yapmaktayken akciğerlerinden rahatsızlanmış ve

tedavisi devam ederken akciğer infiltrasyonuna bağlı olarak 2/6/1997 tarihinde vefat etmiştir.

6. Başvurucunun vazife malullüğü hükümlerinin uygulanması istemiyle yapmış olduğu başvurunun reddine dair işlemin iptali istemiyle açılan davada Ankara 17. İdare Mahkemesinin 14/12/2017 tarihli kararı ile dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş ve müteveffanın vazife malulü olduğu kabul edilerek ailesine mevzuatta öngörülen şekilde aylık bağlandığı anlaşılmıştır.

7. Başvurucu 16/3/2021 tarihinde Millî Savunma Bakanlığının (MSB) şehitliklere kimlerin defnedileceğinin belirlenmesi, şehitlik yerlerinin tespiti, tescili ile bakım ve onarım işlemlerinin yürütülme esas ve usullerinin tespitine ilişkin 1999 tarihli ve MSY 439-1 (A) kodlu Şehitlik Yönergesi'nden bahisle müteveffanın ailesini onurlandırmak maksadıyla maddi getirisi bulunmayan şehadet belgesinin verilmesi talebiyle Kara Kuvvetleri Komutanlığına (İdare) müracaatta bulunmuştur. İdarenin ret kararı vermesi üzerine başvurucu, Ankara 2. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) işlemin iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde murisinin vazife malulü olduğunun kabul edildiğini, vefatın askerlik görevinin ifası sırasında gerçekleşmesine rağmen şehitlik talebinin reddedildiğini, 12/11/2016 tarihli ve 29886 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Şehitlik Yönetmeliği'nde 5434 sayılı Kanun kapsamında vazife malulü olduğu kabul edilenlerin şehitliklere defnedileceğinin düzenlendiğini, oğlunun vefatının bu Yönetmelik'in yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiş olmasına karşın şehit ailelerini onurlandırmak maksadıyla sadece manevi tatmin sağlayan, maddi bir getirisi bulunmayan şehadet belgesinin bahsi geçen mevzuatın yürürlük tarihinden önceki şehitler için de verilmesi gerektiğini öne sürmüştür.

8. İdare Mahkemesince 28/9/2021 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; Şehitlik Yönetmeliği'nin şehitliğe kimlerin defnedileceğinin belirlenmesi, şehitlik yerlerinin tespiti ve tescili ile bakım ve onarım işlemlerinin yürütülme esas ve usullerinin tespiti amacı ile çıkarılan idarenin bu hususlardaki iç işleyişi ile ilgili hükümler içerdiği belirtilmiştir. Başvurucunun oğlunun vefatı ile neticelenen olayın şehit sayılmayı gerektiren hâllerden olan harp, iç güvenlik, eğitim, atış, tatbikat, manevra, kaçakçılığın men ve takibi gibi görevler esnasında veya askerî tesis veya kışlada meydana gelen doğal afet nedeni gibi şartlar altında veya bu görev ve şartların sebep ve tesiri ile meydana gelmediği ifade edilmiştir. Ayrıca vazife malullüğü aylığı bağlanmasına dair davada kabul kararı verilmişse de mevzuat gereği vazife malullüğüne ilişkin değerlendirmeler ile şehadet belgesi verilmesine ilişkin değerlendirmelerin birbirinden farklı kurumlarca yapıldığı ve farklı usullere tabi olduğu, bu yönüyle vazife malulü sayılmanın doğrudan adına şehadet belgesi düzenlenmesi sonucunu doğurmadığı belirtilmiştir.

9. Başvurucu anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi, 10. İdari Dava Dairesi (Dava Dairesi) 23/12/2021 tarihinde istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

10. Kararın 18/2/2022 tarihinde tebliğ edilmesi üzerine başvurucu 9/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

11. MSB'nin şehitliklere kimlerin defnedileceğinin belirlenmesi, şehitlik yerlerinin tespiti, tescili ile bakım ve onarım işlemlerinin yürütülme esas ve usullerinin tespitine ilişkin 1999

tarihli ve MSY 439-1 (A) kodlu Şehitlik Yönergesi'nin II. Bölüm 4. maddesi şöyledir:

"Şehitliklere; Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanlıkları ve Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığına mensup asker ve sivil kişilerden aşağıda belirtilen durumlarda olanlar defnedilir.

a. Harpte fiilen ateş altında ölenler, ya da yaralanıp tedavisi sırasında bu yaranın sebep ve tesiri ile ölenler veya geride bulunup da, düşman silahlarının tesiriyle ölenler, ya da yaralanıp tedavi sırasında bu yaranın sebep ve tesiriyle ölenler,

b. İç güvenlik görevlerinde (Disiplinsizlik ve ihmali görülenler hariç) veya terör ve anarşi ile mücadelede ölenler ya da yaralanıp tedavi sırasında bu yaranın sebep ve tesiri ile ölenler.

c. Eğitim, atış, tatbikat, manevra gibi görevleri yapan asker kişilerden; görev yaptıkları sırada veya yetkili makamlarca görevlendirilmeleri nedeniyle, sabit görev yerlerinden ayrıldıktan sonra, vukubulan bir olayda ölenler veya yaralanıp da sonradan bu yaranın sebep ve tesiriyle ölenler.

d. Kaçakçılığın men ve takibinde fiilen çatısma sırasında ölenler, ya da yaralanıp tedavi sırasında bu yaranın sebep ve tesiriyle ölenler,

e. Hudut emniyet hizmetlerinde iken silâhlı çatısma sırasında veya hudut emniyet hizmetinin ifasına yönelik diğer faaliyetler sırasında kaza ve olaylarda ölenler ya da yaralanıp tedavi sırasında bu yaranın sebep ve tesiriyle ölenler, (Disiplinsizlik ve ihmali görülenler hariç)

f. Ailesi arzu ettiği taktirde, ölen MSB.ları, Orgeneraller ve Oramiraller.

g. TSK. mensubu veya TSK.nden ayrılanlardan (emekli, istifa vb.) daha önce TSK mensubu olmaları gerekçesiyle terör eylemlerine muhatap olarak ölenler,

h. Herhangi bir askeri tesis, kışla ve binanın vs. yangın, sel, deprem, heyelan, çığ gibi doğal afetlere maruz kalması nedeniyle ölenler,

ı. Hangi meslek sınıfından olursa olsun; vazifeli olarak askeri uçak veya askeri maksatla kullanılan uçak, helikopter, gemi ve denizaltının herhangi bir sebep ve etki ile düşmesi, batması, infilâk etmesi sonucu bu vasıtalarda bulunanlardan ölenler. (Disiplinsizlik ve ihmali görülenler hariç)

k. Yurt dısında sürekli görev veya her türlü geçici görev nedeniyle bulunan Türk Silâhlı Kuvvetleri personelinden; bu görevlerinden dolayı (görevleri sona ermis olsa bile) maruz kaldıkları tedhiş veya uğradıkları suikast sonucu ölenler T.C. Anayasası'nın 92 ncı maddesi veya Türkiye'nin taraf olduğu andlaşmalar uyarınca ya da 926 Sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Kanunu'nun EK-10 ncu maddesi geregince görevlendirilenler ve yabancı ülkelerde veya uluslar arası sahalarda yapılan görev, egitim, tatbikat, manevra veya hareket sırasında bu faaliyetlerin sebep ve tesiri ile ölenler (Ölüm olayı dogrudan kendi kusuru sonucu meydana gelenler hariç)

l. Ölen personelin şehitliğe defnedilip defnedilmeyecegi; kaza/olay raporunun alınmasını müteakip Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlıgı ve Sahil Güvenlik Komutanlıkları Personel Baskanlıklarınca, Adlî Müşavirlikler ile koordine edilerek yukarıdaki esaslara göre belirlenir."

12. 12/11/2016 tarihli ve 29886 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Şehitlik Yönetmeliği'nin 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Aşağıdaki kişiler şehitliklere defnedilir.

a) Millî Savunma Bakanlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıklarında görev yapan subay, sözleşmeli subay, astsubay, sözleşmeli astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler, Jandarma Genel Komutanlığında Jandarma Hizmetleri Sınıfında ve Sahil Güvenlik Komutanlığında Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfında bulunan kamu personeli ile sözleşmeli subay ve astsubaylar, uzman erbaşlar ve sözleşmeli erbaş ve erler, Emniyet Teşkilatında Emniyet Hizmetleri Sınıfında bulunan kamu personeli, Millî İstihbarat Teşkilatı mensupları ile askerlik yükümlülüğünü yerine getiren yedek subay, erbaş ve erlerden;

1) 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun mülga 45 inci ve 64 üncü maddeleri veya 56 ncı maddesi ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 47 nci maddesinde sayılan durumlarda,

...

hayatını kaybettiği değerlendirilenler,"

13. Anılan Yönetmelik'in 4. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Şehitliğe defin kararı veren makamlarca 3 üncü maddedeki esaslara göre şehitliğe defin kararı verilmesi ve şehitliğe defin yapılması, hayatını kaybeden kişinin yakınlarına ilgili mevzuatına göre sağlanacak haklara ilişkin hak sahipliği sonucunu doğurmaz. Hak sahipliği, yetkili kurum ve kuruluşlarca ilgili mevzuatına göre tespit edilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

15. Başvurucu, oğlunun askerlik görevini yaptığı sırada meydana gelen hastalık nedeniyle öldüğünden şehit sayılması gerektiğini belirtmiştir. 12/11/2016 tarihli ve 29886 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Şehitlik Yönetmeliği'nde 5434 sayılı Kanun kapsamında vazife malulü olduğu kabul edilenlerin şehitliklere defnedileceğinin düzenlendiğini, oğlunun vefatının bu Yönetmelik'in yürürlüğe girmesinden önce gerçekleşmiş olmasına karşın şehit ailelerini onurlandırmak maksadıyla sadece manevi tatmin sağlayan, maddi bir getirisi bulunmayan şehadet belgesinin bahsi geçen mevzuatın yürürlük tarihinden önceki şehitler için de verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, benzer olaylar nedeniyle lehe karar verildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı başvurucu, bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü hususları tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

18. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken

hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

19. Somut olayda mahkemece şehitliklerle ilgili birtakım düzenlemeler yapan Yönetmelik ve Yönerge değerlendirildikten sonra başvurucunun oğlunun vefatı nedeniyle şehitlik belgesi verilmemesi işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Kararda vefattan çok uzun süre sonra çıkarılmış olan Şehitlik Yönetmeliği'nin şehitliğe kimlerin defnedileceğinin belirlenmesi, şehitlik yerlerinin tespiti ve tescili ile bakım ve onarım işlemlerinin yürütülme esası ve usullerinin tespiti ile ilgili hükümler içerdiği, şehitliğe defin yapılmasının hayatını kaybeden kişinin yakınlarına ilgili mevzuata göre sağlanacak haklara ilişkin hak sahipliği sonucunu doğurmayacağı belirtilmiştir. Ayrıca vazife malullüğü aylığı bağlanmasına dair davada kabul kararı verilmişse de mevzuat gereği vazife malullüğüne ilişkin değerlendirmeler ile şehadet belgesi verilmesine ilişkin değerlendirmelerin birbirinden farklı usullere tabi olduğu ifade edilmiştir. Buna göre başvurucunun iddialarının mahkeme kararında değerlendirildiği anlaşılmaktadır.

20. Başvurucu, benzer olaylar nedeniyle lehe karar verildiğini ileri sürmüşse de konuya ilişkin gösterilen tek örnek olan Ankara 23. İdare Mahkemesinin 10/11/2020 tarihli kararının başvuru konusu olayla aynı mahiyette olmadığı ve belirtilen örnek dışında başka herhangi bir bilgi ve belge sunulmadığı görülmektedir.

21. Başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların derece mahkemesince delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, Mahkeme kararında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun şikâyetinin açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ONUR ATEŞ

B. No: 2022/27749 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/27749

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ONUR ATEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/27749)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Onur ATEŞ

Vekili : Av. Yunus Emre YAĞCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kolluk görevlilerinin yakalama sırasında şüpheliye fiziksel ve sözlü şiddet uygulaması ve bu olay nedeniyle yürütülen yargılama sonunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi nedeniyle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Erbaa Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) yazılı ve görsel medyada 8/11/2019 tarihinde ilçede görevli trafik polislerinin bir suç isnadıyla yakalama sırasında orantısız güç kullanmak suretiyle başvurucuyu darbettikleri ve hakarette bulundukları yönünde yapılan haberler neticesinde 12/11/2019 tarihinde resen soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucunun yakalanmasına dayanak olan trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçu kapsamında düzenlenen olay ve yakalama tutanağına göre 8/11/2019 tarihinde başvurucunun sevk ve idaresindeki araçta bulunan bir kişinin bir vatandaşın cep telefonunu alarak olay yerinden kaçtığının ihbar edilmesi üzerine söz konusu aracın yakalanması amacıyla ilçe giriş ve çıkışları kolluk birimlerince kontrol altına alınmıştır. Tutanakta aracın sesli ve ışıklı megafonla yapılan dur ihtarına uymayarak ekip otosunun üzerine süratle yöneldiği ve trafik güvenliğini tehlikeye düşürecek şekilde kaçtığı, takip sırasında

başvurucunun uyarılara rağmen durmaması üzerine polis memuru F.D.nin önce havaya üç el uyarı atışı yaptığı, ardından aracın manevra yaptığı sırada aracın sağ lastiğine ateş ederek aracı durdurduğu belirtilmiştir. Aracın durmasının ardından agresif şekilde araçtan çıkan ve dış görünüş itibarıyla alkollü olduğu değerlendirilen başvurucunun kolluk görevlilerine direnmesi üzerine kendisine kademeli zor kullanıldığı, saldırgan davranışlarının devam etmesi üzerine kelepçelenerek etkisiz hâle getirildiği tutanağa yansımıştır.

4. Başvurucu, aynı gün gözaltına alınmış; Erbaa Devlet Hastanesinin 8/11/2019 tarihli gözaltı giriş raporunda başvurucunun boyun bölgesinde hafif kızarıklık, yüzünde sağ maksilla (üst çene kemiği) bölgesinde ekimoz, alnının sağ tarafında kızarıklık ve sol ayak bileğinde hassasiyet saptandığı, hayati tehlikesinin olmadığı, yaralanmalarının basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek nitelikte olduğu, raporun kati hekim raporu niteliğinde olduğu, alkol promil değerinin 1,51 olarak ölçüldüğü belirtilmiştir.

5. Jandarma Komutanlığı olay yeri inceleme uzmanı tarafından medyaya da yansıyan videoya ilişkin olarak çözüm tutanağı düzenlenmiştir. Söz konusu tutanağın ilgili kısmı şöyledir :

"Stabilize yol üzerinde koyu renk aracın arka tarafında [başvurucunun] dizleri üzerinde beklediği, bu esnada polis memuru [S.A.G.nin] 'aynı bok, her zaman aynı bok abi bu ya' dediği, [başvurucunun] 'Abi valla korktum, yemin ederim korktum.' dediği, polis memuru [S.A.G.nin] 'yat yere, yat yere' diyerek [başvurucuyu] itekleyip emekleme poziyonuna getirerek arkada tarafından sol ayağıyla [başvurucunun] kaba yerine tekme attığı, arkasına geçerek sırtından bastırdığı ve sağ eliyle ensesine tokat attığı esnada polis memuru [F.D.nin] beyaz renkli polis arabasından inerek sol elinde bulunan telsizle görüştüğü kişiye 'abi nokta üzerindeyiz nokta, nokta üzerindeyiz, yat lan' diyerek sağ ayağıyla [başvurucunun] suratına tekme attığı, [F.D.nin] sağ eliyle [başvurucunun] sağ omzuna bastırdıktan sonra sağ eliyle yüzüne tokat attığı, [başvurucunun] 'abi vurulduğum için kaçtım, (...anlaşılmayan konuşmalar olduğu) abi (...anlaşılmayan konuşmalar olduğu)', [başvurucunun] solunda bulunan polis memuru [S.A.G.nin] ise sağ eliyle kafasına bastırdıktan sonra sağ eliyle [başvurucunun] ensesine tokat attığı, polis memuru [F.D.nin başvurucunun] kafasına bastırarak 'tam noktamıza aldım' dediği, bu esnada polis memuru [S.A.G.nin başvurucunun] ön tarafına geçerek eğilip 'amına kodumun çocuğu' dediği esnada video çekiminin sonlandığı, olay yerinde bulunan emniyet bekçileri [M.K.] ve [T.C.S.nin] ise ayakta bekledikleri tespit... [edilmiştir]."

6. Soruşturma kapsamında müşteki sıfatıyla ifadesi alınan başvurucu, olay tarihinde kız arkadaşını evine bıraktıktan sonra sevk ve idaresindeki araçla seyir hâlindeyken bir süre sonra arkasından gelen sivil bir aracın selektörünü açıp kapattığını, aracın kız arkadaşının akrabalarına ait olabileceğini düşünerek aracıyla kaçmaya başladığını beyan etmiştir. Başvurucu, kovalamacanın devam ettiği sırada trafik polislerinin de peşine takıldığını, polislerin herhangi bir anons yapmadıklarını, yalnızca kornaya bastıklarını ve selektörü açıp kapattıklarını, bunun üzerine daha fazla paniklediğini belirtmiştir. Kovalamaca sürerken polis aracından sevk ve idaresindeki aracın lastiklerine doğru ateş edildiğini, bu sebeple aracı durdurmak zorunda kaldığını, araçtan indikten sonra trafik polislerinin de araçtan indiğini, kendisini ilk takip eden sivil araçtaki iki bekçinin de indiğini, polis memurları S.A.G. ve F.D.nin video kaydında da görüldüğü üzere kendisini darbettiklerini, bekçiler D.K. ve T.C.S.nin herhangi bir müdahalede bulunmadan polis memurlarının darp eylemini izlediklerini ifade etmiştir. Başvurucu, polis memurlarının darp eylemi sırasında kendisine hakaret ettiklerini, bu durumun yaklaşık bir dakika sürdüğünü, sonrasında beyaz renkli sivil bir aracın olay yerine geldiğini, bu araca bindirildiğini, araçta yaklaşık iki saat bekletildikten

sonra emniyet müdürlüğüne götürüldüğünü dile getirmiştir.

7. Şüpheli sıfatıyla ifadeleri alınan polis memurları S.A.G. ve F.D. 8/11/2019 tarihinde görev esnasında yapılan anons üzerine başvurucunun kullandığı aracın peşine düştüklerini, anons yapılmasına rağmen araç sürücüsünün kaçmaya devam ettiğini, kovalamaca sırasında olay yerinde aracı takip eden sivil bir aracın daha olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca F.D.nin daha önce havaya doğru silahıyla üç el ateş ettiğini, araç sürücüsünün kaçmaya devam etmesi üzerine bu kez aracın sağ arka lastiğini hedef alarak tek el ateş ettiğini, lastiğe isabet etmesi nedeniyle aracın durduğunu, bunun üzerine araçtan indiklerini, sivil aracın da durduğunu, araçtan üniformalı iki bekçinin indiğini beyan etmiştir. Polis memurları, başvurucunun bu esnada kendilerine sinkaflı küfretmeye başladığını ve üzerlerine yürüdüğünü, kendilerine direndiğini, bunun üzerine başvurucuyu orantılı güç kullanarak etkisiz hâle getirdiklerini, bu sırada başvurucunun tehdit ve hakaretlerde bulunduğunu, sonrasında olayların dosya kapsamında yer alan videoda görüldüğü şekilde geliştiğini, video ile ilgili kısım bakımından pişmanlık duyduklarını, başvurucuyu etkisiz hâle getirdikten sonra diğer ekiplerin olay yerine gelip başvurucuyu beyaz renkli sivil bir araca bindirerek götürdüğünü ifade etmiştir.

8. Şüpheli olarak ifadelerine başvurulan D.K. ve T.C.S. Erbaa İlçe Emniyet Müdürlüğünde görevli bekçi olduklarını, 8/11/2019 tarihinde yapılan ihbar üzerine başvurucunun kullandığı aracı takibe başladıklarını, aracı teyit ettikten sonra kendilerinin de anons geçtiklerini, bu anons üzerine trafik ekibinin başvurucunun kullandığı aracı durdurmak istediğini, polis otosundan başvurucunun kullandığı araca defalarca anons yapıldığını ancak aracın durmadığını, bunun üzerine polis otosundan önce havaya üç el ateş edildiğini, aracın yine durmaması üzerine bu kez aracın sağ arka lastiğine hedef gözetilerek bir el ateş edildiğini, tekerleğin isabet alması sonucu başvurucunun aracının durduğunu söylemiştir. İfadelerinin devamında ise başvurucunun araçtan indikten sonra görevli polis memurlarına tehdit ve hakaret ettiğini, teslim olma konusunda direndiğini, sonrasında olayların dosya kapsamında yer alan videoda görüldüğü şekilde geliştiğini, görevleri gereği başvurucunun can güvenliğini sağlamak için gerekli müdahalede bulunmadıkları için pişmanlık duyduklarını belirtmiştir.

9. Başsavcılık, yürütülen soruşturma sonucunda başvurucunun olay günü sevk ve idaresindeki araçla seyir hâlindeyken alkollü olduğundan şüphelenen trafik polislerinin dur ihtarına uymadığı, bunun üzerine şüpheli polis memurları F.D. ve S.A.G.nin bulunduğu ekip otosu ile başvurucunun kullandığı araç arasında kovalamaca yaşandığı, kovalama sonucunda durdurulan araçtan inen başvurucunun resmî üniformalı polis memurları F.D. ve S.A.G. tarafından darbedilerek yaralandığı, darp eylemi sırasında şüpheli S.A.G.nin başvurucuya "Aynı bok, her zaman aynı bok abi bu ya." şeklinde hakaret içerikli sözler söylediği, bu suretle F.D. ve S.A.G.nin zor kullanma yetkisine ilişkin sınırı aşmak suretiyle kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kasten yaralama, S.A.G.nin ayrıca alenen hakaret, olay sırasında orada bulunan ve adli kolluk görevi bulunmayan resmî üniformalı bekçiler D.K. ile T.C.S.nin ise yaşanan darp ve hakaret eylemlerine rağmen başvurucuya yardım etmemeleri ve tanık oldukları olayları resmî makamlara bildirmemeleri nedeniyle kamu görevlisinin suçu bildirmemesi suçunu işledikleri gerekçeleriyle iddianame tanzim etmiştir.

10. Yargılama aşamasında polis memurları, bekçiler ve başvurucu soruşturma aşamasındaki beyanlarıyla uyumlu anlatımlarda bulunmuştur. Olay anını videoya kaydeden tanık N.K. olay tarihinde evindeyken silah sesleri duyduğunu, "Yat yat." dendiğini duyarak pencereye

yöneldiğini, başvurucunun elleri kelepçeli şekilde, dizlerinin üzerine çöktüğünü gördüğünü ifade etmiştir. Tanık, üniformalı iki polis memurunun başvurucuya hakaret ettiğini, bu esnada başvurucunun kolluk görevlilerine direnmediğini, olay yerinde olup bekçi olarak görev yapan diğer görevlilerin ise olaya hiçbir şekilde müdahale etmediğini belirtmiştir.

11. Olay anına ilişkin video kaydının çözümüne ilişkin olarak tarafsız bir bilirkişiden rapor alınmıştır. Bilirkişi raporunda, video dosyasının çözümlenmesine ilişkin anlatımın dosyada yer alan video çözüm tutanağı ile aynı mahiyette olduğu belirtilmiştir. Raporda, polis memurlarının başvurucuya fiziksel şiddet uyguladığı, bekçi olarak görev yapan memurların ise şiddete müdahale etmediği, başvurucunun kolluk kuvvetlerine direnmediği ifade edilmiştir.

12. Yargılama sonucunda Asliye Ceza Mahkemesi, başvurucuya fiziksel şiddet uygulayan sanık polis memurları S.A.G. ve F.D. hakkında zor kullanma yetkisinin sınırını aşmak suretiyle kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanma yoluyla kasten yaralama suçundan adli para cezasına hükmetmiş, koşulları oluştuğu gerekçesiyle haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar vermiştir. Sanık S.A.G. hakkında ayrıca alenen hakaret suçundan da adli para cezasına hükmetmiş ve HAGB uygulamıştır. Kararda, sanık polis memurları S.A.G. ve F.D.nin görevleri kapsamında kovalamaca yaşanan olay günü alkollü olduğu belirtilen başvurucuyu yakaladıkları, yakalanmasından sonra dizleri üzerinde kelepçeli olarak duran başvurucuyu itekledikleri, kaba yerine tekme attıkları, arkasına geçip sırtından bastırdıkları, sağ eliyle ensesine tokat attıkları, sanıkların eylemleri sonucu başvurucunun basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte yaralandığı, bu nedenle somut olayda görevlerini yerine getirirken sınırı aşan sanıkların kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanma suretiyle kasten yaralama suçunu işledikleri ifade edilmiştir. Ayrıca sanık S.A.G.nin başvurucuya sokakta "Aynı bok, her zaman aynı bok bu ya." diyerek hakaret ettiğinin sabit olduğu, bu nedenle sanık S.A.G. bakımından hakaret suçunun da sübut bulduğu belirtilmiştir. Bekçi olarak görev yapan sanıklar D.K. ve T.C.S. hakkında ise başvurucunun darbedilmesi eylemini yetkili makamlara geç bildirdiklerine dair herhangi bir bulguya rastlanmaması gerekçesiyle beraat kararı verilmiştir.

13. Polis memuru sanıklar S.A.G. ve F.D. hakkında verilen HAGB kararına karşı başvurucu ve sanıkların yaptığı itiraz Ağır Ceza Mahkemesince 28/1/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Çarşı ve mahalle bekçisi sanıklar D.K. ve T.C.S. hakkında verilen beraat kararlarına karşı başvurucu ve Cumhuriyet savcısının yaptığı istinaf başvuruları da Bölge Adliye Mahkemesince 13/2/2023 tarihinde esastan kesin olarak reddedilmiştir.

14. Başvurucu, HAGB kararına karşı yaptığı itiraza dair ret kararını 9/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 23/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; olay tarihinde görevli polis memurlarının orantısız ve görevlerinin gereklerine aykırı şekilde güç kullanmaları sonucunda yaralandığını, polis memuru sanıklar hakkında kasten yaralama ve hakaret suçlarından verilen hükümde takdirî indirim nedenlerinin uygulanmasının ve HAGB'ye karar verilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Bu durumun kamu görevlilerine hoşgörüyle yaklaşıldığı izlenimini yaratarak benzer eylemlere zemin oluşturduğunu, devlet ile adalet mekanizmasına duyulan güveni

zedelediğinden bahisle insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak incelemede Anayasa, mevzuat hükümleri ile Anayasa Mahkemesi içtihatlarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, görüşe karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

18. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Kolluk görevlilerinin güç kullanması sonucunda meydana gelen yaralama olaylarıyla ilgili başvurularda kötü muamele yasağının negatif yükümlülüğe ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde dikkate alınması gereken ilkelere birçok kararda yer verilmiştir (bu ilkeler için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83, 95, 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75, 81, 83, 101-103; S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95; Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74; Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

21. Olası cezai sorumluluğun tespiti için yürütülen soruşturma sonrasında kovuşturma evresine geçilmişse bu aşama da Anayasa'nın 17. maddesinin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır (Ferit Kurt ve diğerleri, § 79).

22. Bütün kovuşturmaların mahkûmiyet veya belirli bir cezayla sonuçlanmasına yönelik kesin bir zorunluluk yoktur ancak mahkemeler, hiçbir koşul altında yaşamı tehdit eden suçlar ile fiziksel ve ruhsal bütünlüğe yapılan ağır saldırıların cezasız kalmasına veya af ya da zamanaşımına uğramasına izin vermemeli; sorumlulara yaptırım uygulamakta kararlı olmalı, suçun ağırlık derecesi ile verdikleri ceza arasında açık bir orantısızlığın bulunmamasına dikkat etmelidir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 77; Umut Tamaç [2. B.], B. No: 2014/13514, 18/7/2018, § 85).

23. Aksi yöndeki uygulamalar, eylemleriyle kötü muamele yasağını ihlal eden kolluk görevlilerinin cezasız kalmalarına ya da gerektiği gibi cezalandırılmamalarına yol açar ki bu durum; caydırıcılık sağlanmadığı için etkili ceza soruşturması yürütme yükümlülüğünün açıkça zedelenmesine, kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini korumak için oluşturulan mevzuatın etkili şekilde uygulanmamasına, dolayısıyla kişilerin fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini idari ve yasal mevzuat aracılığıyla koruma konusundaki pozitif yükümlülüğün yerine getirilememesine sebebiyet verir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Şenol Gürkan [1. B.], B. No: 2013/2438, 9/9/2015, §§ 84, 105. Yaşam hakkı yönünden yapılan benzer değerlendirmeler için bkz. Seyfullah Turan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/1982, 9/11/2017, § 162; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 105). Ayrıca sözü edilen uygulamalar nedeniyle -olay nedeniyle meydana gelen maddi ve manevi zararlar giderilmiş, aynı zamanda fail veya failler yeterli disiplin cezaları ile cezalandırılmış olsa da- mağdurlara uygun ve yeterli giderim sağlanmamış olur (yaşam hakkı yönünden yapılan benzer değerlendirmeler için bkz. Narin Kurt, § 111).

24. Bu sebeple kamu güveninin sürdürülmesi ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için mahkemelerin takdir haklarını bu tür eylemlere müsamaha edilmeyeceğini göstermek için kullanmaları ve takdir hakkının suçun sonuçlarının hafifletilmesi için kullanıldığı yönünde bir izlenim oluşmasına neden olmamaları gerekir [Naif Bal (3) [2. B.], B. No: 2020/6966, 15/5/2024, § 31; yaşam hakkı yönünden yapılan aynı yöndeki değerlendirme için bkz. Cembeli Erdem [1. B.], B. No: 2014/19077, 18/4/2018, §§ 100-102; Narin Kurt, § 109].

25. Ayrıca ifade etmek gerekir ki Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı yalnızca fiziksel nitelikteki eylemlerle sınırlı olmayıp kişilerin ruhsal yönden acı çekmelerine neden olan muameleleri de kapsar. Bu bağlamda mağdurda korku, keder veya aşağılanma duygusu uyandıran, mağduru kendi gözünde ve/veya başkalarının gözünde -amacı bu olsun ya da olmasın- küçük düşüren veya itibarsızlaştıran, kişinin fiziki veya manevi direncini kıran yahut onu iradesine veya vicdanına aykırı davranmaya iten, insan haysiyetine saygı göstermeyen veya onu azaltan eylemler insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele olarak kabul edilebilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 89)

26. Somut olayda bir suç ihbarı üzerine başvurucunun sevk ve idaresindeki aracın yakalanması amacıyla takip başlatıldığı, başvurucunun trafik ekiplerinin dur ihtarına uymayarak kaçması üzerine kamu güvenliğinin ve trafik düzeninin sağlanması amacıyla güç kullanımına başvurulduğu anlaşılmıştır. Kolluk görevlilerince öncelikle havaya uyarı atışı yapılmış, aracın durmaması üzerine aracın lastiği hedef alınarak ateş edilmiş, araç bu suretle durdurulmuş ve başvurucu yakalanmıştır. Buna rağmen yakalanmasının ardından dizleri üzerinde ve fiilen etkisiz hâle getirilen başvurucunun yere doğru itildiği, kaba yerine, yüzüne tekme ve tokat atıldığı, bunun yanı sıra ağır ve aşağılayıcı sözlere maruz bırakıldığı olay anına ilişkin video kaydıyla ortaya konulmuştur. Başvurucunun maruz kaldığı sözlerin de somut olayın koşullarında, kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

27. Yargılama sonucunda Asliye Ceza Mahkemesi; sanık polis memurlarının yakalamadan sonra başvurucuyu itekledikleri, kaba yerine tekme attıkları, ensesine tokat attıkları ve başvurucunun basit tıbbi müdahale ile giderilebilir nitelikte yaralandığı tespitiyle sanıklar hakkında zor kullanma yetkisinin sınırını aşmak suretiyle kamu görevlisinin sahip olduğu nüfuzu kötüye kullanma yoluyla kasten yaralama suçundan mahkûmiyet hükmü kurmuştur. Mahkeme, sanık S.A.G. yönünden ayrıca hakaret suçunun da sübut bulduğunu kabul etmiştir. Bu itibarla başvurucunun kötü muamele yasağı kapsamına giren muameleye maruz kaldığı ilk derece mahkemesinin tespitleriyle ortaya konulduğundan Anayasa Mahkemesinin incelemesi, esas itibarıyla uygulanan yaptırımın cezasızlık sonucuna yol açıp açmadığı, bu bağlamda caydırıcılığın sağlanıp sağlanmadığı yönünden yapılacaktır.

28. Anayasa Mahkemesine göre HAGB'ye karar verilmesi veya sonuç ceza olarak adli para cezasına hükmedilmesi benzer kötü muamele fiillerinin önlenmesinde caydırıcı bir etki doğurmadığı gibi kamu görevlilerinin karıştığı bu tür eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı izlenimi oluşmasına da sebebiyet verebilmektedir (S.D., §§ 101, 103; Edip Elma ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/14826, 18/4/2019, § 56).

29. Başvuru konusu olayda sanık polis memurları hakkında kasten yaralama suçundan adli para cezasına hükmedildiği, sanık S.A.G. hakkında ayrıca hakaret suçundan da adli para cezası uygulandığı, her iki sanık yönünden HAGB uygulandığı görülmüştür. Bu yaptırım sonucunun kamu görevlilerinin karıştığı kötü muamele fiillerinin önlenmesi bakımından

gerekli caydırıcılığı sağlamadığı, eylemlerin sonuç itibarıyla cezasız kaldığı yönünde bir izlenimin ortaya çıkmasına elverişli olduğu değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Asliye Ceza Mahkemesince verilen karar, eylemleriyle kötü muamele yasağını ihlal eden kolluk görevlilerinin cezasız kalmalarına yol açmış, bu durum caydırıcılığın sağlanamaması nedeniyle etkili ceza soruşturması yürütme yükümlülüğünü zedelemiş ve başvurucunun fiziksel ve ruhsal bütünlüğünün idari ve yasal düzenlemeler yoluyla korunmasına yönelik pozitif yükümlülüğün somut olayda yerine getirilememesine sebep olmuştur. Dolayısıyla kötü muamele yasağının hem maddi hem usul boyutu yönünden ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Anayasa Mahkemesinin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında yasaklanan muamelelerle ilgili değerlendirmelerine göre başvurucunun yaralanmasına neden olan muamele, insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele olarak kabul edilebilir (bahsi geçen muamelelerle ilgili ayrıntılı açıklamalar için birçok karar arasından bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 84-91; S.D., §§ 84-88).

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

34. Ayrıca başvurucuya manevi zararı karşılığında talebine bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan insan haysiyetiyle bağdaşmayan muamele yasağının maddi ve usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Erbaa 1. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2021/142, K.2021/873) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLLÜZAR KAPLAN VE MEHMET KAPLAN

B. No: 2022/41015 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/41015

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLLÜZAR KAPLAN VE MEHMET KAPLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/41015)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : 1. Güllüzar KAPLAN 2. Mehmet KAPLAN

Vekili : Av. Bahadır DİLEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsili imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucular, nihai kararı 8/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 5/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede alacağın tahsili için uygun hukuki yollara başvurmasına rağmen yargılama sırasında yapılan kanuni düzenleme nedeniyle hukuki mekanizmaları işletme imkânından mahrum bırakılan başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu

doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucular, yeniden yargılanma yapılması ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, dava dosyasını ilk derece mahkemesinden temin ederek yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

4. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Konya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi'ne (E.2019/554, K.2020/564) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELAMİ ARSLAN

B. No: 2022/46821 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/46821

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELAMİ ARSLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/46821)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Selami ARSLAN

Vekili : Av. Ali Erdem GÜNDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tıbbi ihmal sonucu zarara uğranılması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu safra kesesinde taş ve çamur izlenmesi nedeniyle 13/5/2019 tarihinde Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesinde (Hastane) safra kesesi ameliyatı olmuştur.

3. Başvurucu hatalı tıbbi müdahaleden kaynaklanan zararlarının giderimi talebinin Sağlık Bakanlığı tarafından reddedilmesi üzerine 21/7/2020 tarihinde Ankara 11. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde; ameliyat sırasında gerekli dikkat ve özen gösterilmeyerek safra kesesine, safra yollarına ve çevre dokulara zarar verildiğini, bu yüzden hayati tehlike geçirdiğini ve uzun süre yoğun bakımda tedavi edildiğini belirten başvurucu fazlaya dair hakları saklı kalmak üzere 55.000 TL maddi ve 500 TL manevi tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

4. Yargılama sürecinde alınan Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü Tıp Fakültesi Dekanlığı Cerrahi Tıp Bilimleri Bölüm Başkanlığı Genel Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığının 25/10/2021 tarihli raporunda; başvurucunun doğru teşhis ve gereklilik ile ameliyat edildiği,

ameliyat sırasında karşılaşılan sorunun farkına varılarak ameliyatta doğru işlem yapıldığı (zor safra kesesi anatomisi nedeniyle açık ameliyata geçildiği ve T-tüp ile drenaj yapıldığı) belirtilmiştir. Ameliyat sonrası servis takibi döneminde gerekli tetkik ve tedavi uygulandıktan sonra başvurucunun bir üst basamağa (hepatobiliyer cerrahi konusunda deneyimli merkeze) sevk edildiği ve orada hastalığın tedavisine uygun şekilde devam edildiği vurgulanmıştır. Netice itibarıyla başvurucuya Hastanede yapılan tıbbi müdahalede güncel tıp ilmine göre kusur bulunmadığı görüş ve kanaatine varılmıştır.

5. Başvurucu, anılan rapora itiraz ederek ameliyatı yapan doktorun dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranması sonucu safra kesesi ile safra yollarına ve çevre dokulara zarar verildiğini belirterek yeniden rapor alınmasını talep etmiştir.

6. Mahkemece, bilirkişi raporuna itirazları yerinde görmeyerek 27/1/2022 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; bilirkişi raporuna atıfla davalı idareye ve ilgili hekimlere yüklenebilecek herhangi bir kusurun bulunmadığı belirtilmiştir. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bilirkişi raporuna itiraz dilekçesinde ileri sürdüğü hususları tekrar ederek hatalı yapılan ameliyat nedeniyle birçok defa ameliyat olmak zorunda kaldığını ve uzun süre yoğun bakım hizmeti aldığını ifade etmiştir.

7. Ankara 10. İdari Dava Dairesi (Daire) 8/4/2022 tarihinde Mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddi ile kararın onanmasına kesin olarak karar vermiştir.

8. Başvurucu vekili, nihai kararı 25/4/2022 tarihinde tebellüğ ettikten sonra 10/5/2022 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır.

9. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; safra kesesi ameliyatında yapılan tıbbi hata nedeniyle safra kesesi ve yollarının zarar görerek enfeksiyon geliştiğini, ameliyat sonrası uzun süreli tedavi görmek zorunda kaldığını, bunun üzerine açtığı tam yargı davasının da hatalı bilirkişi raporuna istinaden reddedildiğini belirterek maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; tıbbi ihmal dosyalarına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda ileri sürdüğü iddiaları yinelemiştir.

12. Başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa’nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfî müdahalelerin önlenmesidir. Bunun yanı sıra

devletin tıbbi müdahaleler nedeniyle kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak koruma ve maddi ve manevi varlığına saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır (Ahmet Acartürk [2. B.], B. No: 2013/2084, 15/10/2015, § 49). Bu kapsamda anılan Anayasa hükmü ile kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğü gerek kamusal yetkilerle donatılmış kişilerin gerekse özel kişilerin müdahalelerine karşı güvence altına alınmıştır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51; Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 40). Anayasa'nın 56. maddesinde belirtildiği üzere anılan pozitif yükümlülük, sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır (İlker Başer ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 44).

15. Devlet, bireylerin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlıklarını koruma hakkı kapsamında -ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin- sağlık hizmetlerini hastaların yaşamları ile maddi ve manevi varlıklarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 35; Ahmet Acartürk, § 51). Bununla birlikte sağlık personeli, mesleğini de yerine getirirken özen yükümlülüğü kapsamında risklerin gerçekleşmesini önlemeye ilişkin olarak elindeki tüm imkânları kullanmak mecburiyetindedir. Buna göre riskleri mümkünse önleyici, değilse asgariye indirici şekilde davranmaları, buna rağmen riskler doğduğunda yapacakları müdahaleyle zarar veya tehlike neticesini mümkün olduğunca ortadan kaldırmaları gerekmektedir (Eliçe Aydın ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/5228, 20/3/2019, § 54). Anayasa Mahkemesi ise Anayasa'nın anılan maddeleri kapsamında devlete düşen pozitif yükümlülüklerin somut olay bağlamında yerine getirilip getirilmediğini denetlemek durumundadır (Tevfik Gayretli [2. B.], B. No: 2014/18266, 25/1/2018, § 36).

16. Bu bağlamda maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında hukuki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarının makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmesi gerekmektedir (Yasin Çıldır [2. B.], B. No: 2013/8147, 14/4/2016, § 57; Tevfik Gayretli, § 32). Diğer taraftan belirtmek gerekir ki olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi öncelikle idari ve yargısal makamların ödevidir. Aynı şekilde başvuru dosyasında bulunan tıbbi bilgi ve belgelerden hareketle bilirkişilerin vardığı sonuçların doğruluğu hakkında fikir yürütmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Mehmet Çolakoğlu [1. B.], B. No: 2014/15355, 21/2/2018). Ancak derece mahkemelerinin gerekçeleri, tarafların kanun yoluna başvuru imkânını etkili şekilde kullanabilmesini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya konulmalı; ulaşılan sonuçlar yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi somut, nesnel verilere dayandırılmalıdır (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 45).

17. Başvurucunun şikâyetlerinin özü; safra kesesi ameliyatı sırasında doktorun gerekli dikkat ve özeni göstermemesi nedeniyle safra kesesi ve yollarının zarar görmesine rağmen açtığı tam yargı davasının eksik ve yetersiz bilirkişi raporuna dayalı olarak reddedilmesidir. Mahkemece; doğru teşhis ve gereklilik ile başvurucunun ameliyat edildiği, ameliyat sırasında karşılaşılan sorunun farkına varılarak ameliyatta doğru işlem yapıldığı, olayda doktorların ve Hastanenin kusurunun bulunmadığı yönünde görüş bildiren bilirkişi raporuna dayanılarak davanın reddine karar verilmiştir. Hükme esas alınan raporda tarafların iddialarının kişi hakkında düzenlenen tıbbi belgelerdeki bulgular ve genel tıp kuralları gözetilerek değerlendirildiği görülmüştür. Buna göre yargı makamlarının vardığı sonucun bariz takdir hatası veya keyfîlik içerdiği söylenemez. Ayrıca başvurucunun yargılama sürecine etkili katılımının sağlandığı, dava dosyasını inceleyip itirazlarını ileri sürebildiği

anlaşılmıştır. (Benzer değerlendirmeler için birçok karar arasından bkz. Zümrüt Ağapınar [2. B.], B. No: 2015/3747, 26/12/2018; Fesih Ayda [1. B.], B. No: 2015/4259, 10/1/2019; Tuba Arıkan [1. B.], B. No: 2018/17729, 6/10/2021; Ğanime Yayman ve diğerleri [2. B.], B. No: 2021/1039, 18/9/2024).

18. Ayrıca yargılama sürecinde avukat tarafından temsil edilen başvurucunun bilirkişi raporuna ve kararlara karşı kanuni yollara başvurabildiği ve bu surette meşru çıkarlarının korunması için söz konusu davaya gerekli olduğu ölçüde etkili katılımının sağlandığı, dava dosyasını inceleyip ayrıca bilgi ve belge sunabildiği, toplanan delillerden haberdar edildiği anlaşılmaktadır.

19. Sonuç olarak uyuşmazlığın çözümü için esaslı olan iddiaların yargısal makamlarca Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği özen ve derinlikte incelendiği anlaşılmaktadır. Somut olay bakımından kamu makamlarınca pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği söylenemeyeceğinden maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edilmediği açıktır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SUAT UNGAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/67104 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/67104

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUAT UNGAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/67104)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Suat UNGAN 2. Umut UNGAN 3. Utku UNGAN

Vekili : Av. Halide SONAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır.

2. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 3/10/2024 tarihinde adil yargılanma hakkı yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanması Bölüm kararını gerektirdiğinden başvurunun Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

6. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 6. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.1999/356, K.2018/477) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATİH KAYA VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/72892 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/72892

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATİH KAYA VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/72892)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Mutlu ALAF

Başvurucular : 1. Fatih KAYA 2. Aslıhan DİŞ 3. Betül VARAN 4. Deniz ÖZEL 5. Hüsnü ERTEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu disiplin kurulu kararına karşı yapılan şikâyetin infaz hâkimliği tarafından kabul edilmesi üzerine ilgili Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazın yeterli bir gerekçe gösterilmeden kabul edilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. 2022/72892 Numaralı Bireysel Başvuru

2. Başvurucu Fatih Kaya, Sincan 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda hükümözlü olarak bulunmakta iken başvurucunun bulunduğu odada arama işlemi yapılmıştır. Bu aramada başvurucunun kişisel eşyalarını koymuş olduğu plastik saklama kutusunda birbirinden ayrılmış şekilde on bir parçalık tuvalet kâğıdı üzerine mavi tükenmez kalemle yazılmış notlar bulunmuştur.

3. Başvurucu Fatih Kaya hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. 1 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı, bu notların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması suçundan tutuklu ve hükümlü olan kişileri diri tutmak, çözülmenin önüne geçmek, moral ve motivasyon sağlamak, zihinsel olarak kendilerini hazırlamak maksadıyla yazıldığı değerlendirmesini yapmıştır. Başvurucunun savunması

alındıktan sonra 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 44. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (l) bendinde düzenlenen "suç örgütlerinin eğitim ve propaganda faaliyetlerini yapmak veya yaptırmak" fiilini işlediği değerlendirilerek başvurucunun 15 gün hücreye koyma disiplin cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

4. Başvurucu Fatih Kaya, hakkında verilen disiplin cezasına karşı 23/2/2022 tarihinde Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyet başvurusunda bulunmuştur. 27/4/2022 tarihli duruşmada başvurucunun savunması Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi vasıtasıyla alınmıştır. Başvurucu savunmasında notların kendisine ait olmadığını ileri sürmüştür. İnfaz Hâkimliği 28/4/2022 tarihli kararı ile şikâyeti kabul etmiş ve ceza verme kararının iptaline karar vermiştir. İnfaz Hâkimliği gerekçesinde özetle ceza verme kararında başvurucunun bu notları başkalarına gösterdiğine veya başkalarına verdiğine, eğitim ve propaganda faaliyeti yaptığına ilişkin herhangi bir bilgi ve delile dayanılmadığı, başvurucunun savunmasının aksine üzerine atılı eylemi işlediğinin sabit olmadığı değerlendirmesini yapmıştır. Ayrıca ceza verilirken neden alt sınırdan uzaklaşıldığına dair gerekçenin de açıklanmadığına işaret etmiştir.

5. Cumhuriyet savcısı 23/5/2022 tarihinde İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiştir. Cumhuriyet savcısı itirazında notların içeriğine dikkat çekmiş ve bu notlarda örgütsel moral ve motivasyonu arttırıcı cümlelerin yer aldığı ve “hizmet, dua, üstad, risale, talebe” kelimelerinin oldukça fazla geçtiğinin görüldüğü, ilgili notların örgütsel talimat niteliği taşıyacak yazılar olduğunun anlaşıldığı, başvurucunun dosyasında yapılan incelemelerde de bu eylemi daha önce de yapması sebebiyle başvurucu hakkında verilen 15 gün hücreye koyma disiplin cezasının kanuna uygun olduğu değerlendirmesini yapmıştır.

6. Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi 1/6/2022 tarihinde Cumhuriyet savcısının itiraz yazısında belirttiği gerekçelerin usul ve kanuna uygun olduğu değerlendirmesiyle itirazın kabulüne karar vererek İnfaz Hâkimliğinin kararının kaldırılmasına kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu Fatih Kaya, nihai kararı 7/6/2022 tarihinde öğrenmiş olup 1/7/2022 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. 2023/82814, 2023/85088, 2023/82815, 2023/83204, 2023/83217 Numaralı Bireysel Başvurular

8. Başvurucular Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü olarak bulunmakta iken açık görüş ziyaretine gelen yakınları ile birlikte oturma düzenine karşı çıkarak yan yana ve grup hâlinde oturdukları, uyarılara uymadıkları gerekçesiyle kurumda korku, kaygı veya panik yaratabilecek biçimde söz söylemek veya davranışta bulunmak eylemleri nedeniyle 2/6/2023 ve 22/5/2023 tarihlerinde muhtelif disiplin cezaları almışlardır.

9. Başvurucular, haklarında verilen disiplin cezalarına karşı Silivri 1. İnfaz Hâkimliğine ve Silivri 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimlikleri) şikâyet başvurusunda bulunmuşlardır. İnfaz Hâkimlikleri şikâyetlerin kabulüne ve ceza verme kararlarının iptaline karar vermiştir. Mahkemeler gerekçelerinde başvurucuların karşılıklı oturma düzenine aykırı olarak ziyaretçileriyle yan yana oturmaktan ibaret eylemlerinin kurumda korku, kaygı veya panik yaratan nitelikte davranış olarak görülmediği, kurum görevlilerinin gözetimi ve denetimi altında gerçekleştirilen açık görüş sırasında da bu nitelikte kabul edilebilecek bir davranışta

bulunmadıkları şeklinde değerlendirme yapmıştır.

10. Cumhuriyet savcıları tarafından İnfaz Hâkimliklerinin kararlarına itiraz edilmiştir. Yapılan itirazlarda verilen disiplin cezalarında usul ve kanuna aykırılık bulunmadığı değerlendirmesi yapılmıştır.

11. Silivri Ağır Ceza Mahkemesi ayrı ayrı verdiği kararlarla itirazların kabulüne ve İnfaz Hâkimlikleri kararlarının kaldırılmasına karar vermiştir. Kararların gerekçesinde Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığının kararlarının kanuna ve usule uygun olduğu değerlendirmesini yapmıştır.

12. Nihai kararların tebliği üzerine süresi içinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

C. 2023/94219, 2023/104275 Numaralı Bireysel Başvurular

13. Başvurucu Hüsnü Erten, Tavşanlı T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) hükümlü olarak bulunmakta iken koğuşta kumar oynandığı gerekçesiyle 5275 sayılı Kanun'un 44. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (f) bendinde düzenlenen kumar ve benzeri oyunlar oynamak veya oynatmak eylemi nedeniyle hakkında 15/8/2023 ve 11/10/2023 tarihlerinde muhtelif disiplin cezaları uygulanmıştır.

14. Başvurucu Hüsnü Erten, hakkında verilen disiplin cezalarına karşı Tavşanlı İnfaz Hâkimliğine ayrı ayrı şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

15. Başvurucu Hüsnü Erten savunmalarında oyun kâğıtları ile oyun oynadıklarını fakat kumar oynamadıklarını, ortada kumara ilişkin bahse konmuş herhangi bir menfaat içeren eşya olmadığını beyan etmiştir. Tavşanlı İnfaz Hâkimliği her iki kararında da şikâyeti kabul etmiş ve ceza verme kararlarının iptaline karar vermiştir. İnfaz Hâkimliği gerekçelerinde özetle başvurucunun kumar oynadığına ilişkin kesin ve yeterli bir delil bulunmadığını, ayrıca oyunun herhangi bir bahse konu menfaat karşılığı oynandığına dair bir delil olmadığını, bulunan iskambil kâğıtlarının kumar oynandığına ilişkin kesin delil olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir.

16. Cumhuriyet savcısı Tavşanlı İnfaz Hâkimliğinin kararlarına itiraz etmiştir. Cumhuriyet savcısı itirazlarında Yargıtay 1. Ceza Dairesinin içtihatlarına atıf yapmıştır. Bu içtihatlarda, söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için iskambil oyununun menfaat karşılığında olması gerektiğine dair düzenlemenin olmadığına işaret edilmiştir.

17. Tavşanlı Ağır Ceza Mahkemesinin kararlarıyla itirazın kabulüne ve İnfaz Hâkimliği kararlarının kaldırılmasına karar verilmiştir. Kararların gerekçesinde, disiplin cezasına konu davranışın menfaat karşılığı olması şartının gerekli olmadığı, başvurucunun pişti oynadığına dair ikrarı olduğu, Tavşanlı Cumhuriyet savcısının itiraz gerekçelerinin yerinde olduğu değerlendirmesi yapılmıştır.

18. Nihai kararların tebliği üzerine süresi içinde bireysel başvuruda bulunulmuştur. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. 2023/82814, 2023/82815, 2023/83204, 2023/83217, 2023/85088, 2023/94219, 2023/104275 numaralı başvuruların 2022/72892 numaralı başvuru ile birleştirilmesine

karar verilmesi gerekir.

20. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

21. Başvurucular somut olaylara uygun makul ve yeterli gerekçe ortaya konulmadığını, infaz hâkimliklerinin kararlarından neden farklı karar verildiğinin açıklanmadığını, kararların gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

22. Bir kısım başvurucu için bildirilen görüşlerde Adalet Bakanlığı (Bakanlık), Anayasa Mahkemesinin gerekçeli karara ilişkin vermiş olduğu kararlara işaret etmiş ve başvurularda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetler yönünden Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği değerlendirmesinde bulunmuştur. Bakanlık görüşüne karşı cevap veren bir kısım başvurucu, bireysel başvuru dilekçelerindeki iddialarını tekrarlamıştır.

23. Başvuru gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

25. Anayasa Mahkemesi, benzer iddialarla yapılan bir başvuruyu İnan Gök ([1.B], B. No: 2018/1936, 28/1/2021) kararında değerlendirmiştir. Söz konusu kararda, hücre cezasının kaldırılmasına ilişkin infaz hâkimliği kararını inceleyen itiraz merciinin Cumhuriyet savcısının itirazını kabul ederek başvurucunun şikâyetini kesin olarak reddederken gerekçe gösterme yükümlülüğünden muaf olmadığı vurgulanarak merci kararında şikâyetin kabul edilmesine ilişkin infaz hâkimliği kararında yer alan gerekçelerin neden hukuka uygun olmadığının açıklanmadığına karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, bunun yanında bireysel başvuruya konu edilen infaz hâkimliği kararında hükme ulaşmayı sağlayan sebepler ve sonuca götüren nedensellik kurgusu değerlendirmelerinin yeterli açıklıkta yapılmadığını, bu nedenle gerek hükmün dayanağını oluşturan gerekçeli kararın gerekse dosyanın incelenmesinde anılan kabul gerekçesinin adalet gereksinimini giderecek ölçü ve nitelikte, yeterli ve ilgili olduğunun söylenemeyeceğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 64-66).

26. Somut başvuruda da İnfaz Hâkimlikleri tarafından başvuruculara iddiaları değerlendirilerek karar verildiği hâlde Cumhuriyet Başsavcılıklarının kararlara itirazı üzerine Ağır Ceza Mahkemelerinin başvuruculara iddialarını değerlendirmeden karar verdiği anlaşıldığından anılan kararda yer alan ilkelerden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Başvuruculara bir kısmı; haberleşme hürriyetinin, özel ve aile hayatına saygı hakkının, masumiyet karinesinin, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvuruculara diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1.B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

32. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddiaları yönünden İNCELEME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması amacıyla Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (D.İş 2022/2905) iletilmek üzere Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/1171, K.2022/2762); Tavşanlı Ağır Ceza Mahkemesine iletilmek üzere (D.İş 2023/784 ve D.İş 2023/659) Tavşanlı İnfaz Hâkimliğine (E.2023/1612, K.2023/1645 ve E.2023/1328, K.2023/1365); Silivri 1. Ağır Ceza Mahkemesine (D.İş 2023/3601) iletilmek üzere Silivri 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2023/2536, K.2023/3058), Silivri 1. Ağır Ceza Mahkemesine (D.İş 2023/3475) iletilmek üzere Silivri 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2023/2316, K.2023/2691) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURHANETTİN ALEMDAROĞLU VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/97844 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/97844

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURHANETTİN ALEMDAROĞLU VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/97844)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Burhanettin ALEMDAROĞLU 2. Mehmet Tanır ALEMDAROĞLU 3. Mustafa ALEMDAROĞLU

Vekili : Av. Hamdi ÖKSÜZKAYA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Melikgazi Belediye Başkanlığı tarafından başvuruculların da aralarında olduğu Kayseri ili Melikgazi ilçesi Tacettin Veli Mahallesi 5203 ada 5 parsel sayılı taşınmazda paydaşlar aleyhine ortaklığın giderilmesi davası 7/3/2007 tarihinde açılmıştır.

3. Kayseri 3. Sulh Hukuk Mahkemesi (Mahkeme), ortaklığın satış suretiyle giderilmesine 29/12/2009 tarihinde karar vermiştir. Kararın tarafların kanun yoluna başvurmaması nedeniyle 16/7/2010 tarihinde kesinleşmesi üzerine Mahkeme, kararın gereğinin yerine getirilmesi için dosyayı satış memurluğuna 11/1/2011 tarihinde göndermiştir.

4. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan incelemede satışın henüz gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

5. Komisyon, adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna,

mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucular, dava tarihinde konulan üçüncü kişilere satışı önleyici ihtiyati tedbirin uzun süredir devam ediyor olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartları gözönünde bulundurularak bir değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı önceki iddiasını yinelemiştir.

7. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

8. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3), 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca bireysel başvuruda, kamu gücünün neden olduğu iddia edilen ihlale dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı, bireysel başvuru kapsamındaki hakların ne şekilde ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçeler ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20). Başvuruculara ihlal iddialarını hukuki ve maddi yönden temellendirme zorunluluğu vardır (Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021).

9. Somut olayda, başvurucular taşınmazın tapu kaydına konulan üçüncü kişilere satışı önleyici ihtiyati tedbir şerhinin tasarruf yetkisini önemli ölçüde sınırladığı, tedbirin uzun süredir devam etmesi nedeniyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğundan yakınmaktadır. Bireysel başvuru formu ve ekleri incelendiğinde, Mahkeme tarafından taşınmazın tapu kaydına üçüncü kişilere satışı önler nitelikte ihtiyati tedbir konulduğuna dair bilgi ve belgeye rastlanmamıştır. Dolayısıyla Cemal Günsel kararında yer verilen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum yoktur. Başvuruculara bireysel başvuru kapsamındaki haklarının ne şekilde ihlal edildiğini ve buna ilişkin gerekçeleri ve delillerini açıklamadığı anlaşıldığından iddiaların temellendirilmemiş şikâyet mahiyetinde olduğu değerlendirilmiştir.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET UÇAK VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/46721 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/46721

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET UÇAK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/46721)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Ahmet UÇAK 2 Muzaffer UÇAK 3. Suat UÇAK

Vekili : Av. Yasin ERDİL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin

başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 6. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2020/283, K.2021/146) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERCAN ERÇİK

B. No: 2023/58706 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/58706

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERCAN ERÇİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/58706)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ahmet Faruk TANYILDIZI

Başvurucu : Ercan ERÇİK

Vekili : Av. Ayşe Sena ÖZ SANCAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, emniyet hizmetleri sınıfından genel idari hizmetler sınıfına atama yapılması sonucu bedeli ödenen zatî demirbaş tabancanın iade edilmemesi nedeniyle adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, polis memuru olarak görev yapmaktayken 1/10/2016 tarihli ve 29818 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 672 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucunun söz konusu işleme itiraz etmesi üzerine Olağanüstü Hâl İşlemleri İnceleme Komisyonu tarafından yapılan inceleme sonucunda başvurucunun kamu görevine iade edilmesine karar verilmiş ancak eski görevi yerine İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü Araştırma Merkezi Müdürlüğünde genel idari hizmetler sınıfına ataması yapılmıştır.

3. Başvurucu kamu görevine iade edilmesinin ardından görevden uzaklaştırılırken kendisinden alınan CZ-75 marka zatî demirbaş tabancası ile Sigsauer marka ruhsatlı tabancasının iadesi için İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne (İdare) başvuruda bulunmuştur. İdare tarafından zatî demirbaş tabanca yönünden talebin zımnen reddedilmesi üzerine başvurucu, İdare Mahkemesi (Mahkeme) nezdinde işlemin iptali için dava açmıştır.

4. Mahkemece davanın kabulüne karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun emniyet hizmetleri sınıfında olmak üzere kamu görevine iade edildiği, daha sonra ayrı bir işlemle İçişleri Bakanlığı bünyesinde kurulan Araştırma Merkezine atamasının yapılmasına ilişkin işlemin tesis edildiği, gelinen hukuki durum itibarıyla başvurucunun Araştırma Merkezine atanmasının naklen ünvan değişikliği yapılmak suretiyle bir başka kuruma nakil kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ve başvurucu hakkında başvuru tarihinde yürürlükte olan 17/3/1989 tarihli ve 20111 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Emniyet Hizmetleri Sınıfı Personeline Görevlerinde Kullanılmak Üzere Bedeli Mukabili Zati Demirbaş Tabanca Satışına Dair Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasına engel bir durumun bulunmadığı, dolayısıyla zatî demirbaş tabancanın iade edilmemesi yönündeki zımni ret işleminin hukuka uygun olmadığı belirtilmiştir.

5. Mahkeme kararına karşı davalı idare istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesince başvurucunun İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü bünyesindeki Araştırma Merkezi Müdürlüğüne atandığı, bu nedenle önceki statülerinden kaynaklanan rütbe, ünvan, kimlik ve sosyal haklarını kullanamayacağı yönündeki yasal düzenleme gözönüne alındığında, kadrosu emniyet hizmetleri sınıfında yer almayan başvurucunun zatî demirbaş silahlarının ve bu tabancaya ait taşıma ruhsatının tarafına geri verilmesi isteminin reddine yönelik olarak dava konusu zımni ret işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilerek istinaf isteminin kabulü ile davanın reddine kesin olarak karar verilmiştir.

6. Başvurucu, nihai hükmü 17/6/2023 tarihinde öğrendikten sonra 3/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

8. İdare 12/12/2025 tarihinde Anayasa Mahkemesine gönderdiği yazı cevabında uyuşmazlığa konu CZ-75 marka zatî demirbaş tabancanın 25/12/2023 tarihinde başvurucuya iade edildiğini bildirmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; Araştırma Merkezine atanmasına yönelik işlemin dayanağı olan kuralın Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini, iptal kararı üzerine kuralın hukuk düzeninden çıktığını, buna rağmen davasının muğlak ve hukuki olmayan gerekçeyle reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile iddiaları ve delilleri değerlendirdikleri, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında zatî demirbaş tabancasının iadesine ilişkin herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Öte yandan silahın mülkiyetinin kamuya geçirileceğine ilişkin kuralın Anayasa Mahkemesince iptal edildiğini, bireysel başvuruya konu yargılama sürecinin konusu olmayan diğer ruhsatlı silahının bedeli ödenmiş ise de belirlenen rayiç bedelin düşük hesaplandığını belirtmiştir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" başlıklı 83. maddesi şöyledir:

"Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde incelemenin her aşamasında başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilir."

12. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29).

14. Somut olayda başvurucu, başvurusunun özünde kamu görevine iade edilmiş olmasına rağmen zatî demirbaş tabancanın iade edilmemesinden yakınmıştır. Bu kapsamda zatî demirbaş tabancanın iade edilip edilmediği başvurucunun mağdur statüsünün değerlendirilmesi bakımından oldukça önem taşımaktadır. Bireysel başvuru sonrası idare 25/12/2023 tarihinde uyuşmazlığa konu zatî demirbaş tabancayı başvurucuya iade etmiştir. Buna karşılık başvurucu, Anayasa Mahkemesini bu konuda bilgilendirmemiş ve 4/6/2025 tarihli Bakanlık görüşüne karşı cevap dilekçesinde zatî tabancanın iade edildiği yönünde herhangi bir açıklamada da bulunmamıştır.

15. Başvuruya konu olayda yukarıda belirtilen ilkelerden ayrılmayı gerektiren bir durum söz konusu olmayıp başvurucunun başvurunun değerlendirilmesiyle ilgili esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği görülmüştür. Bireysel başvuru tarihinden sonra vuku bulan ve bireysel başvurunun değerlendirilmesini etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmelerle ilgili olarak Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurunun mahiyeti gözetildiğinde 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca başvurucu aleyhine disiplin para cezasına hükmedilmesine gerek görülmemiştir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A. S. VE U. Ş.

B. No: 2023/70494 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/70494

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

A. S. VE U. Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/70494)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucular : 1. A.S. 2. U.Ş.

Vekili : Av. Hazal PEKŞEN DEMİRHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Olayların olduğu dönemde başvurucular, A.G. isimli tıp merkezinde göz hastalıkları uzmanı olarak çalışmaktadır. Bu kapsamda başvurucu A.S. 2014-2016 yılları arasında bir yıl dokuz ay, başvurucu U.Ş. ise 2012-2017 yılları arasında dört buçuk yıl çalışmıştır.

3. 2012-2014 ve 2015 yıllarında çeşitli kamu kurumlarına yapılan ihbarlarda aralarında A.G. tıp merkezinin de bulunduğu bazı hastanelerin 2013-2015 yılları arasındaki dönemde simsarlar aracılığıyla İstanbul'un sosyoekonomik olarak düşük düzeyde ilçelerinde stantlar kurarak ve broşürler dağıtarak ücretsiz göz muayenesi yapıldığını ilan ettikleri, bu şekilde kahvehanelerden ve camilerden topladıkları yaşlı vatandaşları ücretsiz muayene vaadiyle servis araçlarına bindirerek tıp merkezine getirdikleri, hasta kayıt bölümünde özel olarak seçilen hastaların dolandırıcılık organizasyonu içinde yer alan doktorlara yönlendirildiği, muayene sırasında vatandaşlara göz kanallarında tıkanıklık olduğu belirtilerek göz

kanallarına su vermek suretiyle basit bir lavaj işlemi yapıldığı, muayene mizanseni ile vatandaşların kimlik bilgileri alındıktan sonra hastane yönetimi tarafından vatandaşlara uygulanmayan cerrahi işlem gerektiren maddi değeri fazla olan ameliyat işlemlerinin sahte onam formları hazırlanmak suretiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna fatura ettirildiği, bu şekilde yapılan astronomik sayıda sahte göz ameliyatı işleminin fatura edilmesi ile Sosyal Güvenlik Kurumunun zarara uğratıldığı ihbarı üzerine Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığınca soruşturma başlatılmıştır. Soruşturmaya diğer kişiler yanında başvurucular da dâhil edilmiştir.

4. Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı 22/2/2017 tarihinde soruşturma raporunu tamamlamıştır. Başvurucular hakkında aynı zamanda İstanbul Tabip Odasınca hastalara tedavide tıbbi yaklaşım gösterilmediği gerekçesiyle disiplin soruşturması başlatılmış, bu kapsamda 12/7/2017 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının 22/2/2017 tarihli soruşturma raporu başvuruculara gönderilerek savunma yapmaları istenmiştir. Disiplin soruşturması sonucunda 24/7/2018 tarihinde iddialarla ilgili kesin bir kanaat oluşturacak bilgi ve belge olmaması sebebiyle cezai işlem yapılmasına yer olmadığına karar verilmiştir.

5. İstanbul Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğünün ihbarı üzerine Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı 12/1/2022 tarihinde diğer kişilerin yanında başvurucular hakkında soruşturma başlatmıştır. Adli soruşturma dosyasında yetkisizlik kararı verilmesiyle soruşturmaya Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) devam edilmiştir.

6. Başsavcılığın almış olduğu 6/6/2022 tarihli bilirkişi raporunda müfettiş raporundaki tespitlere atıfta bulunularak soruşturmaya konu kişilerin yaptıkları işlemleri bilerek ve isteyerek organize bir şekilde yaptığı, bu kapsamda toplam yedi başlık altında farklı miktarla Sosyal Güvenlik Kurumunu zarara uğrattığı yönünde kanaat bildirilmiştir. Adli soruşturma kapsamında başvurucu U.Ş. 14/6/2022 tarihinde şüpheli sıfatıyla polis merkezinde ifade vermiştir.

7. Başvurucular 9/6/2023 tarihinde nitelikli dolandırıcılık suçundan ikametgâhlarında yakalanarak gözaltına alınmıştır.

8. İstanbul Emniyet Müdürlüğünde ifadesinin alınmasının ardından Başsavcılık başvurucuları kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan tutuklanması istemiyle nöbetçi sulh ceza hâkimliğine sevk etmiştir. Başvuruculların Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Hâkimliğince (Sulh Ceza Hâkimliği) 12/6/2023 tarihinde müdafii eşliğinde yapılan sorgusundaki savunmalarında faturalandırmadan sorumlu olmadıklarını, devlet hastanesinde çalıştıklarını, atılı suçun katalog suçlardan olmadığını, tutuklama nedeni bulunmadığını belirtmişlerdir.

9. Sulh Ceza Hâkimliği sorgu sonucunda başvuruculların tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Şüphelilerin üzerine atılı suçun vasıf ve mahiyeti, kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut deliller bulunduğu, müfettiş raporu, bilirkişi raporları, soruşturma konusu hastanelere müşteri olarak gelen şahısların beyanları, dosya kapsamındaki tüm rapor ve tutanaklar, isnat olunan eyleme yasada öngörülen cezanın alt ve üst sınırı dikkate alındığında kaçma şüphesinin bulunduğu, CMK 100 maddesi gereğince tutuklama nedeninin mevcut olduğu, atılı suçun vasıf ve mahiyetinin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olması, eylemin işleniş biçimi, yakalanma biçimi, hep birlikte

gözetildiğinde adli kontrol tedbirleri ile yeterli ve etkili hukuksal denetim sağlanamayacağı değerlendirilerek CMK 100 ve devamı maddeleri gereğince AYRI AYRI TUTUKLANMALARINA, ... [karar verildi.]"

10. Başvurucular, tutuklama kararına 14/6/2023-15/6/2023 tarihlerinde itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Küçükçekmece 26. Asliye Ceza Mahkemesi 16/6/2023 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

11. Tutukluluk incelemesinin resen gözden geçirilmesi kapsamında Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hâkimliği 13/7/2023 tarihinde başvurucuların tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Bu karara yapılan itiraz Küçükçekmece 5. Asliye Ceza Mahkemesince 27/7/2023 tarihinde reddedilmiştir.

12. Başvurucular, bu kararı 2/8/2023 tarihinde öğrenmiş; 11/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Öte yandan soruşturmaya konu kamu zararının giderilmesi nedeniyle Başsavcılığın talebi üzerine Sulh Ceza Hâkimliğince 21/9/2023 tarihinde başvurucular belirli günlerde ikametlerinin bağlı bulunduğu polis merkezine başvurup imza vermek ve yurt dışına çıkış yasağı adli kontrol tedbiri uygulanmak suretiyle tahliye edilmiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Soruşturma dosyası incelendiğinde; Şüphelilerin üzerlerine atılı suçu işlediği hususunda kuvvetli suç şüphesi bulunmakla birlikte, Soruşturmanın geldiği aşama ve mevcut delil durumu itibariyle adli kontrol tedbirlerinin yeterli olacağı kanaatına varılarak Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığının tahliye talebinin KABULÜ ile..."

14. Başsavcılığın 26/1/2024 tarihli iddianamesiyle başvuruculaların zincirleme şekilde kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık ve zincirleme şekilde özel belgede sahtecilik suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılmaları istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açılmıştır.

15. İddianamede, soruşturma konusu olayla ilgili düzenlenen müfettiş ve bilirkişi raporlarına atıfta bulunularak U.Ş.nin dolandırıcılık eylemlerinin gerçekleştirildiği tarih aralığında A.G. tıp merkezinde göz doktoru olarak görev yaptığı, 15/2/2013 ile 29/12/2015 tarihleri arasında 7.972 adet sahte ameliyat gerçekleştirdiği, A.S.nin dolandırıcılık eylemlerinin gerçekleştirildiği tarih aralığında A.G. tıp merkezinde göz doktoru olarak görev yaptığı, 5/4/2014 ile 30/12/2015 tarihleri arasında 6.609 adet sahte ameliyat gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

16. İddianamede ayrıca suç organizasyonunun 2013-2016 yılları arasındaki dönemde simsarlar aracılığıyla İstanbul'un sosyoekonomik olarak düşük düzeyde ilçelerinde stantlar kurarak ve broşürler dağıtarak ücretsiz göz muayenesi yapıldığını ilan ettikleri, bu şekilde kahvehanelerden ve camilerden topladıkları yaşlı vatandaşları ücretsiz muayene vaadiyle servis araçlarına bindirerek A.G. tıp merkezine getirdikleri, hasta kayıt bölümünde özel olarak seçilen hastaların dolandırıcılık organizasyonu içinde diğer kişilerin yanında başvuruculara da yönlendirildiği, muayene sırasında vatandaşlara göz kanallarında tıkanıklık olduğu belirtilerek göz kanallarına su vermek suretiyle basit bir lavaj işlemi yapıldığı, muayene mizanseni ile vatandaşların kimlik bilgileri alındıktan sonra hastane yönetimi tarafından vatandaşlara uygulanmayan cerrahi işlem gerektiren, maddi değeri fazla olan ameliyat işlemlerinin sahte onam formları hazırlanmak suretiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna fatura ettirildiği, bu şekilde yapılan astronomik sayıda sahte göz ameliyatı

işleminin fatura edilmesi ile Sosyal Güvenlik Kurumunun toplamda 13.493.578 TL zarara uğratıldığı belirtilmiştir.

17. İddianamenin Küçükçekmece 6. Ağır Ceza Mahkemesince kabulünün ardından kovuşturma evresi başlamıştır. Yargılama hâlen Ağır Ceza Mahkemesi önünde bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla devam etmektedir.

18. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

19. Diğer taraftan A.G. tıp merkezine Sosyal Güvenlik Kurumunca yapılacak ödemelerin durdurulmasına karar verilmiştir. Soruşturmaya konu A.G. tıp merkezi; İstanbul Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü aleyhine, Sosyal Güvenlik Kurumunca tarafına yapılacak ödemelerin durdurulması işleminin iptali istemiyle İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır. Dava sonucunda 18/10/2022 tarihinde işlemin iptaline karar verilmiştir. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 19. Hukuk Dairesi istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18/2/2025 tarihinde A.G. tıp merkezine ilişkin iddianamenin, ceza soruşturma dosyasının ve Sosyal Güvenlik Kurumu müfettiş raporunun gönderilmesi gerektiğini belirterek dosyanın geri çevrilmesine karar vermiştir. Eksikliklerin İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 19. Hukuk Dairesi tarafından giderilmesi üzerine dosya yeniden Yargıtay 3. Hukuk Dairesine 10/6/2025 tarihinde gönderilmiş olup bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla temyiz incelemesi devam etmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucular; suç işlediklerine dair kuvvetli suç şüphesinin bulunmadığını, ilgili hastaneden ayrılmaları ve Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına erişememeleri sebepleriyle delillerin karartılması gibi bir durumun söz konusu olmadığını, soruşturmadan 2016 yılından beri haberdar olmalarına rağmen kaçmadıklarını, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından çıkarılan kamu zararının daha sonradan iptal edildiğini, bu nedenlerle tutuklama nedeninin bulunmadığını, tedbirin ölçülü olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında bireysel başvuru dilekçesindeki ihlal iddialarını yinelemiştir.

22. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Tutuklamanın hukukiliğine ilişkin genel ilkeler daha önce Anayasa Mahkemesince belirlenmiştir. Buna göre kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük

ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

25. Somut olayda öncelikle başvurucuların tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucular, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucular hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

26. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin ön şartı olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

27. Tutuklama kararında müfettiş raporu, bilirkişi raporları, soruşturma konusu hastanelere müşteri olarak gelen şahısların beyanları, dosya kapsamındaki tüm rapor ve tutanaklar kuvvetli suç şüphesinin varlığına delil olarak gösterilmiştir. İddianamede ayrıntılarına yer verilen müfettiş raporundaki tespitler ile tutuklama kararında dayanılan deliller de bir bütün olarak dikkate alındığında bu olguların başvuruculara vatandaşlara uygulanmayan, cerrahi işlem gerektiren, maddi değeri fazla olan ameliyat işlemlerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna fatura ettirilmesi organizasyonuna katılarak Sosyal Güvenlik Kurumunun zarara uğratıldığı hususunda kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olmadığı kanaatine varılmıştır. Sonuç olarak başvurucular yönünden suç şüphesini doğrulayan kuvvetli belirtilerin bulunmadığının kabulü mümkün değildir.

28. Diğer taraftan başvurucular hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede, tutuklama kararının verildiği andaki genel ve özel koşullar gözardı edilmemelidir.

29. Öncelikle başvuruculara tutuklandığı nitelikli dolandırıcılık suçunun katalog suçlardan olmadığı görülmektedir. Bu nedenle kaçma riski veya delilleri değiştirme ya da tanıklara, mağdurlara ve diğer kişilere baskı yapılması riski gibi bir tutuklama nedeninin varlığının varsayılabilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla mahkemelerce tutuklama nedeninin mevcut olup olmadığının ortaya konulması gerekmektedir.

30. Küçükçekmece 3. Sulh Ceza Hâkimliğince başvuruculara tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunun vasıf ve mahiyetine, suç için kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, verilmesi beklenen cezaya göre kaçma ihtimalinin kuvvetle muhtemel bulunmasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. § 9).

31. Bir ceza soruşturması veya kovuşturması bağlamında uygulanan tutuklama tedbirleri bakımından kaçma şüphesinin bulunup bulunmadığının veya devam edip etmediğinin belirlenmesinde -suçun ya da cezanın niteliğine ilişkin olanların yanı sıra- şüphelinin veya sanığın durumunun da özellikle dikkate alınması gerekmektedir. Bu bağlamda şüpheli veya sanığın sabit bir yerleşim yerinin olup olmadığı, mesleği, mal varlığı, ailesinden veya işinden kaynaklı bağlantıları, yakalanma şekli, süreç içindeki tavır ve davranışları, başka bir ülkeye gitmesini veya orada barınmasını kolaylaştıran bazı özel koşulların bulunup bulunmadığı, kişilik özelliklerini ortaya koyan olgular, ahlaki durumunu gösteren tutum ve eylemleri gibi kişisel (subjektif) unsurlar birlikte değerlendirilerek bir kanaate ulaşılmalıdır (Eren Erdem [1. B.], B. No: 2019/9120, 9/6/2020, § 135).

32. Nitekim buna paralel olarak 5271 sayılı Kanun’un 100. maddesinin (2) numaralı

fıkrasının (a) bendinde şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa bu tutuklama nedenine dayanılabileceği belirtilmiştir. Yine 5271 sayılı Kanun'un 101. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde tutuklama kararında tutuklama nedenlerinin (kaçma şüphesinin) varlığını gösteren delillerin somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterileceği belirtilmiştir.

33. Somut olayda başvurucular hakkında 21/9/2023 tarihinde belirli günlerde ikametlerinin bağlı bulunduğu polis merkezine başvurup imza vermek ve yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine hükmedildiği görülmektedir. Başvuruculaların bu adli kontrol tedbirine uymadığı yönünde herhangi bir tespit olmadığı gibi soruşturma makamlarınca böyle bir iddia da ileri sürülmemiştir. Öte yandan başvurucular, 2022 yılında başlatılan ceza soruşturmasından 1 yılı aşkın bir süre sonra, haklarında Sosyal Güvenlik Kurumu Rehberlik ve Teftiş Başkanlığının düzenlediği rapordan haberdar oldukları disiplin soruşturmasından ise 6 yıl sonra tutuklanmıştır. Başvuruculaların soruşturmadan ve suçlamalardan tutuklanmadan uzun süre önce haberdar olduğu, bu süre zarfında kaçma girişiminde bulunduğuna ilişkin bir olgunun söz konusu olmadığı görülmektedir. Tüm bu hususlar karşısında başvuruculaların kaçma riski taşıdığı sonucuna varılmasını haklı çıkaracak herhangi bir kişisel değerlendirme tutuklama kararında bulunmamaktadır.

34. Delillerin karartılması şüphesiyle ilgili olarak ise tutuklama kararında bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir (bkz. § 9). Tüm bu veriler ışığında Sulh Ceza Hâkimliği tarafından sunulan tedbirin meşru amacına ilişkin gerekçenin başvurucular hakkında tutuklama tedbirinin uygulanmasının gerekliliği, dolayısıyla tedbirin meşru amacını ortaya koymak bakımından yetersiz kaldığı değerlendirilmiştir. Varılan sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

36. Başvurucular, ihlalin tespit edilmesi ve her bir başvurucuya 500.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Ancak somut olayda başvurucular hakkında tahliye kararı verilmiş ve başvuruculaların tutukluluğu sona ermiştir. Bu nedenle kararın ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için derece mahkemesine gönderilmesinde hukuki yarar bulunmamaktadır. Bununla birlikte kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvuruculaların kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına

alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara net 250.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CANAN ÖZGEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/84069 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/84069

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CANAN ÖZGEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/84069)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Canan ÖZGEN 2. Elif BALABAN YAKAY 3. İsmet BALABAN 4. Özdemir BALABAN 5. Zehranur İSPİR

Vekili : Av. Ömer Sefa HACIMUSTAFAOĞULLARI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon

karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gebze 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/228, K.2021/78) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 2.220,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MURAT TÜRKOĞLU

B. No: 2023/86385 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/86385

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MURAT TÜRKOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/86385)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Murat TÜRKOĞLU

Vekili : Av. İbrahim Halil UZUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçlamasıyla yürütülen soruşturma kapsamında 8/3/2019 tarihinde gözaltına alınmış; 12/3/2019 tarihinde kollukta ifade vermiştir.

3. Başvurucuya kollukta ByLock kullandığı iddiası ve Ü.H. adlı kişinin ifadesi sorulmuştur. Ü.H.nin emniyet mahrem yapılanması ile ilgili başka bir soruşturma kapsamında 26/4/2018 tarihinde verdiği ifadesinde; başvurucunun eşi vasıtasıyla akrabası olduğunu, 2017 Ocak ayından itibaren Ankara'da firari örgüt mensuplarının saklanması amacıyla oluşturulan "gaybubet evlerinin" eşyalarının taşınması sürecinde, mesleği nakliyecilik olan başvurucu ile telefonla irtibat kurarak ondan yardım aldığını, başvurucunun elemanları ve kamyonuyla gelerek nakliye işini gerçekleştirdiğini ancak bu faaliyeti ücret karşılığında yaptığını beyan etmiştir.

4. Başvurucu, kolluk ifadesinde tespit edilen telefon numarasının kendisine ait olduğunu kabul etmekle birlikte söz konusu hat üzerinden ByLock kullanmadığını belirterek suçlamayı

reddetmiştir. Ayrıca Ü.H.yi eşinin akrabası olması münasebetiyle tanıdığını, kendisinin geçimini nakliyecilikle sağladığını, Ü.H.nin yönlendirmesiyle taşıdığı evlerin örgüte ait "gaybubet evi" olduğunu veya eşya sahiplerinin örgüt mensubu olduğunu bilmediğini, bu taşımaları tamamen ticari saiklerle ve nakit ücret karşılığında yaptığını, nitekim Ü.H.nin ifadesinin de kendisinin sadece ücret karşılığı iş yaptığı yönünde olduğunu vurgulayarak örgüte yardım etmediğini savunmuştur.

5. Başvurucu 14/3/2019 tarihinde terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle sulh ceza hâkimliğine sevk edilmiştir. Başvurucu, Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin aynı tarihli kararıyla tutuklanmıştır.

6. Savcılık tarafından 25/3/2019 tarihli iddianameyle başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açılmıştır. İddianamede, başvurucunun ByLock kullandığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra Ü.H.nin beyanlarına dayanılarak başvurucunun Ankara'da "gaybubet evlerinin" kiralanması, tefriş edilmesi, eşyalarının taşınması faaliyetlerinde doğrudan veya dolaylı olarak yer almak suretiyle örgüte yardım ettiği ileri sürülmüştür.

7. Ankara 20. Ağır Ceza Mahkemesi iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

8. 27/6/2019 tarihli duruşmada Ü.H. dinlenmiştir. Ü.H. beyanında soruşturma aşamasındaki ifadesinin zorlama ve baskı altında alındığını, başvurucunun uzaktan akrabası olduğunu, bu akrabalık dışında suçlamayla ilgili veya başkaca özel durumlarıyla alakalı bilgi sahibi olmadığını, şimdiki ifadesinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

9. Mahkeme 11/7/2019 tarihinde başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve başvurucunun yurt dışına çıkış yasağı adli kontrolüne tabi tutularak tahliyesine karar vermiştir. Gerekçeli kararda tanık Ü.H.nin soruşturma beyanları ile kovuşturma aşamasındaki beyanları arasında açık çelişki bulunması nedeniyle hükme esas alınamadığı ancak başvurucunun adına kayıtlı hat üzerinden "0600mrt" kullanıcı adı ve "1.murat" şifresiyle ByLock programına erişim sağladığı, sistemi aktif bir şekilde kullanarak çok sayıda giriş ve yazışma yaptığının ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanağı ile kesin olarak tespit edildiği belirtilmiştir.

10. Bu karara karşı yapılan istinaf başvurusunun 14/6/2021 tarihinde Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesince esastan reddine karar verilmiştir.

11. Ankara 20. Ağır Ceza Mahkemesi 6/10/2022 tarihinde başvurucu hakkındaki yurt dışı çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbirinin bir yıl uzatılmasına karar vermiştir.

12. Temyiz incelemesi devam etmektedir.

13. Başvurucunun başka bir soruşturma kapsamında 22/8/2023 tarihinde yine Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu iddiasıyla ikinci defa gözaltına alınmasına karar verilmiştir. Savcılık aynı tarihte başvurucunun gözaltı kararına rağmen yakalanamadığı ve kendisine ulaşılamadığı gerekçesiyle yakalama emri çıkarılması talebinde bulunmuştur. Sulh Ceza Hâkimliği talebi kabul ederek 24/8/2023 tarihinde başvurucu hakkında yakalama emri düzenlenmesine karar vermiştir. Başvurucu 25/8/2023 tarihinde yakalanmıştır.

14. Başvurucu 25/8/2023 tarihinde kollukta ifade vermiştir.

- Başvurucuya FETÖ/PDY ile ilişkisi, örgüte nasıl ve kimler vasıtasıyla katıldığı, üstlendiği görevler sorulmuştur. Başvurucu, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak istediğini belirtmiştir. Başvurucu, FETÖ/PDY ile 2009 yılında Gazi Üniversitesinde eğitim görürken okul mescidinde tanıştığı İ.Ç. vasıtasıyla irtibat kurduğunu, bu şahsın davetiyle halı saha maçlarına ve Çubuk ilçesindeki örgüte ait erkek öğrenci yurduna gitmeye başladığını, ailesinin yanında kaldığı için yurtta kalma teklifini reddetmesine rağmen yemek ve sohbetlere katıldığını beyan etmiştir. Başvurucu, Çubuk'taki yurtta sorumlu düzeyde olan E. ve O. isimli şahısların talimatıyla hafta sonları ortaokul öğrencilerine ücret karşılığı matematik dersi verdiğini, bu derslerde kendisine gerçek ismini kullanmaması ve Mehmet kod adını kullanması yönünde telkinde bulunulduğunu, tedbir amacıyla ders esnasında cep telefonunu sınıf dışında bıraktığını, 2011 yılında Dikey Geçiş Sınavı ile merkez kampüse geçtikten sonra ise Ulus'taki yurtta "Büyük Abi" olarak bilinen B. isimli şahsın sohbetlerine katıldığını ifade etmiştir. Başvurucu, 2012 yılında eşinin akrabası olan Ü.H. ile tanıştığını, bu şahsın telkinleriyle okulunu bıraktığını ve onun teklifiyle kuryelik yapmaya başladığını, 2013-2016 yılları arasında haftada iki gün Ü.H.nin Yakacık'taki evi, Etlik'teki bir ev veya Demetevler'deki bir ayakkabıcı dükkânından aldığı para dolu kapalı zarf ya da poşetleri Keçiören'deki Zaman gazetesi binasına götürerek burada M. ve Y. isimli şahıslara teslim ettiğini, M.den aldığı zarfları ise Çubuk'taki iki katlı bir köy evine götürdüğünü, bu işleri asgari ücret ve masraflar karşılığında 2013-2016 yılları arasında yaptığını belirtmiştir. Başvurucu, evlilik sürecinin Ü.H.nin yönlendirmesiyle gerçekleştiğini, Ü.H.nin teklifi üzerine o dönem örgüt yurdunda danışmanlık yapan eşi ile evlendiklerini, ayrıca 2014 yılı sonlarında tekrar öğrenci sorumluluğu alarak "çetele" tuttuğunu ve bu raporları Ü.H.ye verdiğini beyan etmiştir. Başvurucu, 2015 yılında Ü.H.nin talimatıyla normal telefon görüşmelerini sonlandırdıklarını, Ü.H.nin kendisine verdiği telefona ByLock programı yüklediğini, … numaralı hattı ve telefonu Ü.H. ile ortak kullandıklarını, şifresinin "1.murat" olduğunu, 2016 yılında ise ByLock'u bırakıp Kakao programına geçtiklerini anlatmıştır. Başvurucu 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında engelli çocuğu nedeniyle kuryeliği bırakıp nakliyeciliğe döndüğünü ancak Ü.H. ile irtibatının kesilmediğini, Ü.H.nin kendisini arayanlara "Cem" kod adıyla tanıtacağını ve "Cem'in selamı var." diyenlerin işini yapmasını istediğini belirtmiştir. Başvurucu, Ü.H.nin talimat ve yönlendirmeleriyle gerçekleştirdiği nakliye faaliyetleri kapsamında, kimliklerini hatırlamadığı şahıslara ait ev eşyalarını Etlik semtine yakın bir bölgeye, 2018 yılı içinde Çamlık TOKİ konutlarına ve 2019 yılı başlarında Niğde'ye taşıdığını, ayrıca yine 2019 yılı başlarında Çubuk ilçesinde bulunan iki katlı bir evdeki eşyaları alarak Demetevler'de bulunan bir depoya naklettiğini, bazı sevkiyatlarda ev sahipleri ikamette bulunmasa dahi Ü.H.nin verdiği talimat doğrultusunda eşyaları belirtilen adreslere götürdüğünü beyan etmiştir.

- Başvurucuya, telefon hattına ait ID numaralı ByLock aboneliğinin kendisine ait olup olmadığı sorulmuştur. Başvurucu, hattın ve kullanıcı adı ile şifrenin kendisine ait olduğunu kabul etmiş; hattı ve programı 2015-2016 yılları arasında Ü.H. ile birlikte kullandıklarını beyan etmiştir.

- Başvurucuya, ByLock grubunda yer alan H.K., İ.K., E.Z. ve M.B.A. gibi şahısları tanıyıp tanımadığı ve aralarındaki ilişki sorulmuştur. Başvurucu; bu kişileri örgütün Ulus semtindeki yurdundan veya halı saha maçlarından tanıdığını, M.B.A. ile para dolu zarf alışverişi (Ü.H.ye iletmek üzere) yaptığını beyan etmiştir.

- Teknik takip sonucunda başvurucunun çeşitli araçlar kullanarak Ankara içinde ve şehirler arası (Şanlıurfa, Tokat, Samsun, Erzurum) güzergâhlarda aktif olarak nakliye faaliyetlerinde

bulunduğu, belirli adreslere eşya indirdiği veya oralardan eşya yüklediği ve bu süreçte bazı araç ve şahıslarla temas kurduğu, tarih, saat ve yer bilgileriyle detaylandırılarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda başvurucuya fiziki takip sırasında çekilen fotoğraflarda yanında görülen şahısların kimlikleri ve 31/8/2021 tarihinde gerçekleşen para alışverişinin mahiyeti sorulmuştur. Başvurucu, yanındaki kişilerin nakliye firmasında çalışan yevmiyeli işçiler veya asansör işi yapan kişiler olduğunu, para alışverişinin ise evini taşıdığı bir müşteriden aldığı nakliye ücreti olduğunu savunmuştur.

- Yine bu teknik takip tespitlerine dayanılarak başvurucuya FETÖ/PDY kapsamında ihraç edilen, haklarında yakalama kararı bulunan veya işlem gören şahısların ev eşyalarını taşıyarak örgüte veya mensuplarına maddi/lojistik yardım sağlayıp sağlamadığı sorulmuştur. Başvurucu, şahısların arandıklarını veya suç işleyip işlemediklerini bilmediğini, bu işlemleri sadece ticari amaçla (ücret karşılığı nakliye) yaptığını, hatta bazı müşterilerle ücret konusunda tartıştığını belirterek örgütsel yardım suçlamasını reddetmiştir.

- Başvurucuya yine fiziki takip sırasında çekilen fotoğraflarda görülen araçların sahiplerini (plakanın üzerine kayıtlı olduğu kişiler tespit edilerek) tanıyıp tanımadığı sorulmuştur. Başvurucu, bu isimleri hatırlamadığını ve tanımadığını belirtmiştir.

- Başvurucuya Mali Suçları Araştırma Kurulu (MASAK) raporuna göre 2014 yılı Ekim-Aralık döneminde Bank Asya hesabında gerçekleşen bakiye artışının örgüt talimatıyla yapılıp yapılmadığı sorulmuştur. Başvurucu, paranın düğün takıları ve birikimi olduğunu, faizsiz bankacılık hassasiyetiyle parayı o Bankaya yatırdığını ve kimseden talimat almadığını beyan etmiştir.

- Başvurucuya, Ü.H.nin kendisi hakkında "Gaybubet evlerinin nakliyesini ve koordinasyonunu sağlardı." şeklindeki beyanı ve başka bir dosyada tanık A.Ö.nün yine kendisiyle ilgili olarak "örgüt evlerinde kaldığı" yönündeki iddiası sorulmuştur. Başvurucu, evlerin ne amaçla kullanıldığını bilmediğini, işlerini ücret karşılığı yaptığını, A.Ö.yü Hasköy semtinde eczanesi bulunan bir kişi olarak hatırladığını, hiçbir zaman örgüt evlerinde kalmadığını, söz konusu tanığın kendisini ancak ders anlatmak üzere gittiği yurt veya ev ortamlarında görmüş olabileceğini beyan etmiştir. Başvurucu son olarak geçimini sağlamak amacıyla ailesine ait olan ve uzun süredir faaliyet gösteren şirkette evden eve nakliyat işi yaptığını, ticari kaygılarla hareket ettiği için eşyasını taşıdığı şahısların kimliklerini veya bir suça karışıp karışmadıklarını bilmediğini, sadece ücret karşılığı hizmet verdiğini, yakalama işlemi için evine gelindiğinde adresinde bulunmadığını ancak arandığını öğrenir öğrenmez emniyet birimlerine giderek kendiliğinden teslim olduğunu beyan etmiştir.

15. Başvurucu, savcılık ifadesinde; emniyet ifadesine ek olarak 29/9/2021 tarihli nakliye işinin geç saatte bitmesinin sebebinin Kavaklı ilçesi civarında araç lastiğinin patlaması olduğunu, eşyasını taşıdığı şahsın arandığını bilmediğini ve sadece şahsın eşi ile babasıyla muhatap olduğunu, 27/9/2021 tarihli taşımada da ev sahibi hakkındaki yakalama kararından habersiz olduğunu, şahsın evde bulunmadığını, o gün Kanada'ya gidecek eşyaların sadece tıra yüklenmesi işini yaptıklarını, 2016 yılından sonra örgütle hiçbir irtibatının kalmadığını ve %99 oranında engelli çocuğunun bulunduğunu belirterek üzerine atılı suçlamaları kabul etmediğini beyan etmiştir.

16. Başvurucu, tutuklanması istemiyle Sulh Ceza Hâkimliğine sevk edilmiştir. Ankara 8. Sulh Ceza Hâkimliği 25/8/2023 tarihinde başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Şüpheli Murat Türkoğlu'nun üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunun niteliği, atılı suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösterir somut delillerin bulunması, şüphelinin kollukta ve Hakimliğimiz huzurunda vermiş olduğu ifadesi, hakkında tanzim edilen iddianame tarihinden sonra şüpheli hakkında dosya içerisinde bulunan teknik araçlarla izleme ve iletişimin dinlenmesi kayıtları, şüpheli hakkındaki Ümit Horzum'un beyan içeriği ile dosya içerisinde bulunan bilgi, belge ve tutanaklar itibariyle kuvvetli suç şüphesini gösteren mevcut delil durumu, atılı suçun CMK'nın 100/3-a maddesinde sayılan katalog suçlardan oluşu, şüpheli hakkında Ankara 2. Sulh Ceza Hakimliği tarafından düzenlenen 25/8/2023 tarihli yakalama emri, şüphelinin kaçma ve delilleri karartma şüphesinin bulunması ve dosya içeriğine göre tutuklama nedenlerinin varlığı, soruşturma dosyası kapsamına göre tutuklama tedbirinin ölçülü olması, adli kontrol tedbiri uygulanmasının şu aşamada yetersiz kalacağı anlaşıldığından şüphelinin isnat edilen suçtan tutuklanmasına … [karar verildi.]"

17. Başvurucu, tutuklama kararına itiraz etmiştir. Başvurucu tutuklamaya itiraz dilekçesinde; dosya kapsamında kendisine yöneltilen suçlamaların mesleği olan nakliyecilik faaliyetlerinden kaynaklandığını, geçimini sağlamak amacıyla yaptığı bu işlerde eşyasını taşıdığı kişilerin kimliklerini veya örgütle irtibatlı olup olmadıklarını bilmesinin kendisinden beklenemeyeceğini, bu eylemlerin hayatın olağan akışı içinde ticari birer faaliyet olduğunu, Ü.H.yi se örgütsel bir bağdan ziyade eşinin akrabası olması sebebiyle tanıdığını savunmuştur. Başvurucu; tutuklamanın en son başvurulması gereken bir koruma tedbiri olduğunu, kendisinin kaçma veya delil karartma şüphesi bulunmadığını zira arandığını öğrendiğinde kendiliğinden teslim olduğunu belirtmiştir. Başvurucu ayrıca daha önce yine Ü.H.nin beyanlarına dayanılarak hakkında soruşturma yürütüldüğünü ve Ankara 20. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılandığını, Ü.H.nin Mahkemede tanık olarak dinlendiğinde kendisi hakkında örgütsel bir bilgisinin olmadığını beyan ettiğini, mevcut dosyanın Yargıtay aşamasında olduğunu, dolayısıyla aynı gerekçelerle ikinci kez soruşturma açılıp tutuklanmasının mükerrer yargılama yasağına ve hukuka aykırı olduğunu vurgulamıştır. Başvurucu son olarak %99 oranında engelli ve bakıma muhtaç 7 yaşında bir kız çocuğu bulunduğunu, eşinin çocuğun bakımı nedeniyle çalışamadığını, ailenin tek geçim kaynağının kendisi olduğunu ifade ederek tahliyesini veya adli kontrol hükümlerinin uygulanmasını talep etmiştir.

18. Başvurucunun itirazı Ankara 4. Asliye Ceza Mahkemesince 7/9/2023 tarihinde reddedilmiştir.

19. Başvurucu 26/9/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği 22/9/2023 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

21. Başvurucu, tutukluluk hâlinin devamı kararına itiraz etmiştir. Ankara 19. Asliye Ceza Mahkemesi 9/10/2023 tarihli kararında; başvurucunun Nisan 2021'den beri sigortalı olarak nakliye işiyle uğraştığının sabit olması, tanık Ü.H.nin başvurucunun bu işi ücret karşılığı yaptığı yönündeki doğrulayıcı beyanları, başvurucunun ifadelerinin etkin pişmanlık kapsamında değerlendirilme ihtimali, dosyada karartılacak bir delilin bulunmaması ve %99 oranında engelli bir kızının bulunması hususlarını tutuklamanın tedbir niteliğiyle birlikte değerlendirerek yapılan itirazı kabul etmiş ve başvurucunun adli kontrol şartıyla tahliyesine karar vermiştir.

22. Savcılık 19/4/2024 tarihli iddianameyle başvurucu hakkında terör örgütüne üye olma

suçundan cezalandırılması istemiyle kamu davası açmıştır. İddianamede;

- FETÖ/PDY'yi kurma ve yönetme suçundan hakkında dava açılan ve 10/3/2021 tarihinde gözaltına alınan Y.T.nin dijital materyalleri ile etkin pişmanlık beyanları doğrultusunda, bazı şüpheliler hakkında örgütün güncel faaliyetlerine yönelik soruşturma başlatıldığı ve teknik takip tedbirlerinin uygulandığı, bu kapsamda gözaltına alınan Y.T.nin telefonunda yapılan incelemede "nakliye" ismiyle kayıtlı telefon hattının tespit edildiği, hat sahibi A.K.nın alınan ifadesinde bu hattı amcasının oğlu olan başvurucunun kullandığını beyan etmesi üzerine başvurucu hakkında soruşturma işlemlerine başlandığı belirtilmiştir.

- Başvurucunun ByLock kullanıcısı olduğunun tespit edildiği ancak bu eylem nedeniyle daha önce Ankara 20. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanarak mahkûmiyet aldığı ve dosyasının istinaf aşamasında olduğu, bu nedenle mevcut iddianamede ByLock delilinin mükerrer yargılama olmaması adına sadece tespit olarak yer aldığı, asıl suçlamanın güncel faaliyetlere dayandığı aktarılmıştır.

- Etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanan tanıkların ifadelerine yer verilen bölümde tanık Ü.H.nin ilk soruşturmada da yer verilen beyanına dayanılmıştır. Ayrıca diğer tanık A.Ö.nün ise başvurucunun örgüt evlerinde kalan şahıslardan olduğunu söylediği ileri sürülmüştür.

- MASAK ve otel kayıtları incelemelerinde, başvurucunun örgüt liderinin talimatı sonrası Bank Asyadaki hesabında artış olduğu ve para yatırma işlemlerinin bulunduğu, ayrıca 2012 yılında örgütün toplantı üssü olarak bilinen Asya Termal Otel'de, hakkında yakalama kararı bulunan veya ihraç edilen diğer örgüt üyeleriyle eş zamanlı konakladığı değerlendirmesi yapılmıştır.

- Başvurucu hakkında uygulanan teknik araçlarla izleme tedbiri sonucunda başvurucunun Ankara içinde ve şehirler arasında yoğun bir şekilde ev eşyası taşıma ve nakliye faaliyeti yürüttüğü, bu süreçte farklı araçlar ve şahıslarla irtibat hâlinde olduğu tespit edilmiştir.

- Yapılan takiplerin detayında, başvurucunun nakliye hizmeti vererek Samsun'a taşıdığı eşyaların FETÖ üyeliğinden mahkûm olan B.S.ye ait olduğu ve eşyaların FETÖ soruşturması geçiren Y.Ç.ye ait binaya taşındığı, Tokat'ta eşya taşıdığı kişinin kanun hükmünde kararname ile ihraç edilen eski asker S.G. olduğu tespit edilerek başvurucunun örgütsel irtibatlı kişilere hizmet sağladığı iddia edilmiştir.

- Son olarak iletişim dinleme kayıtlarına göre başvurucunun telefon görüşmelerinde ceza infaz kurumundan çıkan veya mağdur olarak nitelendirilen aileler için ev eşyası temin etmeye çalıştığı, görüştüğü kişilerin talepleri üzerine bu kişilere yardım etme taahhüdünde bulunduğu ileri sürülmüştür.

- Terör örgütü üyeliği suçunun temadi eden niteliği sebebiyle suç tarihinin gözaltı tarihi olan 23/8/2023 olarak kabul edildiği, başvurucu hakkında daha önce 25/3/2019 tarihinde aynı suçtan dava açıldığı ve dosyanın istinaf aşamasında olduğu belirtilmekle birlikte Yargıtay içtihatları uyarınca ilk iddianamenin hukuki kesinti oluşturduğu, şüphelinin bu tarihten sonra da örgütün güncel yapısı içinde faaliyetlerine devam etmesi nedeniyle eylemlerinin yeni bir suça vücut verdiği değerlendirilmiştir.

- Başvurucunun geçmişte Mehmet kod adıyla öğrencilere ders verme, çetele tutma ve para kuryeliği yapma gibi yoğunluk ve çeşitlilik arz eden eylemlerde bulunduğu, 2019 yılındaki iddianame sonrasında ise örgütsel bağını koparmayarak mahrem sorumlulardan aldığı talimatlarla hareket ettiği, bu durumun mahrem sorumlu Y.T.den ele geçirilen dijital

materyaller ve teknik takip kayıtlarıyla sabit olduğu vurgulanmıştır.

23. Ankara 28. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 13/5/2024 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

24. Yargılama devam etmektedir.

25. Komisyon, adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

26. Başvurucu; tutuklama kararının kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delil şartını taşımadığını, kararın somut olgulara değil basmakalıp ifadelere dayandığını, aleyhine delil olarak sunulan Ü.H.nin beyanlarının daha önce Ankara 20. Ağır Ceza Mahkemesindeki yargılamada çelişkili bulunarak hükme esas alınmadığını, aynı beyanlara dayanılarak yeniden tutuklama yapılmasının mükerrer soruşturma yasağına aykırı olduğunu belirtmiştir. Başvurucu; teknik takip ve iletişim tutanaklarının suç delili sayılamayacağını, geçimini nakliyecilikle sağladığını, yılda yaptığı 250-300 işten sadece 5-6 tanesinin FETÖ/PDY soruşturması geçiren kişilere denk gelmesinin hayatın olağan akışına uygun olduğunu, müşterilerin adli durumunu bilmesinin mümkün olmadığını ve işi ticari amaçla ücret karşılığı yaptığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca polis araması sonrası kendiliğinden teslim olduğunu, %99 engelli bir kızı olduğu için kaçma şüphesinin bulunmadığını, teknik takip kayıtlarına müdahale etmesi imkânsız olduğu için delil karartma ihtimalinin de bulunmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

27. Adalet Bakanlığı görüşünde, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediği incelenirken Anayasa ve mevzuat hükümleri çerçevesinde olayın kendi özel koşullarına göre değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir.

28. Başvurucunun şikâyeti, tutuklamanın hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası çerçevesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

29. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

30. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik bir müdahale, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve tutuklama tedbirinin niteliğine uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

31. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasına göre tutuklama ancak suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler bakımından mümkündür. Bir başka anlatımla tutuklamanın ön koşulu, kişinin suçluluğu hakkında kuvvetli belirtinin bulunmasıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır (Mustafa Ali Balbay [1. B.], B.

No: 2012/1272, 4/12/2013, § 72; Hanefi Avcı [2. B.], B. No: 2013/2814, 18/6/2014, § 46).

32. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, tutuklama kararının kaçma ya da delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önleme amacıyla verilebileceği belirtilmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesine göre şüpheli ya da sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olguların bulunması, şüpheli ya da sanığın davranışlarının delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, tanık, mağdur ya da başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma hususlarında kuvvetli şüphe oluşturması hâllerinde tutuklama kararı verilebilecektir (Halas Aslan, §§ 58, 59; tutuklamanın hukukiliğinin incelenmesinde dikkate alınacak genel ilkeler için ayrıca bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 110-124; Eren Erdem [1. B.], B. No: 2019/9120, 9/6/2020, §§ 131-137).

33. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, terör örgütü üyesi olma suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

34. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

35. Somut olayda başvurucu, terör örgütüne üye olma suçlamasıyla tutuklanmıştır. Ancak başvurucu hakkında aynı suç isnadıyla daha önce 25/3/2019 tarihinde bir kamu davası açılmış ve bu dava sonucunda mahkûmiyet kararı verilmiştir, söz konusu dosya hâlihazırda Yargıtay nezdinde temyiz aşamasındadır.

36. Yargıtayın yerleşik içtihatlarına göre silahlı terör örgütü üyeliği suçu temadi eden (kesintisiz devam eden) suçlardandır. Bu suçlarda temadi, kişinin yakalanması (fiilî kesinti) veya iddianamenin düzenlenmesi (hukuki kesinti) ile son bulur. Hukuki veya fiilî kesintiden sonra gerçekleştirilen örgütsel eylemler ise bağımsız ve yeni bir suçun konusunu oluşturur (Ayşegül Çağatay ve diğerleri [GK], B. No: 2019/28236, 10/3/2021, § 96). Bu hukuki çerçevede başvurucunun 25/3/2019 tarihli ilk iddianameden önceki eylemleri, hukuki kesinti gerçekleşene kadar tek bir örgüt üyeliği suçunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla ilk dava dosyasının kapsamına giren ve o dönemde gerçekleştiği hâlde dava konusu edilmeyen eylemler -örneğin Bank Asya hesap hareketleri, 2012 yılındaki Asya Termal Otel konaklaması ve A.Ö.nün beyanları- suçun temadi eden niteliği gereği mevcut soruşturmada yeni bir suçlama konusu yapılamayacaktır. Bu delillerin yeniden değerlendirilmesi, mükerrer yargılama yasağına aykırılık teşkil edeceğinden, mevcut soruşturma dosyasında değerlendirme dışı bırakılmaları zorunludur. Aynı durum tanık Ü.H.nin beyanları için de geçerlidir. Zira ilk yargılamada çelişkili bulunarak hükme esas alınmayan bu beyanlar ikinci soruşturmada yeniden kullanılmıştır, kaldı ki söz konusu beyanlar hukuki kesinti tarihinden öncesine aittir.

37. Savcılık makamı da ilk iddianamenin hukuki bir kesinti oluşturduğunu kabul etmekle birlikte başvurucunun bu tarihten sonra örgütün güncel yapılanması içinde faaliyetlerine devam ettiğini ve bu eylemlerin yeni bir suça vücut verdiğini iddia etmiştir. Bu iddianın dayanağı olarak 2021 yılına ait fiziki takip ve iletişim tespiti tutanakları gösterilmiştir. Bu kapsamda başvurucunun FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında haklarında adli işlem yapılan ya da kamu görevinden ihraç edilen şahıslara nakliye hizmeti verdiği ileri

sürülmüştür. Bu yeni delillerin terör örgütü üyeliği suçu yönünden kuvvetli belirti oluşturup oluşturmadığının incelenmesi gerekir.

38. Somut olayda başvurucu hakkında verilen tahliye kararında da belirtildiği üzere başvurucunun Nisan 2021'den beri sigortalı olarak nakliye işiyle uğraştığı sabittir. Başvurucu da söz konusu taşımacılık işlemlerini ticari bir faaliyet kapsamında ve ücret karşılığında yaptığını beyan etmiş, soruşturma makamları ise bu savunmanın aksini ortaya koyamamıştır. Başvurucunun taşıdığı emtianın suç unsuru olduğuna (silah, mühimmat, örgütsel doküman, kaçak insan vb.) veya taşımacılığın gizlilik içinde yapıldığına ilişkin bir tespit de bulunmamaktadır. Bilakis teknik takip tutanakları, faaliyetlerin tescilli araçlarla ve açık adreslere yapıldığını göstermektedir. Başvurucunun bu nakliyecilik faaliyetlerini örgütsel bir talimatla yaptığını ya da sadece örgüt üyelerine hizmet verdiğini gösteren bir delil de bulunmamaktadır. Soruşturmanın başlamasına neden olan mahrem yapılanma kapsamında gözaltına alınan bir şüphelinin telefonunda başvurucunun nakliyeci olarak kayıtlı olmasının da başvurucunun terör örgütü üyeliği suçunu işlediği şüphesini doğuracak nitelikte olmadığı değerlendirilmiştir. Başvurucunun bu kişiyle görüştüğüne ilişkin bir tespit de bulunmamaktadır.

39. Müşterilerin bir kısmının FETÖ/PDY soruşturması geçirmiş olması, başvurucunun mesleki faaliyetini otomatik olarak terör faaliyetine dönüştürmez. Bir nakliyeciden, hizmet verdiği kişilerin adli sicilini veya örgütle irtibatını sorgulaması beklenemeyeceği gibi kesinleşmiş mahkûmiyet kararı olmayan bu kişilerin masumiyet karinesinden yararlandığı da gözardı edilmemelidir.

40. Dolayısıyla başvurucuya isnat edilen nakliyecilik faaliyetlerinin örgütsel bir lojistik destekten ziyade başvurucunun geçimini sağlama zorunluluğundan kaynaklanan ticari bir faaliyet olduğu yönündeki savunmanın aksi yönünde ikna edici gerekçeler sunulamamıştır.

41. İletişim tespitlerinde yer alan ve mağdur/tahliye olan kişilere eşya temini konusundaki görüşmeler ise insani ve sosyal ilişki boyutunda kalmaktadır. Bu görüşmelerin örgütsel hiyerarşi dâhilinde ve örgütsel bir saikle yapıldığına dair somut bir delil gösterilmemiştir. Yukarıda belirtilen nedenlerle atılı suçun işlendiğine dair kuvvetli belirtinin soruşturma makamlarınca yeterince ortaya konulamadığı değerlendirilmiştir.

42. Bu sonuç karşısında tutuklama nedenlerinin bulunup bulunmadığına ve tutuklamanın ölçülü olup olmadığına ilişkin ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

43. Açıklanan gerekçelerle suç işlendiğine dair kuvvetli belirti ortaya konulmadan başvurucunun tutuklanmasına karar verilmesi nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

44. Başvurucu; ihlalin tespitini, 50.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

45. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Ancak başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve

güvenliği hakkının ihlal edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya talebiyle bağlı olarak 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekmektedir. Öte yandan başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesi üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAİME ŞEKER

B. No: 2023/86480 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/86480

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAİME ŞEKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/86480)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Naime ŞEKER

Vekilli : Av. İbrahim Halil BADILLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma ve kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) tarafından sunulan görüş yazısında başvurucu lehine hükmedilen tazminat tutarının başvurucuya 29/8/2023 tarihinde ödendiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı herhangi bir beyanda bulunmamıştır. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan sorgulamada nihai kararın başvurucu vekili tarafından 19/7/2023 tarihinde okunduğu tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri

belirlemiştir. Kararda; UYAP'ta evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararın başvurucu vekili tarafından UYAP üzerinden 19/7/2023 tarihinde okunduğu, bu durumda başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 3/10/2023 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİCAN ÖZDEMİR

B. No: 2024/2070 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/2070

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİCAN ÖZDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/2070)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Alican ÖZDEMİR

Vekili : Av. Salim AKTARICI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; mal rejiminin tasfiyesi nedeniyle katkı payı alacağı davasında ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, yargılama devam ederken 28/12/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet

hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, 20/5/2013 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin, başvuru tarihi itibarıyla uzun süredir devam ettiği anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuru yönünden de söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmı hakkında diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 2.220,60 TL harç ve 40.000,00 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 42.220,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Foça Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/96, K.2025/312) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERDAR ÇEVİK VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/5127 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/5127

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERDAR ÇEVİK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/5127

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Serdar ÇEVİK 2. Sezen ÇEVİK 3. Sinan ÇEVİK

Vekili : Av. Yasin ERDİL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin

başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucular, tazminat talebinde bulunmuştur.

5. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/380, K.2018/327) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHTAÇ GÜLER VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/9478 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/9478

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHTAÇ GÜLER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/9478)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Muhtaç GÜLER ve diğerleri[bkz.ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyon, başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2024/18598 ve 2024/18640 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyalarının 2024/9478 numaralı dosya ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Başvuruculların Adalet Bakanlığı görüşüne karşı beyanları dikkate alınarak taşınmazlara kamulaştırmasız el atılması yönünden değerlendirme yapılmıştır.

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal

ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvurucuların taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

8. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Ekli listenin (F) sütununda belirtilen manevi tazminatın başvuruculara tabloda gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ekli listenin (G) sütununda yer alan vekâlet ücretinin başvuruculara tabloda gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞEGÜL ŞİMBİL VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/30480 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/30480

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL ŞİMBİL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/30480

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1.Ayşegül ŞİMBİL 2. Canan ÜSTÜNDAĞ 3. Cem ERZİNCAN 4.Eda ERZİNCAN 5. Mehmet ERZİNCAN 6. Murat ERZİNCAN 7. Pınar ERZİNCAN 8. Saliha ERZİNCAN 9. Semahat YÜKSEL 10. Sezgin ERZİNCAN 11. Talat ERZİNCAN

Vekili : Av. Osman KALINSAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma, kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvuruculardan Talat Erzincan'ın başvuruda bulunduktan sonra 14/1/2026 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Talat Erzincan Yönünden

3. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi;

mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun' un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat etmiş olan başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yaptıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Talat Erzincan yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir (benzer yönde bkz. Abdurrahman Beycur ve diğerleri [GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025, §§ 31-43).

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018), Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014), Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculara taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

6. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatların Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

13. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66;

Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından diğer tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Talat Erzincan yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Diğer başvurucular yönünden;

1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Diğer başvurucular yönünden;

1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Anadolu 5. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/232, K.2023/319) GÖNDERİLMESİNE,

E. Diğer başvuruculara net 50.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEDİRHAN ASLAN

B. No: 2024/35447 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/35447

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEDİRHAN ASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/35447)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Bedirhan ASLAN

Vekili : Av. Seyidhan BADAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, yargılama devam ederken 5/6/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda, 21/4/2015 tarihinde konulan ihtiyati tedbirin, başvuru tarihi

itibarıyla uzun süredir devam ettiği anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle başvuru hakkında Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 1.000.000 TL maddi ve 1.000.000 TL manevi tazminat ödenmesi talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/203, K.2023/1863) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAZIM HİKMET ATKIN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/38309 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/38309

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAZIM HİKMET ATKIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/38309)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Nazım Hikmet ATKIN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (E) sütununda bulunan vekiller

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır. Ekli listenin (B) sütununda yer alan 2024/51041 numaralı başvuru ile 2025/42256 numaralı başvuru konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2024/51041 numaralı bireysel başvuru üzerinden yürütülmüştür. Komisyon; başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, ayrıca birleşen 2024/51041 numaralı bireysel başvuruda başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. 2024/51041 numaralı başvurunun 2024/38309 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri, ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım

Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2024/38309 numaralı başvuru ile BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mercilere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda yer alan başvuru harçları ile listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretlerinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararların tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BELGİN DENİZ SEZER VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/41161 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/41161

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BELGİN DENİZ SEZER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/41161)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Belgin Deniz SEZER 2. Mustafa Coşkun SÖZER 3. Mustafa Engin SÖZER

Vekili : Av. Ramazan KASPAROĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucuların açtığı davada verilen nihai kararı başvurucular vekili 22/11/2022 tarihinde öğrenmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğraması Yönünden Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon

karşısında değer kaybına uğratılmasına ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Kararda; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararın başvurucular vekili tarafından UYAP üzerinden 22/11/2022 tarihinde okunduğu, başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 10/7/2024 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır.

5. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

6. Başvurucular, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

7. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre

aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Çayeli Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/180, K.2020/211) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

PINAR YEŞİLÇAY VE UĞUR BÜLBÜL

B. No: 2024/51764 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/51764

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

PINAR YEŞİLÇAY VE UĞUR BÜLBÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/51764

Karar Tarihi 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Pınar YEŞİLÇAY 2. Uğur BÜLBÜL

Vekili : Av. Vedat AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırmasız el atma, kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğraması ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresi içinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Komisyon, başvuruculara adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Şevket Karataş ([GK], B. No: 2015/12554, 25/10/2018); Celalettin Aşçıoğlu ([1. B.], B. No: 2013/1436, 6/3/2014); Mustafa Asiler ([2. B.], B. No: 2013/3578, 25/2/2015) ile İbrahim Oğuz ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/5926, 6/10/2015) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede başvuruculara taşınmazlarına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddeleri ile 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirtilen usule uymadığı belirtilerek mülkiyet hakkına yapılan

söz konusu müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

3. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Enflasyon Karşısında Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017); Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013); Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018); Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018); Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırmasız el atma şikâyeti nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle

ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

10. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Siirt 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2021/81, K.2022/85) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 50.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAYRETTİN HÜSEYİNOĞLU

B. No: 2024/52473 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/52473

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAYRETTİN HÜSEYİNOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/52473

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Hayrettin HÜSEYİNOĞLU

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşınmaza kamulaştırma yapılmadan el atılması ve kamulaştırmasız el atma tazminatının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedenleriyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun açtığı davada verilen nihai kararı başvurucu vekili 28/6/2022 tarihinde öğrenmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyon başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kamulaştırmasız El Atma Karşılığında Hükmedilen Tazminatın Değer Kaybına Uğraması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

3. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987,

12/2/2020) kararlarında kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma ve kamulaştırmasız el atma bedellerinin enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

4. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırmasız El Atma Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesince, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında uygulanacak anayasal ilkeler belirlenmiştir. Kararda; Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) evrak işlem kütüğü üzerinde yapılan incelemede başvurucu vekili tarafından nihai kararın açılarak okunduğu tespit edilen tarih, nihai kararın sonucunun öğrenildiği tarih kabul edilerek bireysel başvuru süresi bu tarihten itibaren başlatılmış ve başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Somut olayda da nihai kararın başvurucu vekili tarafından UYAP üzerinden 28/6/2022 tarihinde okunduğu, başvurunun otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 5/9/2024 tarihinde yapıldığı anlaşılmıştır.

6. Açıklanan gerekçelerle kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucu; yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi, ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

8. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırmasız el atma tazminatının değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırmasız el atma nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kamulaştırmasız el atmadan kaynaklı olarak hükmedilen tazminatın değer kaybına uğratması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Midyat 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/340, K.2018/510) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DURAN KOÇAK

B. No: 2024/53487 | Karar tarihi: 28.01.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/53487

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DURAN KOÇAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/53487)

Karar Tarihi: 28/1/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN

Üyeler : Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ İrfan FİDAN Yılmaz AKÇİL

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Duran KOÇAK

Vekili : Av. Arif KAPLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tasarruf sahibi tarafından şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan davanın zamanaşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/9/2024 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

5. Başvurucu 1964 doğumlu olup Almanya'da ikamet etmektedir.

6. K. Holding Anonim Şirketi (K. Holding) grup firmalarından olan K. Kâğıt Matbaa Basım Ambalaj İmalat Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (K. Kâğıt) 26/12/1988 tarihinde, K. İnşaat Tarım ve Sanayi İşletmeleri Anonim Şirketi (K. İnşaat) 28/11/1997 tarihinde kurulmuştur. K. Holding ise 22/11/1995 tarihinde Konya'da kurulmuştur.

7. Başvurucu tarafından sunulan belgelere göre 17/12/1998 tarihinde K. İnşaat tarafından düzenlenen hisse senedi teslim tutanağı başvurucu ve K. İnşaat temsilcisi tarafından imzalanmıştır. Yine başvurucu adına düzenlenmiş 23/3/2000 tarihli "Ortaklık Durum Belgesi" başlıklı belge ve içeriğinden senet numaraları 26037 (200 adet), 84148 (400 adet) ve 90743 (80 adet) olan toplam 680 adet K. İnşaat hisse senedi ve buna ilişkin kayıtlar ile 4/8/2000 tarihli "Der K. HOLDINGS S.A. 1929" yazılı K. Holding temsilcileri tarafından imzalanmış sertifika sunulmuştur.

8. K. Holdinge ait şirket ünvanı 5/6/2017 tarihinde Konya Ticaret Sicil Müdürlüğünce tescil edilerek B. Holding Anonim Şirketi (B. Holding) olarak değiştirilmiştir.

9. Yoğun olarak 1990'lı yıllarda, tasarruflarını bankacılık alanı dışında değerlendirmek isteyen, faiz dışında gelir getiren alanlara yatırım yapma niyetinde olan ve büyük çoğunluğu yurt dışında yaşayan önemli sayıdaki küçük tasarruf sahiplerinden, bir kısım holdingler ile bunların iştirakleri ve bağlı ortaklıkları tarafından faizsiz yüksek oranlı getiri vaadiyle para toplanmıştır. Anılan faaliyetin sermaye piyasası mevzuatı ve bankacılık mevzuatı karşısındaki durumu Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) gibi ilgili kurumlarca değerlendirilmiş; bu faaliyetler, sermaye piyasası mevzuatı kapsamında izinsiz halka arz olarak nitelendirilmiştir. İzinsiz halka arz olarak tanımlanan bu faaliyetin sürdürülebilirliği, sisteme sürekli olarak taze para girişine bağlı olduğundan zamanla fon girişinin azalması ve sonrasında da fon girişinin durmasına karşın fonlarını geri almak isteyenlerin sayısının hızla artması sistemin sürdürülemez olduğunun açığa çıkmasına ve sonuçta da tıkanmasına yol açmıştır (AYM, E.2020/11, K.2023/98, 18/5/2023, §§ 95, 96).

10. Bu süreç devam ederken holdinglere ödeme yapan çok sayıda tasarruf sahibi tarafından ödemiş oldukları paranın iadesi talebiyle davalar açılmıştır. Açılan bu davalarda temel uyuşmazlık konusunu, tasarruf sahipleri ile anonim şirketler arasındaki ortaklık ilişkisinin geçerli bir ortaklık ilişkisi olup olmadığı ve bununla beraber ortaklık payı için ödenen payın iade edilip edilemeyeceği, bir başka deyişle taraflar arasındaki hukuki ilişkinin tespiti oluşturmuştur (AYM, E.2020/11, K.2023/98, 18/5/2023, § 98). Başvuru konusu uyuşmazlık da bu türdendir.

B. Başvuruya Konu Dava Süreci

11. Başvurucu 29/4/2019 tarihinde Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Ticaret Mahkemesi) B. Holding aleyhine, "Şirket ortağı olmadığının tespiti ve kanuna aykırı olarak kendisinden tahsil edilen bedelin iadesi" istemiyle fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere şimdilik 50.000 avronun ödeme tarihinden itibaren işletilecek faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Başvurucu bu davada; B. Holdingin kendisi de dâhil birçok yatırımcıdan millî ve dinî duygularını sömürerek Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na aykırı faaliyetlerle ponzi sistemi kullanarak mevduat toplama yöntemi ile ortaklık ilişkisi kurarak paralel bankacılık sistemi yürüttüğünü ve kendisinden 1997 yılından itibaren peyder pey olmak üzere toplam 100.000 Alman markı (DM) tahsil edildiğini ifade etmiştir. Öte yandan B. Holdingin hilesi ile yatırımcıların şeklen

ortak olarak gösterildiğini, tahsil anında parasının her istendiği an geri ödeneceği ve yüksek faiz verileceğinin garanti edildiğini, ortaklık ilişkisinin bir perde, hisse senetlerini ise alınan paralara karşılık bir belge olarak kullanıldığını ayrıca davalı şirket yöneticilerinin yürüttükleri kanuna aykırı faaliyetler nedeniyle defalarca yargılandıklarını ileri sürmüştür. Ayrıca Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin benzer olaya ilişkin pek çok kararında taraflar arasında sahih bir ortaklık ilişkisinin bulunmadığına ve zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığına karar verdiğini belirtmiştir.

12. B. Holding davaya karşı cevabında; başvurucunun dayanağı olarak gösterdiği ortaklık durum belgesinin fotokopi olup aleyhlerine delil kabul edilmesinin hukuken mümkün olmadığını, taraflar arasındaki hukuki ilişki nasıl tanımlanırsa tanımlansın tüm taleplerin zamanaşımı ve hak düşürücü süre nedeniyle reddi gerektiğini savunmuştur. Ayrıca başvurucunun 2019 yılına kadar dava açmakta oyalanmış olduğunu iddia etmenin akla ve mantığa aykırı olduğu, taraflar arasındaki ilişkinin yargı kararlarında bir dönem ortaklık ilişkisi, bir dönem bankacılık, sebepsiz zenginleşme ya da haksız fiil olarak nitelendiği, ekte sunulan basına konu olmuş haberlerden ve yapılan basın açıklamalarından başvurucunun dava açmasına engel olan ve başvurucuyu oyalayan bir durumun söz konusu olamayacağı ifade edilmiştir. Öte yandan dava konusu iddialarla ilgili 2003 yılında TBMM Meclis Araştırma Komisyonu kurulduğunu ve 2005 yılında rapor yayınlandığı, bu konuda SPK'nın da yurt içi ve yurt dışında ilanlar yaptığını ve 2004 yılından itibaren yurt dışında aleyhlerine birçok dava açılıp etkinlikler düzenlendiği dikkate alındığında; başvurucunun uzun zaman zarfında dava açmasını engelleyen bir davranışlarının bulunmadığını, bir başka ifadeyle başvurucunun dava açmakta oyalandığı iddiasının kabul edilerek zamanaşımı savunmalarının dürüstlük kuralı gerekçe gösterilerek reddedilemeyeceğini belirtmiştir.

13. Ticaret Mahkemesi 27/12/2019 tarihinde; 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesi ile 25/3/1987 tarihli ve 3332 sayılı Sermaye Piyasasının Teşviki, Sermayenin Tabana Yaygınlaştırılması ve Ekonomiyi Düzenlemede Alınacak Tedbirler ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 18.6.1999 tarihli ve 3182 sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. madde uyarınca açılan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"7194 sayılı Kanunun 41. maddesindeki açıklık gereğince;

Davalı [B.] Holding A.Ş. 31/12/2014 tarihinden önce (23/11/2012 tarihinden beri) pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklardandır.

…

Dava dosyamızdaki şirket hisse senedi/senetleri, ortaklık durum belgesi, [K.] Holdings S.A. 1929 ünvanlı şirket tarafından bastırılmış olan sertifika/sertifikalar ve davalı şirketin para tahsil ettiğine vs. ilişkin SPK na sunduğu CD'lerdeki kayıtlar 7194 SK nun 41. maddesindeki pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü araç cümlesindendir. Kanunun yürürlüğe girdiği 07/12/2019 tarihi itibariyle taraflar arasındaki ilişkinin ortaklık ilişkisi olduğunun kabulü gerekmiştir. Şirketler hukukunda şirkete konulan sermaye şirketten geri istenemez. Şirket de payı geri alamaz. 7194 SK nun 41. maddesindeki açıklık gereğince davalı [B.] Holding A.Ş. hakkındaki dava hakkında bir karar verilmesine yer olmadığına ilişkin aşağıdaki kararın verilmesi gerekmiştir."

14. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 23/12/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Davacı tarafın; Anayasaya aykırılık itirazları Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 152. maddesi ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddesi gereğince gerek ilk derece mahkemesince ve gerekse dairemizce ciddi bulunmaması nedeniyle ilk derece mahkemesince açılan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına yönelik delilleri takdir ve değerlendirmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatiyle, davacının istinaf başvuru talebinin HMK'nın 353/1.b.1 maddesi gereğince esastan reddine ilişkin aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.”

15. Başvurucu, istinaf kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) 2/10/2023 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının ortadan kaldırılmasına ve ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesi ve hükmün ilgili kısmı şöyledir:

“… Dava konusu uyuşmazlığa uygulanan 7194 sayılı Kanun'un 41 inci maddesi Anayasa Mahkemesi'nin 18.05.2023 tarihli ve 2020/11 E. 2023/98 K. sayılı iptal kararı ile Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Bu durumda İlk Derece Mahkemesince ve Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararların yasal dayanağı ortadan kalkmış olmakla tarafların iddia ve savunmaları ile ilk itirazları değerlendirilerek davanın esası hakkında bir karar verilmek üzere Mahkeme kararının resen bozulmasına karar vermek gerekmiştir.

…

Bozma sebebine göre davacı vekilinin temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına, …”

16. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonucunda Ticaret Mahkemesi 14/2/2024 tarihinde davanın zamanaşımından reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“…Davalı vekili süresinde sunduğu cevap dilekçesi ile zamanaşımı def'inde bulunmuştur. …

Mahkememizin yukarıda yer verilen önceki kararında, 7194 sayılı Kanunun 41. maddesiyle 3332 sayılı kanuna eklenen geçici 4. maddesi gereğince, davanın esası ve bu arada zamanaşımı def'i incelenmeksizin, karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilmiştir. Söz konusu kararın istinafı üzerine yine İstinaf Mahkemesince esasa ve zamanaşımına yönelik bir değerlendirme yapılmaksızın istinaf başvurusu reddedilmiştir. İstinaf Mahkemesi kararının temyizi üzerine ise, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin yukarıda yer verilen ilamı ile; 12.09.2023 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 18.05.2023 tarih ve 2020/11 Esas 2023/98 Karar sayılı ilamı ile 7194 sayılı Kanunun 41. maddesi ile iptal edilmiş olduğundan tarafların iddia ve savunmaları ile ilk itirazları değerlendirilerek davanın esası hakkında bir karar verilmek üzere, Mahkememiz kararının bozulduğu anlaşılmıştır.

Zamanaşımı konusunda davacı lehine usuli kazanılmış hak bulunmadığından, esasa ilişkin diğer konulardan önce zamanaşımı hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir. …

Hukukumuzda zamanaşımı, uyuşmazlığın niteliği ve vasıflandırmasına göre farklı sonuçlara ve sürelere bağlandığından öncelikle taraflar arasındaki hukuki ilişkinin nitelendirilmesi gerekmektedir.

Somut olayda davacı vekili, müvekkilinden yüksek kar vaadi ve her an iade edilebileceği

garantisiyle para tahsil edildiğini, müvekkilinin geçersiz belgelerle şeklen şirket ortağı gibi gösterildiğini, tahsil edilen paraların muhasebe kayıtlarına yansıtılmadığını, para iade taleplerinin reddedildiğini, taraflar arasında sahih bir ortaklık ilişkisi bulunmadığını iddia ettiğinden, uyuşmazlığın haksız fiilden kaynaklı olduğu neticesine varılmıştır.

Uyuşmazlığın nitelemesi kadar kuşkusuz zamanaşımı süresinin başlangıç tarihinin tespiti de somut olayda önem arz etmektedir.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi benzer bir davaya ilişkin olarak 13.03.2023 tarih ve 2022/2012 Esas, 2023/1479 Karar sayılı emsal ilamı ile; '...Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu, 22.04.2022 tarih, 2021/7 E. ve 2022/2 K. sayılı kararıyla mudilerin off shore alacaklarının tahsiline yönelik açtıkları davalarda zamanaşımının başlangıcının tespitinde off shore hesabına aktarma tarihinin esas alınması gerektiğine karar verilmiştir... Bu itibarla off shore alacakların tahsiline ilişkin davalar bakımından verilen işbu içtihadı birleştirme kararının gerekçesi, somut uyuşmazlık bakımından da açıklayıcı ve yol gösterici mahiyette olup zamanaşımı hususunun bu bakış açısı ile değerlendirilmesi elzemdir...' şeklinde karar vermiştir.

Yukarıda yer verilen Yargıtay ilamında özellikle belirtildiği üzere, içtihadı birleştirme kararları konularıyla sınırlı, gerekçeleri ile açıklayıcı ve yol gösterici, sonuçlarıyla bağlayıcı kararlardır. Bu bakımdan eldeki davada, dosyaya sunulan ortaklık durum belgesi ve taraf vekillerinin dilekçe içerikleri dikkate alındığında taraflar arasındaki hukuki ilişkinin, dolayısıyla zamanaşımı süresinin, 23.03.2000 tarihinde başladığı neticesine varılmıştır.

Somut olayda, zamanaşımı bakımından 818 sayılı Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Zira, 818 sayılı Borçlar Kanunu, 11.01.2011 tarihinde kabul edilen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun (6098 sayılı Kanun) 647 nci maddesi ile yürürlükten kaldırılmış ise de; 6101 sayılı Türk Borçlar Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 5 inci maddesinin birinci fıkrası; 'Türk Borçlar Kanununun yürürlüğe girmesinden önce işlemeye başlamış bulunan hak düşürücü süreler ile zamanaşımı süreleri, eski kanun hükümlerine tabi olmaya devam eder. Ancak, bu sürelerin henüz dolmamış kısmı, Türk Borçlar Kanununda öngörülen süreden uzun ise, yürürlüğünden başlayarak Türk Borçlar Kanununda öngörülen sürenin geçmesiyle, hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi dolmuş olur' hükmünü haizdir. 818 sayılı Kanun'un 60 ıncı maddesi;'Zarar ve ziyan yahut manevi zarar namiyle nakdi bir meblağ tediyesine müteallik dava, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ıttıla tarihinden itibaren bir sene ve her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunmaz. Şu kadar ki zarar ve ziyan davası, ceza kanunları mucibince müddeti daha uzun müruru zamana tabi cezayı müstelzim bir fiilden neş'et etmiş olursa şahsi davaya da o müruru zaman tatbik olunur.' hükmünü içermektedir.

818 sayılı Borçlar Kanunun 60. maddesinde haksız fiilden kaynaklı maddi ve manevi tazminat istemleri için 1 yıllık ve 10 yıllık ile ayrıca uzamış ceza zamanaşımı süreleri düzenleme altına alınmıştır. Genel kural, davanın, zararın ve tazminat borçlusunun öğrenilmesinden başlayarak 1 yıl içinde açılması gerektiğidir. Ayrıca ilgili kanun maddesinde üst sınır olarak 10 yıllık süre tayin edilmiştir. Söz konusu 10 yıllık sürenin başlangıcı ise eylem günüdür. Ayrıca tazminata ilişkin eylem, ceza kanunlarında suç oluşturuyorsa ve daha uzun bir zamanaşımı süresini öngörüyorsa, tazminat talep süresi de ceza kanunundaki öngörülen zamanaşımına kadar uzamış kabul edilir.

Davalı şirketin yetkilileri hakkında Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2007/155 Esas sayılı

dosyasıyla açılan en son kamu davasında; mahkemenin 25.03.2011 tarih ve 2011/127 Karar sayılı ilamıyla ‘Örgüt Kurma ve Örgüte Üye Olma, Hizmet nedeniyle Görevi kötüye Kullanma, Nitelikli Dolandırıcılık’ suçlamaları nedeniyle tüm sanıklar (davalı şirket yetkilileri) hakkında açılan davalarının 765 sayılı TCK'nun 102/4. ve 104/2. maddelerinde öngörülen zamanaşımı süresinin dolduğundan CMK'nun 223/8 maddesi gereğince davaların ayrı ayrı düşürülmesine karar verildiği, bu kararın Yargıtay 15. Ceza Dairesinin 12.11.2012 tarih ve 2012/13279 Esas, 2012/44069 Karar sayılı ilamı ile onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır.765 sayılı TCK'nun 102. ve 104. maddelerinde bahsi geçen suçlara ilişkin öngörülen zamanaşımı süresi 5 yıl, uzamış ceza zamanaşımı süresi ise 7,5 yıldır.

Ceza davası zamanaşımı süresinin amacı gözetildiğinde, daha uzun olmak şartıyla bu sürenin hem bir yıllık nispi zamanaşımı süresi hem de on yıllık mutlak zamanaşımı süresi açısından uygulanması gerekir. On yıldan fazla ceza davası zamanaşımı süresinin söz konusu olduğu bir durumda artık nispi ve mutlak zamanaşımı süresi dikkate alınmayacaktır. Bu durumda ceza davası zamanaşımı süresi hem bir yıllık nispi zamanaşımı süresinin hem de on yıllık mutlak zamanaşımı süresinin yerini alacak, tazminat davası en geç bu sürenin sonuna kadar açılabilecektir. Öte yandan ceza davası zamanaşımı süresi bir yıllık nispi zamanaşımı süresinden uzun ancak on yıllık mutlak zamanaşımı süresinden kısa ise bu durumda sadece nispi zamanaşımı süresinin yerine uygulanma imkanına sahip olacaktır. (Tekinay/Akman Burcuoğlu/Altop, s. 725.). Zarar gören, zarar ve faili ne zaman öğrenmiş olursa olsun on yıllık mutlak zamanaşımı süresinin geçmemiş olması şartıyla ceza davası zamanaşımı süresi içinde tazminat davası açabilecektir. Bununla birlikte ceza davası zamanaşımı süresi dolmuş olsa dahi zarar gören on yıllık mutlak zamanaşımı süresi içerisinde zarar ve faili öğrendiği tarihten itibaren işlemeye başlayan bir yıllık nispi zamanaşımı süresi içinde tazminat davası açabilecektir. (Yargıtay 11. Hukuk Dairesi 2022/2012 E. 2023/1479 K.)

Bu itibarla; davalıların eylemlerinin haksız fiil niteliğinde olduğu, süresi içerisinde zamanaşımı definde bulunulduğu, iş bu davada zamanaşımı yönünden davacı lehine usuli kazanılmış hak bulunmadığı, davacının, davalı şirkete para yatırdığı tarihten itibaren zamanaşımı süresi geçtikten sonra eldeki davanın açıldığı, bu sebeple davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar vermek gerektiği, nitekim Konya Bam 6. Hukuk Dairesi'nin benzer mahiyetteki davalara ilişkin olarak verdiği 2023/1549 E. 2023/2566 K. Sayılı ve 2023/912 E. 2023/2273 K. Sayılı kararların da bu yönde olduğu anlaşılmakla, aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.”

17. Başvurucu, anılan karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu, davalı şirket B. Holdingin zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olduğunu bildirmiştir. Bu hususta Yargıtay Dairesinin emsal kararlarında; davalı tarafın bir yandan davacıların, davalı şirketin ortağı olduğunu bildirirken diğer yandan yatırılan paranın istendiği an geri alınabileceğine inandırılıp güven telkin edilen ve yurt dışında yatırdığı parasını alamayacağının anlaşılması üzerine işbu davayı açtığı ileri sürülen davacılara karşı, paranın yatırılış tarihine göre zamanaşımı süresinin dolduğunu savunarak zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşır bir tutum olmadığını kabul ettiğini ifade etmiştir. Bu kabulün aksine Ticaret Mahkemesinin zamanaşımı gerekçesi ile davayı reddetmesinin Yargıtay Dairesinin istikrar kazanmış kararlarına açıkça aykırılık teşkil ettiğini savunarak kararın bozulmasını istemiştir. Ayrıca başvurucu Anayasa Mahkemesinin Turgay Kılıç ([2. B.], B. No: 2020/21022, 14/12/2023) kararına dikkat çekerek söz konusu kararda Yargıtay Dairesinin içtihatlarına atıfta bulunularak alacağın tahsiline ilişkin davanın

kabulüne karar verildiği -zamanaşımı itirazlarının reddedildiği- vurgulanmıştır.

18. Yargıtay Dairesi 24/6/2024 tarihinde temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesi ve hüküm kısmı şöyledir:

"1. Temyiz olunan nihai kararların bozulması 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 371 inci maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür.

2. Temyizen incelenen İlk Derece Mahkemesi kararının bozmaya uygun olduğu, kararda ve kararın gerekçesinde hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasında bir isabetsizlik bulunmadığı, her ne kadar Mahkeme kararında zamanaşımına ilişkin hangi sürenin karara esas alındığı açıkça belirtilmişse de Dairemizin bu hususta müstakar kararlarında belirtildiği üzere davalıların eyleminin haksız fiil niteliğinde olduğu, cezanın üst sınırına göre ceza zamanaşımı süresinin 765 sayılı Kanun'un 102 nci maddesinin dördüncü fıkrası ve 104 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 5 yıl, uzamış zamanaşımı süresinin ise 7,5 yıl olduğu, davanın da davalı tarafa paranın yatırıldığı tarihten itibaren 7.5 yıldan sonra yani zamanaşımı süresinden sonra açılmış olduğu, bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığı anlaşılmakla; temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir."

19. Başvurucu, nihai kararı 12/9/2024 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

20. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Zarar ve ziyan yahut manevi zarar namiyle nakdi bir meblağ tediyesine müteallik dava, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ittılaı tarihinden itibaren bir sene ve her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunmaz.

Şukadar ki zarar ve ziyan davası, ceza kanunları mucibince müddeti daha uzun müruru zamana tabi cezayı müstelzim bir fiilden neşet etmiş olursa şahsi davaya da o müruru zaman tatbik olunur. ..."

21. 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin ilgili kısımları ile 103. ve 104. maddeleri şöyledir:

"Madde 102 - Kanunda başka türlü yazılmış olan ahvalin maadasında hukuku amme davası:

1 - Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis ve müebbed ağır hapis cezalarını müstelzim cürümlerde yirmi sene,

2 - Yirmi seneden aşağı olmamak üzere muvakkat ağır hapis cezasını müstelzim cürümlerde on beş sene,

3 - Beş seneden ziyade ve yirmi seneden az ağır hapis veya beş seneden ziyade hapis yahud hidematı ammeden müebbeden mahrumiyet cezalarından birini müstelzim cürümlerde on sene,

4 - Beş seneden ziyade olmamak üzere ağır hapis veya hapis yahud sürgün veya hidematı

ammeden muvakkaten mahrumiyet cezalarını ve ağır para cezasını müstelzim cürümlerde beş sene,

...

... geçmesiyle ortadan kalkar.

Madde 103 - Müruru zamanın başlangıcı tamamiyle icra olunmuş cürüm ve kabahatler hakkında fiilin vukuu gününden ve teşebbüs olunan veya icra ve ikmal olunamayan cürümler hakkında son fiilin işlendiği tarihten ve mütemadi ve müteselsil cürümler hakkında dahi temadi ve teselsülün bittiği günden itibar olunur.

Madde 104 - Hukuku amme davasının müruru zamanı, mahkümiyet hükmü yakalama, tevkif, celb veya ihzar müzekkereleri, adli makamlar huzurunda maznunun sorguya çekilmesi, maznun hakkında son tahkikatın açılmasına dair olan karar veya C. müddeiumumisi tarafından mahkemeye yazılan iddianame ile kesilir.

Bu halde müruru zaman, kesilme gününden itibaren yeniden işlemeğe başlar. Eğer müruru zamanın kesen muameleler müteaddid ise müruru zaman bunların en sonuncusundan itibaren tekrar işlemeğe başlar. Ancak bu sebepler müruru zaman müddetini 102 nci maddede ayrı ayrı muayyen olan müddetlerin yarısının ilavesile baliğ olacağı müddetten fazla uzatamaz."

22. Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 tarihli ve E.2020/11, K.2023/98 sayılı kararı ile iptal edilen, 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 3332 sayılı Kanun'a eklenen geçici 4. madde şöyledir:

"Geçici Madde 4- (Ek:5/12/2019-7194/41 md.)

31/12/2014 tarihine kadar, pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak nominal ya da primli değer üzerinden pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü araç, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun kaydileştirmeye ilişkin şartlarına tabi olmaksızın 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında pay addolunur, bu ortaklıklara yapılan ödemeler pay karşılığı yapılmış kabul edilir ve ortaklık ilişkisi kurulmuş sayılır. Bu payların kaydileştirilmemiş olması ortaklık haklarına halel getirmeyeceği gibi ortaklık ilişkisinin kurulmadığı da iddia edilemez.

Birinci fıkra kapsamında kurulmuş olan ortaklık ilişkileri hakkında; geçerli bir ortaklık ilişkisi bulunmadığı veya primli pay satışı yapıldığı ileri sürülerek sebepsiz zenginleşme, haksız fiil, sözleşme öncesi görüşmelere aykırılık veya sözleşmeye aykırılık nedenlerine dayalı olarak açılan ve kanun yolu incelemesindekiler dahil görülmekte olan menfi tespit, tazminat veya alacak davalarında, karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilir ve yargılama gideri ile maktu vekalet ücreti ortaklık üzerinde bırakılır."

2. Anayasa Mahkemesi Kararları

23. Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 tarihli ve E.2020/11, K.2023/98 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Ğ. Kanun’un 41. maddesiyle 3332 Sayılı Kanun’a Eklenen Geçici 4. maddenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

90. Dava ve itiraz konusu kuralda, 31/12/2014 tarihine kadar, pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak nominal ya da primli değer üzerinden pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü aracın 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun kaydileştirmeye ilişkin şartlarına tabi olmaksızın 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında pay addolunacağı, bu ortaklıklara yapılan ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edileceği ve ortaklık ilişkisinin kurulmuş sayılacağı, bu payların kaydileştirilmemiş olmasının ortaklık haklarına halel getirmeyeceği gibi ortaklık ilişkisinin kurulmadığının da iddia edilemeyeceği hükme bağlanmıştır.

91. 6362 sayılı Kanun'un 'Kısaltmalar ve tanımlar' başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendinde halka açık ortaklık; kitle fonlaması platformları aracılığıyla para toplayanlar hariç olmak üzere, payları halka arz edilmiş olan veya halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıklar olarak tanımlanmıştır. Halka arz ise aynı fıkranın (f) bendinde, sermaye piyasası araçlarının satın alınması için her türlü yoldan yapılan genel bir çağrıyı ve bu çağrı devamında gerçekleştirilen satış olarak tanımlanmıştır. Fıkranın (ş) bendinde ise sermaye piyasası araçları, menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Sermaye Piyasası Kurulunca (SPK) bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçları olarak tanımlanmıştır.

92. Söz konusu Kanun'un 13. maddesinin (1) numaralı fıkrasında SPK'nın kayden ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarını ve kayden izlenecek hakları belirleyeceği, türleri ve ihraççıları itibarıyla kaydileştirilmesine, kayıtların tutulmasına ve üyelik şartlarını kaybeden ihraççıların paylarının kayden izlenmesinin sona erdirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenleyeceği belirtilmiştir. Anılan maddenin (4) numaralı fıkrasında ise kaydileştirilmesine karar verilen sermaye piyasası araçlarının SPK'ca belirlenen esaslar çerçevesinde tesliminin zorunlu olduğu, teslim edilen sermaye piyasası araçlarının kendiliğinden hükümsüz hâle geleceği, teslim edilmeyen sermaye piyasası araçlarının ise kaydileştirilme kararından sonra borsada işlem göremeyeceği, aracı kurumlarca bu sermaye piyasası araçlarının alım satımına aracılık edilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bu düzenlemeyle, borsaya açılmış ve açılacak anılan holdinglerin sayıları on binleri bulan kurucu ortaklarının eski hisse senetlerini teslim etmeleri ve kaydileştirme yaptırmaları zorunlu hâle getirilmiştir.

93. Kanun'un 'Halka açık ortaklık statüsünün kazanılması' başlıklı 16. maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise payları borsada işlem gören ortaklıklar ile kitle fonlaması suretiyle halktan para toplayan ortaklıklar hariç olmak üzere pay sahibi sayısı beş yüzü aşan anonim ortaklıkların paylarının halka arz olunmuş sayılacağı, bu ortaklıkların halka açık ortaklık hükümlerine de tabi olduğu öngörülmüştür. Bu itibarla payları halka arz edilmiş sayılan anonim ortaklıkların yanı sıra payları halka arz edilmemiş olmakla birlikte ortak sayısı 500'ün üzerinde olan ortaklıklar da halka açık anonim ortaklık hükümlerine tabi kılınmıştır.

94. Dava ve itiraz konusu kuralın kapsamına ise 31/12/2014 tarihine kadar pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar girmektedir. Bu anonim ortaklıklar, payları halka arz edilmemiş olmakla birlikte ortak sayısı 500'ün üzerinde olması nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklardır. 31/12/2014 tarihi itibarıyla bu durumda olan dört adet anonim ortaklık bulunmaktadır. Anılan anonim ortaklıklar 1990'lı yıllardan

itibaren faizsiz yüksek oranlı getiri vaadiyle halktan para toplamak suretiyle faaliyetlerini yürüten ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde holding olarak faaliyet gösteren anonim ortaklıklardır.

95. Bu bağlamda söz konusu anonim ortaklıkların ortaya çıkışı, ticari faaliyetleri ile hukuki varlıklarının sona erme süreçlerinin ortaya konması gerekmektedir. Tasarruflarını bankacılık alanı dışında değerlendirmek isteyen, diğer bir ifadeyle faiz dışında gelir getiren alanlara yatırım yapma niyetinde olan ve büyük çoğunluğu yurt dışında yaşayan önemli sayıdaki küçük tasarruf sahibinin birikimlerinden oluşan ve faizsiz getiri alanlarında değerlendirilmesi amaçlanan bu fonların varlığı, yoğun olarak 1990'lı yıllarda birtakım kişilerce Anadolu'da holding adı altındaki şirketlerin kurulmasına ve sonrasında da faizsiz yüksek oranlı getiri vaadiyle halktan para toplanmasına imkân sağlamıştır. Bu yöntemle fon toplama faaliyetlerinin başarıya ulaşması, 1990'lı yılların ortalarından itibaren kurulan şirketlerin sayısının ve buna bağlı olarak da fon toplama faaliyetlerinin hızlı bir şekilde artış göstermesine, ortaklık vaadiyle fon toplayan şirketlerin sayısındaki hızlı yükseliş ise rekabet koşulları nedeniyle vaat edilen getiri oranlarının sürekli artmasına yol açmıştır.

96. Anılan holdingler ile bunların iştirakleri ve bağlı ortaklıkları tarafından gerçekleştirilen fon toplama faaliyetlerinin sermaye piyasası mevzuatı ve bankacılık mevzuatı karşısındaki durumu SPK gibi ilgili kurumlarca değerlendirilmiş; bu faaliyetler, sermaye piyasası mevzuatı kapsamında izinsiz halka arz olarak nitelendirilmiştir. İzinsiz halka arz olarak tanımlanan bu faaliyetin sürdürülebilirliği, sisteme sürekli olarak taze para girişine bağlı olduğundan zamanla fon girişinin azalması ve sonrasında da fon girişinin durmasına karşın fonlarını geri almak isteyenlerin sayısının hızla artması sistemin sürdürülemez olduğunun açığa çıkmasına ve sonuçta da tıkanmasına yol açmıştır.

97. SPK, bu kapsamdaki holdinglerden kanuni yükümlülüklerini yerine getirmeyenleri zaman içinde tasfiye etmiş; kanuni yükümlülüklerini yerine getiren holdingler ise kendi denetiminde yeniden yapılandırılmış, bu kapsamda gerekli şartları yerine getirmek suretiyle borsaya açılmaya ve borsada işlem görmeye hak kazanmıştır.

98. Bu süreç devam ederken söz konusu holdinglere herhangi bir ad altında ödeme yapan çok sayıda tasarruf sahibi tarafından ödemiş oldukları paranın iadesi talebiyle davalar açılmıştır. Tasarruf sahipleri tarafından açılan davalarda temel uyuşmazlık konusunu, tasarruf sahipleri ile anonim şirketler arasındaki ortaklık ilişkisinin geçerli bir ortaklık ilişkisi olup olmadığı ve bununla beraber ortaklık payı için ödenen payın iade edilip edilemeyeceği, bir başka deyişle taraflar arasındaki hukuki ilişkinin tespiti oluşturmuştur.

99. Anılan holdingler ve bunların iştirakleri ile bağlı ortaklıkları tarafından hukuki esaslara ve iktisat kurallarına uygun olmayan bir faaliyet düzeni içinde gerçekleştirilen ve izinsiz halka arz olarak nitelendirilen bu faaliyetin sermaye piyasası mevzuatında belirtilen belge ve kayıt düzenine uyulmadan gerçekleştirilmesi nedeniyle gerek tasarruf sahiplerinin gerekse şirketlerin elinde taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliğini ortaya koyacak bilgi ve belgeler bulunmadığından derece mahkemeleri ve Yargıtay tarafından taraflar arasındaki hukuki ilişkinin niteliği hakkında çelişkili kararların verildiği ve uzun yıllardır devam eden yargılamalar sırasında içtihadın sıklıkla değiştiği görülmektedir.

2. Maddenin Birinci Fıkrası

a. İptal Talebinin ve İtirazın Gerekçeleri

100. Dava dilekçesinde ve itiraz başvurusunda özetle; dava ve itiraz konusu kuralla yurt

dışında yaşayan vatandaşlardan çeşitli yöntemlerle yüksek gelir vaadi ile para toplayıp vatandaşların mağduriyetine neden olan şirketlerle ilgili bir düzenlemenin yapıldığı, buna göre bu şirketlerden payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak nominal ya da primli değer üzerinden pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü sermaye aracının 6362 sayılı Kanun'un kaydileştirmeye ilişkin şartlarına tabi olmaksızın pay addolunacağı ve bu ortaklıklara yapılan ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edileceği, böylece vatandaşların 25-30 yıl önce yüksek kâr payı vaadi karşılığında vermiş oldukları paralardan dolayı şirketin ortağı olarak kabul edildikleri ancak geçen 25-30 yıl boyunca paralarını geri alamayan veya herhangi bir getiri elde edemeyen vatandaşların kayıplarının gözardı edilerek 25-30 yıl önceki nominal değer üzerinden ortak kabul edildikleri, kuralın bu hâliyle mülkiyet hakkını ihlal ettiği, ayrıca bazı şirketler lehine düzenleme yapılmasının meşru amaç taşımadığı, söz konusu şirketlerin vatandaşlardan para toplarken onlara belirli bir getiri sağlamayı ve istediklerinde paralarını geri ödemeyi taahhüt ettikleri, bu itibarla vatandaşların söz konusu parayı verirken bir şirket payı alma niyetiyle hareket etmedikleri, şirketlerin vatandaşlarla yaptıkları sözleşmenin ortaklık sözleşmesi olmaktan ziyade kredi sözleşmesi niteliği taşıdığı, bu nedenle şirketlere para yatıran her bireyin şirket ortağı olarak tanımlanmasının sözleşme özgürlüğüyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 35. ve 48. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

b. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

101. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 13. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

102. Anayasa'nın 35. maddesinde 'Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.' denilmektedir. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır.

103. Anayasa'nın 5. maddesi insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamayı devletin temel amaç ve görevleri arasında saymıştır. Devletin kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri alması gerekir.

104. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu hakka müdahaleden kaçınmasıyla sağlanamaz. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu pozitif yükümlülükler kimi durumlarda özel kişiler arasındaki uyuşmazlıklar da dâhil olmak üzere mülkiyet hakkının korunması için belirli tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 13; Eyyüp Boynukara, B. No: 2013/7842, 17/2/2016, § 39; Osmanoğlu İnşaat Eğitim Gıda Temizlik Hizmetleri Petrol Ürünleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2014/8649, 15/2/2017, § 44).

105. Devletin pozitif yükümlülükleri, mülkiyet hakkına yapılan müdahalelere karşı usule ilişkin güvenceleri sunan yargısal yollarını da içeren etkili hukuksal bir çerçeve oluşturmak ve oluşturulan bu hukuksal çerçeve kapsamında yargısal ve idari makamların bireylerin özel kişilerle olan uyuşmazlıklarında etkili ve adil bir karar vermesini temin etmek sorumluluklarını da kapsamaktadır (Feridun Çalışkan ve diğerleri, B. No: 2017/32275,

16/9/2020, § 46, Selahattin Turan, B. No: 2014/11410, 22/6/2017, § 41).

106. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçüsüzlüğe neden olması mülkiyet hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerle de bağdaşmayabilir. Bu bağlamda her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçüsüz bir netice doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir. Menfaat dengesinin adil bir şekilde kurulup kurulmadığının değerlendirilmesinde ise taraflara tanınan tüm imkânların gözönünde bulundurulması zorunludur. (AYM, E.2019/59, K.2020/61, 22/10/2020, § 24; Feridun Çalışkan ve diğerleri, § 50; Faik Tari ve Sultan Tari, B. No: 2014/12321, 20/7/2017, § 52).

107. Kuralla, 31/12/2014 tarihine kadar, pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak nominal ya da primli değer üzerinden pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü aracın pay addolunacağı, bu ortaklıklara yapılan ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edileceği ve ortaklık ilişkisi kurulmuş sayılacağı, ayrıca bu payların kaydileştirilmemiş olmasının ortaklık haklarına halel getirmeyeceği düzenlenmek suretiyle kuralda belirtilen anonim ortaklıklara yapılan tüm ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edilmesi nedeniyle bu tür ödemeleri gerçekleştiren tasarruf sahipleri ile anonim ortaklığın mülkiyet hakkı çatışmaktadır.

108. Dava ve itiraz konusu kuralla tasarruf sahipleri tarafından 31/12/2014 tarihine kadar, pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklardan satın alınan her türlü sermaye aracının pay addolunması, bu şirketlere yapılan ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edilmesi ve tasarruf sahipleri ile anonim şirketler arasındaki hukuki ilişkinin ortaklık ilişkisi olarak belirlenmesi suretiyle tasarruf sahipleri ile anonim şirketler arasındaki hukuki ilişkinin ve anılan holdingler ile bunların iştirakleri ve bağlı ortaklıkları tarafından sermaye piyasası ile bankacılık mevzuatına uygun olmayan fon toplama faaliyetlerine hukuki nitelik kazandırıldığı görülmektedir. Buna göre tasarruf sahipleri ile bu şirketler arasındaki ilişkinin alacak-borç ilişkisi değil ortaklık ilişkisi olduğu hükme bağlanmıştır.

109. Kuralda anılan anonim şirketlerin bütün ortakları yönünden bir düzenleme yapılmamış olup belirli bir dönemde bu şirketlere ödeme yapan ancak sonraki süreçte anonim ortaklıkla arasındaki hukuki ilişki konusunda ihtilaf oluşan ortakların hukuki statüleri belirlenmiştir. Bu itibarla kural ile söz konusu şirketlerde pay sahibi olan diğer ortakların mülkiyet hakkının korunmasının, bu şirketlerle ticari ilişkiye giren üçüncü şahısların haklarının güvence altına alınmasının ve şirketin serbest piyasa koşullarında faaliyetlerini sürdürmesinin temininin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Kuralın gerekçesinde de 'Madde ile, (…) tüm ortakların mülkiyet hakkını eşit bir şekilde korumak, ülkemiz için ekonomik ve stratejik öneme sahip üretimlerin varlığını ve devamını sağlamak, bu şirketlerin sermayesine güvenerek ticari ilişkiye giren 3. şahısların haklarını korumak, istihdamı artırmak, şirketlerin faaliyetlerini sürekli kılmak, serbest piyasa koşullarında adil bir rekabet ortamı oluşturarak hisse senetlerinin değerinin borsada oluşmasının temini amacıyla; bu ortaklıklar bağlamında pay, ortaklık ilişkisi, ortaklıklara yapılan ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edilmesi gerektiği ile ortak ve ortaklık haklarının tanımı yapılarak, ortaklık haklarının korunması amaçlanmıştır…' denilmektedir.

110. Bununla birlikte tasarruf sahipleri tarafından bu şirketler aleyhine açılan davalarda, aralarında geçerli bir ortaklık ilişkisinin bulunmadığı ileri sürülerek sebepsiz zenginleşme,

haksız fiil, sözleşme öncesi görüşmelere aykırılık veya sözleşmeye aykırılık nedenlerine dayalı olarak menfi tespit, tazminat veya alacak davalarının açıldığı, açılan davalarda ise bu şirketlere yapılmış ödemelerin farklı gerekçelerle iadesinin talep edildiği görülmektedir. Kuralla ise tasarruf sahipleri ile bu şirketler arasındaki hukuki ilişkinin niteliği ortaklık ilişkisi olarak belirlenmiştir. Böylece tasarruf sahipleri tarafından bu şirketlere aktarılan paralar her ne şekilde verilmiş olursa olsun bu ödemelerin pay karşılığı yapılmış olduğu kabul edilerek taraflar arasındaki hukuki ilişkinin biçimi değiştirilmiştir.

111. Özel borç ilişkilerindeki edimler kural olarak eşit konumda bulunan tarafların serbest iradeleriyle belirlenir. Sözleşmedeki edimlerin belirlenmesinde mutlak anlamda bir eşitlik ve adalet fikrinden hareket edilmesi gerekmez. Özerk bir varlık olarak birey kendi çıkarının ne olduğunu ve ne tür bir edimin kendi menfaatine sonuç doğuracağını en iyi bilebilecek konumdadır. Buna bağlı olarak bireyin yaptığı sözleşmenin hukuksal sonuçlarına katlanma sorumluluğu ve mecburiyeti bulunmaktadır. Bireylerin özgür iradeleriyle akdettikleri sözleşmelerin onlara yüklediği edimler arasında dengesizlik bulunması da söz konusu olabilir. Ancak özerk bireyin serbest iradesiyle yükümlendiği edimin taraflardan birine ölçüsüz bir külfet yüklemiş olması ve edimler arasında dengesizlik bulunması kural olarak devletin müdahalesini gerektirmemektedir. Kamu müdahalesi ancak tarafların iradeleri arasında uyumsuzluk bulunması ya da hata, hile, zorlama gibi bireyin iradesini sakatlayan hâllerin varlığı veya sözleşmenin kamu düzenine, hukuka ve ahlaka açıkça aykırı hükümler içermesi şeklinde istisnai durumların varlığı koşuluyla haklı görülebilir. Bu gibi istisnai hâller haricinde kamunun özel hukuk sözleşmeleriyle yüklenen edimlere -adalet düşüncesiyle bile olsa- müdahale etmesi, özerk bireyin devletin vesayeti altına sokulması anlamına gelir ki bu durum özgürlükçü demokratik hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz. Devletin özel borç ilişkilerindeki rolü üstün buyurma gücüne dayanarak sözleşmelerin ifasını sağlamaktan ibarettir. Dolayısıyla sözleşmeyle tayin edilen edimin dengesiz olduğu gerekçesi tek başına yargı organlarının o sözleşmenin hükümlerini ihmal ederek karar vermesini gerektirmez (Mustafa Karaca, B. No: 2014/11657, 22/6/2017, § 54).

112. Dava konusu kural, tasarruf sahipleri ile şirketler arasındaki sözleşmenin mahiyetini belirlemekte ve taraflar arasındaki ilişkinin biçimini ortaklık ilişkisi olarak tanımlamaktadır. Tasarruf sahipleri ile şirketler arasındaki hukuki ilişkinin mahiyetinin belirlenmesine bağlı olarak tasarruf sahiplerinin menfaatleri önemli ölçüde etkilenmiştir. Tasarruf sahiplerinin alacağın temerrüdü hükümleri çerçevesinde dava açma ve bu alacağına ilişkin olarak icra takibi başlatma yetkileri ortadan kaldırılmıştır. Tasarruf sahipleri pay sahibi hâline getirilmiş ise de tasarruf sahiplerinin ortaklıktan ayrılma imkânı bulunmamaktadır. Payın devrinin önünde hukuki bir engel bulunmasa da payın değerinin şirkete konulan tasarruftan kaynaklanan alacağın değerini karşılayacağının kesin olarak ifade edilmesi güçtür. Bu hususlar dikkate alındığında dava konusu kuralın şirketler ile tasarruf sahipleri arasındaki menfaat dengesinin kurulmasında yeterince başarılı çözümler sunmadığı, menfaat dengesinin şirketler lehine kayması sonucunu doğurduğu anlaşılmaktadır.

113. Belirtilmelidir ki tasarruf sahiplerinin alacaklarından dolayı şirketlerin mali güçlüklerle karşılaşacak olması tek başına devletin taraflar arasındaki sözleşme ilişkisine, taraflardan birinin lehine olarak müdahalede bulunmasını meşru kılmamaktadır. Şirketlerin üçüncü kişilerle akdettikleri sözleşmelerden doğan borçlardan kaynaklı olarak ortaya çıkabilecek sonuçlara katlanmaları işin doğası gereğidir. Kuşkusuz devletin stratejik nitelikte gördüğü bazı şirketlerin varlığını sürdürmesini -bunlarla hukuki ilişki içine giren üçüncü kişilerin mağduriyetine yol açmamak kaydıyla- temin edecek tedbir alması mümkündür. Ancak dava

konusu kuraldaki şirketlerin ülke ekonomisi yönünden stratejik bir noktada bulunduklarına dair bir olgu yasama belgelerine yansımadığı gibi kuralda tasarruf sahiplerinin menfaatlerinin yeterince gözetildiği de söylenemeyecektir. Diğer bir anlatımla tasarruf sahiplerinin yaptığı ödemeler nedeniyle hak kaybına uğramamalarını sağlamaya yönelik herhangi bir hukuki güvenceye yer verilmediği görülmektedir.

114. Bu itibarla kural, bir bütün olarak mülkiyet hakkı bağlamında tasarruf sahipleri ve şirketler arasında gözetilmesi gereken menfaat dengesini tasarruf sahipleri aleyhine bozarak tasarruf sahiplerine aşırı bir külfet yüklemekte olup tarafların çatışan menfaatlerini dengelemekten uzaktır.

115. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5., 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir..."

24. Anayasa Mahkemesinin Turgay Kılıç kararına konu olayda, başvurucu tarafından benzer iddialarla B.Holding aleyhine şirket ortağı olmadığının tespiti ve alacak talebiyle 26/10/2017 tarihinde dava açılmıştır. Ticaret Mahkemesince dava kabul edilmiştir. Yargılama sırasında 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 3332 sayılı Kanun'a geçici 4. madde eklenmiştir. Bu kanuni düzenlemeye göre 31/12/2014 tarihine kadar pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak nominal ya da primli değer üzerinden pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü araç 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun kaydileştirmeye ilişkin şartlarına tabi olmaksızın 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında pay kabul edilmiştir. Bu ortaklıklara yapılan ödemelerin pay karşılığı yapılmış kabul edileceği, ortaklık ilişkisi kurulmuş sayılacağı, bu payların kaydileştirilmemiş olmasının ortaklık haklarına halel getirmeyeceği gibi ortaklık ilişkisinin kurulmadığının da iddia edilemeyeceği ifade edilmiştir. Ayrıca belirtilen ortaklık ilişkileri hakkında geçerli bir ortaklık ilişkisi bulunmadığı veya primli pay satışı yapıldığı ileri sürülerek sebepsiz zenginleşme, haksız fiil, sözleşme öncesi görüşmelere aykırılık veya sözleşmeye aykırılık nedenlerine dayanılarak açılan ve kanun yolu incelemesindekiler de dâhil görülmekte olan menfi tespit, tazminat veya alacak davalarında karar verilmesine yer olmadığına dair karar verileceği hüküm altına alınmıştır. Kanun yolu incelemesi sırasında Bölge Adliye Mahkemesi bu kanuni düzenlemeye uygun olarak Ticaret Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve açılan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına kesin olarak karar vermiştir. Başvurucu, şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan dava sırasında yapılan kanuni düzenleme sonucu alacağın tahsil imkânının ortadan kaldırılması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi, anılan kanuni düzenleme öncesinde açılan ve kesinleşen davalar dikkate alındığında hukuk sisteminin başvurucunun iddialarını incelemeye elverişli hukuki mekanizmalara yer verdiğini ve bu mekanizmaların fiilen alacağın tahsiline elverişli bir hukuk yolu oluşturduğunu belirtmiştir. Yürürlüğe giren kanuni düzenleme ile taraflar arasındaki ortaklık ilişkisinin varlığının başka bir incelemeye gerek görülmeksizin kabul edildiğini ve açılan davaların karar verilmesine yer olmadığı kararı verilerek sonuçlandırılacağını ifade etmiştir. Bu kanuni düzenlemenin gerekçesinde tüm ortakların, şirketlerin ve bu şirketlerin sermayesine güvenerek ticari ilişkiye giren üçüncü şahısların haklarını korumanın, istihdamı artırmanın, şirketlerin faaliyetlerini sürekli kılmanın ve serbest piyasa şartlarında adil bir rekabet ortamı oluşturmanın hedeflendiğinin ifade edildiğini belirtmiştir. Anayasa Mahkemesi, davada ileri sürdüğü temel dayanaklar kanuni

düzenleme ile ortadan kaldırılan ve açtığı dava hakkında ne şekilde karar verileceği belirlenen başvurucunun iddialarını ileri sürebileceği hukuk yolundan mahrum bırakıldığını belirterek mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.

25. Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/115, K.2020/31 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

4. Yargısal görev ve yetkileri ile inceleme yöntemlerinin niteliğinin farklılığına bağlı olarak anılan ilkenin uygulanma biçimi de ilk derece mahkemeleri ile temyiz mercileri yönünden değişiklik göstermektedir. Bu bağlamda 'usuli kazanılmış hak ilkesi', ilk derece mahkemeleri bakımından mahkemenin, bozma kararına uyması hâlinde artık bozma kararı doğrultusunda inceleme yapmak ve/veya hüküm vermek zorunda olmasını, ayrıca bozma kararı dışında kalan kısım hakkında yeniden inceleme yaparak karar verememesini; temyiz mercii yönünden ise bozma kararında belirtilen bozma gerekçeleriyle kendisinin de bağlı olmasını ve bozma kararı dışında kalan kısım hakkında tekrar inceleme yapamamasını ifade etmektedir.

5. Bununla birlikte Yargıtay içtihatlarında usuli kazanılmış hak ilkesinin salt kavramsal tanımıyla bağlı kalınmak suretiyle anılan ilkenin uygulanmasında kategorik ve şekilci bir yaklaşımın sergilenmesinden kaçınıldığı, uyuşmazlığın özel koşullarının gözetilerek söz konusu ilkeye bazı istisnaların getirildiği görülmektedir. Bu bağlamda Yargıtay; kamu düzenini ilgilendiren bir usul kuralının dikkate alınmadan karar verilmiş olması, bozma kararının hukuki değerlendirme dışında tamamen maddi olgulara yönelik, ilk bakışta anlaşılabilecek kadar açık ve belirgin, yargılamanın sonucunu büyük ölçüde etkileyecek ve çoğu kez tersine çevirecek, düzeltilmemesi kamu düzenini ve vicdanını zedeleyecek nitelikte bir maddi hataya dayanması, mahkemece bozma kararına uyulmasından sonra uyuşmazlığa uygulanma imkânı bulunan geçmişe etkili yeni bir kanunun yürürlüğe girmesi, aksi yönde bir içtihadı birleştirme kararının alınması, uygulanması gereken kanun hükmünün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi, tarafların feragat ya da kabul yönündeki irade bildirimlerinin dava dosyasına girmesi gibi durumlarda usuli kazanılmış hak ilkesini uygulamama yönünde bir içtihat geliştirmiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu E.2006/4-519, K.2006/527, 12/7/2006; E.1998/4-508, K.1998/553, 1/7/1998; 21. Hukuk Dairesi E.2007/15786, K.2007/16333, 2/10/2007; 14. Hukuk Dairesi E.1975/4974, K.1976/101, 14/1/1976). Bu kapsamda Danıştayın da ilgili Yargıtay kararlarına atıfta bulunarak usuli kazanılmış hak ilkesini yukarıda yer verilen istisnalarla ve idari yargılama usulünün özelliklerine uygun olmak kaydıyla uyguladığı anlaşılmaktadır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu E.2007/2694, K.2010/1359, 7/10/2010; E.2006/149, K.2009/3386, 24/12/2009; Yedinci Daire E.2008/688, K.2009/2287, 30/4/2009; Dokuzuncu Daire E.2005/4442, K.2006/372, 16/2/2006)."

3. Yargıtay Kararları

26. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20/12/2013 tarihli ve E.2013/23-131, K.2013/1681 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut uyuşmazlığın doğduğu tarihte yürürlükte olan mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda 'usuli kazanılmış hak' kavramına ilişkin açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu kurum, davaların uzamasını önlemek, hukuki alanda istikrar sağlamak ve kararlara karşı genel güvenin sarsılmasını önlemek amacıyla Yargıtay uygulamaları ile geliştirilmiş, öğretide kabul görmüş ve usul hukukunun vazgeçilmez, ana ilkelerinden biri haline gelmiştir. Anlam itibariyle, bir davada, mahkemenin yada tarafların yapmış olduğu bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan hakkı ifade etmektedir.

Hemen belirtelim ki; bir mahkemenin Yargıtay Dairesi'nce verilen bozma kararına uyması sonunda, kendisi için o kararda gösterilen şekilde inceleme ve araştırma yaparak, yine o kararda belirtilen hukuki esaslar gereğince hüküm verme yükümlülüğü doğar. 'Usuli kazanılmış hak' olarak tanımlayacağımız bu olgu mahkemeye, hükmüne uyduğu Yargıtay bozma kararında belirtilen çerçevede işlem yapma ve hüküm kurma zorunluluğu getirdiği gibi, mahkemenin kararını bozmuş olan Yargıtay Hukuk Dairesi'nce de, sonradan, ilk bozma kararı ile benimsemiş olduğu esaslara ve dolayısı ile oluşan usuli kazanılmış hakka aykırı bir şekilde ikinci bir bozma kararı verilmesini yasaklamaktadır.

Mahkemenin, Yargıtay'ın bozma kararına uyması ile bozma kararı lehine olan taraf yararına bir usuli kazanılmış hak doğabileceği gibi, bazı konuların bozma kararı kapsamı dışında kalması yolu ile de usuli kazanılmış hak gerçekleşebilir. Yargıtay tarafından bozulan bir hükmün bozma kararının kapsamı dışında kalmış olan kısımları kesinleşir. Bozma kararına uymuş olan mahkeme kesinleşen bu kısımlar hakkında yeniden inceleme yaparak karar veremez. Bir başka anlatımla, kesinleşmiş bu kısımlar, lehine olan taraf yararına usuli kazanılmış hak oluşturur.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun 04.02.1959 gün ve 1957/13-1960/5; 09.05.1960 gün ve 21/9 sayılı ilamlarında açıklandığı üzere, bir mahkemenin Yargıtayca verilen bozma kararına uyması sonunda kendisi için o kararda gösterilen şekilde inceleme ve araştırma yaparak, yine o kararda belirtilen hukuki esaslar gereğince karar verme mükellefiyeti meydana gelir ve bu itibarla mahkemenin sonraki hükmünün bozmada gösterilen esaslara aykırı bulunması, usule uygun sayılamaz ve bozma sebebidir; meğer ki, bu aykırılık sadece bozma kararında gösterilen bir usul kaidesine ilişkin bulunsun ve son kararın neticesini değiştirecek bir mahiyet arz etmesin. Mahkemenin bozma kararına uymasıyla meydana gelen durum uyarınca muamele yapma ve hüküm verme durumu, taraflardan birisi lehine ve diğeri aleyhine hüküm verme neticesini doğuracak bir durumdur ve buna usuli kazanılmış hak yahut usule ait kazanılmış hak denilmektedir.

Usul Kanunumuzda usule ait kazanılmış hakka ilişkin açık bir hüküm konulmuş değilse de Yargıtayın bozma kararının hakka ve usule uygun karar verilmesini sağlamaktan ibaret olan gayesi ve muhakeme usulünün hakka varma ve hakkı bulma maksadıyla kabul edilmiş olması yanında, hukuki alanda istikrarı sağlamak amacına ermek üzere kabul edilmiş bulunması bakımından usule ait kazanılmış hak müessesesi, usul kanununun dayandığı ana esaslardandır ve kamu düzeni ile de ilgilidir.

Gerçekten, mahkemenin doğru bularak uyduğu ve yahut kanun gereğince uymak zorunda olduğu bozma kararı ile dava, usul ve kanuna uygun bir çığıra sokulmuş demektir. Buna aykırı karar verilmesi, usul ve kanuna uygunluktan uzaklaşılması manasına gelir ki, böyle bir netice asla kabul edilemez. Bundan başka, mahkemenin bozma kararına uygun karar vermesine rağmen Yargıtayın ilk bozmasıyla benimsenmiş olan kanuna veya usule ait hükümlere aykırı şekilde ikinci bir bozma kararı vermesi, usul hükümleriyle hedef tutulan amacı zedeler ve hatta kararlara karşı duyulması gereken genel güveni dahi sarsar.

Esasen, hukukun kaynağı, sadece kanun olmayıp, mahkeme içtihatları dahi hukukun kaynaklarından oldukları cihetle, söz konusu, usuli kazanılmış hak için kanunda açık hüküm bulunmaması, onun kabul edilmemesini gerektirmez.

Kazanılmış haklar Hukuk Devleti kavramının temelini oluşturan en önemli unsurlardandır. Kazanılmış hakları ortadan kaldırıcı nitelikte sonuçlara yol açan yorumlar Anayasanın 2. maddesinde açıklanan 'Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir' hükmüne aykırılık oluşturacağı gibi toplumsal kararlılığı, hukuksal güvenceyi ortadan kaldırır, belirsizlik ortamına neden olur ve kabul edilemez.

Yargıtay içtihatları ile kabul edilen ‘usuli kazanılmış hak’ olgusunun, birçok hukuk kuralında olduğu gibi yine Yargıtay içtihatları ile geliştirilmiş istisnaları bulunmaktadır:

Mahkemenin bozmaya uymasından sonra yeni bir içtihadı birleştirme kararı (09.05.1960 gün ve 21/9 sayılı YİBK) ya da geçmişe etkili bir yeni kanun çıkması karşısında, Yargıtay bozma ilamına uyulmuş olmakla oluşan usuli kazanılmış hak hukukça değer taşımayacaktır.

Benzer şekilde; uygulanması gereken bir kanun hükmü, hüküm kesinleşmeden önce Anayasa Mahkemesi’nce iptaline karar verilirse, usuli kazanılmış hakka göre değil, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra oluşan yeni duruma göre karar verilebilecektir (Hukuk Genel Kurulu’nun 21.01.2004 gün ve E:2004/10-44, K:2004/19 sayılı ilamı).

Bu sayılanların dışında ayrıca; görev konusu, hak düşürücü süre, kesin hüküm itirazı, harç ve maddi hataya dayanan bozma kararlarına uyulmasında olduğu gibi kamu düzeni ile ilgili konularda usuli kazanılmış haktan söz edilemez (Baki, Kuru:Hukuk Muhakemeleri Usulü, Cilt 5, İstanbul 2001, Sahife:4738 vd).

Usuli kazanılmış hakkın hukuki sonuç doğurabilmesi için; bir davada, ya taraflar ya mahkeme ya da Yargıtay tarafından açık biçimde yapılmış olan ve istisnalar arasında sayılmayan bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan bir hakkın varlığından söz edilebilmesi gerekir..."

27. Yargıtay Dairesinin 2/10/2014 tarihli ve E.2013/13293, K.2014/15076 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“… Kararı, davacılar vekili temyiz etmiştir.

…

Dairemize intikal eden emsal dosyalardan bilindiği üzere, Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde ve Konya 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nde davalı şirketlerin yöneticileri suç işlemek amacıyla örgüt kurmak ve dolandırıcılık suçlarından yargılanmış, her iki kamu davasında da zamanaşımı nedeni ile ortadan kaldırma kararları verilmiştir. (Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 25.03.2011 gün ve 2007/155 E.-2011/127 K. sayılı kamu davasının düşürülmesine dair kararı Yargıtay 15. Ceza Dairesi'nin 21.11.2012 gün ve 2012/13279 E.-44069 K. sayılı kararı ile onanmış, Konya 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 08.11.2006 gün ve 2003/145 E.-2006/323 K. sayılı beraat kararı Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 31.12.2007 gün ve 2007/4622 E.-9553 K. sayılı kararı ile kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılması gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur). Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesi dosyasında düzenlenen iddianamede ve dayanak 07.09.1999 tarihli denetim raporunda, şirketin yasal defter ve kayıtlarında görülmesine rağmen 1995, 1996, 1997 yıllarında ortak olmak amacıyla para toplanan tasarruf sahiplerine Alman Markı bazında sırayla yıllık %18, %18 ve %20 oranında kâr payı dağıtımlarının şirket faaliyet sonuçlarından bağımsız olarak

gerçekleştirildiği, anılan yıllarda şirketin önemli tutarda zarar ettiği halde bu oranda kâr payı dağıtmasının ancak sisteme yeni giren katılımcılardan toplanan paralarla karşılanmasının mümkün olduğu, Holding tarafından tasarruf sahiplerine verilen hisselerin daha sonra geri alındığı ve yeni ortak olmak isteyenlere satıldığı, Holding'in aracı rol üstlendiği ancak böyle bir yetki belgesinin olmadığı, [K] Holding A.Ş. ve [K] İnşaat Tarım ve San. İşlt. Tic. A.Ş.'nin geçmiş yıllara ait mali tablolarına göre şirketlerin yüklü miktarlarda zarar ettikleri, faaliyet kârı olmamasına rağmen kâr payları dağıttıkları tespitlerine yer verilmiştir.

BK'nın 53. maddesi uyarınca zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırma kararı kesinleşmiş bir ceza hükmü olmadığından hukuk hakimini bağlamaz. Ancak hukuk hakiminin ceza dosyasındaki delilleri de değerlendirerek neticeye varması gereklidir. Somut uyuşmazlıkta da mahkemece bu husus nazara alınarak, ceza dosyalarında alınan bilirkişi raporlarında tespit edilen maddi vakaların neler olduğunun belirlenmesi, tespit edilen maddi vakıalar varsa, bu maddi vakıaların dosyada mevcut, davacılar tarafından ibraz edilen deliller ve görülmekte olan davada alınan bilirkişi raporlarıyla birlikte değerlendirilerek davacıların uğradığını iddia ettiği zarardan davalıların sorumlu olup olmayacağının saptanması, her bir davalının hukuki durumunun ve davalılar vekilinin zamanaşımı def'inin buna göre tayin ve takdir edilmesi gereklidir.

Ancak davada gerçekten de zamanaşımı sürelerinin gerçekleşip gerçekleşmediğinin incelenmesinden önce, davacı tarafın iddialarının ileri sürülüş şekli bakımından, taraflar arasındaki uyuşmazlıkta uygulanması gerekli herhangi bir hak düşürücü sürenin bulunmadığı belirtilmelidir. Bu noktada üzerinde durulması gereken öncelikli husus, davada zamanaşımı def'inin ileri sürülmesinin dürüstlük kurallarına aykırı olup olmadığıdır. Her ne kadar bir borçlunun borcunun zamanaşımına uğradığını ileri sürmesi ve bu yolla borcunu ödemekten kaçınması, tüm çağdaş hukuk sistemlerinde olduğu gibi Türk hukuku bakımından da kanunen kendisine tanınan bir hak olup, zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi tek başına borçlunun dürüstlüğe aykırı bir davranışı olarak kabul edilemez ise de bazı hallerde zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi dürüstlük kuralıyla bağdaşmayabilir (K.Oğuzman, T.Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler 2009, s. 482). Zamanaşımı def'inin ileri sürülmesinin hangi hallerde dürüstlük kuralına aykırı bulunduğu hususunda normatif bir düzenleme bulunmadığından, bu hususun varit olup olmadığının her somut uyuşmazlığın özellikleri nazara alınarak değerlendirilmesi gerekir.

Bilimsel ve yargısal içtihatlarda davacının dava açmaması için oyalanması durumu dürüstlük kuralına aykırılık olarak kabul edilmektedir (age, s:482 vd.). Somut uyuşmazlıkta da taraflar arasında çekişmesiz olduğu üzere, yurt dışında çalışan davacılardan ‘Ortaklık Durum Belgesi’ başlıklı belge karşılığında para tahsil edilmiş ve davalı tarafın da kabulünde olduğu üzere toplanan paralar Türkiye'ye gönderilmiş bulunmaktadır. Her ne kadar davalı taraf bu paralar karşılığında davacıların ortak yapıldığını savunmuşsa da, bu konumdaki kişilerin gerçekten ortak olup olmadığının ve davalıların bu anlamda bir haksız fiillerinin bulunup bulunmadığının anlaşılması, ancak yukarıda anılan ve uzun süren hukuk ve ceza davalarında yapılacak incelemeler sonucunda mümkün olacaktır. Davadaki zamanaşımı def'inin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinde bu olguların göz önünde bulundurulması gerekeceği tabiidir. Burada nazara alınması gereken bir başka husus da (HUMK'nın 235 ve HMK'nın 187/2 nci maddesi uyarınca herkesçe bilinmesi nedeniyle çekişmesiz olan) davalıların faizin haram olduğu kavramından hareketle yurt dışında toplanan paralarla Türkiye'de çok büyük yatırımlar yapılacağı, yatırımcılarına

önemli ölçüde kâr payı verileceği, paraların istendiği an geri ödeneceği, şirkete para yatırıldığını ispat etmeye yönelik ortaklık durum belgesi ve [K] Holding A.Ş.'ne ait hisse senetlerinin sonradan teslim edileceği, paraların geri alınmak istendiğinde, hisse senetlerinin şirketçe geri alınması karşılığında ödemelerin temsilcilik adresinde yapılacağı yönünde reklamlar yapması ve taahhütlerde bulunmasıdır. Davacı taraf da davada bu nedenle davalı şirketlere para verildiği iddiasındadır. Yukarıda yapılan özetten de anlaşılacağı üzere davalı taraf davada bir yandan davacıların davalı şirketlerin ortağı olduğunu bildirirken, diğer yandan yatırılan paranın istendiği an geri alınabileceğine inandırılıp, güven telkin edilen ve yurt dışında yatırdığı parasını alamayacağının anlaşılması üzerine işbu davayı açtığı ileri sürülen davacılara karşı, paranın yatırılış tarihine göre zamanaşımı süresinin dolduğunu savunmaktadır. Bu şekilde zamanaşımı def'inin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralı ile bağdaşır bir tutum olmadığı açıktır.

Bu itibarla, mahkemece taraflar arasındaki uyuşmazlığa uygulanması gereken herhangi bir hak düşürücü sürenin bulunmadığının nazara alınması ve davalı tarafın yerinde olmayan zamanaşımı def'inin reddiyle uyuşmazlığın esasına girilmesi gerekirken, anılan hususlar gözden kaçırılarak, davanın hak düşürücü süre ve zamanaşımı süresi yönünden reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bu nedenle davacılar yararına bozulması gerekmiştir. …”

28. Yargıtay Dairesinin 28/9/2017 tarihli ve E.2016/5247, K.2017/4829 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“… Kararı, davacı vekili ve davalı şirketler vekili temyiz etmiştir.

1-Dosyadaki yazılara, mahkemece uyulan bozma kararı gereğince hüküm verilmiş olmasına, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına ve mahkeme gerekçesinde de yer verildiği üzere davalı tarafın hak düşürücü süre itirazının ve zamanaşımı def'inin dürüstlük kuralına aykırı olduğunun anlaşılmasına göre, davalılar [K] Holding A.Ş. ve [K] İnşaat Tarım ve San. İşl. Tic. A.Ş. (birleşerek yeni unvanı [K] Holding A.Ş.) vekilinin ıslahla arttırılan kısım dışında kalan hususlara yönelik sair temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir. …”

29. Yargıtay Dairesinin 2/11/2017 tarihli ve E.2016/5978, K.2017/6021 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“…Taraflar arasında geçerli bir sözleşmenin kurulabilmesi için sözleşme ehliyeti, hukuka, ahlaka, adaba uygunluk, ifa imkansızlığının bulunmaması, irade ile beyan arasında uyum, geçerlilik şeklinin arandığı hallerde bu şekle uygunluk gerekmekte olup, bu unsurlardan birinin eksikliği halinde ortada irade açıklaması bulunmasına rağmen, bu irade bir borç doğurmayacaktır. (Bkz. Prof. Dr. Ahmet Kılıçoğlu Borçlar Genel Hukuku Genel Hükümler, 2. baskı, sayfa 50) 818 sayılı BK'nin 28. maddesine göre hile, diğer tarafta sözleşme yapma düşüncesini uyandıran ya da bu düşünceyi güçlendiren gerçeğe aykırı eylem ve davranışları ifade eder. Hile nedeniyle sözleşmenin geçersiz sayılabilmesi için kişide aldatma kastının bulunması gerekir. Buna göre kişinin ileri sürdüğü ya da açıklama zorunluluğu bulunmadığı halde susmuş olduğu nitelikler, karşı tarafı sözleşme yapmaya ikna etme veya sözleşme düşüncesini pekiştirme amacıyla ortaya konulmuş olmaktadır. Kişi bu eylem ve davranışlarda bulunmasaydı diğer tarafın bu sözleşmeyi yapmayacağı bilinç ve düşüncesinde olmalıdır. Aldatma kastında, kişiyi gerçek dışı eylem ve davranışlarda bulunmak suretiyle sözleşme yapmaya ikna etme düşüncesi vardır. Bir başka ifadeyle, sözleşmenin yapılması ile aldatma eylemi arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Hileye uğrayan

kişinin iradesi sakatlanmıştır. Bu nedenle sözleşmeyi iptal etme hakkına sahiptir. Sözleşmenin iptali halinde tarafların aldıklarını iade yükümlülüğü doğacaktır.

Somut olayda davacı vekili, istenildiği her an iade edileceği, yüksek faiz verileceği garantisiyle müvekkilinden belge karşılığında para tahsil edildiğini, müvekkilinin ortak olmadığını, davalı şirketlerin ikincil kayıtlar tuttuğunu ileri sürmüştür.

Davalı şirketlerin birleşmesi ve kayda alınması amacıyla Sermaye Piyasası Kurulu'na kendilerinin verdikleri 09/02/2005 tarih 30 ve 31 sayılı yazıların ekine ortak olunan şirkete verilen sermaye katılım bedelleri ile kişiler arasındaki hisse değişimine ilişkin ödeme ve tahsilatlara dair birtakım listeler eklenmiştir. Her ne kadar davalı şirketler hissedarlar arası hisse devri sırasında devreden hissedarın tahsil ettiği miktarların telefon, mektup ve sair yöntemlerle yapılan araştırma sonucu tespit edildiğini, tahsil edilen paranın şirket kasasına girmediğini savunmuşlarsa da, SPK'ya sunulan söz konusu yazı ekindeki listelerin hiçbir dava dosyasına davalılar tarafından sunulmamış olması, 14/09/2000 tarihli SPK denetim raporunda aynı kişiler ve aynı yöntemlerle yurt dışında para toplandığı, bu toplanan paraların davalılar tarafından kayda alındığı, havayoluyla paraların Türkiye'ye nakledildiği, organize şekilde hareket edildiği şeklinde tespitlere yer verilmesi, yine 09/05/1999 tarihli tutanakta Esenboğa Havalimanı Dış Hatlar Geliş kapısında yapılan kontrolde [M.U.]'a ait çanta içinde TL, DM cinsi yüksek miktarda para ile altın bilezik gibi emtianın tespit edildiği, [M.U.]'un imzalı ifadesinde, [K] Şirketinin Almanya'daki temsilcisinin hisse senetlerini sattıktan sonra paraları ve altınları Türkiye'deki [K] Şirketine götürmesi amacıyla kendisine teslim ettiğini ifade etmiş olması karşısında davalı şirketlerce ikincil kayıtlar tutulduğunun kabulü gerektiği, yine pek çok dosyaya sunulan davalı [H.B.] imzalı mektupta ortaklıktan ayrılmak isteyenlerin üç ay önce bildirmeleri halinde paralarını alabileceklerinin belirtilmesi birlikte değerlendirildiğinde, [K] Grubu bazı şirketlerin fiili ve hukuki irtibat halinde oldukları, birlikte hareket ederek para toplama amacıyla 'Ortaklık Durum Belgesi', 'Hisse Senedi' gibi sair belgeler karşılığında istenildiğinde derhal ve işlemiş kâr payı ile birlikte iade edileceği taahhüdü ile para topladıkları, ortağın sermaye olarak verdiğini isteyemeyeceğine dair yasal düzenlemeyi kullanarak para yatıran kişileri grup şirketlerden herhangi birinde veya birkaçında düşük nominal bedellerle şeklen ortak gibi gösterdikleri, tahsil ettikleri parayı ise muhasebe kayıtlarına yansıtmayarak para iade taleplerini reddettikleri, taraflar arasında sahih bir ortaklık ilişkisi bulunmadığı, böylelikle davalıların haksız fiilde bulundukları anlaşılmaktadır. Bu durumda, mahkemece, sahih bir ortaklık ilişkisi bulunmadığının tespitine, davalı şirketlerce SPK'ya yazılan 09/02/2005 tarih 30 ve 31 sayılı yazılar ekindeki listeler dikkate alınarak ve taleple bağlı kalınarak tespit edilen alacağın tahsiline dair hüküm kurulması gerekirken, yanlış değerlendirme ile ikincil kayıtlar bulunmadığı, davacının şirket ortağı olduğu gerekçesiyle söz konusu listedeki miktarlardan hisse senetlerinin nominal bedeli düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması yerinde görülmemiş, kararın davacı yararına bozulması gerekmiştir. …”

B. Uluslararası Hukuk

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar[ın] ... esası konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

31. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı

fıkrasının açık bir biçimde mahkeme veya yargı merciine erişim hakkından söz etmese de -maddede kullanılan terimler bir bütün olarak bağlamıyla birlikte dikkate alındığında- mahkemeye erişim hakkını da güvence altına aldığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir (Golder/Birleşik Krallık, B. No: 4451/70, 21/2/1975, §§ 28-36). AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında mündemiçtir. Bu çıkarsama, sözleşmeci devletlere yeni yükümlülük yükleyen genişletici bir yorum olmayıp 6. maddenin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin lafzının Sözleşme'nin amaç ve hedefleri ile hukukun genel prensiplerinin gözetilerek birlikte okunmasına dayanmaktadır. Sonuç olarak Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası, herkesin medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili iddialarını mahkeme önüne getirme hakkına sahip olmasını kapsamaktadır (Golder/Birleşik Krallık, § 36).

32. AİHM; adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Ancak AİHM; bu sınırlamaların kişinin mahkemeye erişimini hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması, zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayan sınırlamalar, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla uyumlu olmaz (Edificaciones March Gallego S.A./İspanya, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34; Eşim/Türkiye, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19; Sefer Yılmaz ve Meryem Yılmaz/Türkiye, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59).

33. AİHM, dava hakkını süre ve usul koşuluna bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte; kendi rolünün bu yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığının tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir. AİHM, bu bağlamda her bir olayın somut başvuru yolunun özellikleri ışığında ve Sözleşme'nin 6. maddesinin birinci fıkrasının amaç ve hedefleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir (Eşim/Türkiye, § 20).

34. Bunun yanında bir mahkemeye başvuru hakkının yasal birtakım şartlara tabi tutulması kabul edilebilir olsa da mahkemeler usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten, diğer yandan da yasalar tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı gevşeklikten kaçınmalıdır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Walchli/Fransa, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

36. Başvurucu, davalı B. Holdingin zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda Yargıtay Dairesince aynı davalı şirketin sabit olan aynı eylemleri dürüstlük kuralına aykırı olarak nitelendirilip zamanaşımı süresi yönünden davanın reddedilmesinin davacı lehine bozmayı gerektirdiği şeklinde kararlar verilmesine rağmen,

başvuru konusu davada zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olarak ileri sürüldüğüne dair iddiasının değerlendirilmemesi suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, bilirkişi heyetinin yaptığı inceleme sonucu B. Holdinge verdiği paranın 46.589 avro olduğunun tespit edildiğini ancak davanın zamanaşımından reddedilmesi nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini, kaldı ki aradaki ilişki devam ettiğinden ve talep hâlinde yatırılan paranın iade edileceği taahhüdü karşısında söz konusu alacak bakımından zamanaşımının başlangıç tarihinin dava tarihi olduğunu ileri sürmüştür. Bu gerekçelerle adil yargılanma hakkı, hak arama hürriyeti, hukuk güvenliği ve kanun önünde eşitlik ilkeleri ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

37. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Hazine ve Maliye Bakanlığı ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığından temin edilen görüş ve belgeler ile somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

B. Değerlendirme

38. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğuna dair itirazları ile bu konudaki emsal kararlar değerlendirilmeden davasının zamanaşımından reddine karar verilmesine ilişkindir. Dolayısıyla başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

41. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2.B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

42. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir

mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

43. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

44. Dava konusu edilen uyuşmazlığın esasının incelenmesini engelleyen yasal düzenleme veya uygulama, mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil edebilir. Somut olayda başvurucu tarafından açılan davanın zamanaşımının dolması nedeniyle reddine karar verilmiştir. Davanın zamanaşımı yönünden reddedilmesi nedeniyle uyuşmazlığın esasının incelenememiş olmasının mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

45. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönüne alınması gerekmektedir.

46. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

47. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu itibarla yukarıda belirtilen müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma (meşru amaç) ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama ölçütlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

48. Somut olayda başvurucunun açtığı dava zamanaşımından reddedilmiştir. Anılan kararla davanın zamanaşımı nedeniyle reddedilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale teşkil ettiği, 818 sayılı mülga Kanun'un 60. maddesi ile 765 sayılı mülga Kanun’un 102. ve 104. maddelerine göre verilen zamanaşımından ret kararıyla mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmüştür.

ii. Meşru Amaç

49. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple uyuşmazlığın haksız

fiil hukuki sebebine dayandığı -uyuşmazlığa konu B. Holdingin eyleminin haksız fiil niteliğinde olduğu- kabul edilerek dava hakkının belirli bir süre öngörülerek sınırlandırılmasının meşru bir amaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

iii. Ölçülülük

50. Tasarruf sahibi başvurucunun davada zamanaşımı defi ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğuna ilişkin iddiasına yönelik bir değerlendirme yapılmaksızın, “bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığı” (bkz. § 18) denilerek incelenmemesi ve davanın zamanaşımından reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirilip getirilmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(1) Genel İlkeler

51. Ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

52. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

53. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermeyi ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Dava açma süresine ilişkin kanun hükümlerinin belirliliği ve öngörülebilirliği bireylerin hukuki güvenliğinin sağlanması bakımından önem arz etmektedir.

54. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, hakkın sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengenin sağlanmasını gerektirmektedir. Öngörülen tedbirin bireyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvuruculara aşırı ve orantısız bir yük yüklenmemesi gerekmektedir (Levent Tütüncü [2. B.], B. No: 2015/3690, 18/7/2018, § 52).

55. Usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi, usul hukukuna ilk olarak Yargıtayın içtihadı birleştirme kararlarıyla girmiştir. Söz konusu içtihadı birleştirme kararlarıyla çizilen çerçeveye göre bu ilke; ilk derece mahkemeleri bakımından mahkemenin bozma kararına uyması hâlinde artık bozma kararı doğrultusunda inceleme yapmak ve/veya hüküm vermek zorunda olmasını, ayrıca bozma kararı dışında kalan kısım hakkında yeniden inceleme yaparak karar verememesini, temyiz mercii yönünden ise bozma kararında belirtilen bozma gerekçeleriyle kendisinin de bağlı olmasını ve bozma kararı dışında kalan kısım hakkında tekrar inceleme yapamamasını ifade etmektedir (bkz. §§ 25, 26; bazı farklarla birlikte Ahmet Özgan ve Şule Özgan [GK], B. No: 2020/21347, 21/12/2023, § 48).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

56. Somut olayda, niteliği itibarıyla alacağın varlığını değil, talep edilebilirliğini ortadan kaldıran zamanaşımı kurumu nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin hukuki güvenlik ve geçmişte kalan olaylardan dolayı uyuşmazlığın sürdürülmesinde kamu yararı bulunmaması bakımından müdahalenin elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Asıl üzerinde durulması gereken husus, müdahalenin orantılı olup olmadığıdır. Bu itibarla öncelikle başvurucunun zamanaşımı defi ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğuna ilişkin iddiasının değerlendirilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinin gerektiği sonucuna varılmıştır.

57. Başvurucu açtığı davada, B. Holdingin ortağı olmadığının tespiti ile şirkete yatırdığı paranın iadesi isteminde bulunmuştur. Ticaret Mahkemesi, zamanaşımı defi ve davanın esasını incelemeksizin yargılama sırasında yürürlüğe giren Kanun nedeniyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Bu karara karşı başvurucunun istinaf talebi de Bölge Adliye Mahkemesi tarafından zamanaşımı define ve davanın esasına yönelik bir değerlendirme yapılmaksızın reddedilmiştir. Başvurucu istinaf kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Bu arada yargılama sırasında yürürlüğe giren Kanun, Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 tarihli kararı ile iptal edilmiştir. Yargıtay Dairesi, bu iptal kararı üzerine Ticaret Mahkemesince ve Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararların yasal dayanağının ortadan kalktığını belirterek tarafların iddia ve savunmaları ile ilk itirazları değerlendirilerek davanın esası hakkında bir karar verilmek üzere Ticaret Mahkemesinin kararının resen bozulmasına ve bozma sebebine göre başvurucunun temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına karar vermiştir (bkz.§§ 11-15).

58. Bozma kararı sonrası Ticaret Mahkemesi bu defa zamanaşımının başlangıç tarihini davalı şirkete paranın yatırıldığı tarihi esas alarak davanın zamanaşımından reddine karar vermiştir. Başvurucu anılan kararı temyiz etmiş ve temyiz dilekçesinde Yargıtay Dairesinin emsal kararlarına atıfla, bu kararlarda zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşır bir tutum olmadığının kabul edildiğini belirterek Ticaret Mahkemesinin zamanaşımı gerekçesi ile davayı reddetmesinin Yargıtay Dairesinin istikrar kazanmış kararlarına açıkça aykırılık teşkil ettiğinden kararın bozulmasını talep etmiştir (bkz.§§ 16-17).

59. Yargıtay Dairesi 24/6/2024 tarihli kararıyla başvurucunun temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinden; başvurucunun, zamanaşımı definde bulunulmasının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğine dair iddiasının değerlendirilmediği, bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığının ifade edildiği

anlaşılmaktadır (bkz.§ 18).

60. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak derece mahkemelerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Bu kapsamda ilk itiraz olarak ileri sürülen zamanaşımı define bağlanan hukuksal sonuçları ilgili hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirmek ve somut uyuşmazlıkta zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol; mahkemelerin hukuk kurallarının birden fazla yorumunun hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediği, usul kurallarını uygularken karşı taraf lehine usuli kazanılmış hak teşkil edip etmeyeceğine ilişkin yorumlarının Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir.

61. Buna göre başvurucunun somut davada zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğine dair iddiası değerlendirilmeden ve aynı konudaki Yargıtay Dairesinin emsal kararlarından farklılığı ortaya koyan bir gerekçe gösterilmeden ve usule ilişkin kazanılmış hakka dair açık bir değerlendirme yapılmadan -bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin bulunduğu belirtilerek- başvurucunun temyiz talebi reddedilmiştir.

62. Bir başka ifade ile başvurucu yargılamanın başından itibaren Yargıtay Dairesinin benzer olaya ilişkin pek çok kararında zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığına dair kararlar verdiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda başvurucunun; bir yandan davalı şirketin ortağı olduğu bildirilirken diğer yandan yatırılan paranın istendiği an geri alınabileceğine inandırılıp güven telkin edilen ve yurt dışında yatırdığı parasını alamayacağının anlaşılması üzerine açtığı davada, paranın yatırılış tarihine göre zamanaşımı süresinin dolduğu savunularak zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşır bir tutum olmadığını vurguladığı ve bu konuda Yargıtay Dairesinin içtihatlarına da ayrıca değindiği görülmektedir (bkz. §§ 17, 27-29). Benzer davalarda zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşmadığına ilişkin Yargıtay Dairesinin yorumunun aksine davanın esasının incelenmediği somut uyuşmazlıkta bu konuda bir gerekçe gösterilmemiştir.

63. Başvurucunun davasının ne şekilde sonuçlanması gerektiğine dair herhangi bir çıkarım yapmak Anayasa Mahkemesinin değerlendirme yetkisi dışında kalmakla birlikte nihai yargılama makamını oluşturan Yargıtay Dairesinin benzer nitelikteki davaların karara bağlanması sürecinde hukuki belirsizliğe yol açtığı ve bu durumun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında başvurucu için öngörülemez nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

64. Öte yandan Yargıtay Dairesi, Ticaret Mahkemesinin karar verilmesine yer olmadığına dair kararının dayanağı olan ilgili Kanun'un Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine bozma kararı vermiştir. Bozma kararında tarafların iddia ve savunmaları ile ilk itirazları değerlendirilerek davanın esası hakkında bir karar verilmesi istenmiştir. Bozma nedenine göre de başvurucunun temyiz itirazları incelenmemiştir. Bozma sonrası Ticaret Mahkemesinin davanın zamanaşımından reddine dair kararının temyizi üzerine Yargıtay Dairesi ilamında, "bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığı" ifade edilmiş ise de -ilk bozma ilamı gözetildiğinde- kazanılmış hak oluşturan yönlerin neler olduğunun ortaya konulamadığı, bu açıdan yapılan uygulamanın hukuki belirlilik ve öngörülebilirliğe

aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

65. Sonuç olarak başvurucunun zamanaşımı definde bulunulmasının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğine dair iddiası değerlendirilmeden ve kazanılmış hak oluşturan yönlerin neler olduğu ortaya konulamadan verilen kararın hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkilediği, başvurucu üzerinde aşırı bir külfet meydana getirdiği, başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin orantısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

66. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

67. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 46.589 avro maddi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

68. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

69. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

70. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Yargıtay 11. Hukuk Dairesine (E.2024/3273, K.2024/5062) iletilmek üzere Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2023/732, K.2024/65) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

R.K.

B. No: 2019/3783 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/3783

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

R.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/3783)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Elif ÇELİKDEMİR ANKITCI

Başvurucu : R.K.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yakalama ve gözaltında kolluk görevlileri tarafından yaralanma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/1/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler doğrultusunda tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. 1979 yılı doğumlu olan başvurucu, olay tarihinde Ankara'da yaşamakta ve jandarma yüzbaşı olarak görev yapmaktadır.

6. Başvurucunun Jandarma Genel Komutanlığı Harekât Merkezinde personel subayı olarak nöbetçi olduğu 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî darbe teşebbüsü gerçekleşmiş ve Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hal (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir (darbe teşebbüsüne ilişkin sürece dair detaylı açıklamalar için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017).

7. Başvurucu 16/7/2016 tarihinde askerî darbe teşebbüsüne katıldığı şüphesiyle görev yaptığı Jandarma Genel Komutanlığında yakalanarak gözaltına alınmıştır. Gözaltına alınırken başvurucu hakkında sağlık raporu düzenlenip düzenlenmediği ile ilgili bilgi mevcut değildir.

8. 16/7/2016-24/7/2016 tarihleri arasında gözaltında tutulan başvurucu ile ilgili düzenlenen sağlık raporları başvuruya yansıdığı kadarıyla şöyledir:

i. Ankara Ulus Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen 18/7/2016 tarihli genel adli muayene raporunda başvurucunun sağ gözünde ekimotik lezyon, sırtında küçük (1-2 cm) ekimotik lezyonlar olduğu belirtilerek hayati tehlikesinin bulunmadığı açıklanmıştır.

ii. Ankara Gazi Mustafa Kemal Devlet Hastanesi (Gazi Devlet Hastanesi) tarafından düzenlenen 20/7/2016 tarihli genel adli muayene raporunda daha önceki muayenelerden farklılık saptanmadığı belirtilmiştir.

iii. Gazi Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen 22/7/2016 tarihli genel adli muayene raporunda başvurucunun şikâyetinin olmadığı, muayenesinin daha önceki muayenesiyle uyumlu olduğu, herhangi ek bir patolojinin saptanmadığı ifade edilmiştir.

iv. Gazi Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen 23/7/2016 tarihli genel adli muayene raporunda başvurucunun şikâyetinin olmadığı, önceki muayene bulgularının geçerli olduğu dile getirilmiştir.

v. Gazi Devlet Hastanesi tarafından düzenlenen 25/7/2016 tarihli genel adli muayene raporunda herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı vurgulanmıştır.

9. Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçunu işlediği şüphesiyle hakkında soruşturma başlatılan başvurucu, Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliğinin 24/7/2016 tarihli kararıyla tutuklanarak Sincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) yerleştirilmiş; ardından Sincan 1 No.lu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir.

10. İnfaz Kurumuna giriş işlemleri yapıldığı esnada kurum hekimi tarafından başvurucu muayene edilerek hakkında sağlık fişi düzenlenmiştir. Başvuru formuna ekli olarak sunulan 25/7/2016 tarihli sağlık fişi (giriş raporu) şöyledir:

"Her iki kulağının arkasında sıyrıklar, her iki orbitada hematom, sağ omuz köprücük kemiği üzerinde ekimotik lezyon, sağ kol lateralde geniş alanda ekimoz, sol kol yan ve orta kısımda ekimotik lezyonlar, sırtta yaygın bir alanda yüzeysel sıyrıklar ve ekimotik lezyonlar, her iki dirsekte ve her iki el bileğinde yüzeysel sıyrıklar, sol yanda geniş ekimotik alan, her iki uyluk ön ... [okunamadı] ve yan kısmında ekimotik alanlar, sol diz lateralde 2x2 cmlik sıyrık, tibia ön yüzde yüzeysel sıyrık, sol ... [okunamadı] altında 1x2 cmlik, sağ malleous üzerinde 1x2 cmlik, her iki gluteal bölgede geniş bir alanda ekimotik lezyonlar mevcut. Başkaca travmatik lezyon saptanmadı."

11. Başvurucu hakkında yürütülen soruşturma neticesinde anayasal düzeni ortadan

kaldırmaya teşebbüs etme, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs etme, silahlı terör örgütü üyesi olmak, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, kasten öldürme, kasten öldürmeye teşebbüs, askerî komutanlıkların gasbı, kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma suçlarından cezalandırılması istemiyle 23/6/2017 tarihinde kamu davası açılmıştır.

12. Başvurucu hakkında açılan ceza davasının yargılaması devam ederken 13/12/2017 ve 29/12/2017 tarihli dilekçeleriyle gözaltında işkence gördüğünü iddia ederek Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyette bulunmuştur.

i. Başvurucu 13/12/2017 tarihli dilekçesinde gözaltında bulunduğu sırada işkenceye maruz kaldığını ifade ederek sağlık raporlarını temin edemediğini belirtmiştir.

ii. Başvurucunun 29/12/2017 tarihli dilekçesi başvuru formuna eklediği sağlık raporlarıyla birlikte şöyledir:

"Ekte sunmuş olduğum dokuz sayfadan ibaret yazı ve sağlık raporu doğrultusunda gerekli soruşturmanın yapılarak ilgili kamu görevlileri hakkında işkence suçundan kamu davası açılmasını arz ederim."

13. Başvurucunun şikâyeti üzerine Başsavcılıkça soruşturma başlatılmış, başvurucunun ifadesi Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) vasıtasıyla alınmıştır. Başvurucunun ifadesi şöyledir:

"Ben 16 Temmuz 2016 tarihinde meydana gelen darbe girişiminden sonra, Jandarma Genel Komutanlığı Beştepe Karargahından gözaltına alınarak, Ankara Emniyet Müdürlüğü bahçesinde bulunan bir spor salonuna getirildim. Cumhuriyet Savcılığına sevk edildiğim 24 Temmuz 2016 tarihine kadar burada kaldım. Burada kaldığım süreç içerisinde, değişik günlerde, isimlerini, simalarını ve fiziksel özelliklerini hatırlayamadığım çok sayıda polisin şiddetine maruz kaldım. Bana tekme ve yumruklarla vurdular. En son raporum Sincan T Tipi Cezaevinde alındı. Ben, beni darp eden şahıslardan şikayetçiyim.

23. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanan, açık kimlik bilgilerini bilmediğim, esmer, uzun boylu, iri yarı, ismini A. olarak hatırladığım uzman erbaş olan şahıs da, çök, kalk, sürün şeklindeki fiziksel aktivitelerle bize kötü muamelede bulunan şahıstan da şikayetçiyim. Bize ayrıca hakaret ediyordu. Ancak hakaretleri şu anda hatırlayamıyorum. Bu şahsın 28. Mekanize Tugay Komutanlığında görevli olduğunu biliyorum. Şu anda tahliye edilmiş olabilir. Bu şahıs da Fethullahçı Terör Örgütü üyeliğinden yargılanıyordu. Ben bu şahıstan da şikayetçiyim. Başka bir diyeceğim yoktur."

14. Başsavcılık, başvurucu hakkındaki yakalama tutanağı ile gözaltı süresince aldırılan sağlık raporlarını başvurucunun yargılandığı ceza mahkemesinden talep etmiştir. Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) istenen belgeleri CD içinde iletmesi nedeniyle ilgili belgelerin UYAP'a kayıtlı olmadığı anlaşılmış, Ağır Ceza Mahkemesinin soruşturma dosyasına gönderdiği sağlık raporlarına ulaşılamamıştır.

15. Başvurucu 3/9/2018 tarihli üç sayfadan oluşan Başsavcılığa ilettiği dilekçesinde; şikâyet dilekçesine ve SEGBİS ile alınan ifadesine ek olarak on bent hâlinde yakalama ve arama anından itibaren görevli tüm kolluk memurları ve amirleri ile hakkında rapor düzenleyen sağlık görevlilerinin tamamından şikâyetçi olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda yakalamaya

katılan, gözaltı işlemleri yapan, kendisini spor salonuna götüren, gözaltı süresince spor salonunda görevli olan, sorguya çıkarılmak üzere adliyeye ve tutuklandıktan sonra ceza infaz kurumuna sevk işlemleri sırasında görevli olan tüm görevlilerden şikâyetçi olan başvurucu, kamera kayıtlarının ve sağlık raporlarının Başsavcılıkça temin edilmesini talep etmiştir.

16. Ağır Ceza Mahkemesine yeniden müzekkere yazılması üzerine bu kez 24/9/2018 tarihinde Başsavcılığa 194 sayfadan oluşan yargılamaya ilişkin evrak gönderilmiştir. Yapılan araştırmada bu belgelerin içinde başvurucunun yakalanmasına ilişkin bir tutanak olduğu görülmüştür. Buna göre başvurucunun da aralarında bulunduğu on altı kişi darbe girişiminde yer aldıkları şüphesiyle polis, halk ve darbe girişiminde yer almayan askerler tarafından ikna edilerek veya zor kullanılarak yakalanmış; Ankara Emniyet Müdürlüğü darbe girişiminden sonra kullanılamaz hâle geldiğinden bu kişiler gözaltına alınarak spor salonlarına götürülmüştür.

17. Yine yargılama evrakları içinde bulunan 15/3/2017 tarihli başka bir tutanakta darbe girişimi sonrası başvurucu ile birlikte yakalanıp gözaltına alınan bir kısım darbeci askerin Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne teslim edilmek amacıyla getirildiği sırada bütün engelleme çabalarına rağmen İl Emniyet Müdürlüğü önünde toplanan öfkeli sivil halk tarafından darbedildiği belirtilmiştir. Aynı tutanakta; gözaltında tutuldukları kapalı spor salonunda üst rütbeli askerlerin alt rütbeli askerlerle bir arada bulunamayacaklarını beyan ederek kolluk görevlilerine sözlü ve fiziki olarak direnmeleri sonucu kendilerine orantılı güç kullanılarak dirençlerinin kırıldığı, alt ve üst rütbeli askerler arasında çıkan arbedede gözaltındaki askerlerin bir kısmının yaralandığı ifade edilmiştir.

18. Başsavcılık 16/11/2018 tarihinde Ankara Emniyet Müdürlüğünde görevli polis memurları, A. isimli uzman çavuş, başvurucu ile ilgili rapor tanzim eden sağlık görevlileri hakkında işkence yapma ve görevi kötüye kullanma suçlarını işlediklerine ilişkin yeterli şüphe olmadığı gerekçesiyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"15 Temmuz 2016 tarihinde FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensuplarınca darbe teşebbüsünde bulunulduğu, TBMM, Ankara Emniyet Müdürlüğü ve bir çok kamu binasının bombalandığı, halka ateş edildiği, çok sayıda sivil ve resmi şahsın ölümüne neden olunduğu, darbenin bastırılması sırasında darbecilerin çoğu yerde direndikleri, zor kullanma durumunda kalınıldığı, devletin varlığını devam ettirebilmesi açısından kendisine karşı yapılan bu teşebbüsü bastırma yetkisinin bulunduğu, bunu yerine getirmeye çalışan kamu görevlilerinin kanunun kendilerine verdiği yetkiyi kullandıkları, halen Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/30 esas sayılı dava dosyasında sanık sıfatıyla yargılanan şikayetçi [R.K.nin] Jandarma Genel Komutanlığında meydana gelen olaylar sırasında, dosya arasında bulunan yakalama tutanağında da belirtildiği şekilde, polis, sivil halk ve darbe teşebbüsü içinde yer almayan askerler tarafından ikna ve zor kullanılmak suretiyle etkisiz hale getirildikten sonra yakalandığı, yakalama işlemleri sırasında yaralanmış olabileceği, bu nedenle yasada belirtilen işkence suçunun unsurlarının oluşmadığı,

Doktor raporları içeriği ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde, Ankara Emniyet Müdürlüğünde sorguda bulunduğu sırada işkence ve kötü muameleye maruz kaldığına dair soyut iddiası dışında dilekçelerinde belirtilen iddialar ile ilgili görevliler hakkında kamu davası açmak için yeterli şüphenin olmadığı tüm dosya kapsamı ile anlaşılması karşısında;

Şikayetçinin iddiası hakkında kovuşturmaya yer olmadığına... "

19. Başvurucunun, Başsavcılık kararına itirazı Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin 31/12/2018 tarihli kararıyla "Başsavcılık kararının usul ve yasaya uygun olduğu" gerekçesiyle reddedilmiştir.

20. Başvurucu nihai kararı 15/1/2019 tarihinde öğrenmiştir.

21. Başvurucunun gözaltı sürecinde işkence gördüğüne ilişkin benzer şikâyetlerini içerir 2018/2217 ve 2018/30316 numaralı bireysel başvuruları başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle sırasıyla 10/5/2018 ve 10/12/2019 tarihlerinde Anayasa Mahkemesince kabul edilemez bulunmuştur.

22. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonunda 26/6/2020 tarihinde başvurucu anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, cebir, tehdit veya hile kullanarak kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarını işlediği gerekçesiyle ağırlaştırılmış müebbet hapis ve 30 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmış olup anılan karar hâlihazırda kesinleşmemiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

23. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kasten yaralama" başlıklı 86. maddesinin başvuru tarihi itibarıyla ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

...

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

...

İşlenmesi hâlinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır."

24. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" başlıklı 160. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar."

B. Uluslararası Hukuk

25. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İşkence yasağı" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 3. maddesi ile ilgili içtihatlarında

kötü muamele yasağının demokratik toplumların en temel değeri olduğunu vurgulamış; terörle ya da organize suçla mücadele gibi en zor şartlarda dahi mağdurların davranışlarından bağımsız olarak işkence, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlerin Sözleşme'yle yasaklandığını belirtmiştir. AİHM, kötü muamele yasağının Sözleşme'nin 15. maddesinde belirtilen toplum hayatını tehdit eden kamusal tehlike hâlinde dahi hiçbir istisnaya yer vermediğine dair içtihatlarını da hatırlatmıştır (Selmouni/Fransa [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 95; Labita/İtalya [BD], B. No: 26772/95, 6/4/2000, § 119).

27. Öte yandan bir muamele veya cezanın kötü muamele olduğunun söylenebilmesi için eylemin minimum ağırlık eşiğini aşması beklenir (Raninen/Finlandiya, B. No: 20972/92, 16/12/1997, § 55; Erdoğan Yağız/Türkiye, B. No: 27473/02, 6/3/2007, §§ 35, 37; Gäfgen/Almanya [BD], B. No: 22978/05, 1/6/2010, §§ 88, 90; Costello-Roberts/Birleşik Krallık, B. No: 13134/87, 25/3/1993, § 30).

28. AİHM, sağlıklı olarak gözaltına alınan bir kişinin serbest bırakıldığı sırada yaralanmış olması hâlinde bu yaralanmanın nasıl oluştuğu konusunda geçerli bir açıklama getirmenin devletin yükümlülüğünde olduğunu belirtmiştir (Selmouni/Fransa, § 87).

29. AİHM, Sözleşme'nin 3. maddesinin tartışılabilir ve makul şüphe uyandıran kötü muamele iddialarının etkin biçimde soruşturma yükümlülüğü getirdiğine dikkat çekmektedir (Labita/İtalya, § 131; Tepe/Türkiye, B. No: 31247/96, 21/12/2004, § 48). AİHM'in içtihadında tanımlanan etkinlik için minimum standartlar soruşturmanın bağımsız, tarafsız, kamu denetimine açık olmasını, yetkili makamların titizlikle ve süratli biçimde çalışmasını gerektirmektedir (Mammadov (Jalaloglu)/Azerbaycan, B. No: 34445/04, 11/1/2007, § 73; Çelik ve İmret/Türkiye, B. No: 44093/98, 26/10/2004, § 55).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Anayasa Mahkemesinin 29/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

31. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

32. Başvurucu; kolluk görevlileri tarafından gözaltına alındığı 16/7/2016-24/7/2016 tarihleri arasında görevlilerce tekme, yumruk, tokat ve cop ile dövülerek işkence gördüğünü ileri sürmüştür.

33. Bakanlık görüşünde; başvurucunun kötü muamele iddiasını destekleyecek nitelikte bir bulguya rastlanmadığı, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamındaki iddialarının kanıtlanmamış şikâyetlerden oluştuğu, Başsavcılığın soruşturma işlemlerini özenle yerine getirdiği ancak kötü muamelenin varlığı hususunda herhangi bir emareye ulaşılamadığı, Başsavcılıkça verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karardaki gerekçeden ayrılmayı gerektirecek maddi ve hukuki bir neden bulunmadığı ifade edilmiştir.

34. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında sağlık raporlarını bir yılda temin ettiğini,

öldürülme kastıyla hareket edilerek işkenceye maruz kaldığını, korktuğu ve gerekli belgeleri temin etmesi zaman aldığı için şikâyetini geç dile getirdiğini, gözaltından çıkış raporunda darp ve cebir izi bulunmadığı belirtilmesine rağmen infaz kurumuna giriş raporunda darp edildiğinin rapora yansıdığını iddia etmiş ve hak ihlallerinin tespit edilmesini talep etmiştir.

2. Değerlendirme

35. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

36. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

37. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, … kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

39. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

40. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını

ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27).

41. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K., § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 83).

42. Kişinin gözaltı veya tutukluluk gibi devletin kontrolü altında bulunduğu sırada yaralanması hâlinde yetkili makamlar, bu olaya ilişkin tatmin edici ve inandırıcı bir açıklama getirmekle yükümlüdür (S.D. [1. B.], B. No: 2013/3017, 16/12/2015, §§ 89, 90; Cengiz Kahraman ve Kenan Özyürek [1. B.], B. No: 2013/8137, 20/4/2016, § 95) zira bu tür olayların gerçekleşme koşullarına ilişkin bilgiler çoğunlukla yetkili makamların erişimindedir (Ferit Kurt ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/9957, 8/6/2021, § 74).

43. Sözü edilen açıklama yükümlülüğü, mağdurun anlatımına şüphe düşüren delillerin ortaya konulması suretiyle yerine getirilebilir. İspat külfetinin yerine getirilip getirilmediğinin değerlendirilmesinde sadece yaralama olayı hakkında yürütülen soruşturma sonunda verilen karar değil, tüm soruşturma evrakı dikkate alınır. Yükümlülüğün yerine getirilmemesi durumunda Anayasa Mahkemesi, yaralanmanın devlet görevlilerinin güç kullanmasından ileri geldiği sonucuna varabilir (Tahsin Aycan [1. B.], B. No: 2021/51576, 2/10/2025, § 27).

44. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

45. Başvurucu, askerî darbe teşebbüsüne katıldığı gerekçesiyle 16/7/2016 tarihinde gözaltına alınmış, 24/7/2016 tarihinde tutuklanarak İnfaz Kurumuna konulmuştur. Başvurucu gözaltına alınırken, gözaltı süresince ve gözaltından çıkarıldıktan sonra kolluk görevlilerinin sözlü ve fiziki şiddetine maruz kaldığını belirtmiş; ayrıca yaralanmasına rağmen sağlık görevlilerinin bu durumu tespit etmemesi nedeniyle de tüm sağlık

görevlilerinden şikâyetçi olmuştur.

46. Başvurucunun da aralarında bulunduğu on altı kişinin yakalanmasıyla ilgili olarak düzenlenen tutanakta bu kişilerin darbe girişiminde yer aldıkları şüphesiyle polis, halk ve darbe girişiminde yer almayan askerler tarafından ikna edilerek veya zor kullanılarak yakalandıkları açıklanmıştır. Bu durumda başvurucunun ikna edilmek suretiyle mi yoksa zor kullanılarak mı yakalandığı belli değildir. Diğer taraftan Başsavcılığın karar gerekçesinde başvurucunun yakalanma sırasında yaralanmış olabileceğinin belirtildiği, dolayısıyla başvurucunun yakalanma veya gözaltına alınma anında direnip direnmediği, direndiyse direncinin kırılması amacıyla güç kullanılıp kullanılmadığı ya da kullanıldıysa tam olarak ne şekilde güç kullanıldığı açıklığa kavuşturulmamıştır.

47. Başvurucu hakkında düzenlenen sağlık raporları incelendiğinde başvurucunun gözaltına alındığı gün veya ertesi gün sağlık kontrolü yapıldığına ilişkin bilgi bulunmadığı gözlemlenmiştir. Başvurucunun gözaltına alındığı tarihten iki gün sonra düzenlenen sağlık raporunda göz çevresinde ve sırtında küçük çaplı morluk tespit edilmiştir. Dokuz gün gözaltında tutulan başvurucunun gözaltı süresince yapılan sağlık kontrollerinde öncesinden farklı fiziki bir bulgunun tespit edilmediği anlaşılmıştır.

48. Öte yandan başvurucunun gözaltından çıkarıldığı gün hakkında düzenlenen iki sağlık raporu arasında ciddi farklılıkların göze çarptığı belirtilmelidir. Başvurucunun gözaltından çıkarılırken Gazi Devlet Hastanesi tarafından yapılan sağlık kontrolünde vücudunda darp ve cebir izi bulunmadığı ifade edilmiş ancak aynı gün infaz kurumu hekimliği tarafından düzenlenen sağlık fişinde başvurucunun vücudunda çok sayıda lezyon (ekimoz, hematom ve sıyrık) olduğu tespiti yapılmıştır. Bu iki rapor arasındaki çelişki soruşturma makamlarınca araştırılmamış, bu bağlamda raporları düzenleyen sağlık görevlilerinin konuya ilişkin bilgisine başvurulmamıştır. Sağlık raporları arasında bu uyumsuzluk, başvurucunun sağlık raporlarının gerçeğe aykırı düzenlendiği iddiasının da dayanaksız olmadığını ortaya koymaktadır.

49. Sağlık raporlarındaki çelişkilerin giderilmemesinin yanı sıra Başsavcılıkça maddi gerçeğe ulaşmayı sağlayan herhangi bir delil toplanmamıştır. Şikâyet edilen kolluk veya sağlık görevlilerinin kimliklerinin tespitine yönelik bir çaba sarf edilmemiş, bu amaçla başvurucunun ifadesinde geçen ve ismini belirttiği kolluk görevlisine (asker) ulaşılması için özen gösterilmemiştir. Şüpheliler belirlenmemiş ve şüphelilerin savunmaları alınmamıştır. Kısaca soruşturma makamlarının maddi gerçeğe ulaşmak için yeterli çaba göstermediği değerlendirilmiştir.

50. Delil toplamada eksiklik veya gecikmeler kadar soruşturmada temelden yoksun sonuca varılması da Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden sorun teşkil edebilmektedir. Kararda başvurucunun yakalanması sırasında kamu görevlilerince veya üçüncü kişiler tarafından yaralanmış olabileceği belirtilmiş ise de yakalanmasından dokuz gün sonra infaz kurumu hekimliği tarafından tespit edilen yaralanma bulgularının fazlalığı gözönüne alındığında yakalanma anında kullanılmış olabileceği kabul edilen olası gücün hangi veriye dayanılarak orantılı olduğunun değerlendirildiği anlaşılamamıştır. Kaldı ki gözaltından çıkarılan başvurucuda tespit edilen yaralanma bulgularının gözaltı sürecinde oluşma ihtimalinin ne şekilde dışlandığı soruşturma makamlarınca ortaya konulmamıştır.

51. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

52. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayı çevreleyen maddi koşullar, inceleme yapmaya olanak verecek şekilde aydınlatılmalıdır. Olayın aydınlatılması ise ihlal iddiaları ile ilgili etkili bir soruşturma yapılmasına bağlıdır. Başvuruya konu olayda olayı çevreleyen koşullar yeterince aydınlatılmadığından bu aşamada kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılması mümkün görülmemiştir.

VI. GİDERİM

53. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

54. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma merciinin yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

55. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin soruşturmanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmayla ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

D. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2018/16908) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvuru gözaltı sürecinde kolluk görevlileri tarafından hukuka aykırı güç kullanımı neticesinde yaralanma meydana gelmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkin olup, Mahkememiz çoğunluğu tarafından, kötü muamele yasağının usul boyutu ile ihlal edildiğine karar verilmiştir. Aşağıda belirtilen nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Başvurucu, 16 Temmuz 2016 tarihinde Jandarma Genel Komutanlığında darbeci askerler ile birlikte yakalanarak gözaltına alınmıştır. 24 Temmuz 2016 tarihinde de sevk edildiği Ankara 8. Sulh Ceza Hakimliği tarafından da tutuklanmıştır. Başsavcılık tarafından hakkında 23 Haziran 2017 tarihinde açılan ceza davası sonucunda Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucu anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, cebir tehdit veya hile kullanarak kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçlarından ağırlaştırılmış müebbet hapis ve 30 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, söz konusu karar henüz kesinleşmemiştir.

Başvurucu, gözaltında tutulduğu süre zarfında kolluk görevlileri tarafından işkence ve kötü muameleye tabi tutulduğuna ilişkin olaylardan yaklaşık bir buçuk yıl sonra 29 Aralık 2017 tarihinde şikâyette bulunmuştur. Başvurucunun şikâyeti üzerine Başsavcılık tarafından derhal soruşturma işlemlerine başlanılmış, bu kapsamda 24 Ocak 2018 ile 21 Eylül 2018 tarihlerinde başvurucunun yargılamasının yapıldığı Ağır Ceza Mahkemesi'ne müzekkere yazılarak başvurucunun dava dosyası içerisinde bulunan yakalama, gözaltı tutanakları sevk/bırakma formları ile doktor raporları istenilmiştir. İstenilen belgeler Ağır Ceza Mahkemesi tarafından Başsavcılığa gönderilmiştir. Ayrıca Başsavcılık tarafından 28 Mart 2018 tarihinde başvurucunun barındırıldığı Sincan 1 No'lu Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne talimat yazılmış, başvurucun ifadesi 2 Nisan 2018 tarihinde SEGBİS ortamında soruşturmayı yürüten Cumhuriyet Savcısı tarafından bizzat alınmıştır. Diğer taraftan Başsavcılık tarafından yine Ankara Emniyet Müdürlüğüne talimat yazılarak başvurucunun gözaltında tutulduğu süre zarfında düzenlenen sağlık raporları ile diğer belgelerin varsa güvenlik kamera kayıtlarının gönderilmesi istenilmiş, 16 Kasım 2018 tarihinde gönderilen cevabi yazı ekinde yer alan tutanakta, kamera sistemlerinin bulunduğu merkez ile bağlı olduğu tesisatın darbe girişimi sırasında zarar gördüğü ve kullanılamaz durumda olduğu belirtilmiştir.

Başvurucunun maruz kaldığını iddia ettiği ve fakat özen yükümlülüğüne aykırı olarak bir buçuk yıl kadar sonra dile getirdiği kötü muamele şikayetine ilişkin Başsavcılık, başvurucunun raporları ile toplanan bilgi ve belgeler üzerinde yaptığı incelemede başvurucunun gözaltında tutulduğu süre zarfında kötü muameleye tabi tutulduğuna ilişkin delil bulunmadığını tespit etmiş, yaralanmaların başvurucunun yakalanması sırasında meydana geldiği kanaatine varmıştır. Başsavcılık tarafından, şikayete konu olayın gerçekleştiği darbe girişiminin organize edilme şekli, katılan şüpheli sayısı, darbeci askerlerin gerek kamu kurumlarına gerekse sivil vatandaşlara karşı saldırgan tutumu, başvurucu ile birlikte yakalaması yapılan diğer şüphelilerin Jandarma Genel Komutanlığı içerisinden ele geçirilmeleri, bu kapsamda darbe girişiminde bulunan askerlerin dirençlerinin kırılması ve yakalanmaları için artan oranda ve orantılı olarak yapılan müdahale sırasında başvurucuda oluşmuş olabileceği değerlendirilen hafif nitelikteki

yaralanmalarının işkence suçunun unsurlarını oluşturmayacağı, başvurucunun gözaltında tutulduğu sırada işkenceye maruz kaldığına ilişkin de delil bulunmadığı değerlendirilerek 16 Kasım 2018 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığı (KYOK) kararı verilmiştir. Bu kapsamda Başsavcılık, yaşanan darbeye teşebbüs olayı karşısında kullanılan gücün kolluğun zor kullanma yetkisi kapsamında kaldığı sonucuna varmıştır. Dosya kapsamından, Başsavcılık tarafından soruşturmanın 11 ay gibi kısa bir sürede tamamlandığı anlaşılmaktadır.

Anayasa Mahkemesine göre, yürütülecek ceza soruşturmaları, sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verecek şekilde etkili ve yeterli olmalıdır. Soruşturmanın etkili ve yeterli olduğundan söz edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek olayı aydınlatabilecek ve sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delilleri toplaması gerekir. Dolayısıyla kötü muamele iddialarının gerektirdiği soruşturma bağımsız bir şekilde, hızlı ve derinlikli yürütülmelidir. (Cezmi Demir ve diğerleri, Başvuru Numarası: 2013/293, Karar Tarihi: 17/7/2014, R.G. Tarih-Sayı: 22/10/2014-29153, §114). Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm ya da yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Anayasa’nın 17. maddesinde devlete yüklenen pozitif yükümlülüklerin usuli boyutunu oluşturan etkin soruşturma yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil araç yükümlülüğüdür. Buna göre, Anayasa’nın 17. maddesi, hiçbir şekilde başvuruculların üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkının olduğu, devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (Cezmi Demir ve diğerleri, §113; Yıldız Cingöz başvurusu, Başvuru Numarası: 2019/16011, K. Tarihi: 19/1/2022, § 41).

Anayasa Mahkemesi, olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevi olduğunu (Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68). belirterek, Anayasa Mahkemesinin ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine doğrudan geçecek şekilde delillerin değerlendirmesini yapmasının veya yürütülmesi gerekli olan soruşturma işlemlerini belirlemesinin söz konusu olmadığını, Anayasa Mahkemesinin bu hususlaki görev ve yetkisinin ilgili yargısal sürecin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan hakların güvencelerinde aranan hususların sağlanıp sağlanmadığının incelemesinden ibaret olduğunu ifade etmiştir (Yıldız Cingöz başvurusu, § 43).

Yukarıda belirtildiği üzere soruşturma açısından önem arz eden husus, kararın niteliği değil, başvuruculların ve genel olarak da toplumdaki diğer bireylerin hukukun üstünlüğüne olan inancını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlerin hoş gösterildiği ya da bu tür eylemelere kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından yeterli hız ve özenin gösterilip gösterilmediğinin ortaya konulmasıdır. Somut olayda Başsavcılığın gerekli yazışmaları yaptığı, belge ve bilgileri topladığı, başvurucunun soruşturma sürecine etkili biçimde katıldığı, hukuki bir gerekçe ile soruşturma açmadığı ve soruşturmanın hızlı bir şekilde sonuçlandırıldığı görülmektedir. Dolayısıyla soruşturma işlemleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde Başsavcılıkça yapılan soruşturmanın etkili ve hızlı bir biçimde yürütülmediği söylenemeyecektir.

Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu ile ihlal edilmediğine karar verilmesi gerektiğinden, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

HALİL NUMAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/7295 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/7295

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL NUMAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/7295)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucular : Halil NUMAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (D) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, pilot olarak görev yapmaktayken yükümlülük süresini tamamlayarak Türk Silahlı Kuvvetlerinden (TSK) istifa eden başvuruculların 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında görevine geri çağrılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Ülkemizin 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmasına ilişkin süreç, Millî Güvenlik Kurulu kararları, darbe teşebbüsünün bastırılmasının akabinde Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal (OHAL) süreci ve bu süreçte uygulanan tedbirler Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında detaylı şekilde yer almaktadır (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-66; Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; Alparslan Altan [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; ayrıca bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı).

3. OHAL sürecinde genel ve soyut normlar ihdas edilerek alınan tedbirlerin yanı sıra kişiler

hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler de tesis edilmiştir. Bu bağlamda 25/8/2017 tarihli ve 30165 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (694 sayılı OHAL KHK'sı) 37. maddesiyle TSK'dan ayrılan pilot subayların uçuş için gerekli şartları sağlamaları ve haklarında yaptırılacak güvenlik soruşturmalarının olumlu olması kaydıyla ihtiyaç duyulan hava aracı tiplerinde on sekiz yıllık yükümlülük süresini tamamlamaları için yeniden subay nasbedileceklerine yönelik bir kural getirilmiştir.

4. Başvurucular, TSK bünyesinde pilot subay olarak görev yapmışlar ve zorunlu yükümlülük sürelerini doldurmalarının akabinde istifa ederek ya da başka nedenlerle 2017 yılı öncesinde görevlerinden ayrılmışlardır. 15 Temmuz darbe girişiminin sonrasında kabul edilen 694 sayılı OHAL KHK'sının 37. maddesiyle 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na eklenen ek geçici 98. madde ile TSK'dan ayrılan pilot subayların yükümlülük süreleri on sekiz yıla çıkarılmış ve bu kapsamdaki pilotlar kamu görevlerine geri çağrılmıştır. 25/8/2017 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren söz konusu OHAL düzenlemesi 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 35. maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

5. Başvurucular, pilotaj muayenesi ve fizyolojik eğitim sürecinin başlatılması amacıyla çağrı yazılarıyla muayeneye davet edilmiştir. Başvurucular, söz konusu zorunlu çağrı işleminin iptal edilmesi talebiyle idare mahkemelerinde iptal davaları açmıştır. Dava dilekçelerinde özetle 2012 yılında yapılan yasal değişikliklerle pilotaj eğitim sürelerinin iki katı süreyle hizmet zorunluluğu getirildiğini, dolayısıyla pilotların on üçüncü hizmet yılında görevlerinden ayrılabilmelerine imkân sağlandığını, kendilerinin söz konusu süreyi tamamlayarak görevlerinden ayrıldıklarını, zorunlu yükümlülük süresini artıran ve geriye dönük şekilde uygulanan düzenlemenin sivil havacılıkta devam eden mesleki kariyerlerini, aile düzenlerini ve beklentilerini olumsuz şekilde etkileyeceğini ifade etmiştir.

6. İdare mahkemelerince, başvuruculaların on sekiz yıllık zorunlu hizmet süresini tamamlamak üzere yeniden pilot subaylık görevine çağrılmalarına ilişkin dava konusu işlemlerde mevzuata aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davaların reddine karar verilmiştir. Kararların gerekçelerinde özetle; göreve geri çağırma işleminin kanuni dayanağının bulunduğu, yapılan düzenlemede bu hususta idareye takdir hakkı tanınmadığı, Hava Kuvvetleri Komutanlığının yeniden yapılandırılması kapsamında başvuruculaların hizmetine ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Ayrıca bazı kararlarda millî savunma hizmetlerinin önemi ve ülkemizin ulusal güvenliğinin gerekleri çerçevesinde acilen kapatılması gereken personel açığının bulunduğu, pilotların zorlu süreçlerin ve uzun eğitimlerin sonunda göreve başlayabildikleri, bu durumda oluşan ihtiyacın kısa sürede başka türlü giderilemeyeceği ifade edilmiştir. Bazı kararlarda ise kapsama giren personelin olası mali kayıplarını giderici ya da azaltıcı hükümlerin de bulunduğu vurgulanmıştır. İstinaf başvuruları bölge idare mahkemesince kesin şekilde reddedilmiştir.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların süresinde yapılan 2020/7295 numaralı başvuru ile birleştirilmesine

karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucular; görevlerini yerine getirerek zorunlu hizmet sürelerini tamamladıklarını, akabinde istifa ederek veyahut başka nedenlerle görevlerinden ayrılmak suretiyle sivil havacılık alanında çalışmaya başladıklarını, zorunlu hizmet süresini on sekiz yıla çıkaran düzenlemelerin geriye dönük olarak uygulanmasının kazanılmış haklarına ve hukuki güvenlik ilkesine aykırı olduğunu ifade ederek adil yargılanma hakkının, özel hayata saygı hakkının ve hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Bir kısım başvurucu yönünden sunulan Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. Bir kısım başvurucu Bakanlık görüşüne karşı sunduğu beyan dilekçesinde önceki ihlal iddialarını tekrar etmiştir.

11. Başvurucular hakkında gerçekleştirilen işlemler, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte müdahalenin başvuruculaların mesleki faaliyetlerinin aksamasına, kariyer planlarının değişmesine, sosyal çevreleriyle olan ilişkilerine önemli derecede etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvuru özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (aynı yönde ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Erdal Erbayram [1. B.], B. No: 2019/25121, 7/6/2023, § 23; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110).

12. Başvuruya konu olan işlemler, tüm ülkede OHAL'in devam ettiği bir süreçte tesis edilmiştir. Söz konusu işlemlerin terör örgütleriyle irtibatlı ya da iltisaklı olduğu değerlendirilen pilot subayların TSK'dan uzaklaştırılması nedeniyle ortaya çıkan personel açığının giderilmesine yönelik alınan tedbirlerden biri olduğu, bu durumun OHAL'in ortaya çıkardığı tehlikeleri bertaraf etmek amacına yöneldiği görülmektedir. Dolayısıyla başvuruculaların özel hayata saygı hakkının ihlal edilip edilmediğine dair inceleme Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca yapılacaktır (Engin Karataş [2. B.], B. No: 2018/3488, 13/9/2022; Erdal Erbayram, § 24; Onur Çalışkan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/2744, 5/9/2023, § 11).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak inceleme; müdahalenin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı, anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunup dokunmadığı, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği ve durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının tespitiyle sınırlı olacaktır (Ayla Demir İşat, § 146; Erdal Erbayram, § 26; Onur Çalışkan ve diğerleri, § 13).

15. Anayasa Mahkemesi somut başvuru konusunu Erdal Erbayram kararında Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında inceleyerek özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. Söz konusu kararda; ülke savunmasının zafiyete uğramaması ve millî güvenliğin temini açısından TSK bünyesinde görev yapan pilot subayların yeterli sayıda ve donanımda olmalarının vazgeçilmez gerekliliklerden biri olduğu, acil ihtiyacın hızlı bir şekilde

giderilebilmesinin zaman alabileceği, mevcut kaynakların ya da sınıf değişikliği suretiyle elde edilen kaynağın yetersiz kalabileceği gibi gerekçelerle eski personelin göreve geri çağrılması şeklinde belirlenen aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli olmadığının söylenemeyeceği, dolayısıyla öngörülen tedbirin keyfî olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte görevlerine dönen pilot subaylara tanınan mali imkânların iyileştirilmesine ilişkin düzenlemeleri de gözeterek kişilerin üstleneceği külfetlerin azaltıldığına dikkat çekilmiştir. Yapılan iyileştirmelerle kapsamdaki kişilerin üstleneceği külfetlerin azaltılması yolunda adımlar atıldığına, ülke savunması ve millî güvenliğin temin edilmesi konusunda oluşan acil ihtiyaç nedeniyle ortaya çıkan kamu yararı karşısında görevine geri çağrılan ve bir süre daha zorunlu hizmet süresine tabi tutulan pilotların aşırı külfet altına sokulmadığına ve tedbirin ölçülü olduğuna ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur. Neticede kamunun menfaati ile görevlerine geri çağrılan pilotların kişisel menfaatleri arasında kurulmaya çalışılan dengenin adil olduğu, öngörülen güvencelere aykırı olmayan tedbirlerin olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısında ölçüsüz olduğunun söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır (Erdal Erbayram, §§ 35-41; Onur Çalışkan ve diğerleri, § 17; Günay Özcan [2. B.], B. No: 2020/22028, 27/11/2024, §§ 16, 17).

16. Somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin Erdal Erbayram kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurucuların özel hayata saygı hakkına etki eden tedbirin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Kamuya açık belgelerde talep eden başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

E. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEBİLE YILMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/19662 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/19662

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEBİLE YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/19662)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Sebile YILMAZ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekili : Av. Harun MUŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, imar uygulaması sırasında bedele dönüştürülen pay karşılığının düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, İstanbul'un muhtelif ilçelerinde bulunan taşınmazların hisseli malikleridir.

3. Taşınmazların bulunduğu yerlerin bağlı olduğu ilgili belediyeler tarafından yapılan imar uygulamalarıyla başvurucuların taşınmazlarının bir kısmından düzenleme ortaklık payı kesilmiş, bir kısmı başvuruculara tahsis edilmiş, kalan kısımlar ise bedele çevrilmiştir.

4. Başvurucular, bedele çevrilen kısımlara ilişkin herhangi bir ödeme yapılmadığı için ilgili belediyeler aleyhine Bakırköy Asliye Hukuk Mahkemeleri (Asliye Hukuk Mahkemeleri) nezdinde tazminat davası açmıştır.

5. Asliye Hukuk Mahkemeleri tarafından yapılan keşifler sonrası düzenlenen bilirkişi raporlarında bedele dönüştürülen hisselerin dava tarihindeki rayiç değerleri esas alınarak 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre taşınmazların bedeli tespit edilmiş ve bu bedel üzerinden davaların kabulüne karar verilmiştir.

6. Asliye Hukuk Mahkemeleri tarafından verilen kararlar Yargıtay 5. Hukuk Dairesince dava sırasında yürürlüğe giren 20/8/2016 tarihli ve 6745 sayılı Yatırımların Proje Bazında Desteklenmesi ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun hükümlerine göre bilirkişi raporu alınması gerektiği gerekçesiyle bozulmuştur.

7. Bozmaya uyan Asliye Hukuk Mahkemeleri bilirkişilerden rapor almıştır. Bilirkişi raporlarında 6745 sayılı Kanun'un 35. maddesi ile 2942 sayılı Kanun'a eklenen geçiçi 12. maddenin birinci fıkrasında yer alan imar uygulamalarından doğan ve idarelerin taraf olduğu her türlü alacak ve bedel artırım davalarında taşınmazın değerinin uygulamanın tapuda tescil edildiği tarih değerlendirme tarihi olarak esas alınmak ve o tarihteki nitelikleri gözetilmek suretiyle tespit edilmesi ve tespit edilen bu bedelin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan yurt içi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) tablosu esas alınmak suretiyle dava tarihi itibarıyla güncellenerek ortaya çıkan bedelin hak sahibine ödenmesi yönündeki hesaplama yöntemi çerçevesinde imar uygulamalarının tapuya tescil edildiği tarihlerdeki taşınmaz bedelleri, TÜİK tarafından açıklanan Yİ-ÜFE kapsamında dava tarihlerine göre güncellenerek hesaplanmıştır.

8. Asliye Hukuk Mahkemeleri tarafından bilirkişi raporlarında belirtilen bedeller üzerinden -söz konusu bedellerin önceki hükmedilen bedellerden düşük olması dolayısıyla- davaların kısmen kabulüne, kısmen reddine karar verilmiştir.

9. Kararlar kanun yolu incelemelerinden geçerek kesinleşmiştir.

10. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvuruların süresinde yapılan 2020/19662 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir. Komisyon ayrıca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

11. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Naşit Yalçın Yazıcıoğlu'nun bireysel başvuruda bulunmadan önce 11/6/2012 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır. Yine başvurucular Sevim Sildir, Nebahat Atalay ve Elife Açıkgöz'ün 15/10/2020 ve 14/7/2020 bireysel başvuru tarihlerinden sonra sırasıyla 18/4/2021, 4/10/2022 ve 27/7/2025 tarihlerinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucular, değerleme yöntemine yönelik yasal değişiklik nedeniyle fahiş oranda zarara uğratıldıklarını, gerçek bedele kavuşmalarının engellendiğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruculara mağdur sıfatı değerlendirilirken başvuruculara asıl alacak ve ferileri bakımından ödeme yapılmasının gözetilmesi, esas bakımından inceleme yapılması durumunda ise Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

14. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. Başvurucu Naşit Yalçın Yazıcıoğlu Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi

gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilecek ve ilgilinin yargılama giderleri dışında 2.000 TL'den fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilecektir.

16. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılması bireysel başvuru alanında özel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

17. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29; Selman Kapan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/7302, 20/4/2016, § 50).

18. Başvurucu Naşit Yalçın Yazıcıoğlu 11/6/2012 tarihinde vefat etmiştir. Av. Harun Muş 15/10/2020 tarihinde Naşit Yalçın Yazıcıoğlu'nun anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapmış, başvuru formunda Naşit Yalçın Yazıcıoğlu'nun ölümünden bahsetmemiştir.

19. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

20. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu Naşit Yalçın Yazıcıoğlu yönünden vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun bu kısmının başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

21. Ayrıca Avukat Harun Muş aleyhine 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Başvurucular Sevim Sildir, Nebahat Atalay ve Elife Açıkgöz Yönünden

22. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 84. maddesinin verdiği yetkiyle

6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucular Sevim Sildir, Nebahat Atalay ve Elife Açıkgöz başvuru tarihinden sonra sırasıyla 18/4/2021, 4/10/2022 ve 27/7/2025 tarihlerinde vefat etmiştir. Başvurucular Sevim Sildir, Nebahat Atalay ve Elife Açıkgöz yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucular Sevim Sildir, Nebahat Atalay ve Elife Açıkgöz yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurucular Yönünden

24. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Muhcu ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2020/36607, 18/12/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, imar uygulaması sırasında bedele dönüştürülen paylara yönelik mevzuatta belirlenen hesaplama yöntemi hakkında değerlendirme yapmış, kamu makamlarının tazminat miktarının belirli ve objektif kurallar çerçevesinde hesaplanmasını sağlayacak düzenleme yaptığını, aynı zamanda tespit edilen bu bedele de dava tarihine kadar Yİ-ÜFE farkının eklenmesi suretiyle enflasyonun etkilerini azaltacak tedbirler aldığını kabul etmiştir. Son olarak başvuruculara taşınmaz hisselerinin bedele dönüştürülmesine yönelik müdahalenin başvuruculara aşırı külfet yüklemediği ve ölçülü olduğunu belirterek başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşmıştır.

25. 2942 sayılı Kanun'da öngörülen ve somut olayda da uygulanan hesaplama yöntemi Anayasa Mahkemesince norm denetimi kapsamında da incelenmiş ve Anayasa'ya aykırı bulunmamıştır (AYM, E.2016/195, K.2017/158, 16/11/2017, § 23). Kararda, taşınmazın değerinin işlemin tapuda tescil edildiği tarih esas alınarak o tarihteki rayiçler üzerinden hesaplanmasının tek başına Anayasa'ya aykırı bir durum oluşturmayacağı kabul edilmiş, ortaya çıkan bedelin Yİ-ÜFE değerleri uygulanmak suretiyle güncellenmesinin gerçek karşılığa ulaşmaya elverişli bir yöntem olduğu vurgulanmıştır.

26. Eldeki olayda da Ali Muhcu ve diğerleri kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Naşit Yalçın Yazıcıoğlu yönünden başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Başvurucular Sevim Sildir, Nebahat Atalay ve Elife Açıkgöz yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca Avukat Harun Muş'un 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

E. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAMDİ BOZKURT

B. No: 2021/6231 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/6231

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAMDİ BOZKURT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/6231)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Yücel ARSLAN

Başvurucu : Hamdi BOZKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ziyaret gününün öğrenim gören çocuklarıyla görüşmeyi sağlayacak şekilde belirlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Kurum) hükümözlü olarak bulunduğu dönemde çocuklarının eğitim durumu nedeniyle hafta içi olarak belirlenen ziyaret gününün hafta sonuna alınması için Kuruma müracaat etmiştir. Kurum İdare ve Gözlem Kurulu (Kurul) kararında; Kurumun kapasitesi, personel yetersizliği ile kurumun asayiş ve güvenliği gözönüne alındığında ziyaret gününün belirlenenden başka bir güne alınmasının güvenlik sorunlarına neden olacağı gerekçesine yer vermiştir. Kurul, kararda COVID-19 pandemisi nedeniyle bazı tedbirlerin yürürlüğe girdiğini, mahpusların öğrenim gören çocuklarının eğitim-öğretiminden ve devamsızlık sorunu yaşamasından dolayı hafta sonu ziyaret yapma yönünde talepleri bulunmakta ise de COVID-19 tedbirleri kapsamında okullarda yüz yüze eğitime sınırlı süre ile ara verildiği ve uzaktan eğitime geçildiği hususlarını da dikkate aldığını belirtmiş ve talebi reddetmiştir.

3. Başvurucu; Kurul kararına karşı Kayseri 1. İnfaz Hâkimliğine (Hâkimlik) şikâyette bulunmuştur. Hâkimlik; Kurul kararının usul ve yasaya uygun olduğu, ayrıca hükümözlü

açısından herhangi bir hak mahrumiyeti oluşmadığı gerekçesiyle 24/12/2020 tarihinde şikâyeti reddetmiştir.

4. Başvurucu; karara karşı Kayseri 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Mahkeme) itirazda bulunmuş, Mahkeme 13/1/2021 tarihli kararı ile itirazı reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 27/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 4/2/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurucu 2/3/2022 tarihinde yapılan duruşmada adli kontrol altına alınmak şartıyla tahliye edilmiştir.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; çocuklarının örgün eğitime devam etmesi nedeniyle hafta içi görüşe gelemediklerini, mesafeden dolayı hafta içi görüşe geldikleri zaman tüm gün okula gidemediklerini, hafta sonu görüş yapılmasına ilişkin talebinin haksız şekilde reddedildiğini belirterek haberleşme hürriyeti ve eğitim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ilgili mevzuat ile içtihada yer verilerek başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Hükümlü ve tutukluların haftalık telefon görüşme gün ve saatlerinin öğrenim gören çocuklarıyla görüşme sağlayacak şekilde tespit edilmesi gerektiğine ilişkin genel ilkeler Anayasa Mahkemesinin Yeliz Erten ([2. B.], B. No: 2020/99, 11/3/2021, §§ 34-38) kararında açıklanmıştır. Bu bağlamda Anayasa'nın 20. ve 41. maddeleri ebeveynin çocuklarıyla bütünleşmesinin sağlanması amacıyla tedbirler alınmasını isteme hakkını ve kamusal makamların bu tür tedbirleri alma yükümlülüğünü içermektedir. Mahkemeler, idari makamlar ve yasama organı tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun üstün yararının gözetilmesi ve aile ilişkilerinin sürdürülmesini sağlayacak şekilde hareket edilmesi devletin pozitif yükümlülüklerinin gereğidir. Hükümlü ve tutukluların bazı haklarının sınırlandırılması, tutulmanın kaçınılmaz sonucu olsa da ceza infaz kurumu idaresi hükümlü ve tutukluların ailesiyle temasını sağlayacak tedbirler almak zorundadır. Bu tedbirler alınırken çocuğun yüksek yararı gözetilerek kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile aile hayatına saygı hakkı arasında adil bir denge sağlanmalı ve bu konuda ikna edici gerekçeler ortaya konmalıdır. Telefonla görüşme hakkı konusunda tespit edilen bu ilkeler, açık ve kapalı görüşlerin çocuk ve ebeveynin aile bağlarını sürdürecek şekilde temas etmesini sağlaması bakımından da geçerlidir (aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Kenan Gülbay [2. B.], B. No: 2020/9239, 8/6/2023, § 10; Enes Akelma ve diğerleri [1. B.], B. No: 2020/37466, 8/2/2024, § 10; Şaban Cinoğlu [2. B.], B. No: 2020/8674, 8/6/2023, § 9).

13. Başvurucunun çocuklarının örgün eğitime devam ettiği ve ziyaret hakkının hafta içi kullandırılması nedeniyle çocuklarının eğitimini aksatmaksızın görüşemediği konusunda bir tereddüt bulunmamaktadır.

14. Başvurucunun talebi Kurul tarafından personel yetersizliği, güvenlik zaafı gibi nedenlerle reddedilmiş ise de hafta sonu görev yapan personelin sayısı ve görevlerine dair somut bilgilere kararda yer verilmemiş; yaşanacağı belirtilen güvenlik sorunu hakkında genel ifadeler ve COVID-19 pandemisinden dolayı eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime ara verildiğinin belirtilmesi dışında çocuğun üstün yararını da gözeten, ikna edici ve objektif bir gerekçe ya da güvenlik riskine ilişkin somut bir olay ortaya konulamamıştır. Ziyaret gününün hafta sonu olacak şekilde ayarlanmasının Kurumun güvenliğini ne şekilde tehlikeye düşüreceği, ilgili kararlarda somut ve yeterli şekilde açıklanmamıştır. Bu durumda idarenin uygulaması ile yargı kararları birlikte değerlendirildiğinde çocuğun üstün yararı gözetilerek aile ilişkilerinin devamlılığını sağlayacak şekilde hareket edilmediği, başvurucunun talebinin neden karşılanamadığı hususunda ilgili kararlarda somut ve yeterli bir gerekçe sunulmadığı anlaşıldığından aile hayatına saygı hakkı bakımından devletten beklenen pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvurucunun tahliye edildiği anlaşıldığından tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

18. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alındığında başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 487,60 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kayseri 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2020/4859, K.2020/4852), Kayseri 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2020/2559 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAHATTİN ASLANCI

B. No: 2021/9950 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/9950

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAHATTİN ASLANCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/9950)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Bahattin ASLANCI

Vekili : Av. Mahmut ERTEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamuya açık bir alanda iki grup arasında çıkan kavgada silahtan ateşlenen mermi nedeniyle yaralanılması sonucu zarara uğranıldığından bahisle açılan tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 1968 doğumlu olan başvurucu 25/4/2009 tarihinde Siirt il merkezi Aydınlar Caddesi kavşağında yürürken iki grup arasında çıkan silahlı kavgada kullanılan merminin isabet etmesi nedeniyle sol yanağından yaşamını tehlikeye sokacak şekilde yaralanmıştır.

3. Başvurucu; malul hâle geldiğini, yüzünde sabit iz kaldığını ve yaşanan olayda sosyal risk ilkesi gereğince idarenin kusursuz sorumluluğunun bulunduğunu belirterek iş gücü kaybı nedeniyle 100.000 TL maddi ve 150.000 TL manevi tazminat ödenmesine hükmedilmesi talebiyle 11/11/2010 tarihinde tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde taraflar arasında çıkan silahlı kavgaya kolluk güçlerinin müdahale ettiğini, müdahale neticesinde kimin silahından çıktığı tespit edilemeyen mermi nedeniyle yaralandığını, bu nedenle hayati fonksiyonlarının etkilendiğini, yüzündeki sinirlerde hissizlik, ağız hareketlerinde azalma olduğunu ve yüzünde sabit iz kaldığını vurgulamıştır.

4. Ankara 12. İdare Mahkemesi 1/12/2010 tarihinde davanın yetki yönünden reddine, dava dosyasının da yetkili Diyarbakır İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

5. Yetkisizlik kararı üzerine dosyanın gönderildiği Diyarbakır 3. İdare Mahkemesi de 27/12/2011 tarihinde davanın yetki yönünden reddine, dava dosyasının yetkili Batman İdare Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

6. Batman İdare Mahkemesi (Mahkeme) 2/8/2012 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; dava dosyasında yer alan bilgi ve belgelerin, adli tahkikat dosyaları ve Emniyet Müdürlüğünün konu ile ilgili hazırladığı fezlekenin incelendiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda bahse konu olaya karışan bütün şahısların ifadelerinin alındığını, kimlik tespitlerinin yapıldığını ve aralarında herhangi bir kamu görevlisinin bulunmadığını belirten Mahkeme, meydana gelen kavganın kişiler arasında çıktığını ve ateşli silah kullanılması sonucunda da yoldan geçmekte olan başvurucunun yaralandığını ifade etmiştir. Netice itibarıyla idare ile hiçbir hukuki ilişkisi olmayan, idare ile arasında sözleşmeye dayanan yahut statüsel herhangi bir bağlantısı bulunmayan üçüncü kişilerin eylemi nedeniyle meydana geldiği belirlenen zararla idarece yürütülen hizmet arasında bir illiyet bağının, dolayısıyla idarenin hizmet kusurunun ve yine kusursuz sorumluluk hâlinin somut olayda mevcut olmadığı sonucuna varılmıştır.

7. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Temyiz dilekçesinde; yaralanmasının kamuya açık bir alanda meydana geldiğini, genel güvenlik ve asayişin sağlanamadığı olayda sosyal risk ilkesi ve sosyal devlet ilkesi gereği meydana gelen zarardan idarenin sorumlu olduğunu belirterek Mahkeme kararının bozulmasını talep etmiştir.

8. Danıştay Onuncu Dairesi (Danıştay) 18/3/2016 tarihinde temyiz isteminin kısmen kabulü ile vekâlet ücreti yönünden hükmün bozulmasına, davanın reddine dair kısmın ise onanmasına karar vermiştir. Kararda, Mahkeme kararının davanın reddine ilişkin kısmında bozma nedenlerinden hiçbirinin bulunmadığını belirtmiştir. Kararda ayrıca reddedilen maddi tazminat miktarı için davalı idare lehine vekâlet ücretine hükmedilmesinin hukuka aykırı olduğu ifade edilmiştir.

9. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı karar düzeltme istemi Danıştayın 4/11/2020 tarihli kararıyla reddedilerek karar kesinleşmiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 14/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

12. Öte yandan başvurucunun silahla yaralanmasına ilişkin olarak Siirt Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından yürütülen soruşturmada 19/8/2009 tarihinde olası kastla adam öldürmeye teşebbüs suçundan faili meçhul şüpheliler hakkında daimi arama kararı verilmiştir. Kararda; başvurucunun bir kavga sırasında silahtan ateşlenen mermi nedeniyle hayati tehlike geçirecek ve kemik kırığı oluşacak şekilde yüzünden giren bir mermi neticesinde yaralandığı, kavgaya karışmadığı ve ilgisinin olmadığı, olay nedeniyle şikâyette bulunmadığı, yapılan araştırmalara rağmen başvurucuyu yaralayan silahı ateşleyen faili meçhul şüphelinin tespit edilemediği belirtilmiştir. Başsavcılık 30/1/2026 tarihinde ise faili meçhul şüpheli veya şüphelilerin hakkında zamanaşımı nedeniyle kovuşturma olanağı bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar

vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; silahlı kavgaya karışanlarla kavgaya müdahale eden güvenlik güçleri arasında kaldığını, kime ait olduğu tespit edilemeyen silahtan çıkan mermi nedeniyle fonksiyon kaybı yaşayacak şekilde çenesinden yaralandığını, olayda kamu gücünün kendisini koruyamadığını, sosyal risk ilkesi gereği idarenin kusursuz sorumlu olduğunu, buna karşın açtığı tazminat davasının reddedilmesinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuru konusu olaya ilişkin Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra başvurucunun maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvurucunun hayati tehlike geçirecek şekilde ateşli silahla yaralandığı dikkate alındığında ölümcül bir eylemle karşılaştığı açıktır. Bu sebeple olgusal olarak da ileri sürülmüş olması koşuluyla yaşam hakkı kapsamında bir inceleme yapılması mümkündür. Buna karşın başvurucu, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında başvuru formunda silahlı kavgaya karışanlarla kavgaya müdahale eden güvenlik güçleri arasında kalarak kime ait olduğu tespit edilemeyen silahtan çıkan mermi nedeniyle yaralandığını ve sosyal risk ilkesince idarenin sorumlu olduğunu iddia etmekle yetinmiş, kamu makamlarının olayın meydana gelmesinde kusurlu olduğunu ve devletin somut olayda negatif veya pozitif yükümlülüklerini ihlal ettiğini olgusal olarak ileri sürmemiştir. Dolayısıyla devletin kusursuz sorumluluk ilkeleri gereğince sorumlu olduğuna ilişkin iddianın yaşam hakkı kapsamında incelenmesi mümkün değildir (Aziz Biter ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/4603, 19/2/2019, §§ 58, 59). Bu sebeple başvurucunun tazminat talebinin reddedilmesine yönelik şikâyetleri maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğinin olgusal olarak ileri sürülmediği dikkate alınarak Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Halil İbrahim Yılmaz [2. B.], B. No: 2021/31592, 1/10/2025, § 40).

16. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı, temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

17. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.] B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

18. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda

mahkemelerin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

19. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi, çok istisnai durumlarda temel hak ve özgürlüklerden biri ile doğrudan ilgili olmayan bir şikâyeti kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin yasak kapsamına girmeden inceleyebilir. Açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsıldığı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvencelerin anlamsız hâle geldiği çok istisnai hâllerde, aslında yargılamanın sonucuna ilişkin olan bu durumun bizatihi kendisi usule ilişkin bir güvenceye dönüşmüş olur. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, mahkemelerin değerlendirmelerinin usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getirip getirmediğini ve açık bir keyfîlik nedeniyle yargılamanın hakkaniyetinin temelden sarsılıp sarsılmadığını incelemesi yargılamanın sonucunu değerlendirdiği anlamına gelmez. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi, mahkemelerin delillerle ilgili değerlendirmelerine ancak açık bir keyfîlik ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki usule ilişkin güvenceleri anlamsız hâle getiren bir uygulama varsa müdahale edebilecektir (Ferhat Kara [GK], B. No: 2018/15231, 4/6/2020, § 149; M.B., § 83).

20. Eldeki olayda başvurucu, silahlı kavgaya karışanlarla olaya müdahale eden güvenlik güçleri arasında kalarak kime ait olduğu anlaşılamayan silahtan çıkan mermi nedeniyle yaralandığını iddia etmiş ise de Mahkeme kararından da anlaşılacağı üzere başvurucunun yaralanması sırasında güvenlik güçlerinin olay yerinde bulunmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Mahkeme kararında adli tahkikat dosyalarında olaya karışan bütün şahısların ifadelerinin alındığı, kimlik tespitlerinin yapıldığı ve aralarında herhangi bir kamu görevlisinin bulunmadığı belirtilmiştir. Bu bağlamda bahse konu olayın idare ile arasında sözleşmeye dayanan yahut statüsel herhangi bir bağlantısı bulunmayan üçüncü kişilerin eylemi nedeniyle meydana geldiğini ve olayla ilgili idarenin herhangi bir sorumluluğunun bulunmadığını vurgulamıştır (bkz. §§ 6-9). Böylece Mahkemenin gerekli araştırmayı yapmak suretiyle konuyu idarenin sorumluluğu çerçevesinde değerlendirerek bir sonuca vardığını belirtmek gerekir. Mahkemenin bu değerlendirmesinin hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasına yönelik olup bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir unsur içermediği görülmüştür.

21. Dolayısıyla başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, yargı mercilerinin kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna varılmıştır.

22. Açıklanan gerekçelerle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.T.E.B. VE S.S. LTD. ŞTİ.

B. No: 2021/11695 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/11695

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.T.E.B. VE S.S. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/11695)

Karar Tarihi: 29/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 16/7/2026 - 33311

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : S.T.E.B. ve S.S. Ltd. Şti.

Vekili : Av. Ekin KIRAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihaleden yasaklama kararının yargı kararıyla iptal edilmesine rağmen teminat mektubunun irat kaydedilmesi sonucu uğranılan zararın tazmin edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. İhaleden Yasaklama Kararına İlişkin Yargısal Süreç

2. Başvurucu Şirket hakkında Millî Savunma Bakanlığı (İdare) tarafından 9/10/2012 tarihinde 1 yıl süreyle ihalelere katılmaktan yasaklama kararı verilmiştir. İhaleden yasaklama kararının gerekçesi başvurucu Şirketin Türkiye temsilcisi ve müdürü olan T.G. hakkında Sincan 1. Asliye Ceza Mahkemesinde resmî belgede sahtecilik, edimin ifasına fesat karıştırma suçlarından 26/4/2012 tarihinde kamu davası açılmasıdır.

3. Başvurucu Şirket ihaleden yasaklama kararının iptali için Ankara 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır.

4. Mahkeme 17/4/2014 tarihinde ihaleden yasaklama kararını iptal etmiştir. Mahkeme, iptal kararının gerekçesinde 1/11/2012 tarihli ve 6359 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle yapılan değişiklikten sonra "Bu Kanun ve diğer kanunlardaki hükümler gereğince geçici veya sürekli olarak idarelerce veya mahkeme kararıyla kamu ihalelerine katılmaktan yasaklanmış olanlar ile 12.04.1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan veya örgütlü suçlardan veyahut kendi ülkesinde ya da yabancı bir ülkede kamu görevlilerine rüşvet verme suçundan dolayı hükümlü bulunanlar" hakkında ihaleden yasaklama kararı verilebileceği, haklarında kamu davası açılmasına karar verilenler yönünden ise bu kararın verilemeyeceğini açıklamıştır.

5. İptal kararı temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

B. Bireysel Başvuru Konusu Tam Yargı Davasına İlişkin Süreç

6. Başvurucu Şirket, ihaleden yasaklama kararının yargı kararıyla iptal edilmesi sonrasında anılan ihalede 10.210,62 TL tutarındaki teminat mektubunun irat kaydedilmesi nedeniyle uğradığı zararın irat kaydedilme tarihinden itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte tahsiline karar verilmesi istemiyle Ankara 6. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde teminat mektubunun irat kaydedilmesine gerekçe gösterilen ihaleden yasaklama kararının yargı kararıyla iptal edildiğini belirterek zararının giderilmesini istemiştir.

7. İdare Mahkemesi 25/3/2020 tarihinde davanın kabulüne, işlem nedeniyle uğradığı 10.210,62 TL zararın davanın açıldığı tarihten (20/9/2019) itibaren uygulanacak yasal faiziyle birlikte başvurucu Şirkete ödenmesine karar vermiştir. İdare Mahkemesi, gerekçesinde dava konusu maddi zararı doğuran teminat mektubunun gelir kaydedilmesi işleminin dayanağı olan ihaleden yasaklama kararının yargı kararı ile iptal edildiğini, böylece zarara sebep olan idari işlemin hukuka aykırı olduğunun ortaya konulduğunu ifade etmiştir.

8. İdare, İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 31/12/2020 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Bölge İdare Mahkemesi gerekçesinde, ihalelere katılmaktan yasaklama işlemi ile geçici teminatın irat kaydedilmesi işleminin birbirinden farklı olduğunu, sebepleri aynı olaya dayansa da şartların ve doğurduğu sonuçların farklı olacağını, bu sebeple işlemlerden biri hakkında verilmiş yargı kararının diğeri yönünden bağlayıcılığı olmadığını, ihaleden yasaklama kararının iptaline yönelik yargı kararının 6359 sayılı Kanun'la yapılan değişiklik sonrası lehe düzenleme yapılması gerekçesine dayandığını, idarenin tazminle veya iadeyle yükümlü tutulmasını gerektirecek herhangi bir hizmet kusuru tespiti içermediğini açıklamıştır.

9. Başvurucu, nihai kararı 25/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 23/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, hukuka aykırı olduğu yargı kararıyla tespit edilen ihaleden yasaklama işlemine dayanılarak irat kaydedilen teminat mektubu nedeniyle uğradığı zarar tazmin

edilmediğinden adil yargılanma hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının kabul edilebilirlik açısından değerlendirilmesi gerektiği, yargı mercilerinin kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan herhangi bir durum olmadığı, somut başvuruda idari yargı mercilerinin dava konusu maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirdiği, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

13. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 35. maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20). Başvurucu Şirketin yatırdığı teminat mektubunun mülk teşkil ettiği hususunda tartışma bulunmamaktadır (Doğcan İnşaat Taahhüt Sanayi ve Ticaret A.Ş. [2. B.], B. No: 2014/1759, 11/12/2018, § 48).

16. Malikin mülkünü kullanma, mülkün semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder (Recep Tarhan ve Afife Tarhan [1. B.], B. No: 2014/1546, 2/2/2017, § 53). Anayasa'nın 35. maddesi ile mülkiyet hakkına temas eden diğer hükümleri birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın mülkiyet hakkına müdahaleyle ilgili üç kural ihtiva ettiği hatırlatılmalıdır (Anayasa'nın 35. maddesinin yapısı ve içerdiği üç kural ile ilgili olarak bkz. Recep Tarhan ve Afife Tarhan, §§ 55-58). Somut olayda İdarenin teminat mektubunu irat kaydetmesi nedeniyle başvurucunun mülkiyet hakkına müdahale edilmiştir. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin türü belirlenirken sonucu yanında müdahalenin amacının da dikkate alınması gerekir. Yetkili kamu otorite ve organlarınca getirilen yasak ve önlemlere aykırı davranılması karşılığında mali nitelikte yaptırım öngörülmesi, ilgili yasak veya önlemle korunan hukuki yararın temas ettiği ekonomik ve sosyal alanın kontrolü amacına yöneliktir. Burada devlet, koyduğu yasak veya öngördüğü yükümlülüğe aykırı davranışı yaptırıma bağlamak suretiyle kurduğu sosyal ve ekonomik düzenin devamlılığını ve korunmasını hedeflemektedir. Bu nedenle kamu yükümlülük ve yasaklarına aykırı davranış nedeniyle mali nitelikte yaptırım uygulanması suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahale mülkiyetin kontrolü kapsamında görülmelidir (Sedat Haspolat [2. B.], B. No: 2014/12849, 20/7/2017, § 68). Kamu ihaleleri için getirilen koşullara aykırı davranılması durumunda ise yaptırım olarak teminatın gelir kaydedilmesi öngörülmüştür. Dolayısıyla müdahalenin amacı gözetildiğinde başvurunun mülkiyetin kamu yararına kullanımının kontrolü veya düzenlenmesi biçimindeki üçüncü kural kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

17. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması

gerekmektedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun olabilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekir (Recep Tarhan ve Afife Tarhan, § 62).

18. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkelerin düzenlendiği 13. maddesinde de hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceği temel bir ilke olarak benimsenmiştir. Buna göre mülkiyet hakkına yapılan müdahalelerde dikkate alınacak öncelikli ölçüt, müdahalenin kanuna dayalı olmasıdır. Bu ölçütün sağlanmadığı tespit edildiğinde diğer ölçütler bakımından inceleme yapılmaksızın mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır (Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 49).

19. Başvuru konusu olayda teminat mektubunun irat kaydedilmesi işleminin sebep unsuru olan ihaleden yasaklama kararı hukuka aykırı bulunarak Mahkemece iptal edilmiş, bu karar temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleşmiştir. Dolayısıyla başvurucunun teminat mektubunun irat kaydedilmesine neden olan idari işlemin hukuka aykırı olduğu yargılama süreci sonunda kesinleşmiş bir yargı kararıyla tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme iptal kararı sonrası ihlalin giderilip giderilmediğine yönelik olacaktır.

20. İdari bir işlemin iptali yönünde verilen mahkeme kararı, söz konusu işlemin hukuka aykırı olduğunu tespit etmekte ve işlemi ortadan kaldırmaktadır. Karara konu idari işlem ve bu işlemin doğurduğu hukuksal sonuçlar iptal kararı üzerine geriye etkili olarak ortadan kalkmakta ve idari işlem hiç alınmamış sayılmaktadır (İrfan Şen [2. B.], B. No: 2019/39177, 11/1/2023, § 52). Anayasa Mahkemesi iş müfettişliğine atamanın geciktirilmesinin hukuka aykırı olduğunun mahkemelerce tespit edilmesine karşılık uğranılan parasal hak kayıplarının karşılanmadığı şikâyetine ilişkin bir başvuruyu Demet Demirel ve diğerleri ([GK], B. No: 2019/12998, 1/12/2022) kararında incelemiştir. Anılan kararda idari işlemin iptal edilmesi ve başvuruculaların atanma işlemlerinin tamamlanması mağduriyetlerini hafifletse de tam olarak gidermediği, mağduriyetin gerçek manada ortadan kalkabilmesi için başvuruculaların mülkiyet hakkının ihlali sebebiyle oluşan zararlarının da karşılanması gerektiği belirtilmiştir (Demet Demirel ve diğerleri, § 42; sürücü belgesinin alıkoyulmasına yönelik işlemin mahkeme kararıyla iptali sonrası uğranılan zararların tazmin edilmemesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğine yönelik olarak bkz. Ali Örs [2. B.], B. No: 2020/17774, 18/9/2024).

21. İncelenen olayda başvurucu, ihaleden yasaklama işleminin yargı kararıyla iptal edilmesi sonucunda uğradığı zararların tazmini talebiyle tam yargı davası açmıştır. İdare Mahkemesi davayı kabul etmesine karşın Bölge İdare Mahkemesi ihalelere katılmaktan yasaklama işlemi ile geçici teminatın irat kaydedilmesi işleminin birbirinden farklı olduğunu ve işlemlerden biri hakkında verilmiş yargı kararının diğeri yönünden bağlayıcılığı olmadığını, idarenin tazminle veya iadeyle yükümlü tutulmasını gerektirecek herhangi bir hizmet kusuru bulunmadığını belirterek davayı reddetmiştir (bkz. § 8).

22. Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlalleri giderme yükümlülüğü altındadır. İdare, eski hâle getirme (restitutio in integrum) ilkesi gereğince kişiyi, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda

olacaksa ona mümkün olduğunca en yakın konuma getirmekle yükümlüdür. Bu bağlamda İdarenin ihaleden yasaklama kararının yargı kararıyla iptal edilmesine karşılık başvurucu Şirketin teminatının gelir kaydedilmesi nedeniyle uğradığı zararları tazmin etmediği hâllerde yükümlülüklerini bütünüyle ifa ettiği söylenemeyecektir. İhlalin tam olarak giderilebilmesi için hukuka aykırı olduğu yargı kararıyla tespit edilen işlem nedeniyle başvurucunun uğradığı zararlar da tazmin edilmelidir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Demet Demirel ve diğerleri, § 45; Ali Örs, § 20). Danıştay içtihatları incelendiğinde ihaleden yasaklamaya ilişkin işlemlerin hukuka aykırı bulunarak yargı kararıyla iptal edildiği hâllerde iptal kararıyla birlikte teminatın irat kaydına yönelik hukuki sebebin de yargı kararlarıyla ortadan kalktığı, bu nedenle irat kaydedilen teminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesi gerektiğinin yerleşik bir uygulama hâlini aldığı görülmüştür (Danıştay Onüçüncü Dairesinin 6/6/2023 tarihli ve E.2023/1629, K.2023/2891; 4/4/2023 tarihli ve E.2020/625, K.2023/1603; 17/6/2021 tarihli ve E.2015/4183, K.2021/2363; 5/3/2019 tarihli ve E.2013/754, K.2019/663; 2/10/2023 tarihli ve E.2017/727, K.2023/3826 sayılı kararları). Bölge İdare Mahkemesi davanın reddine ilişkin kararında yukarıda belirtilen yerleşik içtihattan sapılmasını haklı kılacak nitelikte somut ve özgün herhangi bir gerekçe ortaya koyamamıştır.

23. Dolayısıyla ihaleden yasaklama kararının yargı kararıyla iptali suretiyle tespit edilen ihlalin yol açtığı sonuçların tam olarak giderilmesi Bölge İdare Mahkemesinin kararı nedeniyle önlenmiştir. Bu durumda başvurucu Şirkete aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklendiğinden kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasındaki adil dengenin başvurucu Şirket aleyhine bozulduğu, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesine (E.2020/1237, K.2020/2771) iletilmek üzere Ankara 6. İdare Mahkemesine (E.2019/1833, K.2020/740) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF METİN

B. No: 2021/13123 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/13123

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF METİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/13123)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Tuğba TUNA IŞIK

Başvurucu : Yusuf METİN

Vekili : Av. Derya HAYVA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yol yapımı çalışmasından kaynaklanan zararın tazmini için açılan davanın süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu, bireysel başvuru tarihinden sonra 29/12/2024 tarihinde vefat etmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların

neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YASİN BEDİR

B. No: 2021/18451 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/18451

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN BEDİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/18451)

Karar Tarihi: 29/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 23/6/2026- 33289

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Kübra ÇİFTÇİ

Başvurucu : Yasin BEDİR

Vekili : Av. Benan MOLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, pasaportuna hukuka aykırı olarak tahdit konulduğu yargı kararıyla tespit edilen kişinin tahdit sebebiyle yurt dışına çıkamamasından kaynaklanan zararının tazmin edilmemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Olay tarihinde Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olan başvurucu 17/4/2017 tarihli ve 689 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (689 sayılı KHK) uyarınca kamu görevinden çıkarılmış, aynı KHK gereğince de başvurucunun pasaportuna tahdit konulmuştur. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin yargısal süreç, eldeki başvurunun karar tarihi itibarıyla devam etmektedir.

3. Ayrıca aralarında başvurucunun da olduğu bazı akademisyenler hakkında PKK/KCK terör örgütünün ideolojisi doğrultusunda düzenlendiği ileri sürülen "Ortadoğu Çıkmazında Radikal Demokrasi Özyönetim Modeli" adlı panele katıldıkları gerekçesiyle terör örgütü

propagandası yapma suçundan Diyarbakır 9. Ağır Ceza Mahkemesinde dava açılmıştır. Mahkemece 28/9/2017 tarihinde sanıkların tümü hakkında beraat kararı verilmiştir. Anılan karar, başvurucu yönünden istinaf kanun yoluna başvurulmadan 1/12/2017 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Anılan kararın kesinleşmesinin ardından başvurucu, Diyarbakır Valiliğine (Valilik) verdiği 5/10/2018 tarihli dilekçeyle pasaport tahdidinin kaldırılmasını talep etmiştir. Valilik, başvurucunun hakkındaki ceza yargılamasından beraat etse de kamu görevine tekrar iade edilmediğini gerekçe göstererek 18/10/2018 tarihli işlemle talebi reddetmiştir. Başvurucu, bu işlemin iptali ve uğramış olduğu manevi zararın tazmini talebiyle Diyarbakır 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır.

5. Bu süreçte başvurucu hakkında ayrıca Barış Akademisyenleri Bildirisi olarak bilinen metne imza atması nedeniyle terör örgütü propagandası yapma suçundan Diyarbakır 10. Ağır Ceza Mahkemesinde 15/1/2018 tarihinde dava açılmıştır. Mahkeme 11/12/2019 tarihinde beraat kararı vermiştir. Anılan karar, başvurucu yönünden istinaf kanun yoluna başvurulmadan 19/12/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

6. İdare Mahkemesi başvurucunun bir panele katılması nedeniyle yargılandığı davadan beraat ettiğini ve bu kararın kesinleştiğini, Barış Akademisyenleri Bildirisi olarak bilinen metni imzalaması nedeniyle devam eden yargılamanın ise derdest olduğunu ancak benzer davalarda verilen mahkûmiyet hükümlerine Anayasa Mahkemesince ihlal kararı verildiğini, her iki yargılamada da başvurucu hakkında yurt dışına çıkış yasağı adli kontrol tedbiri uygulanmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun memleketten ayrılmasında genel güvenlik bakımından mahzur bulunduğunun veya terör örgütlerine aidiyeti, bu örgütlerle iltisakı veya irtibatı belirlenen yurt dışındaki her türlü eğitim, öğretim ve sağlık kuruluşları ile vakıf, dernek veya şirketlerin kurucusu veya yöneticisi olduğunun veya bu yerlerde çalıştığının İçişleri Bakanlığınca tespit de edilmediğini, sonuç olarak davalı tarafından yeterince araştırma ve inceleme yapılmadan tesis edilen işlemde hukuka uygunluk bulunmadığını ifade ederek dava konusu işlemi iptal etmiştir.

7. İdare Mahkemesi başvurucunun manevi tazminat talebiyle ilgili olarak ise işlemin iptalini gerektiren her hukuki yanlışlığın ve aykırılığın kendiliğinden hizmet kusuru olarak nitelendirilemeyeceğini, hizmet kusuru oluşabilmesi için saptanan hukuki sakatlığın bir dereceye kadar ağır ve önemli olması gerektiğini, her idari makamın işleyebileceği türden, olağan nitelikteki hukuki yanlışlık ve aykırılıkların hizmet kusuruna yol açmadığını, idari işleme veya eyleme muhatap olan kişinin tutum veya davranışının da idarenin sorumluluğunun belirlenmesinde önemli olduğunu, sonuç olarak 689 sayılı KHK'nın hükümlerini uygulamaya çalışan idarenin ağır kusuru bulunmadığını belirterek başvurucunun manevi tazminat talebini reddetmiştir. Anılan karar, hem başvurucu hem de idare tarafından istinaf kanun yoluna taşınmış ancak her iki tarafın talebi de Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesinin 2/3/2021 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 26/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 31/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; söz konusu pasaport tahdidinin hukuka aykırılığı yargı kararıyla tespit edildiği hâlde işlem tesisinde idarenin ağır kusuru bulunmadığı gerekçesiyle manevi tazminat talebinin reddedildiğini, bu süreçte terörist olarak damgalanması nedeniyle iş hayatının olumsuz etkilendiğini, akademisyen olduğu için yurt dışına çıkmaya ihtiyaç duyduğunu, bazı sivil toplum kuruluşlarında görev almak istediği hâlde pasaportu olmadığından iş başvurularının kabul edilmediğini, kamu görevinden çıkarıldığından bu iş başvurularının kendisi için önem arz ettiğini belirterek pasaport tahdidi sebebiyle uğradığı manevi zararın tazmin edilmemesinin özel hayata saygı hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca Fransa'daki Nantes Üniversitesinde doktoraya kabul edilmiş ve Collège De France'dan da burs kazanmış olmasına rağmen belirlenen tarihlerde yurt dışına çıkamadığı için bursunu kaybettiğini, bu sebeple yaşadığı manevi zararların giderilmemesi nedeniyle de eğitim hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilk olarak başvurucunun ihlal iddialarının Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisinde olup olmadığının belirlenmesi, konu bakımından yetkili görülmesi hâlinde söz konusu iddiaların olağanüstü hal koşulları dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği beyanda zararının tazmin edilmemesi nedeniyle mağduriyetinin devam ettiğini belirterek ihlal iddialarını yinelemiştir.

12. Anayasa Mahkemesi; seyahat özgürlüğü bağlamında yurt dışına çıkışı engelleyen tedbirlere ilişkin yapılan bireysel başvuruların özellikle kişinin gitmek istediği ülke ile güçlü kişisel, ailevi, ekonomik ve mesleki bağlarının olduğu durumlarda özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında değerlendirilebileceğine karar vermiştir. Ancak bu şekilde inceleme yapılabilmesi için bireysel başvuru formunda başvurucuların şikâyet edilen tedbirin özel ve aile hayatları üzerindeki olumsuz sonuçlarını somut verilere dayalı olarak uygun şekilde ortaya koymaları gerekmektedir (Onur Can Taştan [GK], B. No: 2018/32475, 27/10/2021, §§ 47-50; Yağmur Erşan [GK], B. No: 2018/36451, 27/10/2021, §§ 47-50; Şengül Tükel [2. B.], B. No: 2018/12456, 12/1/2022, §§ 40, 41).

13. Başvurucunun gitmek istediği ülkeyle kişisel ve mesleki bağları olduğunu somut dayanaklarıyla ortaya koyduğu, bu suretle hakkındaki pasaport tahdidinin özel hayatını etkilediği görüldüğünden bu kapsamdaki şikâyetlerinin özel hayata saygı hakkıyla bağlantılı olduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan başvurucunun yurt dışındaki doktora eğitimine gidememesine yönelik şikâyetlerinin ise belirli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumuna erişememe niteliğinde olduğu görülerek eğitim hakkıyla bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

14. Başvurucunun şikâyetinin pasaport tahdidi nedeniyle özel ve eğitim hayatının olumsuz etkilenmesinden doğan zararların giderilmemesine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Dolayısıyla somut olayda şikâyetin özü, pasaport tahdidi nedeniyle başvurucunun özel hayatına saygı hakkına ve eğitim hakkına yönelik müdahaleden kaynaklanan zararın idari ve yargısal süreçlerin sonucunda giderilmemesine yönelik olduğu görülmüştür. Bu durumda başvurucunun iddiaları bir bütün olarak özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânı sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47).

17. Kişilerin etkili başvuru hakkı açısından sahip oldukları güvencenin kapsamı, ihlal iddiasına konu edilen hakkın niteliğine göre değişmektedir. Fakat genel olarak ifade edilmelidir ki Anayasa'nın 40. maddesi uyarınca sağlanması gereken başvuru yolunun hem teoride hem de uygulamada ileri sürülen ihlali önleme, ihlal devam etmekte ise sonlandırma veya gerçekleşip sona ermiş ihlallere yönelik olarak da makul bir tazmin imkânı sunma açısından etkili olması gerekir (K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 71). Bu nitelikte bir başvuru yolu yoksa etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılacaktır (Mahfuz Güleryüz [1. B.], B. No: 2020/25276, 9/1/2024, § 48).

18. Bunun yanında adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarının makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmesi gerekmektedir. Yargılama makamlarının bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda yeterli derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıklarının ya da ne ölçüde yaptıklarının da Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira yargılama makamları tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer hak ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Fatma Kılıç ve İbrahim Haldız [1. B.], B. No: 2017/37387, 21/4/2021, §§ 31-37; Greta Madeleine Kocaoğlu [2. B.], B. No: 2020/814, 19/7/2023, § 13).

19. Hukuk devletinde idare, hukuka aykırı olarak tesis ettiği işlemlerin sebep olduğu ihlalleri giderme yükümlülüğü altındadır. İdare; eski hâle getirme (restitutio in integrum) ilkesi gereğince kişiyi, hukuka aykırı işlem tesis edilmemiş olsaydı kişi hangi durumda olacaksa ona mümkün olduğunca en yakın konuma getirmekle yükümlüdür. Bu açıdan hukuka aykırı işlem nedeniyle zarar oluşması hâlinde idari işlemin iptal edilmesiyle ihlalin bütünüyle giderildiği söylenemeyecektir. Bu hâlde ihlalin tam olarak giderildiğinden söz edilebilmesi için hukuka aykırı işlem nedeniyle oluşan zararın da kusur değerlendirmesi yapılmak suretiyle ortadan kaldırılması gerekir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Narin Nihal Parlak [1. B.], B. No: 2019/16487, 3/3/2022, § 39).

20. Somut olayda başvurucunun pasaportuna idarece uygulanan tahdit işleminin hukuka aykırı olduğu İdare Mahkemesinin 13/9/2019 tarihli kararıyla saptanmıştır. İdare Mahkemesi, başvurucunun pasaportuna idare tarafından yeterince araştırma yapılmadan tahdit konulduğunu belirterek pasaport tahdidini iptal etmiştir (İdare Mahkemesinin iptal gerekçesi için bkz. § 6). Dolayısıyla başvurucunun anayasal haklarına yönelik ihlal, esas itibarıyla iptal kararını veren İdare Mahkemesince tespit edilmiştir. Bu durumda Anayasa Mahkemesinin yapacağı inceleme, işlemin hukuka aykırı olduğu konusunda yapılan tespit de dikkate alınarak başvurucuya yeterli bir giderim sağlama konusunda etkili bir başvuru yolunun sağlanıp sağlanmadığının belirlenmesi ile sınırlı olacaktır (benzer bir değerlendirme için bkz. Önder Soylo [1. B.], B. No: 2021/4654, 16/7/2025, § 20).

21. Mevcut durumda pasaport tahdidinin yargı kararıyla iptal edilmiş olması süregelen ihlali ortadan kaldırsa da başvurucunun bu işlemden zarar görmesi hâlinde bu zarar giderilmediği müddetçe iptal kararının başvurucunun mağduriyetini tam olarak giderdiğinden

bahsedilemez. Başka bir deyişle mağduriyetin gerçek manada ortadan kalkabilmesi için başvurucunun pasaport tahdidi nedeniyle uğradığı zararlar da giderilmelidir. Eldeki başvuruda başvurucu, açtığı iptal davasında ayrıca pasaport tahdidi nedeniyle oluşan manevi zararlarının karşılanmasını talep etmiş, İdare Mahkemesi ise bu talebi reddetmiştir.

22. İdare Mahkemesi, başvurucu hakkındaki pasaport tahdidini iptal ederken söz konusu tahdidin idarece başvurucunun somut durumuyla ilgili yeterli araştırma yapılmadan uygulandığını gerekçe göstermişken (bkz. § 6) manevi tazminat talebini reddederken işlemin tesisinde idareye atfı kabil bir hizmet kusuru bulunmadığını gerekçe göstermiştir (bkz. § 7). İdare Mahkemesine göre olayda hizmet kusuru bulunmamasının nedeni ise başvurucunun bu süreçteki tutum ve davranışları ile pasaport tahdidinin idarece KHK hükmü gereğince konulmuş olmasıdır.

23. İdare Mahkemesi kişinin tutum veya davranışlarından kastını başvurucunun olağanüstü hal döneminde kamu görevinden çıkarılması ve aynı dönemde hakkında iki ayrı ceza yargılaması yürütülmesi olarak değerlendirmiştir. Mahkemece idari işlemin hukuka aykırılığını ortadan kaldırabilecek güçte görülmeyen bu nedenlerin hizmet kusurunu nasıl ortadan kaldırdığının açıklanması gerekmektedir. Öte yandan İdare Mahkemesinin tahdidin idarece 689 sayılı KHK hükümlerini uygulamak gayesiyle tesis edildiği, dolayısıyla işlemin tesisinde idarenin ağır kusuru bulunmadığı şeklindeki yorumunun başvurucunun uğradığını ileri sürdüğü zararın tazmin edilmesini neredeyse kategorik olarak engelleyecek mahiyette olduğu anlaşılmıştır.

24. Başvurucunun manevi tazminat talebinin bu şekilde reddedilmesi olayın somut koşullarının değerlendirilmediğini, dolayısıyla etkili bir başvuru yolunun gerektirdiği şekilde yargısal inceleme ve tartışma yapılmadığını göstermektedir. Bu durumda incelenen olayda makul bir tazmin imkânı sunmayan yargısal yaklaşım sona ermiş, müdahaleye ilişkin yeterli giderimde bulunma ve uygun bir telafi şansı sunma konusunda başvurucuya elverişli bir başvuru yolu imkânı sağlamamıştır.

25. Sonuç olarak yargılama bir bütün hâlinde incelendiğinde yargılama makamlarınca ulaşılan sonucun özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının gerçekleştirilmesi için tam yargı davası müessesesinin pratikte etkisiz hâle gelmesine ve başvurucunun doğan zararlarının giderilmemesine yol açtığı değerlendirilmiştir.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. ve 42. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini etkili bir inceleme yapmak

suretiyle gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. ve 42. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkı ve eğitim hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 1. İdare Mahkemesine (E.2019/33, K.2019/1439) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BÜNYAMİ ÇAĞLAR

B. No: 2021/20925 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/20925

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BÜNYAMİ ÇAĞLAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/20925)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Bünyami ÇAĞLAR

Vekili : Av. Özleyiş Yaşam YAZICI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; mükerrer doğum tarihi kaydının silinmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun doğum tarihi, doğum bildirimi üzerine nüfus kütüğüne 6/6/1979 olarak işlenmiştir. 1984 yılında başvurucunun doğum tutanağında doğum tarihinin 10/10/1979 olduğunun fark edilmesi üzerine Kartal Nüfus Müdürlüğü (Nüfus Müdürlüğü) tarafından doğum tarihi 10/10/1979 olarak tashih edilmiştir.

3. Başvurucu 16/7/2019 tarihinde İstanbul Anadolu 23. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde; 10/10/1979 tarihli mükerrer nüfus kaydının iptali ile nüfus kaydının 6/6/1979 olarak düzeltilmesini talep etmiştir. Fransa'da ikamet ettiğini, kimlik, pasaport, Fransa oturum izni gibi tüm resmî belgelerde doğum tarihinin 6/6/1979 olarak göründüğünü, Fransa Devleti tarafından altı yaşındaki kızının oturum izni için uluslararası doğum kayıt örneğinin istendiğini, bunun üzerine Nüfus Müdürlüğünden almış olduğu nüfus kayıt örneğinde doğum tarihinin 10/10/1979 olarak düzenlendiğini belirtmiştir. Kızının oturum izninin süresinin dolduğunu, doğum tarihindeki farklılıktan

dolayı oturum süresinin uzatılamayacağını ve buna benzer mağduriyetler yaşayacağını belirten başvurucu özel ve aile hayatının olumsuz etkilendiğini ileri sürmüştür.

4. Mahkemece 31/10/2019 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun nüfus kütüğüne esas doğum tarihinin 10/10/1979 tarihi olduğu, sehven doğum tarihinin nüfus kütüğüne 6/6/1979 olarak geçildiği, daha sonra doğum tutanağındaki başvurucunun gerçek doğum tarihinin 10/10/1979 olduğunun fark edilmesi üzerine nüfus kütüğünde doğum tarihinin bu şekilde tashih edildiği vurgulanmıştır. Başvurucu tarafından doğum tarihine ilişkin tanık anlatımları dışında somut belgeler sunulmadığı ve tanık delilinin de doğumdan uzunca bir süre geçmesi nedeniyle yanılgı taşıyabileceği belirtilmiştir.

5. Başvurucu, anılan karara karşı sunduğu istinaf başvuru dilekçesinde; açılan davanın yaş düzeltme davası değil mükerrer kaydın iptali davası olduğunu, kendisinin evde doğduğunu, nüfus kütüğünün nakil aşamasında Nüfus Müdürlüğü tarafından doğum tarihinin hatalı olarak kayda geçildiğini, tüm resmî kayıtlarda doğum tarihinin 6/6/1979 olarak düzenlendiğini ve kırk yıldır kullandığı doğum tarihinin değiştirilmesinin kabul edilemeyeceğini belirterek Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın kabulüne karar verilmesini talep etmiştir.

6. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 12/1/2021 tarihinde Mahkeme kararının usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 9/3/2021 tarihinde öğrendikten sonra 29/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; Fransa'da ikamet ettiğini, pasaport, evlilik cüzdanı, diploma gibi birçok resmî belgede doğum tarihinin 6/6/1979 olarak düzenlendiğini, doğum belgesine dayalı olarak doğum tarihinde tashih yapılması nedeniyle açtığı davanın mükerrer kayıt davası olarak değil yaş düzeltme davası olarak değerlendirildiğini belirterek davanın reddedildiğini ifade etmiştir. Mükerrer doğum tarihi kaydının iptal edilmemesi nedeniyle çocuğunun oturum izni süresinin uzatılmayacağını, kendisiyle ilgili Fransa'daki birçok resmî belgenin yenilenmesi hususunda da sorun yaşayacağını belirten başvurucu adil yargılanma hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin ve somut olayın kendine özgü şartlarının da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bakanlık görüşünün ekinde yer alan Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün (Genel Müdürlük) 31/7/2024 tarihli yazısında başvurucunun nüfus kayıt örneğinde doğum tarihinin 6/6/1979 olarak yazıldığı ve başvurucunun talep etmesi hâlinde doğum dayanak belgesine göre doğum tarihinin 10/10/1979 olarak düzeltilmesinin mümkün olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda ileri sürdüğü hususları yinelemiştir.

11. Başvuru, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 30; Aslan Faruk Toprak [2. B.], B. No: 2013/2957, 24/3/2016, § 34; Turgay Karaca [2. B.], B. No: 2018/34343, 27/1/2021, § 29; B.U. [1. B.], B. No: 2013/2414, 6/1/2016, §§ 32-34).

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (5) numaralı fıkrasında kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususların Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde (İçtüzük) düzenleneceği belirtilmiştir.

13. İçtüzük'ün "Düşme kararı" başlıklı 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (Mehmet Haberal (2) [1. B.], B. No: 2014/1050, 28/5/2014, §§ 26-28; Keser Altıntaş [GK], B. No: 2023/18536, 25/7/2023, § 50). Bu kapsamda eldeki başvuru yönünden öncelikle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir nedenin olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

14. Somut olayda başvurucunun, nüfus kaydında yer alan 10/10/1979 tarihli mükerrer nüfus kaydının iptali ile nüfus kaydının 6/6/1979 olarak düzeltilmesi talebiyle açtığı dava reddedilmiştir. Buna karşın Genel Müdürlüğün cevabi yazısından ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden alınan nüfus kayıt örneğinden anlaşılacağı üzere başvurucunun nüfus kaydında doğum tarihinin kendi istediği 6/6/1979 tarihi olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumda başvuruya konu edilen kapalı olan mükerrer doğum kaydının herhangi bir geçerlilik taşıması mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Öte yandan başvurunun Anayasa'nın uygulanmasını ve yorumlanmasını ya da temel hakların kapsam ve sınırlarının belirlenmesini gerektiren bir yönünün de olmadığı değerlendirilmiştir.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih, sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği tarih, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

17. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41, 45).

18. Başvurucunun 16/7/2019 tarihinde açtığı mükerrer nüfus kaydının silinmesi davası Bölge Adliye Mahkemesinin 12/1/2021 tarihli kararıyla sona ermiştir. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında yaklaşık 1 yıl 6 aylık yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması

nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun DÜŞMESİNE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

A.Y. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/26370 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26370

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

A.Y. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26370)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Saliha AKSOY

Başvurucular : 1. A.Y. 2. Barış YILMAZ 3. Emin YILMAZ 4. Evin YILMAZ 5. Gurbet YILMAZ 6. Meryem YILMAZ 7. Muhammed YILMAZ

Vekili : Av. İlyas TARIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tam yargı davasının süresinde açılmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular; yakınları A.Y.nin 14/12/2015 tarihinde Şırnak'ın Cizre ilçesinde ilan edilen sokağa çıkma yasağı sürecinde meydana gelen olaylarda hayatını kaybettiğini belirterek uğradıkları zararlara karşılık fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 900 TL maddi ve 1.200.000 TL manevi tazminatın olay tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açmıştır.

3. Mardin 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 3/8/2017 tarihli kararıyla dava dilekçesinin 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 3. maddesine uygun olarak düzenlenmediği gerekçesiyle reddine karar vermiştir. Anılan karar üzerine başvurucular vekili 6/10/2017 tarihinde yenileme dilekçesi sunmuştur.

4. Yenileme dilekçesi üzerine görülen davada Mahkeme 19/10/2017 tarihli kararıyla davanın

süre aşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"2577 sayılı Kanun'un 3. maddesine uygun olarak düzenlenmediği gerekçesiyle verilen 03/08/2017 tarih ve E:2017/1894, K:2017/2072 sayılı dilekçe ret kararının 05/09/2017 tarihinde tebliğ edildiği; davacı vekili tarafından UYAP Avukat Portal üzerinden düzenlenen yenileme dilekçesinin ise 06/10/2017 tarihinde Mahkememiz kayıtlarına girdiği, bu durumda; 05/09/2017 tarihinde tebliğ edildiği görülen dilekçe ret kararının tebliğini izleyen günden itibaren 30 günlük süre içerisinde, en son 05/10/2017 tarihinde yenileme dilekçesi verilerek dava açılması gerekirken, bu sürenin geçmesinden sonra 06/10/2017 tarihinde Mahkememiz kaydına giren yenileme dilekçesiyle açıldığı kabul edilen davanın esasının süre aşımı nedeniyle incelenme olanağı bulunmadığı ..."

5. Söz konusu karar hakkında istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi 12/4/2018 tarihli kararıyla istinaf başvurusunun reddine hükmetmiştir. Başvuruculaların kararı temyiz etmesi üzerine hüküm Danıştay Onuncu Dairesinin 24/12/2020 tarihli kararıyla onanarak kesinleşmiştir.

6. Başvurucular, nihai kararı 29/4/2021 tarihinde öğrendikten sonra 31/5/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucular; Mahkemece verilen dilekçe ret kararının vekil İ.T.ye tebliğ edildiğini, anılan tebligatın 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 21. maddesi uyarınca muhtara teslim edildiğini, tebligatın usule aykırı olduğunu, dosyada birden fazla vekil olmakla birlikte tebligatların vekil S.Ö.ye yapılması yönünde Mahkemeye adres bildirildiğini, buna rağmen vekil İ.T.nin adresine yapılan usulsüz tebligat esas alınarak yenileme dilekçesinin süresinde olmadığına hükmedildiğini, bu nedenle mahkemeye erişim hakkının ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Anılan hak, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte getirilecek sınırlamaların hakkın özünü zedeleyecek şekilde hakkı kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerekir (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

10. Mahkemeye erişim hakkı sadece ilk derece mahkemesine dava açma hakkını değil; iç hukukta itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise üst mahkemelere başvurma hakkını da içerir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Bayar ve Gürbüz/Türkiye, B. No: 37569/06, 27/11/2012, § 42).

11. Başvurucular tarafından açılan davanın Mahkemece süresinde olmadığı gerekçesiyle reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına müdahale oluşturduğu açıktır. Bu sebeple

müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

12. İncelenen olayda davanın süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesine ilişkin Mahkeme kararının 2577 sayılı Kanun'un 14. ve 15. maddelerine dayandığı görülmektedir. Bu itibarla somut olayda başvurucuların mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının olduğu ve sınırlamanın meşru amacının bulunduğu (idari işlem ya da eylemlere karşı açılacak davalarda süre şartı öngörülmesinin en genel ifadeyle idari istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amaca hizmet ettiği yönünde ayrıntılı değerlendirme için bkz. Ayşe Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/5, 25/10/2017, §§ 54, 55; Fatma Altuner [2. B.], B.No: 2014/17714, 26/10/2017, §§ 48, 49; Çölbeyi Lojistik Nakliyat Gümrükleme Denizcilik İnşaat Turizm Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi [1. B.], B. No: 2014/12354, 9/11/2017, § 52) anlaşılmıştır.

13. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

14. Hak arama özgürlüğünün bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin meşru amacın gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl üzerinde durulması gereken husus ise müdahalenin orantılı olup olmadığıdır.

15. 7201 sayılı Kanun'un 11. maddesinde yer alan kural uyarınca vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır; vekil birden çok ise bunlardan birine tebligat yapılması yeterlidir. Eğer tebligat birden fazla vekile yapılmış ise, bunlardan ilkine yapılan tebliğ tarihi asıl tebliğ tarihi sayılır. Tebliğ edilen evrakın içeriğine göre bir kanun yoluna başvurulması söz konusu ise kanunda öngörülen süreler bu tarih itibarıyla işlemeye başlar (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 24).

16. Eldeki olayda başvurucular, başvuruya konu davada vekiller İ.T. ve S.Ö. tarafından temsil edilmiş; dilekçe ret kararı 5/9/2017 tarihinde vekil İ.T.ye 7201 sayılı Kanun'un 21. maddesi uyarınca tebliğ edilmiştir. 6/10/2017 tarihinde vekil İ.T. tarafından yenileme dilekçesi verilmiştir.

17. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi işlem kütüğünde yapılan incelemede Cizre 2. Noterliğinde 13/4/2016 tarihinde düzenlenen 1167 No.lu vekâletname ile avukat S.Ö.ye dava takip yetkisinin verildiği anlaşılmıştır. S.Ö. tarafından 6/7/2017 tarihinde vekil İ.T.ye vekâletname yerine geçmek üzere yetki belgesi verilmiş, dava dilekçesinde ve yenileme dilekçesinde vekil olarak S.Ö. yanında İ.T.ye de yer verilmiştir. Anılan yetki belgesinin vekâletname yerine geçtiği ve Mahkeme kararının İ.T.ye tebliğ edildiği tarihi kapsadığı

açıktır. Söz konusu yetki belgesi vekâletname yerine geçmek üzere verildiğinden başvurucular adına kararları temyiz etmek ve istinaf başvurusu yapmak da dâhil olmak üzere davayı takip hak ve yetkisini içerdiği, vekilin başvurucular tarafından azledildiğine dair bir azilnamenin de dosyaya sunulmadığı görülmüştür.

18. Yukarıda ifade edilen olgular karşısında Mahkemenin uyuşmazlık konusu kararının tebliği tarihinde başvurucular ile vekili İ.T. arasındaki vekâlet ilişkisinin hâlen devam ettiği, dolayısıyla vekil İ.T.nin başvurucular adına usule ilişkin işlemler yapma yetkisine sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda kararın usule uygun şekilde düzenlenen vekâletname ile yetkilendirilmiş avukata tebliğ edilmesi ve dava süresinin bu tebligat tarihinden itibaren başlatılmasına yönelik değerlendirme ve ulaşılan sonuç dava açmayı imkânsız kılacak nitelikte aşırı şekilci bir yaklaşımdan kaynaklanmadığı gibi belirtilen kanun hükümlerine öngörülmeyecek şekilde olağanın dışında bir anlam vermek suretiyle sonuca ulaşıldığına dair bir uygulama olarak da değerlendirilmemiştir. Mahkemece yapılan bu yorum bağlamında mahkemeye erişim hakkına müdahalenin ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.B.

B. No: 2021/29235 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/29235

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/29235)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : M.B.

Vekili : Av. Özlem BARINER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gözaltında ve ceza infaz kurumunda kötü muameleye maruz kalınması, bunlarla ilgili etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/7/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca, adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ile eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

A. Genel Bilgiler

5. 1988 doğumlu olan başvurucu, Millî İstihbarat Teşkilatı (MİT) personeli olarak çalışmaktayken 1/12/2016 tarihinde olağanüstü hal (OHAL) kanun hükmünde kararnamesiyle (KHK) kamu görevinden çıkarılmıştır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) başlattığı soruşturma kapsamında başvurucu 27/7/2017 tarihinde Balıkesir'deki kayınpederinin evinde Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) bağlantısı (üye olması) nedeniyle gözaltına alınmıştır.

6. Başvurucu, aynı gün Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne (TEM) götürülmüş, 2/8/2017 tarihine kadar TEM'de gözaltında tutulmuştur. 1/8/2017 tarihinde TEM'de görevli polislere, 2/8/2017 tarihinde ise Cumhuriyet savcısına avukatı eşliğinde ifade vererek etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak istediğini bildirmiştir. Başvurucu, son ifade işleminden sonra silahlı terör örgütüne üye olma suçundan adli kontrol şartıyla (yurt dışına çıkmama ve haftada beş gün imza atma) serbest bırakılmıştır. Adli kontrol kararı Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından 2/8/2017 tarihinde dosya üzerinden verilmiştir.

7. Başsavcılığın talebi üzerine 8/8/2017 tarihinde başvurucu hakkında Ankara 1. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından tutuklamaya yönelik olarak yakalama emri çıkarılmıştır. Başvurucu, aynı gün Denizli'deki evinde yeniden gözaltına alınmış, ertesi gün ise TEM'e götürülmüş; TEM'de 18/8/2017 tarihine kadar ikinci kez gözaltında tutulmuştur. 17/8/2017 tarihinde başvurucu; avukatı eşliğinde polislere, 18/8/2017 tarihinde ise Cumhuriyet savcısına bir kez daha ifade vermiştir. Başvurucu, etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak istediğini yeniden beyan etmiş; ayrıca ilk gözaltı sırasında yaptığı gibi bazı kişileri fotoğrafları üzerinden teşhis etmiştir.

8. Başvurucu 18/8/2017 tarihinde Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmıştır.

9. Başvurucunun tutuklama kararına itiraz ettiği 25/8/2017 tarihli dilekçesine bakıldığında ilk ifadesinden önce kendisiyle mülakatlar yapıldığına ilişkin bir beyanda bulunduğu fakat fiziksel veya psikolojik olarak zarar verildiğinden veya gözaltında kötü bir muameleye maruz bırakıldığından bahsetmediği görülmüştür.

10. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal veya askerî casusluk amacıyla temin etme suçlarından cezalandırılması istemiyle Başsavcılık tarafından iddianame düzenlenerek ceza davası açılmıştır.

11. Ankara 16. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından yapılan yargılamada 8/11/2021 tarihinde isnat edilen suçlamalar nedeniyle başvurucunun mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiş, toplamda 20 yıl 15 ay hapis cezasına hükmedilmiştir. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Ceza Dairesince 10/1/2022 tarihinde reddedilmiştir. Başvurucunun temyiz talebinin Yargıtay 3. Ceza Dairesi tarafından 8/2/2024 tarihinde reddedilmesiyle birlikte karar kesinleşmiştir.

B. Kötü Muamele İddialarına İlişkin Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

12. Başvurucunun birlikte yargılandığı sanıklardan olan M.C.Y. tutulduğu ceza infaz kurumundan 15/6/2020 tarihinde Başsavcılığa şikâyet dilekçesi sunmuştur. M.C.Y. şikâyet dilekçesinde, Ağır Ceza Mahkemesindeki 30/4/2020 tarihli celsede başvurucunun 10/3/2020 tarihinde (ilk celseden dokuz gün önce) tutulduğu ceza infaz kurumundaki odasında arama yapıldığını, bu sırada bir infaz koruma memurunun yaka kamerası ile savunma için

hazırladığı yazıları teker teker gizli şekilde kayda aldığını, buna karşı çıkması sonrasında ise üzerine yürüyüp disiplin işlemi yapmakla tehdit ettiğini söylediğini belirtmiştir. M.C.Y. başvurucunun bu ifadesinin kendisi hakkındaki davayı da etkileyeceğinden önemli olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun beyanı üzerine Ağır Ceza Mahkemesinin olayı Başsavcılığa ihbar ettiğini de eklemiştir.

13. Söz konusu şikâyet dilekçesi sonrasında Başsavcılık soruşturma başlatmış, bu kapsamda M.C.Y.nin ifadesini Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) aracılığıyla 20/7/2020 tarihinde almıştır. M.C.Y. şikâyet dilekçesiyle aynı yönde beyanda bulunmuştur.

14. Başsavcılık soruşturma kapsamında Ağır Ceza Mahkemesinden 19/3/2020 ve 30/4/2020 tarihli celselerdeki başvurucunun ifadelerini ve 30/3/2020 tarihinde başvurucu vekili tarafından Ağır Ceza Mahkemesine sunulan dilekçeyi, yine bunun ekinde yer alıp başvurucunun yazdığı dilekçeyi istemiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 28/7/2020 tarihli yazıyla ilgili duruşma tutanaklarını göndermiştir. Yazıda, başvurucu müdafi Av. Özlem Barıner'ın 30/3/2020 tarihinde sunduğu bir dilekçe olmadığı, adı geçen müdafinin başvurucunun yazdığı dilekçeyi (13/3/2020 tarihli) sunduğunun tespit edildiği bildirilmiştir.

15. 19/3/2020 tarihli celsede başvurucu; savunmasını SEGBİS ile değil bizzat mahkeme huzurunda yapmak yönünde beyanda bulunmuş, tutuklama kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Başvurucu; ifadesinin bir kısmında soruşturma aşamasındaki beyanlarının yasak usul ve yöntemlerle alındığını, özgür iradesini yansıtmadığından bunları kabul etmediğini, dava dosyasından çıkarılmasını istemiştir. Ağır Ceza Mahkemesi celse sonunda, başvurucu vekilinin 13/3/2020 tarihinde sunduğu dilekçedeki olayın (bkz. § 14) araştırılması için başvurucunun tutulduğu ceza infaz kurumu ve Başsavcılığa söz konusu dilekçenin gönderilmesine karar vermiştir.

16. Ağır Ceza Mahkemesindeki 30/4/2020 tarihli celsede başvurucu, isnat edilen suçlamalara ilişkin savunması dışında gözaltında ve ceza infaz kurumunda kötü muameleye maruz kaldığına dair bazı iddialarda bulunmuştur. Başvurucu; kayınpederinin evinde ilk kez gözaltına alındığı sırada eşi ve bebeğiyle yatmaktayken iki polis memurunun odaya girip üzerine çullanarak kendisini yere yatırıp kelepçelediklerini, bağırıp azarladıklarını, Burhaniye'de bulunan bir polis merkezinin nezarethanesine yerleştirildiğini, akşama kadar yiyecek ve içecek verilmediğini, daha sonra TEM'e getirildiğini, buradaki kapalı bir spor salonunda 50-60 kişi ile birlikte iki gün tutulduğunu, iki gün sonra TEM binasının alt katlarının birindeki demir parmaklıklı bir nezarethaneye konulduğunu, üç kişilik bu yerde ondan fazla kişiyle birlikte olduğunu, tutulduğu süreçte MİT görevlisi kişilerce avukatı olmadan çoğu zaman mesai saatleri dışında hatta gece yarıları sorgulandığını ileri sürmüştür. Sorgulamalar sırasında bu görevlilerin tehdit ve hakaretlerine maruz kaldığını, bir keresinde sorulan soruyu cevaplayamadığı için yüzüne tokat atıldığını, kolunun bükülerek kafasının arkasına vurulduğunu, cinsel dokunulmazlığına yönelik fiillerle tehdit edildiğini, yapılan kötü muamelelerden kurtulamayacağına kanaat getirdiğini, bu nedenle istenen yönde ifade vermek zorunda kaldığını belirterek sorumlulardan şikâyetçi olduğunu söylemiştir. Başvurucu, gözaltı sürecinde düzenlenen doktor raporlarının polis memurları önünde muayene edilmeden nezarethaneye gelen doktorlar tarafından hazırlandığını, raporların gerçeği yansıtmadığını, ilk gözaltı süreci sonunda avukatı eşliğinde TEM'de verdiği ifadenin polisler tarafından hazırlanarak bilgisayara kaydedildiğini ve kendisine okunarak onaylatıldığını, ertesi gün Başsavcılıkta verdiği ifade sırasında da polislerin kendisine nezaret ettiğini, istendiği gibi ifadesini yinelediğini, daha sonra adli kontrol şartıyla salıverildiğini, ikinci gözaltı sürecinde ve tutukluluğunun ilk günlerinde de benzer

veya daha ağır kötü muamelelere maruz kaldığını belirtmiştir.

17. Başvurucu 30/4/2020 tarihli celsede ikinci gözaltı sürecine ilişkin anlatımlarında gece yarısı yapılan sorgulamaların devam ettiğini, istendiği gibi ifade vermesi amacıyla işkence gördüğünü, tehdit ve hakaretlere maruz kaldığını, tutuklanıp ceza infaz kurumuna teslim edilirken polislerin; verdiği ifadenin yetersiz, E.A. (yargılandığı dosyadaki diğer sanık) ile ilişkili olduğu yönünde beyanda bulunması gerektiğini, bu nedenle ertesi gün yeniden geleceklerini söylediklerini, ertesi gün gece saat 22.00 sıralarında polislerin gelerek kendisini bir odaya götürdüklerini, yeniden tehdit ederek istedikleri şekilde ifade vermeye zorladıklarını, zaten Cumhuriyet savcısının yazılı talimatı olmadığından yeniden ifade vermesinin hukuka aykırılık taşıdığını, ifadesi sırasında yanında avukatı olmadığını, bir sonraki gün avukatının polislerin emrivakisi üzerine tutulduğu ceza infaz kurumuna geldiğini, eşinin de tutuklanacağı söylenerek tehdit edildiğini, eşine ve bebeğine gelebilecek kötülükleri göğüslemek için polislerce hazırlanan tutanağı imzalamak zorunda kaldığını, eşinin de aynı nedenle tutanağı imzaladığını, tutanak içeriğini kesinlikle kabul etmediğini, ceza infaz kurumunda ilk üç gün tutulduğu odanın oldukça pis olduğunu, verilen yatakta insan dışkısı ve idrarı bulunduğunu, üzerine tutulan ışığın 24 saat hiç kapatılmadığını ileri sürmüştür. Ayrıca M.C.Y.nin şikâyet dilekçesinde dile getirdiği olayı da anlatmıştır. Başvurucunun söz konusu kötü muamele iddiaları hakkında Ağır Ceza Mahkemesi, Başsavcılığa suç duyurusunda bulunmamış; bu hususu başvurucunun takdirine bırakmıştır.

18. Başvurucu müdafii Av. Özlem Barıner sunduğu 13/3/2020 tarihli dilekçede (bkz. § 15) başvurucunun gözaltında tutulduğu süreçteki kötü muamele iddialarını değil M.C.Y.nin şikâyet dilekçesine konu olan olayı dile getirmiştir.

19. Başsavcılık, başkaca bir araştırma yapmadan 11/8/2020 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...

UYAP'ta M.B. yada vekili tarafından işkence ve kötü muamele iddiası ile ilgili herhangi bir şikayet olup olmadığı yönünden yapılan sorgulamada bu yönde bir soruşturmaya rastlanılmadığı, bunun üzerine müşteki [M.C.Y.nin] beyanları ve incelenen Ankara 16. Ağır Ceza Mahkemesi dava dosyasındaki belgeler dikkate alınarak işkence ve kötü muamele ile ilgili yapılan araştırma ve incelemede M.B.nin gözaltında bulunduğu süre zarfında Adli Raporların alındığı, raporlarında darp cebir izi bulunmadığı kayıtlı olduğu, M.B.nin soruşturma evresinde Ankara TEM Şube Müdürlüğü'nde alınan 02/08/2017 tarihli ifadesini avukat huzurunda verdiği ve ifadesinde işkence ve kötü muamele iddialarına yer vermediği gibi ayrıntılı beyanları bulunduğu, ifadesini avukatı ile birlikte imzaladığı, 02/08/2017 tarihinde Cumhuriyet Savcılığınca alınan ifadesinde TEM Şube'de vermiş olduğu 02/08/2017 tarihli ifadesini kabul ettiği, hiçbir baskıya maruz kalmadığını beyan ettiği, aynı gün adli kontrol istemi ile Sulh Ceza Hakimliği'ne sevk edildiği ve Hakimlikçe adli kontrol altına alınmasına karar verildiği, ancak M.B.nin yurt dışına kaçacağı yönünden istihbari bilgiler elde edilmesi üzerine savcılıkça adli kontrol kararının kaldırılarak tutuklamaya sevk işlemlerinin yapılabilmesi için yakalama emri talep edilmesi üzerine Hakimlikçe talebin kabulü ile hakkında yakalama emri düzenlenmesine karar verildiği,

Bu karara istinaden yakalanan M.B.nin Ankara TEM Şube Müdürlüğü'nde alınan 17/08/2017 tarihli ifadesini avukat huzurunda verdiği, ifadesinde işkence ve kötü muamele iddialarına yer vermediği gibi ayrıntılı beyanları bulunduğu ve fotoğraftan bazı isimler ile ilgili teşhisler yaptığı, teşhis tutanağını avukatı ile birlikte imzaladığı, 18/08/2017 tarihinde Cumhuriyet

Savcılığınca alınan ifadesinde TEM Şube'de vermiş olduğu 17/08/2017 tarihli ifadesini kabul ettiği, özgür ifadesini yansıttığını beyan ettiği, yaptığı teşhislerin doğru olduğunu, bu işlemler sırasında herhangi bir baskıya maruz kalmadığını beyan ettiği ve ifade tutanağını avukatı ile birlikte imzaladığı,

Bu halde M.B.nin kötü muamele işkence iddiasının soyut nitelikte olup, adli raporlar, soruşturma evrakları içerisindeki bilgi belge ve avukat huzurunda verdiği ve kendi imzasını içeren ifadeleri birlikte değerlendirildiğinde atılı suçun işlendiğine dair yeterli şüphe oluşmadığı,

M.B.nin tutuklu bulunduğu Sincan Ceza İnfaz Kurumunda arama işlemi sırasında meydana geldiğini iddia ettiği, ifadelerinin infaz koruma memurları tarafından yaka kamerası ile kayıt edildiği iddiası ile ilgili de Ankara 16. Ağır Ceza Mahkemesince gerek Cezaevi Müdürlüğüne gerekse Cumhuriyet Savcılığına 30/04/2020 tarihinde bildirimde bulunulduğundan aynı olay ile ilgili birden fazla soruşturma imkanı olmadığı, bu soruşturmanın bu iddia yönünden mükerrer nitelikte olduğu anlaşıldığından,

..."

20. Başvurucu verilen karara itiraz ederken yargılandığı ceza davasının 16/7/2020 tarihli celsesinde maruz kaldığı kötü muamele nedeniyle Ağır Ceza Mahkemesinin Başsavcılığa suç duyurusunda bulunduğunu, bu nedenle olayla ilgili mükerrer soruşturma olduğunu, ayrıca olayın mağduru olarak ifadesine başvurulmadığını, verilen kararda aleyhinde yürütülen ceza soruşturmasında kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin ifadesi olmadığına atıf yapıldığını fakat Ağır Ceza Mahkemesinde kötü muameleye dair verdiği ayrıntılı anlatımlarına değinilmediğini ileri sürmüştür.

21. Başvurucunun itirazı Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliğinin 16/3/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya tebliğ edilmemiştir.

22. Başvurucu 15/6/2021 tarihinde verilen kararı öğrendiğini belirtmiştir.

23. Başvurucunun kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz ederken dile getirdiği suç duyurusuyla ilgili olarak Başsavcılığın soruşturma açtığı görülmüştür. Bununla birlikte Başsavcılık 26/8/2020 tarihinde; 11/8/2020 tarihli (bkz. § 19) karardan bahsederek ihbarın mükerrer nitelikte olduğunu belirtip kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. UYAP'ta yapılan incelemede verilen karara itiraz edildiğine ilişkin bir belge bulunmadığı anlaşılmıştır.

C. Başvurucunun İddialarıyla İlgili Sağlık Raporları ve İfade Tutanakları

24. Başvurucunun yargılandığı ceza davasındaki soruşturmayla ilgili evrakta gözaltında tutulduğu süre içinde (27/7/2017-2/8/2017 tarihleri ile 8/8/2017-18/8/2017 tarihleri) düzenlenen sağlık raporlarında herhangi bir yaralanma bulgusu görülmediği belirtilmiştir.

25. Başvurucu 1/8/2017, 17/8/2017 tarihlerinde TEM'de; 2/8/2017, 18/8/2017 tarihlerinde Başsavcılıkta ifade verirken avukatı yanında hazır bulunmuştur. Başvurucu, her iki ifadesinde de hiçbir baskı altında kalmadan hür iradesiyle beyanda bulunduğunu belirtmiş; kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin bir anlatımı olmamıştır. Başvurucu ayrıca tutuklanmasıyla neticelenen Ankara 2. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından yapılan 18/8/2017 tarihli sorgusu sırasında da gözaltında kötü muameleye maruz kaldığıyla ilgili bir beyanda bulunmamıştır.

26. Başvurucu, tutuklanması sonrasında Sincan 2. No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaya başlanmış, 20/8/2017 tarihinde söz konusu infaz kurumundaki 4 no.lu görüşme odasında TEM'de görevli polislere avukatı eşliğinde ifade vermiştir. Başvurucu, kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin bir anlatım sarf etmemiştir. 21/8/2017 tarihinde ceza infaz kurumunda yapılan muayenede başvurucuda travmatik bir lezyon saptanmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Anayasa Mahkemesinin 29/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Kolluk Görevlilerinin Kasıtlı Eylemleri Yönünden

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu; gözaltında tutulduğu süre içinde kendisine hakaret edildiğini, tokat atıldığını, kafasına vurulduğunu, bir soda şişesiyle cinsel saldırıya maruz bırakılmakla ve eşinin tutuklanmasıyla tehdit edildiğini, yasal olmayan sorgulamalar yapıldığını, bu süreçte yaşadıklarının bedensel ve psikolojik olarak tahribata neden olduğunu, hakkında düzenlenen sağlık raporlarının usule aykırı olarak polislerin nezaretinde hasta mahremiyeti sağlanmadan hazırlandığını, bu hususun Türkiye İnsan Hakları Vakfı tarafından hazırlanan (12/4/2021 tarihli) tıbbi değerlendirme raporunda da teyit edildiğini ileri sürmüştür. Gözaltında tutulduğu süreçte OHAL olduğunu ve uluslararası kuruluşların raporlarında da bu dönemde kötü muamelenin gerçek bir risk teşkil ettiğinin belirtildiğini, yargılandığı dosyada dinlenen dört tanığın da kendisi gibi kötü muameleye maruz kaldığı yönünde ifade verdiğini, bu durumda ispat külfetinin devlete geçtiğini, 25/8/2017 tarihinde sulh ceza hâkimliğine yazdığı dilekçeyle mülakatlara alındığını belirttiğini fakat bir işlem yapılmadığını, Başsavcılık tarafından yapılan soruşturmada ifadesine başvurulmadığını, suç tarihlerinin doğru tespit edilmediğini, olayın faillerinin belirlenmediğini, dosya üzerinden yürütülen soruşturmanın etkisiz olduğunu belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

29. Bakanlık görüşünde, kötü muamele yasağına ilişkin iddialar konusunda bir görüş bildirmemiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında başvuru formunda dile getirdiği hususları yinelemiştir.

b. Değerlendirme

30. Somut olayda başvurucu silahlı terör örgütüne üye olma suçlamasıyla iki ayrı dönemde (27/7/2017-2/8/2017 ile 8/8/2017-18/8/2017) gözaltında tutulmuştur. Başvurucu gözaltında tutulduğu bu dönemlerde ve tutuklanarak götürüldüğü ceza infaz kurumunda bedensel ve psikolojik olarak kötü muameleye maruz kaldığından şikâyet etmiştir.

31. Başvurucu ilk kez gözaltına alındığı 27/7/2017 tarihinden sonra 2/8/2017 tarihinde Başsavcılıkta ifade vermiştir. İfadesi sırasında avukatı da yanında hazır bulunmuştur. Başvurucu ifadesinde gözaltında tutulması sırasında kötü muamele gördüğüyle ilgili olarak herhangi bir beyanda bulunmamıştır. Başvurucu gözaltından sonra tutuklanmayıp salıverilmiş, dolayısıyla iddialarının faili olan kamu görevlilerinin gözetim ve denetim altından çıkmış ise de kötü muamele iddialarını soruşturma makamlarının önünde dile getirip ilgililer hakkında şikâyetçi olmamış, adli rapor da almamıştır.

32. Başvurucunun ikinci kez gözaltında tutulduğu süreçte de benzer gelişmeler yaşanmıştır. Başvurucu 17/8/2017 tarihinde TEM'de görevli polislere, ertesi gün ise Cumhuriyet savcısına ifade vermiştir. Yine başvurucunun yanında avukatı yer almıştır. Başvurucu buradaki ifadelerinde de kötü muameleye maruz kaldığıyla ilgili bir şikâyet dile getirmemiştir. İfadelerden sonra başvurucu bu kez salıverilmeyip sorguya sevk edilmiştir. Başvurucu, avukatı ile beraber sulh ceza hâkimliği huzurunda yaptığı savunma sırasında da gözaltında kötü muamele gördüğüyle ilgili bir iddia da bulunmamıştır. Ayrıca 21/8/2017 tarihinde ceza infaz kurumunda yapılan muayene sonucunda düzenlenen raporda da vücudunda bir lezyon bulunmadığı belirtilmiştir.

33. Öte yandan başvurucunun gözaltında tutulduğu her iki süre içinde de herhangi bir yaralanma tespitine yer verilen bir sağlık raporuna rastlanmamıştır. Başvurucu da zaten böyle bir raporun varlığından bahsetmemiş, raporların usule aykırı şekilde hazırlandığını ve gerçeği yansıtmadığını ileri sürmüştür. Buna rağmen başvurucu ne maruz kaldığı muameleler nedeniyle vücudunda meydana gelen yaralanma izinden ne de görmelerine rağmen doktorların bu yaraları sağlık raporuna kayıt etmediklerinden bahsetmiştir.

34. Başvurucu gözaltında kötü muameleye maruz kalmasıyla ilgili iddiaları sulh ceza hâkimliğine tutukluluğuna itiraz ederken sunduğu 25/8/2017 tarihli dilekçesinde dile getirdiğini iddia etmiş ise de söz konusu dilekçede sadece ifadesinden önce yapılan mülakatlardan bahsettiği görülmüştür. Dilekçedeki bu beyanların gözaltında kötü muameleye maruz kaldığını iddia ettiği şeklinde değerlendirilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki başvurucu da bu dilekçe sonrasında kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak soruşturma makamlarının harekete geçip geçmediğiyle ilgilendiğini veya yeniden şikâyet ettiğini gösterir bir bilgi/belge sunmamıştır.

35. Başvurucu yargılandığı Ağır Ceza Mahkemesinin 30/4/2020 tarihli celsesinde ilk kez açık bir şekilde gözaltında tutulduğu dönemlerde kötü muameleye maruz kaldığını ileri sürmüş; yaşadığı olayları ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Her ne kadar başvurucunun kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak Başsavcılık, M.C.Y.nin dilekçesi üzerine ceza soruşturması başlatmışsa da 30/4/2020 tarihli celse tutanağını temin etmiş ve başvurucunun dile getirdiği iddiaları incelemiştir.

36. Başvurucunun 27/7/2017 tarihinde gözaltına alınmasıyla başlayan süreçte kötü muameleye maruz kaldığını 2,5 yıldan fazla bir süre sonra dile getirdiği, bunun yanında kötü muamele iddialarını destekleyen sağlık raporu, tanık beyanı, kamera kaydı gibi bir delil bulunmadığı, başvurucunun anlatımlarına bakıldığında ise kötü muamele iddialarını geç dile getirmesinde makul bir gerekçe ileri sürmediği görülmüştür.

37. İspat külfetinin devlete geçtiği durumlar hariç olmak üzere kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceğini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar, kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan ve dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddiaların güçlü bir dayanak ile birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirilmemesi hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerini söyleyebilmek mümkün değildir (Beyza Metin

[1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

38. Tüm bu tespitler çerçevesinde başvurucunun kötü muamele iddialarını geç ileri sürdüğü ve dosya kapsamına göre de bu iddiaları destekleyen bir delil bulunmadığı değerlendirildiğinde başvurucunun özen yükümlülüğüne uygun hareket etmediği, dolayısıyla kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin iddiasının savunulabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutulma Koşulları Yönünden

40. Başvurucunun hem gözaltında tutulduğu nezarethanelerde hem de tutuklandıktan sonra barındırıldığı ceza infaz kurumundaki tutulma şartlarının yetersizliğine ilişkin iddialarının Nebahat Baysal Gül ([2. B.], B. No: 2016/14634, 28/5/2019, §§ 17-31) ve Süleyman Araç ([2. B.], B. No: 2015/7985, 20/9/2018) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

41. Başvurucunun gözaltının hukuki olmadığına ve gözaltı süresinin kanunda belirlenen süreyi aştığına ilişkin şikâyeti ile tutuklamanın hukuki olmadığına ve tutuklama dolayısıyla aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetinin -2018/31133 sayılı bireysel başvuru dosyası üzerinden Birinci Bölüm Birinci Komisyon tarafından 14/10/2021 tarihinde yapılan inceleme sonunda kabul edilemezlik kararı verildiği tespit edildiğinden- mükerrer başvuru olması nedeniyle başvurunun reddine karar verilmesi gerekir. Ayrıca tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiasının Ahmet Kubilay Tezcan ([2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26) kararı doğrultusunda, avukatla görüşmenin teknik araçlarla kayda alınması nedeniyle tutukluluğa etkili bir şekilde itiraz hakkının engellediğine ilişkin iddiasının Emre Ayhan ([2. B.], B. No: 2016/80704, 13/2/2020, §§ 132-136) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kolluk görevlilerinin kasıtlı eylemleri dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutulma koşulları dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YASİN ATEŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/38049 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/38049

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN ATEŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/38049)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Yasin ATEŞ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvuruculaların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üyelik, terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarını işledikleri sonucuna varılarak mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Gerekçeli kararlarda bilirkişi incelemesi yaptırılmaksızın mahkûmiyete temel olarak tek veya belirleyici delil şeklinde Bank Asya verilerine dayanılmıştır. Başvuruculaların bir kısmı yönünden dernek ve sendika üyelikleri, tanık beyanları, çalışma kayıtları gibi deliller de değerlendirmeye alınmıştır.

3. Kararların gerekçelerinde; başvuruculaların örgüt talimatı sonrasında Bank Asyada hesap açtırdıkları, yeni açtırdıkları ya da mevcut olan hesaplara para yatırdıkları, döviz alım satım işlemleri yaptıkları, kanun hükmünde kararnamelerle kapatılan işyerlerinde harcama yaptıklarının kredi kartı ekstrelerinden tespit edildiği hususlarına yer verilmiştir.

4. Başvurucular hakkındaki hükümler, istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

6. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2021/38049 numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmiş ve inceleme 2021/38049 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular; alanında uzman kişilere Bank Asyadaki mutat hesap hareketleri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmadan cezalandırıldıklarını, bankacılık işlemlerini örgütsel faaliyette bulunma amacıyla gerçekleştirmediklerini, mahkûmiyet kararında bu konularda yeterli açıklamalara yer verilmediğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculara iddialarının esas itibarıyla yargı mercilerince verilen kararlarda delillerin değerlendirilmesinde isabet olmadığına, dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi kararlarına yer verilerek yapılacak incelemede başvuruculara ihlal iddiaları yönünden Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

11. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formlarında yer alan iddialarını tekrar etmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. İlgili mevzuat için bkz. Gürcan Balık, §§ 34-37. Yargıtay kararları için bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023, §§ 13-21; Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, §§ 15-17.

15. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin

Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

16. Anayasa Mahkemesi Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında, sanığın örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı anlaşılmaktadır (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17).

17. Kişinin örgüt liderinin talimatıyla işlem yaptığının kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tespiti bakımından Bank Asya nezdinde 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve tüm hesap hareketlerine ilişkin kayıtların dosyaya celbedilip incelenmesi, temin edilen kayıtlar üzerinde uzman bilirkişi raporu alınıp örgüt liderinin talimatından sonra ve bu talimat doğrultusunda katılım hesabı açma, döviz veya altın alma, para yatırma vb. işlemlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir (Yargıtay kararları için bkz. Raziye Akçay [2. B.], B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Serkan Gölge [2. B.], B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 13-21).

18. Somut başvuruda ilgili yargı mercilerinin gerekçeli kararlarında başvuruculara terör örgütüne üye olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarından mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Bir kısım başvurucu yönünden yan deliller bulunmakla birlikte aşağıda yapılan açıklamalar da dikkate alındığında Bank Asya hesap hareketleri başvuruculara cezalandırılmasında tek ya da belirleyici delil olarak kullanılmıştır. Bu kararlara göre başvurucular hakkındaki Bank Asya hesap hareketleri onların FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğini göstermekte ve örgütsel saikle bankacılık işlemleri yaptıklarını ortaya koymaktadır.

19. Mahkemelerin kararlarının gerekçesinde hükme esas aldığı delillerin ağırlığı hususunda herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür. Başvurucular hakkında kurulan mahkûmiyet hükümlerine dayanak olarak değerlendirilen deliller, bu delillere ilişkin anayasal güvenceler yönünden Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay içtihadı yönünden ele alınacak olur ise öncelikle Yargıtay örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir

hâle geldiği süreçten önce icra edilen yapılanmanın evlerinde kalmak ve sohbetlere katılmak gibi faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiğinin somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/7057, K.2024/11904; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/5877, K.2024/11981; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/24146, K.2024/1337 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/10/2018 tarihli ve E.2017/3689, K.2018/3718 sayılı kararı). Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 37. Ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 20). Yargıtay kararlarında kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972; 10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541 sayılı kararları; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/1/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları).

20. Anayasa Mahkemesi Metin Birdal ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019) kararında temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiştir (Metin Birdal, §§ 60-72). Anayasa Mahkemesine göre yargı mercilerince başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren deliller birlikte incelenmeli; temel haklar kapsamında kalan her bir delil terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer şartları dikkate alınarak değerlendirilmelidir (Metin Birdal, § 72). Mahkemelerce değerlendirmeye alınan yazı ve paylaşımlar (Yargıtay birçok kararında doğrudan terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte olup olmadığının gerekçede değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/6/2024 tarihli ve E.2023/24095, K.2024/8203; 11/6/2024 tarihli ve E.2022/22314, K.2024/7881 sayılı kararları), toplantılara katılma bu ilkeler çerçevesinde incelenmelidir. Sadece başvuruculların yazı ve paylaşımlarına değinilmekle yetinilmemeli, söz konusu içerikler hakkında -Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan kararlarında belirtilen ilkeler çerçevesinde- değerlendirme yapılmalıdır. Benzer şekilde kişilerin Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre örgüte müzahir kurum veya kuruluşlarda çalışmaları (tek başına örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 2/3/2021 tarihli ve E.2019/5505, K.2021/1793 sayılı kararı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/10/2022 tarihli ve E.2021/14774, K.2022/6617 sayılı kararı), örgüte müzahir otelde konaklamaları (kategorik olarak örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin tespitler için bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 1/3/2023 tarihli ve E.2021/9204, K.2023/884; 29/11/2023 tarihli ve E.2022/23978, K.2023/9667 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 29/4/2019 tarihli ve E.2019/664, K.2019/3014 sayılı kararı) anılan ilkeler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

21. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla

hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmediği ve bu nedenle atılı suçun delili olarak kabul edilemeyeceğinin belirtildiği anlaşılmıştır (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/13507, K.2022/4206; 29/9/2022 tarihli ve E.2021/21414, K.2022/5210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 17-19). Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına göre başvuruculaların konumları ve kişisel özellikleri nazara alınarak FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu kabul edilen dernek ve sendikaya üye olma eylemlerinin anayasal örgütlenme özgürlüğü dışında ve örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla hareket edilip edilmediğini ortaya koyan değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, § 25; Cemile Doğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 18; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 56).

22. Yargıtay kararlarına göre Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen veriler mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 27, 47; M.G. [2. B.], B. No: 2020/5305, 11/5/2023, § 32).

23. Gerekçeli kararda tanık beyanına dayanılan başvurucular bakımından tanığın başvuruculların bulunmadığı bir celsede dinlenmesi, başvurucular yönünden dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Suç tipi için kanunda belirlenen cezanın ağırlığı arttıkça duruşmada hazır bulunarak savunma yapmanın da öneminin artacağı hususunda tartışma yoktur (Mehmet Ergün [GK], B. No: 2019/34180, 25/7/2023, § 41).

24. Son olarak Yargıtay, sanıktan ele geçirilen dijital materyallerde salt ByLock kalıntısı bulunduğuna dair dijital veri raporu doğrultusunda mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini kabul etmektedir (Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 18/11/2019 tarihli ve E.2019/8435, K.2019/6977 sayılı kararı). Benzer şekilde Eagle program kalıntısının sanık

aleyhinde değerlendirilmeyeceğine karar veren ilk derece mahkemesi kararının onanmasına da karar vermiş (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/318, K.2023/1442 sayılı kararı), kişilerin Eagle isimli programı kullanmalarının örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/10/2022 tarihli ve E.2021/10685, K.2022/6720; 17/10/2022 tarihli ve E.2021/7421, K.2022/6209 sayılı kararları).

25. Yukarıda yapılan açıklamalar sonucunda Bank Asya hesap hareketliliğine ilişkin delilin bazı başvurucular yönünden mahkûmiyet kararlarına götüren tek bazıları yönünden ise belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekir.

26. Başvurucular; ilgili yargı mercilerindeki savunmalarında hesap hareketlerinin kredi kartı kullanımı, düğünde hediye edilen altınları hesaba para/altın olarak yatırma, para ödünç alma ya da vermeden kaynaklanan rutin bankacılık işlemleri olduğunu, hırsızlık yapılması endişesi nedeniyle altın ve paralarını konutlarında değil Bankada tuttuklarını, araç/konut satın alma amacıyla gerçekleştirdikleri işlemler olduğunu, bu durumun sicil kayıtlarından ya da bu konularda sundukları delillerden de anlaşılabileceğini, kredi başvurusunda bulunmaları nedeniyle hesap açma işlemi gerçekleştirdiklerini, kredi sözleşmesinin kritik tarihten öncesinde yapıldığını ve ödemelerinin kredi taksitlerine ilişkin olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca ticaretle uğraştıkları, ticari işletmeleri, hac işlemleri, bireysel emeklilik, okul taksitleri için hesap açtıkları şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucular konut kredisi finansman oranının miktarı, faizsiz bankacılık yapan bir banka olması, indirim ve taksit imkânları, kurumsal firmalardan yapılan alışverişlerde anlaşmalı bankalar arasında yer alması nedeniyle Bank Asyayı tercih ettiklerini, ihracat yaptıklarını, hesap hareketlerinin hesaplarına aktarılan ihracat bedelleri olduğunu, diğer bankalarla da işlemler yaptıklarını belirtmiştir. Bunlara ek olarak başvurucular; örgüt liderinin talimat tarihinden önce de bu Bankada hesap hareketleri olduğunu, Bankanın fona devri sonrasında da bankacılık işlemlerine devam ettiklerini, kritik tarihten çok önce Banka ile işlem yaptıklarını, uzun zamandır Bank Asyadaki hesaplarını kullanmadıklarını, bu nedenle para hareketlerinden haberdar olmadıklarını, hesap hareketini kendilerinin gerçekleştirmediklerini, ilgili dekontlardan ya da işlem türünden durumun anlaşılabileceğini, Banka hakkında çıkan haberler akabinde kamuda oluşan algı sonrasında yatırımlarını geri çektiklerini, hesaplarını kapattıklarını iddia etmiştir.

27. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarının sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

28. Somut olayda mahkeme kararlarına bakıldığında birtakım banka verileri dikkate alınarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Yargıtay içtihadında yer verilen (Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17) ilkelerin herhangi bir şekilde kararlarda tartışılmadığı, bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvuruculara örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla bilerek ve isteyerek

bu hesabı açtıklarını gösteren, kastlarını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararlarda yeterince değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mahkûmiyet kararlarında başvuruculaın, örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı üzerine örgütsel faaliyet kastıyla hesap açtıklarının, bankacılık işlemleri yaptıklarının yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı görülmüştür.

29. Bunların yanında başvuruya konu gerekçeli kararlarda 2014 yılı ve sonrasında gerçekleşen bir kısım hesap hareketine değinilmiş ancak başvuruculaın Bank Asyadaki hesabının hangi tarihte açıldığına, bu hesaba ilişkin bankacılık işlemlerinin FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı öncesindeki niteliği ve hacmine, bu talimattan sonra anılan hesabın ne şekilde kullanıldığına, aktif kullanım olarak kabul edilen işlemlerin hacminin ne olduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle söz konusu bankacılık işlemlerinin neden mutat kabul edilemeyeceğine ilişkin yeterli bir değerlendirmede bulunulmamıştır. Dolayısıyla başvuruculaın örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı sonrasındaki bankacılık işlemlerinin bu talimattan önceki dönemle uyumlu olmadığı veya olağan dışı bir hesap hareketliliği olduğu ortaya konulamamıştır. Dahası başvuruculaın Bank Asya nezdindeki 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve hesabın ilk açıldığı tarihten itibaren tüm hesap hareketlerine ilişkin olarak alanında uzman bilirkişi marifeti ile bir inceleme de yaptırılmamıştır. Mahkûmiyet gerekçelerinde örgüt liderinin talimatı üzerine mevduat hesabında artışa gidildiği veya mutat hesap hareketleri dışında bir işlemle bankaya likidite sağlandığı gibi soyut ve genel ifadeler dile getirilmiştir. Dolayısıyla başvuruculaın suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlamak için hareket etmediklerine, söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğuna ilişkin kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı anlaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde, yapılacak yeniden yargılamada ilgili mahkemelerce başvuruculaın yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı ile Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

32. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvurucular, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaın iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

33. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen başvuruculaın suç isnadına bağlı tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle

kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Ayrıca ekli listenin (İ) sütununda belirtilen başvuruculaların mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 27-53) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvuruculaların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvuruculaların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvuruculaların değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculaların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN ÜLGER VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/47245 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/47245

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN ÜLGER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/47245)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Leyla Nur ODUNCU

Başvurucular : Ramazan ÜLGER ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvuruculaların Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üyelik, terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarını işledikleri sonucuna varılarak mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Gerekçeli kararlarda mahkûmiyete temel olarak tek veya belirleyici delil şeklinde Bank Asya verilerine dayanılmıştır. Başvuruculaların bir kısmı yönünden dernek ve sendika üyelikleri, tanık beyanları, çalışma kayıtları gibi deliller de değerlendirmeye alınmıştır.

3. Kararların gerekçelerinde; başvuruculaların örgüt talimatı sonrasında Bank Asyada hesap açtırdıkları, yeni açtırdıkları ya da mevcut olan hesaplara para yatırdıkları, döviz alım satım işlemleri yaptıkları, kanun hükmünde kararnamelerle kapatılan işyerlerinde harcama yaptıklarının kredi kartı ekstrelerinden tespit edildiği hususlarına yer verilmiştir.

4. Başvurucular hakkındaki hükümler, istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

5. Başvurular, süresi içinde yapılmıştır.

6. Ekli listenin (A) sütununda gösterilen dosyalar, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2021/47245 numaralı bireysel başvuru dosyasıyla birleştirilmiş ve inceleme 2021/47245 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Ekli listenin (E) sütununda adli yardım talebinde bulunduğu belirtilen ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular; Bank Asyadaki mutat hesap hareketlerine dayanılarak ve bilirkişi raporunda lehe tespitler bulunmasına rağmen cezalandırıldıklarını, bankacılık işlemlerini örgütsel faaliyette bulunma amacıyla gerçekleştirmediklerini, mahkûmiyet kararında bu konularda yeterli açıklamalara yer verilmediğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. İlgili mevzuat için bkz. Gürcan Balık, §§ 34-37. Yargıtay kararları için bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023, §§ 13-21; Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, §§ 15-17.

13. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

14. Anayasa Mahkemesi Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia

olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında, sanığın örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı anlaşılmaktadır (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17).

15. Kişinin örgüt liderinin talimatıyla işlem yaptığının kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tespiti bakımından Bank Asya nezdinde 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve tüm hesap hareketlerine ilişkin kayıtların dosyaya celbedilip incelenmesi, temin edilen kayıtlar üzerinde uzman bilirkişi raporu alınıp örgüt liderinin talimatından sonra ve bu talimat doğrultusunda katılım hesabı açma, döviz veya altın alma, para yatırma vb. işlemlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir (Yargıtay kararları için bkz. Raziye Akçay [2. B.], B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Serkan Gölge [2. B.], B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 13-21).

16. Somut başvuruda ilgili yargı mercilerinin gerekçeli kararlarında başvuruculara terör örgütüne üye olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarından mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Bir kısım başvurucu yönünden yan deliller bulunmakla birlikte aşağıda yapılan açıklamalar da dikkate alındığında Bank Asya hesap hareketleri başvuruculara cezalandırılmasında tek ya da belirleyici delil olarak kullanılmıştır. Bu kararlara göre başvurucular hakkındaki Bank Asya hesap hareketleri onların FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğini göstermekte ve örgütsel saikle bankacılık işlemleri yaptıklarını ortaya koymaktadır.

17. Mahkemelerin kararlarının gerekçesinde hükme esas aldığı delillerin ağırlığı hususunda herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı görülmüştür. Başvurucular hakkında kurulan mahkûmiyet hükümlerine dayanak olarak değerlendirilen deliller, bu delillere ilişkin anayasal güvenceler yönünden Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay içtihadı yönünden ele alınacak olur ise öncelikle Yargıtay örgütün profesyonel eylemlerinin kamuoyunca bilinir hâle geldiği süreçten önce icra edilen yapılanmanın evlerinde kalmak ve sohbetlere katılmak gibi faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla silahlı terör örgütünün amacına hizmet ettiğinin somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğine karar vermiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 21/10/2024 tarihli ve E.2022/7057, K.2024/11904; 21/10/2024 tarihli ve E.2022/5877, K.2024/11981; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/24146, K.2024/1337 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 30/10/2018 tarihli ve E.2017/3689, K.2018/3718 sayılı kararı). Anayasa Mahkemesi, sohbetlere katılma eyleminin başvurucunun örgüte üye olma suçundan cezalandırılmasında delil olarak kullanılabilmesi için başvurucunun katıldığı

sohbetlerin örgütsel özellik taşıdığının belirlenmesini beklemektedir (Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 37. Ayrıca örgütsel alanda kalan sohbet toplantılarının özelliklerine ilişkin olarak bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 20). Yargıtay kararlarında kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam etmeyen, gizlilik ve himmet vermek/toplamak gibi örgütsel özellik taşıdığı da belirlenemeyen dinî sohbetlere katılmaktan ibaret eylemlere istinaden mahkûmiyet kararı verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 10/2/2021 tarihli ve E.2019/10348, K.2021/972; 10/5/2018 tarihli ve E.2017/4179, K.2018/1541 sayılı kararları; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/1/2023 tarihli ve E.2022/39058, K.2023/114; 6/2/2024 tarihli ve E.2023/1356, K.2024/1494 sayılı kararları).

18. Anayasa Mahkemesi Metin Birdal ([GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019) kararında temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütü üyeliği suçundan mahkûmiyet kararında delil olarak değerlendirilmesini incelemiştir (Metin Birdal, §§ 60-72). Anayasa Mahkemesine göre yargı mercilerince başvurucunun terör örgütünün hiyerarşik yapısına dâhil olduğunu gösteren deliller birlikte incelenmeli; temel haklar kapsamında kalan her bir delil terör örgütünün amacı, niteliği, bilinirliği, kullandığı şiddetin türü ve yoğunluğu ile somut olayın ilgili diğer şartları dikkate alınarak değerlendirilmelidir (Metin Birdal, § 72). Mahkemelerce değerlendirmeye alınan yazı ve paylaşımlar (Yargıtay birçok kararında doğrudan terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek nitelikte olup olmadığının gerekçede değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/6/2024 tarihli ve E.2023/24095, K.2024/8203; 11/6/2024 tarihli ve E.2022/22314, K.2024/7881 sayılı kararları), toplantılara katılma bu ilkeler çerçevesinde incelenmelidir. Sadece başvuruculaın yazı ve paylaşımlarına değinilmekle yetinilmemeli, söz konusu içerikler hakkında -Anayasa Mahkemesinin yukarıda anılan kararlarında belirtilen ilkeler çerçevesinde- değerlendirme yapılmalıdır. Benzer şekilde kişilerin Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre örgüte müzahir kurum veya kuruluşlarda çalışmaları (tek başına örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin birçok karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 2/3/2021 tarihli ve E.2019/5505, K.2021/1793 sayılı kararı; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 20/10/2022 tarihli ve E.2021/14774, K.2022/6617 sayılı kararı), örgüte müzahir otelde konaklamaları (kategorik olarak örgütsel faaliyet olarak kabul edilemeyeceğine ilişkin tespitler için bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 1/3/2023 tarihli ve E.2021/9204, K.2023/884; 29/11/2023 tarihli ve E.2022/23978, K.2023/9667 sayılı kararları; Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 29/4/2019 tarihli ve E.2019/664, K.2019/3014 sayılı kararı) anılan ilkeler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

19. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmediği ve bu nedenle atılı suçun delili olarak kabul edilemeyeceğinin belirtildiği anlaşılmıştır (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/13507, K.2022/4206; 29/9/2022 tarihli ve E.2021/21414, K.2022/5210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 17-19). Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına göre başvuruculaın konumları ve kişisel özellikleri nazara alınarak FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu kabul edilen dernek ve sendikaya üye olma eylemlerinin anayasal örgütlenme özgürlüğü dışında ve örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla hareket edilip edilmediğini ortaya koyan değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, § 25; Cemile Doğan ve diğerleri [1.

B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 18; Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 56).

20. Yargıtay kararlarına göre Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen veriler mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (Sinan Bulut [1. B.], B. No: 2019/14914, 10/5/2023, §§ 27, 47; M.G. [2. B.], B. No: 2020/5305, 11/5/2023, § 32).

21. Gerekçeli kararda tanık beyanına dayanılan başvurucular bakımından tanığın başvuruculların bulunmadığı bir celsede dinlenmesi, başvurucular yönünden dezavantajlı bir durum oluşturmaktadır. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40). Suç tipi için kanunda belirlenen cezanın ağırlığı arttıkça duruşmada hazır bulunarak savunma yapmanın da öneminin artacağı hususunda tartışma yoktur (Mehmet Ergün [GK], B. No: 2019/34180, 25/7/2023, § 41).

22. Son olarak Yargıtay, sanıktan ele geçirilen dijital materyallerde salt ByLock kalıntısı bulunduğuna dair dijital veri raporu doğrultusunda mahkûmiyet kararı verilemeyeceğini kabul etmektedir (Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 18/11/2019 tarihli ve E.2019/8435, K.2019/6977 sayılı kararı). Benzer şekilde Eagle program kalıntısının sanık aleyhinde değerlendirilmeyeceğine karar veren ilk derece mahkemesi kararının onanmasına da karar vermiş (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/318, K.2023/1442 sayılı kararı), kişilerin Eagle isimli programı kullanmalarının örgütsel bir faaliyet olarak kabul edilemeyeceğini belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/10/2022 tarihli ve E.2021/10685, K.2022/6720; 17/10/2022 tarihli ve E.2021/7421, K.2022/6209 sayılı kararları).

23. Yukarıda yapılan açıklamalar sonucunda Bank Asya hesap hareketliliğine ilişkin delilin bazı başvurucular yönünden mahkûmiyet kararlarına götüren tek bazıları yönünden ise belirleyici nitelikte delil olduğunun kabul edilmesi gerekir.

24. Başvurucular; ilgili yargı mercilerindeki savunmalarında hesap hareketlerinin kredi kartı kullanımı, düğünde hediye edilen altınları hesaba para/altın olarak yatırma, para ödünç alma ya da vermeden kaynaklanan rutin bankacılık işlemleri olduğunu, hırsızlık yapılması endişesi nedeniyle altın ve paralarını konutlarında değil Bankada tuttuklarını, araç/konut satın alma amacıyla gerçekleştirdikleri işlemler olduğunu, bu durumun sicil kayıtlarından ya da bu konularda sundukları delillerden de anlaşılabileceğini, kredi başvurusunda bulunmaları nedeniyle hesap açma işlemi gerçekleştirdiklerini, kredi sözleşmesinin kritik tarihten öncesinde yapıldığını ve ödemelerinin kredi taksitlerine ilişkin olduğunu beyan etmiştir. Ayrıca ticaretle uğraştıkları, ticari işletmeleri, hac işlemleri, bireysel emeklilik, okul taksitleri için hesap açtıkları şeklinde beyanda bulunmuştur. Başvurucular konut kredisi finansman oranının miktarı, faizsiz bankacılık yapan bir banka olması, indirim ve taksit imkânları, kurumsal firmalardan yapılan alışverişlerde anlaşmalı bankalar arasında yer alması nedeniyle Bank Asyayı tercih ettiklerini, ihracat yaptıklarını, hesap hareketlerinin hesaplarına aktarılan ihracat bedelleri olduğunu, diğer bankalarla da işlemler yaptıklarını belirtmiştir. Bunlara ek olarak başvurucular; örgüt liderinin talimat tarihinden önce de bu Bankada hesap hareketleri olduğunu, Bankanın fona devri sonrasında da bankacılık işlemlerine devam ettiklerini, kritik tarihten çok önce Banka ile işlem yaptıklarını, uzun zamandır Bank Asyadaki hesaplarını kullanmadıklarını, bu nedenle para hareketlerinden haberdar olmadıklarını, hesap hareketini kendilerinin gerçekleştirmediklerini, ilgili dekontlardan ya da işlem türünden durumun anlaşılabileceğini, Banka hakkında çıkan haberler akabinde kamuda oluşan algı sonrasında yatırımlarını geri çektiklerini, hesaplarını kapattıklarını iddia etmiştir.

25. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma ya da terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçlarının sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

26. Somut olayda mahkeme kararlarına bakıldığında birtakım banka verileri dikkate alınarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Yargıtay içtihadında yer verilen (Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17) ilkelerin herhangi bir şekilde kararlarda tartışılmadığı, bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvuruculların örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla bilerek ve isteyerek bu hesabı açtıklarını gösteren, kastlarını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararlarda yeterince değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla mahkûmiyet kararlarında başvuruculların, örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı üzerine örgütsel faaliyet kastıyla bankacılık işlemleri yaptıklarının yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı görülmüştür.

27. Bunların yanında mahkemeler, bankacılık verileri üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırmıştır. Ancak yerleşik Yargıtay uygulamasının aksine bilirkişi raporlarının hesabın açılmasından itibaren tüm hesap hareketlerini konu almadığı, sadece Aralık 2013 veya Ocak 2014 ve sonrası işlemler dikkate alınarak raporların hazırlandığı, ilgili raporların Yargıtay

içtihatlarına uygun olacak şekilde yeteri kadar açıklayıcı nitelikte olmadığı tespit edilmiştir. Gerekçeli kararlarda 2014 yılı ve sonrasında gerçekleşen bir kısım hesap hareketine değinilmiş ancak başvuruculaların Bank Asyadaki hesabının hangi tarihte açıldığına, bu hesaba ilişkin bankacılık işlemlerinin FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı öncesindeki niteliği ve hacmine, bu talimattan sonra anılan hesabın ne şekilde kullanıldığına, aktif kullanım olarak kabul edilen işlemlerin hacminin ne olduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Diğer bir ifadeyle söz konusu bankacılık işlemlerinin neden mutat kabul edilemeyeceğine ilişkin yeterli bir değerlendirmede bulunulmamıştır. Dolayısıyla başvuruculaların örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı sonrasındaki bankacılık işlemlerinin bu talimattan önceki dönemle uyumlu olmadığı veya olağan dışı bir hesap hareketliliği olduğu ortaya konulamamıştır. Bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesi kararlarında da belirtilen hususların değerlendirildiğine ilişkin herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Sonuç olarak başvuruculaların suç işlemek maksadıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlamak için hareket etmediklerine, söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğuna ilişkin kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı anlaşılmıştır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

29. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde, yapılacak yeniden yargılamada ilgili mahkemelerce başvuruculaların yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkı ile Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

30. Ekli listenin (G) sütununda belirtilen başvurucular, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Ekli listenin (H) sütununda belirtilen başvuruculaların suç isnadına bağlı tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020, §§ 47-70) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Ayrıca ekli listenin (İ) sütununda belirtilen başvuruculaların mahkûmiyete bağlı tutmanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Ç.Ö. ([GK], B. No: 2014/5927, 19/7/2018, §§ 27-53) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat

talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı ve açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucuların değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (D) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucuların tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri

ile ekli listenin (E) sütununda belirtilen harçların bu tabloda gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KILINÇ

B. No: 2021/52413 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52413

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KILINÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/52413)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ

Başvurucu : Mehmet KILINÇ

Vekilleri : Av. Önder ALKURT Av. Barış ANTÜRK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; beyanları belirleyici ölçüde hükme esas alınan tanığın sanık tarafından duruşmada sorgulanmasına imkân verilmemesi nedeniyle tanık sorgulama hakkının, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve mahkûmiyete esas olarak suç oluşturmayan bazı eylemlere de dayanılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, mahkûmiyete esas alınan belge hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma imkânının sağlanmaması suretiyle usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin, savunma tanıklarının dinlenmesi talebinin reddedilmesi nedeniyle de tanık dinletme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, doktor olup bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte Kahramanmaraş'ta aile hekimi olarak görev yapmaktadır. Kahramanmaraş Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), bu ilde faaliyet göstermekle birlikte Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasıyla (FETÖ/PDY) irtibatlı oldukları değerlendirilen işletme, vakıf ve derneklerle bu yerlerde görev alan kişiler hakkında soruşturma başlatmıştır. Örgütün il imamı olduğu değerlendirilen Ö. oğlu R.Ç. hakkında yapılan araştırmada bu

kişinin yurt dışında bulunduğu tarihlerde kendisine izinli sayılması için farklı tarihlerde birçok kez doktor raporu düzenlendiği ve R.Ç.nin bu raporları görev yaptığı okullara sunduğu tespit edilmiş, rapor düzenleyen kişiler arasında başvurucunun da yer aldığının belirlenmesi üzerine başvurucu söz konusu soruşturmaya şüpheli olarak dâhil edilmiştir.

3. Soruşturma sürecinde başvurucunun, Ö. oğlu R.Ç.ye yurt dışında olduğu 27/5/2013 ve yurt dışına çıkış yaptığı 9/10/2013 tarihlerinde üçer günlük, ayrıca yine yurt dışında olduğu 21/10/2013 tarihinde de iki günlük rapor düzenlediği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra başvurucunun örgütle irtibatlı olduğu değerlendirilen Kahramanmaraş Sağlıklı Hayat Derneğinin (SAHA-DER) üyesi olduğu, bu derneğin sonradan adını Küresel Doktorlar Derneği olarak değiştirdiği ve 8/12/2015 tarihinde feshedildiği belirlenmiştir. Başvurucu soruşturma evresinde şüpheli sıfatıyla alınan ifadelerinde;

i. Ö. oğlu R.Ç.yi tanıdığını, onunla bazen bir camide karşılaştığını, R.Ç.nin bu camide vaaz da verdiğini, ayrıca kendi çalıştığı aile sağlık merkezine ara sıra geldiğini, hatırladığı kadarıyla bel rahatsızlığı olduğunu, onu birkaç kez muayene edip ona reçete düzenlediğini,

ii. Soruşturmaya konu doktor raporlarını kendisinin düzenlediğini ancak o raporları Ö. oğlu R.Ç.yi görüp muayene etmeden düzenlemediğini, raporların ne şekilde düzenlendiğini hatırlamadığını, iş yoğunluğu nedeniyle Ö. oğlu R.Ç. gelmediği hâlde ya da kendi bilgisi dışında rapor düzenlenip kendisine imzalatılmış olabileceğini, muayene olmaya gelen kişilerin kimlik tespitlerini kendisinin yapmadığını, Ö. oğlu R.Ç.nin bilgisi dâhilinde ya da bilgisi olmadan bir başkasının kendisini Ö. oğlu R.Ç. olarak tanıtıp rapor almış olabileceğini,

iii. SAHA-DER'de bir dönem görev aldığını, bu derneğe doktorların üye olduğunu, kendisi gibi doktor olan Ö.Ö.nün de bu dernekte başkanlık yaptığını, dernek hakkında başka bir bilgisinin olmadığını, FETÖ/PDY ile hiçbir irtibatının olmadığını beyan etmiştir.

4. Ö. oğlu R.Ç. soruşturma evresinde yakalanmış ve üzerinden kendisiyle aynı ad ve soyadına sahip A. oğlu farklı bir kişiye ait kimlik ele geçirilmiştir. Ö. oğlu R.Ç. soruşturma evresinde şüpheli sıfatıyla alınan ifadelerinde;

i. Üzerinde ele geçirilen kimliğin amcasının oğlu ve aynı zamanda kayınbiraderi olan kişiye ait olduğunu, bu kişi kendisine misafir olarak geldiği zaman kimliğini evde unuttuğunu, kimliği geri vermek üzere yanında taşımakta olduğu sırada yakalandığını,

ii. Öğretmen olarak görev yaptığını, görev yaptığı yerlerde müftülüklerden izin aldıktan sonra camilerde dinî konularda vaaz da verdiğini, kendisinin aile hekiminin Ö.Ö. olduğunu, başvurucuyu da tanıdığını, yurt dışında olduğu zamanlarda kimliğini gönderip doktor raporu almış olabileceğini ancak üzerinden geçen zaman itibarıyla bu raporları ne şekilde aldığını hatırlamadığını söylemiştir.

5. A. oğlu R.Ç. soruşturma evresinde şüpheli sıfatıyla alınan ifadesinde; Ö. oğlu R.Ç.nin kendisinin eniştesi olduğunu, bu kişinin evine misafir olarak gittiğini, sonradan Ö. oğlu R.Ç.nin kendisini telefonla arayıp kimliğinin evde kaldığını söylediğini, bu kişinin kolluk görevlileri tarafından arandığını bilmediğini ve kimliğini kullanması için ona vermediğini savunmuştur.

6. Başsavcılık soruşturmanın tamamlanması nedeniyle başta Ö. oğlu R.Ç. olmak üzere aralarında başvurucuyla aynı yerde görev yapan doktor Ö.Ö. ve A. oğlu R.Ç. ile başvurucunun da bulunduğu kişiler hakkında 23/6/2016 tarihinde iddianame düzenlemiştir. Anılan iddianamede;

i. Ö. oğlu R.Ç.nin -diğerlerinin yanı sıra- terör örgütü üyeliği suçu ile başvurucu, Ö.Ö. ve başka doktorlar tarafından kendisi adına düzenlenen sahte raporlar nedeniyle resmî belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarını işlediği,

ii. A. oğlu R.Ç.nin yakalanmasını engellemek amacıyla kendi kimliğini Ö. oğlu R.Ç.ye vermek suretiyle suçluyu kayırma suçunu işlediği,

iii. Ö.Ö.nün terör örgütü üyeliği suçu ile Ö. oğlu R.Ç.ye düzenlediği doktor raporları nedeniyle resmî belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarını işlediği,

iv. Başvurucunun da örgütle irtibatlı SAHA-DER'e üye olmak ve Ö. oğlu R.Ç.nin yurt dışına çıkış yaptığı veya yurt dışında olduğu tarihlerde izinli sayılmasına ilişkin üç ayrı sahte doktor raporu düzenlemek suretiyle terör örgütü üyeliği, resmî belgede sahtecilik ve nitelikli dolandırıcılık suçlarını işlediği sonucuna ulaşılmıştır.

7. Kahramanmaraş 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılama sırasında Başsavcılık, Ö. oğlu R.Ç.den ele geçirilen cep telefonu üzerinde yapılan dijital veri incelemesine dair raporu ve başvurucunun Bank Asyadaki hesap hareketlerine dair tespitleri içeren belgeleri dosyaya sunmuştur. Anılan raporda, Ö. oğlu R.Ç.nin başvurucunun kullanımındaki GSM hattına "S.A. DR Bey. Bugün ve yarın 2 gün rapor rica ediyoruz" şeklinde gönderdiği ve bu kişinin isim ve T.C. kimlik numarasını da içeren kısa mesajın (SMS) bulunduğu tespit edilmiştir. Başsavcılığın söz konusu rapor doğrultusunda başvurucu hakkında tutuklama kararı verilmesini talep etmesi üzerine Mahkeme 16/8/2016 tarihinde ara celse açarak başvurucuyu duruşmada hazır etmiştir. Bu celsede başvurucu önceki beyanlarına ek olarak;

i. 17/25 Aralık sürecinden sonra dernekten ayrılmak isteyip ismini hatırlamadığı bir kişiye istifa dilekçesi sunduğunu ancak süreci takip etmediğini, derneğin faaliyetlerine katılmadığını,

ii. Davaya konu sağlık raporlarını ne şekilde düzenlediğini hatırlamadığını, aile sağlık merkezine gelen kişilerin kayıtlarını orada çalışan sekreterlerin yaptığını,

iii. Çocuklarının okullarının Bank Asya ile çalıştığını, Bankanın okul ödemelerinde avantaj sağlaması nedeniyle bu Bankada hesap açtığını, 17/25 Aralık sürecinden sonra da hesabını kapatmadığını, hesapta genelde 10.000 TL ile 12.000 TL arası mevduat bulundurduğunu ve okul taksitlerini bu mevduat üzerinden ödediğini beyan etmiştir.

iv. Başvurucu ayrıca Ö. oğlu R.Ç.nin SMS gönderdiği numaranın kendisine ait olduğunu, onun telefonunda tespit edilen "2 günlük rapor rica ediyoruz" şeklindeki mesajdan haberinin olmadığını ve böyle bir mesajı hatırlamadığını söylemiştir.

8. Yargılamanın 8/9/2016 tarihli beşinci celsesinde başvurucu ile sanık Ö. oğlu R.Ç. hazır bulunmuştur. Ö. oğlu R.Ç. sahte doktor raporu düzenlenmesi hususundaki savunmasında;

i. Öğretmen olduğu için diyanet ile ilgili işlerde izin alamadığını, bu nedenle öğretmenlik görevi üzerinden yurt dışına gidemediğini, dolayısıyla tanıdığı arkadaşlarından kendisine rapor vermelerini talep ettiğini ancak üzerinden zaman geçtiği için söz konusu raporları ne şekilde aldığını hatırlamadığını, bu konuda söyleyecek sözü olmadığını, yurt dışında olduğu süre içinde de rapor almış olabileceğini,

ii. Başvurucuya iki kez muayene olmak için gittiğini ancak onunla örgüt toplantılarında ya da himmet adı altında para toplanan ortamlarda karşılaşmadığını, yurt dışına çıktığı

zamanlarda yanına pasaportunu alıp kimliğini Türkiye'de bıraktığını ancak doktor raporlarının kendisine ait kimlik kullanılarak alınıp alınmadığını da bilmediğini söylemiştir. Başvurucu ise hastayı görmeden rapor düzenlemediğine dair savunmasını tekrarlamıştır.

9. Yargılamanın 9/9/2016 tarihli altıncı celsesinde başvurucu ve A. oğlu R.Ç. hazır bulunmuştur. Yargılama sırasında A. oğlu R.Ç. başvurucuya gösterildiğinde başvurucu, bu kişinin Ö. oğlu R.Ç.nin ismini veya kimliğini kullanarak kendisine muayene olmaya gelmediğini söylemiştir. A. oğlu R.Ç. de başvurucudan diğer sanık Ö. oğlu R.Ç. adına sahte doktor raporu aldığına dair bir anlatımda bulunmamıştır. A. oğlu R.Ç. yargılamanın 8/2/2017 tarihli dokuzuncu celsesinde de önceki savunmalarına ek olarak başvurucuyu tanımadığını, Ö. oğlu R.Ç. ile de akrabalık bağı dışında samimiyeti olmadığını ve bu kişi adına sahte raporu kendisinin almadığını beyan etmiştir.

10. Başsavcılık, terör örgütüne üye olduğu iddiasıyla hakkında ayrı soruşturma yürütülen H.K.nın 5/5/2017 tarihinde kollukta şüpheli sıfatıyla alınan ifadesini Mahkemeye sunmuştur. H.K. ifadesinde; tarih öğretmeni olduğunu, 2010 yılında bir yıl süreyle örgüte mensup tıp doktorlarına SAHA-DER'de sohbet verdiğini, bu sohbetlere katılan kişilerden birinin de başvurucu olduğunu, aralarında başvurucunun da bulunduğu kişilerin sohbetlere düzenli olarak geldiklerini, sohbetlere katılan kişilerden zaman zaman himmet adı altında para da alındığını, kendisinin 2011 yılında örgüt içinde aldığı bu görevi bıraktığını ileri sürmüştür.

11. Yargılama sırasında sanık Ö.Ö. Mahkemeye 17/8/2017 tarihli dilekçe ile başvuru yaparak etkin pişmanlık hükümleri kapsamında beyanda bulunmak istediğini söylemiştir. Mahkeme 24/8/2017 tarihli celsede Ö.Ö.nün ifadesini yeniden almıştır. Ö.Ö.nün beyanlarının ilgili kısımları şöyledir:

i. Doktor olarak 2009 yılında Kahramanmaraş'a tayin olduktan sonra SAHA-DER'e gitmeye başladığını, burada sohbet adı altında haftalık toplantılar yapıldığını, dernek başkanlarının göstermelik olarak seçildiğini, derneğin aslında örgüt tarafından yönetildiğini, daha sonra SAHA-DER'in örgüt yapılanması içindeki büyük bölgelerden olan "Yavuz Selim Bölgesi"ne bağlı olduğunu öğrendiğini, büyük bölgenin altında esnaflar, uzman hekimler ve pratisyen hekimler olmak üzere alt bölgeler olduğunu, uzman hekimlerin imamının U.K., pratisyen hekimlerin imamının da H.K. adlı öğretmen olduğunu, SAHA-DER'de özellikle uzman hekimlere yapılan sohbetlerde ilahiyatçıların sohbet abiliği yapmasının istendiğini, uzman hekimlere yapılan haftalık cemaat sohbetlerine sohbet abisi olarak ilahiyatçı A.nın geldiğini, bununla beraber sanık Ö. oğlu R.Ç.nin de uzman hekimlerin sohbet abiliğini yaptığını, kendisinin bir kişiyle yaşadığı sorun nedeniyle bu sohbetlere 2013 yılının Mayıs ayından itibaren gitmeyi bıraktığını, sohbetleri bırakıncaya kadar da Ö. oğlu R.Ç.nin sohbet abiliği yapmaya devam ettiğini, bildiği kadarıyla bu kişinin 2016 yılına kadar da bu sohbetlere devam ettiğini,

ii. 2014 yılından sonra örgütün Kahramanmaraş'taki yapılanmasının il imamına bağlı üç büyük bölge imamı ve bu büyük bölge imamlarına bağlı üç küçük bölge imamı olarak değiştiğini duyduğunu, SAHA-DER'de yapılan cemaat sohbetlerine birçok kişinin davet edilerek yelpazenin geniş tutulduğunu, sonrasında bu katılımcılar arasından burs ya da himmet verebileceklerin tespit edilip bu kişilerden en yakın arkadaşları aracılığıyla burs ya da himmet alındığını, dolayısıyla bu kişilerin bir süre sonra mütevelli sohbetlerine iştirak ettiklerini, yaklaşık bir yıl düzenli burs verenlerin sonrasında mütevelli olarak adlandırıldığını, sohbet abilerinin topladıkları himmetleri doktorlardan sorumlu olan örgüt abisine, onların da parayı derneğin genel sekreteri olan F.A.ya verdiklerini,

iii. 2013 yılının Haziran ayına kadar SAHA-DER başkanı olarak görev yaptığını, uzman hekimlerin sohbetlerine aralarında başvurucunun da olduğu kişilerin katıldığını, kendisinin de bu grupta yer aldığını, bildiği kadarıyla bu kişilerin 2016 yılına kadar sohbetlere devam ettiklerini, tüm bu bilgileri F.A.dan aldığını, sohbete kimlerin gelip gittiğini sorduğunda bahsettiği isimleri söylediğini, bu sohbetlerin hemen hemen hepsinin SAHA-DER'de olduğunu, derneğin de zaten sohbet yeri olarak düzenlendiğini,

iv. Kendisinin 2013 yılında aylık 150 TL civarında himmet verdiğini, himmeti dernek başkanı olması sebebiyle F.A.ya elden teslim ettiğini, isimlerini verdiği kişilerin hepsinin de himmet verdiğini, doktorların da genelde aylık 150 TL civarında himmet verdiğini, himmet veren kişilerin bu parayı zekât olarak gördüğünü,

v. Kendisinin Ö. oğlu R.Ç.nin aile hekimi olduğunu, bu kişinin aynı zamanda kendisinin sohbet abisi de olduğunu, bu nedenle ona güvenerek onun talebi doğrultusunda dava konusu doktor raporlarını düzenlediğini, rapor tarihlerinde onun yurt dışında olup olmadığını bilmediğini, başvurucunun da Ö. oğlu R.Ç.yi kendisinin sohbet abisi olması nedeniyle tanıdığını, onun başvurucudan da benzer şekilde rapor almış olabileceğini ama bu konuda bilgisinin olmadığını söylemiştir.

12. Mahkeme celse arasında bu örgüte üye olduğu iddiasıyla farklı bir dosyada yargılanmakta olan Y.S.nin 1/11/2017 tarihli celsede etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanmak amacıyla verdiği dilekçe üzerine alınan ifadesini, başvurucuyla ilgili de anlatımlarda bulunduğu gerekçesiyle dosya arasına almıştır. Y.S.nin söz konusu ifadesinin ilgili kısımları şöyledir:

i. Öğretmen olarak görev yaptığı sırada 2013 yılının Ağustos ayında Kahramanmaraş'a tayin olduğunu, 2015 yılının Ocak ayında N.P. ile tanıştığını, bu kişinin örgütle iltisaklı kolejde çalıştığını ve doktorlarla sohbet yaptığını söyleyip kendisinden de aile hekimleriyle sohbet yapmasını isteyince bu teklifi kabul ettiğini,

ii. Aralarında başvurucunun da bulunduğu doktorlarla 2015 yılının Şubat ayı sonlarında sohbet yapmaya başladığını, bu sohbetlerin SAHA-DER'de haftada bir gün yapıldığını, sohbetlerde Risale-i Nur ile Kur'an-ı Kerim okunduğunu ve Fetullah Gülen'in vaazlarının dinlendiğini, bu kişilerin düzenli olmamakla birlikte 2016 yılının Haziran ayına kadar sohbetlere katılmaya devam ettiklerini söylemiştir.

13. Yargılamanın 8/11/2017 tarihli on üçüncü celsesinde Mahkeme, duruşmada hazır bulunan başvurucuya celse arasında dosyaya sunulan Y.S.nin ifadesini ve on birinci celsede başvurucunun yokluğunda aldığı Ö.Ö.nün ifadesini okumuştur. Başvurucu; ifadesinde Y.S.yi tanımadığını ve kendisi aleyhinde verdiği ifadeleri kabul etmediğini söylemiştir. Bu celsede hazır bulunan Ö.Ö.ye başvurucu müdafi aracılığıyla sorulduğunda Ö.Ö., ifadesi okunan Y.S.yi tanımadığını, Ö. oğlu R.Ç. de celse arasında beyanı alınan Ö.Ö.nün kendisi aleyhinde verdiği ifadeyi kabul etmediğini belirtmiştir.

14. Başvurucu müdafi celse arasında sunduğu 17/1/2019 tarihli dilekçesinde, aile sağlık merkezinde hasta kaydının doktorlar yerine orada çalışan diğer görevliler tarafından yapıldığına dair savunmasını tekrar ederek anılan yerde görev yaptıklarını söylediği görevlilerin duruşmada hazır edilerek tanık sıfatıyla ifadelerinin alınmasını ve suça konu raporlar üzerinde bilirkişi incelemesi yapılmasını talep etmiştir. Yargılamanın 18/1/2019 tarihli son celsesinde Başsavcılık Y.S. hakkında ayrı yürütülen soruşturma kapsamında Y.S.nin şüpheli sıfatıyla alınan ifadesini dosyaya sunmuştur. Duruşma tutanağında, söz

konusu kişinin bu ifadesinde başvurucunun adının geçmediği belirtilmiştir. Diğer yandan Mahkeme, yargılamaya yenilik katmayacağı gerekçesiyle başvurucu müdafiinin tanık dinletme talebini reddetmiştir.

15. Yargılama sonunda Mahkeme, başvurucunun terör örgütü üyeliği suçundan 6 yıl 3 ay hapis, zincirleme suretiyle resmî belgede sahtecilik suçundan da 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına, nitelikli dolandırıcılık suçundan beraatine; diğer yandan Ö. oğlu R.Ç.nin -terör örgütü üyeliği ve nitelikli dolandırıcılık suçlarından verilen mahkûmiyet kararlarının yanı sıra- zincirleme suretiyle resmî belgede sahtecilik suçuna azmettirmeden de 3 yıl 4 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Başvurucunun mahkûm olduğu suçlara dair gerekçeler şöyledir:

i. Terör örgütü üyeliği suçu açısından;

- Başvurucunun örgütle iltisaklı SAHA-DER'e üye olduğu, 1/6/2006 tarihinde açtığı Bank Asya hesabında 2013 yılının Aralık ayı itibarıyla 780 TL bulunmasına karşın 2014 yılının Ocak ayında bu miktarın 10.780 TL'ye yükseldiği ve mevduatın 2016 yılının Temmuz ayına kadar hesapta tutulduğu tespitlerine yer verilmiştir.

- Kararın "Yazılı Deliller" başlıklı kısmında, aynı Mahkemede Y.S. hakkında görülen diğer davada bu kişinin örgüt içinde sohbet abisi olarak faaliyette bulunduğuna, kendisinin sohbet grubunda başvurucunun da yer aldığına ve bu sohbetlerin 2015 yılından 2016 yılının Haziran ayına kadar devam ettiğine ilişkin anlatımlarda bulunduğu belirtilmiştir.

- H.K., Y.S. ve sanık Ö.Ö.nün anlatımları doğrultusunda 17/25 Aralık sürecinden önceki ve sonraki dönemlerde 2016 yılına kadar doktorların yer aldığı örgütün sohbet gruplarına katıldığı, himmet verdiği ve mütevelli sohbetlerine de katıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

- Gerekçede ayrıca başvurucunun örgütle iltisaklı KALİDA adlı dernekte de üyeliğinin bulunduğu ve kapatılana kadar bu derneğin denetim kurulu asil üyeliği ile yönetim kurulu yedek üyeliği görevlerinde bulunduğu, diğer delillerle birlikte ele alınan bu hususun da başvurucu aleyhine değerlendirildiği belirtilmiştir.

- Söz konusu eylemler itibarıyla başvurucunun çeşitlilik, süreklilik ve yoğunluk unsurlarını içerecek şekilde örgüt hiyerarşisine tabi olmak suretiyle atılı suçu işlediği kanaatine ulaşılmıştır.

ii. Resmî belgede sahtecilik suçu açısından Ö. oğlu R.Ç. tarafından başvurucunun kullanımındaki telefon hattına kendisinden iki günlük rapor rica edildiğine dair kısa mesaj gönderildiği ve yurt dışı giriş çıkış kayıtlarına göre bu kişinin yurt dışına çıkış yaptığı veya yurt dışında bulunduğu tarihlerde başvurucunun Ö. oğlu R.Ç.yi muayene etmeksizin ve teşhis de belirtmek suretiyle üç farklı tarihte gerçeğe aykırı sağlık raporu düzenlediği, bu suretle atılı suçu işlediği değerlendirilmiştir.

16. Başvurucu; mahkûmiyet kararlarına karşı -diğerlerinin yanı sıra- Bank Asya hesap hareketlerinin mutat bankacılık faaliyeti olduğuna, KALİDA adlı derneğe üye olmadığı hâlde bu yönde hatalı tespitte bulunulduğuna, beyanları hükme esas alınan H.K. ile Y.S.nin duruşmada tanık olarak ifadelerinin alınmadığına, ayrıca son celsede Y.S.nin soruşturma evresinde alınan ifadesinde adının geçmediği belirtilmesine rağmen kendisi hakkında ifade verdiğinden bahisle haberdar olmadığı ifadenin hükme esas alındığına dair itirazlar ileri sürerek istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

17. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesi (Daire) 17/7/2019 tarihinde

başvurucunun terör örgütü üyeliği suçu yönünden istinaf talebini temyiz kanun yolu açık olmak üzere esastan reddetmiş; resmî belgede sahtecilik suçu yönünden ise başvurucunun kamu görevlisi olması nedeniyle atılı suç yönünden soruşturma izni alınmadan yargılama yapılmasının kanuna aykırı olduğu gerekçesiyle istinaf talebinin kabulü ile bu suçtan verilen mahkûmiyet kararını kesin olmak üzere bozmuştur.

18. Başvurucu, Dairenin terör örgütü üyeliği suçu yönünden verilen esastan ret kararına karşı istinaf kanun yolu başvurusunda ileri sürdüğü itirazları tekrarlayarak temyiz kanun yoluna başvurmuş; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi (Yargıtay Dairesi) 29/6/2021 tarihinde Dairenin esastan ret kararını onamıştır. Anılan kararda, başvurucunun SAHA-DER üyesi olmasına karşın maddi hata sonucu yine örgütle iltisaklı KALİDA adlı derneğe de üye olduğuna dair tespitte bulunulmasının ve hakkında yürütülen ayrı soruşturmada başvurucu yönünden de anlatımlarda bulunmakla birlikte bu beyanları başvurucuya okunmayan H.K.nın ifadelerinin de hükme esas alınmasının dosyadaki diğer deliller gözetildiğinde sonuca etkili görülmediği değerlendirilmiştir.

19. Başvurucu, terör örgütü üyeliği suçundan verilen ve Yargıtay Dairesinin kararıyla kesinleşen mahkûmiyet kararını 17/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/10/2021 tarihinde 2021/52413 numaralı bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Resmî belgede sahtecilik suçundan verilen bozma kararı üzerine Mahkeme 30/7/2019 tarihinde başvurucu hakkında soruşturma izni verilmesi hususunda dosya suretinin Kahramanmaraş Valiliği İl İdare Kuruluna (Kurul) gönderilmesine ve bu konuda bir karar verilene kadar yargılamanın durmasına karar vermiştir. Kurulun 16/10/2019 tarihli soruşturma izni verilmesi kararı üzerine Mahkeme yargılamaya devam etmiştir. Yargılamanın 16/9/2020 tarihli ikinci celsesinde başvurucu; aile sağlığı merkezinde gün içinde yoğun olarak birçok hastayla ilgilendiğini, hasta geldiği zaman kimlik tespitini kendileri yerine diğer sağlık görevlilerinin yaptığını, kimseyi muayene etmeden rapor düzenlemediğini savunmuş ve burada çalışan sağlık görevlileri ile adına rapor düzenlenen Ö. oğlu R.Ç.nin duruşmada hazır edilerek tanık sıfatıyla ifadelerinin alınmasını talep etmiştir. Mahkeme ise ara kararıyla başvurucunun talebini, dosyadaki delil durumunu ve anılan raporların düzenlendiği tarihin üzerinden geçen zamanın uzun olduğunu değerlendirerek reddetmiştir. Yargılama sonunda Mahkeme 23/12/2020 tarihinde atılı suçtan yeniden başvurucunun önceki mahkûmiyet gerekçesiyle 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir.

21. Başvurucu; Mahkeme kararına karşı -diğerlerinin yanı sıra- hükme esas alınan SMS'ye ilişkin olarak yargılama sırasında savunmasının alınmadığını, duruşma sırasında kendisine Ö. oğlu R.Ç.nin telefonunda tespit edilen mesajın sorulduğunu, kendisinin de bu mesajı hatırlamadığını söylediğini, bu mesajın kendi telefonunda bulunmadığını, dolayısıyla söz konusu mesajın kendi aleyhine değerlendirilemeyeceğini, konuya ilişkin tanıklarının hukuka aykırı olarak dinlenmediğini ileri sürerek istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Daire 18/2/2022 tarihinde istinaf talebini kesin olmak üzere reddetmiştir.

22. Başvurucu, resmî belgede sahtecilik suçundan verilen ve Daire kararıyla kesinleşen mahkûmiyet kararını 21/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 15/3/2022 tarihinde 2022/32503 numaralı bireysel başvuruda bulunmuştur.

23. Komisyon 2021/52413 numaralı bireysel başvuru yönünden adli yardım talebinin kabulüne, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, terör örgütü üyeliği suçu yönünden adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada

kanunilik ilkesinin, resmî belgede sahtecilik suçu yönünden de adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Ayrıca aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/32503 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2021/52413 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Terör Örgütü Üyeliği Suçu Yönünden Tanık Sorgulama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvurucu; beyanları hükme esas alınan Y.S. ile H.K.yı sorgulayamadığını ve soruşturma evresinde alınan ifadesi dosyaya sunulan Y.S.nin bu ifadesinde kendisinin adının geçmediğini belirtmesine karşın içeriğinden haberdar olmadığı bir ifadenin hükme esas alındığını beyan ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra ihlal iddiaları incelenirken konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile bu içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

26. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkı bağlamında incelenmiştir.

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında tanık kavramını sanığa isnat edilen fiil hakkında bilgi veren herhangi bir kişi şeklinde özerk olarak yorumlamış ve tanık sorgulama hakkı ile ilgili ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, tanık sorgulama hakkıyla ilgili olarak verdiği kararlarında somut bir yargılama öncesinde veya haricinde elde edilen tanık beyanlarının delil olarak kabulünün yargılamanın adilliğine zarar verip vermediğini değerlendirmek için üç aşamalı bir test uygulanması gerektiğini ifade etmektedir. Buna göre ilk olarak tanığın mahkemede hazır edilmemesinin geçerli bir nedeninin varlığına bakılmalıdır. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmamış olması, tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak sanığın sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanık tarafından verilen beyanın mahkûmiyetin dayandığı tek veya belirleyici delil olup olmadığı değerlendirilmelidir. Sorgulama veya sorgulatma imkânı tanınmayan tanığın beyanının tek veya belirleyici delil olduğunun tespit edilmesi durumunda ise üçüncü aşama olarak savunma tarafının maruz kaldığı bu zorlukların telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usulün yürütülüp yürütülmediği ortaya konulmalıdır (Atila Oğuz Boyalı [2. B.], B. No: 2013/99, 20/3/2014, §§ 34-56; Selçuk Demir [2. B.], B. No: 2014/9783, 22/1/2015, §§ 27-46; AZ. M. [2. B.], B. No: 2013/560, 16/4/2015, §§ 45-67; Baran Karadağ [2. B.], B. No: 2014/12906, 7/5/2015, §§ 49-76; Orhan Güleryüz [1. B.], B. No: 2019/30221, 28/12/2021, §§ 33-42; Abdurrahim Balur [2. B.], B. No: 2013/5467, 7/1/2016, § 80; Onur Urbay [1. B.], B. No: 2014/6222, 6/3/2019, §§ 36, 40; Zekeriya Sevim [2. B.], B. No: 2018/18989, 16/6/2021, §§ 44, 51; Metin Akdemir (2) [1. B.], B. No: 2020/3964, 21/9/2022, § 36; Uğur Özcan [1. B.], B. No: 2021/12137, 26/7/2022, § 40).

29. Başvuru konusu olayda incelenmesi gereken ilk sorun, beyanları Mahkemece delil olarak

kabul edilen tanıklar H.K. ve Y.S.nin duruşmada dinlenmemesinin geçerli bir nedene dayanıp dayanmadığıdır. Mahkeme, farklı bir dosyada terör örgütü üyeliği suçundan sanık olarak yargıladığı Y.S. ile beyanlarına gerekçeli kararda yer verdiği H.K.nın kovuşturma evresinde Mahkeme huzurunda dinlenmelerine yönelik herhangi bir işlem yapmamıştır. Diğer taraftan gerekçeli kararda bu tanıkların duruşmaya getirilmesinin zor olup olmadığıyla ilgili bir değerlendirme de bulunmamaktadır. Dolayısıyla başvurucunun tanık sorgulama imkânından yararlandırılmamasının gerekçelendirilmesi yükümlülüğü somut olayda kamu makamları tarafından yerine getirilmemiştir. Ancak buna ilişkin geçerli bir nedenin ortaya konulmaması tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesi için yeterli değildir. İkinci olarak, hükmün tek başına veya belirleyici ölçüde başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânına sahip olmadığı bir tanık tarafından verilen ifadeye dayalı olup olmadığı ortaya çıkarılmalıdır.

30. Duruşmada sorgulanmayan tanığın ifadesinin tek veya belirleyici delil olup olmadığı hususu öncelikle mahkûmiyet gerekçesine bakılarak tespit edilir. Bu açıdan mahkemenin sorgulanmamış tanığın ifadesinin ağırlık derecesini gerekçeli kararda tartışmış olması beklenir. Ancak gerekçeli kararda bu tartışmanın yapılmadığı veya mahkemenin yaptığı değerlendirmenin bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içerdiği hâllerde Anayasa Mahkemesinin kendisi bu değerlendirmeyi yapacaktır.

31. Bu durumda öncelikle başvurucunun Y.S.nin dosyaya sunulan ifadesinde kendisinin adının geçmediği hususu son celseye ilişkin duruşma tutanağında açıkça belirtilmiş olmasına karşın içeriğinden haberdar olmadığı bu ifadenin kendi aleyhinde delil olarak hükme esas alındığına dair itirazı değerlendirilmelidir. Yargılamanın son celsesine ilişkin duruşma tutanağında, Y.S.nin soruşturma evresinde verdiği ifadesinin Başsavcılık tarafından dosyaya sunulduğu ancak bu ifadede başvurucunun adının geçmediği belirtilmiştir (bkz. § 14). Fakat bu kişinin kendisi hakkında dava açılması üzerine yürütülen yargılama sırasında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak amacıyla verdiği dilekçe üzerine Mahkemece yargılama sırasında alınan ifadesi de celse arasında dosyaya alınmıştır (bkz. § 12). Y.S. Mahkemede verdiği ifadesinde başvurucu hakkında da anlatımlarda bulunmuş ve Mahkeme bu ifadeyi başvurucuya 8/11/2017 tarihli on üçüncü celsede okumuştur. Başvurucu da Y.S.yi tanımadığını ve ifadesinde dile getirdiği iddiaları kabul etmediğini söylemiştir (bkz. § 13). Diğer yandan gerekçeli kararda Y.S.nin Mahkemede verdiği ifadenin "yazılı delil" olarak hükme esas alındığı belirtilmiştir (bkz. § 15). Dolayısıyla Y.S.nin kendisi hakkında ayrı yürütülen soruşturma sırasında verdiği ifadesi yerine Mahkemede yargılama sırasında verdiği ve içeriği başvurucuya okunan ifadesinin başvurucu açısından hükme esas alındığı açıktır.

32. Diğer yandan Mahkeme mahkûmiyet kararında başvurucunun örgütle iltisaklı SAHA-DER'e üye olmasına, Bank Asya hesap hareketlerine ve aynı davanın birden çok celsesinde birlikte hazır bulunduğu sanık Ö.Ö.nün kovuşturma evresinde alınan ifadesinde ve duruşmada sorgulamadığı tanıklar Y.S. ile H.K.nın başvurucunun 17/25 Aralık sürecinden önceki tarihlerde örgütün sohbet adı altındaki toplantılarına katılıp bu toplantılarda himmet adı altında para verdiğine, bu eylemlerine anılan süreçten sonra 2016 yılına kadar da devam ettiğine dair suçlayıcı beyanlarına dayanmıştır. Buna ek olarak Mahkeme, başvurucunun yine örgütle iltisaklı KALİDA adlı derneğe de üye olduğuna ve bu derneğe ait kurullarda görev aldığına yönelik tespitte bulunmuştur (bkz. § 15). Yargıtay Dairesi ise onama kararında hükme esas alınan bu deliller arasındaki KALİDA derneğine üyelik ve bu dernekte görev almaya dair tespitlerin maddi hatadan kaynaklandığı, ayrıca yargılama sırasında

başvurucuya okunup diyeceklerinin sorulmaması nedeniyle tanık H.K.nın ifadesinin delil olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşmıştır (bkz. § 18).

33. Hakkında ayrı dava açılan Y.S. Mahkemede verdiği ifadesinde 2015 yılının Şubat ayı sonlarından 2016 yılının Haziran ayına kadar doktorlara sohbet verdiğini beyan etmiştir (bkz. § 12). Benzer şekilde davanın -başvurucunun sorgulama imkânı bulduğu- diğer sanığı Ö.Ö. de Mahkemece 24/8/2017 tarihli ara celsede alınan ifadesinde, aralarında başvurucunun da yer aldığı sohbet grubuna kendisinin de dâhil olduğunu, başvurucunun katılıp aynı zamanda himmet adı altında para da verdiği bu toplantıların 2016 yılına kadar devam ettiğini söylemiştir (bkz. § 11). Mahkemenin gerekçeli karar içeriği ve Yargıtay Dairesi kararında H.K.nın başvurucuya okunmayan ifadesinin dikkate alınamayacağına dair açıklaması birlikte değerlendirildiğinde, Y.S.nin beyanının yanı sıra sanık Ö.Ö.nün Y.S. ile benzer nitelikteki ifadesinin de başvurucunun terör örgütü üyesi olduğu yönündeki kanaatin oluşmasında dikkate alındığı anlaşılmıştır (bkz. § 15). Bu kapsamda duruşmada sorgulanamayan tanık Y.S. ile H.K.nın beyanlarının mahkûmiyet kararına götüren tek veya belirleyici nitelikte delil olduğunun kabulü mümkün görünmemektedir. Başvurucunun sorgulama veya sorgulatma imkânı bulamadığı tanıkların beyanlarının tek veya belirleyici delil olarak mahkûmiyette kullanılmadığının tespit edilmesi nedeniyle tanık sorgulama hakkıyla ilgili uygulanan testin üçüncü aşamasına dair bir inceleme yapılmamıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Terör Örgütü Üyeliği Suçu Yönünden Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, işlendiği iddia edilen tarihte suç olarak düzenlenmeyen eylemlere dayalı olarak cezalandırılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra ihlal iddiaları incelenirken mevzuat hükümleri ile bu içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

37. Başvurucunun iddiaları suçta ve cezada kanunilik ilkesi yönünden incelenmiştir.

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

39. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi hukuk devletinin kurucu unsurlarındandır. Kanunilik ilkesinin genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlamı ve önemi olup bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfî bir şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları önlenmekte; buna ek olarak suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili bir şekilde uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/849, 15/4/2014, § 32; Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, § 104; Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 60).

40. Anayasa'nın 38. maddesine koşut olarak 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinde de düzenlenen ilke, yasaklanan eylemlerin ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesini, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olmasını gerektirmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmıştır (Fikriye Aytin ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6154, 11/12/2014, § 51; AYM, E.2010/69, K.2011/116, 7/7/2011; E.2019/9, K.2019/27, 11/4/2019, § 13; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 61).

41. Ceza verme yetkisinin keyfî ve hukuk dışı amaçlarla kullanılmasının önlenebilmesi kanunilik ilkesinin katı bir şekilde uygulanmasıyla mümkün olabilir. Bu kapsamda yargı organlarınca yapılacak yorumun ceza normlarının özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gerekir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken, özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47; Adnan Şen, § 107; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62). Bu kapsamda somut olayda değerlendirilmesi gereken, terör örgütüne üye olma suçunun kapsamının öngörülemez şekilde sanığın aleyhine olarak genişletici bir yoruma tabi tutulup tutulmadığıdır (Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, § 68). Bu nedenle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 62).

42. Başvuruya konu mahkûmiyet hükmünün kanuni dayanağı 5237 sayılı Kanun'un 314. maddesidir. Yargı mercilerine göre bir suç örgütü, baştan itibaren suç işlemek üzere kurulmuş yasa dışı bir yapı olabileceği gibi yasal olarak faaliyet göstermekte olan bir sivil toplum örgütünün sonradan suç örgütüne hatta terör örgütüne dönüşmesi de mümkündür (Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı).

43. Bir kişinin yasa dışı örgüt üyeliği suçundan cezalandırılabilmesi için henüz bir suç işlemiş olması gerekmez. Örgüt üyeliği başlı başına cezalandırılan bir suçtur. Bu itibarla örgüt üyesinin faaliyetinin mutlaka örgüt tarafından gerçekleştirilen suçlara katılma şeklinde olması da gerekmez. Terör örgütüne üye olma suçu, üye ve hatta örgüt henüz bir suç işlememiş olsa dahi örgütün toplum için yarattığı tehlikeyi cezalandıran ve bu yönüyle bir yandan da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesini engelleme amacı taşıyan bir suç türüdür (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, §§ 60, 61).

44. Bir oluşumun terör örgütü olduğuna dair kesinleşmiş yargı kararının suçun unsurlarından biri olmadığının altını önemle çizmek gerekir. Örgütün niteliklerinin mahkemece belirlenmesi bir tespit kararıdır (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 14). Aksinin kabulü, hakkında kesinleşmiş yargı kararı bulunmayan terör örgütlerinin eylemlerinin unsur yokluğu nedeniyle cezalandırılamaması sonucunu doğurur. Yukarıda alıntılanan Yargıtay içtihatlarının da gösterdiği gibi bir oluşumun terör örgütü olarak tespitine dair kesinleşmiş yargı kararının bu suç özelinde en önemli fonksiyonu, terör örgütüne hukuki varlık kazandırması ve bu bağlamda yapının bir terör örgütü olduğunu bilinebilecek hâle getirmesidir. Dolayısıyla henüz terör örgütü olduğuna dair yargı kararlarının bulunmadığı, dolayısıyla herkesçe bir terör örgütü olarak bilinebilir hâle gelmediği sırada bir örgüt ile irtibatlı ve iltisaklı olan kişilerin kasıtlarının ortaya konulması hayati önemdedir (Ahmet

Aslan, §§ 50-51; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 50).

45. O hâlde bir kimsenin FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan cezalandırılabilmesi için örgütün niteliğini ve amaçlarını bildiği, örgütün bir parçası olmayı istediği ve örgütün hayatta kalmasına, amaçlarının gerçekleştirilmesine devamlı bir irade ile katkı sağladığının gösterilmesi gerekir. Bu gerekliliğin bir sonucu olarak Yargıtay terör örgütüne üye olma veya yardım etme suçlarının doğrudan kasıt ve özel saikle işlenebilen suçlar olduğu da gözetildiğinde FETÖ/PDY'nin gerçek yüzünü ortaya koyan operasyonlara başlandığını, bu yapının kamuoyu ve medya tarafından tartışılır hâle geldiğini, üst düzey hükûmet yetkilileri ve kamu görevlileri tarafından yapılan açıklamalarda paralel yapı veya terör örgütü olduğuna ilişkin tespitler ve uyarıların yapıldığını, Millî Güvenlik Kurulu tarafından da aynı değerlendirmelerin paylaşıldığı süreçten önce icra edilen faaliyetlerin nitelik, içerik ve mahiyeti itibarıyla terör örgütünün amacına hizmet ettiği ve sanıklarca da bunun bilindiği somut delil ve olgularla ortaya konulmadıkça örgütsel faaliyet kapsamında kabul edilemeyeceğini, kişilerin hukuki durumlarının kusurluluk ve hata bağlamında değerlendirilmesinde zaruret bulunduğunu ifade etmiştir. Başka bir deyişle Yargıtay bir kişinin söz konusu örgüte üye olma suçundan cezalandırılması için sempati ve iltisak boyutunu aşarak terör örgütü niteliğini ve amaçlarını bilerek örgüt üyesi olduğunu ispat etmeye yeterli delillere dayanılmasını şart koşmaktadır (Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-19, 51).

46. Bu sebeple Yargıtay FETÖ/PDY davalarında da örgüte sadece sempati duymayı ya da örgütün amaçlarını, değerlerini, ideolojisini benimsemek, buna ilişkin yayınları okumak, bulundurmak, örgüt liderine saygı duymak gibi eylemleri terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyet için yeterli görmemektedir. Yargıtaya göre FETÖ/PDY üyesinin örgüte bilerek ve isteyerek katılması, katıldığı örgütün niteliğini ve amaçlarını bilmesi, terör örgütünün bir parçası olmayı istemesi, örgüte katılma iradesinin devamlılık arz etmesi, saikinin suç işlemek olması şartı aranmalıdır (Yargıtay kararı için bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz, § 13).

47. Yukarıdaki değerlendirmelerden hareket eden ve FETÖ/PDY'nin güvenlik güçlerince önemli ölçüde çözümlenen hiyerarşik yapılanmasını gözeten Yargıtay; üst düzeyde bulunan örgüt mensuplarının katıldığı örgütün niteliklerini, amaç ve yöntemlerini bildiğinin, suç işlemek saiki ile hareket ettiğinin ayrıca örgüte katılma iradesinin devamlılık arz ettiğinin kabul edilmesi gerektiği sonucuna varmıştır. Yargıtay, FETÖ/PDY'nin oldukça uzun süre yasal zeminde faaliyet göstermesi ve nihai amacını gizli tutması nedeniyle özellikle sözde meşruiyet vitrini olarak kullanılan katlarıyla irtibatlı olduğu tespit edilen kişilerin örgütün nihai amacını bildiğinin ortaya konması gerektiğini kabul etmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, §§ 11-13, 19; ayrıca bkz. Adnan Şen, § 114; İlhami Aksu [2. B.], B. No: 2018/36918, 15/6/2022, § 21).

48. Yargı makamlarının değerlendirmelerinden çıkan sonuca göre FETÖ/PDY'nin daha alt katlarıyla irtibatlı olduğu tespit edilen kişilerin -örgütün nihai amacını bildikleri ortaya konmadığı müddetçe- örgüte bir ahlak ve eğitim hareketi, gönüllüler hareketi, dinî bir cemaat olduğu zannı ile sempati duydukları, örgütle irtibat ve iltisaklı oldukları kabul edilmektedir. Terör örgütüne üye olma suçuna bağlanan ağır cezai yaptırımlar gözetildiğinde -örgütün nihai amacının herkesçe bilindiğinin kabul edilebileceği kesin bir tarih vermek yoluna gidilmemiş olmakla birlikte- örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 11) önce yasal zeminde faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütüne bağlı olduğu düşüncesi ile hareket ederek hataya düşenler ile FETÖ/PDY'nin amaç ve yöntemlerini bilen örgüt mensuplarının birbirlerinden dikkatli bir

şekilde ayrılması yoluna gidilmiştir (Bilal Celalettin Şaşmaz, § 54).

49. Öte yandan vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucular hakkında isnat edilen terör örgütü üyesi olma suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (Metin Birdal, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceği meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanının dışındadır (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71).

50. Yargıtay; sanıkların FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı dernek, sendika ve diğer sivil toplum örgütlerine üyeliklerinin örgütün nihai amacını bildiğini, örgütle organik bir bağ kurarak örgütün hiyerarşisine dâhil olduğunu tek başına göstermediğini kabul etmiştir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 20/4/2021 tarihli ve E.2020/5713, K.2021/2837; 22/3/2021 tarihli ve E.2020/1864, K.2021/2227; 9/10/2019 tarihli ve E.2019/1326, K.2019/5918; 19/10/2020 tarihli ve E.2019/5604, K.2020/5065 sayılı kararları]. Yargıtay, sanıkların sadece FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı derneklerde üyelik kayıtlarının bulunmasının terör örgütüne yardım suçunu oluşturmayacağına [(kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 7/4/2021 tarihli ve E.2020/6785, K.2021/2588 sayılı kararı], sendika ve dernek üyeliğine dair eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşmadığına ve örgüt hiyerarşisine dâhil olduğunu göstermediğine [(kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 17/6/2021 tarihli ve E.2019/9574, K.2021/4104; 17/3/2021 tarihli ve E.2019/8868, K.2021/2169 sayılı kararları], terör örgütüne müzahir derneğin organlarında yer almalarının tek başına örgüt hiyerarşisine dâhil olduğunu göstermediğine [(kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 16/3/2021 tarihli ve E.2020/5437, K.2021/2637 sayılı kararı] karar vermiştir.

51. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

52. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında, sanığın örgüte yardım kastıyla bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösteren, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı görülmektedir (birçok

karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 31/10/2024 tarihli ve E.2022/6934, K.2024/12842; 31/10/2024 tarihli ve E.2022/6932, K.2024/12841; 23/9/2024 tarihli ve E.2022/4850, K.2024/10337; 25/6/2024 tarihli ve E.2022/2510, K.2024/8435; 11/3/2024 tarihli ve E.2024/1427, K.2024/3513; 23/1/2024 tarihli ve E.2022/15442, K.2024/1007 sayılı kararları).

53. Eldeki olayda Mahkemenin başvurucunun Bank Asya hesap hareketleri ile örgütle iltisaklı derneğe üye olmasının yanı sıra özellikle 17/25 Aralık sürecinden önce başlamakla birlikte bu süreçten sonraki dönemlerde de 2016 yılına kadar doktorların yer aldığı örgütün sohbet gruplarına katılmaya devam edip bu toplantılarda diğer örgüt mensuplarına himmet adı altında para verdiğine, ayrıca mütevelli sohbetlerine de katıldığına dair tanık Ö.Ö.nün beyanına delil olarak dayandığı anlaşılmıştır. Buna göre gerekçeli kararda; başvurucunun süreklilik, yoğunluk ve çeşitlilik taşıyan söz konusu eylemleriyle örgüt hiyerarşisine dâhil olmayı tercih ettiği tespitlerini yapmıştır (bkz. § 15).

54. Bununla birlikte hükme esas alınan diğer delillere ilişkin Yargıtay uygulamaları karşısında başvurucunun 2016 yılına kadar doktorların ve örgüt içinde mütevelli konumundaki kişilerin sohbet adı altında yaptıkları toplantılara katılıp bu toplantılarda himmet adı altında para verdiğine ilişkin delillerin mahkûmiyet kararına götüren tek olmasa da belirleyici nitelikte olduğunun kabul edilmesi gerekir.

55. Anayasa Mahkemesi Mehmet Yılmaz ([2. B.], B. No: 2018/34325, 27/1/2021) kararına konu olayda başvurucunun FETÖ/PDY'nin esnaf mütevellisi isimli oluşumunun içinde bulunduğuna ve örgütün ideolojisinin aşılanması, örgüte eleman kazandırılması ve örgüte finansal destek sağlanması amacıyla düzenlenen örgütsel toplantılara 2006 yılından beri sürekli olarak katıldığına dair tanık beyanlarının ve haklarında FETÖ/PDY soruşturması yürütülen örgüt üyeleriyle irtibatının bulunduğuna ilişkin tespit ile dosya kapsamındaki diğer delillerin birlikte değerlendirilmesi suretiyle terör örgütü üyeliği suçundan verilen mahkûmiyet kararına yönelik ihlal iddialarını adil yargılama hakkı kapsamında ele almıştır. Anayasa Mahkemesi anılan kararda, başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların mahkemece delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğunu, yargı mercilerinin kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığını, bu durumda ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğunu değerlendirmiş ve başvurucunun bu yöndeki ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna ulaşmıştır (Mehmet Yılmaz, §§ 35-48).

56. Böylelikle anılan Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararları da gözetildiğinde Mahkemenin dosya kapsamındaki tüm delilleri bir bütün olarak değerlendirmek suretiyle oluşturduğu kabulünün somut olayın koşullarına göre temelsiz ve keyfî olmadığı vurgulanmalıdır. Nitekim Mahkeme, örgütün nihai amacının herkesçe bilinir hâle geldiği olaylardan sonra dahi başvurucunun terör örgütü hiyerarşisi içinde gerçekleştirdiği örgütsel faaliyetlerin varlığını ortaya koyarak örgütün nihai amacını bildiği sonucuna varmış ve bu yöndeki savunmalarına itibar etmemiştir. Mahkemenin bu yorumunun kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamını suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı olacak şekilde genişletmediği, örgüt üyeliğine ilişkin kuralın özüyle çelişmediği ve öngörülebilir olduğu anlaşılmıştır. Mahkeme atılı suçun unsurlarını netleştirirken öngörülebilir ve suçun mahiyetine uygun olma konusunda özen göstermiştir. Buna göre başvurucunun yukarıda anılan eylemleri dolayısıyla bu oluşumun suç işlemek amacında olduğuna ve üzerine atılı örgüt üyeliği suçunun unsurlarını bilebilecek konumda bulunduğuna ilişkin varılan sonucun

temelsiz olduğu söylenemez.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Resmî Belgede Sahtecilik Suçu Yönünden Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

58. Başvurucu; adına sahte rapor düzenlediği kabul edilen Ö. oğlu R.Ç.nin kendisine gönderdiği belirtilen ve bu kişiye ait cep telefonunda ele geçirildiği açıklanan kısa mesaja ilişkin dijital verinin yargılama sırasında kendisine okunmadığını, haberdar olmadığı ve içeriğine karşı diyecekleri sorulmayan bu verinin atılı suç açısından aleyhinde delil olarak değerlendirildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

59. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra ihlal iddiaları incelenirken mevzuat hükümleri ile bu içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

60. Başvurucunun iddiaları silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

61. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Kararlarda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, §§ 42-48; Ramazan Tosun [1. B.], B. No: 2012/998, 7/11/2013, §§ 34-42; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18-19; Muharrem Keserci [2. B.], B. No: 2012/575, 8/5/2014, §§ 43-55; Ahmet Teyit Keşli [2. B.], B. No: 2013/2237, 18/9/2014, §§ 55-65; Abdulselam Tunç [1. B.], B. No: 2013/6986, 5/11/2014, §§ 56-66; Gürhan Nerse [2. B.], B. No: 2013/5957, 30/12/2014, §§ 33-40; Aziz Ağırlı [1. B.], B. No: 2013/1377, 25/3/2015, §§ 32-43; Düzgit Yalova Gemi İnşa Sanayi A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/8756, 15/4/2015, §§ 37-48; Targan Tolga Yungul [2. B.], B. No: 2013/1386, 16/4/2015, §§ 23-31; Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1020, 7/5/2015, §§ 22-35; Fahri Gösteriş [1. B.], B. No: 2013/1297, 13/4/2016, §§ 27-37; Zekayi Çelebi [1. B.], B. No: 2014/5633, 18/5/2016, §§ 25-30; Özgür Murat Engin [1. B.], B. No: 2014/7806, 21/9/2016, §§ 38-44; Laleş Çeliker [2. B.], B. No: 2013/8413, 21/4/2016, §§ 24-31; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Gökay Dayan [2. B.], B. No: 2014/12206, 21/9/2017, § 21; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

62. Başvuru konusu olayda Ö. oğlu R.Ç.nin telefonunda yapılan inceleme sonucunda tespit edilen SMS'nin içeriği Başsavcılık tarafından Mahkemeye sunulduktan sonra açılan ara celseye ilişkin duruşma tutanağına göre söz konusu mesajın açıklanarak mesaj içeriğine karşı başvurucudan diyeceklerinin sorulduğu ve başvurucunun da böyle bir mesajı hatırlamadığını beyan ettiği anlaşılmaktadır (bkz. § 7). Böylece başvurucunun kovuşturma evresinde içeriği kendisine okunan bu dijital veriye karşı itirazlarını sunma imkânı bulduğu

açıktır. Aynı zamanda başvurucu, yargılama neticesinde hükmolunan mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna da başvurmuştur. Diğer bir ifadeyle başvurucuya mahkûmiyet kararına esas alınan dijital veriye itiraz etme fırsatı hem duruşmada hem de istinaf aşamasında tanınmış; başvurucu bu veriyle ilgili karşı argümanları yargı makamlarına sunma imkânı elde etmiştir. Dolayısıyla başvurucunun usule ilişkin haklarda diğerlerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin söz konusu kısa mesaj içeriğinden ibaret dijital veriden haberdar olup rapora ilişkin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

63. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Resmî Belgede Sahtecilik Suçu Yönünden Tanık Dinletme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

64. Başvurucu, tedavi için aile sağlığı merkezine gelen kişilerin muayene öncesi kimlik kontrolü ve kayıt işlemlerini yapan görevliler ile adına rapor düzenlendiği belirtilen Ö. oğlu R.Ç.nin duruşmada hazır edilerek tanık sıfatıyla ifadelerinin alınması talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

65. Bakanlık görüşünde, konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra ihlal iddiaları incelenirken mevzuat hükümleri ile bu içtihatların ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

66. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık dinletme hakkı bağlamında incelenmiştir.

67. Anayasa Mahkemesi benzer iddiaların ileri sürüldüğü başvurulara ilişkin olarak birçok kararında tanık dinletme hakkıyla ilgili ilkeleri belirlemiştir.

68. Savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı şartlar altında davet edilmelerinin ve dinlenilmelerinin sağlanmasını isteme hakkı, silahların eşitliği ilkesinin bir gereğidir. Tanıkların dinlenilmek üzere çağrılmasının uygun olup olmadığının değerlendirilmesi, kural olarak yargılama mercilerinin takdir yetkisi dâhilindedir. Ancak bu hak, sanığın lehine olan bütün tanıkların çağrılmasını ve dinlenilmesini gerektirmez. Bu düzenlemenin esas amacı, sanığın aynı şartlar altında ve silahların eşitliği ilkesine uygun olarak tanık dinletme talebinde bulunabilmesinin sağlanmasıdır. Dolayısıyla bir sanığın bazı tanıkları dinletemediğinden şikâyet etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu tanıkların dinlenilmesinin hangi nedenlerle önemli olduğunu ve gerçeğin ortaya çıkması için neden gerekli olduğunu açıklamak suretiyle tanık dinletme talebini desteklemesi gerekmektedir (Atila Oğuz Boyalı, § 47; Ahmet Zeki Üçok [1. B.], B. No: 2013/1966, 25/3/2015, § 70; Ali Fırtına [1. B.], B. No: 2014/14575, 6/7/2017, § 27).

69. Yukarıda belirtildiği üzere tanıkların dinlenmek için çağrılmasının uygun olup olmadığının değerlendirilmesi kural olarak mahkemelerin takdir yetkisindedir. Başvurucunun gösterdiği tanıkların dinlenilmeme sebebinin suça konu raporların düzenlendiği tarihler ile Dairenin bozma kararı sonrası devam eden duruşmaların yapıldığı tarih arasında geçen sürenin uzunluğu ve davanın geldiği aşama olduğu belirtilmiştir (bkz. § 20). Bu kapsamda Mahkemece söz konusu talebin -reddedilme sebebi nazara alındığında- yargılamayı uzatmak amacıyla yapıldığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca başvurucunun dinlenilmesini istediği tanıkların kendisi adına rapor düzenlenen Ö. oğlu R.Ç. ile aynı aile

sağlığı merkezinde hasta kayıt işlemlerini yapma görevini yerine getiren görevliler olduğu anlaşılmıştır.

70. Diğer yandan adına doktor raporu düzenlenen Ö. oğlu R.Ç. Dairenin bozma kararı öncesinde başvurucu ile birlikte yargılanmış ve kovuşturma evresinde alınan ifadelerinde aradan çok zaman geçtiği için raporlarını ne şekilde aldığını hatırlamamakla birlikte yurt dışında olduğu tarihlerde izinli sayılabilmek için tanıdığı arkadaşlarından kendisine rapor vermelerini talep ettiğini ve bu konuda söyleyecek sözü olmadığını beyan etmiştir. Mahkeme resmî belgede sahtecilik suçundan mahkûmiyet kararı verirken bu ifadenin ötesinde başvurucu tarafından suça konu üç raporun düzenlendiği tarihlerde Ö. oğlu R.Ç.nin yurt dışına çıkış yaptığına ya da yurt dışında olduğuna dair kayıtlara ve bu kişinin başvurucudan kendisi için iki günlük rapor istediğine dair kısa mesaj içeriğine de dayanmıştır. Başvurucunun da 16/8/2016 tarihli ara celsede kendisine okunan bu mesajı hatırlamadığının ötesinde yargılama sırasında bu kısa mesajın içeriğine ve yurt dışı giriş çıkış kayıtlarına yönelik bir itirazı da olmamıştır (bkz. § 7).

71. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Diğer İhlal İddiaları

72. Başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında ileri sürdüğü;

i. Yargılama ve kanun yolu incelemesi yapan makamların doğal hâkim güvencesine sahip, tarafsız ve bağımsız olmamaları nedeniyle kanuni hâkim güvencesi ile bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133) ve Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, §§ 183-197) kararları, her iki mahkûmiyet kararının sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların yanıtsız bırakılması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Abdullah Topçu ([1. B.], B. No: 2014/8868, 19/4/2017, §§ 77-79) ve Yasemin Ekşi ([1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 53-59) kararları, istinaf ve temyiz aşamalarındaki duruşma taleplerinin reddedilmesi nedeniyle sözlü yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Nevruz Bozkurt ([1. B.], B. No: 2013/664, 17/9/2013, § 32) ve Feyyaz Bayram ([2. B.], B. No: 2014/7822, 16/11/2016, §§ 84-86) kararları ve her iki suçu işlediğine yönelik oluşan şüphenin Mahkemece aleyhine yorumlanmak suretiyle haksız olarak mahkûmiyet kararı verilmesi dolayısıyla yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiasının da Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna,

ii. Yargılamanın uzun sürmesi dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının da Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Terör örgütü üyeliği suçu yönünden tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Terör örgütü üyeliği suçu yönünden suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine

ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Resmî belgede sahtecilik suçu yönünden silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Resmî belgede sahtecilik suçu yönünden tanık dinletme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Terör örgütü üyeliği suçu yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki tanık sorgulama hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Terör örgütü üyeliği suçu yönünden Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. 2022/32503 numaralı bireysel başvuru dosyası yönünden yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından 2021/52413 numaralı bireysel başvuru dosyası yönünden adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ALTUNBAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/54014 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/54014

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ALTUNBAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/54014)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucular : 1. Ahmet ALTUNBAŞ 2. Ali ALTUNBAŞ 3. Özlem ALTUNBAŞ

Vekili : Av. Mücahit AYDIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; park hâlindeki vagonların üzerine çıkan çocuğun elektrik tellerine tutunması sonucu elektrik akımına kapılarak yaralanması, bu olay nedeniyle açılan tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Olay tarihinde 15 yaşında olan başvurucu Ahmet Altunbaş, 29/11/2018 günü yanında dört arkadaşıyla tren raylarında bir süre oturduktan sonra orada park hâlinde duran bir vagonun üzerine çıkmıştır. Bu esnada elektrik akımına kapılması sebebiyle kısa süreli bir alev topu meydana gelmiş ve başvurucunun vücudunda yanıklar oluşmuştur.

3. Yaralanma olayı sonrasında Ceyhan Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başlatılan soruşturmada Ceyhan Tren Garı İstasyon Şefliğine ait güvenlik kamera kayıtları incelenmiş ve görüntülere göre saat 13.52'de tren raylarında oturan beş kişinin oturdukları yerin karşısındaki yaya üst geçidine yakın ray üzerindeki yük treninin vagonunun üzerine 13.56'da peş peşe çıktığı ve bundan üç dakika sonra da bulundukları yerde alev topu oluştuğu tespit edilmiştir.

4. Olay yerinde bulunan ve başvurucu Ahmet Altunbaş'ın arkadaşı olan A.G. soruşturma

kapsamında alınan beyanında tren rayları üzerinde bir süre gezen başvurucunun park hâlindeki bir vagona tırmandığını, kendisine inmesi için bağırdığını, vagonun üzerindeki tellere tutunarak "Bak, ben telleri tutuyorum." dediğini, kendisine cevaben "Telleri bırak, aşağı in. Seni elektrik çarpar." söyleminde bulunduğunu ancak başvurucunun dinlemeyerek elektrik tellerini tutmaya devam ettiğini, sonunda tellerden ateş çıktığını, başvurucunun yere düştüğünü belirtmiştir. Tren istasyonunun bulunduğu yerdeki üst geçitten geçerken tesadüfen olayı gören S.K. vagonun üzerindeki kişinin "Bak, elim yetiyor." diyerek tellerden tutunduğunu, bir anda ses ve ateş çıktığını beyan etmiştir.

5. Olay yeri inceleme raporunda Elçibey Caddesi ile tren istasyonu arasında 160 cm yüksekliğinde beton direk arası demir korkuluk olduğu, korkuluğun ve yan taraftaki elektrik direğinin üzerinde "DİKKAT ÖLÜM TEHLIKESİ, HAVAİ HATLARDA YÜKSEK GERİLİM VAR, YAKLAŞMAK TEHLİKELİ VE YASAKTIR" ibareleri yer alan uyarı levhasının bulunduğu açıklanmıştır.

6. Başsavcılık 8/1/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Gerekçede öncelikle süreç ve deliller aktarıldıktan sonra olayın uyarı levhasını umursamayan başvurucu Ahmet'in kendi hatası ve ihmali sonucu gerçekleştiği, yaralanmasında üçüncü kişilere izafe edilecek atfı kabil bir kusur bulunmadığı, kanunun aradığı suçun ve suç unsurlarının olayda oluşmadığı ifade edilmiştir. Karara yönelik itiraz 24/1/2019 tarihinde reddedilmiştir.

7. Başvurucular Ali Altunbaş ve Özlem Altunbaş kendi adlarına asaleten, oğulları Ahmet Altunbaş adına velayeten olay nedeniyle doğan maddi ve manevi zararlarının tazmini amacıyla Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğüne (TCDD/İdare) 17/4/2019 tarihinde başvurmuştur. İdare 11/7/2019 tarihinde kendilerine izafe edilebilecek kusur ve sorumluluk bulunmadığı gerekçesiyle başvuruculara tazminat ödenmesinin mümkün olmadığını bildirmiştir.

8. Başvurucular, taleplerinin reddedilmesi üzerine Ahmet Altunbaş'ın fotoğraf çekmek için atıl durumdaki vagona çıktığını, ilçe merkezinden geçen ve ilçeyi ikiye bölen demir yolunda istasyon ve hemzemin geçit görevlilerinin yeterli uyarıları yapmadığını, demir yoluna geçmeyi önleyecek yeterli tedbirin alınmadığını, 160 cm yüksekliğindeki korkulukların ve elektrik direği üzerine yazılmış uyarıların yeterli olmadığını, 30 bin volt elektrik geçen bir hattın güvenliğinin daha sıkı tutulması gerektiğini, raylar üzerinde uzun süre oturan Ahmet Altunbaş ve arkadaşlarının hiçbir görevli tarafından uyarılmadığını ve vücudunun %52'si yanan Ahmet Altunbaş'ın çeşitli sağlık sorunlarıyla karşılaştığını belirterek hizmeti kusurlu işlettiğini ileri sürdükleri İdare aleyhine 9/8/2019 tarihinde tam yargı davası açmıştır.

9. İdare, savunma dilekçesinde öncelikle olayda yaralanan başvurucu Ahmet'in olay tarihinde reşit olmasa da mümeyyiz olduğunu, bu nedenle doğru ile yanlışı ayırt edebilme gücüne sahip olmasının kendisinden beklendiğini, yasak olan bu eylemle mümeyyiz bir kişiden beklenebilecek asgari dikkat kurallarına uymadığını, riski göze alıp kendi iradesiyle yasaklanmış, çok tehlikeli ve kendi can emniyetini zora sokan bir eyleme giriştiğini, böyle bir davranıştan kaçınmanın durumun icap ettirdiğini, kanun ve nizamlara uyması gereken her vatandaştan beklenen normal bir davranışın söz olduğunu ileri sürmüştür.

10. Dilekçede ayrıca aşağıdaki hususlara dikkat çekilmiştir:

i. Vagonların yüksekliği yaklaşık 4 metredir. 4 metre yüksekliğindeki bir vagonun üzerine çıkmak için özel bir çaba gerekmektedir.

ii. Kataner hattı (trenlere elektrik enerjisi sağlamak amacıyla kullanılan hat) ise yerden 5,75 metre yüksekliğinde olup çalışma voltajı 27.500 volttur. Bu voltaj elektrikli makinelerin seyri için gerekli olup bu yola elektrikli makinenin girip çıkması için elektrik hattının bulunması zorunludur.

iii. Kataner hattının askıya alındığı direkler beton olup her birinde 30/11/2000 tarihli ve 24246 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Elektrik Kuvvetli Akım Tesisleri Yönetmeliği (Yönetmelik) uyarınca (madde 44, p bendi) gömme ve yağlı boya ile çıkmayacak biçimde ölüm tehlikesi işareti vardır. Ayrıca istasyon sahası içinde birçok noktada yazılı ve görsel uyarıcı tehlike ikaz ve işareti bulunmaktadır.

iv. Olayın meydana geldiği hattaki tüm imalat ve montajlar Yönetmelik'e uygun olarak imal edilmiş, söz konusu imalat ve montajlar Uluslararası Demiryolları Birliği (UIC) standartlarına uygundur.

v. Olay yerinde TCDD tarafından konulan elektrik uyarı levhalarının bulunduğu, gerek direklerde gerek vagonların üzerinde gerekse de gar sahasında pek çok yerde gar sahasına girmenin tehlikeli ve yasak olduğu, söz konusu elektrik tellerinde yüksek gerilim hattının yer aldığı önünde ikazlar içeren tabela ve levhaların mevcut olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca İdarece eklenen olay yerine ilişkin belge ve fotoğraflarda da söz konusu uyarı ve ikaz levhalarının bulunduğu açıkça görülmektedir.

vi. Olayın meydana geldiği yer, ana hat yollarının beslemeleriyle irtibatlı olduğundan elektriğin bağımsız olarak kesilme imkânı yoktur.

vii. Gar sahasına girilmesi ve vagona tırmanılması sırasında hiçbir görevlinin uyarmadığı iddiası yönünden Ceyhan gar sahasında güvenlik görevlileri bulunmakla birlikte gerek gar sahasının çok geniş olması gerekse hiçbir kurumda ve işletmede olmadığı gibi böyle bir görevlerinin olmaması sebebiyle bu beyanı dayanak yapmak mümkün değildir. Zira demir yolu alanlarının tehlikeli olduğunu bilmek gerektiği gibi bu konuda uyarıcı levhalar da kullanılmıştır. Aksinin kabulü hâlinde Karayolları Genel Müdürlüğünün tüm otobanlarda ortalama 500 metrede bir, otobana girmek isteyen vatandaşları otobanın yayalar için tehlikeli olduğuna dair uyarması için görevli bulundurması, bunun için personel istihdam etmesi gerekmektedir. Aynı durum tüm göl, baraj, nehir ve kanallar için Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü açısından da geçerlidir ki bu durum imkânsızdır.

11. Adana 3. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde görülen davada verilen ara kararıyla olaya ilişkin soruşturma evrakı Başsavcılıktan talep edilmiştir.

12. İdare Mahkemesi 20/12/2019 tarihli kararıyla başvurucuların maddi ve manevi tazminat taleplerinin reddine karar vermiştir. Gerekçede; ceza soruşturmasındaki tespitler de dikkate alınarak olay tarihinde 15 yaşında ve ortaokul öğrencisi olan, ayırt etme gücüne sahip, okuma yazma bilen, hareketlerinin anlam ve sonuçlarını idrak edebileceği yaş ve olgunluğa erişmiş olan başvurucu Ahmet Altunbaş'ın tren istasyonu çevresindeki uyarı levhalarını ve olay anında yanında bulunan arkadaşının sözlü uyarılarını dikkate almayarak kendi iradesiyle vagonun üzerine çıkıp vagonun üzerinden yaklaşık 2 metre yükseklikteki elektrik tellerine tutunarak vagon üzerinde yürüdüğü esnada elektrik akımına kapılarak vücudunun yaklaşık %52'sinin yanmasına kendi kusurlu hareketiyle sebep olduğu, meydana gelen zararda İdarenin veya üçüncü kişilerin herhangi bir etkisi ya da kusurlu hareketi olmadığı, İdarece sunulan hizmetin barındırdığı riskin zararlı sonuçlarını ortadan kaldırmaya yönelik demir korkuluk ve yazılı uyarı levhalarıyla yeterli ve gerekli güvenlik önlemlerinin alındığı,

zarar görenin zararın oluşumuna neden olan kusurlu hareketi nedeniyle hizmet sunucusu davalı idareye atfedilebilir bir hizmet kusuru bulunmadığı hususlarına yer verilmiştir.

13. Başvuruculaların istinaf talebini inceleyen Adana Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (Daire) 15/9/2021 tarihinde kararının dayandığı gerekçenin usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek istinaf talebinin reddine kesin olarak karar vermiştir.

14. Başvurucular, nihai kararı 27/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculaların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Ali Altunbaş ve Özlem Altunbaş Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşul, birlikte bulunmalıdır. Bu ön koşullar başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı başvurucunun güncel bir hakkının ihlal edilmesi, bu ihlalden dolayı kişinin kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin mağdur olduğunu ileri sürmesidir. Bir başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilebilmesi için başvurucunun mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp iddia edilen ihlalden doğrudan etkilendiğini, bir başka ifadeyle mağduriyetini kanıtlaması gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi mağdurluk statüsünün kabulü için yeterli değildir (aktarılan ilkeler için bkz. Fetih Ahmet Özer [1. B.], B. No: 2013/6179, 20/3/2014; Ayşe Hülya Potur [2. B.], B. No: 2013/8479, 6/2/2014).

18. Başvuru konusu olayda ihlal iddiası, Ahmet Altunbaş'ın elektrik akımına kapılması sonucu yaralanması temelinde ileri sürülmüştür. İhlal iddiasına konu ihmalin mağduru doğrudan şu anda hayatta olan Ahmet Altunbaş'tır. Bu bağlamda hak ihlali iddiasına temel olan yaralanmanın doğrudan mağduru olmayan Ali Altunbaş ve Özlem Altunbaş'ın mağdur statüsünün olmadığı açıktır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvurucular Ali Altunbaş ve Özlem Altunbaş yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Ahmet Altunbaş Yönünden

20. Başvurucu; idarenin yeterli güvenlik önlemlerini almaması nedeniyle ilçe merkezinde yoğun hareketliliğin olduğu bir tren istasyonundaki raylar üzerinde arkadaşlarıyla rahatça vakit geçirebildiğini, 160 cm olan korkulukların yayaların tren yoluna girişini engellemediğini, sosyal medyada daha önce birçok insan benzer hareketlerde bulunup zarar görmediği için kendisinin de zarar görme ihtimalini bilmediğini, istasyon ve vagon arasında herhangi bir sözlü ya da yazılı uyarıyla karşılaşmadığını, çıktığı vagonda uyarı levhası ya da yazısı görmediğini, merdiven kısmında da yetkisiz kişilerin tırmanmasını engelleyecek bir

önlem bulunmadığını ileri sürmüştür.

21. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

22. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkindir. O hâlde başvuruda incelenmesi gereken ilk husus başvurunun yaşam hakkı kapsamında olup olmadığıdır.

23. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110).

24. Başvurucu Ahmet Altunbaş yüksek elektrik akımına kapıldığı olaydan yaralı olarak kurtulmuş ise de söz konusu akımın öldürücü niteliği ve başvurucunun fiziksel bütünlüğü üzerinde yarattığı etki birlikte ele alındığında başvurucu Ahmet Altunbaş yönünden başvurunun yaşam hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

26. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet; yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

27. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin, yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması gerekir (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36). Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi idari ve yargısal makamların takdirindedir (T.A., §§ 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

28. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (T.A., § 134; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 38).

29. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63).

30. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekmektedir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 39) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

31. Başvurucu Ahmet Altunbaş fotoğraf çektirmek için vagonun üzerine çıktığını, bu sırada elektrik akımına kapıldığını iddia etmiştir. Konuyla ilgili yürütülen soruşturmada alınan ifadeler, başvurucunun bununla yetinmeyip arkadaşlarının uyarılarına rağmen tellere tutunduğunu göstermektedir.

32. Demir yolu taşımacılığı faaliyetinin niteliği itibarıyla kişilerin yaşamı ve vücut bütünlüğü bakımından birtakım riskler içermesi sebebiyle tehlikeli olduğunu -devletin yaşamı koruma yükümlülüğü bakımından- söylemek gerekir. Bu tehlikelilik nedeniyle kamu makamları, demir yollarının işletilmesinde gerekli güvenlik tedbirlerini almalı; trenlerin seyrüseferinde veya gar ve benzeri işletmelerde istenmeyen ölüm ve yaralanma olaylarının önüne geçmek için makul ölçüler çerçevesinde gerekenleri yapmalıdır (Hüseyin Münüklü [2. B.], B. No: 2014/5973, 13/9/2017, § 62). Bu kapsamda TCDD, ilçede bulunan cadde ile istasyonu ayırmak amacıyla 160 cm yüksekliğinde beton direk arası demir korkuluk kullanmıştır. Bölgede bulunan elektrik direği üzerine gömme ve yağlı boya ile çıkmayacak biçimde ölüm tehlikesi işareti koymuş; bölgeye uyarı levhaları asmak suretiyle de kataner hattındaki yüksek gerilime, dolayısıyla ölüm tehlikesine dikkat çekmiştir. Tren istasyonunun bulunduğu yerdeki yüksek gerilim hattının imalat ve montajı İdarece belirlenen çerçeve ve uluslararası standartlara uygun şekilde yapılmıştır. Başvurucunun da bunun aksine bir iddiası yoktur.

33. Bu noktada devletin yaşamı koruma yükümlülüğünün tehlikeye karşı aşırı tedbirsiz davranan kişiler bakımından sınırsız bir şekilde söz konusu olmayacağı, her durumda ve koşulda tehlikeye karşı mutlak bir güvenlik sağlamayacağı da ifade edilmelidir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Gürkan Kaçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/11855, 13/9/2017, § 75; Enes Besli ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/27841, 4/11/2020, § 52).

34. Aksinin kabulü, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki her yerde ve koşulda devletin sorumluluğunun bulunduğunu kabul etmek anlamına gelir ki modern yaşamın gerçekleri ile insan davranışlarının öngörülemezliğini ve idarenin öncelikleri ile kaynaklarını gözetmeden kamu makamları üzerine aşırı yük yükleyen bir yoruma meydan verir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Eren Kayaalp ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/2433, 4/10/2017, § 62; Enes Besli ve diğerleri, § 53).

35. Diğer yandan olaylara ve özelde kendilerine yönelen tehlikeye karşı yetişkinlerden gösterilmesi beklenen asgari davranış şekillerini sergilemelerini çocuklardan beklemek mümkün değildir (Hüseyin Münüklü, § 63). Bu nedenle kamu makamları, tehlike içeren faaliyetleri yürütürken insan davranışlarına ilişkin öngörülerinde çocukları ve özel korunmaya muhtaç olan diğer kişileri özellikle dikkate almalı; buna göre belirleyecekleri elverişli idari tedbirleri derhâl uygulamaya koymalıdır (Hüseyin Münüklü, § 64).

36. Gerekli güvenlik önlemlerinin alınmaması, bazı hâllerde korunmaya özel olarak muhtaç kişilerin tedbirsiz davranışlarına rağmen anılan makamların sorumluluklarını tamamen ortadan kaldırmayabilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Hüseyin Münüklü, § 67).

37. Başvurucu Ahmet Altunbaş olay tarihinde henüz 15 yaşını tamamlamış bir çocuktur. Öte yandan ne yargılama aşamalarında ne de bireysel başvuruda başvurucunun ayırt etme gücüne sahip olmadığına ya da akıl sağlığının yerinde olmadığı yönünde bir iddiada bulunulmuştur. Bu itibarla kendisinden akla uygun biçimde ve tedbirli davranış sergilemesi beklenen başvurucunun alınan tüm önlemlere rağmen girilmesi yasak olan bir alana girmesinde, arkadaşının ikazına ve çevredeki yazılı uyarılara aldırış etmeden yerden yaklaşık 6 metre yükseklikteki elektrik tellerine dokunmasında insan davranışının öngörülemezliği olduğu söylenmelidir. Başvurucu, somut olayın gerçekleşme koşulları dikkate alındığında aşırı tedbirsiz davranmıştır.

38. Başvurucu Ahmet Altunbaş İdarece alınan güvenlik önlemlerine ve uyarı işaretlerine rağmen tren raylarının olduğu alana izinsiz girmiş, arkadaşı A.G.nin uyarısına rağmen kullanımda olmayan vagona tırmanmıştır. Vagonun üzerine çıktıktan sonra yine arkadaşının tellere dokunursa elektrik çarpacağına yönelik uyarısını dikkate almayarak "Bak, elim yetiyor." demek suretiyle vagondan yaklaşık iki metre yüksekte olan yüksek gerilim tellerine bilerek ve isteyerek dokunmuştur. Dolayısıyla başvurucunun aşırı tedbirsiz davrandığı ve İdarece makul ölçüler çerçevesinde gerekli önlemlerin alınmadığının söylenemeyeceği somut olayda kamu makamlarının sorumluluğu olduğunu kabul etmek İdareye aşırı külfet yüklenmesi anlamına gelecektir.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Başvurunun başvurucular Ali Altunbaş ve Özlem Altunbaş yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucuların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CAHİT BAYRAM

B. No: 2021/55445 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55445

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CAHİT BAYRAM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55445)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Cahit BAYRAM

Vekili : Av. Nesrin Gülten AKTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, muvazaa iddiasına dayalı olarak açılan işçilik alacaklarına ilişkin davanın reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1/8/2006 tarihinden emekli olduğu 22/7/2016 tarihine kadar Kocaeli Büyükşehir Belediyesi (Belediye) şirketi olan Belde A.Ş.de (Şirket) sigortalı olarak çalışmıştır. Başvurucu, muvazaalı işlemler nedeniyle eksik kıdem tazminatı aldığı iddiasıyla Belediye aleyhine alacak davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; aynı iş yerinde çalışmalarına ve aynı işi yapmalarına rağmen Belediye bünyesinde kadrolu işçi olarak çalışanlar ile Şirket bünyesinde çalışanların haklar ve maaşlar konusunda farklı uygulamalara maruz kaldığını, Şirket bünyesindekilerin daha az maaş aldıklarını iddia ederek Belediye ile Şirket arasındaki sözleşmelerin muvazaalı olduğunu vurgulamıştır.

3. Yargılama sürecinde düzenlenen bilirkişi raporunda Şirketin hisselerinin çoğunluğunun Belediyeye ait olduğu, Belediyenin işçiler üzerindeki yönetimi, başvurucunun şoför olarak çalıştığı ve işin niteliği gözetilerek Belediye ile Şirket arasındaki ilişkinin muvazaalı olduğuna dair kanaat bildirilmiştir. Kocaeli 3. İş Mahkemesi (Mahkeme) 26/7/2018 tarihinde

davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, anılan rapora dayanılarak alt işverene verilen işin niteliği gözetilerek alt işverenlik sözleşmesiyle iş hukukunun öngördüğü kamusal yükümlülüklerden kaçmanın amaçlandığı, asıl işveren alt işveren arasında kurulan ilişkinin işçi temini niteliğinde olduğu, bu nedenle Belediye ile başvurucunun çalıştırıldığı Şirket arasında yapılan sözleşmelerin muvazaalı olduğu kanısına varıldığı vurgulanmış ve başvurucunun başından beri davalı Belediyenin işçisi olarak çalıştığı kabul edilmiştir.

4. Belediye anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 7/10/2021 tarihinde istinaf başvurusunun kabulü ile Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; Mahkemece alınan bilirkişi raporunda Şirket hisselerinin yaklaşık %99'unun Belediyeye ait ve sözleşmenin işçi teminine yönelik olduğu gerekçesiyle davalı Belediye ile ilgili şirketler arasındaki ilişkinin muvazaalı olduğu sonucuna varılmış ise de kanunun vermiş olduğu yetkiye dayanılarak Belediye tarafından kurulan şirketlere belediyenin bir kısım işlerinin gördürülmesinin işçi teminine yönelik olarak değerlendirilemeyeceği vurgulanmıştır. İlgili mevzuat uyarınca toplu ulaşım ve taşıma hizmetlerine yönelik işlerin alt işverence gördürülmesinin mümkün olduğu, Şirket hissesinin büyük bir kısmının ya da tamamının Belediyeye ait olmasının tek başına aradaki ilişkinin muvazaalı olduğunu göstermeyeceği belirtilmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 23/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 1/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; muvazaa iddiasına dayalı olarak seri davalar açıldığını, tam da bu süreçte Yargıtay 9. ve 22. Hukuk Dairelerinin birleştiğini ve 2020 yılında ilke kararı ile içtihat değişikliğine gidildiğini, ancak değişiklik ile ilgili gerekçe ortaya konulmadığını, bu kapsamda bir kısım dosyalarda aynı maddi olaya ilişkin muvazaa iddiası kabul edilmekle birlikte bir kısım dosyalarda ise davaların reddine karar verildiğini belirtmiştir. İçtihat değişikliğinin uygulama değişikliğinden kaynaklandığını, kendi davasıyla aynı içeriğe sahip davaların görüş değişikliği nedeniyle reddedildiğini, içtihadın basına duyurulduğunu ve yerleşik hâle geldiğini vurgulayarak bu nedenle temyiz kanun yolunun etkili olmadığı düşüncesiyle anılan yolu tüketmediğini ifade etmiştir. İçtihat değişikliğinin hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğunu, 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 67. maddesinin muvazaa iddiasını incelemeye engel olmadığını belirten başvurucu, bu yönde içtihat değişikliği öncesi pek çok emsal Yargıtay kararı bulunduğunu açıklamıştır. Ayrıca bilirkişi raporuyla mahallinde yapılan incelemeler neticesinde muvazaanın varlığına kanaat getirildiğini, Belediye'de kadrolu çalışan işçiler ile aynı görev ve sorumluluklara sahip oldukları hâlde hak ve menfaatler açısından eşitliğin sağlanmadığını işaret ederek adil yargılanma hakkı ile gerekçeli karar hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yargı mercileri tarafından yapılan tespit ve değerlendirmeler bakımından başvurucunun şikâyetinin kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık ayrıca Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığından gönderilen müzekkere cevabından başvurucunun emekliye ayrıldığı, çalıştığı son Şirket olan Belde A.Ş.nin de taraf olduğu bir toplu iş sözleşmesinin

(TİS) bulunduğu, başvurucuya ödenen tüm tazminatların bu TİS'e göre hesaplandığı ve eksiksiz olarak ödendiği dile getirilmiş, Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanlığından başvuruya ilişkin olarak temin edilen bilgi ve belgeler yazı ekinde gönderilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın ve Belediyenin görüşüne karşı herhangi bir beyanda bulunmamıştır.

8. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası, 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı ve 47. maddesinin (5) numaralı fıkraları, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru ikincil nitelikte olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır (Şahin Tosun [1. B.], B. No: 2014/10857, 11/1/2017, § 34).

9. Temyiz mahkemesinin yakın zamanda vermiş olduğu ve başvurucunun davasına da uygulanacak nitelikte bir karar varsa ve temyiz mahkemesinin bu kararını değiştirmesi ihtimal dâhilinde görünmüyorsa başvurucu, iç hukuk yollarını tüketmiş sayılacaktır (Deniz Baykal [2. B.], B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 30; Şahin Tosun, § 35).

10. Söz konusu uyuşmazlıkta, başvurucunun temyiz kanun yolunu tüketmeden bireysel başvuru yaptığı görülmekle öncelikle yukarıda aktarılan içtihatlar kapsamında bu durumun değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda başvurucu vekilinin takip ettiği ve başvuru konusuyla benzer birçok davanın temyiz incelemesinde reddedildiği vekilin yaptığı diğer bireysel başvuru dosyalarında görülmüştür. Anılan ret kararlarının yukarıda aktarılan Bölge Adliye Mahkemesi kararının gerekçesi kapsamında verildiği, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin Belediye ve alt işveren arasındaki muvazaa iddialarına ilişkin benzer içerikte yerleşik kararlarının olduğu anlaşılmakla (bkz. § 17) başvurucunun temyiz kanun yolunu tüketmesinin bireysel başvuru için gerekli olmadığı kabul edilmiştir (benzer değerlendirme için bkz. Cevdet Sert [1. B.], B. No: 2019/42542, 31/12/2020, §§ 21, 22).

11. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, içtihat değişikliği nedeniyle benzer nitelikteki davalarda farklı yönde kararlar verildiği ve somut olay ile hukuk kurallarının hatalı değerlendirildiği hususuna ilişkindir. Bu kapsamda başvurunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye yönelik güvenceler içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80).

13. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.] B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

14. Öncelikle adil yargılanma hakkının hukuk kuralının davanın başvurucu lehine

sonuçlanmasını temin eden yorumunun esas alınmasını güvence altına almadığı hatırlatılmalıdır. Uyuşmazlığa uygulanacak hukuk kurallarının yorumlanması yargı mercilerinin takdirindedir. Öte yandan aynı nitelikteki uyuşmazlıkla ilgili olarak değişik mahkemelerin farklı kararlar vermesi de tek başına adil yargılanma hakkını ihlal etmemektedir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin yargı mercilerince yapılan yorumların hukuka uygun olup olmadığını denetleme ve bu yorumları birleştirme gibi bir görevinin bulunmadığının altı çizilmelidir. Anayasa Mahkemesinin açıkça keyfî olmayan veya bariz takdir hatası da içermeyen bir yorumdan dolayı adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine hükmedebilmesi için bu yorumun yerleşik hâle gelen bir içtihattan saptığına veya derinleşmiş ve süregelen bir nitelik kazanan içtihat farklılığına dayandığına ikna olması gerekir (Adem Aydil [1. B.], B. No: 2019/24622, 10/12/2024, § 17).

15. Başvuruya konu yargılamada başvurucu, muvazaa iddiasına dayalı olarak işçilik alacaklarının tazmini talebiyle dava açmıştır. Bu kapsamda Mahkemece yapılan incelemede bilirkişi raporu doğrultusunda muvazaa iddiasının kabulüne hükmedildiği, buna mukabil Bölge Adliye Mahkemesi tarafından yapılan incelemede Belediyenin, kanunun verdiği yetkiye istinaden kendi kurduğu yahut büyük oranda hissedarı olduğu şirketlerle alt işverenlik ilişkisi kurmasının tek başına muvazaalı ilişki kurulduğu anlamına gelmeyeceği belirtilerek davanın reddedildiği anlaşılmıştır.

16. Başvurucunun öncelikli iddiası 2020 yılında ilke kararı ile içtihat değişikliğine gidilmesi nedeniyle davanın reddedildiği, içtihat değişikliğine dair ilke kararının mevcut uygulamadan neden vazgeçildiğine dair yeterli gerekçe içermediği hususuna ilişkindir. 2020 yılı Eylül ayında Yargıtay 9. ve 22. Hukuk Daireleri birleştirilmiş ve 22. Hukuk Dairesi kapatılmış, 9. Hukuk Dairesi aynı yıl İçtihat Farklılıklarının Görüşülmesine Dair 41 İlke Kararı yayımlamıştır. Bu kararlar içinde asıl işveren alt işveren arasındaki ilişkiye dair iki hususa değinildiği görülmüştür. Bunlardan biri zamanaşımı defi meselesi, bir diğeri de feragat müessesesinin uygulama şekliyle ilgili olup doğrudan muvazaa ile ilgili yahut 5393 sayılı Kanun'un 67. maddesi ile ilgili bir içtihat ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Bu noktada başvurucu 5393 sayılı Kanun'un 67. maddesi nedeniyle yargı mercilerinin muvazaa incelemesi yapmaktan imtina ettiğini ileri sürmüşse de başvuruya konu karar incelendiğinden tam tersine anılan maddenin muvazaa incelemesine engel olmayacağı ancak alt işveren Şirketin hisselerinin büyük oranda Belediyeye ait olmasının da tek başına muvazaaya gerekçe olamayacağı yönünde değerlendirme yapıldığı görülmektedir (bkz. § 4).

17. Mahkemelerin münferit bazı olaylarda farklı kararlar vermesi, kuralın öngörülebilir olma niteliğini yitirdiğinin söylenebilmesi için yeterli olmayıp içtihat farklılığının derinleşmiş ve müzmin hâle gelmiş olması gerekir. Ayrıca spesifik bazı olaylarda verilmiş farklı kararların bulunduğundan hareketle içtihat farklılığının derinleştiği ve süregelen bir boyut kazandığı da kabul edilemez. Anayasa Mahkemesinin bir konuyla ilgili olarak verilmiş tüm mahkeme kararlarını yeknesak hâle getirme gibi bir işlevi bulunmadığı gibi mahkeme kararlarındaki hukuka aykırılıkları giderme ödevi de mevcut değildir (Selahattin Bayri [1. B.], B. No: 2018/32374, 15/9/2021, § 42). Bu kapsamda her ne kadar başvurucunun bahsettiği şekliyle münferit bir davada lehe karar verildiği görülmüş ise de aynı maddi olaya ilişkin Yargıtayın başka kararlarında mevcut başvurudaki ile paralel olacak şekilde değerlendirme yapıldığı ve davaların reddine hükmedildiği tespit edilmiştir (bkz. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 3/2/2021 tarihli ve E.2020/327, K.2021/3296; 27/1/2021 tarihli ve E.2019/5562, K.2021/2437; 21/10/2020 tarihli ve E.2020/2109, K.2020/12788; 21/10/2020 tarihli ve E.2020/2105, K.2020/12784; 21/10/2020 tarihli ve E.2020/2104, K.2020/12783; 21/10/2020 tarihli ve

E.2020/2107, K.2020/12786 sayılı kararları).

18. Anayasa Mahkemesinin görevi, Yargıtay daireleri arasında spesifik belirli bir maddi olay üzerine yapmış oldukları değerlendirmeler sonucu ortaya çıkan farklı hukuki yorumlardan birine üstünlük tanınmasını sağlamak değildir. Anayasa Mahkemesinin asıl görevi; mevcut hukuki yorumlar yapılırken açıkça keyfî hareket edilip edilmediğini, bariz takdir hatasında bulunulup bulunulmadığını tespit etmektir (benzer yönde bkz. Adem Aydil, § 22).

19. Bu itibarla başvuru konusu olayda başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların yargılama mercilerince delillerin değerlendirilmesine ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olduğu, başvurucunun iddialarını ve itirazlarını ileri sürme imkânından yoksun bırakılmadığı, yargı mercilerinin kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ÖZASLAN

B. No: 2021/58382 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58382

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ÖZASLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58382)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Mehmet ÖZASLAN

Vekilleri : Av. Sevil ARACI Av. Tugay BEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen yaralanma olayı ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Bazı sivil toplum kuruluşlarınca gerekli yasal izinler alınarak 10/10/2015 Cumartesi günü 12.00-16.00 saatleri arasında Ankara'da barış, emek ve demokrasi konulu bir miting yapılması kararlaştırılmıştır. Planlamaya göre farklı şehirlerden gelen gruplar Ankara Tren Garı'nda toplanacak ve Talatpaşa Bulvarı, Opera Meydanı ile Atatürk Bulvarı'nı takiben Sıhhıye Meydanı'na yürüyecektir. Ankara Tren Garı önünde 10/10/2015 tarihinde toplanan kalabalığın hazırlıkları sürerken saat 10.04 sıralarında peş peşe iki patlama meydana gelmiş, olay nedeniyle pek çok kişi ölmüş ve yaralanmıştır (Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, §§ 7, 8). Mitinge katılmak için gelen başvurucu da patlama sonucu yaralanmıştır. Başvurucu hakkında bir radyoloji uzmanı tarafından düzenlenen raporda "solda mezorektal faysa düzeyinde hematom ve hematom içinde yabancı cisim dansitesi" tespiti yapılmıştır.

3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının olay hakkında yürüttüğü soruşturmada saldırının DEAŞ terör örgütüne üye olan iki canlı bomba tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

4. İçişleri Bakanlığı, olay öncesinde yeterli güvenlik önlemleri alınıp alınmadığı konusunda iki mülkiye başmüfettişi ile iki polis başmüfettişine ön inceleme yaptırmıştır.

5. Ön inceleme sonunda hazırlanan raporda başlıca şu tespitler yer almıştır:

i. Ankara Emniyet Müdürlüğünün 29/1/2015 tarihinde yürürlüğe giren Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Önleme ve Müdahale Planı'nda toplantı ve gösteri yürüyüşleri için faraziyelerin, alınacak önlemlerin ve hareket tarzının nasıl olacağı ayrıntılı olarak belirlenmiş; toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılanlara dışarıdan herhangi bir saldırının olabileceği ihtimalinin de gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bahse konu plana göre Güvenlik Şube Müdürlüğünün toplantı öncesinde yapacağı işlemler arasında toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak elde edilen her türlü istihbari bilgiyi süratle değerlendirmek de vardır. Planda genel olarak alınacak tedbirleri planlama ve organize etme görevlerinin Güvenlik Şube Müdürlüğüne ait olduğu, İstihbarat ve Terörle Mücadele (TEM) Şube Müdürlüklerinin genel olarak toplantı ve gösteri yapılacağı günün kesinleşmesinden itibaren toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili olarak istihbarat toplama görevini yerine getirecekleri belirtilmiştir.

ii. 10/10/2015 tarihinde Sıhhiye Meydanı'nda yapılmak istenen miting için güvenlik planlaması yapılmış, saat 08.00'den itibaren görev yapmak üzere Asayiş Harekât Merkezi oluşturulmuş ve toplantı öncesinde bomba aramasını da içeren alan aramaları yapılmıştır. Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır. Bununla birlikte toplanma alanı olan tren garı ve çevresinde arama noktaları oluşturularak kişilerin üstleri aranmamış, kişilerin üst aramasının miting yeri olan Sıhhiye Meydanı girişinde yapılması planlanmıştır.

iii. Mitinge tahminen 10.000 kişinin katıldığı ve 2.044 personelin görevlendirildiği dikkate alındığında yıl içinde yapılan benzer mitinglere nazaran görevlendirilen personel sayısı yeterlidir.

iv. Miting için alınacak güvenlik tedbirlerini ve personelin hareket tarzını göstermek üzere Ankara Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğünün 8/10/2015 tarihli ve "emniyet tedbiri" konulu yazısı ilgili birimlere gönderilmiştir. Bahse konu yazıda alınacak güvenlik tedbirleri ve personelin hareket tarzı ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

v. 2015 yılı başından itibaren İstihbarat ve TEM Şube Müdürlüklerine değişik kaynaklardan birçok istihbarat bilgisi gelmiştir. Bu istihbarat bilgilerinin büyük çoğunluğu ya yer, zaman ve kişiye ilişkin somut bilgiler ihtiva etmemiş ya da teyide muhtaç niteliktedir ancak sözü edilen istihbarat bilgilerinin yine de güvenlik tedbirlerinin planlamasında dikkate alınması gerekir. 2015 yılında DEAŞ terör örgütü ile ilişkili istihbaratın fazlalığına rağmen Ankara Tren Garı önünde canlı bomba terör eylemini gerçekleştiren Y.E.A.nın da aralarında olduğu bazı şahısların canlı bomba eyleminde bulunabileceğine ve irtibatlı oldukları DEAŞ terör örgütünün Diyarbakır ve Suruç terör eylemlerinden sonra Türkiye'de ses getirecek başka terör eylemi hazırlığı içinde olduğuna, halkın kalabalık olduğu yerlerde, toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde birden fazla canlı bomba eylemi yapabileceğine yönelik istihbaratlar son derece önemlidir. Zira toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin yoğun olarak yapıldığı illerin başında Ankara gelmektedir. Bu sebeple anılan nitelikteki bilgilerin toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin güvenliğini planlamakla sorumlu il emniyet müdürü, emniyet müdür

yardımcısı, emniyet birimleri hatta vali ile paylaşılması gereklidir. Buna rağmen TEM Şube Müdürlüğü, emniyet tedbirlerinin gözden geçirilmesi veya sıklaştırılması amacıyla emniyet birimlerine çoğunlukla aynı içerikli yazılar göndermiştir.

vi. Gelen istihbarat bilgileri üzerine TEM ve İstihbarat Şube Müdürlükleri tarafından kişilerin genellikle Ankara ile bağlantıları araştırılmış, Suruç'ta meydana gelen patlama sonrasında birim müdürlerinin katılımı ile il emniyet müdürü başkanlığında bazı toplantılar yapılmıştır. Terör eylemlerine karşı daha duyarlı olunması konusunda tamim hazırlanmış ve değişik önleyici tedbirler (Bu tedbirlerin neler olduğu açıklanmamıştır.) alınmıştır. Ayrıca TEM ve İstihbarat Şube Müdürlüklerinin koordine ettiği operasyonlar yapılarak bazı terör eylemleri önlenmiştir (ön incelemeye dair süreç ve ön inceleme sonunda hazırlanan rapor hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Kılıç, §§ 11-14).

6. Başvurucu, İçişleri Bakanlığına başvuruda bulunarak bombalı saldırı sonucu uğradığını ileri sürdüğü maddi ve manevi zararları için 7/12/2015 tarihinde tazminat talebinde bulunmuştur. Başvurucunun talebi zımnen reddedilmiştir.

7. Başvurucu, Ankara 10. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde zımni ret işleminin iptali ile 150.000 TL manevi ve fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydıyla 1.000 TL maddi tazminat talebiyle tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; saldırı gerçekleşebileceği yönünde istihbarat bilgisine sahip olmasına rağmen idarenin saldırının önlenmesi ve mitingle gösteri yürüyüşünün sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli tedbirleri almadığına ilişkin birçok iddiada bulunup güvenlik güçlerinin ölenlerin, yaralananların ve yaralılara yardım edenlerin üzerine olaydan sonra gaz bombası atıp cankurtaranların olay yerine ulaşmasını ve ilk yardım çalışmalarını fiilen engellediğini ileri sürmüştür.

8. İdare Mahkemesi 20/4/2016 tarihli ara kararıyla başvurucunun adli yardım talebini kabul etmiş, ayrıca Ankara Valiliğinin hasım konumuna alınmasına karar vermiştir. Diğer taraftan dosya içeriğinden Ankara Valiliği Zarar Tespit Komisyonunun 2/9/2016 tarihli kararıyla eksik bilgi ve belge nedeniyle başvurucunun 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamındaki talebinin reddine karar verildiği görülmüştür. Dosya kapsamındaki bilgilerden bu karara karşı itiraz yoluna gidilip gidilmediği ya da itirazın sonucu hakkında ne yönde bir karar verildiği tespit edilememiştir.

9. İçişleri Bakanlığı savunmasında idarenin hizmet kusurundan kaynaklanan bir güvenlik açığı olmadığını, idarenin üzerine düşen dikkat ve özeni gösterdiğini, olayın bir terör saldırısı olduğunu, patlamaların miting alanı dışında ve miting için kararlaştırılan zaman diliminden önce yaşandığını, idarenin hizmet kusuru bulunmadığını belirtmiştir. Ayrıca uyuşmazlığın 5233 sayılı Kanun çerçevesinde çözülmesi gerektiğini, manevi zararların ise 5233 sayılı Kanun kapsamında olmadığını öne sürmüştür.

10. Diğer davalı Ankara Valiliği de İçişleri Bakanlığının savunmaları ile benzer şekilde savunma yapmıştır. Ayrıca Ankara Valiliği savunma ekinde, olay sonrası idareye yönelik -bir başka tam yargı davasında ileri sürülen- hizmet kusuru iddialarını yanıtlayan 17/3/2016 tarihli Ankara İl Emniyet Müdürlüğü yazısını, olayda zarar gören kişilerin kimler olduğunu gösteren listeyi, başvurucunun tazminat talebi sürecine ilişkin yazışmaları, toplantıya izin verilmesine dair 30/9/2015 tarihli Ankara Valiliği yazısını, olay sonrası sağlık hizmeti sunumuna dair Ankara İl Sağlık Müdürlüğü ve 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğü yazıları ve olay tutanağını İdare Mahkemesine sunmuştur.

11. Ankara İl Sağlık Müdürlüğünün anılan yazısında patlama öncesinde olay yerinde tam teçhizatlı üç ambulansın bekletildiği, patlama ihbarı üzerine olay yerine 57'si resmî, 5'i özel olmak üzere 62 ambulans görevlendirilerek yaralıların sağlık kurumlarına nakledildiği ve 65 dakika içerisinde olay yerinde hiçbir yaralı kalmadığı belirtilmiştir. Yine Ankara Valiliği 112 Acil Çağrı Merkezi Müdürlüğünün 29/4/2016 tarihli yazısında olaya ilişkin olarak ilk çağrının saat 10.05'te yapıldığı, çağrının başlangıcından 33 saniye sonra vaka formunun düzenlendiği, devamında eş zamanlı olarak gerekli yönlendirmelerin yapıldığı ve bu süreçte herhangi bir iletişim aksaklığı yaşanmadığı ifade edilmiştir.

12. Ankara Valiliğinin savunma dilekçesi ekindeki 23/10/2015 tarihli olay tutanağında başlıca şu tespitler yer almıştır:

i. Toplanma alanını da kapsayacak şekilde kişilerin üstlerinin ve araçlarının aranmasına imkân veren önleme araması kararı alınmıştır.

ii. Olay sabahı saat 06.02'den itibaren 500 bariyer kullanılarak miting alanının çevrelenmesine başlanmıştır.

iii. Miting için gelen topluluğun hareketlerinin izlenmesi ve bilgi akışı sağlanması için görevlendirilen Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğü (MOBESE ve telsiz) görevlilerine ilaveten tüm birimlerden toplam 2.044 personel planlaması yapılmıştır.

iv. Özel Harekât Şube Müdürlüğünce yeteri kadar personel talep edilmesi hâlinde görev almak üzere hazır bulundurulmuştur.

v. Ankara Tren Garı ile miting alanında yeteri kadar itfaiye, ambulans ve zabıta görevlendirilmiştir.

vi. Ankara vali yardımcısı başkanlığında Güvenlik, Terörle Mücadele ve İstihbarat Şube Müdürlükleri, İl Jandarma Komutanlığı, Büyükşehir Belediyesi EGO Müdürlüğü, Büyükşehir Belediyesi İtfaiye Daire Başkanlığı ve İl Sağlık Müdürlüğü görevlilerinden oluşan Asayiş Harekât Merkezi (Kriz Merkezi) oluşturulmuştur.

vii. Bomba İmha ve İnceleme Şube Müdürlüğüne bağlı yeteri kadar görevli ve bomba arama dedektör köpek timleri ile birlikte ilk toplanma alanı ve Sıhhiye Meydanı'na kadar olan yürüyüş güzergâhında bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

viii. Saat 09.00'da Güvenlik Şube Müdürü tarafından Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü Ekipler Amirine arama noktalarına yakın yerlerdeki kamyonet ve panelvan tipi araçların uzman ekiplerce kontrol edilerek kaldırılması talimatı verilmiştir.

ix. Miting alanı ve bu alana çıkan cadde ve sokaklar trafiğe kapatılmış, belirli yerlerde giriş arama koridorları ve polis zinciri oluşturulmuştur. Arama noktaları ve polis zincirinde görev almak üzere sekiz adet, toplamda ise 13 adet İl Emniyet Müdürlüğü birliği görevlendirilmiştir.

x. Miting alanında bulunan vatandaşların dışarıya çıkması sağlandıktan sonra miting için kurulan platform, platform çevresi ve miting alanı içinde bomba arama dedektör köpek timleri kullanılarak bomba, patlayıcı, bereleyici ve benzeri madde araması yapılmıştır.

13. İdare Mahkemesi 26/10/2018 tarihinde davanın zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemi yönünden incelenmeksizin reddine, maddi tazminat istemi yönünden reddine, manevi tazminat istemi yönünden ise kısmen kabulü ile başvurucuya idareye başvuru tarihi olan 7/12/2015 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte 5.000 TL manevi tazminat

ödenmesine karar vermiştir. 5233 sayılı Kanun ve sosyal risk ilkesine ilişkin geniş çaplı açıklamada bulunulan karar gerekçesinde; terör saldırısı niteliğini haiz olay nedeniyle yaralanan başvurucunun yaşadığı elem ve üzüntü sonucu oluşan manevi zararının tazmini talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, bu bağlamda başvurucunun duyduğu acı ve üzüntü ile orantılı olarak manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmesinin uygun olduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan terör eylemi sonucu oluşan gerçek zararın tazminat hukukunun genel ilkeleri uyarınca ödenmesinin talep edilebilmesinin mümkün olduğu ifade edilmiştir ancak başvurucunun maddi tazminat isteminin patlama nedeniyle maddi zarara uğradığını bilgi veya belge ile desteklemediği, ayrıca sosyal güvenlik kurumu emeklisi olarak emekli aylığı aldığı hususları değerlendirildiğinde yaralanması sonucu oluşan zararını net olarak ortaya koyamadığı gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

14. Başvurucu ile davalı İçişleri Bakanlığı ve Ankara Valiliğinin istinaf istemleri Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (İstinaf Mahkemesi) tarafından incelenmiştir. İstinaf Mahkemesi, hükmün maddi ve manevi tazminata ilişkin kısmının onanmasına 6/3/2019 tarihinde karar vermiştir. Diğer taraftan yargılama giderleri yönünden İdare Mahkemesinin kararını kaldırmış ve vekâlet ücretleri hariç olmak üzere başvurma harcı ile posta giderleri yönünden güncel giderler kararda yer almıştır.

15. Başvurucu ile davalı idareler İstinaf Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 15/12/2020 tarihinde temyiz talepleriyle ilgili kararını vermiştir. Karar gerekçesinde; öncelikle Dairenin yerleşik içtihadı uyarınca terör olayları sonucu bir zararın ortaya çıkması ve idarenin gerek hizmet kusuru gerekse kusursuz sorumluluk hâllerinin olayda bulunmaması durumunda 5233 sayılı Kanun kapsamında gerekli inceleme ve araştırma yapılarak karar verileceğini belirtmiştir. Gerekçenin devamında aynı olayı temel alan uyuşmazlıklarda farklı idare mahkemeleri tarafından verilen ara kararları üzerine Ankara Valiliği (emniyet birimleri) tarafından verilen cevaplarda emniyet birimlerine konuya ilişkin ihbarda bulunulmadığının belirtildiğini açıklamıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan ön inceleme raporunda Terörle Mücadele Daire Başkanlığının Ankara dâhil olmak üzere çok sayıda emniyet birimine ilettiği ve DEAŞ'ın canlı bomba gibi eylemlerde bulunma hazırlığı yaptığı yönünde olan yazının toplantılarda ve gösteri yürüyüşlerinde emniyet tedbiri almakla görevli güvenlik şube müdürlüğüne iletildiği yönünde bir bilge/belge bulunmadığını vurgulamıştır. Bununla beraber birden fazla birimle paylaşılan söz konusu yazı nedeniyle elinde istihbari bilgi bulunan idarenin önceki standart uygulamadan ayrılarak bu bilgiyi ilgili birimlere iletmesi, güvenlik tedbirleri alması noktasında gerekli hassasiyet ve özeni göstermediğinin düşünülebileceğini ancak söz konusu yazı nedeniyle idarenin hizmet kusuru temelinde sorumlu tutulabilmesi için bu yazının yer, zaman ve kişi bakımından somut bir içeriğe sahip olması gerektiğini, bu bağlamda olay öncesine ilişkin olarak idarenin hizmet kusurundan bahsedilemeyeceğini ifade etmiştir. Ayrıca İçişleri Bakanlığının ön inceleme raporu ve Ankara Valiliği tarafından sunulan olay tutanağı ile emniyet tedbirleri konulu yazıyı temel alarak, idarenin önceki uygulamaları doğrultusunda açık hava toplantılarında toplanma yeri ile ilgili herhangi bir genel aramanın yapılmadığını, yeterli sayıda emniyet personelinin görev yaptığını, önleyici ve güvenliğe yönelik bomba aramalarının yapıldığını belirterek idarenin bu yönden de kusurunun bulunmadığını değerlendirmiştir. Sağlık hizmetinin sunumu ve olaya yaralılara müdahale yönünden de olay yerinde yeterli sayıda ambulansın görevlendirildiğini, sadece 65 dakika içinde tüm yaralıların sağlık kurumlarına nakledildiğini, sağlık hizmetinin sağlanması bağlamında bir iletişim aksaklığı yaşanmadığını

belirterek idarenin bu bakımdan da hizmet kusuru olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sonuç itibarıyla somut olayda idarenin hizmet kusurunun ve/veya kusursuz sorumluluğunun söz konusu olmadığını ifade etmiştir.

16. Daire kararının devamında idarenin kusur ya da kusursuz sorumluluğunun bulunmadığı terör olaylarında 5233 sayılı Kanun'un uygulanacağı ve maddi zararların nasıl hesaplanıp karşılanacağının özel olarak düzenlendiği, bu nedenle maddi zarar talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu hâlde İdare Mahkemesi ve İstinaf Mahkemesince terör olayı olduğu kabul edilen olayın sosyal riskin kanunlaşmış hâli olan 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerekirken genel hükümlerin sosyal risk ilkesine dayalı olarak değerlendirilmesinde hukuka uygunluk bulunmamıştır. Ancak İdare Mahkemesi ve İstinaf Mahkemesi tarafından başvurucunun maddi tazminat isteminin zarar oluşmadığı ve ispat edilemediği gerekçesiyle reddine karar verilmesinde neticesi itibarıyla hukuka aykırılık görülmemiştir. Bu gerekçeyle maddi tazminat talebinin reddine ilişkin kısmın onanmasına, manevi tazminat yönünden ise ayrı bir açıklamaya yer verilmeksizin İstinaf Mahkemesi kararının onanmasına karar verilmiştir.

17. Başvurucu, nihai kararı 28/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 25/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu;

i. İzin alınarak yapılacak bir mitingde bombalı saldırı gerçekleştirileceğine dair gerçek ve yakın bir riskin varlığına rağmen bu riskten haberdar olan kamu makamlarının sahip oldukları yetkiler kapsamında ve makul ölçüler çerçevesinde riskin gerçekleşmesini engellemek için önlem almadığını,

ii. Güvenlik güçlerinin olaydan sonra ölenlere ve yaralılara yardım edenlerin üzerine gaz bombası atıp ambulansların olay yerine ulaşmasını geciktirdiğini, olayda yeterince acil sağlık hizmeti sunulmadığını,

iii. Yargılama makamlarının ileri sürdüğü iddiaları dikkate almadan, yeterli araştırma yapmadan, sosyal risk ilkesine dayalı olarak yetersiz manevi tazminata hükmedip maddi tazminat talebini reddettiğini, yaralanması nedeniyle tedavi gördüğünü belirterek yaşam hakkı, adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, öncelikle başvurucu lehine sosyal risk ilkesi uyarınca hükmedilen manevi tazminata işaret edilerek başvurucunun uğradığı zararın giderildiği, bu nedenle mağdur sıfatının ortadan kalkıp kalkmadığının değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Esasa ilişkin olarak ise İdare Mahkemesi, İstinaf Mahkemesi ve Daire tarafından olayın hangi koşullar altında meydana geldiğini ortaya koymaya elverişli bir yargılama yapıldığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

21. Başvurucu, güvenlik güçlerinin olaydan sonra ölenlere yardım edenlerin üzerine gaz bombası atıp ambulansların olay yerine ulaşmasını geciktirdiğini ileri sürse de ölen

herhangi bir yakınının varlığından söz etmemiştir. Bu nedenle başvurucunun anılan iddiasının yaşam hakkı veya Anayasa ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanındaki bir başka hak, özgürlük veya yasak kapsamında incelenmesinin mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

22. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre bir olayda yaşam hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkün olup bu inceleme yapılırken eylemin potansiyel olarak öldürücü nitelikte olup olmadığı, maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçlarının değerlendirilmesi gerekir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, §§ 10, 109). Başvuruya konu terör saldırısı, miting için toplanan kalabalığın bulunduğu alanda bomba patlatılması suretiyle gerçekleşmiş olup öldürücü niteliği konusunda şüphe bulunmayan bu saldırı nedeniyle 100'den fazla kişi hayatını kaybetmiş; aralarında başvurucunun da olduğu çok sayıda kişi yaralanmıştır. Bu nedenle somut başvuruda yaşam hakkının uygulanabilir olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Başvurucunun bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği, açtığı tazminat davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen idarenin hizmet kusurunun bulunmadığı sonucuna ulaşıldığına ve yetersiz manevi tazminata hükmedildiğine yöneliktir. Bu nedenle başvurunun yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmesi gerekir.

24. Başvuruya konu terör saldırısında yaralanan veya yakınları vefat eden pek çok başvurucu tarafından Anayasa Mahkemesine saldırının öngörülebilir ve önlenebilir olmasına rağmen idarenin saldırıyı kusuru nedeniyle önleyemediği iddiasıyla başvuru yapılmıştır. Bu başvurulara konu yargı süreçlerinin bir kısmında olayın meydana gelmesinde idarenin kusuru olmadığı sonucuna varılmış ancak bu sonuca nasıl varıldığı konusunda bir gerekçe sunulmamış; bir kısım yargı sürecinde ise idarenin olayın meydana gelmesinde kusuru olduğuna ilişkin iddialar hakkında bir değerlendirme yapılmadan sosyal risk ilkesi çerçevesinde inceleme yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi, birinci grup yargı süreçlerini yaşam hakkının usul boyutu kapsamında incelemiş ve idari yargı mercilerinin Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği titizlikte inceleme yapmadığı zira uyuşmazlığın çözümü için gerekli delilleri toplamadığı ve/veya başvuruculların iddialarını karşılamadığı sonucuna varmıştır (örnek kararlar için bkz. Hasan Kılıç; Okan Aladağ [2. B.], B. No: 2019/20420, 24/11/2021). İkinci grup yargısal süreçler ise yaşam hakkıyla bağlantılı etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir. Bu başvurularda başvuruculların iddiaları yönünden teoride ve uygulamada etkili olan tam yargı davası yolunun meselenin yalnızca sosyal risk ilkesi çerçevesinde ele alınması nedeniyle etkisiz kılınıp yaşamı koruma yükümlülüğüne yönelik ihlalin tespit edilmesi hususunda bu yolun başvuruculara başarı şansı sunmadığını değerlendirmiştir (örnek kararlar için bkz. Celaleddin Çakmak [2. B.], B. No: 2018/22072, 11/3/2021; Ali Hıdır Tekin [1. B.], B. No: 2018/35243, 15/9/2021). Eldeki başvuruya konu yargısal süreçte Daire, toplanan deliller çerçevesinde saldırının önlenmesinde idarenin kusurunun bulunup bulunmadığı konusunda ayrıntılı değerlendirmeler yapmış ve idarenin kusurunun bulunmadığına kanaat getirmiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin daha önce karara bağladığı başvurulardan ayrılan bu başvuruda, hem yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu hem de etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu

incelenmelidir.

25. Anayasa Mahkemesi Hasan Kılıç (anılan kararda bkz. §§ 41-43) başvurusunda, yapılan yargılama sonucunda sosyal risk uyarınca başvurucu lehine hükmedilen tazminat bakımından yaptığı değerlendirmede, yargılamada yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiği yönünde bir tespitte bulunmaması ve idarenin kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca olaydan sorumlu olduğunun kabul edilmesi nedeniyle başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuru bakımından da bu değerlendirmeden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır.

26. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Anayasa Mahkemesi aynı konu hakkında verdiği Pınar Alkan ([2. B.], B. No: 2021/32238, 15/4/2025) kararında saldırının düzenlenmesinde idarenin kusuru olduğuna ilişkin iddia hakkında idari yargı mercilerinin toplanan deliller çerçevesinde açık bir değerlendirme yaptıklarını dikkate alarak yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu yanında koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu kapsamında da inceleme yapmıştır.

28. Anayasa Mahkemesi maddi boyut kapsamında yaptığı incelemede yaşam hakkının ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Bu sonuca varırken şu değerlendirmeleri yapmıştır (aynı kararda bkz. §§ 30-33):

i. Başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur, kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriye katılanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililer; gösteriye katılan kişilerin güvenliğini sağlamak amacıyla gösteri alanına barikat kurulması, iki binin üzerinde personel görevlendirilmesi, miting alanına girenlerin aranması, alan ve çevresinde patlayıcı madde araması yapılması gibi makul kabul edilebilecek bir dizi tedbir almıştır.

ii. Terör saldırısı gerçekleştikten sonra da yetkililer acil kurtarma hizmetlerinin derhâl olay yerine gönderilebilmesini sağlamak için gerekli tedbirleri almıştır. Olayın ağırlığıyla oluşan kaos ortamına rağmen nispeten hızlı bir şekilde yeterli tedavi sağlanmıştır. Polis saldırıdan hemen sonra kalabalığı dağıtmak ve kolluk kuvvetlerinin olay yerine erişimini sağlamak için göz yaşartıcı gaz kullanmışsa da bu müdahalenin sağlık çalışanlarının yaralılara ilk yardımı sağlamak için hızlı şekilde müdahale etmesini engellediği yönünde tespit yapılamamıştır.

iii. Belirtilen bu hususlar ve 12.00-16.00 saatleri arasında yapılacak olan gösterinin hazırlıklarının devam ettiği sırada henüz gösteri başlamamışken saat 10.04'te iki patlamanın peşi sıra gerçekleştiği hususu da gözönüne alındığında Anayasa Mahkemesi, genel anlamda bulunduğu kabul edilen terör saldırısı riskinin idare tarafından hafife alındığını veya bu risk açısından daha iyi planlama ve diğer önleyici tedbirlere başvurularak gerçekleşen neticenin önlenebileceğini değerlendirebilecek konumda değildir.

iv. Sonuç olarak kamu makamlarının 10/10/2015 tarihli gösteriyle ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu ve bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorluklar gözönünde bulundurulduğunda kamu makamlarının yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstüne düşen sorumluluğu yerine getirmediği söylenemez.

29. Usul boyutu kapsamında yapılan incelemede ise olayı çevreleyen koşulların tespiti ve başvurucunun iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için makul adımların atıldığına, elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek irdelemelerin yapıldığına, yargılama sonunda da başvurucunun ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda manevi tazminata hükmedildiğine işaret edilip yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varılması da dikkate alındığında yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi yaşam hakkının usul boyutunun da ihlal edilmediğine karar vermiştir (aynı kararda bkz. §§ 40-41).

30. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

32. Başvurucu, gösteri yürüyüşünün sağlıklı bir şekilde yapılması için gerekli önlemlerin alınmadığını beyan ederek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru dosyasındaki hiçbir unsur bu iddia hakkında ayrı bir inceleme yapılmasını gerektirmemektedir. Ayrıca başvurudaki temel mesele yaşam hakkının ihlal edilip edilmediğidir ve bu mesele zaten incelenmiştir (bkz. §§ 19-31). Dolayısıyla toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvurucu, İdare Mahkemesinin gerekçesinin kendi içinde çeliştiğini, olaydan sonra psikolojisinin bozulduğunu, bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik içeren yorumla manevi zararının giderilmediğini, aleyhine hükmedilen 504,32 TL yargılama gideri ve 3.320 TL karşı vekâlet ücreti nedeniyle maddi zarara uğradığını ileri sürmüştür.

34. Başvuru konusu olayda manevi zarara ilişkin talebin kısmen kabul edildiği açıktır. Yaşam hakkı kapsamında bir ihlalin bulunmadığı tespit edildiğinden -adil yargılanma hakkı bağlamında- söz konusu miktarın yeterli olup olmadığı meselesinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir. Diğer taraftan yargılama sırasında adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerinden sorumlu olmasına ilişkin şikâyetinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte başvuru formunda kendi avukatına ödemesi gereken 3.320 TL ücretin daha olduğu, bunun da yargılama gideri adı altında sayıldığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun söz konusu meblağı kendi avukatına ödediğine dair herhangi bir makbuz sunmaması nedeniyle bu husus yönünden daha ileri bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

35. Başvurucunun şikâyetleri mahkemeye erişim hakkı yönünden incelenmiştir.

36. Kişilerin davanın veya dava sürecindeki bir yargısal işlemin başında veya sonunda harç veya diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının kullanımı yönünden belli ölçüde caydırıcı bir etkiye sahip olacağı açıktır. Bu sebeple kişilerin yargılama harç ve giderleri ödemekle mükelleflendirilmesi mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eder (Abdullah Karataş [1. B.], B. No: 2019/4150, 3/2/2022, § 29).

37. 2/11/2011 tarihli ve 28103 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 659 sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile idarenin taraf olduğu davaların idarenin bünyesinde görev yapan kadrolu hukuk müşavirleri ve avukatlar tarafından takip edilmesi öngörülmüş olup davanın reddi hâlinde idare lehine avukatlık ücretine hükmedilmesi düzenleme altına alınmıştır. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve böylece mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkları makul sürede bitirebilmesi amacıyla başvuruculara belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız hâle getirmedikçe ya da aşırı derece zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, §§ 38, 39). Dolayısıyla davayı kaybetmesi hâlinde başvurucuya yüklenecek olan yargılama giderleri ve avukatlık ücreti bu çerçevede değerlendirilmelidir.

38. Buna karşılık bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan kişilerin reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan avukatlık ücretini veya yargılama giderlerini karşı tarafa ödemeye mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava şartları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır. Bu kapsamda davanın özel şartları çerçevesinde masrafların makullüğü ve orantılılığı mahkemeye erişim hakkının asgari sınırını teşkil etmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 54).

39. İncelenen olayda başvurucu, üzerine bırakılan yargılama gideri ve vekâlet ücreti toplamı olan 3.824,32 TL'nin ağır bir yük oluşturduğunu iddia etmiştir. Ancak şikâyet ettiği bu bedelin dava açmayı imkânsız hâle getirecek ya da aşırı derece zorlaştıracak derecede olmadığı değerlendirilmiştir. Diğer taraftan yargılama sürecinde başvurucunun adli yardım talebinin kabul edilmesi, davanın kısmen ya da tamamen kaybedilmesi hâlinde yargılama giderlerinden ve karşı vekâlet ücretinden sorumlu olmayacağı anlamına da gelmemektedir. Bu konuda istisnai olarak belirtmek gerekir ki adli yardımdan yararlananın mağduriyetine neden olacağını mahkeme açıkça anlarsa hükümde tamamen veya kısmen ödemeden muaf tutulmasına karar verebilecektir. Hükmedilen aleyhe yargılama gideri ve vekâlet ücreti tutarı karşısında başvurucunun emekli maaşının olması dikkate alındığında bir mağduriyetinin olduğu da söylenemez.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi ve usul boyutlarının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FATMA MERT VE METİN MERT

B. No: 2021/60186 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60186

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FATMA MERT VE METİN MERT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60186)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucular : 1. Fatma MERT 2. Metin MERT

Vekili : Av. Mehmet EFE

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikteki silahlı saldırı ve sonrasındaki canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen ölüm olayı ve bu olaydan doğan zararların tazmini talebiyle açılan davanın kısmen reddedilmesi nedeniyle yaşam hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Atatürk Havalimanı dış hatlar terminalinde 28/6/2016 günü DEAŞ terör örgütü mensubu üç terörist, farklı noktalarda önce çevreye rastgele ateş açmış; ardından da üzerlerindeki bombaları patlatmıştır. Saldırı sonucu aralarında başvurucuların oğlu M.M.nin de olduğu 45 kişi ölmüş, çok sayıda kişi de yaralanmıştır. M.M. olay tarihinde Atatürk Havalimanı'nda TGS Yer Hizmetleri A.Ş. bünyesinde geri hizmetler işçisi olarak çalışmaktadır.

3. Başvurucular, İçişleri Bakanlığına başvuruda bulunarak silahlı ve bombalı saldırı sonucu uğradıklarını ileri sürdükleri maddi zararları için tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruculara 32.640,65 TL tazminat takdir edilmiştir. Başvurucular idare tarafından belirlenen tazminatı kabul etmediğinden taraflar arasında uyuşmazlık tutanağı imzalanmıştır.

4. Başvurucular, İstanbul 9. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde cenaze ve defin giderleri için 2.000 TL, destekten yoksun kalmaya ilişkin zararları için ise ayrı ayrı 2.000 TL maddi tazminat talepli tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçelerinde başvurucular; saldırı gerçekleşebileceği yönünde istihbarat bilgisine sahip olmasına rağmen idarenin saldırının önlenmesi için gerekli tedbirleri almadığını ifade etmiştir.

5. İstanbul Valiliği savunmasında idarenin hizmet kusurundan kaynaklanan bir güvenlik açığı olmadığını, olayın olduğu yerde terör eylemi olacağına dair istihbari bilgi veya başka verilerin ellerinde bulunmadığını ve olayda idarenin hizmet kusurunun gerçekleşmediğini belirtmiştir. Ayrıca destekten yoksun kalmaya ilişkin belge sunulmadığını ve defin masraflarına yönelik talebin zenginleşmeye sebep olabileceğini öne sürmüştür.

6. İdare Mahkemesi dilekçeler aşaması tamamlandıktan sonra 22/5/2019 tarihli kararıyla davayı kabul ederek bilirkişi raporuyla tespit edildiği üzere destekten yoksun kalınan miktar olarak başvurucu Fatma Mert'e 184.849,50 TL, başvurucu Metin Mert'e 153.469,84 TL maddi tazminat ödenmesine, başvuruculara ayrıca cenaze ve defin giderleri için 2.000 TL ödenmesine hükmetmiştir. 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun ve sosyal risk ilkesine ilişkin geniş çaplı açıklamada bulunulan karar gerekçesinde, terör saldırısı niteliğindeki olay nedeniyle oğulları ölen başvuruculara maddi zararının tazmini talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği, bu bağlamda başvuruculara ölen çocuklarının maddi desteğinden yoksun kaldıkları miktar olarak tespit edilen maddi tazminat talebinin kabulüne, cenaze ve defin işlemleri için örfi olarak yapılacak bir takım ananelerin bulunduğu tespitiyle talep edilen tutarın makul olduğuna karar verilmesinin uygun olduğu belirtilmiştir.

7. Davalı idarenin istinaf talebi İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 9. İdari Dava Dairesi (İstinaf Mahkemesi) tarafından 14/1/2020 tarihinde incelenerek karara bağlanmıştır. Kararda 5233 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra meydana gelen ve idarenin kusur ya da kusursuz sorumluluğu olduğu terör olaylarında anılan Kanun'un uygulanacağına vurgu yapılarak maddi zarar talebinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Dolayısıyla İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın kısmen kabulü ile başvuruculara 32.640,65 TL ödenmesine karar verilmiştir.

8. Başvurucular ile davalı idare, İstinaf Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Onuncu Dairesi (Daire) 23/3/2021 tarihinde temyiz talepleriyle ilgili kararını vermiştir. Karar gerekçesinde, öncelikle Dairenin yerleşik içtihadı uyarınca terör olayları sonucu bir zararın ortaya çıkması ve idarenin gerek hizmet kusuru gerekse kusursuz sorumluluk hâllerinin olayda bulunmaması durumunda 5233 sayılı Kanun kapsamında gerekli inceleme ve araştırma yapılarak karar verileceğini belirtmiştir. Gerekçenin devamında aynı olayı temel alan uyuşmazlıklarda farklı idare mahkemeleri tarafından verilen ara kararları üzerine Emniyet Genel Müdürlüğü ilgili birimlerince kolluğa ulaşan ve gerekli birimlerle paylaşılan genel nitelikteki muhtemel eylemlere ilişkin yazıların sunulduğunu, başvuruya konu olaya dair ihbarın bulunmadığını ifade etmiştir. Ayrıca davalı idarenin hizmet kusuru nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için olay öncesinde olaya ilişkin istihbari bilginin yer, zaman, kişi unsurlarından bir ya da bir kaçının belirli olacak şekilde idarece bilinmesi ve idarenin bu bilgiye rağmen gerekli önlemi almaması gerektiğini ancak bahse konu yazıların incelenmesinde idarenin hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluğundan söz edilemeyeceğini açıklamıştır. Sonuç itibarıyla somut olayda idarenin hizmet kusurunun ve/veya kusursuz sorumluluğunun söz konusu olmadığını ifade ederek İstinaf Mahkemesi

kararını onamıştır.

9. Daire kararında Emniyet Genel Müdürlüğü ilgili birimlerince sunulan birtakım bilgi ve belgelerden bahsetmiştir. Bu belgelerde olay günü uygulanan rutin güvenlik tedbirleri şu şekilde yer almıştır:

i. Atatürk Havalimanı'nın tüm giriş ve çıkış noktalarında Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğü personeli ve özel güvenlik personelince gerekli tedbirler alınmıştır. Karayolu ile araçların giriş yaptığı ana yol kontrol noktasında, sahil yolu, Basın Ekspres Yolu, kargo terminali bağlantı yolları üzerinde ve metro katında şüpheli şahıs ve araçların detaylı sorgu ve incelemeleri Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğü personelince yapılmaktadır.

ii. Atatürk Havalimanı dış hatlar metro katında bir, dış hatlar terminali çıkış katında beş, dış hatlar terminali geliş katında iki, iç hatlar terminali çıkış katında bir ve iç hatlar terminali geliş katında bir giriş çıkış kapısı bulunmakta; giriş kapılarının her birinde X-Ray ve kapı dedektörü yer almakta, aktif olarak kullanılan her bir cihaz başında özel güvenlik personeli mevcut olup kapılarda Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğü nokta görevlisi bulunmakta ve terminallerde devriye ekipleri görev yapmaktadır.

iii. İstihbarat Şube Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ve Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğü personelince iç hatlar ve dış hatlar terminallerine giriş/çıkış noktaları ve terminal içerisinde şüpheli şahıs profil analizi yapılarak gerekli tedbirler alınmaktadır.

iv. Terminal önü ve iç kısımlarında, Dış Hatlar Büro Amirliği ve İç Hatlar Büro Amirliği devriye ekipleri ile Suç Önleme ve Araştırma Büro Amirliği sivil görevlileri yer almakta, havalimanı geneli ve dış çevresinde Yunus Motorize Unsurları ile Güvenlik Hizmetleri Büro Amirliği ekipleri ring hâlinde bulunmakta ve görevli personel şüpheli araç ve şahıslar üzerinde gerekli kontrolleri yapmaktadır.

v. Kapalı devre kamera sisteminden canlı izleme yapan personel Atatürk Havalimanı'ndaki şüpheli araç ve şahısları ilgili devriyelere/birimlere ve sorumlu amirlere bildirerek gerekli sorguları yapmaktadır.

vi. Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğü Suç Önleme ve Soruşturma Büro Amirliğinin devriye ekibi tarafından havalimanı dışında, havalimanına yakın noktalarda iniş kalkış yapan uçaklara, terminal ve apron bölgelerine yapılabilecek saldırılara karşı boş/kontrolsüz arazilerin kontrolleri yapılmaktadır.

vii. Atatürk Havalimanı Şube Müdürlüğü görevlilerinin gözetiminde özel güvenlik sorumluluğundaki köpekler ile anayol kontrol noktası, terminal önleri ve terminal giriş noktaları, otopark girişi ve katları, servis yolu girişi, servis katı ile metro girişinde şüpheli şahıs ve araçların kontrolleri yapılmaktadır.

viii. Yolcu üzerinde ve bagaj içinde yer alabilecek belirli ya da yüksek miktardaki patlayıcıyı tespit etmek amacıyla dış hatlar ve iç hatlar terminallerinde EDS (patlayıcı tespit sistemleri) ve ETD (iz dedektörleri) cihazları bulunmaktadır.

10. Başvurucular, nihai kararı 16/9/2021 tarihinde öğrendikten sonra 15/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucular;

i. Geniş çaplı bir planlamayla gerçekleştirilen saldırıda bu planlamadan haberdar olması gereken kamu makamlarının sahip oldukları yetkiler kapsamında ve makul ölçüler çerçevesinde riskin gerçekleşmesini önlemek için gerekli önlemleri almadığını,

ii. Yargılama makamlarının ileri sürdükleri iddiaları dikkate almadan, yeterli araştırma yapmadan, olayda hizmet kusurunun neden bulunmadığını açıklamadan, sosyal risk ilkesine dayalı olarak yetersiz maddi tazminata hükmettiğini belirterek yaşam hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; öncelikle başvurucular lehine sosyal risk ilkesi uyarınca hükmedilen maddi tazminata işaret edilerek başvurucuların uğradığı zararın giderildiği, bu nedenle mağdur sıfatlarının ortadan kalkıp kalkmadığının değerlendirilmesi gerektiği, yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasının değerlendirilmesinde ise Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamındaki içtihadının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuruculara bütün şikâyetleri esas olarak öngörülebilir nitelikte olan terör saldırısının idarenin kusuru nedeniyle engellenemediği, açtıkları tazminat davasında da aksi yöndeki olgulara rağmen idarenin hizmet kusuru olmadığı sonucuna ulaşıldığına ve yetersiz maddi tazminata hükmedildiğine yöneliktir. Bu nedenle başvuru, yaşam hakkının koruma yükümlülüğüne ilişkin maddi boyutu ile etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmelidir.

15. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmediği hâllerde -bazı istisnaları bulunmakla birlikte- idari makamlar veya yargı mercileri tarafından ödenmesine karar verilen tazminatın başvuruculara mağdur sıfatını ortadan kaldırabilmesi için her şeyden önce yaşam hakkının ihlal edildiğinin idari makamlar veya yargı mercilerince açıkça veya en azından öz itibarıyla tespit edilmesi gerekir (Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, § 42). Başvuruya konu olayda idari yargı mercileri yaşam hakkının ihlalini açıkça veya öz itibarıyla tespit etmediği için başvurucular iddia ettikleri hak ihlalinin mağdurudur. Ayrıca başvuru açıkça dayanaktan yoksun olmadığı gibi başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmamaktadır. Bu durumda yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

1. Yaşam Hakkının Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet; yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

17. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri

aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36) hatta önceden belirlenebilir bir veya daha fazla bireyin yaşamına yönelik bir tehdit söz konusu olmasa bile kişilerin yaşamını korumak için genel güvenlik tedbirleri alması gerekir (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya [1. B.], B. No: 2013/1280, 28/5/2014, § 59). Bu ödev, bireylerin yaşam hakkının terörden kaynaklanan bir tehdit altında olduğu durumlar için de söz konusudur (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 62).

18. Öte yandan yetkili makamlardan yaşamla ilgili her türlü potansiyel tehdidin gerçekleşmesini önlemek için somut tedbirler alması beklenemeyeceği (Mehmet Çetinkaya ve Maide Çetinkaya, § 60) gibi özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması da mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi, idari ve yargısal makamların takdirindedir (Bilal Turan ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2013/2075, 4/12/2013, § 59; T.A., §§ 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

19. Genel koruma yükümlülüğünün söz konusu olduğu hâllerde de devletin bir ölüm olayından sorumlu tutulabilmesi, ölüm neticesinin yetkili ulusal makamların bildikleri ya da bilmeleri gereken yaşama yönelik gerçek ve yakın bir riskin gerçekleşmesini önlemek için kendilerinden yetkileri dâhilinde makul olarak beklenebilecek önlemleri almamalarının sonucu olmasına bağlıdır (Ali Sadet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/6838, 8/6/2021, § 86).

20. Başvuruculaların iddiası dikkate alındığında değerlendirilmesi gereken mesele, başvuruculaların oğlunun ölümünün yetkili ulusal makamların bildikleri ya da bilmeleri gereken yaşama yönelik gerçek ve yakın bir riskin gerçekleşmesini önlemek için kendilerinden yetkileri dâhilinde makul olarak beklenebilecek önlemleri almamalarının sonucu olup olmadığıdır.

21. Daire kararındaki tespitler ve olay günü de uygulanan güvenlik tedbirlerine ilişkin bilgi ve belgeler (bkz. § 9) nazara alındığında başvuruya konu olaydaki hiçbir unsur kamu makamlarının olay günü havalimanında bulunanların hayatlarına yönelik belirli, somut ve yakın bir tehdit olduğunu bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine işaret etmemektedir. Ayrıca yetkililerin olay yerinde bulunanların güvenliğini sağlamak amacıyla giriş ve çıkışlarda X-Ray ve kapı dedektörü kullanılması, sivil ve resmî devriye ekiplerinin bölgede görev yapması, kamera sistemi ile çevrenin izlenerek şüpheli kişi takibi yapılması, çevredeki boş ve kontrolsüz arazilerin denetlenmesi, özel köpekler ile kişi ve araçların kontrol edilmesi, patlayıcı tespiti amacıyla çeşitli cihaz ve dedektörlerin kullanılması gibi makul olarak kabul edilebilecek bir dizi tedbir aldığı görülmüştür.

22. Yapılan belirlemeler ışığında kamu makamlarının 28/6/2016 günü gerçekleşen saldırıyla ilgili olarak öngörülebilir, ciddi ve yakın bir terör saldırısı tehdidi olduğundan habersiz olduğu, bu tür bir terör saldırısını önlemenin doğasında var olan özel zorlukların gözönünde bulundurularak yaşamı koruma yükümlülüğü açısından üstlerine düşen sorumluluğu yerine getirmediklerinin söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam

hakkının maddi boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Pozitif yükümlülüğü kapsamında devletin yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurma yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük -kamusal olsun veya olmasın- yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir (T.A., § 134; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 38).

25. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmez. Mağdurlara hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, § 63).

26. Yaşam hakkı kapsamındaki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılan tazminat talepli davalarda makul derecede ivedilik ve özen şartının yerine getirilmesi gerekir (Perihan Uçar ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/5860, 1/12/2015, § 52; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 39) ancak yargı mercilerinin özenli inceleme yapma yükümlülükleri, yaşam hakkı ile ilgili her davada mutlaka mağdurlar lehine sonuca varılmasını garanti etmez (Aysun Okumuş ve Aytekin Okumuş [1. B.], B. No: 2013/4086, 20/4/2016, § 73; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 40).

27. Daire nihai kararında hizmet kusurunun hatta kusursuz sorumluluk hâlinin bulunmadığı sonucuna ulaşırken terör saldırısından önce mevcut olan bilgilere dayanarak durumu değerlendirmiş, yetkililerin terör saldırısının yakın olduğunu gösterecek herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiştir. Ayrıca kararda söz konusu saldırıyla ilgili olarak yetkililer tarafından gerekli ve yeterli genel güvenlik önlemlerinin alındığını belirtmiştir. Yapılan yargılama neticesinde başvuruculara maddi tazminat talebi sosyal risk ilkesi ve 5233 sayılı Kanun kapsamında kısmen kabul edilmiştir.

28. Başvuruya konu olaya ilişkin yapılan yargılamada ölüm olayını çevreleyen koşulların tespiti ve başvuruculara iddiaları doğrultusunda idarenin sorumluluğunun belirlenmesi için gerekli makul adımların atıldığı ve elde edilen deliller kapsamında idarenin hizmet kusuru olup olmadığı noktasında nesnel bir yaklaşım sergilenerek gerekli irdelemelerin yapıldığı görülmüştür. Yargılama sonunda ise başvuruculara ispat yükünü hafifleten sosyal risk ilkesi benimsenerek bu ilke uyarınca belli miktarda maddi tazminata hükmedilmiştir. Somut olay açısından yaşamı koruma yükümlülüğü bağlamındaki devletin pozitif yükümlülüğünün ihlal edilmediği sonucuna varıldığı da gözönünde bulundurulduğunda yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun gerekliliklerinin yerine getirilmediğinin söylenemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucular, tam yargı davasının uzun sürmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

31. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SELİM GÖZEL VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/61593 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/61593

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SELİM GÖZEL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/61593)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucular : Selim GÖZEL ve diğerleri [bkz. ekli listenin (B) sütunu] Vekilleri : [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, resen emeklilik işleminin iptali talebiyle açılan davada kamu görevinden çıkarılmaları nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının, bağımsız mahkemelere ilişkin güvencelerin yok sayılması nedeniyle bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının, esasa ilişkin iddiaların karşılanmaması nedeniyle de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular, farklı sınıf ve derecede emniyet amiri rütbesinde görev yapmaktayken 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'na 27/3/2015 tarihli ve 6638 sayılı Kanun'un 32. maddesiyle eklenen geçici 27. madde uyarınca Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Değerlendirme Kurulunun (İdare) 17/4/2015 tarihli ve 2015/1 sayılı kararı ile 19/5/2015 tarihli ve 2015/2 sayılı kararına istinaden resen emekli edilmiştir.

3. Başvurucular, resen emekliye sevk edilme işleminin iptali talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçelerinde; genel olarak görevde başarılı olmalarına rağmen İdarenin takdir yetkisini kullanırken objektif davranmadığını, meslek hayatlarını sürdürme konusunda haklı beklentileri bulunmasına karşın resen emekliliğe sevk edildiklerini belirterek işlemin

hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

4. İdare Mahkemeleri nezdinde görülen yargılamalarda davaların reddine karar verilmiştir. Bir kısım mahkeme kararının gerekçesinde; gerekli şartları haiz olan personeli resen emekliye sevk etmek hususunda İdareye 3201 sayılı Kanun ile geniş bir takdir yetkisi tanındığı belirtilmiş ve bu işlem için emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanabilme şartları haricinde herhangi bir şarta da yer verilmediği hususuna dikkat çekilmiştir. Buna göre İdarenin kendisine tanınan takdir yetkisini kullanarak kamu yararı ve hizmet gerekleri kapsamında işlem tesis ettiği ve dava konusu işlemlerin hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Bir kısım mahkeme kararının gerekçesinde ise meslekte fiilen çalışan rütbeli personel sayısının, mevzuatta öngörülen rütbeli personel norm kadro sayısından fazla olması nedeniyle resen emeklilik kurumunun getirildiği açıklanmıştır. Bu kapsamda mevcut personel içinden -haklarındaki soruşturmalar ve cezalar ile performans puanları da gözetilerek- geçmiş hizmetleri norm kadro sayısından fazla olan kişilerin resen emekliye sevk edildiği ifade edilmiştir. Yasal koşulları haiz bulunan emniyet görevlilerinin belirtilen kıstaslara göre değerlendirilmesinde davalı İdarenin haiz olduğu takdir yetkisini sınırlandıracak ya da ortadan kaldıracak biçimde yargı kararı verilmesinin mümkün olmadığı vurgulanan kararlarda, resen emekliye sevk işleminin kamu yararı amacı dışında başka bir amaçla tesis edildiğini ortaya koyan somut bir bilgi ve belgenin de bulunmadığı belirtilmek suretiyle dava konusu işlemlerin hukuka uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5. Gerekçeli kararlara karşı başvuruculardan bir kısmı istinaf kanun yoluna, bir kısmı ise temyiz kanun yoluna başvurmuş ve özetle İdarenin takdir hakkını subjektif olarak kullandığını, idare mahkemeleri tarafından iddialarının dikkate alınmadığını ifade etmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi ile Danıştay Beşinci Dairesinin yaptığı incelemeler neticesinde mahkeme kararlarında dayanılan gerekçenin hukuka ve usule uygun olduğu, ileri sürülen itirazların bozmayı gerektirecek nitelikte bulunmadığı gerekçesiyle temyiz ve istinaf başvurularının reddine hükmedilmiştir.

6. Başvurucular daha önceki iddialarını yineleyerek bu sefer de karar düzeltme ve temyiz talebinde bulunmuştur. Başvuruculara talebini inceleyen Danıştay Beşinci ve Onikinci Daireleri temyiz ve karar düzeltme taleplerinin açıklamalı olarak reddine karar vermiştir. Kararlarda; başvuruculara millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) ile iltisak ve irtibatı bulunduğundan bahisle çeşitli tarihlerde çıkarılan olağanüstü hal kapsamında bazı tedbirler alınması hakkında kanun hükmünde kararnameler ile rütbelerinin geri alındığı belirtilmiştir. İdari işlemin hukuka uygunluğunun yargısal denetiminin kural olarak söz konusu işlemin tesis edildiği tarihteki hukuki duruma göre yapılmasının esas olduğunu ifade eden Danıştay; bununla birlikte şayet idari işlem tesis edildiği tarihten önceki dönemi ilgilendiriyorsa yargılama sürecinde veya daha sonra ortaya çıkan tüm bilgi ve belgelerin işlemin hukuka uygunluğunun denetiminde gözönünde bulundurulması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda dava konusu resen emeklilik işlemlerinin değerlendirilmesinde, tesis edildikleri tarih itibarıyla dikkate alınması gereken eşit, objektif ve istikrarlı uygulama kriterinin yanı sıra meydana gelen yeni hukuki durumun da dikkate alınması gerektiğini ifade eden Danıştay, başvuruculara rütbelerinin geri alınmasına konu olan fiillerinin işlem tarihinden önceki dönemleri kapsayabileceğini ve bu durumun resen emeklilik konusunda yapılacak değerlendirmeyi etkileyeceğini ifade etmiştir.

7. Komisyon tarafından başvuruculardan Aziz Çam'ın adli yardım talebinin kabulüne, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetin kabul edilemez olduğuna,

gerekçeli karar hakkına yönelik şikâyetin ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucu Yavuz Bal yönünden yapılan incelemede ise hakkaniyete uygun yargılanma hakkına, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkına, masumiyet karinesi ile mülkiyet hakkına ve makul sürede yargılanma hakkına yönelik şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine yönelik şikâyetin ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Başvurucu Kenan Kabak'ın makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik şikâyetinin de kabul edilemez olduğuna karar veren Komisyon, masumiyet karinesinin ihlal edildiğine yönelik şikâyetin ise kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucular Ali Çiğiltepe, Yaseri Vural, Bekir Kahveci ve Rahmi Uğurlu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/2692, 2022/3859, 2022/3992, 2022/5100, 2022/6261, 2022/6932, 2022/8256, 2022/15999, 2022/16430, 2022/19180, 2022/20302, 2022/23542 ve 2022/34844 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2021/61593 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvuruculardan Rahmi Uğurlu, kanun hükmünde kararname ile kamu görevinden haksız ve hukuka aykırı şekilde çıkarıldığını, bu nedenle şeref ve itibar hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, ayrımcılık yasağının ve eğitim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddialarının özü itibarıyla kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin olduğu, bu kapsamda ileri sürdüğü iddiaların özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

11. 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kurulmuştur. Ayrıntıları Anayasa Mahkemesinin Remziye Duman ([2. B.], B. No: 2016/25923, 20/7/2017) kararında belirtildiği üzere kanun hükmünde kararname ile kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişiği kesilenlere ilişkin ihlal iddiaları incelendiğinde ilk bakışta ulaşılabilir, ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görünen OHAL Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvuruların incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna varılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucular Ali Çiğiltepe, Selim Gözel, Temel Tanış ve Erol Etlik yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Bağımsız ve Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu Temel Tanış; bağımsız mahkemelere ilişkin güvencelerin yok sayıldığını, kanuni hâkim güvencesi ihlal edilerek yürütülen yargılama süreci neticesinde davasının reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Bir mahkemenin bağımsızlığının belirlenmesinde üyelerinin atanma şekli ve görev süreleri, hâkimlik teminatı ve bağımsız oldukları yönündeki görünümleri önem arz etmektedir. Mahkemenin tarafsızlığı ise uyuşmazlığın çözümünü etkileyecek bir ön yargı, tarafgirlik, menfaate sahip olunmaması ile tarafların leh ve aleyhlerinde bir düşünceye sahip olunmamasını ifade eder. Tarafsızlığın öznel ve nesnel olmak üzere iki boyutu bulunmakta olup bu kapsamda hâkimin birey olarak mevcut davadaki kişisel tarafsızlığının yanı sıra kurum olarak mahkemenin kişide bıraktığı izlenimin de dikkate alınması gerekmektedir (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 109, 110).

18. Eldeki olayda başvurucu, başvuruya konu yargılamayı yapan mahkemelerin bağımsızlığını ve tarafsızlığını ihlal eden hususlara ilişkin somut herhangi bir açıklama yapmamıştır. Başvurucu, soyut ve genel ifadelerle başvuru konusu yargılamayla herhangi bir bağ kurmadan bu iddiasını dile getirmiştir. Sonuç olarak bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkına yönelik olarak bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucular, aktif bir şekilde görev yaparken ve meslekleri ile ilgili haklı beklentileri varken öngöremedikleri bir zamanda emekli edildiklerini belirtmiş; resen emekliye sevk edilecek kişilerin belirlenmesinde ilgili mevzuatta hiçbir kriter öngörülmediğini, tamamen İdarenin takdirine bırakılan bu yetkinin keyfî şekilde kullanıldığını, işleme gerekçe olarak görevde başarısızlığa ya da yetersizliğe yönelik somut bir durumun gösterilmediğini dile getirmiştir. Rütbe geri alım işleminin, resen emeklilik işlemine karşı açılan davalarda gerekçe yapıldığını ifade eden başvurucular, esasen rütbe geri alım işleminin de hukuki olmadığını, gerekçede yer verilen FETÖ/PDY ile iltisaklı olunduğu yönündeki tespitin

gerçeğe aykırı bulunduğunu iddia etmiştir. Bu bağlamda hukuki güvenliğin ve haklı beklentinin ortadan kaldırıldığını ifade eden başvurucular hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, gerekçeli karar hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculaların iddiaları ve Danıştayın somut olayla ilgili içtihadı gözönüne alınarak başvuru adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

23. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

24. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

25. 3201 sayılı Kanun'un geçici 27. maddesi, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere emniyet teşkilatında kıdeme dayalı otomatik terfi sistemi nedeniyle bozulan kadro piramidinin düzeltilmesi amacıyla yığılmalar meydana gelen emniyet müdürü rütbesinde bulunan personelden emeklilikle ilgili şartları haiz olanların resen emekli edilmesi gerekliliğinden hareketle getirilmiştir. Düzenlemenin iptali talebiyle açılan davanın reddine ilişkin kararda da vurgulandığı üzere Anayasa Mahkemesi getirilen bu düzenlemeyle idareye verilen takdir yetkisinin kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla ve objektif kriterlere uygun olarak kullanılabileceğini belirtmiştir (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017).

26. Bu belirlemeden de hareketle Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu resen emekli edilen kişilerin açtıkları davalarda ilgililerin geçmiş hizmetleri, haklarındaki soruşturma ve cezalar, performans puanları, temsil ve yöneticilik yetenekleri, özgüveni, verimlilik ve benzeri özellikleri şeklindeki ölçütlerin uygulanmasında eşit, objektif ve istikrarlı şekilde işlem tesis edildiğinin ortaya konulması gerektiğine yönelik bir içtihat belirlemiştir (bkz. 3/10/2019 tarihli ve E.2017/4074, K.2019/4021 sayılı karar). Danıştayın ilgili daireleri de aynı gerekçelerle idare mahkemelerinin benzer uyuşmazlıklarda verdiği davanın reddine ilişkin kararların kişilerin resen emekliye sevk edilip edilmeyeceği konusunda yeniden bir

değerlendirilme yapılması gerektiğinden bahisle bozulmasına karar vermiştir (Danıştay Beşinci Dairesinin 14/7/2020 tarihli ve E.2018/3439, K.2020/3480; Danıştay Onikinci Dairesinin 25/3/2021 tarihli ve E.2021/1421, K.2021/1642 sayılı kararları).

27. Bu kapsamda bahse konu resen emeklilik müessesesinin uygulanması ile ilgili olarak hem Anayasa Mahkemesinin anılan kararında hem de Danıştayın ortaya koyduğu ilkelerde belirtilen temel husus 3201 sayılı Kanun'un geçici 27. maddesi uyarınca haklarında resen emeklilik kararı verilen kişilere uygulanan ölçütlerin eşit, objektif ve istikrarlı bir şekilde uygulanmış olduğunun ortaya konulması yönündeki gerekliliktir. Bu gerekliliğin belirlenmesinde ise yargı yerleri, idareye verilen takdir hakkının kamu yararı ve hizmetin gereklilikleri doğrultusunda kullanıldığının ortaya konulması şeklindeki temel prensibi kararlarına yansıtmıştır (Halil Dinler [2. B.], B. No: 2021/4667, 15/4/2025, § 39).

28. Söz konusu uyuşmazlıklarda İdare, 3201 sayılı Kanun'un geçici 27. maddesi uyarınca başvuruculların emekliye ayrılmasına karar vermiştir. Başvurucular, tesis edilen resen emeklilik işlemlerinin iptali talebiyle dava açmıştır. İdare mahkemeleri yaptıkları incelemelerde, İdarenin konuya ilişkin olarak sahip olduğu geniş takdir yetkisinden bahsetmiş, resen emeklilik işleminin tesisi için emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanabilme şartlarının haricinde herhangi bir şartın gerekmediğine vurgu yapmak suretiyle davaların reddine karar vermiştir. Başvurucular, gerekçeli kararlara karşı istinaf, temyiz ve karar düzeltme talebinde bulunmuş iseler de başvuruculların talepleri reddedilmiştir. İlgili kanun yolu mercileri yaptıkları değerlendirmelerde başvuruculların 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile rütbelerinin geri alındığını belirtmiş ve rütbelerin geri alınmasına konu olan fiillerin işlem tarihinden önceki dönemleri kapsayabileceğine, bu durumun resen emeklilik konusunda yapılacak değerlendirmeyi de etkileyeceğine kanaat getirmiştir. Bu bağlamda uyuşmazlıklarda başvuruculların rütbelerinin geri alınmasının yeni hukuki durum olarak değerlendirildiği ve bu hususa vurgu yapıldığı görülmüştür (bkz. §§ 4-6).

29. FETÖ/PDY ile iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle rütbeleri geri alınan kişilerin iltisak veya irtibatlarını ortaya koyan eylemlerinin önceki dönemleri kapsayabileceği ve bunun da resen emeklilik konusunda yapılacak değerlendirmeyi etkileyebileceği düşünülebilir. Önemli olan ise bu etkinin yine içtihatla ortaya konulmuş olan eşit, objektif ve istikrarlı uygulama başlığı altında kişiselleştirilmiş olmasıdır. Daha açık bir ifadeyle salt rütbelerin geri alınması şeklindeki işlemin varlığından hareketle daha önce tesis edilmiş olan resen emeklilik işleminin hukuka uygun olduğu söylenemez. Zira rütbelerin geri alınmasına ilişkin işlemin OHAL Komisyonu kararıyla ya da yargısal makamlarca iptal edilmesi hâlinde resen emeklilik işleminin de dayanağının kalmayacağını kabul etmek gerekir. Dolayısıyla bireysel başvuruya konu olayda, olağan yargı yerleri tarafından ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığının değerlendirilmesi önem arz etmektedir (Halil Dinler, §§ 41, 42).

30. İncelenen olayda idare mahkemelerince davaların reddine gerekçe yapılan İdarenin geniş takdir hakkına sahip olduğu yönündeki değerlendirme Danıştay tarafından başvuruculların ayrıca FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibat nedeniyle rütbelerinin de geri alındığı şeklinde ek bir gerekçeyle kabul görmüştür. Ancak Danıştay içtihadına göre eşit, objektif ve istikrarlı uygulama ilkesi kapsamında kişiselleştirilmiş gerekçelere yer verilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla yargı mercilerinden beklenen, başvuruculların FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatlarını ortaya koyar nitelikteki eylemlerini ayrıca değerlendirmek suretiyle bir sonuca varmalarıdır (benzer yönde Halil Dinler, § 44).

31. Sonuç olarak yargısal makamlar tarafından bahsedilen yönde bir değerlendirme yapılmaksızın konu ile ilgili mevcut içtihadın aksine salt idarenin geniş takdir hakkının varlığından ve başvuruculaların rütbelerinin geri alınmış olmasından hareketle ortaya konulan gerekçelerin ilgili ve yeterli nitelikte olduğu söylenemez (Halil Dinler, § 45).

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

33. Başvurucular ayrıca çalışma hakkının, masumiyet karinesinin, mülkiyet hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı ile kamu hizmetine girme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculaların şikâyetlerine konu olan davalarda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılması nedeniyle bu aşamada dile getirilen diğer ihlal iddiaları yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

36. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

37. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurucular Ali Çiğiltepe, Yaseri Vural, Bekir Kahveci ve Rahmi Uğurlu'nun adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

4. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

E. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

F. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

H. Ekli listenin (F) sütununda gösterilen miktarlardaki harç ile yine ekli listenin (C) sütununda vekil ile temsil edildiği belirtilen başvuruculara 40.000 TL vekâlet ücretinin AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucular, resen emeklilik işleminin iptali talebiyle açılan davanın reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvuruculara Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Aşağıda belirttiğimiz gerekçelerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Çoğunluk tarafından iptal gerekçesi olarak, bahse konu resen emeklilik müessesesinin uygulanması ile ilgili olarak, 3201 sayılı Kanun'un geçici 27. maddesi uyarınca haklarında resen emeklilik kararı verilen kişilere uygulanan ölçütlerin eşit, objektif ve istikrarlı bir şekilde uygulanmış olduğunun ortaya konulması gerektiği, bu gerekliliğin belirlenmesinde ise yargı yerlerinin, idareye verilen takdir hakkının kamu yararı ve hizmetin gereklilikleri doğrultusunda kullanıldığının ortaya konulması şeklindeki temel prensibi kararlarına

yansıtması gerektiği belirtilmiştir. Yine çoğunluk gerekçesinde, FETÖ/PDY ile iltisakı veya irtibatı olduğu gerekçesiyle rütbeleri geri alınan kişilerin iltisak veya irtibatlarını ortaya koyan eylemlerinin önceki dönemleri kapsayabileceği ve bunun da resen emeklilik konusunda yapılacak değerlendirmeyi etkileyebileceğinin düşünülebileceği, ancak bu etkinin yine içtihatla ortaya konulmuş olan eşit, objektif ve istikrarlı uygulama başlığı altında kişiselleştirilmiş olması gerektiği, yani salt rütbelerin geri alınması şeklindeki işlemin varlığından hareketle daha önce tesis edilmiş olan resen emeklilik işleminin hukuka uygun olduğunun söylenemeyeceği ileri sürülmüştür.

Dava konusu işlemin dayanağını 27.3.2015 tarihli ve 6638 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu, Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 32. maddesiyle 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'na eklenen geçici 27. madde oluşturmaktadır. Anayasa mahkemesi, 4.5.2017 tarihli ve 2015/41 E., 2017/98 K. sayılı karar ile (R.G. tarih ve sayısı; 3.8.2017 – 30143), söz konusu maddenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine oybirliği ile karar vermiştir.

Anayasa mahkemesi, söz konusu maddenin iptal talebinin reddine gerekçe olarak; iptali istenen kuralla personel rejiminin geliştirilmesi hedeflenmekte olup bunun emniyet hizmetlerinin daha etkin bir şekilde yürütülerek kişilerin ve toplumun huzur ve güvenliğinin sağlanması amacına yönelik olduğu, dolayısıyla dava konusu kuralın, Anayasa'nın 5. maddesinde devlete bir görev olarak yüklenen kişilerin ve toplumun huzur ve güvenliğini korumaya yönelik olduğu, bu itibarla çalışma hürriyeti ve hakkının düzenlendiği Anayasa'nın 48. ve 49. maddelerinde özel bir sınırlama nedenine yer verilmemişse de Anayasa'nın 5. maddesi kapsamında kişilerin ve toplumun huzur ve güvenliğinin korunması nedenleriyle anılan hak ve özgürlüğün sınırlandırılabilmesi mümkün olduğu, çalışma hürriyeti ve hakkının sınırlanabilmesi için belirtilen nedenin varlığı yeterli olmayıp temel hak ve özgürlüklerin sınırlanması rejimini belirleyen Anayasa'nın 13. maddesindeki diğer güvencelere de uyulması gerektiği, iptali istenen kuralla getirilen sınırlamayla kişilerin her alandaki çalışma hürriyeti ve hakkı değil sadece Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Sınıf Emniyet Müdürü rütbesini elde edenlerden emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için gerekli şartları haiz olanların resen emekliye sevk edilerek bunların belli bir süre daha kamu görevini sürdürebilmeleri yönündeki hakları kısıtlandığı, bu sınırlamanın, anılan hak ve özgürlüğün kullanımını bütünüyle ortadan kaldırmadığı veya ciddi surette güçleştirip amacına ulaşmasına engel olmadığı, öte yandan demokratik toplum düzeni bakımından alınması gerekli tedbirler kapsamında kişilerin çalışma hürriyeti ve hakkı sınırlandırılırken Kanun'da sınırlama aracının sınırlama amacına uygun ve orantılı şekilde kullanılmasını sağlayacak yasal güvencelere de yer verildiği, böylece kişilerin ve toplumun huzur ve güvenliğinin korunması şeklindeki kamu yararı ile kişilerin çalışma hürriyeti ve hakkı arasındaki makul dengenin de gözetildiği, bu bağlamda Kanun'da tüm emniyet müdürlerinin değil sadece emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için gerekli şartları haiz olanların resen emekliye sevk edilebilmelerine izin verildiği, ayrıca kuralda, anılan şekilde emekliye sevk edilenlere yaş haddine kadar 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinin yirmi birinci fıkrasında belirtilen kadrosuzluk tazminatının ödeneceği belirtilerek bu kişilerin yaş haddinden önce resen emekliye ayrılmaları nedeniyle oluşabilecek ekonomik kayıplarını önlemeye yönelik dengeleyici tedbir de öngörüldüğü, iptali istenen kuralın uygulanmasına karşı yargı yolunun da açık olduğu, böylece idarenin sınırlama aracını sınırlama amacına ve Kanun'a aykırı şekilde keyfî olarak kullanmasının önüne geçecek güvencenin de bulunduğunun görüldüğü, bu yönleriyle kuralla çalışma hürriyeti ve hakkına getirilen

sınırlamanın, hakkın özünü zedelediği veya bunun demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı düştüğünün söylenemeyeceği, kuralın kazanılmış haklara ve haklı beklentilere saygı ilkelerine aykırılık teşkil eden bir yönünün bulunmadığı, açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 7., 10., 13., 48., 49. ve 128. maddelerine aykırı olmadığı, iptal talebinin reddi gerektiği belirtilmiştir.

Buna göre, 3201 sayılı Kanun'a eklenen geçici 27. maddede tüm emniyet müdürlerinin değil sadece emeklilik veya yaşlılık aylığı bağlanabilmesi için gerekli şartları haiz olanların resen emekliye sevk edilebilmelerine izin verilmiştir. Bireysel başvuruya konu olayda başvurucular, Kanunda belirtilen koşulları sağlamakta olup, idare takdir hakkı çerçevesinde başvurucuların emekliliğine karar vermiştir. Yine, söz konusu maddede emekliye sevk edilenlere yaş haddine kadar 3201 sayılı Kanun'un 55. maddesinin yirmi birinci fıkrasında belirtilen kadrosuzluk tazminatının ödeneceği belirtilmiş olduğundan, başvuruculaların yaş haddinden önce resen emekliye ayrılması nedeniyle oluşabilecek ekonomik kayıpların önlemeye yönelik dengeleyici tedbirler de mevcuttur. Hal böyle olunca, bireysel başvuruya konu somut olayımız açısından, idare takdir hakkı çerçevesinde ve kamu yararı ile hizmet gerekleri kapsamında işlem tesis etmiş olup, söz konusu işlemin hukuka uygun olduğu kabul edilmelidir.

Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında vurgulandığı üzere, kural olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik içeren yorum, uygulama ve sonuçlar Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır (Bkz. Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42; Miraş Mümessillik İnş. Taah. Reklam. Paz. Bas. Yay. San. Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2012/1056, 16/4/2013, § 35). Resen emeklilik işleminin iptaline ilişkin davada yerel mahkeme söz konusu kanun maddelerini somut olay açısından değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuş, söz konusu kararlar kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Mahkemenin gerekçesi incelendiğinde, yukarıda yer verilen hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik mevcut değildir. Bu nedenle de çoğunluk görüşüne katılmak mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle, başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

HÜSEYİN GÜÇLÜ

B. No: 2021/62494 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/62494

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN GÜÇLÜ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/62494)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Hüseyin GÜÇLÜ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda oda penceresinin tel ile kapatılması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışma suçundan müebbet hapis cezasından hükümlü olarak İzmir 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutulmaktadır.

3. Başvurucu, odasında bulunan penceredeki telin sökülmesi talebiyle 20/9/2021 tarihli dilekçeyle İnfaz Kurumu idaresine başvurmuş; Kurum İdare ve Gözlem Kurulu 21/9/2021 tarihli kararıyla pencerede bulunan telin kurumun asayiş ve güvenliği açısından yapıldığı, idari bina dâhil kurumun dışarı bakan tüm pencerelerinde söz konusu telin bulunduğu, firar, isyan gibi muhtemel olayların engellenebilmesi ve telafisi mümkün olmayan müessif olaylara sebebiyet verilmemesi için bahse konu telin sökülmesinin mümkün olmadığı, başvurucunun barındığı tekli koğuşun penceresinin havalandırma bahçesine baktığı, havalandırma bahçesinin belirli saatlerde birden fazla hükümlü tarafından kullanıldığı, başvuruya konu telin olmaması hâlinde hükümlüler arasında alışveriş ve haberleşmenin rahatlıkla sağlanabileceği gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir.

4. Başvurucu; Karşıyaka 2. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) yaptığı başvuru ile oda

penceresinin dış kısmında yer alan demir parmaklıklara ilave olarak kafes tel takıldığını, bu uygulamanın tutulduğu odanın kasvetli havasının daha da ağırlaştırdığını, elbiselerini kurutmak için odanın demir parmaklıklarına astığını ve odada bunun için başka bir yer olmadığını, takılan tel nedeniyle elbiselerin kurumasının geciktiğini, zaten bozuk olan gözlerinin daha da bozulacağını belirterek kafes telinin kaldırılmasını talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarının güvenlik ve fizik düzenine ilişkin mevzuata dayandırdığı bir değerlendirme yaparak başvurucunun talebini reddetmiştir.

5. Başvurucu, aynı İnfaz Kurumundaki bazı odaların penceresinde kafes tel bulunmadığını, uygulamanın psikolojik ve fizyolojik etkilerinin İnfaz Hâkimliğince dikkate alınmadığını belirterek İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Karşıyaka 1. Ağır Ceza Mahkemesi kafes telinin kaldırılması talebinin reddine ilişkin kararı usul ve kanuna uygun bularak itirazı reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 18/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 13/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; İnfaz Kurumunda tutulduğu odanın penceresinin dış kısmında binanın yapımı sırasında yerleştirilen demir parmaklıklar bulunduğunu, parmaklıkların dış kısmına sonradan kafes tel ilave edildiğini, bu uygulamanın göz sağlığını olumsuz etkilediğini, oda içindeki hava sirkülasyonuna engel olduğunu, zaten kasvetli olan odayı daha da kasvetli hâle getirdiğini, telin çıkarılması için İnfaz Hâkimliğine yaptığı başvurunun bir keşif dahi yapılmaksızın reddedildiğini ifade ederek kötü muamele yasağının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya konu uygulamalar nedeniyle meydana geldiği ileri sürülen rahatsızlığın Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşmadığı savunulmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

9. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

10. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74).

11. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37).

12. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna

yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı, bu kişilere ihtiyaç duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana, § 39).

13. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarının bahsi geçen asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı konusunda yapılacak değerlendirmede tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların neden olduğu fiziksel ve psikolojik etkiler, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir. Bunlarla birlikte tutulma koşullarının kötü muamele oluşturup oluşturmadığı belirlenirken kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 58; geri gönderme merkezindeki tutulma koşulları yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 93).

14. Somut olayda başvurucu İnfaz Kurumunda tutulduğu odanın penceresinde demir parmaklıklara ilaveten kafes tel eklenmesinin fizyolojik (bozuk olan gözlerinin daha da bozulmasına sebep olacağı, odadaki hava sirkülasyonunun büyük oranda engellendiği) ve psikolojik (odanın kasvetli olan ortamını daha da kasvetli hâle soktuğu) olarak kendisini olumsuz anlamda etkilediğini söylemiş ancak İnfaz Kurumu revirine başvurduğunu ya da iddia ettiği etkiden kaynaklanan herhangi bir sağlık sorunu olduğu için tedaviye ihtiyaç duyduğunu ileri sürmemiştir.

15. Başvurucunun bu uygulamanın gözlerinde var olan göz bozukluğunu artıracağı olasılığı dışında ileri sürdüğü hava sirkülasyonunun olumsuz etkilendiği iddiasını ilk defa bireysel başvuru formunda dile getirdiği ve İnfaz Hâkimliğine yaptığı başvuruda öne sürdüğü elbiselerini kurutacak yer bulamadığı iddiasına ise bu aşamada yer vermediği görülmüştür. Başvurucu, bu iddialar dışında kafes tel uygulamasının güneş ışığının engellenmesi gibi somut başka bir sonucundan yakınmamıştır. Başvurucunun iddialarından ve başvuruya konu edilen yargısal süreçte ileri sürdüğü savlardan pencere camının tamamen kapatılmadığı, telin odanın havalandırmasına da engel olmadığı anlaşılmaktadır. Başvurucunun tutulma koşullarının sair yönlerine ilişkin bir şikâyeti de yoktur. Parmaklık üzerine kafes tel takılmasının başvurucuya hissettirdikleri subjektif nitelikte olup uygulamanın doğal olarak özgürlükten yoksun bırakılma nedeniyle ortaya çıkan ızdırap ve acının ötesinde kötü muamele için aranan asgari ağırlık seviyesine ulaşan bir muamele olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir.

16. Nitekim Anayasa Mahkemesi benzer nitelikteki Erol Kaya ([2. B.], B. No: 2021/48736, 28/5/2025, §§ 14-15) başvurusunda da ceza infaz kurumunda oda penceresinin ek tel ile kapatılmasının kötü muamele için aranan asgari ağırlık seviyesine ulaşan bir eylem olmadığını belirterek açıkça dayanaktan yoksun bulmuş ve kabul edilemezlik kararı vermiştir.

17. Dolayısıyla başvurucunun pencere önüne yerleştirildiğini belirttiği kafes telinin ceza infaz kurumunda bulunmanın bir sonucu olarak hürriyeti bağlayıcı tedbir gereğince katlanılması mümkün ve muhtemel tedbirlerden olduğu, ileri sürdüğü kısmen çelişkili yakınma sebeplerine ise uygulamanın sonuçları yönüyle somut bir açıklama getirmediği

dikkate alındığında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BETÜL DOĞA TOPRAK

B. No: 2022/23329 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/23329

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BETÜL DOĞA TOPRAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/23329)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Betül Doğa TOPRAK

Vekili : Av. Eray TOPRAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, taşıt üzerine konulan haczin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, yargılama devam ederken 4/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal

edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 5/5/2017 tarihinde konulan haczin, başvuru tarihi itibarıyla uzun süredir devam ettiği -23/7/2022 tarihinde haciz kaldırılmıştır.- anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 60.000 TL maddi ve 60.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Zonguldak İcra Dairesine (E.2016/1891) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ENVER KANMAZ VE MAHSUM BİLEM

B. No: 2022/39654 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/39654

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ENVER KANMAZ VE MAHSUM BİLEM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/39654)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucular : 1. Enver KANMAZ 2. Mahsum BİLEM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, aynı ceza infaz kurumunda bulunan mahpusların birbirlerine mektup göndermelerinin yasaklanması nedeniyle haberleşme hürriyetinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, sırasıyla Şanlıurfa ve Beşikdüzü Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) terör örgütüne üye olma ve silahlı örgüt kurma suçlarından hükümlü olarak bulunmaktadır. İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı (Kurul) aynı ceza infaz kurumunda bulunan örgüt veya terör suçlarından hükümlü ve tutukluların -aile birlikteliğinin sağlanması amacıyla eşler veya anne babası bulunanlar hariç- birbirlerine kurum içi (iç posta yoluyla) mektup gönderemeyeceklerine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 63. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince kamu düzeninin korunması, kişi, toplum ve kurum güvenliğinin sağlanması veya suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla terör veya örgüt suçlarından hükümlü ve tutukluların iç posta yoluyla mektuplaşmalarına izin verilmeyeceği belirtilmiştir.

3. Başvurucular, anılan Kurul kararlarına karşı infaz hâkimliklerine şikâyette bulunmuştur. Başvurucular; dilekçelerinde Kurul kararlarının hukuka aykırı olduğunu, herhangi somut bir

gerekçe içermediğini ve bu uygulamanın haberleşme hürriyetini ihlal ettiğini belirtmiştir.

4. İnfaz hâkimlikleri, başvurucuların şikâyetlerinin reddine karar vermiştir. Kararların gerekçesinde; örgüt ve terör suçlarından hükümlü veya tutuklu olanların kurum içi birbirlerine mektup göndermelerinin 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince örgüt mensuplarının haberleşmelerine neden olacağı belirtilerek Kurul kararlarının usul ve yasaya uygun olduğu açıklanmıştır.

5. Başvuruculara itirazları, ağır ceza mahkemeleri tarafından ek bir gerekçe sunulmadan reddedilmiştir.

6. Başvuru, süresinde yapılmıştır.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. 2022/62721 numaralı başvurunun konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/39654 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucular; kurum içi mektuplaşmayı engelleyen Kurul kararlarının herhangi somut bir gerekçe içermediğini, böylece kurum içi mektup gönderemedikleri için mağduriyet yaşadıklarını belirterek haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra başvuruculara şikâyeti konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

11. Başvuru, haberleşme hürriyeti kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Mahpusların mektuplarının denetlenmesi ve alıkonulması suretiyle haberleşme hürriyetine yapılan müdahalelerin kanuniliği, meşru amacı, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğu ve ölçülülüğünün denetiminde gözetilmesi gereken genel ilkeler Anayasa Mahkemesince birçok kararda ayrıntılı olarak açıklanmıştır (bkz. Ahmet Temiz [2. B.], B. No: 2013/1822, 20/5/2015, §§ 37-68; Muhittin Pirinççioğlu (3) [1. B.], B. No: 2017/34566, 10/3/2020, §§ 44-57; Cihat Ayik ve Hacı Ali Baştürk [1. B.], B. No: 2017/31506, 10/3/2020, §§ 44-57; Eyyup Gül [1. B.], B. No: 2018/10186, 25/2/2021, §§ 22-40).

14. Anayasa uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre de Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için müdahale şeklî anlamda bir kanuna dayanmalıdır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 75; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 65; Turgut Duman [1. B.], B. No: 2014/15365, 29/5/2019, § 66; Yunus Bulut [1. B.], B. No: 2020/38826, 20/7/2023, § 45).

15. Bununla birlikte temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte; böylece uygulayıcının keyfî davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta; bu yönüyle hukuk güvenliği teminatı sağlamaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62; Fatih Saraman, § 66; Turgut Duman, § 67; Yunus Bulut, § 46).

16. Kanunun bu gerekliliklere uygun olduğunun söylenebilmesi için yeterince ulaşılabilir olması, vatandaşların belirli bir olaya uygulanabilir nitelikteki hukuk kurallarının varlığı hakkında yetirli bilgiye sahip olabilmesi, ayrıca ilgili normun keyfîliğe karşı uygun bir koruma sağlaması, salahiyetli makamlara verilen yetkinin genişliğini ve icra edilme biçimlerini yeterli bir netlikte tanımlaması gerekmektedir (Halime Sare Aysal, § 63; Fatih Saraman, § 67; Turgut Duman, § 68; Yunus Bulut, § 47).

17. Hukukun kendisi beraberinde getireceği idari pratiğin dışında söz konusu işlemin meşru amacını da gözönünde tutarak keyfî müdahalelere karşı bireyi korumak için yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını yeterince açık bir şekilde göstermelidir. Diğer bir anlatımla hukuk sistemi, kamu makamlarına hangi şartlarda ve hangi sınırlar içinde müdahalede bulunma yetkisinin verildiğini açık ifadelerle ortaya koyacak nitelikte olmalı ve bu bağlamda ilgili müdahalenin muhataplarına müdahaleye zemin hazırlayan şartlar ile müdahalenin sonuçları açısından bir öngörüde bulunabilmeleri imkânı tanımalıdır (Halime Sare Aysal, § 64; Fatih Saraman, § 68; Turgut Duman, § 69; Yunus Bulut, § 48).

18. Öte yandan her ihtimale çözüm getiremeyecek olan yasal mevzuatın sağladığı koruma seviyesi, büyük ölçüde ilgili metnin düzenlediği alan ve içeriğiyle birlikte muhataplarının niteliği ve sayısıyla yakından bağlantılıdır. Bu nedenle kuralın karmaşık olması ya da belirli ölçülerde soyutluk içermesi ve buna bağlı olarak hukuki yardım ile tam olarak anlaşılabilir hâle gelmesi tek başına hukuken öngörülebilirlik ilkesine aykırı görülemez. Bu kapsamda hak ya da özgürlüğe müdahale eden kural belirli ölçülerdeki takdir alanını elbette uygulayıcıya bırakabilir. Fakat bu takdir alanının sınırlarının da yeterli açıklıkta belirlenmesi ve kuralın öngörülebilirliği sağlayacak şekilde asgari bir kesinlik içermesi zaruridir (Halime Sare Aysal, § 65; Fatih Saraman, § 69; Turgut Duman, § 70; Yunus Bulut, § 49).

19. Nihayetinde söz konusu şartların yerine getirilip getirilmediğini denetleyecek merci olan yargı organları, müdahalelere dayanak olarak gösterilen kanuni düzenlemelerin erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte olup olmadığını irdelemekle, en başta da ilgili kanuni düzenlemeleri önlerine gelen davalarda anılan çerçevede kalarak uygulamakla yükümlüdür (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 108; Yunus Bulut, § 50).

20. Somut olaya konu olan süreç incelendiğinde aynı ceza infaz kurumunda bulunan örgüt veya terör suçlarından hükümlü ve tutukluların -aile birlikteliğinin sağlanması amacıyla eşler veya anne babası bulunanlar hariç- kurum içi mektup gönderemeyeceklerine ilişkin verilen kararın 5275 sayılı Kanun'un 63. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında uygulandığı belirtilmiştir.

21. 5275 sayılı Kanun'un "Hükümlünün barındırılması ve yatırılması" başlıklı 63. maddesinin (3) numaralı fıkrasının ilgili kısmında "... örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez." düzenlemesi mevcuttur. Anılan Kanun'un "Hükümlünün mektup, faks ve

telgrafları alma ve gönderme hakkı" başlıklı 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ise "Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez." şeklinde bir düzenleme yer almaktadır.

22. Ceza infaz kurumunda örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında bir araya gelmeleri ve bağlantı kurmaları 5275 sayılı Kanun'un 63. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında yasaklanmıştır. Buna karşın anılan düzenlemede mahpusların kurum içi mektup gönderemeyeceklerine ilişkin bir yasaklamanın öngörüldüğü veya söz konusu düzenlemenin bu konuda ilgili idari mercilere genel bir yasaklama yetkisi verdiği söylenemez. Zira ilgili düzenlemenin somut müdahalenin kanuni dayanağı olarak kabul edilebilmesi için kurum içi mektup gönderiminin yasaklanması yetkisinin hangi şartlarda ve hangi sınırlar içinde verildiğini açık ifadelerle ortaya koyması ve muhataplarına müdahaleye zemin hazırlayan şartlar ile müdahalenin sonuçları açısından bir öngörüde bulunabilmeleri için imkân tanıması gerekir. Dolayısıyla somut olaya konu uygulama yönünden 5275 sayılı Kanun'un 63. maddesinin (3) numaralı fıkrasının söz konusu müdahalenin uygulanmasını muhatapları bakımından öngörülebilir şekilde düzenlemediği değerlendirilmiştir.

23. Öte yandan 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasında ceza infaz kurumunun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yöneltecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların hükümlüye verilmeyeceği, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceği düzenlenmiştir. Mahpusların cezaevinden yaptıkları yazışmaların denetlenmesinin ve sınırlandırılmasının yasal dayanağını 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesi oluşturmaktadır (ayrıntılı açıklama için bkz. Ahmet Temiz, § 46; Muhittin Pirinççioğlu (3), § 45). Söz konusu düzenleme, mektubun sakıncalı olup olmadığı hususunda denetim yapılabilmesine ve denetleme neticesinde sakıncalı olduğuna karar verilen mektupların alıkonulmasına cevaz veren bir düzenlemedir. Anılan düzenlemede kurum dışına gönderilen mektuplarla kurum içinde gönderilen mektuplar arasında herhangi bir ayrım da yapılmamıştır. Ancak başvuruya konu edilen uygulama ise mektupların denetlenmesine ilişkin değil kurum içi mektup gönderiminin henüz denetim yapılmadan engellenmesine yönelik genel bir uygulamadır. Dolayısıyla eldeki başvuruya konu olan koşullar yönünden 5275 sayılı Kanun'un 68. maddesinin (3) numaralı fıkrasının da kanuni bir temel olarak kabul edilebilmesi mümkün görünmemektedir.

24. Kanunda açıkça tanınan mahpusların mektup alma ve gönderme hakkı ancak çerçevesi belirli olan ve yetkili makamlara bırakılan takdir yetkisinin kapsamını yeterince açık bir şekilde gösteren düzenlemelere dayanılarak sınırlandırılabilir. Belirtilen kanuni düzenlemeler ise mahpusların kurum içi mektup gönderemeyecekleri konusunda idari makamlara açık ve genel bir yetki vermemektedir.

25. Bu bağlamda 5275 sayılı Kanun'un 63. maddesinin (3) numaralı fıkrası ile 68. maddesinin (3) numaralı fıkrası kapsamında mahpusların iç posta yoluyla birbirlerine mektup göndermelerinin bağlantı kurmaları ve örgüt mensuplarının haberleşmelerine neden olacağı anlamına geldiği kabul edilerek gerçekleştirilen genel bir yasaklama şeklindeki müdahale yönünden başta öngörülebilirlik olmak üzere kanunun niteliklerini

karşılamadığı anlaşılmıştır. Tüm bu açıklamalar ışığında incelenen olayın şartlarında ceza infaz kurumlarında örgüt veya terör suçlarından hükümlü ve tutukluların kurum içi posta gönderiminin -aile birlikteliğinin sağlanması amacıyla eşler veya anne babası bulunanlar hariç- engellenmesine veya yasaklanmasına imkân veren açık bir düzenlemenin olmadığı görülmüştür.

26. Özetle haberleşme hürriyetine yönelik müdahalenin Anayasa'nın öngördüğü güvencelere uygun kabul edilebilmesinin ilk ve temel şartı olarak kanuni dayanağı bulunmalıdır. Olayda ise başvurucuların haberleşme hürriyetine yapılan müdahalenin kanuni temelinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

27. Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvuruya konu müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat (birinci başvurucu için 2.000 TL maddi ve 2.000 TL manevi tazminat; ikinci başvurucu için 5.000 TL manevi tazminat) talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. İhlalin niteliği dikkate alındığında yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

C. Haberleşme hürriyetinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin haberleşme hürriyetinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Şanlıurfa İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3811, K.2022/4174) ve Trabzon İnfaz Hâkimliğine (E.2022/502, K.2022/528) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Y.Ö.

B. No: 2022/47812 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/47812

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Y.Ö. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/47812)

Karar Tarihi: 29/1/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 8/6/2026- 33274

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Y.Ö.

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemiyle açılan davanın idari davaya konu olabilecek icrai bir işlem bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü (İdare) Hukuk Müşavirliğinde avukat olarak görev yapmaktadır. İdarece başvurucunun mevzuat uyarınca müşavirlikçe yürütülmesi gereken iş ve işlemlerde gerekli özen ve dikkati göstermediğinden bahisle disiplin hükümlerinin uygulanacağı hususunda başvurucuya uyarı yapılmasına 19/3/2021 tarihli işlemle karar verilmiştir.

3. Başvurucu, uyarılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle İzmir 6. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. İdare Mahkemesinin 26/11/2021 tarihli kararıyla, 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 15. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca davanın incelenmeksizin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; dava konusu edilen işlemin disiplin cezası niteliğinde ve mahiyetinde olmayıp

hukuk müşavirliğinde görev yapan başvurucu ile birlikte altı avukata bundan sonraki görev ve davranışlarında daha dikkatli olmaları gerektiği, aksi hâlde haklarında yasal işlem yapılacağının bildirilmesine ilişkin uyarı mahiyetinde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca dava konusu edilen işlemin başvurucunun özlük dosyasına ve personel kayıtlarına işlenmediğinin ifade edildiğini, bu sebeple icrai bir nitelik taşımayıp tek başına herhangi bir hüküm ve sonuç doğurmayacağını, dolayısıyla idari davaya konu edilebilecek kesin ve yürütülmesi gerekli bir işlem niteliğinde olmadığını vurgulamıştır.

4. Başvurucu, anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İzmir Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesi (istinaf mercii) 1/3/2022 tarihinde istinaf başvurusunun reddine kesin olarak karar vermiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 9/3/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/4/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; davaya konu işlemin mahiyeti itibarıyla kesin ve yürütülebilir olduğunu, sonuçları dolayısıyla disiplin cezasının etkilerini gösterdiğini iddia etmiştir. Uyarı yazısının İdarece özlük dosyasında muhafaza edildiğini, ödüllendirme ile ceza durumlarında veya atama işlemlerinde dikkate alındığını ileri sürmüştür. İdare Mahkemesince davasının hukuka aykırı olarak esasının incelenmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiği ifade etmiştir.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili olarak İdareden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere sunulduğu ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda iddialarının mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

11. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının

tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

12. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

13. Bireylere kamu makamları tarafından kamu gücü kullanılarak tesis edilen ve hukuki durumlarını etkileyen idari işlemlere karşı dava açma olanağının sağlanması da mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gereken güvencelerden biridir. Dolayısıyla bireyin hakkında gerçekleştirilen ve sonuçları itibarıyla hukuksal durumunu, başka bir ifadeyle menfaatini etkileyen bir idari işleme karşı dava açma ve bu işlemle ilgili uyuşmazlığın mahkeme önünde incelenmesi imkânından yoksun bırakılması mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil edebilir (Solmaz Güntemur [1. B.], B. No: 2018/12262, 3/12/2020, § 46).

14. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkün olabilir. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım koşullarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10).

15. Mahkemeler, idari işlemlerin dava konusu edilebilirliğiyle ilgili koşulların gerçekleşip gerçekleşmediğini irdelerken ve usul kurallarını uygularken söz konusu düzenlemenin getirilmesi ile ulaşılmak istenen kamu yararı ile bireyin menfaatleri arasında adil bir denge gözetmelidir. Bu bağlamda idari işlemin icrailik vasfından hareketle dava konusu edilebilirliğinin değerlendirilmesinde kamu yararı ile bireyin menfaatleri arasındaki denge kurulurken dava konusu edilen işlemin mahiyeti, başvurucunun hukuki durumuna ve gelecek yaşantısına ne şekilde etkilerinin olduğu, işlemin dava konusu edilememiş olmasından dolayı bertaraf edilemeyen bu etkilerin başvurucuya bir külfet yükleyip yüklemediği gibi hususlar gözönünde bulundurulabilir (Ali Diren [1. B.], B. No: 2015/13108, 18/4/2018, § 62).

16. Öte yandan anılan usul kuralının uygulanmasında temel norm niteliğinde olan, idarenin her türlü işlem ve eylemine karşı yargı yolunun açık olduğu yönündeki Anayasa'nın 125. maddesi hükmünün etkisiz kılınması sonucuna yol açabilecek nitelikte yorumlardan da kaçınılması gerekir (Ali Diren, § 63).

17. Davaya konu edilebilirliğinin tespiti yönünden bir idari işlemin icrailik niteliğini taşıyıp taşımadığını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargı mercilerine aittir. Yargı mercileri, önlerindeki uyuşmazlığın niteliğini ve ilgili mevzuat hükümlerini gözönünde bulundurarak dava konusu işlemin davacının hukuki durumu üzerinde etki ve sonuçlar doğurabilecek nitelikte icrai bir işlem olup olmadığını

değerlendirirler. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava konusu edilen işlemin icrai bir işlem olup olmadığının belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, idari işlemin icrailik niteliğini taşıyıp taşımadığıyla ilgili yargı mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın koşulları ışığında incelemektir (Ali Diren, § 64).

18. 2577 sayılı Kanun hükümlerine göre icrailik niteliği taşımayan işlemler idari davaya konu edilememekte ve bu nitelikteki işlemlere karşı açılan davaların esas incelemesine geçilmeksizin usulden reddedilmesi öngörülmektedir. Yerleşik idari yargı içtihadında; ilgilisi üzerinde herhangi bir etki göstermeyen, bir başka ifadeyle hukuksal sonuç doğurmayan idari işlemlerin icrailik niteliği taşımadığı kabul edilmektedir. Bu itibarla söz konusu idari işlemlerin esasen herhangi bir uyuşmazlığa sebebiyet verme imkân ve kabiliyeti bulunmayan nitelikte işlemler olduğu söylenebilir (Ali Diren, § 40).

19. Bireysel başvuruya konu olayda, başvurucunun mevzuat uyarınca müşavirlikçe yürütülmesi gereken iş ve işlemlerde gerekli özen ve dikkati göstermediğinden bahisle disiplin hükümlerinin uygulanacağı hususunda uyarılmasına ilişkin yazının uyuşmazlık konusu edildiği bir idari dava söz konusudur. Başvurucunun tarafına tebliğ edilen bu yazının iptali istemiyle açtığı davanın söz konusu yazının idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülmesi zorunlu işlem niteliği taşımadığı gerekçesiyle usulden reddedilerek uyuşmazlığın esasının incelenmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmüştür.

20. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

21. Başvuruda, davanın incelenmeksizin reddi yönündeki İdare Mahkemesi kararının 2577 sayılı Kanun'un 14. ve 15. maddelerine dayandığı gözlemlenmiştir. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

22. İdari makamlar tarafından idari işleyiş içinde gerçekleştirilen ancak icrailik niteliği taşımayan, bir başka ifadeyle herhangi bir hukuksal sonuç doğurmayan işlemlerin uyuşmazlık konusu yapılarak hem yargının hem de idarenin sürekli ve gereksiz bir biçimde meşgul edilip işleyemez hâle gelmesini engellemek, bu suretle gerek yargı hizmetinin gerekse idarenin asli görevi olan kamu hizmetlerinin hızlı, düzenli ve etkin biçimde yürütülmesini sağlamak düşüncesi ile bu tip işlemlerin idari davaya konu edilememesi idari yargıya ilişkin bir usul kuralı olarak düzenlenmiştir (Ali Diren, § 56).

23. Yargılama usullerinin düzenlenmesinde usul ekonomisinin gözetilmesi, bu suretle iyi adalet ve kamu yönetiminin de sağlanarak kamu yararının gerçekleştirilmesi Anayasa'nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti ilkesinin gereklerinden biridir. Dolayısıyla usul ekonomisi ile iyi adalet ve kamu yönetimi ilkeleri gözetilerek idari işlemlerin dava konusu edilebilirliğinin belli koşullara bağlanması mümkündür (Ali Diren, § 57).

24. Somut olayda usul kurallarını yorumlayan İdare Mahkemesinin icrailik niteliği bulunmadığı gerekçesiyle idari işleme karşı açılan iptal davasını incelenmeksizin reddetmesinin yukarıda değinilen kamu yararının gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Ali Diren, § 58).

25. Kanunilik ve meşru amaç şartlarını sağladığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkına

yönelik müdahale, ölçülülük ilkesi bakımından da değerlendirilmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

26. Bir idari işlemin icrailik niteliği taşıyıp taşımadığı yönündeki değerlendirmeden hareketle dava konusu edilip edilemeyeceğinin bu hususta ki kanun hükmünü uygulayacak olan idari yargı mercii tarafından tespit edileceği açıktır. Bununla birlikte ilgili kanun hükmünü uygulayan yargı merciinin idari işlemin dava konusu edilemeyeceği yönünde bir tespit ve değerlendirmede bulunmuş olması tek başına ve her zaman ortada bir uyuşmazlığın bulunmadığı sonucuna ulaşılması için yeterli değildir. Bireysel başvuru kapsamında yapılan incelemelerde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin uygulanabilirliğinin tespiti için aynı mahiyetteki idari işlemlere ilişkin olarak iç hukukta kabul görmüş bir uyuşmazlık olgusu bulunup bulunmadığının da değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmenin yapılmasında ise mahkemelerce aynı mahiyetteki idari işlemlerin dava konusu edilebileceğinin kabul edilmesi ve bu tip işlemlerden doğan uyuşmazlıkların esasının incelenmesi önemli bir ölçüttür. Özellikle içtihat mahkemesi olan Danıştayın yorum ve uygulamalarının bu hususta belirleyici bir role sahip olduğu söylenebilir (Ali Diren, § 42).

27. Danıştay Onikinci Dairesinin 23/3/2016 tarihli ve E.2012/9161, K.2016/1578 sayılı kararında, kamu görevlilerinin disiplin cezaları dışında ve disiplin cezası niteliği taşımayan bir biçimde yazılı olarak ikaz edilmelerine imkân tanıyan bir düzenleme bulunmaması nedeniyle disiplin cezası niteliği taşımasa da davacının özlük dosyasında bulunan bu işlemin davalı idarenin davacı hakkında takdir yetkisini kullanacağı çeşitli işlemlerde dikkate alınabileceği, davacının hukuki durumunu etkileyebileceği ve bu nedenle de idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi zorunlu işlemlerden olduğu belirtilmiştir. Yine Danıştay Onikinci Dairesinin 25/6/2013 tarihli ve E.2010/3249, K.2013/5666 sayılı kararında, davacının yazılı olarak uyarılmasına ilişkin işlemin disiplin cezası niteliğini taşımadığı açık olmakla birlikte söz konusu işlemin davacının özlük dosyasına konulması ve davalı idarenin davacı hakkında takdir yetkisini kullanacağı çeşitli işlemlerde dikkate alınması olasılığı karşısında, davacının hukuki durumuna ciddi etkileri olabileceği belirtilerek dava konusu işlemin idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir nitelikte olduğu vurgulanmıştır.

28. Bu bağlamda Danıştay içtihatlarına göre bir kamu görevlisinin herhangi bir fiil veya davranışından dolayı disiplin cezası niteliği taşımayan bir şekilde, yazılı olarak ikaz edilmesine ilişkin işlemlerin icrai mahiyette olduğu değerlendirilerek idari davaya konu edilebileceklerinin kabul edildiği ve bu özellikteki işlemlerden doğan uyuşmazlıkların esasının incelendiği anlaşılmıştır.

29. Bireysel başvuruya dayanak davada uyuşmazlık konusu edilen işlem, başvurucuya müşavirlikçe yürütülmesi gereken iş ve işlemlerde gerekli özen ve dikkati göstermediğinden bahisle disiplin hükümlerinin uygulanacağı hususunda uyarı yapılmasına ilişkindir.

30. Mevzuatta kamu görevlilerinin yazılı olarak ikaz edilmelerine imkân tanıyan bir

düzenleme bulunmaması nedeniyle bu tip işlemler esasen bir disiplin cezası niteliği taşımamaktadır. Bununla birlikte Danıştay içtihadında, özlük dosyasında saklanan söz konusu işlemlerin idarenin kamu görevlisi hakkında takdir yetkisini kullanacağı çeşitli işlemlerde (taltif/ceza/atama/görevlendirme/terfi gibi) dikkate alınabileceğinden hukuki durumunu etkileyebileceğinin kabul edildiği görülmektedir. Anılan içtihattaki yaklaşımın öz itibarıyla statü hukukuna göre çalışan kamu görevlilerinin çalışma hayatının ve mesleki kariyerinin doğrudan, idare tarafından kamu personel hukuku kapsamında gerçekleştirilen birtakım işlemlerle şekillenmesi olgusuna dayandığı tespit edilmiştir. Buna göre Danıştayın söz konusu içtihadının idari işlemin icrailik niteliğinden hareketle dava konusu edilebilirliğinin tespitinde kamu yararı ile bireyin menfaatleri arasındaki adil dengeyi gözeten, objektif ve hukuken kabul edilebilir ölçütler içerdiği saptanmıştır (Ali Diren, § 67).

31. Danıştay içtihadında benimsenen bu yaklaşıma göre somut olayda başvurucunun yazılı olarak uyarılması yolunda tesis edilen ve özlük dosyasında saklandığı anlaşılan söz konusu işlemin başvurucu üzerinde birtakım hukuksal sonuçlar doğurma kapasitesinin bulunduğu, bu hâliyle icrailik niteliğinin olduğu açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Bireysel başvuruya konu İdare Mahkemesi kararında ise Danıştay içtihadında belirtilen ölçütler kapsamında herhangi bir irdelemeye gidilmeksizin salt söz konusu yazının bir disiplin cezası olmadığı yönünde şekilci bir yaklaşımla hareket edilerek ortada idari davaya konu edilebilecek bir işlem bulunmadığı sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Ali Diren, § 68).

32. İdare Mahkemesinin eldeki davada iptali istenen idari işlemin icrailik niteliğini taşıyıp taşımadığının, dolayısıyla davaya konu edilebilirliğinin değerlendirilmesiyle ve 2577 sayılı Kanun'da düzenlenen usul kurallarının uygulanmasıyla ilgili bu şekilci yorumunun başvurucunun hukuksal durumunu etkileyen idari işlemden doğan uyuşmazlığı mahkeme önüne taşımasını engellediği, bu durumun başvurucuya ağır bir külfet yüklediği değerlendirilmiştir. Bu sebeple başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır (Ali Diren, § 69).

33. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

34. Bununla birlikte mahkemeye erişim hakkı yönünden ihlal sonucuna varıldığından başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 6. İdare Mahkemesine (E.2021/745, K.2021/1589) GÖNDERİLMESİNE,

F. 664,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.A.

B. No: 2022/55110 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/55110

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/55110)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucu : M.A.

Vekili : Av. Serkan AKBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, silahla yaralama suçundan yürütülen soruşturmanın etkisiz olması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Diyarbakır'ın Yaytaş Köyü Örnek mezrasında ikamet eden iki aile arasında uzun süredir devam eden arazi anlaşmazlığı nedeniyle 24/8/2013 günü aile üyeleri arasında başlayan tartışmada bir grup, diğerine av tüfeği ve silahlarla ateş açmış; olayda yaralananlar olmuştur. Başvurucu da yaralanan kişilerden biridir. Taraflar arasında gerçekleşen olaylar karmaşık ve kişi sayısı da fazla olduğundan aşağıda yalnızca başvurucunun yaralanmasına ilişkin olay ve olgulara yer verilmiştir.

3. Başvurucu 24/8/2013 tarihinde kolluk tarafından alınan beyanında silah seslerini duyunca olayın büyümesini önlemek amacıyla kalabalığın olduğu bölgeye gittiğini, bir anda karnına bir mermi isabet ettiğini, olay nedeniyle kimseden şikâyetçi olmadığını ifade etmiştir.

4. Olaylar sırasında yaralanan başvurucu Diyarbakır Eğitim ve Araştırma Hastanesine götürülmüştür. Hastanede düzenlenen 24/8/2013 tarihli raporda ateşli silah yaralanması

nedeniyle getirilen başvurucunun epigastriyumunda (göbek deliği ile göğüs duvarı arasında kalan karın üst orta bölgesi) ateşli silah yaralanması olduğu, hayati tehlikesi bulunduğu, yaralanmanın başvurucu üzerindeki etkisinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olmadığı belirtilmiştir.

5. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından başlatılan soruşturma kapsamında şüphelilerin evlerinde yapılan aramalarda sekiz av tüfeği ile üç tabanca ele geçirilmiştir. Olay yerinde 9 mm çapında 26, 7,65 mm çapında 11 boş kovan ve 9 av tüfeği kartuşu bulunmuş; ele geçirilen av tüfeği, tabanca ve mermiler Diyarbakır Kriminal Polis Laboratuvar Müdürlüğüne incelenmek üzere gönderilmiş ve hangi merminin hangi silahtan atıldığına dair rapor aldırılmıştır.

6. Ellerinde silah ve tüfek olduğu tespit edilen şüphelilerin el svapları alınmış, üç kişinin elinde atış artığı tespit edilmiştir. Başvurucu ve diğer dört kişinin kıyafetlerinde yapılan incelemede bu kişilere yönelik atışların yakın atış olduğu saptanmıştır.

7. Adli Tıp Kurumu 2. İhtisas Kurulunun 19/8/2016 tarihli raporunda başvurucunun çeşitli tarihlerde yapılan tüm muayene ve tetkiklerinin incelendiği belirtilmiştir. Raporda sonuç olarak ciltte ve cilt altında serbest hava imajlarına neden olan ateşli silah yaralanmasının başvurucunun yaşamını tehlikeye sokan bir durum oluşturmadığı, başvurucu üzerindeki etkisinin basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif nitelikte olmadığı, başvurucunun vücudunda kemik kırığı tanımlanmadığı, yüz sınırları içinde cilt bütünlüğünü bozan travmatik lezyon tarif edilmediğinden yüzde sabit iz tayinine gerek duyulmadığı, organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflaması ya da yitirilmesi niteliğinde herhangi bir anatomik eksiklik veya fonksiyonel bozukluk da tarif edilmediği oybirliği ile mütalaa edilmiştir.

8. Soruşturma neticesinde iki taraftan toplam sekiz kişi hakkında silahla kasten yaralama dâhil çeşitli suçlardan 30/5/2019 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede altı kişi, olayda suç isnat edilmeyen ve yalnızca olayda yaralanan kişiler olarak yer almıştır. İddianamenin başvurucuyu ilgilendiren kısmınında M.V. (1976 doğumlu), M.Ş.V., F.V., M.V. (1995 doğumlu) ve Met.V.nin ateşli silah kullandığı ancak yaralamanın hangisinin açtığı ateş nedeniyle gerçekleştiğinin belirlenemediği, hangisinin ne tür silah kullandığı hususunda net bir kanaat oluşmaması ve olayın ani gelişmesi nedeniyle bu kişilerin iştiraka yönelik kastının net olarak saptanamadığı, açıklanan nedenlerle sayılan kişilerin birbirine yardım eden sıfatıyla, başvurucu da dâhil karşı gruptaki tüm silahla kasten yaralamalardan sorumlu oldukları belirtilmiştir.

9. İddianamenin kabulüyle Diyarbakır 5. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davanın 13/9/2021 tarihli celsesinde beyanı alınan başvurucu; olay yerinde silah sesi duymadığını, yaralanmadığını, şikâyetçi olmadığını, davaya katılmak istemediğini belirtmiştir.

10. Yargılama neticesinde başvurucunun yaralanmasına yönelik olarak Mahkemece 18/3/2024 tarihinde kurulan hükmün ilgili kısmında taraflar arasında olay öncesinde arazi anlaşmazlığı nedeniyle uyuşmazlık bulunduğu, olay günü belirlenemeyen bir sebeple tartışmanın başladığı, M.V. (1976 doğumlu), M.Ş.V., F.V., M.V. (1995 doğumlu) ve Met.V.nin iştirak hâlinde hareket ederek ellerindeki av tüfekleri ve tabancalarla başvurucu dâhil beş kişiyi basit tıbbi müdahale ile giderilemeyecek, diğer iki kişiyi de basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde kasten yaraladıkları belirtilmiş, alınan doktor raporlarının beyanlar ile uyumlu olduğu, olayın nasıl başladığının tespit edilememesi ve ilk haksız hareketin

kimden kaynaklandığının tam olarak belirlenememesinin yaralama eyleminde bulunanlar lehine haksız tahrik sebebi kabul edildiği vurgulanmıştır.

11. Mahkeme M.V. (1976 doğumlu), M.Ş.V., F.V., M.V. (1995 doğumlu) ve Met.V.nin başvurucu dâhil beş kişiye karşı silahla kasten yaralama suçunu işledikleri gerekçesiyle beş kez ayrı ayrı 11 ay 7 gün hapis cezası ile cezalandırılmalarına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Karara karşı sanıkların itirazı Diyarbakır 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 18/7/2024 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir.

12. Başvurucu, yargılama derdestken 11/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

14. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

15. Başvurucu; soruşturma ve kovuşturmanın uzun sürmesi nedeniyle etkisiz kaldığını, makul olmayan soruşturma ve soruşturma süresi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Başvurucunun iddialarının özü, ateşli silahla yaralanması olayı hakkında yürütülen ceza soruşturması ve kovuşturması sürecinin etkisizliğine ilişkindir ve başvurucu hayattadır. Bu durumda öncelikle başvurucunun olayda mağdur olması sebebiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisiz olduğu da gözönüne alınarak başvurunun yaşam hakkı kapsamında incelenip incelenemeyeceği tespit edilmelidir.

17. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 110).

18. Başvurucu, somut olayda ateşli silahla üzerindeki etkisi basit bir tıbbi müdahale ile giderilmeyecek ölçüde yaralanmış ve potansiyel olarak hayati tehlike geçirmiştir. Bu sebeple başvuruya konu olayın kendine özgü koşulları da dikkate alınarak başvurunun yaşam hakkı kapsamında incelenebileceği değerlendirilmiştir.

19. Bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin layıkıyla yerine getirilmemesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle yargılama makamları nezdinde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

20. Bir kanun yolunun tüketildiğinden söz edilebilmesi için öncelikle usulüne uygun bir başvuru yapılmalı, yapılan başvurunun sonucu beklenmeli; inceleme süresince öngörülmüş

olan yöntem, biçim, süre ve diğer koşullara uygun hareket edilmelidir (Özlem Türkeş [1. B.], B. No: 2014/505, 17/7/2014, § 31).

21. Başvurucu, ateşli silahla yaralanmış; yapılan yargılama sonucu beş kişi bu eylemden dolayı cezalandırılmış ve hükümlerin açıklanması geri bırakılmıştır. Soruşturma aşamasında başvurucu kendisini yaralayan kişilerden şikâyetçi olmadığını beyan etmiştir. Kovuşturma aşamasında ise yaralanması doktor raporlarıyla sabit olmasına rağmen olayda yaralanmadığını belirterek sanıklardan şikâyetçi olmamış, katılma talebinde de bulunmamıştır. Oysa 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 234. maddesine göre bir mağdurun davayı sonuçlandıran kararlara karşı kanun yollarına başvurabilmesi şikâyetçi olduğunu bildirerek davaya katılmasına bağlıdır. Dolayısıyla bireysel başvuruya konu yargılamada şikâyetçi olduğunu bildirerek davaya katılmayan, bu nedenle yargılamada verilen karara karşı kanun yoluna başvurma hakkı da olmayan başvurucunun bireysel başvuru öncesinde hukuk sisteminde var olan başvuru yollarını usulüne uygun tükettiğinden söz edilemez. Bu sebeple başvurucu, yaralanması nedeniyle yürütülen soruşturmanın etkisizliğinden yakınamaz.

22. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYSUN GENÇTANIR VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/55709 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/55709

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYSUN GENÇTANIR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/55709)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucular : 1. Aysun GENÇTANIR

Vekilleri : Av. Linda Sevinç HOCAOĞULLARI 2. Buse ÜÇER Av. Döndü KURŞUNOĞLU 3. İlay KADİROĞLU Av. Görkem GÖCEN 4. Tuğba KOÇER Av. Mustafa AVCIOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; düzenlenmek istenen bir etkinliğin hukuka aykırı şekilde ve yaralanmalara yol açacak biçimde orantısız güç kullanılarak engellenmesi, müdahale sırasında ve sonrasında kolluk görevlilerinin fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kalınması, gözaltı işlemi uygulanması ve olaya ilişkin ceza soruşturmasının etkili yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvuruculaların beyanına göre 16/6/2021 tarihinde Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi kararını protesto etmek amacıyla Ankara Kızılay'da, Çankaya Belediyesi önünde toplanılmak istenmiştir. Başvuruculara göre; toplantı öncesinde olay yerinde tedbir alan polis, gruba toplanma imkânı dahi tanımadan ve herhangi bir uyarıda bulunmadan orantısız şekilde müdahale ederek toplantı yapmasını ve basın açıklamasında bulunulmasını engellemiştir.

3. Kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa göre olayların gelişimi özetle şu şekildedir:

i. Sosyal medya hesapları üzerinden“İstanbul Sözleşmesi bizim, vazgeçmiyoruz. 16 Haziran

saat 18.30’da Sakarya Caddesi’nde buluşuyoruz.” şeklinde bir toplanma çağrısı yapıldığı polis tarafından tespit edilmiştir. Planlanan etkinliğin 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na göre idarece önceden belirlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü yapılabilecek mekân ve güzergâhlar dışında ve toplanılması yasak bir yerde gerçekleştirilmek istenilmesi nedeniyle etkinliğin kanuna aykırı olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle polis 16/6/2021 tarihinde saat 16.30'dan itibaren toplantı ve yürüyüş yapılması muhtemel yer ve güzergâhlarda emniyet tedbirleri almıştır.

ii. Saat 18.15'te yaklaşık 15 kişiden oluşan bir grup kadın, polis tarafından Bayındır 1. Sokak üzerinde durdurulmuştur. Grubu temsil eden sendika yöneticileriyle yapılan görüşmede Sakarya Caddesi'nin halkın yoğun olarak bulunduğu bir bölge olması, pandemi koşullarının devam etmesi ve etkinlik için yetkili makamlardan herhangi bir izin alınmamış olması nedeniyle burada basın açıklaması yapılmasına müsaade edilmeyeceği kendilerine bildirilmiştir. Bunun üzerine grup, sendikanın şubesi önünde açıklama yapacaklarını belirterek alandan ayrılmıştır.

iii. Görüşme sırasında, Halkevleri Derneği üyesi yaklaşık 25 kişilik bir grubun sosyal mesafe kurallarına uymadan Ziya Gökalp Caddesi'nden Sakarya Caddesi'ne doğru kadın dayanışmasına, şiddet olgusuna ve İstanbul Sözleşmesi'ne vurgu yapan bazı dövizlerle yürüyüş yaptıkları görülmüştür. Bunun üzerine polis ekipleri kalkanlarla barikat oluşturmak suretiyle grubu durdurmuştur. Sendika görevlileri ile müzakere edilmek istenmiş ancak başvurucu Aysun Gençtanır (birinci başvurucu) müzakereyi engelleme amacıyla gruba “Susmuyoruz, Korkmuyoruz, İtaat Etmiyoruz. İstanbul Sözleşmesi Yaşatır, Kadınlar Birlikte Güçlü.” şeklinde slogan attırmıştır. Polisin birçok kez uyarıda bulunmasına rağmen grup Sakarya Caddesi'ne yürüyerek basın açıklaması yapma konusunda ısrarcı olmuştur.

iv. Kolluk görevlileri dağılmamakta ısrar eden gruba etkinlik için yetkili makamlara bildirimde bulunulmadığını, İçişleri Bakanlığı genelgeleri ve İl Hıfzıssıhha Kurulu kararlarına göre meydan, sokak ve caddelerde sosyal mesafe gözetmeksizin toplu hâlde yürümelerine ve bulunmalarına izin verilemeyeceğini bildirmiştir. Ayrıca etkinliğin gerçekleştirildiği alanın yaya trafiğinin en yoğun olduğu bölgelerden biri olduğu, bu nedenle yaya akışını engelleyebilecekleri konusunda gruba uyarılarda bulunulmuştur. Kolluk görevlileri etkinliğin ancak yetkili makamlardan izin alınarak gerçekleştirilebileceğini belirterek grubun dağılması yönünde ihtarda bulunmuştur.

v. Saat 18.20'de grup slogan atarak eylemlerine devam etmek istemiş, bunun üzerine kolluk görevlileri sosyal mesafe kurallarına riayet ederek Mithatpaşa Caddesi yönüne ayrılmaları gerektiği yönünde uyarılarda bulunmuş ve makul bir süre dağılmalarını beklemiştir. Saat 18.25'te grubun dağılmaması ve aynı şekilde kadın dayanışması ile İstanbul Sözleşmesi lehine sloganlar atmaya devam etmesi üzerine polis, grubu kalkanlarla hat oluşturarak itmek suretiyle Mithatpaşa Caddesi istikametine yönlendirmiştir.

vi. Akabinde E.Ç. ile Buse Üçer (ikinci başvurucu) ve birinci başvurucunun grubu harekete geçirmesi üzerine katılımcılar Ziya Gökalp Caddesi üzerinde yaya ve araç trafiğini kapatacak şekilde Mithatpaşa Caddesi istikametine yürüyüşe başlamıştır (Tutanağın devamında ise birinci başvurucu ve E.Ç.nin grubu yol üzerine çağırması üzerine grubun aynı caddeyi araç ve yaya trafiğine kapatarak yürüyüş yaptığı ve slogan attığı belirtilmiştir.). Polis, kaldırıma çıkmaları yönündeki ikazlara uymayan katılımcıları itmek suretiyle kaldırıma yönlendirmiş ancak grup araç trafiğini aksatacak şekilde yürüyüşe devam etmiştir.

vii. Saat 18.30'da eylemin kanuna aykırı olduğu ve araç trafiğini açarak eylemi sonlandırmaları gerektiği yönünde yapılan uyarılara rağmen grubun eyleme devam ettiği, basın açıklaması yapmak gibi bir niyet taşımadıkları ve provokasyon amacıyla yürüyüşü gerçekleştirdikleri değerlendirilmiştir. Bunun üzerine kolluk görevlileri kalkanlarla barikat oluşturarak grubu durdurmuştur.

viii. Grubun önünde bulunan kişilerin kol kola girerek kenetlenmek suretiyle direnmesi ve grubun geri kalanının dağılmamakta ısrar etmesi üzerine kolluk görevlileri bu direnci kırmak amacıyla gruba karşı orantılı olarak el spreyi yöntemiyle göz yaşartıcı gaz kullanmıştır. Buna rağmen grup dağılmamış, birinci başvurucunun yönlendirmesiyle tekrar Ziya Gökalp Caddesi istikametine doğru hareketlenmiştir. Grup içinde bulunan E.Ç. ve N.B. yürüyüşü durduran kalkanlara vurmuş ve yüklenerek müdahaleye direnmiştir.

ix. Polis kamu düzeninin daha fazla bozulmasını engellemek amacıyla tekrar orantılı şekilde göz yaşartıcı gaz kullanmıştır. Grup ile kolluk görevlileri arasında yaşanan arbede sırasında ikinci başvurucu yere düşmüş, diğer katılımcılar ise bu şahsın üzerine kapanarak polisin müdahalesine direnç göstermiştir.

x. Saat 18.35'te aralarında başvuruculardan da bulunduğu 18 kişi yapılan ihtarlara rağmen dağılmamaları üzerine yakalanmıştır. Akabinde haklarında adli işlem yapılmak ve adli muayene raporu aldırılmak üzere polis araçlarına bindirilerek önce hastaneye, ardından Güvenlik Şube Müdürlüğüne götürülmüşlerdir. Ayrıca eylemin Foto Film Şube Müdürlüğü görevlilerince kayıt altına alındığı belirtilmiştir.

4. Başvurucular hakkında 2911 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan ceza soruşturması başlatılmış ve başvuruculardan 16/6/2021 tarihinde kolluk görevlilerince şüpheli sıfatıyla ifadeleri alınmıştır. Birinci başvurucu, gözaltı işlemi sırasında İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K.nın kendisini tecavüzle tehdit ettiğini ve tokat attığını; ikinci başvurucu, gözaltı sırasında yakın mesafeden gözüne biber gazı sıkıldığını ve ambulans talebinin karşılanmadığını; başvurucu İlay Kadiroğlu (üçüncü başvurucu) ise İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K.nın gözaltı işlemi sırasında kendisine hakaret ettiğini, tecavüzle tehdit ettiğini, ayrıca fiziksel özelliklerini tarif ettiği başka bir polis memurunun başına sert bir şekilde vurduğunu iddia ederek sorumlu kolluk görevlileri hakkında şikâyetçi olmuştur. Başvurucu Tuğba Koçer (dördüncü başvurucu) suçlamalara yönelik ifadesinde susma hakkını kullanmış, herhangi bir şikâyette bulunmamıştır. Başvuru dosyasında başvurucular hakkında yürütülen soruşturmanın akıbeti hakkında bilgi verilmemiştir.

5. Başvuruculaların 16/6/2021 tarihinde saat 19.40-19.47 arasında alınan genel adli muayene raporlarındaki tespitler aşağıdaki şekildedir:

i. Birinci başvurucunun adli muayene raporunda; sol ön kolda 3x3 cm ekimoz (travmaya bağlı olarak cilt altındaki kılcal damarların hasarına istinaden kanın cilt altına sızması), ensede 5x5 cm kızarıklık, sağ dirsekte 3x3 cm kızarıklık, sol dirsekte 4 cm abrazyon (sıyrık/hafif ezici alet yarası), yüzde yaygın kızarıklık şeklinde basit tıbbi müdahale ile giderilebilir yaralanmalar tespit edilmiştir.

ii. İkinci başvurucunun adli muayene raporunda; gözlerde, sağ kol dış yüzeyde, burun ve çevresinde yaygın kızarıklık, sağ kolda 3x3 cm ekimoz, sağ skapula (kürek kemiği/omuz kuşağının arka kısmı) yanında 3x3 cm kızarıklık şeklinde basit tıbbi müdahale ile giderilebilir yaralanmalar tespit edilmiştir.

iii. Üçüncü başvurucunun adli muayene raporunda; sağ omuz arka kısmında 3x3 cm

kızarıklık, sağ omuzda yaygın hassasiyet, yüzde yaygın kızarıklık tespit edilmiştir.

iv. Dördüncü başvurucunun adli muayene raporunda; sağ kol iç kısmında 3x2 cm kızarıklık, sol skapula dış yanda 3 adet çizgisel 3 cm kızarıklık, diz kapağında yaygın hassasiyet, ensede 5x5 cm kızarıklık tespit edilmiştir. Ayrıca başvuruculaların 17/6/2021 tarihinde saat 00.32-00.53 arasında alınan genel adli muayene raporlarında, anılan bulgular dışında herhangi bir yaralanmaya rastlanmadığı açıklanmıştır.

6. Başvuruculaların da aralarında bulunduğu dokuz kişi 28/6/2021 tarihinde Ankara İl Emniyet Müdürü, Güvenlik Şube Müdürü, aynı birimin sorumlu İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K. ile olay yerinde görevli olup suç teşkil eden eylemleri gerçekleştirdiği iddia edilen diğer kamu görevlileri hakkında tehdit ve görevi kötüye kullanma suçlarından soruşturma başlatılması talebiyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Cumhuriyet Başsavcılığı) başvurmuştur.

7. Başvurucular şikâyet dilekçelerinde; kadına yönelik şiddetle mücadelede temel bir uluslararası sözleşmeden çekilme kararını protesto etmek amacıyla düzenlemek istedikleri eylemin kolluk görevlilerince defalarca engellendiğini, kendileri de dâhil olmak üzere on altı kadının gözaltına alındığını, müdahale sırasında darbedildiklerini, hakarete maruz kaldıklarını ve bedensel bütünlüklerine yönelik tehdit edildiklerini ileri sürmüştür. Ayrıca eylem için Bayındır Sokak'tan Sakarya Caddesi'ne gitmeye çalışırken polis kalkanlarıyla araç trafiğinin aktığı Ziya Gökalp Caddesi'ne doğru sürüklendiklerini iddia etmiştir. Bununla birlikte adli muayene için götürüldükleri hastanede bilinçli olarak uzun süre araç içinde bekletildiklerini, üç kez üst aramasına tabi tutulduklarını ve elleri arkadan kelepçelenmek istendiklerini de öne sürmüştür. Bunun dışında başvuruculaların şikâyet dilekçelerinde yer alan iddialar özetle şu şekildedir:

i. Birinci başvurucu; İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K.nın kendisini doğrudan hedef alarak çok yakın mesafeden biber gazı sıktığını ve bu durumun görüntü kayıtlarında mevcut olduğunu, gözaltı aracında aynı kişi tarafından tokatlandığını, darbedildiğini ve “Senin o ayağını g.t.ne s.karım.” şeklinde tehdide maruz kaldığını iddia etmiştir.

ii. İkinci başvurucu; müdahale sırasında kolluk görevlileri tarafından darbedildiğini, İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K.nın kendisini doğrudan hedef alarak çok yakın mesafeden biber gazı sıktığını, bu nedenle geçici görme kaybı yaşadığını, nefessiz kalarak yere düştüğünü ve akabinde polisler tarafından yerde sürüklendiğini belirtmiştir. Ayrıca bu olayın ham görüntülerde yer aldığını, ambulans talebinin karşılanmadığını, İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K.nın kendisine “Numara yapma!” şeklinde karşılık verdiğini, sonrasında başka bir polis tarafından gözaltı aracına götürüldüğünü, geçici görme kaybı yaşadıktan sonra bulanık görmeye başladığını iddia etmiştir.

iii. Üçüncü başvurucu; gözaltı aracında üçü erkek dört polis memuru tarafından darbedildiğini, İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K.nın gözaltı aracında birinci başvurucuya tokat attığını ve kendilerine hitaben “Senin ağzına s.ç.rım. Senin o ayağını g.t.ne s.karım.” şeklinde tehdit ve hakarette bulunduğunu iddia etmiştir.

iv. Dördüncü başvurucu; yerde baygın şekilde yatan ikinci başvurucunun yanına giderken gözaltına alındığını, gözaltı aracına atılmak suretiyle bindirildiğini, bu esnada dizini çarptığını ve bu nedenle iki gün boyunca yürümekte zorluk çektiğini, bu durumun adli muayene raporunda da tespit edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca İl Emniyet Müdür Yardımcısı M.K.nin kendisi de dâhil olmak üzere başvuruculara yukarıda belirtilen tehditleri

yönelttiğini ve birinci başvurucuya tokat attığını iddia etmiştir.

8. Cumhuriyet Başsavcılığınca 9/8/2021 tarihinde şikâyete ilişkin olarak gerekli araştırmaların yapılması amacıyla şikâyetçilerin gözaltına alınıp alınmadığı hususunda bilgi talep edilmiş; gözaltı işlemi uygulanmışsa buna ilişkin gözaltı ve nezarethane belgeleri, ifade tutanakları ile doktor raporlarının ve olay yerlerine ait tüm MOBESE ve güvenlik kamerası kayıtlarının Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi için Ankara İl Emniyet Müdürlüğüne müzekkere yazılmıştır. Ayrıca kolluk tarafından soruşturma dosyasına sunulan 16/6/2021 tarihinde gerçekleştirilen toplantıya ilişkin görüntü kayıtlarını içeren iki DVD inceleme yapılmak üzere bilirkişiye teslim edilmiştir.

9. Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Toplumsal Olaylar Büro Amirliği 26/8/2021 tarihinde olay yerini gören sabit ve hareketli kameraların görüntü kayıtlarının depolama süresinin dolması nedeniyle söz konusu kayıtlara ulaşılamadığını bildirmiştir. Bununla birlikte emniyet birimleri tarafından eylemler sırasında çekilen kamera görüntüleri ve fotoğraflar üzerinde kolluk görevlileri tarafından yapılan incelemeler neticesinde 25/8/2021 tarihli DVD izleme, tespit ve teşhis tutanağı düzenlenmiştir. Düzenlenen tutanağın olay ve yakalama tutanağındaki olay anlatımıyla benzer içerikte olduğu anlaşılmıştır.

10. Soruşturma dosyasında bulunan DVD'lerin incelenmesine ilişkin 5/1/2022 tarihli bilirkişi raporu özetle şu şekildedir:

i. Çankaya ilçesi Kızılay bölgesinde grup üyelerinin ellerinde pankartlarla çevik kuvvet tarafından oluşturulan barikatın önünde bekledikleri, grubu yönlendiren kişilerin sivil emniyet mensuplarıyla görüştüğü, bu sırada grubun “Susmuyoruz, Korkmuyoruz, İtaat Etmiyoruz. İstanbul Sözleşmesi Yaşatır.” şeklinde sloganlar attığı ve akabinde çevik kuvvet polislerinin müdahale ederek grubu uzaklaştırmaya çalıştığı tespit edilmiştir. Ayrıca başvurucuların grup içinde yer aldığı ve slogan attığının emniyet güçlerince tespit edildiği belirlenmiştir. Yapılan dağılma ikazına rağmen grubun hareketine devam ettiği ve slogan atmayı sürdürdüğü görülmüştür.

ii. Birinci başvurucunun eyleme devam etmesi üzerine görevliler tarafından el spreyi ile müdahalede bulunulduğu, emniyet güçlerinin müdahalesinin ardından grubun Ziya Gökalp Caddesi'ne çıkmaya çalıştığı, bu sırada sivil emniyet mensuplarını iterek ilerlediği ve emniyet mensuplarına direnmesi üzerine yakalama işlemi yapıldığı tespit edilmiştir.

iii. İkinci başvurucunun Mithatpaşa Caddesi'nde emniyet mensuplarının müdahalesinden sonra tekrar Ziya Gökalp Caddesi'ne yöneldiği, burada kendisini durdurmaya çalışan sivil emniyet mensuplarını iterek ilerlediği ve ardından yakalama işlemi sırasında diğer eylemcilerin kolundan tutarak gözaltına alınmasını engellemeye çalıştığı belirlenmiştir. Başvurucunun kolluk görevlilerinin müdahalesiyle yere düştüğü, yerde sürüklendiği ve akabinde gözaltı aracına bindirildiği görülmüştür.

iv. Üçüncü başvurucunun başka bir eylemciye yönelik yakalama işlemi sırasında şahsa sarılarak müdahaleye engel olmaya çalıştığı, ardından emniyet mensupları tarafından yakalandığı tespit edilmiştir.

v. Dördüncü başvurucunun Ziya Gökalp Caddesi ile Mithatpaşa Köprüsü altında emniyet mensupları ile grup arasında çıkan arbede sırasında bir emniyet mensubunu iteklediği ve ardından eliyle görevliye vurduğu belirlenmiştir. Yapılan ikazlara rağmen dağılmayarak eylemine devam etmesi üzerine göz yaşartıcı el spreyi ile müdahale edildiği, ayrıca başka eylemcilere yönelik yakalama işlemi sırasında ele geçirilen şahsı kurtarmaya çalıştığı ve

emniyet mensuplarına direnmesi üzerine kendisine yakalama işlemi yapıldığı tespit edilmiştir.

vi. Bilirkişi raporunda ayrıca başvurucular dışındaki katılımcılara ilişkin tespitler de yer almakta olup yapılan ikazlara rağmen grup ile birlikte araç trafiğini kapatarak ilerleyen, müdahaleye rağmen dağılmayarak yanındaki arkadaşıyla kol kola giren, yolu tamamen trafiğe kapatan veya yolu açmaları yönündeki ikazlara rağmen eylemini sürdüren kişilerin kimlik bilgilerinin raporda açık şekilde belirtildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi tarafından bilirkişi raporunda yer alan fotoğrafların incelenmesinde kolluk müdahalesi öncesinde başvuruculaların da aralarında bulunduğu grubun COVID-19 salgınına karşı alınan önlemler kapsamında maske taktıkları görülmüştür.

11. Cumhuriyet Başsavcılığı 25/1/2022 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Kararda, Ankara İl Emniyet Müdürlüğünün cevabi yazısındaki değerlendirmelere de yer verilerek başvurucular hakkında 2911 sayılı Kanun'a muhalefet nedeniyle işlem yapıldığı ve sağlık raporlarında herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte kararda, başvuruculaların katıldıkları gösteride kolluk görevlilerinin ikazlarına uymadıkları, dağılmayarak kolluk güçleri tarafından oluşturulan barikatı itekliediklerine yönelik bilirkişi raporundaki tespitler hatırlatılmış, bunun üzerine kolluk görevlileri tarafından orantılı güç kullanılarak yakalama işlemi gerçekleştirildiği değerlendirilmiştir. Cumhuriyet Başsavcılığı, bu tespitler doğrultusunda kolluk görevlileri hakkında kamu davası açılmasını haklı gösterecek yeterli şüphe oluşturan delil elde edilemediği sonucuna ulaşmıştır.

12. Başvuruculaların anılan karara yaptığı itiraz Ankara 6. Sulh Ceza Hâkimliği (Hâkimlik) tarafından 21/3/2022 tarihinde reddedilmiştir. Hâkimlik kararında; bilirkişi raporu, 25/8/2021 tarihli DVD izleme, tespit ve teşhis tutanağı ile yapılan araştırmalar ve değerlendirmeler dikkate alınarak kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve kanuna uygun olduğu belirtilmiştir.

13. Başvurucular, nihai kararı 15/4/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucular, katıldıkları barışçıl nitelikteki bir eyleme kolluk görevlileri tarafından orantısız şekilde müdahale edildiğini, müdahale sırasında darbedildiklerini ve hedef gözeterek yakın mesafeden biber gazı kullanıldığını ileri sürmüştür. Anılan müdahale sonucunda sağlık sorunları yaşanmasına rağmen gerekli tıbbi imkânların sağlanmadığını, başvuruculardan birinin yerde sürüklendiğini iddia etmiştir. Ayrıca başvurucular; gözaltı işlemi sırasında ve sonrasında da şiddete, hakaret ve tehditlere maruz kaldıklarından, adli muayene sonrasında keyfî şekilde üç kez çıplak aramaya varan üst aramasına tabi tutulduklarından yakınmıştır. Uygulanan şiddetin bilirkişi raporundan anlaşılabileceğini ileri süren başvurucular, hakaret ve tehdide ilişkin tanıkların dinlenmediğini ve şikâyetlerinin etkin bir şekilde soruşturulmadığını belirterek işkence yasağının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesi içtihatlarına atıfta bulunarak kolluk görevlilerinin görevlerini yerine getirirken direnişle karşılaşmaları hâlinde

bu direnişi kıracak ölçüde zor kullanma yetkisine sahip olduğunu belirtmiştir. Kötü muamele iddialarına ilişkin bir soruşturma başlatılabilmesi için bu iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerektiği içtihadını hatırlatan Bakanlık, Anayasa'nın 17. maddesinin başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma hakkı vermediğini ve devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma yükümlülüğü yüklemediğini ifade etmiştir. Kötü muamele yasağının ihlal edilip edilmediğine ilişkin incelemenin ilgili yasal düzenlemeler ve Anayasa Mahkemesi içtihatları çerçevesinde yapılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

16. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı polisin müdahalesinin Anayasa'nın 34. maddesinde yer alan meşru gerekçelere dayanmadığını ileri sürmüştür. Başvurucular, tutanakta polisin müdahale gerekçelerinin ve tespitlerinin bilirkişi raporuyla da doğrulanmadığını belirtmiş, ayrıca emniyetin sunduğu görüntü kayıtları ve bilirkişi raporundan kendilerinin ve diğer katılımcıların araç trafiğini kapatmadıklarının anlaşıldığını iddia etmiştir. Buna ek olarak trafikte herhangi bir aksama yaşanmışsa bunun polisin hukuka aykırı müdahalesi sonucu kadınların kalkanlarla araç trafiğine itilmesi nedeniyle gerçekleştiğini ifade etmiştir. Başvurucular, bu çerçevede başvuru formundaki hususları tekrar ettiklerini bildirmiştir.

17. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir. Her ne kadar başvurucular bireysel başvuru formunda çıplak aramaya maruz kaldıklarını ileri sürmüşlerse de soruşturma aşamasında bu iddiaya ilişkin herhangi bir şikâyette bulunmadıkları görülmüştür. Bu nedenle söz konusu iddia bireysel başvurunun inceleme kapsamında değerlendirilmemiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

20. Güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin, tutumu nedeniyle kendisine karşı güç kullanılması kesin olarak gerekli olmayan bir kişiye karşı fiziksel güce başvurmaları, kişi üzerindeki etkisi ne olursa olsun ilke olarak Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eder. Kesin gerekli olduğu hâllerde de güç, aşırıya kaçmadan kullanılmalı ve kişinin

tutumuyla orantılı olmalıdır (Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 81; K.K., § 27). Bu değerlendirmeler kitlesel bir kargaşanın bastırılması amacıyla güç kullanılması için de geçerlidir (Gülistan Kılıç Koçyiğit [1. B.], B. No: 2021/17150, 28/2/2024, § 22).

21. Güç kullanımına ilişkin bu ilkeler, güç kullanmaya yetkili kamu görevlilerinin hukuka uygun olarak verdikleri emre karşı etkin (aktif) veya edilgin (pasif) direniş gösterilmesi hâlinde de geçerlidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Arif Haldun Soygür [2. B.], B. No: 2013/2659, 15/10/2015, §§ 51, 52).

22. Yakalama gerektiren durumlarda özellikle yakalamaya karşı direnmenin olduğu hâllerde şüphesiz ki kolluk makamlarının bedensel güç uygulaması anayasal yönden sorun oluşturmamaktadır. Aynı şekilde gerekli olmadığı sonradan anlaşılan hâllerde yapılan yakalamalarda dahi yakalanmasına çalışılan kişinin direnmesi kolluk makamlarının zor kullanma yetkisini kullanmasını gerektirebilir (Nergiz Şen ve diğerleri (2) [2. B.], B. No: 2017/17702, 4/7/2022, § 50).

23. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

24. Mevcut olayda başvuruculardan biri hariç tamamı kötü muameleye maruz kaldıklarını ilk kez 16/6/2021 tarihli kolluk ifadelerinde dile getirmiş; ayrıca yaralanmalarının olay günü alınan adli muayene raporlarında tespit edilmesine rağmen yetkili makamlarca derhâl bir soruşturma başlatılmamıştır. Soruşturma ancak başvuruculardan 28/6/2021 tarihli suç duyurusunun ardından kaydedilmiştir (bkz. §§ 4-7).

25. Bununla birlikte şikâyeti 28/6/2021 tarihinde alan Cumhuriyet Başsavcılığı olayın 16/6/2021 tarihinde gerçekleştiğini ve kamera kayıtlarının belirli bir süreyle saklandığını gözönüne alarak söz konusu kayıtları temin etmek için ivedilikle harekete geçmesi gerekirken bu yöndeki talebini 9/8/2021 tarihinde emniyet müdürlüğüne iletmiştir. Emniyet Müdürlüğü ise bu süreçte görüntü kayıtlarının saklama süresinin dolması nedeniyle anılan kayıtlara ulaşılamadığını bildirmiştir. Bunun üzerine kolluk birimlerince olay anında çekilen görüntü ve fotoğraflara ilişkin yapılan incelemelere dair tespitler soruşturma makamına gönderilmiştir (bkz. § 9). Bu durum yetkili mercilerin delillerin toplanması için zamanında harekete geçmemesi nedeniyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayabilecek

önemli bir delile ulaşılamadığı sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla kamu makamlarının başvurucuların yaralanmalarını soruşturmanın ilk aşamasında tespit etmelerine rağmen soruşturmayı ivedilikle yürütmek ve delilleri zamanında toplamak konusunda gerekli özeni göstermedikleri sonucuna varılmıştır.

26. Öte yandan kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine maruz kaldıklarını ileri süren başvurucuların müdahale günü alınan adli muayene raporlarında yaralanmalarının tespit edilmesine rağmen Cumhuriyet Başsavcılığı diğer gerekçelerin yanı sıra başvurucuların raporlarında "herhangi bir darp ve cebir izine rastlanılmadığı" yönünde bir kabulde bulunarak ve kamu davasının açılmasını haklı gösterecek delil elde edilemediğini değerlendirerek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir (bkz. § 11). Buna göre soruşturma makamının, başvurucuların sağlık raporlarında yer alan tespitleri dikkate almadan ve bu hususta herhangi bir değerlendirme yapmadan soruşturmayı sonlandırdığı anlaşılmaktadır.

27. Olayın gerçekleşme koşullarının tespiti ve varsa sorumluların tespitine engel olmadığı sürece Anayasa'nın 17. maddesi gereğince yürütülecek soruşturmalarda soruşturma makamlarının olayın gelişimine ve delillerin elde edilmesine ilişkin olarak ölen kişinin yakınlarının her türlü iddialarını ve taleplerini karşılama zorunluluğu bulunmamaktadır (Yavuz Durmuş ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/6574, 16/12/2015, § 62; Mahpulah Özarslan [2. B.], B. No: 2016/12544, 15/9/2020, § 62). Başvuruya konu olayda toplanması istenen delillerin olayın gerçekleşme koşullarının tespiti için gerekli deliller olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim soruşturmada maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için şikâyet edilen kolluk görevlilerinin kimlikleri tespit edilmemiş ve ifadelerine başvurulmamıştır. Bunun yanında başvurucular; bilirkişi raporundaki görüntülerin kötü muamele iddialarını desteklediğini, kendilerine yönelik müdahalelerin diğer başvurucular tarafından da görüldüğünü, ayrıca kolluk görevlilerince kaydedilen olay anına ilişkin işlem görmemiş görüntü kayıtlarının incelenmesi hâlinde iddialarının açıklığa kavuşacağını ileri sürmelerine rağmen bu iddialara ilişkin herhangi bir değerlendirme yapılmamış, başvurucuların beyanları alınmamış ve kolluk tarafından kaydedilen ham görüntülerin mevcut olup olmadığı yönünde bir araştırmada bulunulmamıştır.

28. Tüm bu eksiklikler birlikte değerlendirildiğinde, ceza soruşturmasının yürütülmesi, bir davanın açılması ya da belirli bir hükümle sonuçlandırılması zorunluluğunu doğurmasa da başvurucuların kötü muameleye maruz kaldığı iddialarının aydınlatılması amacıyla etkili bir soruşturma yürütülmediği sonucuna ulaşılmıştır.

29. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiği iddialarının incelenebilmesi için olayın tüm maddi koşullarıyla aydınlatılması gerekmektedir. Olayın tam anlamıyla aydınlatılması ise etkili bir soruşturmanın yürütülmesine bağlıdır. Dolayısıyla kötü muamele yasağının maddi boyut bakımından ihlal edilip edilmediğinin belirlenebilmesi devletin etkili soruşturma yükümlülüğünü gerektiği gibi yerine getirip getirmediğinin tespitine bağlıdır. Bu nedenle başvuruculara kolluk görevlilerinin fiziksel ve sözlü şiddetine maruz kaldığı iddiasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutu yönünden incelenmesi yeterli görülmüştür.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucular; kadınlar için hayati öneme sahip olan İstanbul Sözleşmesi'nden bir günde tek taraflı bir iradeyle çıkılmasına ilişkin kararı protesto etmek ve basın açıklamasına katılmak istediklerini ancak eylemden önceden haberdar olan kolluk görevlilerinin buna imkân tanımadan orantısız güç kullanarak müdahale ettiklerini ve gözaltına aldıklarını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. Bakanlık, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına ilişkin herhangi bir görüş bildirmemiştir. Başvurucular, anılan hakka ilişkin sonradan sundukları beyanlarında; polisin müdahalesini haklı kılacak herhangi bir gerekçe bulunmadığını, kendilerinin ve diğer katılımcıların yolu trafiğe kapatmadıklarını, trafikteki aksamanın polisin kalkanlarıyla katılımcıları itmesi sonucu gerçekleştiğini belirterek başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

33. Başvuru, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

35. Başvuruya konu olayda kolluk görevlilerinin başvurucuların da aralarında olduğu grubun toplantı yapmasını ve basın açıklamasında bulunmasını, fiziki güç kullanmak suretiyle engellemesinin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin dayanağı olan 2911 sayılı Kanun'un 6., 10. ve 22. maddelerinin kanunilik ölçütünü karşıladığı değerlendirilmiştir. Başvuru konusu yasaklama kararının Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden kamu düzeninin korunmasına yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

36. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına getirilen kısıtlamaların zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi hususunda da kamu gücünü kullanan organlar ile mahkemelerin belirli bir takdir yetkisi vardır. Ancak idari mercilerin veya yargı mercilerinin kabulleri ile gerekçelerinin nihai denetim yetkisi Anayasa Mahkemesine aittir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 32; Yılmaz Güneş ve Yusuf Karadaş [2. B.], B. No: 2015/10676, 26/12/2018, § 47; Abdulmecit Yıldırım ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/32660, 17/9/2024, § 86). Dolayısıyla mevcut olayda kolluk görevlileri tarafından müdahalenin gerekçesi olarak ileri sürülen hususlar ile belirlenen mekân ve güzergâhta yapılacak etkinliğe kamu makamlarının daha fazla müsamaha göstermesinin mümkün olup olmadığının tartışılması ve sonuç olarak toplantı ve gösteri yürüyüşüne yönelik müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

37. Anayasa Mahkemesi yakın ve geçmiş tarihli kararlarında, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının, bireylerin ortak fikirlerini birlikte savunma ve bu fikirleri kamuoyuna duyurma amacıyla bir araya gelebilme özgürlüğünü korumayı hedeflediğini vurgulamıştır (birçok karar arasından bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 115). Mahkeme, ifade özgürlüğünde olduğu gibi, siyasal ve kamusal meselelerin söz konusu olduğu durumlarda toplantı hakkına yapılan müdahalelerin çok daha dar bir çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (Yasin Agin ve diğerleri [GK], B. No: 2017/32534, 21/1/2021, § 46; Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024, § 44). Bu tespitle uyumlu olarak da Mahkeme, barışçıl yöntemlerle mevcut düzene itiraz eden veya değişim talep eden siyasi

fikirlerin yasal yollarla ifade edilmesinin, demokratik toplum düzeninin temel bir gereği olduğunu vurgulamıştır (Mehmet Alanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/15462, 29/9/2021, § 42; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, § 80). Mahkeme bilhassa, barışçıl amaçlarla bir araya gelen kişilerin, kamu düzeni açısından tehlike oluşturmayan ve şiddet içermeyen davranışlarına karşı devletin sabır ve hoşgörü göstermesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Osman Erbil [2. B.], B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 54; Rıza Gökçen Erus ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/17391, 19/4/2018, § 54).

38. Ayrıca Anayasa Mahkemesi birçok kararında, barışçıl şekilde toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını kullanan kişilerin bu süreçte diğer hukuk kurallarını ihlal etmeleri durumunda, somut olayın koşullarının dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. Mahkeme, özellikle halka açık alanlarda gerçekleştirilen toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin doğası gereği günlük yaşamın akışında belirli ölçüde karışıklık veya rahatsızlığa neden olabileceğini kabul etmiştir. Buna göre de trafik akışının kısa süreli durması, aksaması veya tehlikeye düşmesi gibi durumların belli bir düzeye kadar, hakkın kullanımının doğal bir sonucu olabileceği belirtilmiştir. Ancak bu tür eylemlerin hakkın gerektirdiği sınırları aşması durumunda, bu ihlallerin başkalarının haklarına etkisi ve kamu düzeni açısından yaratabileceği olumsuz sonuçların, yetkili mercilerin kararlarında somut olarak gösterilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Rıza Gökçen Erus ve diğerleri, § 73; Ömer Faruk Akyüz [2. B.], B. No: 2015/9247, 4/4/2018, § 57; Osman Baydemir [1. B.], B. No: 2018/24509, 15/9/2021, § 76; Ramazan Düğer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/31211, 2/10/2024, § 82).

39. İncelenen olayda kolluk görevlileri bazı sosyal medya hesaplarından hükûmetin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararını protesto etmek amacıyla Sakarya Caddesi'nde toplanma çağrısı yapıldığını tespit etmiştir. İdare, etkinliğin gerçekleştirilmek istenilen mekân ve güzergâhın 2911 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında belirlenen toplantı yer ve güzergâhları arasında yer almadığı ve aynı Kanun'un 22. maddesinde sayılan toplanılması yasak yerlerden olduğu gerekçesiyle etkinliğin kanuna aykırı olduğunu değerlendirmiştir. Olay tutanağına göre bu husus idarenin etkinliğe müdahalesinin temel ve öncelikli gerekçesi olmuştur. Nitekim bu doğrultuda ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla etkinlik başlamadan önce olası toplanma ve yürüyüş güzergâhlarında güvenlik önlemleri alınmıştır. Ayrıca kadına yönelik şiddet olgusuna ve İstanbul Sözleşmesi'ne vurgu yapan bazı dövizlerle yürüyerek basın açıklaması yapmak isteyen ve başvuruculların da aralarında bulunduğu 25 kişilik grup kolluk görevlileri tarafından kalkanlarla barikat oluşturularak durdurulmuş ve etkinliğe izin verilmeyeceği katılımcılara bildirilmiştir (bkz. §§ 3/i, 3/ii).

40. Katılımcıların etkinliği gerçekleştirmekte ısrar etmeleri üzerine kolluk kuvvetleri etkinlik için yetkili makamlara bildirimde bulunulmadığını, İçişleri Bakanlığı genelgeleri ve İl Hıfzıssıhha Kurulu kararları doğrultusunda sosyal mesafe kurallarına uyulmadan yürüyüş yapılmasına ve toplanılmasına izin verilmeyeceğini, eylemin gerçekleştirildiği alanın yaya trafiğinin en yoğun bölgelerden biri olduğunu ve bu nedenle etkinliğin yaya akışını engelleyebileceği belirtilerek grubun dağılması yönünde ihtarda bulunmuştur. Grubun yapılan ihtarlara uymaması üzerine müdahaleler devam etmiş ve başvuruculların da aralarında bulunduğu on sekiz katılımcı hakkında yakalama işlemi uygulanmıştır. Buna göre önceden idareye bildirimde bulunulmaması, COVID-19 salgınına ilişkin idari tedbirlerin ihlali ve etkinliğin yaya yoğunluğu yüksek bir alanda düzenlenmesi nedeniyle oluşabilecek olumsuz etkiler, başvuruya konu yürüyüş ve basın açıklamasının engellenmesine dayanak gösterilen diğer gerekçeler olmuştur. Bununla birlikte incelemeye konu olayda salgın hastalığa ilişkin alınan idari karara yönelik bilgi ve belgelere yer verilmemiştir (bkz. §§ 3/iii,

3/iv).

41. Cumhuriyet Başsavcılığı kovuşturmaya yer olmadığına dair kararında kolluk görevlilerinin soruşturma dosyasına sunduğu yazı ve belgelerle bilirkişi raporuna atıfta bulunarak başvurucuların yapılan ihtarlara rağmen dağılmadığını, polis tarafından oluşturulan barikatı iteklediğini ve bu nedenle kolluk görevlilerinin orantılı güç kullanarak yakalama işlemi gerçekleştirdiğini değerlendirmiştir (bkz. § 11). Dolayısıyla mevcut başvuruda ilk olarak etkinlik yapılmak istenilen mekân ve güzergâhın 2911 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında belirlenen toplantı yer ve güzergâhları arasında bulunmadığı gerekçesinin incelenmesi gerekmektedir.

42. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının tanımı, amacı ve mahiyeti dikkate alındığında bu hakkın unsurlarından biri de toplantı veya yürüyüşün yapılacağı mekânı veya güzergâhı seçme serbestîsidir (Figen Yüksekdağ Şenoğlu (5) [1. B.], B. No: 2017/24556, 14/9/2022, § 51). Mekân tercih etme serbestîsi konusunda Anayasa Mahkemesi Şerafettin Can Atalay ([1. B.], B. No: 2021/9387, 19/1/2023, §§ 36-42) kararında, katılımcıların seçtiği yürüyüş güzergâhının idarece önceden belirlenen alanlar içinde bulunmamasının tek başına müdahaleyi haklı kılamayacağını belirtmiştir. Kararda, yetkililerin müdahaleyi haklı kılacak somut ve ikna edici gerekçeler sunması ve hakkın kullanımı için alternatif çözümler üretmesi gerektiği vurgulanmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Disk) ve diğerleri [GK], B. No: 2016/14517, 12/10/2023, § 76). Buna göre basın açıklaması ve yürüyüş yapılmak istenen yer ve güzergâhın idarece önceden belirlenmiş alanlar dışında olması tek başına gösteri yürüyüşüne müdahaleyi haklı kılacak bir gerekçe olarak kabul edilemez.

43. Müdahaleye dayanak gösterilen bir diğer husus ise etkinliğin gerçekleştirileceği mekân ve güzergâhın 2911 sayılı Kanun'un 22. maddesinde düzenlenen yasak yerlerden biri olması ve etkinlik için yetkililere önceden bildirimde bulunulmamasıdır. Anayasa Mahkemesi, güvenlik bölgesi uygulamasına ilişkin verdiği Osman Erbil kararında, kamusal mekânların güvenliğini sağlama amacının her somut olay açısından zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı yönünden değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Anılan kararda, kamu otoritelerinin yalnızca mesafe sınırını gözeterek toplantıyı yasaya aykırı olarak nitelendirmesinin toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahaleyi tek başına haklı kılamayacağı değerlendirilmiştir (Osman Erbil, § 66; Kamuran Karaca [2. B.], B. No: 2015/8762, 6/2/2019, § 44). Bu bağlamda bir alanın yalnızca 2911 sayılı Kanun'un 22. maddesinde sayılan yasak yerlerden biri olması, toplantıya müdahale için yeterli bir gerekçe teşkil etmez. Müdahalenin somut ve makul gerekçelere dayanması, kamu otoritelerinin şeklî bir yaklaşım yerine her olayın kendine özgü koşullarını dikkate alarak bir değerlendirme yapması gerekmektedir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ramazan Düğer ve diğerleri, § 88).

44. Ayrıca toplantı hakkının bildirim usulüne bağlanabileceğini kabul eden Anayasa Mahkemesi içtihadında; bildirimin amacının toplantı veya yürüyüşlerin etkin kullanımını güvence altına almak ve yetkililere makul ve uygun tedbir alma imkânı tanımak olduğunu vurgulamıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. Dilan Ögüz Canan, §§ 39, 40; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 121, 122; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri, § 81; Selma Elma [2. B.], B. No: 2017/24902, 4/7/2019, §§ 44-47). Başvuruya konu olayda her ne kadar bildirimde bulunulmaması müdahaleye dayanak gerekçelerden biri olarak gösterilmişse de etkinlikten önceden haberdar olan ve toplanma başlamadan önce olay yerinde güvenlik önlemleri alan yetkililerin eldeki olayda eylemcilerin sınırlı sayıda olması da gözetildiğinde

muhtemel risklere karşı gerekli önlemleri planlamak ve tedbir almak için yeterli zamana sahip olduğu anlaşılmaktadır (bkz. § 3/i). Dolayısıyla mevcut koşullarda kolluk güçlerinin ani ve beklenmedik bir gösteri yürüyüşü ile karşı karşıya kaldığı ve kamu düzenini sağlamak için acil müdahalede bulunmak zorunda olduğu söylenemez.

45. İdarenin müdahaleye dayanak olarak gösterdiği diğer bir gerekçe COVID-19 salgınına ilişkin idari tedbirler ve etkinliğin yaya yoğunluğu nedeniyle kamu düzeni üzerindeki olumsuz etkileri olmuştur. Kamu sağlığının korunması, devletin pozitif yükümlülükleri arasında yer almakta olup bu yükümlülük kapsamında devletin salgın hastalık gibi tehditler karşısında çeşitli önlemler alabileceği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Öte yandan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, devlete yalnızca müdahale etmeme yükümlülüğü yüklemekle kalmayıp aynı zamanda toplantıya katılanların bu haktan tam anlamıyla yararlanabilmesi için koruyucu tedbirler alma yükümlülüğünü de beraberinde getirmektedir (AYM, E.2014/101, K.2017/142, 28/9/2017, § 34). Dolayısıyla kamu makamlarının çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurması ve bu hakkın kullanılmasını tümüyle ortadan kaldıran tedbirler yerine alternatif önlemleri değerlendirmesi gerekmektedir.

46. Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi ilan edilmesini takiben Türkiye'de de 2020 yılı Mart ayından 2021 yılı Haziran ayına kadar çeşitli tedbirler alınmış ve bazı sınırlamalar uygulanmıştır. Başvuruya konu etkinliğin COVID-19 tedbirlerinin son dönemine denk geldiği ve olay tarihinde kamusal alanlardaki kısıtlamaların büyük ölçüde kaldırıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim olay tarihinden üç ay önce 1/3/2021 tarihli ve 2021/5 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile kamu kurum ve kuruluşlarının normal mesai saatlerine döndüğü ve kamu sağlığını koruma amacıyla getirilen genel kısıtlamaların büyük ölçüde kaldırıldığı görülmektedir.

47. Bununla birlikte polis müdahalesi öncesinde başvurucular da dâhil olmak üzere katılımcıların maske taktığı ve etkinliğin yaklaşık 25 kişilik sınırlı bir katılımcı sayısıyla gerçekleştirmek istendiği görülmüştür (bkz. §§ 3/i, 10/vi). Bu hususlar gözönüne alındığında idarenin müdahaleyi haklı kılmak için ileri sürdüğü COVID-19 tedbirleri gerekçesinin somut olayın koşulları çerçevesinde toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahaleyi haklı gösterecek düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kamu sağlığını koruma yükümlülüğüne dayanarak etkinliğin henüz başlamadan engellenmesinin toplantı hakkının kullanımına yönelik aşırı bir sınırlama teşkil ettiği değerlendirilmiştir.

48. Kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta bazı başvurucuların da aralarında bulunduğu katılımcıların araç trafiğini engelleyecek şekilde yürüdükleri belirtilmişse de bu durumun kolluğun yürüyüşe müdahale sonrasında meydana geldiği ve dolayısıyla toplantıya müdahalenin asıl gerekçesi olmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 3/vi). Ayrıca başvurucular, polis kalkanlarıyla yapılan müdahale sonucu araç trafiğinin aktığı alana itildiklerini ve trafiğin aksamasının kendi iradeleri dışında gerçekleştiğini ileri sürmelerine rağmen kamu makamları bu iddialara ilişkin herhangi bir araştırma veya değerlendirme yapmamıştır (bkz. § 7).

49. Diğer yandan bilirkişi raporunda bazı katılımcıların trafiği engellediğine yönelik tespitler bulunmasına karşın başvurucuların doğrudan araç trafiğini engelliklerine dair herhangi bir tespitin bulunmadığı görülmektedir (bkz. § 10). Ayrıca katılımcıların araç trafiğini engelledikleri kabul edilse dahi dosya kapsamından bu durumun kolluk güçlerinin müdahalesinden kaynaklanıp kaynaklanmadığı anlaşılamamaktadır. Öte yandan mevcut

olayda eylemlerin trafiği ne ölçüde aksattığı, trafiğin aksadığı süre içinde kamu düzeni ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması çerçevesinde katlanılması zor veya imkânsız bir zarar ya da zarar tehlikesinin ortaya çıkıp çıkmadığı, yürüyüşün doğası gereği hoşgörü gösterilmesi gereken kabul edilebilir sınırın aşılıp aşılmadığı hususlarında da herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

50. Toplantıya müdahale esnasında katılımcılar tarafından gerçekleştirilen ve müdahalenin temel gerekçesi olmayan hukuka aykırı eylemler bazı yaptırımları gerektirebilir ise de bu durum kolluk görevlilerinin toplantıya yönelik hukuka aykırı müdahalesini hukuka uygun hâle getirmez (benzer yönde değerlendirme için bkz. Maside Ocak Kışlakçı [1. B.], B. No: 2019/21721, 16/11/2022, § 26). Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kamu otoritelerinin keyfî müdahalelerine karşı bireyi koruması gerektiğini vurgulayan Anayasa Mahkemesi, içtihatlarında istikrarlı bir biçimde, kamu gücünü kullanan organların, mevzuatta öngörülen usullere tam olarak uyulmadığını ileri sürerek toplantı hakkını önemli ölçüde zorlaştıracak derecede katı yorumlamalarının, tek başına toplantı veya gösteri yürüyüşünün barışçıl niteliğini ortadan kaldırmayacağını ifade etmiştir (birçok karar arasından bkz. Dilan Ögüz Canan, § 41; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 119; Gülşah Öztürk ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/3936, 17/2/2016, § 69). Diğer bir ifadeyle, salt mevzuatta öngörülen usule uygun düzenlenmeyen bir toplantı veya gösteri yürüyüşünün varlığı, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesini haklı kılmayacağı gibi, bu durumu tek başına bir müdahale gerekçesi olarak yeterli kabul etmek de mümkün değildir (başka bazı bağlamlarda benzer değerlendirmeler için bkz. Dilan Ögüz Canan, § 42; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 122; Ömer Faruk Akyüz, § 57; Gülşah Öztürk ve diğerleri, § 76; Sevinç Hocaoğulları [2. B.], B. No: 2015/271, 15/11/2018, § 48).

51. Bu ilkelerle uyumlu olarak kamu otoritelerinin kanuni yetkilerini, toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılmasını engelleyecek biçimde kullanması ya da kanuni düzenlemelerle getirilen şekil şartlarının bireylere aşırı külfet yüklemesi hâlinde sınırlamanın demokratik toplumda gerekli ve orantılı bir uygulama olmayacağı aşikârdır (Abdulmecit Yıldırım ve diğerleri, § 87). Çoğunluğu kadın olan katılımcıların hemcinslerine yönelik şiddetin önlenmesi açısından önemli bir güvence sunduğu düşünülen uluslararası bir sözleşmeden çıkılmasını protesto etmek, bu konuda kamuoyu oluşturmak ve siyasal karar organlarını etkilemek amacıyla belirli bir yerde toplanarak basın açıklaması yapmak istemeleri, demokratik bir toplumda saygı ile karşılanması gereken bir hak olarak değerlendirilmelidir.

52. Yukarıda yapılan tüm değerlendirmeler ışığında, başvuruya konu olayda idarenin toplantının günlük yaşama etkisini en aza indirecek şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacak tedbirleri alması gerekirken koruyucu tedbirler alma yönündeki pozitif yükümlülüklerini gözardı ettiği, çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca idarenin etkinliğin kanunun öngördüğü şekli usullere uygun tertip edilmemiş olmasını esas alarak toplantıya son vermekte erken harekete geçtiği ve etkinliğin düzenlenmesini tamamen engellediği görülmektedir.

53. Netice itibarıyla başvurucuların da aralarında bulunduğu grubun gerçekleştirmek istediği yürüyüş ve basın açıklamasının kamu düzeni açısından tehlike oluşturduğuna ve başvuruya konu müdahalenin zorunluluğuna dair somut ve ikna edici bir gerekçe ortaya konulmadığı, ayrıca yarışan haklar arasında adil bir denge kurulduğuna ilişkin ilgili ve yeterli bir gerekçenin sunulmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

54. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

55. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ile her biri için ayrı ayrı 75.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

56. Başvuruda tespit edilen kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

57. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmaya konu eylemlerle ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

58. Ayrıca başvuruculara manevi zararları karşılığında taleple bağlı kalınarak net 75.000 TL manevi tazminatın ayrı ayrı ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2021/133674) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 75.000 TL manevi tazminatın AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucuların Hazine ve Maliye Bakanlığına

başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ (4)

B. No: 2022/64190 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/64190

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2022/64190)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : Halkların Demokratik Partisi

Vekili : Av. Maviş AYDIN ŞİMŞEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari bir kararla toplantı ve gösteri yürüyüşünün engellenmesi nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Aralarında Halkların Demokratik Partisine (HDP) mensup milletvekillerinin de olduğu bazı kişilerin milletvekilliği 4/6/2020 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda düşürülmüş ve bu kişiler haklarında yürütülen ceza soruşturması kapsamında tutuklanmıştır. Başvurucu HDP, bu durumu protesto etmek amacıyla 5/6/2020–15/6/2020 tarihleri arasında Hakkâri ve Edirne'den Ankara'ya yürüyüş düzenleme kararı almış; "Demokratik Mücadele Programı" ve "Darbeye Karşı Demokrasi" olarak isimlendirdiği konu başlıkları kapsamında aldığını belirttiği bu kararını 6/6/2020 tarihinde kamuoyuna duyurmuştur.

3. Osmaniye Valiliği (Valilik) 12/6/2020 tarihinde "karşıt görüşlü gruplar arasında gerginliklerin yaşanabileceği, şiddet içerikli sokak eylemlerine tevessül edilebileceği, müzahir kitlenin provoke edilerek tepkisel eylemlere yönlendirilebileceği, eylem ve etkinliklere katılan kişilerle vatandaşlar veya kolluk kuvvetleri arasında istenmeyen sözlü ve fiziksel olayların meydana gelebileceği, kamu düzeni ile vatandaşların hak ve

özgürlüklerinin korunmasının tehlikeye düşebileceği, ayrıca COVID-19 pandemi süresince sosyal mesafe kuralına uyulmadan yapılabilecek tüm etkinliklerin fiziksel temas ve solunum yoluyla salgının yayılımını artırabileceği ve toplum sağlığını bozarak vatandaşların hayatlarını kaybetme riskini artıracağı, bu riskleri en aza indirmek ve yönetebilmek adına sosyal hareketliliğin ve kişiler arası temasın azaltılması ..." amacıyla HDP il ve ilçe teşkilatları tarafından düzenlenmesi planlanan etkinlik ve yürüyüş de dâhil olmak üzere tüm eylemleri ve anılan eyleme destek amacıyla diğer illerden gelecek araç ve kişilerin il sınırlarına girişini 13/6/2020-27/6/2020 tarihleri arasında 15 gün süreyle yasaklamıştır. Ayrıca Valilik "milli güvenliğin sağlanması, kamu düzeni ve güvenliğinin korunması, ülkemizde ve dünya genelinde salgın olarak yayılan virüsün toplumun geneline yayılmasının önlenmesi, suç işlenmesinin engellenmesi, olası yağma ve infial yaratabilecek olayların önüne geçilmesi, temel hak ve özgürlükler ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin ve genel asayişin korunması" amacıyla yasaklama kararı verdiğini açıklamıştır. Anılan kararda, mülki idare amirliklerinin uygun bulacağı sosyal mesafe kuralına göre yapılacak etkinliklerin yasaklama kararı kapsamında olmadığı belirtilmiştir.

4. Valilik, söz konusu yasaklama kararını 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. ve 19. maddeleri ile 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesinin (A) ve (C) fıkralarına dayandırmıştır.

5. Anılan yasaklama kararının HDP Osmaniye İl Başkanlığına tebliğ edilmesi üzerine başvurucu, incelemeye konu idari işlemin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. Başvurucu, salgının yayılmasını önlemeye yönelik birçok kısıtlamanın 1/6/2020 tarihi itibarıyla kaldırıldığını belirterek yasaklama kararında yer alan gerekçelerin hukuki bir temele dayanmadığını belirtmiştir. Ayrıca başvurucu, devletin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanılabilmesi yönündeki pozitif yükümlülüğünü yerine getirmediğini ve söz konusu yasağın siyasi saiklerle alındığını iddia ederek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile ifade hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

6. Adana 1. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 17/11/2020 tarihinde dava konusu işlemin hukuka aykırılık teşkil etmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme, yasaklama kararında bazı milletvekillerinin vekilliklerinin düşürülmesi ve tutuklanmalarının ardından çeşitli illerde yaşanan eylemsel sürecin ve bu sürecin toplumsal yansımalarının dikkate alındığını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca, söz konusu etkinliğin kitlesel tepkilere ve kışkırtıcı eylemlere yol açabileceği yönündeki değerlendirme doğrultusunda kamu güvenliğinin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla verilen yasaklama kararının orantılı olduğu kanaatine varmıştır. Buna ek olarak karar gerekçesinde, COVID-19 salgını koşullarını da gözönünde bulundurarak etkinliğin salgının yayılımını artırabileceği sebebiyle can ve mal güvenliğini korumak amacıyla yasaklama kararı verildiği vurgulanmıştır.

7. Başvurucu, davanın reddine ilişkin karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Adana Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi 15/4/2022 tarihinde 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesi uyarınca kararın kaldırılmasını gerektiren bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf talebinin reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 30/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 22/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; yasaklama kararında yer alan değerlendirmelerin somut olgulara dayanmadığını, müdahalenin yasal düzenlemelerde belirtilen meşru amaçları gerçekleştirmeye yönelik olmadığını ve devletin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanımına ilişkin pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu, salgın nedeniyle getirilen birçok kısıtlamanın kaldırıldığı bir dönemde açık alanda yapılması planlanan bir etkinliğin yasaklanmasının ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğinden yakınmıştır. Başvurucu ayrıca yasaklama kararının HDP'nin yürüyüş çağrısının hemen ardından alındığını, kararın yalnızca HDP tarafından gerçekleştirilmek istenen etkinliğe uygulandığını ve yakın tarihlerde Cumhurbaşkanlığı tarafından miting ve açılış töreni yapıldığını belirterek müdahalenin siyasi saiklerle gerçekleştirildiğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; toplantı özgürlüğünün kamu düzenine yönelik tehdit oluşturması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf edebilmek amacıyla müdahalede bulunabileceği, bu kapsamda alınan tedbirlerin olayın özellikleri ve gereklilikleri doğrultusunda değişiklik gösterebileceği ifade edilmiştir. Bakanlık, somut olayda yapılan müdahalenin yalnızca kamu düzenini sağlama amacıyla değil aynı zamanda COVID-19 pandemisi sürecinde toplum sağlığının korunması amacıyla da gerçekleştirildiğini vurgulamış ve Türkiye'deki salgın sürecine ilişkin ayrıntılı bilgi sunmuştur. Ayrıca Bakanlık yargı mercilerinin başvuruya konu olayı ilgili ve yeterli gerekçelerle değerlendirdiğini, bu nedenle müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığının olayın koşulları gözönüne alınarak incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. İdarenin başvurucunun gerçekleştirmeyi planladığı gösteri yürüyüşünü yasaklama kararıyla engellemesi toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik bir müdahale niteliği taşımaktadır. Bu nedenle başvuru, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Müdahalenin dayanağı olan 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (A) ve (C) fıkraları ile 2911 sayılı Kanun'un 17. ve 19. maddelerinin kanunilik ölçütünü karşıladığı kabul edilmiştir. Müdahalenin Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır. Bu belirlemenin ardından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden inceleme yapılacaktır.

15. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (bu konuda genel ilkeler için bkz. Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 32; Sevinç Hocaoğulları [2. B.], B. No: 2015/271, 15/11/2018, §§ 37-46). Devletin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını kullanmak isteyenlerin güvenliğini sağlamaya ve üçüncü kişiler tarafından herhangi bir saldırıya uğrama endişesi taşımadan bu hakkı kullanmaya yönelik pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır (ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 122; İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/23696, 8/6/2021, §§ 42,

47; AYM, E.2014/101, K.2017/142, 28/9/2017, § 34). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, birçok kararında kamu düzenini bozacak nitelikte bir tehlike veya tehdidin bulunması ve bunun daha hafif tedbirlerle bertaraf edilememesi durumunda son çare olarak hakkın sınırlanabileceğini vurgulamış ve çatışan haklar arasında adil bir denge kurulması gerektiğini değerlendirmiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri, § 42; Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024, § 45; Nizamettin Öztürk (2) [1. B.], B. No: 2019/18668, 21/9/2023, § 11). Dolayısıyla hakka yönelik müdahalenin zorunlu sosyal ihtiyaçtan kaynaklandığının ortaya konulması ve bunun ispatı kural olarak müdahale eden idareye ve müdahaleyi denetleyen idari yargıya düşmektedir (idare ve yargı mercilerinin adil bir denge kurulduğunu ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koymaları gerektiğine ilişkin kararlar için bkz. İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri, § 45; Mahir Engin Çelik ve Sakine Esen Yılmaz [1. B.], B. No: 2016/8776, 7/9/2021, § 44; Şerafettin Can Atalay [1. B.], B. No: 2021/9387, 19/1/2023, § 38).

16. Mevcut olayda başvurucu siyasi parti, bazı mensuplarının milletvekilliğinin düşürülmesini ve tutuklanmalarını protesto etmek amacıyla il ve ilçe örgütleri aracılığıyla farklı illerden başlayarak bir yürüyüş gerçekleştirme kararı almış ve bu kararını kamuoyuna duyurmuştur. Bu gelişmenin ardından Valilik kamu düzeninin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla il genelindeki tüm eylem ve etkinlikler ile söz konusu yürüyüşe destek amacıyla diğer illerden Osmaniye'ye giriş yapacak araç ve kişilerin il sınırlarına girişini belirli bir süreyle yasaklamıştır.

17. Valilik yasaklama kararında başvuruya konu yasaklamanın gerekliliğini destekleyici nitelikte bir dizi gerekçeye yer vermiştir. Anılan kararda, planlanan etkinliğin gerçekleştirilmesi hâlinde; karşıt görüşlü gruplar arasında gerginlik yaşanabileceği, şiddet içerikli sokak eylemlerine tevessül edilebileceği, etkinlik katılımcılarının provoke edilerek tepkisel eylemlere yönlendirilebileceği, katılımcılarla diğer kişiler veya kolluk kuvvetleri arasında istenmeyen sözlü ve fiziksel olayların meydana gelebileceği, yağma ve infial yaratabilecek olayların gerçekleşebileceği belirtilmiştir. Kararda ayrıca, COVID-19 pandemisi kapsamında sosyal mesafe kuralına uyulmadan gerçekleştirilecek etkinliğin toplum sağlığını tehlikeye atabileceği ifade edilmiş ve bu husus da yasaklama kararına dayanak olarak gösterilmiştir (bkz. § 3). Anılan karara karşı açılan iptal davasında Mahkeme de aynı gerekçelerle başvuruya konu yasaklama kararının hukuka uygun olduğu sonucuna varmıştır (bkz. § 6). Buna göre öncelikle bu gerekçelerin anayasal açıdan ilgili ve yeterli olup olmadığının incelenmesi gerekir.

18. Eldeki olayda müdahaleye dayanak olarak gösterilen 5442 sayılı Kanun'un 11. maddesinin (C) fıkrasının ikinci bendi bir toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahale edilebilmesi için kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak ya da kesintiye uğratacak şekilde bozulduğuna veya bozulacağına dair ciddi emarelerin bulunmasını şart koşmaktadır. Öte yandan 2911 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca da toplantının yasaklanmasına yönelik müdahalenin meşru kabul edilebilmesi için suç işleneceğine ilişkin açık ve yakın bir tehlikenin mevcut olması gerekmektedir (toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yönelik yasaklama için gerekli koşullar ile bu tür müdahalelerde kamu makamlarınca yapılması gereken değerlendirmelere ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Ali Bozan [2. B.], B. No: 2021/27262, 10/1/2024, §§ 37-38).

19. Diğer yandan başvurucu tarafından düzenlenmek istenen yürüyüşün içeriği itibarıyla barışçıl olmadığına ilişkin kamu makamlarınca ortaya konulan herhangi bir tespit

bulunmamaktadır. Her ne kadar yasaklama kararında yürüyüşün gerçekleştirilmesi hâlinde kamu düzeninin bozulabileceği, başkalarının hak ve özgürlüklerinin ihlal edilebileceği veya suç işlenme ihtimalinin doğabileceği yönünde genel ifadelere yer verilmişse de bu iddiaları destekleyebilecek hiçbir somut olgu ortaya konulmamıştır. Nitekim yasaklama kararında yürüyüşün ne şekilde ve hangi somut verilere dayanılarak şiddet içerikli eylemlere neden olacağı, katılımcıların provoke edilerek tepkisel eylemlere yönlendirileceği veya karşıt görüşlü gruplar arasında gerginlik yaşanacağı ya da infial yaratacak olayların meydana geleceği hususunda ikna edici bir gerekçelendirmeye yer verilmediği gibi böyle bir tehlike veya tehdidin varlığına ilişkin somut bilgi ve belgelerin bulunduğu da yargısal denetime elverişli bir şekilde gösterilememiştir. Bu kapsamda idarenin ileri sürdüğü güvenlik kaygılarını somutlaştırmadığı, varsa elindeki bilgi ve belgeleri sunamadığı ve müdahaleyi haklı kılacak nitelikte spesifik, nesnel ve yeterli bir gerekçeyle yasaklama kararını temellendiremediği sonucuna ulaşılmıştır.

20. Devletin toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılanları ve hakkın kullanıldığı yerde yaşayan diğer bireyleri şiddet eylemlerine karşı koruma yükümlülüğü bulunduğu hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Her ne kadar başvuruya konu yasaklama kararında karşıt görüşlü gruplar arasında gerginlik yaşanabileceği ve katılımcıların provoke edilerek tepkisel eylemlere yönlendirilebileceği ihtimaline yer verilmişse de kamu makamlarının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek isteyenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik pozitif yükümlülük altında bulunduğu gözardı edilmemelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri, § 47; Ali Rıza Özer ve diğerleri, § 122). Bu bağlamda idare; üçüncü kişilerden gelebilecek saldırı veya tehdit ihtimalini -soyut birtakım değerlendirmelerle- gerekçe göstererek hakkı ortadan kaldırmak yerine toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının etkin kullanımını sağlama yükümlülüğünün gereği olarak varsa somut tehlikeleri ve tehditleri belirlemeli, bunları etkisiz hâle getirmek için gerekli önlemleri almalıdır. İdare, kamu düzenini bozacak nitelikte bir tehlike veya tehdidin varlığını ve bunun daha hafif tedbirlerle bertaraf edilemeyeceğini somut olgulara dayalı olarak ortaya koyması hâlinde ve ancak son çare olarak toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını yasaklayabilir. Aksi hâlde toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanımı ölçüsüz şekilde kısıtlanabilecek ve dolayısıyla söz konusu temel hakkın pratikteki anlamı zayıflayacaktır. Başvuruya konu olayda ise idare, kişilerin anılan haktan tam anlamıyla yararlanabilmeleri için gerekli önlemleri değerlendirmeden ve çatışan menfaatler arasında adil bir denge kurmaya çalışmadan otomatik olarak yasaklama yoluna gitmiş, koruyucu tedbirler alma yönündeki pozitif yükümlülüklerini gözardı etmiştir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Nizamettin Öztürk (2), § 15). Ayrıca somut olayda bu yükümlülüğün yerine getirilmesini imkânsız kılan veya idareyi bu yükümlülükten muaf tutacak herhangi bir istisnai durumun varlığı da ortaya konulmamıştır.

21. Valiliğin yasaklama kararında mülki idare amirlerince uygun görülecek sosyal mesafe kuralına göre etkinliklerin yasaklama kapsamı dışında tutulduğu belirtilmiştir. Ne var ki incelenen olayda açık alanda gerçekleştirilmek istenen yürüyüşün -aynı koşullarda yapılabilecek diğer etkinliklerden farklı olarak- kamu sağlığı açısından hangi somut riskleri barındırdığı ve bu yürüyüşün genel sağlığı tehdit eden özel koşullarının neler olduğu yasaklama kararında açıklanmamıştır. Dolayısıyla müdahalenin genel sağlığın korunmasına ilişkin meşru amacının gerekçesi başvuruya konu karardan anlaşılamamıştır.

22. Diğer yandan yasaklama kararının hukuka uygunluğunu denetleyen Mahkeme anılan kararın dayandığı gerekçelerin somut bir tehlike veya açık ve yakın bir tehdit oluşturup

oluşturmadığı, bu tehlikelerin daha hafif sınırlama veya önlemlerle bertaraf edilip edilemeyeceği hususunda yeterli bir değerlendirme yapmamıştır. Ayrıca Mahkeme dosya kapsamında sunulan bilgi ve belgelerin içeriğini yeterince incelememiş, başvurucu tarafından dava dilekçesinde ileri sürülen iddiaları araştırmamış ve bunları karar gerekçesinde tartışmamıştır. Dolayısıyla işlemin hukuka aykırı olmadığı sonucuna varan Mahkemenin denetiminin idari işlemin yalnızca şeklî ve kanuna uygunluğunun incelenmesiyle sınırlı kaldığı, bu kapsamda çatışan haklar arasında adil bir denge kurulmadığı değerlendirilmiştir.

23. Başvuruya konu olayda idarenin etkinliğin gerçekleştirilmesini uygun görmemesine ilişkin kararına dayanak bazı tespit ve değerlendirmelerde bulunduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Ne var ki gerek idarenin anayasal hakka müdahale gerekçelerinin gerekse Mahkemenin söz konusu yasaklama kararını hukuka uygun bulan değerlendirmelerinin anayasal açıdan temel bir hakka müdahaleyi haklı kılabilecek nitelikte ilgili ve yeterli olmadığı anlaşılmıştır.

24. Bu açıklamalar doğrultusunda somut bilgi ve verilerle desteklenmeyen beyanların başvuruya konu yasaklama kararı için haklı bir gerekçe olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir (kamu düzeninin bozulabileceğine ilişkin unsurların neler olduğunun gösterilmemesi nedeniyle verilen ihlal kararlarından biri için bkz. Dursun Soydan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/2948, 14/11/2018, § 61). Bu nedenle yasaklama kararının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılamaya yönelik ve demokratik bir toplumda gerekli olduğunun ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmadığı değerlendirilmiştir.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Yasaklama kararıyla engellenen yürüyüşün olay tarihi itibarıyla başvurucu bakımından özel bir anlam taşıdığı açıktır. Ancak olay tarihi sonrasında da söz konusu etkinliğin gerçekleştirilmesinin güncel ve özel bir anlam ifade ettiği başvurucu tarafından ileri sürülmediği gibi bu husus olayın niteliğinden de anlaşılmamaktadır. Dolayısıyla başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

28. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için taleple bağlı kalınarak başvurucuya manevi zararları karşılığında net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Adana 1. İdare Mahkemesine (E.2020/847, K.2020/1245) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KADİR CAN AYDIN

B. No: 2022/64251 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/64251

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KADİR CAN AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/64251)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Kadir Can AYDIN

Vekili : Av. Tahir YILMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sürekli işçi kadrosunda çalıştırılma talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

3. Bireysel başvuruda sürenin başlangıcı tebligatla değil başvuru yolları tüketildikten sonra veya başvuru yolu öngörülmemişse ne şekilde olduğu gözetilmeksizin ihlalin öğrenilmesiyle başlar. Vekille takip edilen işlerde de öğrenmenin asıl veya vekil tarafından gerçekleşmesinde sürenin başlangıcı açısından herhangi bir fark söz konusu değildir (Kadir Turgut [1. B.], B. No: 2014/4985, 6/7/2017, § 25). Ayrıntıları Hüseyin Aşkan ([2. B.], B. No: 2017/15649, 21/7/2020) kararında açıklandığı üzere nihai kararın öğrenilmesinin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracığıyla da olabileceği kabul edilmektedir. UYAP evrak işlem kütüğü üzerinde bu işlemi yapan ilgililerden işlem sırasında nihai kararın sonucunu öğrenmeleri beklenir. Böyle bir durumda işlem yapılırken nihai kararın sonucunun

öğrenildiği kabul edileceğinden bireysel başvuru süresinin bu tarihlerden itibaren başlatılması gerekir.

4. Somut olayda UYAP evrak işlem kütüğü üzerinden yapılan incelemede 19/4/2022 tarihli nihai kararın başvurucu tarafından 11/5/2022 tarihinde açılarak okunduğu tespit edilmiştir. Bireysel başvuru konusu yargılama sürecine ilişkin nihai karardan 11/5/2022 tarihinde haberdar olduğu anlaşılan başvurucunun otuz günlük bireysel başvuru süresinin son günü olan 10/6/2022 tarihinden sonra 14/6/2022 tarihinde gerçekleştirdiği bireysel başvurunun süresinde olmadığı anlaşılmıştır.

5. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MÜSLÜM SARIGÜL

B. No: 2022/66272 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/66272

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MÜSLÜM SARIGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/66272)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Müslüm SARIGÜL

Vekili : Av. Erol BEDİZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihtiyati tedbirin uzun sürmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu 21/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ([GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018), İhsan Metin ([2. B.], B. No: 2015/7044, 23/1/2019), İbrahim Geçer ([1. B.], B. No: 2014/19056, 19/2/2019) ve Şeyhmus Terece ([GK], B. No: 2017/26532, 23/7/2020) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede mülkiyet hakkını sınırlandıran bir tedbirin uygulanmasının ölçülü olabilmesi için kapsamı ve süresi itibarıyla orantılı olarak uygulanması gerektiği ve tedbirin makul olmayan bir süre devam etmesinin mülkiyet hakkının tanıdığı yetkilerin kullanılmasının belirsiz olacak şekilde ötelenmesi suretiyle mülk sahibine orantısız bir külfet yüklediği gerekçesiyle mülkiyet hakkının ihlal

edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda 2005 yılında konulan ihtiyati tedbirin, başvuru tarihi itibarıyla uzun süredir devam ettiği anlaşıldığından anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

3. Başvurucu, ihlalin tespiti ile en az 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Buna göre başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 240.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 240.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Erdemli 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2011/586, K.2021/121) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

JİYAN ATEŞ

B. No: 2022/71827 | Karar tarihi: 29.01.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/71827

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

JİYAN ATEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/71827)

Karar Tarihi: 29/1/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Aydın AYGÜN

Başvurucu : Jiyan ATEŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan başvurucuya slogan attığından bahisle disiplin cezası verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde devletin egemenliği altındaki topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışma suçundan hükümlü olarak Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. Ceza İnfaz Kurumu personeli tarafından tutulan 16/3/2022 tarihli tutanağa göre aynı gün saat 12.40 sıralarında Kurumun yüksek güvenlikli kısmında yemek dağıtımı esnasında C-3 koğuşundan gelen sesler üzerine koğuşun havalandırmasını gösteren koridordaki pencere açılmış ve koğuşta bulunan tutuklu ve hükümlülerin oda balkonlarına çıkarak "terör örgütü lideri lehine" slogan attıkları ve alkış yaparak diğer koğuşlardan gelen sloganlara eşlik ettikleri görülmüştür. Meydana gelen olay üzerine başvurucunun da aralarında bulunduğu tutuklu ve hükümlüler hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Başvurucu soruşturma aşamasındaki savunmasında; kendisinin slogan atma eylemine katılmadığını ancak toplu bir biçimde cezalandırıldıklarını belirtmiştir.

4. Yapılan soruşturma sonucu Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 6/4/2022 tarihinde "başvurucunun da aralarında bulunduğu hükümlü ve tutukluların

yukarıda belirtildiği şekilde slogan attıkları ve söz konusu slogan atma eylemi nedeniyle kurum güvenliğini riske atıp, diğer hükümlüler üzerinde korku ve panik yarattıkları, ayrıca personelin kurum içi işleyişini zora soktukları" gerekçesiyle başvurucu hakkında 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde düzenlenen "Gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak" disiplin suçu uyarınca 1 ay süre ile haberleşme ve iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama (telefon açmak, mektup göndermek ve faks alıp göndermekten tamamen men) disiplin cezası uygulanmasına karar vermiştir.

5. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı şikâyet yoluna başvurmuştur. Şikâyeti inceleyen Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 25/4/2022 tarihinde başvurucu yönünden şikâyetin kabulü ile hakkında verilen disiplin cezasının kaldırılmasına karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Şikâyet eden Jiyan Ateş ve ... açısından yapılan değerlendirmede ise; hükümlü/tutukluların hem disiplin soruşturması esnasında sundukları yazılı savunmalarında hem de Hakimliğimiz huzurunda alınan beyanlarında ısrarla tutanakta belirtilen eylemlere katılmadıklarını söyledikleri, aşamalarda alınan beyanlarının birbirini doğrular nitelikte olduğu, ayrıca kurum tarafından tutulan tutanakta C-3 koğuşunun havalandırmasını gösteren koridordaki pencereden yapılan tespit üzerine disiplin cezasının verildiği, ancak hükümlü/tutukluların pencereden yapılan kontrolle kimin slogan atıp kimin atmadığının tam olarak tespit edilemeyeceğini belirtmeleri dikkate alınarak, şikâyet edenlerin bu savunmalarına itibar edilmiş, kurum memurlarınca hükümlü/tutukluların tek tek kontrol edilerek slogan atıp atmadıklarının tam olarak tespit edilmemesi, pencereden kontrol edilerek tutanak tutulduğunun belirtilmesi karşısında, ortak slogan atmadığını ve toplu olarak eyleme katılmadığını beyan edenlerin savunmalarına itibar etmek gerekmiş ve gereksiz olarak marş söylemek veya slogan atmak eylemini gerçekleştirmedikleri değerlendirildiğinden şikâyetlerinin kabulüne ve haklarında verilen disiplin cezalarının iptaline..."

6. Söz konusu karara Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) 29/4/2022 tarihinde koğuş havalandırmasını gösteren pencerelerden bakıldığında koğuş balkonlarının rahatlıkla görülebildiği, bu nedenle olay hakkında düzenlenen tutanağa itibar edilmesi gerektiği belirtilerek itiraz edilmiştir. Başsavcılık dilekçesinde; kararın kaldırılması talebinde bulunmuş, talebin yerinde görülmemesi durumunda incelenmek üzere dosyanın incelemeye yetkili olan Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (Ağır Ceza Mahkemesi) gönderilmesi istemiştir. İnfaz Hâkimliği 9/5/2022 tarihinde "Benzer bir olay sebebiyle Anayasa Mahkemesinin 10/06/2020 tarihli ve 2016/64727 sayılı Ali Bacacı başvurusundaki, Cumhuriyet Savcısının itirazının hükümlü/tutukluya tebliğ edilmesi gerektiğine dair kararı dikkate alınarak, Cumhuriyet Savcısının Hakimliğimiz kararına yönelik 29/04/2022 tarihli itiraz dilekçesi hükümlü/tutuklulara tebliğ için gönderilmiş olup, hükümlü/tutuklunun Cumhuriyet Savcısının itirazına yönelik bir diyeceği olup olmadığına ilişkin dilekçesini bildirmesi durumunda bilahare Mahkemenize iletilecektir. Ancak, Hakimliğimizin 25/04/2022 tarihli ve 2022/2386 esas, 2022/2713 karar sayılı dosyasına Cumhuriyet Savcısı tarafından itiraz edilmiş olmakla itiraz yerinde görülmediğinden kanuni zorunluluk nedeniyle hükümlü/tutuklunun dilekçesi dosyaya eklenmeden değerlendirilmek üzere dosya yazı ekinde gönderilmiştir." şeklindeki üst yazıyla dosyayı Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir.

7. Diğer yandan Cumhuriyet savcısının itirazı 9/5/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu da 11/5/2022 tarihinde itiraza ilişkin cevap dilekçesini İnfaz Hâkimliğine

sunmuştur. Bununla birlikte aynı gün -11/5/2022 tarihinde- Ağır Ceza Mahkemesi "Ankara Batı 1. İnfaz Hakimliği'nin 25/04/2022 tarih ve 2022/2386 İnfaz Hakimliği Dosyasına Cumhuriyet Savcısı... tarafından yapılan itirazın kabulüne" gerekçesiyle İnfaz Hâkimliğinin kararının kaldırılmasına ve başvurucunun itirazının reddine karar vermiştir. Anılan karar 18/5/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

8. Bu esnada İnfaz Hâkimliği 16/5/2022 tarihinde "Her ne kadar Mahkemenizce Cumhuriyet savcısının ve bir kısım hükümlü/tutukluların itirazları konusunda karar verilmiş ise de.. Cumhuriyet Savcısının Hakimliğimiz kararına yönelik 29/04/2022 tarihli itiraz dilekçesi hükümlü/tutuklular ... ve Jiyan Ateş'e 09/05/2022 tarihinde tebliğ edilmesini müteakip hükümlü/tutukluların Cumhuriyet Savcısının itirazına yönelik bir diyeceklerinin olup olmadığına ilişkin dilekçelerinin beklenilmesi ve bu beyanlara göre karar verilmesi gerekirken, söz konusu dilekçelerin beklenilmeden Mahkemenizce karar verildiği görülmüştür. Hakimliğimizce şikayetleri kabul edilen hükümlü/tutukluların Cumhuriyet savcısının itirazına yönelik süresinde yapmış oldukları ekte gönderilen dilekçelerin herhangi bir ihlale sebebiyet vermemek adına tekrardan incelenmek üzere dosya yazı ekinde gönderilmiştir." şeklindeki üst yazı ile dosyayı yeniden Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 25/5/2022 tarihinde "başvurucu hakkında 11/05/2022 tarih ve 2022/2089 d.iş sayılı kararı ile kesin olarak karar verildiğinden" karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 18/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 6/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; disiplin cezasına konu slogan atma eylemine katılmadığını, tüm süreçlerde bu hususu ifade ettiğini ve İnfaz Hâkimliğinin hakkındaki disiplin cezasını kaldırdığını ancak Ağır Ceza Mahkemesinin Cumhuriyet savcısının itirazına yönelik dilekçesini de beklemeden dosyayı itirazen değerlendirdiğini ve hukuka aykırı bir şekilde itirazının reddine karar verdiğini iddia etmiştir. Başvurucu devamında söz konusu slogan atma eylemini gerçekleştirmiş olsaydı dahi bunun ifade özgürlüğü kapsamında olduğunu, gerçekleştirmediği bir eylem nedeniyle cezalandırılmasının bir kısım anayasal hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucunun şikâyetleriyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda, ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu/hükümlülerin kurumda attığı slogan nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasını ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 19; Ömer Haran [1. B.], B. No: 2017/33744, 1/7/2020, § 21; Barış İnan (2) [1. B.], B. No: 2018/38006, 17/11/2021, § 17). Somut olayda başvurucu, disiplin cezasına konu edilen ifadeleri kullanmadığını ileri sürmesine rağmen eylemi sabit görülerek disiplin cezası ile cezalandırılmıştır. Buna göre her ne kadar başvurucu, eylemi olgusal olarak reddetmişse de disiplin cezası şeklindeki müdahalenin başvurucunun anılan

sözleri sarf ettiği kabul edilerek yapıldığı gözetildiğinde başvurunun -yukarıda zikredilen kararlarda olduğu gibi- ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Aksi durumda kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiasında bulunabilmesi suçlandığı eylemi kabul etmesi şartına bağlanmış olacaktır ki bu kişinin kendi kendini suçlamaya zorlanamayacağına ilişkin evrensel hukuk standartlarına da aykırılık teşkil edecektir (Ali Koç [2. B.], B. No: 2021/51497, 12/3/2025, § 10).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi çok sayıda kararında ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu belirtmiştir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

16. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27).

17. Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

18. Kurum içinde attığı slogan nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır. O hâlde Anayasa Mahkemesinin yapması gereken, söz konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu denetlemektir.

19. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45). Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekir (Ferhat Üstündağ, § 46; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 51; Mehmet Ali Aydın, § 68; Tansel Çölaşan, § 51). Orantılılık ise bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir (Ferhat Üstündağ, § 48; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Bekir Coşkun, § 57; Tansel Çölaşan, §§ 46, 49, 50; Hakan

Yiğit [2. B.], B. No: 2015/3378, 5/7/2017, §§ 59, 68).

20. İnfaz hukukuna ilişkin disiplin suç ve cezaları, 5275 sayılı Kanun'un sekizinci bölümünde düzenlenmiş; bu çerçevede uygulanacak disiplin suç ve cezalarının amacı, mahiyeti, kapsamı, sınırları ve uygulanma koşulları Kanun'un 37. maddesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Kanun'daki disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğindeki bu madde uyarınca, bu Kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. Kanun'un 37. maddesine göre, ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013).

21. İncelenen olayda attığı iddia olunan bir slogan nedeniyle başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmıştır. Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi de dikkate alındığında ceza infaz kurumunda yalnızca slogan atılmasının aynı Kanun'un 42. maddesinde öngörülen disiplin suçunu oluşturabilmesi için yeterli olmayıp bu eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir, § 22). Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için özellikle terör örgütlerine bağlılığı canlı tutmaya katkıda bulunabilecek toplu eylemlere karşı daha hassas olunması gerektiği hususunda herhangi bir tereddüt bulunmadığı da ifade edilmiştir (Murat Karayel (5), § 46; Cihat Özdemir, § 22). Dolayısıyla somut olayda başvurucunun gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirdiği iddia edilen slogan atma eyleminin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı ile bu hususta idare ve yargı mercilerince ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir.

22. Olay günü başvurucunun bulunduğu koğuştaki tutuklu ve hükümlülerin "terör örgütü lideri lehine" slogan attıkları tespit edilmiş ve yapılan disiplin soruşturması sonucu başvurucunun da slogan attığı gerekçesiyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucu ise gerek disiplin soruşturması esnasında gerekse de disiplin cezasına karşı yaptığı şikâyetin incelendiği duruşmada söz konusu eyleme katılmadığını ve slogan atmadığını belirtmiştir. İnfaz Hâkimliği de başvurucunun savunmaları ile diğer delilleri gözönüne alarak başvurucunun slogan attığına yönelik bir delil mevcut olmadığından başvurucu hakkında uygulanan disiplin cezasının kaldırılmasına karar vermiştir.

23. Bununla birlikte İnfaz Hâkimliğinin anılan kararına Cumhuriyet savcısı tarafından itiraz edilmiş ve itirazı değerlendiren Ağır Ceza Mahkemesi yalnızca "Cumhuriyet savcısının itirazının kabulüne" değerlendirmesiyle İnfaz Hâkimliğinin kararını kaldırmıştır. İtiraz mercii, itirazın kabulüne ilişkin İnfaz Hâkimliği kararında yer alan gerekçelerin neden hukuka uygun olmadığını ve başvurucunun slogan attığına yönelik kabule dair delillerin nelerden ibaret olduğunu belirtmemiştir.

24. Yine kararın içeriğinde Cumhuriyet savcısının itirazının kabulü belirtilmekle birlikte söz konusu itirazın nelerden ibaret olduğu ve hangi hususları içerdiğinden de

bahsedilmemektedir. Üstelik Ağır Ceza Mahkemesince karar verilirken başvurucunun Cumhuriyet savcısının itirazına yönelik cevabı da beklenmemiştir. Dolayısıyla İnfaz Hâkimliği kararı karşısında itiraz merciinin kararında, başvurucunun disiplin cezasına konu slogan atma eylemini gerçekleştirip gerçekleştirmediği değerlendirilmemiştir.

25. Bu hâliyle Ağır Ceza Mahkemesi tarafından başvurucunun eylemi gerçekleştirip gerçekleştirmediğinin ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulamadığı anlaşıldığından söz konusu eylem nedeniyle başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak görülemeyeceği değerlendirilmiştir (benzer değerlendirmeler içeren karar için bkz. Sermin Demirdağ [2. B.], B. No: 2022/65935, 12/3/2025, §§ 23-25).

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2022/2089 D.İş) iletilmek üzere Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/2386, K.2022/2713) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin

sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 29/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.